ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΚΑΤΑ

ΡΑΦΑΗΛ ΚΥΝΝΗΡΟΝ ΚΑΙ ΕΡΝΕΣΤΟΝ ΚΟΧΙΟΝ

ΠΡΟΣ

ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΜΑΘΗΤΕΥΟΝΤΩΝ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΣΗ ΠΟΥΛΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
1896

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πρὸς τοὺς κ. κ. Καθηγητάς

Παρὰ πολλῶν συναδέλφων, οἷς ἐπέμψαμεν ἀντίτυπον τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος ὑφ' ἡμῶν **Συντακτικοῦ τῆς Ἑλλην. Γλώσσης**, ἠκούσαμεν ὅτι τοῦτο εἶνε ἐπιστημονικὸν καὶ ἄριστον, ὅτι ἐν αὐτῷ ἑρμηνεύονται τὰ συντακτικὰ φαινόμενα ὀρθῶς, ὅτι εἶνε πληρέστερον καὶ ἀκριβέστερον πάντων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων, καὶ ὅτι περιέχει ὕλην χρησιμωτάτην κτλ., ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ὄγκου αὐτοῦ ὁ μέλλων νὰ διδάξῃ αὐτὸ ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τοῦ Γυμνασίου θὰ καταναλίσκῃ χρόνον τινὰ πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν διδακτέων καὶ ὑπόδειξιν αὐτῶν τοῖς μαθηταῖς.

Ὁμολογοῦμεν καὶ αὐτοὶ ὅτι τὸ Συντακτικὸν ἡμῶν κατήντησεν ὀγκωδέστερον ἢ ὅσον ἐπεθυμοῦμεν νὰ παραδώσωμεν τοῖς μαθηταῖς, ἀλλὰ τοῦτο ἡμεῖς θεωροῦμεν προτέρημα μᾶλλον ἢ ἐλάττωμα, τοῦ ὄγκου ὄντος φαινομένου καὶ οὐχὶ πραγματικοῦ, διότι α') ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ εἴρηται, αἱ σημειώσεις καὶ ὑποσημειώσεις, ἀληθὴς θησαυρὸς τοῖς μαθηταῖς, διακρινόμεναι τῶν λοιπῶν καὶ διὰ τῶν ἐλασσόνων τυπογραφικῶν χαρακτήρων, καταλαμβάνουσι σελίδας 150, αἵτινες δὲν εἶνε διδακτέαι ἀλλ' ἀναγνωστέαι μόνον ὑπὸ τῶν φιλομαθῶν καὶ περιέργων μαθητῶν ἐν εὐθέτῳ καιρῷ· β') πολλὰ μέρη ἐπίτηδες ἐπαναλαμβάνονται, ὡς π.χ. οἱ κοινοὶ λεγόμενοι διορισμοὶ κτλ.· γ') παρατίθενται παραδείγματα ἐπαρκῆ πρὸς ἐφαρμογὴν μάλιστα τῶν πολυμερῶν κανόνων, καὶ δ') ὑπάρχουσι πολλαχοῦ γενικαὶ παρατηρήσεις ἢ προσημειώσεις, αἵτινες εἶνε εὔδηλον ὅτι ἐτέθησαν ὡς εἰσαγωγαὶ τρόπον τινὰ εἰς τὰ διδαχθησόμενα, καὶ τοῦτο χάριν τοῦ διδασκάλου μᾶλλον ἢ τοῦ μαθητοῦ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων τὸ ἡμέτερον Συντακτικὸν *ἰσότιμον* ὂν πρὸς τὰ ἐν χρήσει Συντακτικὰ ἀποβαίνει καὶ *ἰσοσέλιδον* σχεδὸν μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι ὁ διδαχθησόμενος αὐτὸ μαθητὴς τῆς Α' τάξεως τοῦ Γυμνασίου θὰ ἔχῃ ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσιν, ἔνθα ὑποχρεοῦται νὰ προμελετᾷ τὰ διδασκόμενα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Συγγραφέων καὶ Ποιητῶν κείμενα, ἄριστον βοηθὸν καὶ ἐπίκουρον τὰς σημειώσεις καὶ ὑπο-

Τύποις Ἀποστολοπούλου

17967

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σημειώσεις ἐκείνας, ποριζόμενος ἐξ αὐτῶν τὰ πρὸς λύσιν τῶν ἑκάστοτε ἐμφανιζομένων πρὸ αὐτοῦ ἀποριῶν περὶ τὴν ἑρμηνείαν χωρίων συντεθειμένων κατὰ τρόπον διαλλάσσοντα τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς συντάξεως. Πλὴν ἀλλ' ὅμως μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ καταναλίσκῃ τὸν πολύτιμον αὐτοῦ χρόνον ὁ διδάξων τὸ ἡμέτερον Συντακτικὸν καθηγητὴς εἰς τὴν ἐξεύρεσιν καὶ προσδιορισμὸν τῶν διδακτέων ἐν τῇ Α' τάξει μερῶν, προὐθυμήθημεν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα τίνας παραγράφους καὶ τίνα ἐδάφια ἑκάστης αὐτῶν πρέπει νὰ διδαχθῶσιν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος. Ἐπιτραπήτω δὲ ἡμῖν νὰ προτάξωμεν τὰ ἑξῆς, καθ'ἅ, ὡς πολλοὶ τῶν κ. συναδέλφων παρετήρησαν, τὸ ἡμέτερον Συντακτικὸν **ὑπερέχει** πάντων τῶν ἐν χρήσει, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ διηρευνήθησαν μετὰ μεγίστης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας, οὐδὲ ἐδόθησαν κανόνες ἐλλιπεῖς καὶ πλημμελεῖς, ὡς συμβαίνει καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀκριβεστέροις θεωρουμένοις Συντακτικοῖς, ἀλλὰ πλήρεις καὶ ἀκριβεῖς. Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἔστωσαν ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα τινά, τάδε:

Ἐν τοῖς ἐν χρήσει Συντακτικοῖς	Ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συντακτικῷ
Πρότασις λέγεται ἡ διὰ λέξεων ἔκφρασις διανοήματος.	§ 7, 2. Πρότασις εἶνε ἡ διὰ λέξεων ἔκφρασις διανοήματος· *διανόημα* δὲ εἶνε ἡ πνευματικὴ ἐνέργεια, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος συνδέει δύο ἐννοίας, μίαν *ρηματικὴν* καὶ μίαν *οὐσιαστικήν*, εἰς ἓν ὅλον, ἰδ. καὶ § 8, 1.
Διὰ τῆς παρατάξεως δύο ἢ πλειόνων προτάσεων σχηματίζεται ἡ περίοδος.	§ 7, 7. Δύο προτάσεις, ὧν ἡ μὲν μία εἶνε κυρία, ἡ δὲ ἑτέρα δευτερεύουσα, καλεῖται **περίοδος ἁπλῆ** κτλ.
Μετὰ παντὸς σχεδὸν ῥήματος, μάλιστα δὲ μετὰ τῶν κινήσεως σημαντικῶν, δύναται νὰ συναφθῇ ἐπίθετον ὡς κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου. Τὰ τοιαῦτα κατηγορούμενα σημαίνουσι τρόπον ἢ χρόνον, σπανιώτερον δὲ τόπον.	§ 16, 4. Ἐπίθετά τινα σημαίνοντα *τόπον*, *χρόνον*, *τάξιν* (ἀκολουθίαν), *ἀριθμόν*, *ποσόν*, *βαθμόν*, *συνθήκην*, *τρόπον* τίθενται ὡς κατηγορούμενα κτλ.
Ἐπὶ τρίτου προσώπου δὲν παραλείπεται τὸ ὑποκείμενον, εἰ μὴ **ἐπὶ τῶν ἑξῆς**:	§ 10. Τὸ ὑποκείμενον παραλείπεται: γ) ὅταν δὲν ἐνυπάρχῃ μὲν ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') ἐπὶ τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ *φασὶ* καὶ τοῦ **λέγουσιν**, ἔνθα ὡς ὑποκείμενον νοεῖται τὸ *οἱ ἄνθρωποι* ἐν γένει.

Σπανέως παραλείπεται τὸ ἀόριστον ὑποκείμενον *τίς* καὶ συνήθως ὅταν ὑπάρχῃ μετοχικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ κτλ.

Πολλάκις τὸ ὑποκείμενον εἰδικῆς ἢ πλαγίας ἐρωτηματικῆς προτάσεως τίθεται προληπτικῶς ὡς ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ κρέμαται ἡ εἰδικὴ ἢ ἡ πλαγία ἐρωτηματικὴ πρότασις κτλ.

Ἐνίοτε τίθεται πληθυντικὸν ῥῆμα ἐπὶ ἑνικοῦ ὑποκειμένου, ὅταν μετὰ τοῦ ὑποκειμένου τούτου εἶνε συνημμένον διὰ τῆς *μετὰ* ὄνομα ἑνικὸν ἢ πληθυντικόν, π. χ.

Ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶνε ἀπαρέμφατον ἢ ὁλόκληρος πρότασις, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον τίθεται ἐνίοτε κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, π. χ.

Ἀντὶ τοῦ **πλείων, πλείονος** κτλ. καὶ τοῦ **ἐλάττων, ἐλάττονος** κτλ. τίθεται συνήθως τὸ **πλέον** ἢ **πλεῖν** καὶ τὸ **ἔλαττον**, ὅταν ἀμέσως ἕπηται τὸ **ἤ** μετὰ λέξεως

τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ῥήματος, ἐννοεῖται δ' ὅμως εὐκόλως ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν

1) αἱ φράσεις *φασί*, **λέγουσιν**, *ὁμολογοῦσιν, ὀνομάζουσιν, ἅπτουσι* κττ., ἐν αἷς ἐννοεῖται ὡς ἀόριστον ὑποκείμενον τὸ *οἱ ἄνθρωποι*. **Ἐνίοτε δὲ καὶ τέθεται**, π. χ.

η') **Πολλάκις** ἐπὶ τοῦ γ' ἑνικοῦ προσ. παραλείπεται ἡ ἀόριστος ἀντων. *τίς*, π. χ. Οὕτως ἐπὶ τῶν γενικῶν τῶν νόμων παραγγελμάτων κτλ.

ϛ') Τὸ ὑποκείμενον τῆς **ἐξηρτημένης προτάσεως** κεῖται πολλάκις κατὰ *πρόληψιν* ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας, π. χ.

§ 13 Σημ. **Σπανιώτατα** ἐπὶ *ὑποκειμένου ἑνικοῦ* συνδεδεμένου μετὰ ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ, ὅστις ἐκφέρεται διὰ τῆς *μετὰ* καὶ γενικῆς ἑνικῆς ἢ πληθυντ., τίθεται τὸ ῥῆμα κατὰ πληθυντ. ἀριθμόν, π. χ.

§ 16, 3. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶνε *ἀπαρέμφατον* ἢ *ὁλόκληρος πρότασις*, τὸ κατηγορούμενον (ἐπίθετον ὂν) τίθεται ἐνίοτε κατ' ἀριθμὸν πληθυντικὸν ἀντὶ ἑνικοῦ. **Συχνότατα** δὲ ἀπαντᾷ ἡ τοιαύτη σύνταξις ἐπὶ τῶν εἰς *-τὸς* καὶ *-τέος* ῥηματικῶν ἐπιθέτων, π. χ.

§ 54, 2, δ) Τὰ συγκριτικὰ **πλείων, πλείονος**, κτλ. *ἐλάσσων* καὶ *μείων* πολλάκις, ὅταν συνάπτωνται μετ' ἀριθμητικῶν, δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὸ προσδιο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δηλούσης ἀριθμὸν ἢ ποσόν, π. χ.

Πολλάκις ἐλλείπει τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπιθέτου προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, καὶ τότε τὸ ἐπίθετον (ἢ ἡ ἐπιθετικῶς λαμβανομένη λέξις ἢ φράσις) λαμβάνει οὐσιαστικὸν χαρακτῆρα. Ἐλλείπει δὲ συνήθως τὸ *ἄνθρωπος, ἀνήρ, υἱός, γυνή, θυγάτηρ· ἡμέρα· ὁδός· χείρ· γῆ ἢ χώρα· μοῖρα· ψῆφος· τέχνη· δραχμή· δίκη· οἶνος· στρατός· πρᾶγμα ἢ πράγματα*, π. χ.

Τὸ οὐδέτερον τῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον

ριζόμενον οὐσιαστικόν, ἀλλὰ τίθενται κατ' οὐδέτερον γένος *πλέον* ἢ *πλεῖν, ἔλασσον, μεῖον*, π. χ. ἰδ. καὶ § 184, 5.

§ 53. Ὅταν τὸ δι' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ ἀκριβέστερον διοριζόμενον οὐσιαστ.κὸν δηλοῖ ἔννοιαν γενικὴν ἢ τοιαύτην, ἥτις εὐκόλως ἐννοεῖται ἐκ τῆς τοῦ λόγου συναφείας ἢ τέλος τοιαύτην, ἥτις πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς γνωστὴ ἕνεκα τῆς συχνῆς χρήσεως ἐν ὡρισμένῃ συντάξει, οἷον: *ἄνθρωπος, ἄνθρωποι, ἀνὴρ* (σύζυγος), *ἄνδρες, γυνὴ* (σύζυγος), *γυναῖκες, πατήρ, μήτηρ, υἱός, παῖς, θυγάτηρ, ἀδελφός, πρᾶγμα, πράγματα, χρῆμα, χρήματα, ἔργον, ἔργα, χρόνος, ἡμέρα, χώρα, γῆ, ὁδός, οἰκία, οἶκος, μοῖρα, γνώμη, χείρ, χορδὴ* (=μουσικὴ χορδή) κτλ. πολλάκις παραλείπεται, ὁ δὲ ἐνάρθρως συνήθως τιθέμενος ἐπιθετ. προσδιορισμὸς λαμβάνει χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ· τίθεται δὲ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ:

α') τὸ *ἐπίθετον*, ἡ *ἐπιθετικὴ ἀντωνυμία* καὶ ἡ *μετοχὴ* κτλ.

1) ἀντὶ *προσωπικῶν* ὀνομάτων,

2) ἀντὶ *πραγματικῶν* ὀνομάτων, π. χ.

3) ἀντὶ *ἀφῃρημένων*, π. χ.

4) ἀντὶ *περιληπτικῶν*, π. χ.

β') ἡ *ἐπιθετικὴ γενική*, οἷον...

γ') τὸ *ἐπιθετικὸν* (ἔναρθρον) *ἐπίρρημα*, π. χ.

δ') τὸ *ἐμπρόθετον ἐπιθετικὸν οὐσιαστικὸν* ἢ ἡ *οὐσιαστικὴ ἀντωνυμία*, π. χ.

§ 55, 5. **Συχνότατα** ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα *ἐξαίρουσα* τὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βανόμενον καὶ μέρος ὅλου τινὸς σημαῖνον συχνάκις συντάσσεται μετὰ γενικῆς διαιρετικῆς, π. χ.

ἔννοιαν **τοῦ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ** οὐσιαστικοῦ τινος, τὸ μὲν ἐπίθετον λαμβάνει ὡς οὐσιαστικόν, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν τρέπει εἰς γενικὴν διαιρετικήν. Ἐνταῦθα διακρίνονται αἱ ἑξῆς περιπτώσεις:

α') τὸ ἐπίθετον κεῖται, ὡς καὶ τὸ οὐσιαστικόν, κατὰ **πληθυντικὸν** ἀριθμόν, διατηροῦν τὸ γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ, οἷον:

β') τὸ ὡς οὐσιαστικὸν λαμβανόμενον **ἐπίθετον** τίθεται κατ' **οὐδέτερον ἑνικόν**, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ *πληθυντικόν*, οἷον:

γ') τὸ μετ' ἐπιθέτου συνημμένον οὐσιαστικὸν τίθεται καθ' **ἑνικὸν** ἀριθμὸν καὶ μάλιστα οὕτως, ὥστε τὸ ἐπίθετον ἀντὶ νὰ τεθῇ κατ' οὐδέτερον γένος συμφωνεῖ πρὸς το *γένος* **τοῦ** *οὐσιαστικοῦ* δυνάμει **ἕλξεως**, οἷον: Συχνότατα τίθεται οὕτω τὸ *ἥμισυ*, πολλάκις δὲ καὶ τὸ **πολύς**, **πλείων**, **πλεῖστος**, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄλλα ὑπερθετικά, οἷον. . .

Ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ γενικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν πρῶτον ὅρον τῆς συγκρίσεως, π.χ.

§ 184, 2. Ἐπειδὴ **δὲν εἶνε δυνατὸν** πανταχοῦ νὰ τεθῇ ἡ γενικὴ ἀντὶ τοῦ ἢ ὁμοιοπτώτως κτλ. ἢ τὸ **ἢ** κτλ. ἀντὶ τῆς γενικῆς, παρατηρητέον τὰ ἑξῆς:

Τὰ εἰς **τὸς** ῥηματικὰ ἐπίθετα συντάσσονται ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐπίθετα, π. χ. Τινὰ δὲ τῶν ἐσχηματισμένων ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων συντάσσονται καὶ ἀπροσώπως, κτλ.

§ 77, 1. Τὰ ἐκ τῶν μεταβατ. ῥημάτων ῥηματικὰ ἐπίθετα εἰς-**τὸς** συντάσσονται ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἐπίθετον, συμφωνοῦντα κτλ.· τινὰ δ' ὅμως ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων σχηματιζόμενα συντάσσονται καὶ ἀπροσώπως κτλ.

Τὰ εἰς **τέος** ῥηματικὰ ἐπίθετα συντάσσονται α') ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἐπίθετα, π. χ. β') ἀπροσώπως, τίθενται δηλ. κτλ.

§ 77, 3. Τὰ εἰς— **τέος** συντάσσονται τὰ μὲν ἐκ **μεταβατικῶν** ῥημάτων παραγόμενα ἢ **ἀπροσώπως**, ὅταν **πρόκειται** νὰ ἐξαρθῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προτάσεις κρίσεως ἐκφέρονται ἐν πλαγίῳ λόγῳ α') δι' απαρεμφάτου, π. χ. β') διὰ τοῦ ὅτι καὶ ὡς, π. χ.

Τὸ ἐπίθετον, ὅπερ συνάπτεται μετὰ συνάρθρου οὐσιαστικοῦ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ, τίθεται α') μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, β') χάριν ἐμφάσεως μετὰ τὸ οὐσιαστικόν, ἐπαναλαμβάνεται δὲ πρὸ τοῦ ἐπιθέτου τὸ ἄρθρον, π. χ.

ἡ ἔννοια τοῦ ῥηματικοῦ ἐπιθέτου, ἢ *προσωπικῶς*, ὅταν πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ τὸ *ὑποκείμενον* κτλ. Τὰ δὲ ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων παραγόμενα τίθενται πάντοτε ἀπροσώπως κτλ.

§ 227. Αἱ κύριαι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου ἐκφέρονται ἐν τῷ πλαγίῳ α') ὅταν εἶνε προτάσεις *κρίσεως* ἢ δι' ἀπαρεμφάτου ἢ διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς σὺν *εὐκτικῇ* μὲν μετὰ χρόνον ἱστορικὸν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, κατὰ τὰς *ἐγκλίσεις* δὲ τοῦ *ὀρθοῦ* **λόγου** μετὰ χρόνον ἀρκτικόν, οἷον.. Ὁμοίως κατὰ τὴν *ἔγκλισιν* τοῦ *ὀρθοῦ* **λόγου** ἐκφέρονται καὶ αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἀρκτικοῦ χρόνου ἡγουμένου, κατ' *εὐκτικὴν* δέ, ἱστορικοῦ χρόνου ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἡγουμένου, οἷον..

§ 121,3. Ὅταν ἔναρθρον οὐσιαστικὸν συνάπτηται μετ' ἐπιθέτου (§23,2), διακριτέον τὰς ἑξῆς δύο περιπτώσεις ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἄρθρου:

Α'. Τὸ ἐπίθετον συνάπτεται μετ' οὐσιαστικοῦ εἰς μίαν ἔννοιαν καὶ δηλοῖ ἀντίθεσιν οὐσιαστικοῦ πρὸς ἄλλο ὁμοειδὲς οὐσιαστικόν· τότε τὸ ἄρθρον λαμβάνει **τριπλῆν** θέσιν: α') ὁ *ἀγαθὸς ἀνήρ*· β') ὁ *ἀνὴρ* ὁ *ἀγαθός*· γ') *ἀνὴρ* ὁ *ἀγαθός*. Ἡ τοιαύτη **τριπλῆ** θέσις τοῦ ἐπιθέτου λέγεται *ἐπιθετική*, ἐπειδὴ ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν τὸ ἐπίθετον παρίσταται ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐξαίρεται ὁ ἐπιθετ. προσδιοριστμός, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, καὶ μάλιστα ἐπὶ μὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς δευτέρας περιπτώσεως τὸ οὐσιαστικὸν τίθεται ὡς ὡρισμένον ἢ πρότερον μνημονευθέν, ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης τίθεται μὲν ὡς ἀόριστον, προσδιορίζεται δ' ὅμως ἀκριβέστερον διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ.

Β'. Τὸ ἐπίθετον δὲν συνάπτεται μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ εἰς μίαν ἔννοιαν καὶ εἶνε κατηγορούμενον συντετμημένης δευτερευούσης προτάσεως, καὶ δὲν δηλοῖ ἀντίθεσιν οὐσιαστικοῦ πρὸς ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἀλλ' ἀντιτίθεται αὐτὸ πρὸς ἑαυτό. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἄρθρον τίθεται πρὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὅπερ ἢ προτάσσεται τοῦ ἐπιθέτου ἢ ἐπιτάσσεται αὐτῷ: ὁ *ἀνὴρ ἀγαθός· ἀγαθὸς* ὁ *ἀνήρ·* καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη θέσις τοῦ ἄρθρου *κατηγορηματική*, π. χ.

Ἐὰν ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἶνε μετοχὴ ἔχουσα καὶ αὐτὴ προσδιορισμόν τινα, τίθεται πολλάκις μόνον ὁ προσδιορισμὸς αὐτῆς μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἡ δὲ μετοχὴ τίθεται μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν ἄνευ ἄρθρου, π. χ. αἱ ὑπ' Αἰσχίνου βλάβαι εἰρημέναι.

§ 122, Σημ. 8. Ἐὰν *ἐπιθετικὴ μετοχὴ* ἔχῃ ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, παρατηροῦνται αἱ ἑξῆς θέσεις:

α') ὁ πρὸς τὸν πόλεμον *αἱρεθεὶς στρατηγός*.

β') ὁ *στρατηγὸς* ὁ πρὸς τὸν πόλεμον *αἱρεθείς*.

γ') ὁ *αἱρεθεὶς* πρὸς τὸν πόλεμον *στρατηγός*.

δ') ὁ *αἱρεθεὶς στρατηγὸς* πρὸ τὸν πόλεμον.

ε') ὁ πρὸς τὸν πόλεμον *στρατηγὸς αἱρεθείς*.

Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου τίθεται, ὅταν ἀναφέρηται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἧς καὶ αὐτὴ μέρος εἶνε (ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις)· π. χ.

§ 108, 1. **Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι** τίθενται, ὅταν ἀναφέρωνται εἰς ῥηθέν τι οὐσιαστικὸν (**ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον**) τῆς προτάσεως, εἰς ἣν καὶ αὗται ἀνήκουσιν, ἤτοι ἐπὶ ταὐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐπὶ τοῦ *δοκῶ* ἀντὶ τῆς αὐτοπαθοῦς ἐμαυτῷ τίθεται συνηθέστερον ἡ προσωπικὴ *μοὶ* ἢ *ἐμοί*, π. χ.

Ὅταν δύο ἢ πλείονα οὐσιαστικὰ συμπλεκτικῶς ἢ διαζευκτικῶς συνδεόμενα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς αὐτῆς προθέσεως, ἡ πρόθεσις τίθεται α΄) πρὸ ἑκάστου οὐσιαστικοῦ, ὅταν πρόκειται ἑκάστη ἔννοια χωριστὰ ἢ μετ᾽ ἐμφάσεως νὰ ἐκφρασθῇ, π. χ. β΄) μόνον πρὸ τοῦ πρώτου οὐσιαστικοῦ (ἀλλὰ πότε δὲν δηλοῦται διὰ τοῦ κανόνος τούτου).

Ἡ ὑποτακτικὴ τίθεται

β΄) ἐπὶ ἐρωτήσεων ἀπορηματικῶν κτλ. (ἀλλὰ κατὰ ποῖον πρόσωπον δὲν δηλοῦται).

γ΄) μετὰ τοῦ μὴ εἰς δήλωσιν ἀπαγορεύσεως, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἀορίστου (κατὰ ποῖον πρόσωπον δὲν δηλοῦται).

Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ *ἂν* (παρὰ ποιηταῖς καὶ ἄνευ τοῦ *ἂν* πολλάκις) σημαίνει τὸ δυνατὸν γενέσθαι ἐν

τοπροσωπίας (ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις), π. χ.

§ 107. Σημ. 7. Πολλάκις αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κεῖνται ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν, ὅταν ἡ αὐτοπαθὴς σημασία πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ ἧττον ἰσχυρῶς καὶ μάλιστα ἐν ἐξηρτημένῃ προτάσει, π. χ. (ἐκ τοῦ κανόνος τούτου φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ ἄλλων ῥημάτων τίθενται αἱ προσωπικαὶ ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν.)

§ 104. Ὅταν δύο ἢ πλείονα οὐσιαστικὰ συνδέωνται πρὸς ἄλληλα καὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς αὐτῆς προθέσεως, ἡ πρόθεσις τίθεται α΄) πρὸ ἑκάστου οὐσιαστικοῦ, ὅταν πρόκειται ἕκαστον χωριστὰ μετ᾽ ἐμφάσεως νὰ ἐξαρθῇ ἢ ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ἀντίθεσις ἢ διαφορὰ αὐτῶν· β΄) μόνον πρὸ τοῦ πρώτου οὐσιαστικοῦ, ὅταν πρέπῃ ἀμφότερα νὰ συνδεθῶσιν εἰς ἓν ὅλον, ἀδιάφορον δὲ ἂν αἱ ἔννοιαι αὐτῶν εἶνε ὁμοειδεῖς ἢ ἑτεροειδεῖς, π. χ.

§ 44, 2. Ἡ ὑποτακτικὴ τίθεται γ΄) κατὰ α΄ πρόσωπον ἐπὶ ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων κτλ.

Σημ. 7. Καὶ κατὰ γ΄ πρόσωπον ἐκφέρεται ἀπορηματικὴ ἐρώτησις, ὅταν ὁ ἀπορῶν ἐρωτᾷ ὡς ἐὰν ἠρώτα τρίτος τις κτλ.

β΄) ἐπὶ ἀπαγορεύσεως μετὰ τοῦ *μὴ* ἐπὶ β΄ καὶ γ΄ προσώπου χρόνου ἀορίστου, π. χ. Σημειωτέον δ᾽ ὅμως ὅτι ἐπὶ τοῦ γ΄ προσώπου τοῦ ἀορίστου τίθεται ἐνίοτε προστακτική, π. χ.

§ 45. Ἡ **εὐκτικὴ** ἄνευ τοῦ *ἂν* τίθεται εἰς δήλωσιν τοῦ *δυνατοῦ* γενέσθαι (ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι, π.χ.

Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἂν** τίθεται (κατὰ ποῖον πρόσωπον δὲν δηλοῦται) πολλάκις πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν ἀντὶ τῆς προστακτικῆς, π. χ.

Βοιώτιον ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα λέγεται ἡ σύνταξις ὑποκειμένου ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους καὶ πληθυντ. ἀριθμοῦ μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ ἀριθμοῦ κτλ. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ σπανιώτατα ἀπαντᾷ ἡ σύνταξις αὕτη καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ ἔστι προτασσομένου, π. χ.

Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία (τίς τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν; μόνον ἡ ὅς;), ἥτις ἔπρεπε νὰ κεῖται κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς ἀναφορ. προτάσεως, ὅταν ἀναφέρηται εἰς οὐσιαστικὸν ἢ δεικτικὴν ἀντωνυμίαν γενικῆς ἢ δοτικῆς πτώσεως, ἕλκεται ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτὸ κατὰ πτῶσιν, π. χ.

θως συνημμένη μετὰ τοῦ ἂν (ἴδ. § 46)· καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη εὐκτικὴ *δυνητική*, π. χ.

§ 46. Ἡ *εὐκτικὴ* μετὰ τοῦ **ἂν** τίθεται:

β') κατὰ β' πρόσωπον πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν ἀντὶ τῆς προστακτικῆς· ἄρνησις καὶ ἐνταῦθα εἶνε *οὐ*, π. χ.

§ 13, 2, ε') Ὑποκείμενον πληθυντικὸν γένους *ἀρσεν.* ἢ **θηλ.** τίθεται, εἰ καὶ σπανίως, παρὰ ποιηταῖς μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ· ὀνομάζεται δὲ ἡ τοιαύτη σύνταξις ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν *σχῆμα Βοιώτιον* ἢ *Πινδαρικὸν* καὶ εἶνε συνήθης ἐπὶ οὐσιαστικῶν πράγματος σημαντικῶν, ἅτινα λαμβάνονται πιθανῶς ὡς πληθυντικὰ οὐδέτερα, π. χ.

Σημ. 9. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ τοιαύτη σύνταξις εὕρηται μόνον ἐπὶ τοῦ *ἔστι* καὶ **ἦν**, ἅτινα τότε λαμβάνονται ἀπροσώπως, καὶ δὴ μόνον ἐν ἀρχῇ προτάσεως, π. χ.

§ 113, 12. Πολλάκις ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία *ὅς*, *οἷος*, *ὅσος*, οὐχὶ ἡ *ὅστις* πλὴν τῆς ἐν τῷ ἀριθμῷ 14 περιπτώσεως, δὲν τίθεται καθ' ἣν πτῶσιν ἀπαιτεῖ τὸ ῥῆμα, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται, ἀλλ' ἀφομοιοῦται κατὰ πτῶσιν πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, πρὸς ὃ ἀναφέρεται. Ἡ τοιαύτη ἀφομοίωσις τῆς πτώσεως.. καλεῖται **ἕλξις**.

43. Συμβαίνει δὲ ἡ ἕλξις αὕτη τότε μόνον, ὅτε ἡ μὲν ἀναφορ. ἀντωνυμία ἔπρεπε νὰ τεθῇ κατ' *αἰτιατικήν*, τὸ δὲ οὐσιαστικόν, πρὸς **ὃ** ἀναφέρεται, κεῖται κατὰ *γενικὴν* ἢ *δοτικήν*, εἰ καὶ τοῦτο οὐχὶ πάν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὅταν ἐν τῇ ἀναφορ. προτάσει, ἐν ᾗ κεῖται ἡ *οἷος* ὡς κατηγορούμενον, παραλείπεται τὸ συνδετικὸν εἶναι, τότε ἡ *οἷος* ἕλκεται καὶ ἀφομοιοῦται κατὰ πτῶσιν πρὸς τὸ ὑπονοούμενον δεικτικόν π. χ. Ὅταν δὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως εἶνε τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ μὲ τὸ δεικτικόν, ἀφομοιοῦται καὶ αὐτὸ πρὸς τὸ δεικτικὸν κατὰ πτῶσιν, π. χ. Τοιαύτη ἕλξις καὶ ἀφομοίωσις γίνεται καὶ ἐπὶ τῆς ***ἡλίκος***, π. χ.

Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις, ὅταν ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου, ἐκφέρονται συνήθως κατ' εὐκτικὴν (εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου), π. χ.

ποτε ἀλλὰ μόνον, ὅτε ἡ ἀναφορ. πρότασις ἐπέχει τόπον ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, ἄλλως εἶνε σπανία.

§ 113, 14. Αἱ ἀναφορ. ἀντωνυμίαι *οἷος*, **ὁποιοστισοῦν, ὅσος, ὁ πόσος δή, ὅστις** καὶ συχνότερον τὸ **ὅστις δή, ὁστισοῦν, ὁποιοσοῦν, ὁπότερος, ὁποτεροσοῦν**, *ἡλίκος* δέχονται ἕλξιν, οὐ μόνον κατ' ***αἰτιατικὴν*** οὖσαι, ἀλλὰ καὶ κατ' *ὀνομαστικήν*, ὅτε ἐν τῇ ἐπιθετικῇ προτάσει ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ τὸ ῥῆμα ***εἶναι*** καὶ ὑποκείμενον ἰδίᾳ ἐκπεφρασμένον, ἡ δὲ ἀντωνυμία εἶνε κατηγορούμενον, π. χ. Γίνεται δὲ ἐνταῦθα ἡ ἕλξις ὧδε· τὸ μὲν δεικτικὸν (δηλ: *τοιοῦτος* κτλ.) καὶ τὸ ῥῆμα *εἶναι* παραλείπονται, ἡ δὲ ἀναφορ. ἀντωνυμία λαμβάνει τὴν πτῶσιν τῆς ἐννοουμένης δεικτικῆς· ἂν δὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐπιθετικῆς προτάσεως εἶνε ἀριθμοῦ οἵου καὶ ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, λαμβάνει καὶ αὐτὸ τὴν πτῶσιν τῆς δεικτικῆς πολλάκις δὲ τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία, τίθεται ἐν τῇ ἐπιθετικῇ προτάσει· πολλάκις δὲ καὶ ἄλλα ῥήματα παθητικὰ παραλείπονται, ἐὰν προηγήθησαν κατ' ἄλλον τινὰ τύπον κτλ. π. χ.

§ 189, 2, Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται:

2) μετὰ χρόνον ἱστορικόν:

α') καθ' ὃν τύπον ἤθελον τεθῆ καὶ ἐν ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λέγοντος· τότε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχει ῥῆμα *γνωστικὸν* ἢ ***ψυχικοῦ παθήματος*** *σημαντικόν*, π.χ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') καθ' ὃν χρόνον καὶ ἔγκλισιν ἤθελον τεθῆ ἐν ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ, ὅταν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχῃ ῥῆμα **λεκτικὸν** ἢ ὁμοίας σημασίας, π. χ.

γ') ἥ τε κυρία καὶ ἡ δευτερεύουσα πρότασις ἀναφέρονται εἰς τὸ *παρὸν* τοῦ *λέγοντος*· τούτου δ' ἕνεκα ὁ ἀρκτικὸς χρόνος τοῦ ἀνεξαρτήτου λόγου τρέπεται εἰς ἱστορικὸν ἐν τῷ ἐξηρτημένῳ, π. χ.

3. Ἀντὶ τῆς *ὁριστικῆς* ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει, ἱστορικοῦ χρόνου ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὄντος, τίθεται ἐπὶ τῶν ἐν β' καὶ γ' μνημονευθεισῶν περιπτώσεων ἡ *εὐκτική*, ὅταν τὸ διὰ τῆς δευτερευούσης προτάσεως δηλούμενον ἐκφέρηται ὡς γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως, π. χ.

Μετὰ τὰ ῥήματα *μέμνημαι* καὶ *οἶδα* τίθεται ἐνίοτε πρότασις διὰ τοῦ *ὅτε*, π. χ.

§ 190, **7.** Μετὰ τὰ ῥήματα *μέμνημαι*, *οἶδα*, **ἀκούω κ.τ.τ.** τίθεται οὐχὶ σπανίως ἀντὶ τῆς οὐσιαστικῆς προτάσεως μετὰ τοῦ *ὅτι* ἢ *ὡς* πρότασις ἐπιρρηματική, ἐκφερομένη διὰ τοῦ *ὅτε* (ποιητ. *ἦμος*, *ἡνίκα*)· συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν τὸ περιεχόμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρέπῃ νὰ δηλωθῇ οὐχὶ ἁπλῶς ὡς τὸ ἀντικείμενον τῶν ῥηθέντων ῥημάτων, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς *χρονικὸν* συμβάν, π. χ.

Αἱ τελικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν τελικῶν συνδέσμων *ἵνα*, *ὅπως*, *ὡς* καὶ ἀποφατικῶς διὰ τοῦ *ἵνα μή*, *ὅπως μή*.

Εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις, ἂν

§ 192, 2. Αἱ τελικαὶ ἐπιρρηματ. προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τοῦ συνδέσμου *ἵνα*, συχνὰ δὲ καὶ διὰ τοῦ *ὡς*, *ὅπως*, *ὄφρα* (ἐπικ. καὶ λυρ.), *ἕως* (ἐπικ)· ἐπὶ ἀρνήσεως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὲν ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου, τίθεται ὑποτακτική, ἂν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου, τίθεται συνήθως εὐκτική, πολλάκις δὲ καὶ ὑποτακτική, ἐνίοτε δὲ καὶ εὐκτικὴ καὶ ὑποτακτικὴ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ κτλ.

Μετὰ τοῦ *ὅπως* καὶ τοῦ *ὡς* μεθ' ὑποτακτικῆς συνάπτεται συνήθως καὶ τὸ *ἄν*, π. χ.

Τὸ *πρίν*, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε ἀρνητική, συντάσσεται

α') μεθ' ὁριστικῆς ἀορίστου, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τι πραγματικόν, π. χ.

β') μεθ' ὑποτακτικῆς ἢ εὐκτικῆς κτλ.

Τὸ *πρίν*, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε θετική, συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου, π. χ.

Πολλάκις τὸ *πρὶν* συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε ἀποφατική.

λαμβάνουσι τὸ *μή*· τίθενται δὲ μετὰ *ἀρκτικὸν* μὲν χρόνον, μετὰ **εὐκτικὴν** καὶ μετ' *ἀόριστον* ἐν σημασίᾳ ἐνεστῶτος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει καθ' **ὑποτακτικήν**, μετὰ *ἱστορικὸν* δὲ κατ' **εὐκτικήν**, π. χ.

3. Συχνάκις μετὰ *ἱστορικὸν* χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται **ὑποτακτικὴ** ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσιν, κτλ.

4. Τοὐναντίον δὲ ἐνίοτε τίθεται ἡ **εὐκτικὴ** μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσιν, κτλ.

§ 192, 5. Τοῖς τελικοῖς συνδέσμοις *ὡς* καὶ *ὅπως* (ἐπικ. *ὄφρα*) συναπτομένοις **ὑποτακτικῇ ἢ εὐκτικῇ** προστίθεται τὸ *ἄν*· ἐπὶ τῆς εὐκτικῆς δ' ὅμως σπανίως συμβαίνει τοῦτο παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς. (Τὸ *ἂν* τοῦτο ἀναφέρεται εἰς πρότασιν ὑποθετικήν, ἥτις συνήθως δὲν τίθεται, ἀλλ' ἐννοεῖται), π. χ.

§ 205. Ὁ σύνδεσμος **πρὶν** ἔχει πρὸς τῇ ἐν § 204 ῥηθείσῃ συντάξει καὶ τὴν μετ' ἀπαρεμφάτου· οὕτω δὲ αἱ διάφοροι συντάξεις αὐτοῦ εἶνε αἱ ἑξῆς:

α') Τὸ **πρὶν** συντάσσεται **ἱστορικοῖς χρόνοις τῆς ὁριστικῆς ἢ ἱστορικῷ ἐνεστῶτι**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τι, ὅπερ πράγματι ἐν τῷ παρελθόντι συνέβη... Καὶ συνήθως μὲν συντάσσεται *ἀορίστῳ* δηλοῦντι τὸ παρελθόν, σπανίως δὲ παρατατικῷ δηλοῦντι πρᾶξιν σύγχρονον τῇ διὰ τῆς κυρίας προτάσεως ἐκφερομένῃ· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ἥτις εἶνε ἢ **καταφατικὴ** ἤ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, **ἀποφατική**, κεῖται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χρόνος *ἱστορικός*, π. χ.

β′) Τὸ *πρὶν* (παρ' Ἡροδότῳ καὶ *πρὶν ἤ*), συνήθως *πρὶν ἂν* (παρ' Ὁμήρῳ *πρὶν* σὺν ὑποτακτικῇ ἄνευ τοῦ ἄν, ἀλλὰ καὶ *πρὶν γ' ὅτ' ἂν* β, 374) συντάσσεται ὑποτακτικῇ κατὰ τὰ ἐν § 204, 2, α′ καὶ β′. Συνήθως τίθεται ὁ *ἀόριστος τῆς ὑποτακτ.*, ὅστις παριστᾷ τὴν πρᾶξιν τῆς δευτερευούσης προτάσεως προγενεστέραν τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει. Ἡ κυρία πρότασις εἶνε *ἀποφατικὴ* ἢ *ἐρωτηματικὴ περιέχουσα ἄρνησιν*· χρόνοι δ' αὐτῆς εἶνε οἱ *ἀρκτικοὶ* ἢ ὁ ἀόριστος ἐν σημασίᾳ ἐνεστῶτος, π. χ.

γ′) Τὸ *πρὶν* ἄνευ τοῦ *ἂν* (παρ' Ὁμήρῳ καὶ *πρὶν γ' ὅτε* Ι, 489) μετ' *εὐκτικῆς* τίθεται ὡς τὸ *πρὶν* ἢ *πρὶν ἂν σὺν ὑποτακτικῇ* μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ἥτις ἐπίσης εἶνε *ἀποφατική*, κεῖται *ἱστορικὸς χρόνος*, π. χ.

δ′) Τὸ *πρὶν* (παρ' Ἡροδότῳ καὶ *πρὶν ἤ*) μετ' ἀπαρεμφάτου παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἄλλης τινὸς ἀναφορᾶς πρὸς τὸν χρόνον καὶ ἔγκλισιν, ὅπερ δηλοῦται διὰ τῆς ὁριστ., ὑποτακτικ. καὶ εὐκτικῆς, ἤτοι ἁπλῶς ὡς χρονικὸν προσδιορισμόν.

a. *Πρὶν σὺν ἀπαρεμφάτῳ* ἀντὶ τοῦ *πρὶν σὺν παρῳχημένῳ τῆς ὁριστικῆς*. Ἡ κυρία πρότασις εἶνε κανονικῶς μὲν *καταφατική*, σπανίως δὲ *ἀποφατική*, π. χ.

b. *Πρὶν σὺν ἀπαρεμφάτῳ* ἀντὶ τοῦ *πρὶν ἂν* μετ' *ἀποφατικὴν* κυρίαν πρότασιν, π. χ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἐάν, ἄν, ἤν καὶ ὑποτακτικῆς·

1) ὅταν ἡ ὑπόθεσις παρίσταται ὡς δυνατὴ καὶ προσδοκωμένη. Εἰς τὴν ἀπόδοσιν τίθεται συνήθως ὁριστικὴ μέλλοντος, π. χ.

2) ὅταν σημαίνηται γενικῶς ἀόριστος ἐπανάληψις πράξεώς τινος. Εἰς τὴν ἀπόδοσιν τίθεται συνήθως ὁριστικὴ ἐνεστῶτος, ἢ γνωμικὸς ἀόριστος, π. χ.

Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ *εἰ* μετ' εὐκτικῆς·

1) ὅταν ἡ ὑπόθεσις παρίσταται ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος. Εἰς τὴν ἀπόδοσιν συνήθως τίθεται εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν, π. χ.

2) ὅταν σημαίνηται ἀόριστος **ἐπανάληψις** πράξεώς τινος ἐν τῷ **παρελθόντι**. Εἰς τὴν ἀπόδοσιν τίθεται **παρατατικὸς** μετὰ τοῦ ἂν

§ 208, 2, III. Ἡ μὲν πρότασις διὰ τοῦ *ἐάν*,*ἤν*, *ἂν* ἰδ. § 208, 1 (*ἢν* καὶ συχνότερον *εἴ κεν*, *αἴ κεν* ἐπικ., *αἴ κα* Δωρ. καὶ διὰ τοῦ *εἰ* μόνου ἰδ. § 49, Σημ. 1) μεθ' *ὑποτακτικῆς*, ὅταν κτλ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑποτακτικὴ ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τὸ μέλλον (§ 44, 1), τίθεται πολλάκις ἀντ' αὐτῆς τὸ *εἰ* μετὰ **μέλλοντος** τῆς ὁριστ., ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐν Σημ. 1 ῥηθείσης διαφορᾶς· διὸ καὶ ἐναλλάσσονται ἐνίοτε·

ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') συνήθως μὲν δι' *ἀρκτικοῦ* χρόνου τῆς ὁριστ., συχνότατα δὲ διὰ τοῦ μέλλοντος (ἀλλὰ καὶ διὰ προστακτικῆς ἐπὶ προτροπῆς κτλ.)

Σημ. 6. Τὸ ἐὰν μεθ' *ὑποτακτικῆς* δηλοῖ προσέτι καὶ ἀόριστον ἐ ανάληψιν πράξεως, π. χ.

β') δι' *εὐκτικῆς* μετὰ τοῦ *ἂν* κατὰ τὰ ἐν 2, I, β' εἰρημένα, ἤτοι ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὑπὸ τοῦ λέγοντος ὡς πιθανὸν μόνον, π. χ.

γ') διὰ τῶν *ἱστορικῶν* χρόνων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν πρὸς δήλωσιν *ἀορίστου ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι*, π. χ. (ἰδ. καὶ § 42, 2, β').

§ 208, 2, IV. Ἡ μὲν πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ *εἰ* μετ' εὐ*κτικῆς*, ὅτε τὸ *ὑποτιθέμενον* παρίσταται ὡς ἐν τῷ *λογισμῷ μόνον ὑπάρχον*, ὡς *ψιλὴ ὑπόθεσις*,ὡς *ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος*, *χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν τὸ ἐκτελεστὸν αὐτοῦ*, *ἡ ἐπαλήθευσις αὐτοῦ ἢ μή*, *τὸ* **δυνατὸν ἢ ἀδύνατον** (ἐν τῷ πα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἢ ἄνευ τοῦ ἄν, ἢ ἀόριστος μετὰ τοῦ ἄν.

ρόντι ἢ μέλλοντι).

ἡ δὲ ἀπόδοσις

α′) συνήθως διὰ τῆς **εὐκτικῆς** μετὰ τοῦ **ἄν**, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς **πιθανὸν** μόνον, π. χ.

β′) οὐχὶ σπανίως δι' **ἀρκτικῶν** χρόνων τῆς **ὁριστ.**, συχνότατα δὲ διὰ *μέλλοντος*, ὅτε πρὸς ψιλὴν ὑπόθεσιν ἀντιτίθεται τὸ *ἀποτέλεσμα ὡςὡρισμένον* καὶ *ἀναμφισβήτητον*, π. χ.

γ′) διὰ τῶν *ἱστορικῶν* χρόνων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν καὶ δή.

1) σπανίως, ὅτε ἐν μὲν τῇ *ἀποδόσει* τὸ *ἀποτέλεσμα* παρίσταται **προφανῶς** *μὴ* **ἐπαληθεῦον**, ἐν δὲ τῇ προτάσει τὸ διὰ τῆς εὐκτικῆς ἐκφερόμενον, δυνατὸν ἄλλως, ἀποκλείεται ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἕνεκα τοῦ ῥηθέντος ἀποτελέσματος, π. χ.

2) πολὺ συχνά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πρᾶξις πολλάκις ἐν τῷ παρελθόντι ἐπαναληφθεῖσα· ὁ ἐν τῇ ἀποδόσει ἂν δὲν δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις ἐξηκολούθει ἀδιαλείπτως, ἀλλ' ὅτι ἐπανελαμβάνετο, ὁσάκις ἤθελε συμβῇ τὸ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ἐξενεχθέν, ἴδ. §§ 42, 2, β′. 50, 4, π. χ.

Σημ. 16. Ἐνίοτε ἡ ἀπόδοσις τίθεται ἄνευ τοῦ ἄν, μὴ γινομένης ἀναφορᾶς πρὸς τὰς μερικὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς ἡ πρᾶξις τῆς κυρίας προτάσεως ἐπανελαμβάνετο, π. χ,

Ἀρκούμενοι εἰς τὰς μνημονευθείσας ἀτελείας καὶ πλημμελείας τῶν κανόνων τῶν κρειττόνων θεωρουμένων συντακτικῶν, μνημονεύομεν ἤδη ἐλαχίστας μόνον τῶν σπουδαιοτάτων ἐλλείψεων τῶν εἰρημένων συντα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κτικῶν, καθόσον ἁπλῆ ἀνάγνωσις ἑνός τινος μέρους αὐτῶν ἐν παραβολῇ πρὸς τὸ ἡμέτερον καθιστᾷ τὸ πρᾶγμα πασιφανέστατον:

1. Πῶς θὰ δικαιολογηθῶσιν αἱ συντάξεις: ἀμφοτέροις *ἁμαρτήματα ἐγένοντο* (Θουκ. 5,26)· ἃ ὑπὸ τῶν τριάκοντα γεγένηνται τῇ πόλει (Λυσ. 25,2) κτλ.. Ἰδ. περὶ τούτου ἡμέτερον συντακτικὸν § 13, Σημ. 6, β'.

2. Ἐπὶ τίνος κανόνος στηρίζονται αἱ συντάξεις: *γίγνεται* ἀπὸ τῆς δόξης *ἀρχαί* τε καὶ *γάμοι* (Πλ. Πολιτ. 363, Α.) *ἐνῆν* δ' ὑφανταὶ γράμμασιν τοιαίδ' *ὑφαὶ* (Εὐρ. Ἴων. 1146). Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτερον συντακτικὸν §§ 13, 2, ε') καὶ Σημ. 9. 14, 2.

3. Πῶς τίθεται τὸ ῥῆμα καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν τὸ ὑποκείμενον ἐκφέρηται διὰ τοῦ ἄρθρου τὸ ἢ τὰ μετὰ πληθυντ. γενικῆς οὐσιαστικοῦ ἢ *μετὰ ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ*; Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτερ. Συντακτ. §§ 13, Σημ. 2. 16,6.

4. Τί δηλοῖ ἡ Εὐκτικὴ ἐν ταῖς προτάσεσι: πολὺ μέν τοι δικαιότερον τὸν ὑμέτερον πατέρα *τύπτοιμι* (Πλ. Εὐθυδ. 229, Α)· τί τῇ ἀληθείᾳ αἴσχιον καὶ κάκιον *εἴη* σωφροσύνης (Γοργ. 492, Ε).

5. Τίς ἡ διαφορὰ τοῦ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἢ ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἢ τῶν Ἀθηναίων ὁ δῆμος καὶ τῶν ὁμοίων; Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 122, 3.

6. Πῶς δὲ δικαιολογεῖται ἡ μετὰ *ἀρκτικὸν* χρόνον τελικὴ πρότασις κατ' εὐκτικήν, π. χ, οὗτος (ὁ νόμος) οὐκ ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις καὶ ἠγωνισμένοις *κεῖται*, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις, *ἵνα* μὴ διὰ τὸ δεδέσθαι χεῖρον *ἀναγκάζοιντο* ἀγωνίζεσθαι (Δημ. 24,145). ἴσως δὲ που ἢ *ἀποσκάπτει* ἢ *ἀποτειχίζει*, ὡς ἄπορος *εἴη* ἡ ὁδὸς (Ξ. Ἀν. 2, 4, 4); Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 192, 4.

7. Πῶς δικαιολογεῖται ἡ σύνταξις τοῦ *ὄφρα* (παρ' Ὁμήρῳ) καὶ τοῦ *ὅπως* κτλ. ἐπὶ τῶν τελικῶν προτάσεων μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς, π. χ. εἶμ' ἐς πόλιν *ὄφρα* με μήτηρ ὄψεται (ρ, 6) αἱμυλίοισι λόγοισιν θέλγει, *ὅπως* Ἰθάκης *ἐπιλήσεται* (α, 57)· καὶ ἄλλα.. ἔχομεν εἰπεῖν, *ἵνα γνώσεσθε* κτλ. (Ἰσαΐ. 8,15). Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 192, Σημ. 4.

8. Μετὰ τὸν συνήθως διδόμενον κανόνα «τὸ *πρίν*, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶνε ἀρνητική, συντάσσεται:

α') μεθ' ὁριστικῆς ἀορίστου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') μεθ' ὑποτακτικῆς ἢ εὐκτικῆς κτλ.
πῶς θὰ δικαιολογηθῶσι τὰ παρὰ Θουκυδ. 1,51 *ἐθαύμαζον* τοὺς Κορινθίους. . , *πρίν* τινες ἰδόντες *εἶπον* κτλ. 1,118, 2. 3,29 (Οἱ Πελοποννήσιοι) τοὺς μὲν Ἀθηναίους **λανθάνουσι** (ἱστορ. ἐνεστὼς) *πρὶν* δὴ τῇ Δήλῳ *ἔσχον*· 7,71 παραπλήσια δὲ *ἔπασχον πρίν*.. *ἔτρεψαν* τοὺς Ἀθηναίους; ἤτοι πῶς θὰ δικαιολογηθῇ ἡ σύνταξις τοῦ *πρὶν* μετ' ἀορίστου ὁριστ., ἀφοῦ ἡ κυρία πρότασις εἶνε *θετική*; Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 205, α').

9. Μετὰ τὸν συνήθως διδόμενον κανόνα «Μετὰ ὑπόθεσιν διὰ τοῦ *εἰ* κατ' εὐκτικὴν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τίθεται 1) συνήθως εὐκτικὴ μετὰ τοῦ *ἂν* καὶ 2) παρατατικὸς μετὰ τοῦ *ἂν* ἢ ἄνευ τοῦ *ἄν*, ἢ ἀόριστος μετὰ τοῦ *ἄν*», πῶς θὰ δικαιολογηθῇ ἡ οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶσα ἀπόδοσις κατ' *ἀρκτικὸν* τῆς ὁριστ., π. χ. Ἰλ. Κ, 222 εἴ τίς μοι ἀνὴρ ἅμ' *ἕποιτο* καὶ ἄλλος, μᾶλλον θαλπωρὴ καὶ θαρσαλεώτερον *ἔσται*. Θουκ. 2,39 *εἰ* ῥαθυμίᾳ μᾶλλον ἤ. . *ἐθέλοιμεν* κινδυνεύειν, *περιγίγνεται* ἡμῖν κτλ. Ξ. Ἀπ. 1, 5, 2 *εἰ δέ*. . *βουλοίμεθά* τῳ ἐπιτρέψαι. ., ἆρ' ἀξιόπιστον εἰς ταῦτα *ἡγησόμεθα* τὸν ἀκρατῆ; Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 208, 2, IV, β'.

10. Μετὰ τὸν συνήθως διδόμενον κανόνα ὅτι μετὰ τὰ φόβου σημαντικὰ ῥήματα τίθεται β') «πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου β'» πῶς δικαιολογηθήσονται αἱ συντάξεις: *δέδοικα, μὴ* τότε μὲν *συνεπισπάσησθέ* με τὸν μηδ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' *ἀναπεπτωκότες ἦτε* (Δημ. 19,224)· φοβερὸς δέ, *μὴ* ἀνήκεστόν τι *ποιήσῃ* (Ξεν. Ἱέρ. 6,15); Πῶς δὲ ἡ ἑξῆς; εἰ δέ τινες αὖ *φοβοῦνται*, μὴ ματαία *ἂν γένοιτο* αὕτη ἡ κατασκευὴ κτλ. (Ξεν. περὶ φόρ. 4,41). Οὔτε *προσδοκία* οὐδεμία, μὴ ἄν ποτε οἱ πολέμιοι. . *ἐπιπλεύσειαν* (Θουκ. 2,93); Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 222, 2, β, γ.

11. Μετὰ τὸν συνήθως διδόμενον κανόνα «ἀντὶ τοῦ *πλείων, πλείονος* κτλ καὶ τοῦ *ἐλάττων, ἐλάττονος* κτλ. τίθεται συνήθως τὸ *πλέον* ἢ *πλεῖν* καὶ τὸ *ἔλαττον*, ὅταν ἀμέσως ἕπηται τὸ *ἢ* μετὰ λέξεως δηλούσης ἀριθμὸν ἢ ποσὸν» πῶς θὰ δικαιολογηθῶσιν αἱ συντάξεις ἐπράθη (ἡ λεία) ταλάντων *οὐκ ἔλασσον* πέντε καὶ εἴκοσι (Θουκ. 6, 95) καὶ εἰσενήνεκται. . *οὐκ ἔλαττον* μνῶν τετταράκοντα (Λυσ. 19,43), ἐν αἷς δὲν ἕπεται τὸ *ἢ* κτλ; Περὶ τούτου ἰδ. ἡμέτ. Συντακτ. § 54,2, δ').

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

12. Μετὰ τὸν συνήθως διδόμενον κανόνα «Τὸ συγκριτικὸν ἐπιτείνεται α') διὰ τοῦ *μᾶλλον*, π. χ. β') διὰ τοῦ **πολύ, πολλῷ, ὀλίγον, ὀλίγῳ**, π. χ. γ') διὰ τοῦ ἔτι, π. χ.,» πῶς θὰ δικαιολογηθῶσιν αἱ συντάξεις: **μακρῷ** βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον (Πλ. Φίλ. 66, Ε)· *παρὰ πολὺ* μᾶλλον (Θουκ. 8, 6)· ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφευγε τὸν πλοῦν κτλ. (4,28) κττ. ; ἴδ. περὶ τούτου ἡμέτ. Συντακτ. § 6, 7.

Ἐπὶ τέλει, κύριοι συνάδελφοι, ἐκ πείρας γνωρίζοντες ὅτι ἡ σπουδάζουσα Ἕλληνας Συγγραφεῖς καὶ Ποιητὰς Νεότης ἔχει ἀνάγκην *ἀκριβοῦς* καὶ ὡς οἷόν τε *πλήρους* Συντακτικοῦ τῆς Ἑλλην. Γλώσσης καὶ πεποιθότες ὅτι *οἱ ἀληθεῖς ἐπιστήμονες καὶ εἰλικρινεῖς θεράποντες τῶν γραμμάτων* ἐν τῇ χρήσει τῶν διδακτικῶν βιβλίων *εἰς μόνον τὸ συμφέρον τῶν ἑαυτῶν μαθητῶν ἀποβλέπουσι*, προέβημεν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐν λόγῳ Συντακτικοῦ *ἐπὶ τῇ παρηγόρῳ ἐλπίδι* ὅτι μεθ' ὅσης ἡμεῖς προθυμίας εἰς πόνους πολυετεῖς καὶ δαπάνην οὐ σμικρὰν ὑπεβλήθημεν, μετὰ τοσαύτης καὶ ἔτι πλείονος ἡμεῖς *εὐαρεστήσεως θέλετε φιλοτιμηθῇ αὐτὸ νὰ διδάξητε* τοὺς μαθητὰς ὑμῶν.

Τίνες παράγραφοι καὶ τίνα ἐδάφια ἑκάστης αὐτῶν πρέπει νὰ διδαχθῶσιν ἐν τῇ Α' τάξει.

§	7	ὅλη	§ 23	»
	8	»	25	»
	9	»	26	»
	10	»	27	»
	11	»	29	»
	12	»	30	»
	13	»	32	2, 3
	14	»	33	ὅλη
	15	»	34	»
	16	ὅλη καὶ αἱ Σημ. 1,2, 3,7.	35	»
	17	ὅλη	36	»
	18	»	37	1 καὶ 2 α', β', γ'.
	19	»	38	β', δ', ε'
	20	»	39	ὅλη
	21	»	40	1, 3.
	22	»	41	ὅλη

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 42 »
44 2
45 ὅλη
46 »
47 »
48 »
50 1.
52 α'.
53 α'.
54 1, 2, α', β', γ', δ'.
55 1, 2, 3 καὶ 4.
56 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12.
57 ὅλη
59 1), 4), 6), 7), 8).
60 2, 3 καὶ Σημ. 3, 5, 6.
61 ὅλη
63 »
66 »
67 1), 2), 3), 4), 7), 8), 9), 10), 11), 14), 15), 16), 17), καὶ 18).
68 ὅλη
69 α'), β'), γ'), δ'), ι'), ια').
71 ὅλη
72 »
73 ϛ').
74 ὅλη
75 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9.
76 ὅλη
77 »
78 2, 4, 5, 6, 7
79—97.
98 ὅλη
101 »
102 »
103 »
104 1, 3, 4.
105 1, α'), 2.
107 ὅλη
108 »

§ 109 »
110 2, 9.
111 ὅλη
113 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14 15, 16.
114 ὅλη
115 »
116 1.
117 1, γ'—ζ'.
118 1, 2.
119 1, 2, 3.
120 α'), β'), δ'), ϛ'), ζ'), θ'),
121 3.
122 Σημ. 5, 8.
123 4, 6, 7, 8.
124 ὅλη
125 »
126 »
127 »
128 δ').
131 ὅλη
132 »
134 »
135 »
136 »
137 »
139 »
140 »
145 »
150 »
151 »
166 »
170 »
172 »
173 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.
174
175 α').
176 ὅλη
177

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 173 2, 3, 4, 5, 6, ε'), 7, 8, 9, 10, 11, 14, 17.	§ 203
179 ὅλη	204 1, 2.
180 »	205 ὅλη
181 »	207 »
182 2, 3, 4, 5, 6, 7.	208 1, 2, I, II α') καὶ β'), III καὶ IV.
183.	209 2, 3, γ'), 5, 8.
184 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9.	210 ὅλη
185	211
186 α.	212
186 β.	215 1.
186 γ.	216 1.
187α. 1, 3, 5.	218 α') β') καὶ γ').
189 ὅλη	219, 1—4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22.
190 3, 6, 7, 8.	220 ὅλη
191 1, 2:	221 »
192 2—7	222 1, 2, α') καὶ β').
193 ὅλη	223
194 »	225
201	
202	

Τὰ περὶ ἐπιρρημάτων τινῶν, τῶν ἀρνητ. ἢ ἀποφατ. μορίων οὐ καὶ μή, ἀρνήσεων πολλῶν καὶ ἀρνήσεων περιττῶν (§§ 152—169, τὰ περὶ πλαγίου λόγου, τὰ περὶ σχημάτων, τὰ περὶ θέσεως τῶν λέξεων καὶ περὶ περιόδου (§§ 226—242) διδακτέα ἐν τῇ Β' τάξει τοῦ Γυμνασίου, τὰ δὲ παραλειφθέντα ἐδάφια παραγράφων τινῶν καὶ αἱ Σημειώσεις ἔστωσαν καταφύγιον τῶν μαθητῶν τῆς Γ' καὶ Δ' τάξεως τοῦ Γυμνασίου πρὸς λύσιν τῶν ἑκάστοτε παρουσιαζομένων ἀποριῶν αὐτῶν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Συγγραφέων καὶ Ποιητῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1896.

ΧΑΡΙΣΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τῷ φίλῳ κυρίῳ Σταφ. Ράδῃ

Χ. Πούλιος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΚΑΤΑ

ΡΑΦΑΗΛ ΚΥΝΝΗΡΟΝ ΚΑΙ ΕΡΝΕΣΤΟΝ ΚΟΧΙΟΝ

ΠΡΟΣ

ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΙΣ ΜΑΘΗΤΕΥΟΝΤΩΝ

ΥΠΟ

ΧΑΡΙΣΗ ΠΟΥΛΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ
1896

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τοῖς κυρίοις καθηγηταῖς

Ἐπὶ πλέον ἢ εἰκοσαετίαν διδάσκοντες τὰ Ἑλλην. Γράμματα ἐν τοῖς Γυμνασίοις διέγνωμεν ὅτι ἐλλείπει ἡμῖν Συντακτικὸν τῆς Ἑλλην. Γλώσσης ἐν πᾶσι κατάλληλον πρὸς τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν Ἑλλήνων Ποιητῶν καὶ Συγγραφέων. Τὴν χρείαν ταύτην ἐπιθυμοῦντες νὰ πληρώσωμεν συνετάξαμεν διεξοδικὸν Συντακτικόν, λαβόντες ὑπόδειγμα τὸ τοῦ ἐπιφανοῦς Γραμματικοῦ Ῥ. Κυννήρου, ὅπερ ὅσον οὔπω ἐκδίδομεν πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ καθόλου τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἐγκύψωσιν εἰς τὰ τῆς Ἑλλην. Συντάξεως καὶ κάλλιον νὰ ἐννοήσωσι τοὺς κανόνας καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ παρετηρήσαμεν ὅτι καὶ τὰ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων ὑπάρχοντα Συντακτικὰ τὰ μὲν ἐν οὐκ ὀλίγοις εἶνε ἐλλιπῆ, τὰ δὲ ἀνεπαρκῆ πρὸς τὴν ἐν τοῖς Γυμνασίοις σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν Ἑλλήνων Ποιητῶν καὶ Συγγραφέων, τὰ δὲ ἐνιαχοῦ καὶ σφαλερά, συνετάξαμεν ἐπιτομὴν ἐκείνου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις μαθητευόντων, λαβόντες ὑπ' ὄψιν, ὅπου ἦτο ἀνάγκη, καὶ τὸ Συντακτικὸν τοῦ Ἐρνέστου Κοχίου.

Ἴσως ἤθελέ τις εἰπεῖ, ἀποβλέπων πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ βιβλίου, ὅτι ἡ ἐπιτομὴ αὕτη δὲν ἐγένετο ἀνάλογος πρὸς τὰς χρείας τῆς εἰς τὰ Γυμνάσια φοιτώσης νεότητος. Συνομολογοῦμεν ὅτι τὰ διδακτικὰ βιβλία πρέπει νὰ εἶνε εὐσύνοπτα καὶ περιεκτικά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο πάλιν εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐν τοῖς ἀνὰ χεῖρας τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων Συντακτικοῖς πρέπει νὰ ἑρμηνεύωνται μετὰ πάσης τῆς ἐνδεχομένης ἀκριβείας πάντα τὰ συντακτικὰ φαινόμενα, ἅτινα ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς κειμένοις τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων Ἑλλήνων Ποιητῶν καὶ Συγραφέων. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενοι ἐνομίσαμεν ἀναγκαιότατον νὰ παράσχωμεν τοῖς μαθηταῖς βιβλίον ὀγκωδέστερον τῶν συνήθων χωρὶς νὰ φοβηθῶμεν μὴ διὰ τοῦτο ἀποβῇ δύσχρηστον· καθόσον ἐφροντίσαμεν τὰ μὲν διδακτέα νὰ τυπωθῶσι διὰ μειζόνων τυπογραφικῶν χαρακτήρων, αἱ δὲ συντακτικαὶ λεπτομέρειαι καὶ τὰ σπανιώτερα συντακτικὰ φαινόμενα δι' ἐλασσόνων ἐν *Σημειώσεσι* καὶ *Ὑποσημειώσεσιν*, εἰς ἃς νὰ καταφεύγῃ ὁ μαθητὴς ὡς εἰς ταμιεῖον, ἐξ οὗ προχείρως νὰ πορίζηται τὰ πρὸς λύσιν τῶν ἑκάστοτε ἐμφανιζομένων πρὸ αὐτοῦ ἀποριῶν περὶ τὴν ἑρμηνείαν χωρίων συντεθειμένων κατὰ τρόπον διαλλάσσοντα τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς συντάξεως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οὕτω δὲ τὸ Συντακτικὸν ἡμῶν, ἐνῷ φαίνεται ὀγκῶδες καὶ κατ' ἀκολουθίαν δύσχρηστον, ἀποβαίνει *εὐσύνοπτον* ἅμα καὶ πολλῷ τῶν ἐν χρήσει ὠφελιμώτερον διὰ τὸν εἰρημένον λόγον.

Περὶ τούτου δὲ πᾶς τις, νομίζομεν, δύναται νὰ πεισθῇ καὶ τὰ ἑξῆς λογιζόμενος. Ἐὰν ἀφαιρεθῶσι σελίδες 150 ὅσας καταλαμβάνουσιν αἱ σημειώσεις καὶ ὑποσημειώσεις, τὸ ἀνὰ χεῖρας Συντακτικὸν συνίσταται ἐκ σελίδων 300. Καὶ αὗται δὲ πάλιν ἠδύναντο καὶ εἰς ἐλάσσονα ἔτι ἀριθμὸν νὰ περισταλῶσιν, εἰ μὴ ἐκ μακρᾶς πείρας ἐγινώσκομεν ὅτι πρὸς κατανόησιν τῶν κανόνων καὶ μάλιστα τῶν συνθέτων καὶ πολυμερῶν πρέπει νὰ παρατίθενται οὐχὶ ἓν ἢ δύο χωρία, ὡς εἴθισται, ἀλλὰ πλείονα, ὅσα εἶνε ἀναγκαῖα πρὸς πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν κανόνων, καὶ εἰ μὴ πρὸς τούτοις ἐνομίζομεν ὡσαύτως ἀναγκαιότατον ν' ἀναγράφηται ἑκάστοτε ἐν ὑποσημειώσει πλήρης κατάλογος ὀνομάτων, ῥημάτων, ἐπιρρημάτων κττ., περὶ ὧν γενικῶς ὁ κανὼν διαλαμβάνει.

Ἕτερος λόγος, δι' ὃν ὀγκωδέστερον ἀπέβη τὸ ἀνὰ χεῖρας Συντακτικόν, εἶνε ὅτι πολλὰ ἐνιαχοῦ ἐπαναλαμβάνονται οὐχὶ ἀσκόπως ἀλλ' ἐπίτηδες, ἵνα μᾶλλον μονιμοποιῶνται ἐν τῇ μνήμῃ τῶν μαθητῶν τὰ μεμαθημένα, ὅπερ ἀναπληροῖ τὴν ἐν τοῖς Σχολείοις συνήθως γινομένην ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπανάληψιν τῶν διδαχθέντων.

Ἐν δὲ τῇ διατάξει τῆς ὕλης ἠκολουθήσαμεν πανταχοῦ σχεδὸν τῷ Κυννήρῳ πλὴν ὀλίγων Κεφαλαίων, ἔνθα ἐφάνη ἡμῖν καταλληλοτέρα ἄλλη, ἁπλουστέρα διάταξις.

Περιττὸν θεωροῦντες νὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῶν ἀρετῶν βιβλίου ἐκπονηθέντος κατὰ σύγγραμμα παγκοίνου ἀπολαῦον φήμης, ἐλπίζομεν ὅτι καὶ τὴν ὀλίγην ἐν αὐτῷ ἰδίαν ἡμῶν ἐργασίαν προσηκόντως θέλουσι κρίνει καὶ ἐκτιμήσει οἱ κύριοι καθηγηταί.

Ἐπειδὴ δὲ ἓν τῶν προσόντων διδακτικοῦ βιβλίου πρέπει νὰ εἶνε καὶ τὸ *εὔωνον* αὐτοῦ, τιμὴν τοῦ παρόντος Συντακτικοῦ, εἰ καὶ διὰ τοὺς εἰρημένους λόγους ἀπέβη πολὺ ὀγκωδέστερον τῶν συνήθως ἐν χρήσει, ὡρίσαμεν μόνον εἰς δραχμὰς *τρεῖς*, ὅσων σχεδὸν τιμῶνται καὶ πάντα τὰ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ εἴδους Συντακτικά.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Μαρτίου 1896.

Χαρισης Πουλιος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

§ σελ.
ΠΡΟΛΟΓΟΣ 3
Εἰσαγωγὴ . . . .
1 Γλῶσσα. Ὑπόθεσις τῆς Γραμματικῆς 10
2 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν οὐσιαστικῶν . . 11
α') Μετωνυμικὴ χρῆσις .
β') Συνεπτυγμένη χρῆσις..

Ἰδιωτισμοὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀριθμῶν.

3 Α'. Ἑνικὸς 12
4 Β'. Πληθυντικὸς. . . . . »
5 Γ'. Δυϊκὸς 13
6 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν παραθετικῶν 14
7 Ὁρισμοὶ 17

I. ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ

Κεφάλαιον πρῶτον.

8 Κύριοι ἢ οὐσιώδεις ὅροι τῆς ἁπλῆς προτάσεως. . . . 19
9 Α'. Ὑποκείμενον.. . . . 20
10 Παράλειψις τοῦ ὑποκειμέν. 21
11 Τὸ κατηγόρημα 24
12 Παράλειψις τοῦ ρήματος . 25
13 Συμφωνία τοῦ ρήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον . . . 26
14 Συμφωνία τοῦ ρήματ. πρὸς δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα. 29
15 Τὸ ὀνοματικ. κατηγόρημα 31
16 Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον 32
17 Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα 36
18 Τὸ συνδετικὸν εἶναι . . 38
19 Ἔλλειψις τοῦ εἶναι. . . »
20 Ἄλλα συνδετικὰ ρήματα. 40
21 Συμφωνία τοῦ εἶναι πρὸς τὸ ὑποκείμενον 42

§ σελ.
22 Παράρτημα 43
23 Ἀκριβέστεροι προσδιορισμοί.. 44
24 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἀριθμοῦ, τοῦ γένους καὶ τοῦ προσώπου. . 46
25 Εἴδη τοῦ ρήματος. . . . 47

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν εἰδῶν τοῦ ρήματος.

26 Α'. Τύπος ἐνεργητικὸς . . 49
27 Β'. Τύπος μέσος 52
28 Μέσος τύπος μετὰ παθητικῆς σημασίας 59
29 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀποθετικῶν 60
30 Γ'. Τύπος παθητικὸς . . 61
31 Περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων. 65
32 Α') Γενικῶς περὶ χρόνων. »

Χρῆσις τῶν χρόνων.

33 α') Ἐνεστὼς. 67
34 β') Παρατατικὸς 69
35 γ') Παρακείμενος. . . . 71
36 δ') Ὑπερσυντέλικος . . . 73
37 ε') Ἀόριστος 74
38 ς') Μέλλων 77
39 ζ') Μέλλων τετελεσμένος. 79
40 Οἱ χρόνοι ἐν ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσιν, ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ καὶ ἐν τῇ μετοχῇ . 80
41 Β) Γενικῶς περὶ τῶν ἐγκλίσ. 82

Χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων.

42 α') Ὁριστικὴ 84
43 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἄν. 87
44 β') Ὑποτακτικὴ 88
45 γ') Εὐχτικὴ 91
46 δ') Εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν. 92
47 ε') Προστακτικὴ 93
48 Εὐχτικὴ πλαγία ἢ τοῦ πλ. λόγου 95

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ σελ.
49 Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἄν 95
50 Χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσ. 100

Κεφάλαιον δεύτερον.

51 Περὶ τῆς ἐπιθετικῆς σχέσεως τῆς προτάσεως. . . 104
52 Ἐναλλαγὴ τῶν ἐπιθετικῶν προσδιορισμῶν 105
53 Ἔλλειψις τοῦ δι' ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ διοριζομένου οὐσιαστικοῦ 106
54 Συμφωνία ἐπιθ. προσδιορ. 109
55 Παρατηρήσεις 111
α') Οὐσιαστικὸν λαμβανόμενον ἀντὶ ἐπιθέτου ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός. . »
β') Τὸ ἐπίθετον ἀντὶ ἐπιρρηματικῆς ἐκφράσεως. . . 112
γ') Προληπτικὴ χρῆσις τῶν ἐπιθέτων 113
δ') Παράταξις καὶ ἐπαλληλία τῶν ἐπιθετ. προσδιορισ. 114
ε') ἀντιστροφὴ τῶν ὅρων τῶν ἐπιθετ. προσδιορισμῶν »
56 Παράθεσις. 115

Κεφάλαιον Τρίτον

57 Περὶ τῆς ἀντικειμεν. σχέσεως τῆς προτάσεως. . . 121

I. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

58 Σημασία τῶν πτώσεων . 122

Α'. Αἰτιατική.

α. *Αἰτιατικὴ μετὰ ῥημάτων.*

59 α') Αἰτιατ. μετὰ ῥημάτων μεταβ. καὶ ἀμεταβ. μεταβατικῶς λαμβανομένων . . 123
60 β') Αἰτιατ. μετ' ἀμεταβάτων καὶ παθητ. ῥημάτων 127
61 γ') Διπλῆ αἰτιατική . . 132
62 Παρατηρήσεις 137
63 β. Αἰτιατικὴ μετ' ἐπιθέτων »

Β'. Γενική.

64 Παρατηρήσεις γενικαί . . 138
65 Σύνταξις τῆς γενικῆς . . »
66 α Γενικὴ μετ' οὐσιαστικ. 139
67 β. Γενικὴ μετὰ ῥημάτων . 141

§ σελ.
68 γ. Γενικὴ μετ' ἐπιθέτων. . 158
69 δ Γενικὴ μετ' ἐπιρρημάτ. 162

Γ'. Δοτική.

70 Παρατηρήσεις γενικαί . . . 164

Πρῶτον δοτικὴ προσωπική.

71 α. Δοτικὴ μετὰ ῥημάτων 165
72 β. Δοτικὴ μετ' ἐπιθέτων . 173
73 γ. Δοτικὴ μετ' ἐπιρρημάτ. 175
74 δ. Δοτικὴ μετ' οὐσιαστικ. 176

Δεύτερον δοτικὴ πραγματική.

75 Δοτικὴ μετὰ ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων 177

Τρίτον δοτικὴ τοπικὴ καὶ χρονική.

76 Δοτικὴ μετὰ ῥημάτων . . 180
77 Σύνταξις τῶν εἰς-τὸς καὶ -τέος ῥηματικῶν ἐπιθέτων 181

II. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ

78-97 Σημασία καὶ σύνταξις τῶν προθέσεων. 183
α'. Προθέσεις μονόπτωτοι. 186
β'. Προθέσεις δίπτωτοι . 194
γ'. Προθέσεις τρίπτωτοι . 200
98 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν προθέσεων. 213
99 Σύνθεσις προθέσεων μετὰ ῥημάτων . . . . »
100 Σύνθεσις δύο προθέσεων . 214
101 Προθέσεις συναπτόμεναι μετ' ἐπιρρημάτων . . . . »
102 Συνεπτυγμένη σύνταξις τῶν προθέσεων . . . . . »
103 Ἕλξις τῶν ἐνάρθρων προθέσεων 216
104 Ἐπανάληψις καὶ παράλειψις τῶν προθέσεων . . »
105 Θέσις τῶν προθέσεων . . 118

Κεφάλαιον Τέταρτον.

I. ΠΕΡΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

106 Γενικαὶ παρατηρήσεις . . 219
107 α) Ἀντωνυμ. προσωπικαὶ 220
108 β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμ. 223
109 γ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμ. 226
110 δ) Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι . 229
111 ε) Ἡ αὐτὸς 232

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ σελ.

112 Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν προσωπικῶν καὶ δεικτ. ἀντωνυμιῶν 234
113 ς') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμ. 235
114 ζ') Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι. 246
115 η') Ἐρωτηματικαὶ ἀντων. 249

II. ΠΕΡΙ ΑΡΘΡΟΥ

116 Προσημειώσεις 250
117 Τὸ ὁ, ἡ, τὸ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ὡς δεικτικὴ ἀντωνυμία 251
118 Τὸ ὁ, ἡ, τὸ ὡς κυρίως ἄρθρον ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ. 253
119 Οὐσιαστικοποιὸς καὶ ἐπιθετοποιὸς δύναμις τοῦ ἄρθρου 255
120 Παράλειψις τοῦ ἄρθρου. . 257
121 Θέσις τοῦ ἄρθρου 260
122 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ῥηθεισῶν θέσεων τοῦ ἄρθρου ἐν τοῖς ἐπιθετ. προσδιορισμοῖς 262
123 Τὸ ἄρθρον ἐπὶ τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἀριθμητ. ὀνομάτων μετ' οὐσιαστικοῦ ἢ ἄνευ οὐσιαστικοῦ 266

Κεφάλαιον Πέμπτον.

ΠΕΡΙ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΗΣ

124 Περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀπαρεμφάτ. καὶ τῆς μετοχῆς 271

I. Ἀπαρέμφατον.

Α'. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον

125 α. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὄνομα 272
126 β. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ῥῆμα 277
α') Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. 278
β') Τὸ κατηγορούμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου 279
127 γ') Τὸ ἀντικείμ. τοῦ ἀπαρ. 281
128 δ') Τὸ ἀπαρέμφ. ἀπολύτως. »
129 Χρῆσις τῆς προσωπικῆς συντάξεως μετ' ἀπαρεμφ. ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου . . 283

Β'. Ἔναρθρον ἀπαρέμφατον.

130 Προσημειώσεις. 284

§ σελ.

131 α') Τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφ. ὡς ὄνομα. . . . . »
132 β') Τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφ. ὡς ῥῆμα 286
133 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἐνάρθρ. ἀπαρεμφ. 287

II. Μετοχή.

134 Παρατηρήσεις γενικαί . . »

Α'. Ἡ μετοχὴ ὡς συμπλήρωμα τοῦ ῥήματος.

135 Προσημειώσεις 288
136 Ῥήματα ἀπαιτοῦντα συμπλήρωμα κατὰ μετοχήν . 290
137 Παράλειψις τῆς μετοχ. ὢν 293
138 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῆς συμπληρωτ. μετοχῆς καὶ τοῦ συμπληρωτικοῦ ἀπαρεμφάτου . . 294

Β'. Ἡ παραθετικὴ μετοχή.

139 Ἡ μετοχὴ ἐκφέρουσα ἐπιρρηματικὰς σχέσεις . . . 298
140 Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος . . . 303
141 Τὸ ὡς μετὰ μετοχῆς . . . 304
142 Ὥστε, ἅτε, οἷα, οἷον, ὥσπερ μετὰ μετοχῆς 305
143 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν μετοχῶν . . 306
144 Παράλειψις τῆς μετοχ. ὢν 307
145 Ἀσύνδετος καὶ συνδετικὴ σύνταξις τῶν μετοχῶν . . 308

Πραγματικὴ καὶ φαινομένη ἀνακολουθία ἐν τῇ μετοχικῇ συντάξει.— Ἐναλλαγὴ τῶν πτώσεων.

146 α') Μετοχὴ κατ' ὀνομαστικὴν ἀντὶ ἄλλης πτώσεως. 309
147 β') Γενικὴ ἀπόλυτος ἀντὶ μετοχῆς συνημμένης κατ' ὀνομαστ., αἰτιατ. ἢ δοτικὴν 311
148 γ') Μετοχὴ κατ' αἰτιατικ. ἢ δοτικὴν ἀντὶ μετοχῆς κατ' ἄλλην πτῶσιν . . . »

Κεφάλαιον Ἕκτον.

150 Περὶ τῶν ἐπιρρημάτων . . 312

Παράρτημα.

151 Κοινοὶ προσδιορισμοί . . . 313

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§		σελ.
152	Νῦν, Νυνί· ἄρτι, ἀρτίως	319
153	Ἤδη	320
154	Τὸ βεβαιωτικὸν δή . . .	»
155	Δήπου, δήπουθεν, δῆθεν, δῆτα, δαί, θήν . .	321
156	Τὸ βεβαιωτικὸν μήν . . .	322
157	Τὸ βεβαιωτικὸν μέν.—μὲν δή· μέντοι· μὲν οὖν . .	»
158	Τὸ βεβαιωτικὸν καὶ ἐρωτηματικὸν ἦ.—Ἤτοι. . . .	»
159	τὸ βεβαιωτικ. νή, ναί, μά	323
160	Τὸ βεβαιωτικὸν ἐπίρ. τε καὶ τὸ ἀοριστολογικὸν τε .	324
161	Τὸ βεβαιωτικὸν τοί . . .	»
162	Τὸ βεβαιωτικὸν οὖν . . .	»
163	Τὸ ἄρα	326
164	Τὸ πὲρ	»
165	Τὸ γὲ	»
166	Τὰ ἀρνητικὰ ἢ ἀποφατικὰ μόρια οὐ καὶ μή . . .	327
167	Παρατηρήσεις.	331
168	Ἀρνήσεις πολλαὶ	»
169	Ἀρνήσεις περιτταὶ . . .	332

II. ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ (ΛΟΓΟΥ)

Κεφάλαιον Ἕβδομον.

§		σελ.
170	Προσημειώσεις	335

Α. Π α ρ ά τ α ξ ι ς.

§		σελ.
171	Προσημείωσις	337

Α'. *Παράταξις συμπλεκτική.*

§		σελ.
172	Προσημείωσις.	337
173	α. Συμπλοκὴ καταφατικὴ	»
174	β. Συμπλοκὴ ἀποφατικὴ .	343
175	γ. Συμπλοκὴ ἀποφατικὴ ἅμα καὶ καταφατικὴ καὶ τἀνάπαλιν	»
176	Ἐπίδοσις	344

Β'. *Παράταξις ἀντιθετική.*

§		σελ.
177	Προσημείωσις	346
178	α. Σχέσις περιοριστικὴ .	347
179	β. Σχέσις περιοριστικὴ καὶ ἀναιρετικὴ	352
180	Ἀντίθεσις ἀρνητικὴ . . .	354

Γ'. *Παράταξις διαζευκτική.*

§		σελ.
181	Προσημείωσις	355
182	Ὁ διαζευκτικὸς ἤ, ἢ ἤ.. ἤ· εἴτε.. εἴτε· ἐάν (ἤν, ἄν) τε.. ἐάν (ἤν, ἄν) τε	356
183	Ὁ συγκριτικὸς ἤ	358
184	Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἤ καὶ τῆς γενικῆς ἐπὶ τῶν συγκριτικῶν. . .	359

Δ'. *Παράταξις αἰτιολογική.*

§		σελ.
185	Προσημείωσις	363
186α.	α') Αἰτία. Γάρ.	»
186β.	β') Συμπέρασμα . . .	365
186γ.	Ἀσύνδετος παράταξις τῶν προτάσεων	367

Β. Ὑ π ό τ α ξ ι ς.

§		σελ.
187α.	Κυρία καὶ δευτερεύουσα πρότασις	368
187β.	α') Ἐναλλαγὴ τῶν προτάσεων. β') Συντομὴ (σύμπτυξις) τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων. γ') παρένθεσις	370

I. Προτάσεις οὐσιαστικαί.

§		σελ.
188	Προσημείωσις.	370
189	Α'. Προτάσεις οὐσιαστικαὶ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς (εἰδικαί).	371
190	Παρατηρήσεις	375
191	Β'. Προτάσ. οὐσιαστικαὶ εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὡς (ἀποφατ. ὅπως μή, ὡς μή)	379
192	Προτάσεις ἐπιρρηματ. τοῦ τελικοῦ αἰτίου.	380

II. Προτάσεις ἐπιθετικαί.

§		σελ.
193	Προσημείωσις	383
194	Χρῆσις ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἐπιθετ. προτάσεσιν . . .	384

Παρατηρήσεις.

§		σελ.
195	α') Μετάβασις ἐκ τῆς ἀναφορικῆς συντάξεως εἰς τὴν δεικτικήν.	388
196	β') Ἀναφορικὴ ἀντωνυμ. ἀντὶ δεικτικῆς.	388
197	γ') Ἀναφορ. ἀντωνυμίαι μετ' ἐπαναλήψεως τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ῥήματος	»
198	δ') Ἀναφορ. ἀντωνυμία συνδεομένη μετ' ἐπεξηγηματικοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ ὁ-	

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ σελ.

λοκλήρου προτάσεως — Συναίρεσις δευτερευούσης προτάσεως μετ' ἐπιθετικῆς 388

199 ε') Ἐναλλαγὴ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων πρὸς τὴν ἐπιθετικὴν . . . . . »

III. Προτάσεις ἐπιρρηματικαί.

200 Προσημείωσις 389

Α'. *Ἐπιρρημ. προτάσ. τόπου.*

201 Προσημείωσις 389

202 Χρῆσις ἐγκλίσεων . . . . »

Β'. *Ἐπιρρημ. προτάσ. χρόνου.*

203 Προσημείωσις. 389

204 Χρῆσις ἐγκλίσεων 390

205 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ πρὶν ἤ, πρὶν 393

Γ'. *Αἰτιολ. ἐπιρρημ. προτάσεις.*

206 Προσημείωσις 395

207 α') Προτάσεις τῆς αἰτίας »

208 β') Προτάσ. τῆς ὑποθέσεως 396

209 Παρατηρήσεις ἐπί τινων ἰδιωμάτων τῆς ὑποθετ. περιόδου 403

210 γ') Προτάσεις τῆς ἐνδόσεως 406

Δ'. *Ἐπιρρηματικαὶ ὁμοιωματικαὶ προτάσεις.*

211 Προσημείωσις 407

212 α') Ππροτάσεις τοῦ ποιοῦ 408

213 Παρατηρήσεις. 409

214 β') Προτάσεις τοῦ ποσοῦ, βαθμοῦ ἢ μέτρου. 410

215 γ') Προτάσεις τῆς ἀκολουθίας ἢ συμπερασματικαὶ . 411

216. I. Ὥστε (ὡς) μετ' ἀπαρεμφάτου 412

217 Παρατηρήσεις 414

218 II. Ὥστε (ὡς) μετὰ παρεμφατ. ῥήματος 415

Κεφάλαιον Ὄγδοον.

Ἐρωτηματ. προτάσεις.

219 Προσημειώσεις 417

220 α') Περὶ ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἀνεξαρτήτοις ἐρωτήσεσι . 424

221 β') Περὶ ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις ἐρωτήσεσιν . 425

222 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς σημασίας καὶ συντάξεως τοῦ μὴ ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις ἐρωτήσεσιν 426

223 Σύνταξις τῶν φόβου σημαντικῶν ῥημάτων 428

424 Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων συντάξεων τῶν φόβου σημαντικῶν φράσεων »

225 Περὶ ἀποκρίσεως 429

Κεφάλαιον Ἔνατον.

226 Περὶ τοῦ τύπου τοῦ πλαγίου λόγου 431

227 Τύπος τῆς κυρίας προτάσεως ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ »

228 Ἐγκλίσεις τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἐγκλ. τῶν κυρίων . . . 433

229 Ὁριστικὴ καὶ ὑποτακτικὴ ἐν ἀντικειμεν. παραστάσει. 435

Παράρτημα.

230 Ἰδιώματα ἐπὶ τῆς χρήσεως τῆς ὀνομαστικ. καὶ κλητικ. 436

Κεφάλαιον Δέκατον.

Περὶ σχημάτων.

231 Προσημείωσις 436

232 I. Ἔλλειψις. 437

α') ἐν τῇ ἁπλῇ προτάσει . »

β') ἐν τῇ συνθέτῳ προτάσει 438

233 II. Βραχυλογία 439

234 III. Ἀποσιώπησις. . . . 442

235 IV. Συναίρεσις ἢ σύμπτυξις τῶν προτάσεων . . . »

236 V. Ἐπαλλαγὴ καὶ σύζευξις ἐν τῇ συνδέσει τῶν λέξεων καὶ προτάσεων . . . »

237 VI Πλεονασμὸς 444

238 VII. Ἀνακολουθία. . . . 446

Κεφάλαιον Ἑνδέκατον

239 I. Συνήθης θέσις τῶν λέξεων 447

240 II. Θέσις ἀντίστροφος . . »

241 Παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων (Ὑπερβατόν. Παράθεσις ὁμοίων ἢ ἀντιθέτων ἐννοιῶν. Χιασμός. Ὕστερον πρότερον). »

Κεφάλαιον Δωδέκατον.

242 Περίοδος 448

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Γλῶσσα. Ὑπόθεσις τῆς Γραμματικῆς.

1. Γλῶσσα εἶνε τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἐκφράζομεν τὰ διανοήματα. Διανόημα δὲ γεννᾶται ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν διὰ τούτου, ὅτι ἔννοιαι, σχέσιν ἔχουσαι τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλας τὸ δὲ πρὸς τὸν λέγοντα, συνδέονται εἰς ἓν ὅλον. Ὅταν τὸ διανόημα μέλλῃ νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ λάβῃ τρόπον τινὰ σῶμα, ὅταν δηλ. μέλλῃ νὰ ἐξαγγελθῇ διὰ τῆς γλώσσης, τότε αἱ μὲν ἔννοιαι δηλοῦνται διὰ λέξεων, αἵτινες περιέχουσι τὸ ὑλικόν, αἱ δὲ σχέσεις ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῆς κλίσεως τῶν λέξεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ δι' ἰδιαιτέρων λέξεων, αἵτινες ἐκφράζουσι τοὺς τύπους τῆς ἡμετέρας νοήσεως καὶ σκέψεως, οἷον : ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν, προθέσεων καὶ συνδέσμων. Αἱ ἔννοιαι ἀποτελοῦσι μόνον τὴν ὕλην τοῦ νοήματος, ψυχὴ δὲ καὶ ζωὴ ἐμφυσᾶται τῇ ὕλῃ διὰ τῆς συνδέσεως τῶν ἐννοιῶν εἰς ἓν ὅλον.

2. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γλῶσσα εἶνε τὸ δι' οὗ ἐκφράζομεν τὰ διανοήματα ἡμῶν, τὰ δὲ διανοήματα ἐκφράζονται διὰ προτάσεων, γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ Γραμματικὴ δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ διδασκαλία περὶ προτάσεων. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις ἡ γλῶσσα δὲν προῆλθε δι' ἐξωτερικῆς τεχνικῆς συνθέσεως τῶν καθ' ἕκαστον εἰς ἓν ὅλον, ὡς τὰ λοιπὰ ἀνθρώπινα δημιουργήματα, ἀλλ' ἐσχηματίσθη φυσικῶς μεθ' ἁπάσης τῆς ποικιλίας τῶν τύπων, τῶν λέξεων καὶ τοῦ λόγου, ὡς ἓν ὀργανικὸν ὅλον, ἐξ ἑνιαίας τινὸς ἐσωτερικῆς ἀρχῆς, εἶνε φανερὸν ὅτι ἡ Γραμματικὴ σκοπεῖ τὸ ἑξῆς: ὁρμωμένη ἀπὸ τοῦ ἁπλουστάτου καὶ πρωτίστου τύπου τῆς προτάσεως σκοπὸν ἔχει νὰ διδάξῃ πῶς οὗτος κατὰ μικρὸν καὶ φυσικῶς ἀνεπτύχθη εἰς τὴν τελειοτάτην τῆς γλώσσης παράστασιν, δῆλαδὴ τὴν περίοδον, καὶ πῶς μετὰ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης τῆς προτάσεως ἀνεπτύχθησαν συγχρόνως πάντα τὰ φαινόμενα τῆς γλώσσης ἐν πᾶσι τοῖς ποικιλωτάτοις αὐτῶν τύποις. Ἵνα δὲ ἡ πλουσία αὐτη ὕλη τῆς Γραμματικῆς σαφέστερον παρασταθῇ, διαιρεῖται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὕτη εἰς δύο μεγάλα μέρη, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐξετάζει τὰς λέξεις καθ' ἑαυτὰς καὶ τοὺς τύπους αὐτῶν, τ.ἐ. τὴν ἰδίως Γραμματικὴν λεγομένην, τὸ δὲ δεύτερον τὰς λέξεις καὶ τοὺς τύπους αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ προτάσει, τ.ἐ. τὸ ἰδίως Συντακτικὸν λεγόμενον·

§ 2. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν οὐσιαστικῶν.

Α'. *Μετωνυμικὴ χρῆσις τῶν οὐσιαστικῶν.*

1. Συχνότατα κεῖνται, 1) ἰδίᾳ παρὰ ποιηταῖς, χάριν μείζονος μεγαλοπρεπείας, λαμπρότητος καὶ ἐμφάσεως ὀνόματα ἀφῃρημένα ἀντὶ συγκεκριμένων (μετωνυμία), π.χ. γένος, γόνος κ.τ.τ. ἀντὶ υἱός· αἰδὼς = ἀναιδής. φθόρος, ὄλεθρος=ὀλέθριος. ὦ φιλότης=ὦ φίλε. Ὡσαύτως τὰ περιληπτικά : πρεσβεία=πρέσβεις, συμμαχία=σύμμαχοι, ὑπηρεσίαι=ὑπηρέται, ἑταιρεία=ἑταῖροι, φυγὴ=φυγάδες, φυλακὴ=φύλακες, ἡλικία=ἥλικες, κτλ. 2) συγκεκριμένα ὀνόματα πραγμάτων τίθενται ἐνίοτε ἀντὶ προσώπων: Εὐρ. Μ. 1209 τὸν γέροντα τύμβον (=τὸν πλησίον ὄντα τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τάφου). Οὕτως ἐνίοτε τίθεται τὸ ὄνομα τοῦ τόπου (τὸ περιέχον) ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων (τοῦ περιεχομένου): θέατρον=θεαταί, Σιδὼν=Σιδώνιοι· ἔτι δὲ συχνότερον τίθεται τὸ ὄνομα τῶν κατοίκων ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ τόπου: Θουκ. 1,103 αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι. 3) τὸ ὄνομα τοῦ ἐφευρετοῦ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐφευρεθέντος πράγματος : Β, 426 σπλάγχνα ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο (=τοῦ πυρός) ἰδ. καὶ Δ.Σ. § 2,1—3.

2. Ἡ ἔννοια ἑνὸς ἐκ τῶν πολλῶν ἀντικειμένων τῶν συνιστώντων τι τίθεται περιληπτικῶς ἀντὶ τοῦ τόπου, εἰς ὃν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ὁπωσδήποτε ἀνήκει, π. χ. κέραμος=δεσμωτήριον, θῶκος=συνέδριον, θέμις=δικαστήριον, τὰ ὅπλα=οἱ ὁπλῖται, ἀσπὶς = ἀσπιδηφόροι κ.τ.λ. Συχνάκις ἐν τῇ Ἀττικῇ γλώσσῃ τίθεται τὸ ὄνομα τῶν πρὸς τὸν βίον ἐπιτηδείων ἀντὶ τοῦ τόπου, ἔνθα ταῦτα πωλοῦνται: ἰχθύες=ἰχθυοπώλιον, οἶνος=οἰνοπώλιον· ἰδ.Δ.Σ. § 2,4.

Β'. 3. *Συνεπτυγμένη χρῆσις τῶν ἀφῃρημένων οὐσιαστικῶν.*

3. Τὰ ἀφῃρημένα οὐσιαστικὰ τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν τί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θενται πολλάκις ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν προερχομένου ἀποτελέσματος: Σοφ. Ἀντ. 624 τὴν δυσσέβειαν εὐσεβοῦσ' ἐκτησάμην (=τὸ ἔγκλημα τῆς δ.). Ἠλ. 968 εὐσέβειαν φέρεσθαι (= τὸν ἔπαινον τῆς εὐσ.). Θουκ. 1,33 φέρουσα ἐς τοὺς πολλοὺς ἀρετὴν (=δόξαν ἀρετῆς).

Γ'. *Ἰδιωτισμοὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀριθμῶν.*

§ 3. α'). **Ἑνικός**.

1. Ὁ ἑνικὸς ἔχει ἐνίοτε σημασίαν περιληπτικήν· διὸ τίθεται ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ: Θουκ. 3,89 ἐγένετο κύματος ἐπαναχώρησις. —αἰχμὴ=αἰχμηταί, κώπη=κωπηλάται, λόγχη=λογχοφόροι, ἡ ἵππος=οἱ ἱππεῖς, τὸ ἱππικόν· ὁμοίως: κέραμος, πλίνθος, ἄμπελος, κάλαμος κττ. ἰδ. Δ. Σ. § 3,1.

2. Ὁ ἑνικὸς ἀριθμὸς ἐθνικοῦ ὀνόματος δηλοῖ πολλάκις ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, π. χ. ὁ Πέρσης, ὁ Μῆδος, ὁ Ἀρμένιος, ὁ Λάκων κτλ.

3. Τὸ ἔναρθρον ἑνικὸν οὐδέτερον τῶν ἐπιθέτων τίθεται πολλάκις περιληπτικῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ οὐδέτερον τῶν μετοχῶν· συνήθως δὲ παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις τὸ οὐδέτερον τῶν εἰς —ικὸς ἐπιθέτων, π. χ. τὸ πολιτικὸν=οἱ πολῖται· τὸ Ἑλληνικὸν=οἱ Ἕλληνες κτλ. Ὁμοίως: τὸ ὁπλιτικόν, τὸ ξυμμαχικὸν κτλ.=οἱ ὁπλῖται κτλ., τὸ ἐναντίον, τὸ ὑπήκοον κτλ.= οἱ ἐναντίοι κτλ. τὸ ξυνεστηκὸς=οἱ ξυνεστῶτες· ἰδ. Δ. Σ. § 3,3.

4. Πολλάκις ἔν τισι συντάξεσιν, ἐν αἷς ἔπρεπε νὰ τεθῇ τὸ οὐσιαστικὸν κατὰ πληθυντικόν, τίθεται ἐν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ ὡς προσδιορισμὸς πληθυντικῶν ἐπιθέτων, ἀναφερόμενον εἰς ἓν ἕκαστον τῶν πολλῶν προσώπων ἢ πραγμάτων: Πλ. Πολ. 452, Β ἡδεῖς τὴν ὄψιν. Θουκ. 2,70 ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον. ἰδ. Δ. Σ. § 3,4.

§ 4. β'.) **Πληθυντικός**.

1. Κύρια ὀνόματα τίθενται ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ πρὸς δήλωσιν α') πολλῶν προσώπων ἐχόντων τὸ αὐτὸ ὄνομα: δύο Κρατύλοι. β') προσώπων ἐχόντων τὸν χαρακτῆρα ἢ τὰς ἰδιό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἧντας τοῦ ὀνομαζομένου προσώπου: Πλ. Θεαίτ. 169, Β οἱ Ἡρακλέες τε καὶ Θησέες.

2. Τὰ τῆς ὕλης ὀνόματα τίθενται συχνάκις ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ, ὅταν σημαίνωσιν ἢ τὰ καθ' ἕκαστον μόρια τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ὕλην, ἢ τὰς ἐπαναλαμβανομένας αὐτῆς ἐμφανίσεις, ἢ τὸ ἄθροισμα ἢ τὰ διάφορα τῆς ὕλης εἴδη. Οὕτω συχνάκις παρ' Ὁμήρῳ τίθεται τὸ κονίαι Μ, 23. (νῆα ἔρυσσαν) ὑψοῦ ἐπὶ ψαμάθοις Α, 486. ἀνέμους καὶ ὕδατα Ξ. Ἀπ. 1, 1, 15. πυρὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια Ἀν. 4, 5, 26. οἴνους παλαιούς, πολυτελεῖς κτλ.

3. Τὰ ἀφῃρημένα τίθενται ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ, ὅταν δηλῶνται τὰ κατὰ μέρος, τὰ διάφορα εἴδη ἢ περιπτώσεις αὐτῶν ἢ αἱ ἐμφανίσεις αὐτῶν ἐν διαφόροις προσώποις ἢ πράγμασι, ἢ ἐν διαφόροις τόποις καὶ χρόνοις ἐπαναλαμβανόμεναι, π. χ. ἐμοὶ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι Ἡρόδ. 3, 40. ἔχθεα, στάσεις, φιλίαι 82. τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον Πλ. Συμπ. 190, Β. Τὸ θάνατοι δηλοῖ ἢ τὰ διάφορα εἴδη τοῦ θανάτου ἢ τὸν θάνατον πολλῶν ἀνθρώπων. ψύχη καὶ θάλπη=διάφοροι βαθμοὶ τοῦ ψ. καὶ θ.. εὐνοίας δοῦναι Δημ. 8, 53. φιλανθρωπίαι=φιλάνθρωπα ἔργα.

Σημ. 1. Πολλάκις ἀφῃρημένα τινὰ ὀνόματα τίθενται ἐν τῷ πληθ. ἀριθμῷ λεγόμενα καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἐκ δύο ἢ πλειόνων μερῶν συγκειμένου: νύκτες=ὧραι νυκτεριναί. ταφαὶ=ἐνταφιασμὸς ἑκάστου. ἰδ. Δ. Σ. § 4, Σημ. 1. Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ ποιητικὰ στέμματα, δώματα, μέγαρα, κλίμακες, λέκτρα, ἅρματα, τόξα, πύλαι, θύραι (τὰ τρία τελευταῖα καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ)· ἐνίοτε καὶ τὸ ἐπιστολαί, διαθῆκαι· τὰ ὀνόματα τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἀγώνων· ἰδ. Δ Σ. § 4, Σημ. 2.

Σημ. 2. Συνήθως τίθεται ὁ πληθυντ. τῶν ἀφῃρημένων καὶ συγκεκριμένων ὀνομάτων, ὅταν ταῦτα ἀναφέρωνται εἰς πλείονα πρόσωπα ἢ πράγματα: Ξ. Κυρ. 1, 3, 10 ὑμᾶς ἑώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους· ἰδ. Δ. Σ. § 4, Σημ. 3.

§ 5. γ'.) Δυϊκός.

Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς δηλοῖ οὐχὶ τὸν ἀριθμὸν δύο ἀλλὰ τὴν ἔννοιαν τῆς δυάδος, τιθέμενος ἐπὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι ζεύγη, π. χ. χεῖρε, πόδε, ὄσσε, ὀφθαλμώ, μηρώ, ὤμω, τένοντε, ἢ ἐπὶ τοιούτων, ἅτινα ὑποτίθενται ὅτι εὑρίσκον-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται ἐν στενῇ καὶ ἀμοιβαίᾳ πρὸς ἄλληλα σχέσει, π. χ. ἐπὶ δύο ἀδελφῶν, ἐπὶ δύο φίλων (Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης,) ἐπὶ συζύγων (Πρίαμος καὶ Ἑκάβη), ἐπὶ συγγενῶν, ἐπὶ κυρίου καὶ τῶν δούλων αὐτοῦ καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἀνθρώπων ἢ ζῴων συνδεδεμένων πρὸς ἀλλήλους (δύ' ἀνέρε, δύο φῶτε, βόε, κύνε, λέοντε, κτλ.) ἰδ. Δ. Σ. § 5.

II. § 6. **Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς παραθέσεως τῶν ἐπιθέτων.**

1. Ἡ διὰ τοῦ ἐπιθέτου δηλουμένη ἰδιότης προσώπου ἢ ζῴου ἢ πράγματος δύναται νὰ ὑπάρχῃ αὐτῷ ἐν μείζονι βαθμῷ ἐν συγκρίσει πρός τι ἄλλο ἢ ἐν μεγίστῳ ὑπὲρ πάντα τὰ λοιπά. Ὁ μείζων βαθμὸς δηλοῦται διὰ τοῦ συγκριτικοῦ, ὁ δὲ μέγιστος διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ, ἰδ. § 184 καὶ Δ. Σ. § 6, Σημ. 1—2.

Σημ. 1. Πρὸς ἐπίτασιν τοῦ ὑπερθετικοῦ πολλάκις μὲν ἐν τῇ ποιήσει, σπανίως δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ προστίθεται ἡ γενικὴ (διαιρετικὴ) τοῦ θετικοῦ τοῦ αὐτοῦ ἐπιθέτου, π. χ. ἄναξ ἀνάκτων, μακάρων μακάρτατε, καὶ τελέων τελεώτατον κράτος Αἰσχλ. Ἱκ. 519. ἰδ. Δ. Σ. § 6, Σημ. 1.

Σημ. 2. Τὰ ὑπερθετικὰ δηλοῦσι προσέτι τὸν μέγιστον βαθμὸν τῆς ἰδιότητος ἀπολύτως καὶ ἀσχέτως, π. χ. ἀνδρειότατος = πολύ, εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἀνδρεῖος. Περὶ τοῦ ὅσον οἷόν τε μεγίστου βαθμοῦ ἰδ. Δ. Σ. § 214, Σημ. 5.

Σημ. 3. Περὶ συγκριτικοῦ τιθεμένου ἀντὶ ὑπερθετικοῦ καὶ τἀνάπαλιν ἰδ. Δ. Σ. § 6, 3 καὶ 4.

Σημ. 5. Ὅτι ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συντασσομένη γενικὴ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ διαιρετικὴ ἀλλὰ συγκριτικὴ ἰδ. § 68, Σημ. 3.

Σημ. 6. Ἀντὶ τῶν ἁπλῶν παραθετικῶν τύπων τίθεται συχνάκις, μάλιστα παρὰ τοῖς τραγικοῖς, παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ καὶ Ξενοφῶντι, τὸ θετικὸν μετὰ τοῦ μᾶλλον καὶ μάλιστα (ἀνθ' οὗ ὁ Θουκυδίδης χρῆται τῷ πλεῖστον), ἰδ. Δ Σ. § 6, Σημ. 6.

6. Πρὸς ἐμφαντικωτέραν ἔξαρσιν τῆς ἐννοίας τῶν παραθετικῶν τύπων συχνάκις γίνεται χρῆσις τοῦ γλωσσικοῦ σχήματος τῆς λιτότητος, τ. ε. ἀντὶ τοῦ καταφατικοῦ συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ τίθεται ἀρνητικὸν συγκριτικὸν ἢ ὑπερθετικὸν μετὰ προτασσομένου οὐ· οἷον: οὐχ ἧττον = μᾶλλον. οὐχ ἥκιστα = μάλιστα. οὐκ ἐλάχιστος = μέγιστος, κτλ.

7. Ἡ ἔννοια τῶν παραθετικῶν δύναται πολλαχῶς ποτὲ μὲν νὰ ἐπιταθῇ, ποτὲ δὲ νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβέστερον, καὶ δή:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ μὲν συγκριτικοῦ α΄) διὰ τοῦ ἔτι: Πλ. Πολιτ. 298, Ε. ταῦτ' ἔτι χαλεπώτερα. β΄) διὰ τοῦ πολλῷ, ἔτι πολλῷ μακρῷ, ὀλίγῳ, πολύ, πολλὸν (Ἰωνικόν), πολλὸν ἔτι, ἔτι πολύ, πολὺ ἔτι, μέγα (ποιητ.), ὀλίγον (περὶ τοῦ ὅσῳ, ὅσον . . τοσούτῳ, τοσοῦτον ἰδ. § 214), ἅτινα ἐνίοτε ἐπιτάσσονται μετὰ μείζονος ἐμφάσεως: Θουκ. 1,136 πολλῷ ἀσθενέστερον· Δημ. 8,68 ἀνδρειότερον μέντοι πολλῷ πάνυ. Πολλάκις αἱ ἐπιτατικαὶ αὗται λέξεις χωρίζονται τοῦ συγκριτικοῦ διὰ προθέσεων ἢ ἄλλων λέξεων καὶ οὕτω ἡ ἔκφρασις ἐξαίρεται: πολὺ δ' ἐν πλέονι αἰτίᾳ Θουκ. 1,35· παρὰ πολὺ μᾶλλον Θουκ. 8,6. γ΄) διὰ τοῦ μᾶλλον: μᾶλλον ὀλβιώτερος Ἡρόδ. 1, 32. δ΄) διὰ τοῦ πάντα, τί, οὐδὲν (μηδέν) καί, παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις μόνον, διὰ τοῦ οὕτως ἐπὶ ποσοῦ, περὶ ὧν ἰδ. Δ. Σ. § 6, 7.

τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια ἐπιτείνεται ὡς ἑξῆς: α΄) διὰ τοῦ καί, π. χ. καὶ μάλιστα Ξ. Κύρ. 2, 1, 13. β΄) διὰ τοῦ πολλῷ, μακρῷ, πολύ, πολλόν (Ἰωνικόν), παρὰ πολύ, μέγα (ποιητ.) (περὶ τοῦ ὅσῳ, ὅσον.. τοσούτῳ, τοσοῦτον ἰδ. §214): πολλῷ ἄριστος.—μέγ' ἄριστος.—τῷ δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος Θουκ. 3,36. Τὸ μακρῷ τίθεται μετὰ τὸ ὑπερθετικὸν ἐν μείζονι ἐμφάσει. γ΄) καὶ δι' ἄλλων ἐπίσης ὑπερθετικῶν, οἷον: πλεῖστον, μέγιστον (ποιητικόν), μάλιστα, π.χ. μάλιστα ἔχθιστος. δ΄) διὰ τοῦ ὄχα, ἔξοχα μετὰ τοῦ ἄριστος (ἐπικόν), π. χ. ὄχ' ἄριστος, ἔξοχ' ἄριστος ι, 432. ε΄) διὰ τῶν ἀναφορικῶν: ὡς, ὅπως (μᾶλλον ποιητ.) ὅ,τι, ᾗ, ὅσον (ποιητ.), οἷος, ἅτινα χωρίζονται ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ὑπερθετικοῦ διὰ προθέσεως: ὅπως ἄριστα Αἰσχλ. Ἀγ. 586. ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον Θουκ. 1,63. ὅ,τι ἐν βραχυτάτῳ 3,46. ὁμοίως: ὅ,τι τάχος (=ὅ,τι τάχιστα), ὡς τάχος, ὅσον τάχος ποιητ. Προσέτι καὶ διὰ τοῦ ὡς ὅ,τι, ἔνθα τὸ ὅ,τι σημαίνει ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν: ὡς ὅ,τι σμικρόταται Πλ. νόμ. 743, Δ. χωρίον οἷον χαλεπώτατον Ξ. Ἀν. 4,8,2. Μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν σημασίας τίθεται καὶ τὸ οἷος καὶ ὅσος μετὰ θετικοῦ, προτασσόμενον ἢ ἐπιτασσόμενον ἐνίοτε, ὡς: ἀνήρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος Δημ. 2,18. οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖς οὔρεσι γίνονται Ἡρόδ. 4,194. ϛ΄) διὰ τῆς προσθήκης τοῦ εἷς (ἀνήρ): Ἑλλήνων ἕνα κριθέντ' ἄ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριστον Σοφ. Φ. 1344. εἷς ἀνὴρ πλεῖστον πόνου ἐχθροῖς παρασχὼν Αἰσχλ. Πρ. 319. διὰ τοῦ (τὰ) πάντα, οὕτως (παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις), περὶ ὧν ἰδ. Δ. Σ. § 6, 7· καὶ ζ') διὰ τοῦ ἐν τοῖς (ἰδίᾳ παρ' Ἡροδ., Θουκυδ., Πλάτωνι καὶ τοῖς μεταγενεστέροις), π. χ. ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο Θουκ. 1, 6· ἣν (ἀγγελίαν) ἐγὼ . . ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι (=ἐν τοῖς βαρύτατα φέρουσι) Πλ. Κρίτ. 43, Γ.

Σημ. 7. Ἐπὶ τοῦ ἐν τοῖς πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνηται τὸ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου νοούμενον ὑπερθετικόν, ὡς: ὁ Ἔρως ἐν τοῖς πρεσβύτατός ἐστι = ἐν τοῖς πρεσβυτάτοις πρεσβύτατός ἐστι Πλ. Συμπ. 178, Γ. Παράβαλ. Πλ. Κρατ. 427, Ε ὃ δὴ δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι. Ἡ μετὰ θηλυκοῦ ὀνόματος σύνταξις τοῦ ἐν τοῖς εὕρηται μόνον παρὰ Θουκυδίδῃ, ὡς: ἐν τοῖς πλεῖσται δὴ νῆες . . ἐγένοντο 3, 17· διὸ ἐν τοῖς τοιούτοις τὸ τοῖς ἐκληπτέον ὡς οὐδέτερον.

Σημ. 8. Οὕτω συντάσσεται τὸ θετικὸν μετὰ τοῦ ἐν ὀλίγοις, οἷον: εὐδόκιμος, σοφὸς ἐν ὀλίγοις· παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ μετὰ τοῦ σφόδρα, μάλα, πάνυ, οἷον: ἐν τοῖς σφόδρα σοφός. Οὕτω τίθεται καὶ τὸ ὅμοια τοῖς μεθ' ὑπερθετικοῦ: χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅμοια τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις Θουκ. 1, 25.

Σημ. 9. Περὶ τοῦ γένους τοῦ ὑπερθετικοῦ κειμένου ὡς κατηγορουμένου ἰδ. § 15.

Σημ. 10. Πλείονα περὶ τῶν παραθετικῶν ἰδ. §§ 183, 184

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

§. 7. Ὁρισμοί.

1. Συντακτικὸν λέγεται τὸ μέρος τῆς Γραμματικῆς, ὅπερ διδάσκει τὴν σύνταξιν τῶν λέξεων, ἤτοι τὴν κατὰ κανόνας διάταξιν ἢ πλοκὴν αὐτῶν πρὸς κατασκευὴν λόγου. Ὁ λόγος εἶνε μικρὸς ἢ μέγας, ἁπλοῦς ἢ σύνθετος· ὁ μικρότατος πάντων λόγος λέγεται πρότασις, ὡς: Σωκράτης ἐστὶ σοφός.

2. Πρότασις εἶνε ἡ διὰ λέξεων ἔκφρασις διανοήματός τινος. Διανόημα δὲ εἶνε ἡ πνευματικὴ ἐνέργεια, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος συνδέει δύο ἐννοίας, μίαν ῥηματικὴν καὶ μίαν οὐσιαστικήν, εἰς ἓν ὅλον, π. χ. τὸ ῥόδον θάλλει.

3. Ἡ πρότασις, ἥτις συνίσταται ἐκ μιᾶς ῥηματικῆς ἐννοίας καὶ μιᾶς οὐσιαστικῆς, λέγεται ἁπλῆ πρότασις, π. χ. Σωκράτης σωφρονεῖ. Πρότασις δέ, ἥτις συνίσταται α') ἐκ πλειόνων τῆς μιᾶς ῥηματικῶν ἢ οὐσιαστικῶν ἐννοιῶν, ὡς: Σωκράτης σωφρονεῖ καὶ εὐδαιμονεῖ (=Σωκράτης σωφρονεῖ καὶ Σωκράτης εὐδαιμονεῖ)—Σωκράτης καὶ Πλάτων σωφρονοῦσι (=Σ. σωφρονεῖ καὶ Πλ. σωφρονεῖ), καὶ β') ἐκ πλειόνων ῥηματικῶν ἅμα καὶ οὐσιαστικῶν ἐννοιῶν, ὡς: Σωκράτης καὶ Πλάτων σωφρονοῦσι καὶ εὐδαιμονοῦσι (=Σ. σωφρονεῖ καὶ εὐδαιμονεῖ καὶ Πλ. σωφρονεῖ καὶ εὐδαιμονεῖ) προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως πλειόνων προτάσεων συνδεδεμένων διὰ τοῦ συνδέσμου καὶ καὶ λέγεται συνῃρημένη.

4. Ἡ πρότασις, ἥτις πλὴν τῶν δύο εἰρημένων ἐννοιῶν, τῆς ῥηματικῆς καὶ τῆς οὐσιαστικῆς, περιέχει καὶ ἄλλας, συμπληρούσας ἢ διοριζούσας ἐκείνας, λέγεται ἐπηυξημένη ἢ πεπλατυσμένη ἢ διωρισμένη πρότασις, π.χ. Λύσανδρος ἀπέπεμπε τοὺς φρουροὺς Ξ. Ἑλλ. 2, 8, 2· διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὴν φύσιν Πλ. πολ. 453, 6. ἡ οἰκία χειμῶνος εὐήλιός ἐστι Ξ. Οἰκ. 9, 4. Ἐπιτέλει ταχέως τὰ δόξαντα Ἰσοκρ. 1, 34.

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Πᾶσα πρότασις εἶνε ἢ κυρία ἢ ὑποτελής· καὶ κυρία μὲν ἢ αὐτοτελὴς ἢ πρωτεύουσα ἢ ἀνεξάρτητος λέγεται ἡ πρότασις, ἥτις ἐκφράζει διανόημα αὐθυπόστατον ἢ αὐθύπαρκτον, ὡς: τίμα τοὺς γονεῖς· — ὁ Κῦρος ἐβασίλευε, ὑποτελὴς δὲ ἢ δευτερεύουσα ἢ ἐξηρτημένη λέγεται ἡ πρότασις, ἥτις ἐκφράζει διανόημα ὑποτεταγμένον εἰς ἄλλο, διανόημα, ὅπερ διορίζει ἢ συμπληροῖ ἄλλο· διὸ ἡ μὲν κυρία καλεῖται καὶ διοριζομένη, ἡ δὲ ὑποτελὴς καὶ διορίζουσα, ὡς: Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο (κυρία ἢ διοριζομένη), ὅπως ὁπλίτας ἀποβιβάσειε (ὑποτελὴς ἢ διορίζουσα).

6. Δύο προτάσεις, ὧν ἡ μὲν εἶνε κυρία, ἡ δὲ ὡσαύτως κυρία ἢ δευτερεύουσα, λέγεται πρότασις (λόγος) σύνθετος, π. χ. οὐχ ὅπως τῶν ἑαυτοῦ τι ἐπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑμετέρων πολλὰ ἀφήρηται Λυσ. 30, 26. Ἐγὼ ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δὲ Πλ. ἀπολ. 32, 6. — οἱ γονεῖς ἐπιμελοῦνται, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένωνται ὡς δυνατὸν βέλτιστοι Ξ. Ἀπ. 2, 2, 6. ἐδήλωσαν, ὅτι οὐ πλαστὴν τὴν φιλίαν παρείχοντο Ἀγ. 1, 38.

7. Δύο προτάσεις, ὧν ἡ μὲν μία εἶνε κυρία, ἡ δὲ ἑτέρα δευτερεύουσα, καλεῖται περίοδος ἁπλῆ, π. χ. Κῦρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο Ξ. Κυρ. 3, 2, 3· ὅταν δὲ εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ἀνήκωσι πλείονες δευτερεύουσαι (ἢ ἰσοδύναμοι αὐταῖς μετοχικαί), ἢ ὅταν εἰς τὴν δευτερεύουσαν ἀνήκῃ ἄλλη δευτερεύουσα καὶ εἰς ταύτην πάλιν ἄλλη καὶ οὕτω καθεξῆς, ἡ περίοδος καθίσταται πλατυτέρα, π. χ. νυκτὸς ἤδη γενομένης (=ἐπεὶ νὺξ ἐγένετο) ὁ ἄγγελος, ἐκ τοῦ πολέμου ἐπανελθὼν (=ὃς ἐκ τοῦ π. ἐπανῆλθεν), ἐπήγγειλε τῷ Κύρῳ, ὅτι οἱ πολέμιοι ἀποφύγοιεν. — Καὶ ὁ *Κῦρος* **εἰπὼν** (=ἐπεὶ εἶπε), ὅτι εἰδείη τοῦτο, *εὐθὺς παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρασκευάζεσθαι*, **ὡς αὐτίκα δεῆσον διώκειν,** ἐπειδὰν ὑπαγάγωσι τοὺς πολεμίους ὑποφεύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὥστ' ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι Ξ. Κυρ. 3, 2,8 (κυρία πρότασις εἶνε ἡ διὰ προσκλινῶν στοιχείων γεγραμμένη, αἱ δὲ διὰ παχέων γεγραμμέναι εἶνε δευτερεύουσαι ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς κυρ. προτάσεως, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶνε δευτερεύουσαι ἐξαρτώμεναι ἐκ τῶν δευτερουσῶν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8. Ἄρισται δὲ περίοδοι εἶνε ἐκεῖναι, αἵτινες συντίθενται ἐκ δύο ἢ πλειόνων ἀντιπαραβαλλομένων ἀλλήλοις κυρίων μελῶν (ἢ κώλων), ἅτινα ἀποτελοῦνται ἐκ δύο ἢ πλειόνων παρατεταγμένων ἢ ὑποτεταγμένων προτάσεων καὶ στίζονται δι' ἄνω στιγμῆς, π. χ. ὁ δὲ Κῦρος, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῷ, συνεκάλεσε τούς τε τῶν Περσῶν ἡγεμόνας καὶ τοὺς τῶν Μήδων· ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ἦσαν, ἔλεξε τοιάδε Ξ. Κυρ. 3, 2, 3.

I. ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΠΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 8. **Κύριοι ἢ οὐσιώδεις ὅροι τῆς ἁπλῆς προτάσεως.**

1. Κατὰ τὰ εἰρημένα (ἰδ. § 7. 2.), ἕκαστον διανόημα (πρότασις) συνίσταται ἐκ τριῶν στοιχείων, ἤτοι ἐκ δύο ὑλικῶν, δηλαδὴ τῆς οὐσιαστικῆς ἐννοίας καὶ τῆς ῥηματικῆς, καὶ ἑνὸς πνευματικοῦ, δηλαδὴ τῆς ἑνώσεως ἀμφοτέρων εἰς ἕν. Καὶ τὴν μὲν οὐσιαστικὴν ἔννοιαν ἐκφράζει ἡ γλῶσσα δι' οὐσιαστικοῦ ἢ δι' ἄλλης λέξεως οὐσιαστικῶς λαμβανομένης, τὴν δὲ ῥηματικὴν ἔννοιαν ἢ διὰ ῥήματος, καὶ τότε ἡ πρότασις συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, ἅτινα κύριοι ὅροι αὐτῆς λέγονται, ὡς: Πλάτων σωφρονεῖ, ἢ δι' ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ ἐν συνδέσει μετὰ τοῦ εἶναι, καὶ τότε συνίσταται ἐκ τριῶν μερῶν, ὡσαύτως κυρίων ὅρων λεγομένων, ὡς: Πλάτων ἦν σοφός. — Κῦρος ἦν βασιλεύς· τὴν δὲ ἀμοιβαίαν πρὸς ἀλλήλας σχέσιν ἀμφοτέρων τῶν ἐννοιῶν δηλοῖ διὰ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων τοῦ ῥήματος, τὴν δὲ σχέσιν τέλος τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας πρὸς τὸν λέγοντα διὰ τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων τοῦ ῥήματος. Ὁ ἐκ τοῦ ἁπλοῦ δὲ ῥήματος συνιστάμενος τύπος τῆς προτάσεως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἀρχαιότατος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἡ ῥηματικὴ ἔννοια δηλοῖ τί κατηγορεῖται κατὰ τῆς οὐσιαστικῆς ἐννοίας καὶ ὀνομάζεται κατηγόρημα ἢ κατηγορούμενον, ἡ δὲ οὐσιαστικὴ ἔννοια δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ ζῷον ἢ πρᾶγμα, καθ' οὗ κατηγορεῖταί τι καὶ καλεῖται ὑποκείμενον (κείμενον ὡς βάσις τοῦ κατηγορήματος). Καὶ τὸ μὲν κατηγόρημα ἀποτελεῖ τὴν κυρίως οὐσίαν, τὸν κυριώτερον ὅρον τῆς προτάσεως, τὸ δὲ ὑποκείμενον ὑπόκειται ἐκείνῳ κατέχον δευτερεύουσαν θέσιν, καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ διὰ τῆς ἁπλῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, οἷον: φη-μί· οὕτω δὲ ἡ πρότασις τότε συνίσταται ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου ὅρου, τοῦ κατηγορήματος.

§ 9. Α'. **Ὑποκείμενον**

1. Τὸ ὑποκείμενον εἶνε πάντοτε οὐσιαστικὴ ἔννοια καὶ ἐκφράζεται ἢ δι' οὐσιαστικοῦ ἢ δι' ἄλλης λέξεως, ἥτις οὐσιαστικῶς λαμβάνεται, δηλαδὴ δι' οὐσιαστικῆς ἀντωνυμίας, δι' οὐσιαστικοῦ ἀριθμητικοῦ, δι' ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς ἀποβάντων οὐσιαστικῶν, δι' ἀπαρεμφάτου, δι' ἐπιρρήματος, ὅπερ διὰ τοῦ προτασσομένου ἄρθρου ἰσοδυναμεῖ οὐσιαστικῷ, διὰ γενικῆς μετὰ τοῦ προτασσομένου ἄρθρου τὸ ἢ τά, ἢ τέλος διὰ προθέσεως μετὰ τῆς ἁρμοδίας αὐτῆς πτώσεως, ὡς: Ὁ παῖς γράφει. — Ἐγὼ γράφω. — Ἐκεῖνος γράφει. — Τρεῖς ἦλθον. — Ὁ σοφὸς εὐδαίμων ἐστίν. — Οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. — (Τὸ) φιλοσοφεῖν καλόν ἐστιν — Οἱ τότε ἀνδρεῖοι ἦσαν.—Τὰ τῆς τύχης ἄδηλά ἐστιν τὸ τῆς τύχης ἀεὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται.—Οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον ἐμαχέσαντο.

2. Καὶ πᾶσα λέξις, πᾶν γράμμα καὶ πᾶσα ἐξηρτημένη πρότασις προτασσομένου συνήθως τοῦ ἄρθρου τὸ δύνανται ὡς πράγματα λαμβανόμενα νὰ τεθῶσιν ὡς ὑποκείμενα, οἷον: Τὸ τύπτω, — τὸ τύπτεις, — τὸ Ἑλλάς, —τὸ πῖ. — Ἓν ἔτι λείπεται, «τὸ ἣν πείσωμεν ὑμᾶς, ὡς χρὴ ὑμᾶς ἀφεῖναι» Πλ. Πολ. 327, γ. — Οὐκ ἂν καλῶς ἔχοι «εἰ, ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων» Ξεν. Ἀγ. 1, 1.

3. Τὸ ὑποκείμενον ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως τίθεται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατ' ὀνομαστικήν, ὡς : ὁ παῖς γράφει : πρὸς δήλωσιν δ' ὅμως τοῦ κατὰ προσέγγισιν (τοῦ περίπου, σχεδὸν) ἐπὶ ἀριθμῶν ἐκφέρεται τὸ ὑποκείμενον δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῶν προθέσεων εἰς, περί, ἀμφί, κατά, πρὸς, π. χ. Ζωαὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα Ξεν. Ἀν. 3, 4, 5. Ἔφυγον εἰς Λακεδαίμονα περὶ ὀκτακοσίους Ἑλλ. 6, 5, 10. πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο 2, 4, 2. ἤδη ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγοράν Ἀν. 1, 8, 1. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας Ἡροδ. 6, 117. — διὰ δὲ τῆς ἐπὶ μετὰ αἰτιατικῆς πρὸς δήλωσιν ἐκτάσεως, ὡς : Εἰ κατασκαφείη τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια ἑκατέρου Λυσ. 13, 8. — διὰ τῆς ὑπὲρ μετ' αἰτιατ. πρὸς δήλωσιν ὑπερβάσεως, ὡς : ἔπεσον ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας (=πλείονες τῶν . .)—διὰ τῆς ἀνὰ καὶ κατὰ μετ' αἰτιατ. πρὸς δήλωσιν διανομῆς, ὡς: καθ' ἕνα, κατὰ δύο, καθ' ἑκάστους, κατὰ ἔθνη, ἀνὰ ἑκατόν.

ΣΗΜ. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τὸ ὑποκείμενον τίθεται ἢ κατ' ὀνομαστικὴν ἢ κατ' αἰτιατικήν, τῆς δὲ μετοχῆς καθ' ἣν καὶ αὕτη κεῖται πτῶσιν, περὶ ὧν ἰδὲ ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

§ 10. **Παράλειψις τοῦ ὑποκειμένου.**

Τὸ ὑποκείμενον παραλείπεται :

α') Ὅταν ὡς τοιοῦτον χρησιμεύῃ τὸ α' ἢ τὸ β' πρόσωπον τῆς προσωπ. ἀντωνυμίας (ἐγὼ σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐὰν δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῇ μετ' ἐμφάσεως ἢ διαστολῆς, καθόσον ἡ κατάληξις τοῦ ῥήματος ἀναπληροῖ αὐτό, ὡς : Πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. — Εἴδομεν τὸν ἄνδρα — πόθεν ἔρχει ; — Τίνος ἐπιθυμεῖτε ; ὅταν δὲ τὸ ὑποκείμεν. εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῇ μετ' ἐμφάσεως ἢ ὑπάρχῃ ἀντίθεσις, τίθεται, ὡς: Σὺ μὲν παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ Ἰσοκρ. 1,3.

β') Ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶνε τοιαύτη, ὥστε μόνον εἰς ὡρισμένον ὑποκείμενον ἁρμόζει, ὅπερ διὰ τοῦτο εἶνε εὐνόητον, π. χ. Ἐσάλπιγξε (ὁ σαλπιγκτὴς) Ξεν. Ἀν. 1. 2, 17. Οἰνοχοεύει (ὁ οἰνοχόος) φ, 142. Ἐπεὰν θύσῃ (ὁ θυτὴρ) Ἡροδ. 2, 47. Ἐκήρυξε (ὁ κῆρυξ) τοῖς Ἕλλησι παρασκευάσασθαι Ξεν. Ἀν. 3, 4, 36. Ὁπόταν σημήνῃ (ὁ σαλπιγκτὴς)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5, 2, 12 (ἀλλ' εὕρηται καὶ «ἐπειδὰν ὁ σαλπιγκτὴς σημήνῃ τὸ πολεμικόν» 4, 3, 29). Τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται (ὁ γραμματεὺς) Δημ. 20, 27. — Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν αἱ φράσεις τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐν αἷς οἱ Ἕλληνες ὡς ὑποκείμενον ὑπενόουν τὸ Ζεὺς ἢ ὁ Θεός, ὡς : βροντᾷ, ἀστράπτει, ὕει, ὀμβρεῖ, νίφει, σείει, ἀπαιθριάζει, χειμάζει, συσκοτάζει κ.τ.τ. ἀλλ' εὕρηται καὶ ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξεν. Ἑλ. 4, 7, 4. Ὅταν χειμάζῃ ὁ Θεὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ Οἰκ. 8, 16. Τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ ; Ἀρφ. Ἀχ. 1502.

γ'.) Ὅταν τὸ ὑποκείμενον δὲν ἐνυπάρχῃ μὲν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ῥήματος, ἐννοῆται δ' ὅμως εὐκόλως ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν 1) αἱ φράσεις : φασί, λέγουσιν, ὁμολογοῦσιν, ὀνομάζουσιν, ἅπτουσι κ.τ.τ., ἐν αἷς ἐννοεῖται ὡς ἀόριστον ὑποκείμενον τὸ οἱ ἄνθρωποι, π. χ. φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι Ἀρφ. Νεφ. 587. ἐνίοτε δὲ καὶ τίθεται, ὡς : ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε. . οἱ ἄνθρωποι κτλ. Θουκ. 8, 4, 5. 2) αἱ δηλωτικαὶ τοῦ χρόνου φράσεις, ὡς : ἤδη ἦν ἀμφὶ ἢ περὶ ἀγορὰν πλήθουσαν (ἡ ἡμέρα) Ξεν. Ἀν. 1, 8, 1. 2, 1, 7. Ἤδη ἀμφὶ ἡλίου δυσμὰς ἦν (ἡ ἡμέρα) 6, 4, 26.—ἀλλὰ καὶ τίθεται ἐνίοτε, ὡς : ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς Ξεν. Ἀν. 7, 3, 34. — 3), φράσεις ἔνθα ὡς ὑποκείμ. ἐννοεῖται λέξις γενικὴν ἔννοιαν ἔχουσα, ὡς : πρᾶγμα, πράγματα, π. χ. Ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίγνονται, ἐκ δὲ τῶν στασίων φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη (τὰ πράγματα) εἰς μοναρχίην Ἡροδ. 3, 82. ὡς αὐτῷ οὐ προὐχώρει Θουκ. 1, 109. 4) τὸ παρέχει, προσημαίνει, ἔνθα ἐννοεῖται ὁ Θεός, π. χ. Ἡμῖν παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν Ἡροδ. 3, 73. Φιλέει προσημαίνειν 6, 27· ἀλλὰ καὶ τίθεται ἐνίοτε, οἷον : Ταῦτα μέν σφι περὶ σημήϊα ὁ Θεὸς προέδεξε, Αὐτόθι· 5) πολλὰ ῥήματα κατὰ γ'. πρόσωπον τῆς προστακτ., ἔνθα ὡς εὐνόητον ὑποκείμ. λαμβάνεται ἡ λέξις δοῦλος ἢ παῖς, π. χ. Δόρπου δ' ἐξαῦτις μνησώμεθα, χερσὶ δ' ἐφ' ὕδωρ χευάντων (προστακτ. γ'. πληθ. πρόσ.) δ, 214. Ἀλλὰ δίδασκε, εἴ τι ἔχεις σοφόν· μόνον τὸν λαμπτῆρα ἐγγὺς προσενεγγάτω Ξεν. συμπ. 5,2,6. 6) ὁλόκληρος προηγουμένη πρότασις λαμβνομένη ἐνίοτε ὡς ὑποκείμενον, π.χ. Ἀμά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ξας εἰς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ Θουκ. 2, 3 (ἔνθα τὸ ἁμάξας ἐν ταῖς ὁδοῖς καταστῆναι χρησιμεύει ὡς ὑποκείμενον τοῦ ᾖ).

δ'.) Ἐνίοτε πρέπει νὰ νοηθῇ τὸ ὑποκείμενον ἔκ τινος λέξεως τῆς προτάσεως, π.χ. Τειχίζεταί τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει (δηλ. τὸ τεῖχος) Θουκ. 1, 91. Τοῖς βοηθοῦσιν ἡ πόλις παρεχέτω μέχρι τριάκοντα ἡμερῶν σῖτον, ἐπὴν ἔλθῃ (δηλ: ἡ βοήθεια) εἰς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγείλασαν βοηθεῖν Θουκ. 5, 47. Οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ (δηλ. ὁ ἡγούμενος) φρόνιμος ᾖ Πλ. Μεν. 97, α).

Σημ. 1. Πολλάκις τὸ συμπληρωτέον ὑποκείμενον δηλοῦται δι' ἀντωνυμίας, π.χ. ἦν ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι (δηλ. οἱ ὀλιγαρχικοὶ) ἔνεμον τὴν πόλιν Ἡροδ. 5, 92. Ἐπεὶ δὲ Τροία θ' Ἕκτορός τ' ἀπόλλυται ψυχή, πατρῷα θ' ἑστία κατεσκάφη, αὐτὸς δὲ (δηλ. ὁ πατὴρ) βωμῷ πρὸς θεοδμήτῳ πιτνεῖ Εὐρ. Ἑκ. 21.

Σημ. 2. Ἡ συμπλήρωσις αὕτη συχνάκις συμβαίνει καὶ ἐπὶ ἄλλων πτώσεων, οἷον ἐπὶ ἀντικειμένου καὶ προσδιορισμῶν, ἴδ Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 23, Σημ. 2.

ε'.) Πολλάκις τὸ ὑποκείμενον πρέπει νὰ νοηθῇ ἐκ τῆς προηγουμένης προτάσεως, ἐν ᾗ κεῖται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς συμπλήρωμα, π.χ. Ὅσον χρόνον προὔστη (Περικλῆς) τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν, καὶ ἐγένετο (ἡ πόλις) ἐπ' ἐκείνου μεγίστη Θουκ. 2, 65. — Ταῦτα (Τισσαφέρνης) εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν, καὶ εἶπε (Κλέαρχος) Ξεν. Ἀν. 2, 5, 24.

ϛ'.) Τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐξηρτημένης προτάσεως κεῖται πολλάκις κατὰ πρόληψιν ὡς ὑποκείμενον τῆς κυρίας, π. χ. λέγουσιν ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον βίον ζῶμεν Εὐρ. Μ. 248. (ἀντὶ λέγουσιν, ὡς ἡμεῖς ζῶμεν κ.τ..λ).

ζ'.) Ἐνίοτε τὸ ὑποκείμενον ἐνυπάρχει ἐν τῷ κατηγορουμένῳ, ἢ τὸ κατηγορούμενον εἶνε συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον, π. χ. Ἀλλ' ἡδὺ γάρ τοι κτῆμα τῆς νίκης λαβεῖν (δηλ: τὸ κτῆμα τῆς νίκης λ. ἐστὶ ἡδὺ κτῆμα) Σοφ. Φιλ. 81. Φιλόψογον δὲ χρῆμα θηλειῶν ἔφυ (δηλ: τὸ χρῆμα θηλειῶν = τὸ γένος θηλειῶν, ἔφυ φ. χρ.) Εὐρ. Φ. 206.

η'.) Πολλάκις ἐπὶ τοῦ γ'. ἑνικοῦ προσώπου παραλείπεται ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τὶς, π. χ. Οὔτε ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ (τις) ὑπ' αὐτῶν Πλ. Κρίτ. 49, γ. Οὕτως ἐπὶ τῶν γενικῶν τῶν νόμων παραγγελμάτων, ὡς: Ὁ νόμος οὐκ ἐᾷ ἐπανιέναι, ἐὰν μὴ υἱὸν καταλίπῃ (τὶς) γνήσιον Ἰσαῖ. 6, 44. — Ἡ δὲ κόρη ἐστὶ μακρότερον ἢ χειρίς, ἐν ᾗ τὴν χεῖρα ἔχων (τὶς) οὐδὲν ἂν δύναιτο ποιῆσαι. Ξ. Ἑλλ. 2,1,8. Εν τῷ ἀπαρεμφάτῳ παραλείπεται τὸ τινά, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις τίθεται ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει πτῶσίς τις τοῦ αὐτὸς ἢ ἑαυτοῦ, ἥτις ἀναφέρεται εἰς τὸ παραλειφθὲν τοῦτο ὑποκείμενον, π. χ. Τὸ ποιεῖν (δηλ: τινὰ), ἃ δοκεῖ αὐτῷ Πλ. Γοργ. 469, ε. λέγω ἐξεῖναι (δηλ: τινὶ) ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ 469, γ. Ὅταν δὲ παρὰ τὸ ἀπαρέμφατον κεῖται μετοχή, αὕτη λαμβάνεται ὡς ὑποκείμενον, π. χ. Κούφως φέρειν χρὴ θνητὸν ὄντα συμφορὰς Εὐρ. Μ. 1018. Οὐκ ἔστι φιλοῦντα μὴ ἀντιφιλεῖσθαι ὑπὸ τούτου, ὃν ἂν φιλῇ (ὁ φιλῶν) Πλ. Λυσιδ. 212, β.

Σημ. 3. Ἐν τῷ οὐκ ἔστιν ὃς (ὅστις), εἰσίν, οἵ, ἔστιν, ὅτε, τὸ ὑποκείμενον ὑπάρχει ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ προτάσει.

Σημ. 4. Τὸ ἀόριστον ὑποκείμενον ἐκφέρεται α') διὰ τοῦ τίς (=κάποιος), π. χ. εἴποι τις ἄν. β') διὰ τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου ἐπὶ τῶν ἐνεργητ. ῥημάτων, ὅταν λόγος γίνηται περὶ γενικῆς τινος φήμης ἢ ὀνομασίας, ὡς: φασί, λέγουσι κ. τ. λ. (ἰδ. γ'), 1. γ'.) διὰ τοῦ γ' ἑνικοῦ παθητ. προσώπου, οἷον: λέγεται, ἀγγέλλεται κ. τ. λ. δ') διὰ τοῦ β' ἑνικοῦ προσώπου τῆς Εὐκτικῆς ἢ διὰ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ ἄν, ὡς: φαίης ἄν.—ἡγήσω ἄν.

§ 11. Β'. **Τὸ κατηγόρημα.**

Τὸ κατηγόρημα ἐκφράζεται α') διὰ ῥήματος καὶ λέγεται ῥηματικὸν κατηγόρημα ἢ ἁπλῶς ῥῆμα, π.χ. ὁ Κῦρος ἐβασίλευσεν· β') δι' ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ εἶναι ἢ δι' οὐσιαστικοῦ μετ' ἐπιθέτου συνημμένου καὶ τοῦ εἶναι· καὶ τὸ μὲν ἐπίθετον καὶ τὸ οὐσιαστικὸν λέγεται ὀνοματικὸν κατηγόρημα ἢ ἁπλῶς κατηγορούμενον, τὸ δὲ εἶναι ὀνομάζεται συνδετικόν, διότι συνδέει τὸ ἐπίθετον ἢ τὸ οὐσιαστικὸν μετὰ τοῦ ὑποκειμένου, π. χ. Κῦρος ἀνδρεῖος ἦν. — Κῦρος βασιλεὺς ἦν. — Τόμυρις βασίλεια ἦν (ἐβασίλευεν). Οὔκουν γέλως ἥδιστος (δηλ: ἐστὶν) εἰς ἐχθροὺς γελᾶν Σ. Αἴ. 79.

Σημ. 1. Ὅταν τὸ κατηγόρημα ἐκφράζηται διὰ ῥηματικ. κατηγορήματος,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ πρότασις λέγεται συνεπτυγμένη, ὡς : εὐδαιμονῶ, ὅταν δὲ δι'ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ συνδετικοῦ εἶναι, ὀνομάζεται ἀνεπυγμένη, ὡς: εὐδαίμονες ἔσονται οἱ πολῖται.— Ὁ Κῦρος βασιλεὺς ἦν.

Σημ. 2. Πολλάκις ἀντὶ συνεπτυγμένων προτάσεων τίθενται ἀνεπτυγμέναι, ἀναλυομένου τοῦ ῥήματος εἰς τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὸ συνδετικὸν εἶναι, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ ἐνέργεια ὡς μόνιμος, διαρκὴς κατάστασις, ὡς ; τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν (ἀντὶ ἀρέσκομεν) Θουκ. 1, 38. Τοξότας τε καὶ σῖτον καὶ ἃ μεταπεμπόμενοι ἦσαν 3, 2. Οἱ ἦσαν ἐκπεπτωκότες Ξ. 'Αν. 7, 6, 36. Τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ' ἡμῖν (ἀντὶ γίγνεται) Πλ. Φίληβ. 39, γ. Οὕτως ἐνίοτε καὶ τὸ γίγνομαι μετὰ μετοχῆς, π.χ. Μὴ προδοὺς ἡμᾶς γένῃ (ἀντὶ : μὴ προδῷς) Σοφ. Αἴ. 558. Αὐτός μοι σὺ σημήνας γενοῦ(ἀντὶ σήμηνον) Σοφ. Οἰδ. Τ. 957. Οὕτω συχνάκις εὕρηται καὶ τὸ ὑπάρχω, ὡς : Ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτημένοι Δημ. 3, 7.

Σημ. 3. Συνήθως δὲ γίνεται ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἐν τοῖς χρόνοις καὶ ταῖς ἐγκλίσεσιν, ἐν αἷς δὲν ὑπάρχουσι τύποι μονολεκτικοί, ἤτοι ἐν τῷ ἐνεργ. παρακειμ. τῆς Ὑποτακτ. καὶ τῆς Εὐκτ., ἐν τῷ γ'. πληθ. προσ. τοῦ παθητ. παρακειμ. καὶ ὑπερσυντ. τῆς ὁριστικῆς καὶ ἐν τῷ παθ. τετελ. μέλλοντι, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἐν τῷ παθητ. παρακ. τῆς ὑποτακτ. καὶ τῆς Εὐκτ. καὶ ἐν τῷ ἐνεργητ. τετελ. μέλλοντι.

§ 12. Παράλειψις τοῦ ῥήματος.

1. Τὸ κατηγόρημα ἢ ῥῆμα πολλάκις ἐλλείπει, καὶ δὴ :

α') ὅταν παραλαμβάνηται ἐκ τῶν ἡγουμένων ἢ ἑπομένων καθ' ὃν ἀριθμὸν καὶ πρόσωπον ἀπαιτεῖ τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, π.χ. ἐπράξαμεν ἡμεῖς, κἀκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην (δηλ: ἔπραξαν) Δημ. 3, 7. οὗτος μὲν ὕδωρ (πίνει), ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω 19, 46.

β') Ὅταν εὐκόλως ἐννοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, π. χ. δεῦρο, δεῦρ' ὦ δέσποτα (ἴθι) Ἀρφ. βα. 302. ὦ φίλε Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν (πορεύει καὶ ἔρχει) ; Πλ. Φαιδρ. 227.— οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηναίᾳ (δηλ: ἀνέθεσαν) Δημ. 22, 72.—οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδραγαθίας ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης (δηλ: ἐστεφάνωσαν).—μηδὲν ἄγαν (δηλ: ποίει ἢ πρᾶττε) Πλ. Πρωτ. 343. ἐς κόρακας (δηλ. ἴθι, ἢ ἔρρε ἢ βάλλε) Ἀρφ. σφ. 982.

2. Συνήθως παραλείπεται τὸ ὅρα ἢ σκόπει (ὁρᾶτε, ἢ σκοπεῖτε) πρὸ τοῦ ὅπως συντεταγμένου μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προτροπῆς, π. χ. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε Ξ. Ἀν. 1, 7, 3.

Σημ. Περὶ ἐλλείψεως τοῦ εἶναι ἰδ. § 19.

§ 13. Συμφωνία τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

1. Τὸ κατηγόρημα ἢ ῥῆμα, ὡς καὶ τὸ συνδετικόν, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατ' ἀριθμὸν καὶ πρόσωπον, π. χ. Ἐγὼ γράφω.—Σὺ ἀναγινώσκεις.—Ὁ παῖς ἐπιμελεῖται.—Τὼ ξένω τώδε σοφὼ καὶ φίλω ἐστὸν Πλ. Γοργ. 487. —Ἡμεῖς ὑβριζόμεθα.—Ὑμεῖς ἐστε φίλοι.—Οἱ Ἕλληνες φιλοσοφοῦσι.

Σημ. 1. Περὶ τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ δυϊκ. καὶ πληθυντ. ἀριθμοῦ ἰδ. σημ. 7.

Σημ. 2. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον ἐκφέρηται διὰ τοῦ ἄρθρου τὸ ἢ τὰ μετὰ πληθ. γενικῆς οὐσιαστικοῦ ἢ καὶ μετὰ ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ, τὸ ῥῆμα τίθεται κανονικῶς κατὰ πληθ. ἀριθμόν, ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 26, Σημ. 2.

Σημ. 3. Σπανιώτατα ἐπὶ ὑποκειμ. ἑνικοῦ συνδεδεμένου μετὰ ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ, ὅστις ἐκφέρεται διὰ τῆς μετὰ καὶ γενικῆς ἑνικῆς ἢ πληθυντικῆς τίθεται τὸ ῥῆμα κατὰ πληθυντ. ἀριθμόν, ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 26, Σημ. 3.

2. Ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος :

Πρῶτον ὡς πρὸς τὸν ἀριθμόν :

α΄) Ἐνίοτε τὸ ῥῆμα συμφωνεῖ πρὸς τὸν κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸν τοῦ ὑποκειμένου, π.χ. Αἱ Θῆβαι, πόλις ἀστυγείτων, μεθ' ἡμέραν.. ἀνήρπασται Αἰσχν. 3, 133.

β΄.) Συχνάκις ὑποκείμενον ἑνικὸν περιληπτικῶν ὀνομάτων, λαμβανομένων ἀντὶ προσώπων, ὡς: πλῆθος, ὅμιλος, στρατός, δῆμος, πόλις κ.τ.τ., ἢ ὀνόματος πόλεως ἢ χώρας λαμβανομένου ἀντὶ τῶν κατοίκων, συντάσσεται μετὰ ῥήματος πληθυντικοῦ, π.χ. Τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν Ἡροδ. 9, 23. Ὁ ἄλλος ὅμιλος ἐσκεδάννυντο Θουκ. 4, 112. Ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον 4, 32. Τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρουν 5, 60. Ὁ δῆμος ἀναθαρσήσας ἐπέθεντο τοῖς Ὀλίγοις 82. Παντὶ τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον 2, 21. ναυτικὰ ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλὰς καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀντείχοντο 1, 13. Ἡ τοιαύτη σύνταξις λέγεται σχῆμα κατὰ σύνεσιν ἢ πρὸς τὸ νοούμενον ἢ σημαινόμενον.

γ΄.) Ὑποκείμενον δυϊκὸν συντάσσεται πολλάκις μετὰ ῥήματος πληθυντικοῦ, π.χ. Ἀδελφὼ δύο.. αὐτοκτονοῦντε κατειργάσαντο Σοφ. Ἀντιγ. 55. Ὡς τώγε προβοῶντε μάχην ὤτρυνον Ἀχαιῶν Μ, 276. δύ' ἀνέρε θωρήσσοντο Π, 218.

Σημ. 4 Οὐδέτερον δυϊκὸν ὑποκείμενον συντάσσεται ἐνίοτε μετὰ ἑνικοῦ ῥήματος κατὰ τὴν Ἀττικὴν σύνταξιν (ἰδὲ εὐθὺς κατωτέρω), διότι τὸ οὐδέτερον δυϊκὸν θεωρεῖται ὡς οὐδέτερον πληθυντικόν, π. χ. ἐν δὲ οἱ ὄσσε δαίεται ζ, 131. — Δέρκεται ὄσσε Ψ, 477. Ἄμφω λέγεται Λουκ. Τοξ. 17.

δ΄) Ὑποκείμενον οὐδέτερον πληθυντικὸν συντάσσεται μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ, ἐπειδὴ τὸ πλῆθος ἀψύχων ὄντων λαμβάνεται ὡς μία ὁμὰς (τὸ ὀνοματικὸν δ' ὅμως κατηγορούμενον τίθεται κατὰ πληθυντ. ἀριθμόν, ὡς: ταῦτα τὰ πράγματα ἐστὶ καλά)· ἡ τοιαύτη σύνταξις λέγεται Ἀττικὴ σύνταξις ἢ Ἀττικὸν σχῆμα, π.χ. Κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς δῶρα ὄνησιν οὐκ ἔχει Εὐρ. Μ. 618. Σὺν τῇ πόλει σῴζεται τὰ οἰκεῖα ἑκάστου Ξ. Κυρ. 12,11. Ξύλα δ' ἦν πολλὰ Ἀν. 4, 5, 5.

Σημ. 5. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εὕρηται καὶ ἐπὶ μετοχῆς, π. χ. Δόξαν δὲ ταῦτα=ἐπεὶ ἔδοξε ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν Ξ. Ἀν. 4, 1, 13. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα Πλ. Πρωτ. 814, γ. Ἀπαντᾷ δ' ὅμως καὶ τὸ ἐναντίον, π. χ. δόξαντα δὲ ταῦτα Ξ. Ἑλλ. 3, 2, 19.

Σημ. 6. Συχνάκις δ' ὅμως τὸ οὐδέτερον πληθυντ. ὑποκείμενον συντάσσεται μετὰ ῥήματος πληθυντικοῦ κατὰ τὴν κατὰ σύνεσιν σύνταξιν, ἵνα ἐξάρῃ τὴν ἔννοιαν τῆς προσωπικότητος, ἤτοι:

α΄) Ὅταν δηλοῖ πρόσωπα, π. χ. Τὰ τέλη (=οἱ ἄρχοντες) τῶν Λακεδαιμονίων ὀμόσαντα, Βρασίδαν ἐξέπεμψαν (ἀλλ' ἐν 1, 58 «τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς) Θουκ. 4, 88. τοσάδε μετὰ Ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτευον 7, 67. Οὐχ' ὁρᾷς τὰ Ἀθηναίων δικαστήρια (=τοὺς δικαστὰς) ὡς πολλάκις μὲν οὐδὲν ἀδικοῦντας.. ἀπέκτειναν, πολλάκις δὲ ἀδικοῦντας.. ἀπέλυσαν Ξ. Ἀπολ. 4. Πλείονα ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. 28, α΄).

β΄) Ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ ἐν τῷ λόγῳ ἡ ἔννοια τῶν καθ' ἕκαστον ἢ τῆς πληθύος τῆς ἐκ πολλῶν μερῶν συνισταμένης, ἢ τοῦ ἐν διαφόροις τόποις καὶ χρόνοις συμβαίνοντος, ὡς: Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια Ξ. Ἀν. 1, 2, 23. Ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεύς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλὰ (ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διεσπαρμένα) 1, 7, 17. (τοὐναντίον ἐν 1,6,1, «προϊ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

όντων ἐφαίνετο ἴχνη ἵππων,» ἐπειδὴ ἡ ἔννοια τῶν καθ' ἕκαστον ἧττον ἐξαίρεται). Πλείονα περὶ τούτου ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 28, 6').

Σημ. 7. Ὑποκείμενον πληθυντικὸν συντάσσεται ἐνίοτε μετὰ ῥήματος δυϊκοῦ, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν ὁ λόγος εἶνε περὶ δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ἀλλήλοις συνημμένων ἢ στενὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν ἐχόντων ἢ περὶ δύο ζευγῶν. Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι κεῖται ὁ δυϊκὸς ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ, ἀλλ' ἀκριβέστερον θεωρουμένου τοῦ πράγματος ἀνευρίσκεται καὶ ἐκεῖ ἡ ἔννοια τῆς δυάδος, π. χ. Δυνάμεις δὲ ἀμφότεραι ἔστον, δόξα τε καὶ ἐπιστήμη Πλ. πολ. 478, α. ὡς δ' ὅτε χείμαρροι ποταμοὶ κατ' ὄρεσφι ῥέοντες ἐς μισγάγκειαν συμβάλλετον ὄβριμον ὕδωρ (τὸ πρῶτον κατὰ πληθυντ., ἐπειδὴ οἱ δύο ποταμοὶ ῥέουσιν ἀντιθέτως ἢ κεχωρισμένοι, τὸ δὲ δεύτερον κατὰ δυϊκόν, διότι ἀμφότεροι ἑνοῦνται) Δ, 452. Περὶ τούτου πάντες ἑξῆς οἱ σοφοὶ πλὴν Παρμενίδου ξυμφέρεσθον, Πρωταγόρας τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἄκροι Πλ. Θεαιτ. 152, ε. (ἐνταῦθα μνεία γίνεται δύο φιλοσοφ. σχολῶν, ὧν τῇ μὲν ἑτέρᾳ ἀνῆκον οἱ δύο πρῶτοι, τῇ δὲ ἑτέρᾳ ὁ Ἐμπεδοκλῆς). Ξάνθε τε καὶ σὺ Πόδαργε καὶ Αἴθων Λάμπε τε δῖε, νῦν μοι τὴν κομιδὴν ἀποτίνετον (οἱ τέσσαρες ἵπποι τοῦ Ἀχιλλέως ἀπετέλουν δύο ζεύγη) Θ, 185.

Σημ. 8. Συχνὴ μάλιστα παρὰ ποιηταῖς, καὶ δὴ ἐπὶ μετοχῶν, εἶνε ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ πληθυντικοῦ εἰς τὸν δυϊκὸν καὶ τἀνάπαλιν, π.χ. Καλέσαντες ὅ τε Κριτίας καὶ ὁ Χαρικλῆς τὸν Σωκράτην τόν τε νόμον ἐδεικνύτην αὐτῷ καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι Ξ.Α.1, 2,33. Τὸν δ' ἱδρῶ ἀπεψύχοντο χιτώνων στάντε . . ἐλθόντες . . καθῖζον Λ,621—αἵρεσιν εἱλέτην τε καὶ διεπράξαντο Φαιδρ. 256, δ.

ε'.) Ὑποκείμενον πληθυντικὸν γένους ἀρσεν. ἢ θηλ. τίθεται, εἰ καὶ σπανίως, παρὰ ποιηταῖς μετὰ ῥήματος ἑνικοῦ· ὀνομάζεται δὲ ἡ τοιαύτη σύνταξις ὑπὸ τῶν γραμματικῶν σχῆμα Βοιώτιον ἢ Πινδαρικὸν καὶ εἶνε συνήθης ἐπὶ οὐσιαστικῶν πράγματος σημαντικῶν, ἅτινα λαμβάνονται πιθανῶς ὡς πληθυντ. οὐδέτερα, π. χ. Μελιγάρυες ὕμνοι.. τέλλεται Πινδ. Ο. 10, 4. Ξανθαὶ δὲ κόμαι κατενήνοθεν Ὁμηρ. Ὕμν. εἰς Δήμητρα 279. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ σύνταξις αὕτη ἀπαντᾷ ἐπὶ πολλῶν ὑποκειμένων, ἰδ. § 14 Σημ. 2.

Σημ. 9. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ τοιαύτη σύνταξις εὕρηται μόνον ἐπὶ τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐστὶ καὶ ἦν, ἅτινα τότε λαμβάνονται ὡς φράσις ἀπρόσωπος, καὶ δὴ μόνον ἐν ἀρχῇ προτάσεως, π. χ. Ἔστιν ἔμοι γε καὶ βωμοὶ Πλ. Εὐθύδ. 302, γ.—Ἐνῆν δ' ὑφανταὶ γράμμασιν τοιαίδ' ὑφαὶ Εὐρ. Ἴων. 1146. ἰδ. καὶ Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 29, Σημ. 8.

Σημ. 10 Ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἑνικοῦ εἰς τὸν πληθυντ. καὶ τἀνάπαλιν εἶνε πολὺ συνήθης, ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 30, Σημ. 9.

Δεύτερον ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον.

Σπανίως ἐν τῷ Ἀττικῷ διαλόγῳ τίθεται ῥῆμα β' προσώπου τῆς προστακτικῆς μετὰ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τις ἢ μετὰ τοῦ πᾶς, πᾶς τις ἢ μετὰ τοῦ πᾶς καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς: ἴτω τις Εὐρ. Βα. 173. φύλαττε πᾶς ἀέρα Ἀρφ. Ὄρν. 1190. Παῖε πᾶς. . ἴσχε πᾶς τις δόρυ. . ἕρπε πᾶς Εὐρ. Ἱπ. 680. χώρει δεῦρο πᾶς ὑπηρέτης Ἀρφ. Ὄρν. 1186. (ἰδ. 24,2, γ'.).

Σημ. 11. Ἡ τοιαύτη ἀνωμαλία εἶνε φαινομένη μόνον, διότι ὁ λέγων ἀποτείνεται πρὸς β' πρόσωπον, ὅπερ παριστᾷ γενικῶς διὰ τοῦ τίς ἢ πᾶς.

Σημ. 12. Ἐνίοτε συμβαίνει μετάβασις ἐκ τοῦ τρίτου προσώπου εἰς τὸ δεύτερον, ὡς: Ἴτω τις, εἰσάγγελε, Τειρεσίας ὅτι ζητεῖ νιν Εὐρ. Βα. 173.

§ 14. Συμφωνία τοῦ ῥήματος πρὸς δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα.

1. Ὅταν δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα τῆς αὐτῆς προτάσεως συνδέωνται πρὸς ἄλληλα, διακριτέον διπλῆν σχέσιν:

α') *Τὰ ὑποκείμενα θεωροῦνται ὡς πληθύς.*

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ῥῆμα ἀναφέρεται πρὸς πάντα τὰ ὑποκείμενα καὶ τίθεται ἐπὶ πολλῶν μὲν ὑποκειμένων κατὰ πληθυντ. ἀριθμόν, ἐπὶ δύο δὲ ἢ κατὰ δυϊκὸν ἢ κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, π. χ. Ἀλκιβιάδης, Κριτίας καὶ Θηραμένης ἦσαν φιλοτιμότατοι καὶ βιαιότατοι. — Μίνως τε καὶ Λυκοῦργος νόμους ἐθέτην Πλ. νόμ. 632, δ. Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θουκ. 4, 46. Ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα εἶνε γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ πληθυντ., τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὰ ἐν § 13, 2, δ') εἰρημένα (ἀττικὴ σύνταξις).

β'. *Ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων θεωρεῖται ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτό.*

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ῥῆμα συμφωνεῖ πρὸς τὸ πλησιαίτερον κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅταν ἓν τῶν ὑποκειμένων πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ ὡς τὸ ἐξοχώτερον ἢ ὅταν ὁμοειδεῖς ἔννοιαι πρέπῃ νὰ ληφθῶσιν ὡς ἓν ὅλον. Τίθεται δὲ α') πρὸ πάντων τῶν ὑποκειμένων· β') μετὰ πάντα τὰ ὑποκείμενα καὶ γ') μετὰ τὸ πρῶτον ὑποκείμενον, π. χ. ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ Θουκ. 1, 29. ἔλεγεν ὁ Στύφων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ὅτι κ. τ. λ. 4, 38. Εἵπετό σφι καὶ ὀχήματα καὶ θεράποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ Ἡροδ. 5, 21. (Ἀλλ' ἐν τοῖς χωρίοις: «ἔπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάοζος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύουσι φυλάττεσθαι Ξ. Ἀν. 2,4,16,» καὶ «Εἴ σε φιλεῖ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ καὶ εὐδαίμονά σε ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι Πλ. Λυσ. 207, δ.» τὰ ὑποκείμενα παρίστανται διὰ μὲν τοῦ ἑνικοῦ συνδεδεμένα εἰς ἔννοιαν ὁλικήν, διὰ δὲ τοῦ πληθυντικοῦ κεχωρισμένα ὡς πληθύς). — Αὐτός, τὰ παιδί', ἡ γυνή, Κηφισοφῶν ἐμβὰς καθήσθω συλλαβὼν τὰ βιβλία Ἀρφ. βατ. 1408. Οἱ πένητες καὶ ὁ δῆμος πλέον ἔχει Ξ. πολ. Ἀθην. 1. 2. — Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἑρμαιώνδας Θηβαῖος Θουκ. 3, 5.

Σημ. 1. Παρὰ ποιηταῖς τὸ κατὰ πληθυντ. (δυϊκὸν) ἀριθμὸν ῥῆμα δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἑνικῶν ὑποκειμένων, Ε, 774. 513 κ. α. Ἡ σύνταξις αὕτη καλεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν σχῆμα Ἀλκμανικόν.

2. Ἐνίοτε τὸ ῥῆμα, εἰ καὶ ἕπεται τοῖς διαφόροις ὑποκειμένοις, συμφωνεῖ πρὸς τὸ πρῶτον, τῶν λοιπῶν θεωρουμένων ὡς δευτερευόντων, π. χ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει Ξ. Ἀν. 1, 10, 1. Πρόρριζος αὐτός, ἡ γυνή, τὰ παιδία, κάκιστ' ἀπολοίμην Ἀρφ. βα. 587. σκέλη χεῖρές τε ταύτῃ καὶ διὰ ταῦτα προσέφυ πᾶσι Πλ. Τίμ. 45, α.

Σημ. 2. Σπανίως τίθεται τὸ ῥῆμα καθ' ἑνικὸν ἀριθμὸν ἐπὶ πολλῶν ὑποκειμένων πληθυντικῶν, ὅταν ταῦτα εἶνε πράγματος σημαντικά, διότι ἴσως λαμβάνονται ὡς οὐδέτερα πληθυντικά, (ἰδ. καὶ § 13, 2, ε') π. χ. πάχναι καὶ χάλαζαι καὶ ἐρυσῖβαι ἐκ πλεονεξίας καὶ ἀκοσμίας περὶ ἄλληλα τῶν τοιούτων γίγνεται ἐρωτικῶν Πλ. συμπ. 188, β. ἀφ' ὧν ἐμοὶ ξενίαι καὶ φιλότητες πρὸς πολλοὺς καὶ βασιλέας καὶ πόλεις. . γεγένηται Ἀνδοκ. 1, 145.

Σημ. 3. Περὶ τῆς συμφωνίας τοῦ ῥήματος ἐπὶ ὑποκειμένων συνδεομέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νων διὰ τοῦ ἢ ἢ διὰ τοῦ ἢ—ἢ ἢ διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε ἴδ. Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 32, 3.

3. Ὅταν τὰ πολλὰ ὑποκείμενα τῆς αὐτῆς προτάσεως εἶνε διαφόρων προσώπων, τὸ ῥῆμα τίθεται ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον· εἶνε δὲ τὸ μὲν α' πρόσωπον ἐπικρατέστερον τοῦ τε β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ β' ἐπικρατέστερον τοῦ γ', π. χ. ἐγὼ καὶ Πολύευκτος καὶ Ἡγήσιππος καὶ Κλειτόμαχος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιήλθομεν Δημ. 9, 72. Θηβαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἡμεῖς οὔτε νόμοις οὔτ' ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς 20, 104. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι εἰρήνην ἔσχετε Πλ. νόμ. 1, 888.

Σημ. 4. Ἐνίοτε τὸ ῥῆμα συμφωνεῖ κατὰ πρόσωπον (καὶ κατ' ἀριθμόν) πρὸς τὸ πλησιαίστερον, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῇ τοῦτο ὡς τὸ σπουδαιότερον τῶν ἄλλων, π. χ. ὡς καὶ ἐγὼ καὶ ἡ γραφὴ λέγει Ἀντιφ. 1, 2. σύ τε γὰρ Ἕλλην εἶ καὶ ἡμεῖς Ξ. Ἀν. 2, 1, 16. ἐὰν ἡμεῖς τε καὶ οἱ θεοὶ θέλωσιν Ἀντιφ. 1, 20.

§ 15. Τὸ ὀνοματικὸν κατηγόρημα
(ἰδίως κατηγορούμενον).

Ὡς κατηγορούμενον πρὸ πάντων τίθεται τὸ ἐπίθετον, π.χ. ὁ Θεός ἐστιν ἀγαθός. Ἀλλὰ καὶ ὄνομα οὐσιαστικὸν καὶ ἀντωνυμία καὶ ἀπαρέμφατον καὶ πᾶν μέρος τοῦ λόγου καὶ ὁλόκληρος πρότασις τίθεται ὡς κατηγορούμενον, π. χ. ὁ Σόλων ἦν νομοθέτης. — ὁ χρυσός ἐστι μέταλλον. — σὸς εἰμι (ἐγὼ) Σοφ. Ἀντιγ. 635. — Σὺ γενοῦ ἐγὼ Ἀρφ. βα. 495 τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πρωτ. 342. — Οἱ ληφθέντες ἦσαν ὀγδοήκοντα Θουκ. 2, 5 — Ἅλις (ἐστὶ) σῆς κόρης θάνατος Εὐρ. Ἑκ. 304.— εἰμὶ τυράννῳ ἐοικὼς Ξ. συμπ. 4,32. τὸ ἄλφα οὐκ ἔστι βῆτα..— Ἡ περὶ ἐστὶ πρόθεσις. — Ὁ Φίλιππός ἐστιν ὅ,τι ἂν εἴποι τις Δημ. 3, 17.

Σημ. Ἐνίοτε ἐπὶ ἑνικοῦ ὑποκειμένου τίθεται κατηγορούμενον πληθυντικὸν γένους οὐδετ., ὡς: Εὔβοια αὐτοῖς ἀποκεκλῃμένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν (= τὸ πᾶν) Θουκ. 8, 95. Ἀρχίδαμός ἐστι τὰ πρῶτα τῆς ἐκεῖ μοχθηρίας (=ὁ πρῶτος) Ἀρφ. βα. 421 (ἴδ. §4 Σημ. 2).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 16. Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

1. Ὅταν τὸ κατηγορούμενον εἶνε ἐπίθετον ἢ μετοχή, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν, π. χ. Ὁ Κῦρος ἦν καλός. — ἡ γῆ ἐστι στρογγύλη. — τὸ ῥόδον ἐστὶν εὐῶδες. — τὼ ἄνδρε ἐγενέσθην βιαιοτάτω. — Ἀθάνατοι μόνοι εἰσὶν οἱ Θεοί.

Σημ. 1. Ὡς τὸ ὑποκείμενον, οὕτω καὶ τὸ κατηγορούμ. ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῶν προθέσεων εἰς, περί, ἀμφί, παρά, πρός, ὑπὲρ καὶ κατά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ κατὰ προσέγγισιν ποσόν, (τὸ περίπου), ἡ ἰσότης ἢ ὁμοιότης, ἡ ὑπέρβασις (ἰδ. § 9, 3.), π. χ. οἱ μισθοφόροι ἦσαν εἰς μυρίους — Ἄνδρες ἡμέτεροί εἰσι παρ' οὐδὲν (= ἴσοι τῷ μηδενί) Πλ. Πολ. 556, ε. Πρὸς ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνούμενον ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστίν (= δυνατὸς παραβάλλεσθαι) Δημ. 20, 31. Αὐτὸ ὑπὲρ ταῦτα κάλλει ἐστὶν (= ὑπέρτερον τούτων κατὰ τὸ κάλλος) Πλ. πολ. 509, α. Ἀὴρ ἐστὶ κατὰ πνιγέα (= ὅμοιος πνιγεῖ) Ἀρφ. Ὄρν. 100.

2. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον δὲν πρέπῃ νὰ ἐκληφθῇ ὡς ὡρισμένον τι ἀλλ' ὡς ἔννοια γενική, ὡς πρᾶγμα δηλ. ἢ οὐσία, ὡς: ἐπὶ ἀξιωμάτων, ἀποφθεγμάτων, γνωμικῶν καὶ παροιμιῶν, τὸ κατηγορούμενον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἑνικὸν οἱουδήποτε γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ ἂν εἶνε τὸ ὑποκείμενον, π. χ. οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη Β, 204. μεταβολὴ πάντων γλυκὺ Εὐρ. Ὀρ. 234. δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες 232. Δειλὸν ὁ πλοῦτος Φοιν. 526. Πλείονα ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. 34, 2.

Σημ. 2. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον δηλοῖ ἀόριστον καὶ γενικὴν ἔννοιαν, εἰς τὸ οὐδέτερον κατηγορούμενον προστίθεται ἐνίοτε τὸ τὶ ἢ τὰ οὐσιαστικὰ χρῆμα, πρᾶγμα, κτῆμα, π. χ. Ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν Δημ. 2, 12. σοφόν τι χρῆμα ὤνθρωπος Θεοκρ. 15, 83. Τυραννὶς χρῆμα σφαλερὸν Ἡροδ. 3, 53.

Σημ. 3. Εἰς τὰ τοιαῦτα ἡ καθ' ἡμᾶς γλῶσσα μεταχειρίζεται ὡς κατηγορούμενον τὸ πρᾶγμα, π. χ. ἡ πατρὶς εἶνε πολυτιμότατον πρᾶγμα.

Σημ. 4. Οὕτω συχνάκις τίθεται τὸ ἐρωτηματικὸν τί ὡς κατηγορούμενον ἐπὶ ὑποκειμένου παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ, ἐπειδὴ ἐρωτᾶται ὑπὸ ποίαν γενικὴν ἔννοιαν ἐκληπτέον ἓν ἕκαστον (ἰδ. σημ. 10), π. χ. τί οὖν ταῦτ' ἐστίν, Ξ. Ἀν. 2, 1, 22. τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα ; Πλ. Φαιδ. 58, γ. σκεπτέον τί τὰ συμβαίνοντα Γοργ. 58, γ. Οὕτω καὶ τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅ,τι ἐν πλαγίᾳ ἐρωτημ. προτάσει, π. χ. φθόνον δὲ σκοπῶν ὅ,τι εἴη Ξ. Ἀπ. 3, 9, 3 (=ἐν τίνι τάξει πραγμάτων ὁ φθόνος ὑπακτέος).

3. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶνε ἀπαρέμφατον ἢ ὁλόκληρος πρότασις, τὸ κατηγορούμενον τίθεται ἐνίοτε κατ' ἀριθμὸν πληθυντ. ἀντὶ ἑνικοῦ. Συχνότατα δὲ ἀπαντᾷ ἡ τοιαύτη σύνταξις ἐπὶ τῶν εἰς τὸς καὶ τέος ῥηματικῶν ἐπιθέτων*, π.χ. Ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι Θουκ. 4, 1. Ὡς ἔγωγε οὐ μαίνομαι, δῆλά τοι γέγονε Ἡροδ. 3,35. Ἐμοὶ δ' ἄπορα γαστρίμαργον μακάρων τιν' εἰπεῖν Πινδ. Ο. 1, 52. Οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι Ἡροδ. 3, 109. οὐκέτι πιστὰ γυναιξὶν λ, 456. Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη Ἡροδ. 3,61. Οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστὶν οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει Θουκ. 1, 86. καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ, πλωϊμώτερα ἐγένετο 1, 8.

Σημ. 5. Περὶ τῆς συντάξεως τῶν ὑπερθετικῶν, ὅταν εἶνε κατηγορούμενα, ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. 16, Σημ. 5.

Σημ. 6. Τὸ οὐδεὶς καὶ μηδεὶς ὅταν εἶνε κατηγορούμενα, συμφωνοῦσι συνήθως τῷ ὑποκειμένῳ αὐτῶν, ἐὰν σημαίνωσιν οὐτιδανός, μηδαμινός, τὰ δὲ οὐδέτερα οὐδὲν καὶ μηδὲν τίθενται, ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ δι' αὐτῶν ἡ ἀφῃρημένη ἔννοια τῆς οὐδενείας, τῆς εὐτελείας ἰδ. Δ. Σ. σελ. 36, Σημ. 6.

4. Ἐπίθετά τινα σημαίνοντα τόπον, χρόνον, τάξιν, (ἀκολουθίαν), ἀριθμόν, ποσόν, βαθμόν, συνθήκην, ποιὸν καὶ τρόπον κ. τ. τ. τίθενται ὡς κατηγορούμενα μετὰ παντὸς ῥήματος, πρὸ πάντων δὲ μετὰ τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων καὶ ἔχουσιν ἐπιρρηματ. σημασίαν, π. χ. Ἀνήγοντο οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι Ξ. Ἑλ. 2, 1, 17 τοὶ δ' ἀγχιστῖνοι ἔπιπτον νεκροὶ (=ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον) Ρ, 361. ἑσπέριος δ' ἦλθε ι, 336. Κλέων πολὺς ἐνέκειτο λέγων Θουκ. 4, 22. τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν 1,63. ἄφθονος ῥέουσα κρήνη Ξ. Ἀν 6,4,4. (Πλείονα περὶ τούτου βλέπε § 55, β'.).

Σημ. 7. Τὰ ἐπίθετα πρότερος, πρῶτος, ὕστερος, ὕστατος, τελευταῖος, μόνος τιθέμενα ὡς κατηγορούμενα διακρίνουσι διάφορα πρόσωπα

---

* Ταῦτα συχνὰ παρὰ Θουκυδ., ὅστις σπανίως χρῆται τῷ ἑνικῷ ἐπὶ τῶν τοιούτων. Ἄγνωστος δὲ εἶνε ἡ σύνταξις αὕτη παρ' ἄλλοις πεζοῖς Ἀττικοῖς συγγραφεῦσι· ἐν δὲ τοῖς τοῦ Ξενοφ. Ἀναβ. 3, 4, 49. 4, 6, 17 βάσιμα, ἄβατα, βατὰ ἐννοητέον τὸ χωρία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πράττοντα, τὰ δὲ ἐπιρρήματα αὐτῶν πρότερον, πρῶτον ὕστερον κ. τ. λ. διακρίνουσι διαφόρους πράξεις ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, οἷον: Πρῶτος (μόνος) τὴν ἐπιστολὴν ἔγραψα = ἤμην ὁ πρῶτος (μόνος), ὅστις ἔγραψα τὴν ἐπιστολήν. — Πρώτην (μόνην) τὴν ἐπιστολὴν ἔγραψα = ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶνε ἡ πρώτη (μόνη), ἣν ἔγραψα· ἀλλὰ τό· ὁ παῖς πρῶτον μὲν τὴν ἐπιστολὴν ἔγραψεν, ἔπειτα δὲ ἀπῄει. ἤ: πρῶτον, ὕστατον κ.τ.λ. δηλοῖ κατὰ πρῶτον, τελευταῖον· μόνον ἔγραψα τὴν ἐπιστολὴν = ἔγραψα μόνον τὴν ἐπιστ. π. χ. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἡ πόλις προτέρα ἐμοῦ ταῦτα ἐγνωκέναι Ξ. π. πόρ. 4. 12. Οὐδὲν ἧττον ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν παρατηρεῖται ἐνίοτε ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, οἷον: πορισώμεθα οὖν πρῶτον (ἀντί: πρῶτοι) αὐτὴν Θουκ. 1, 83.

5. Ὅταν τὸ κατηγορούμενον εἶνε οὐσιαστικὸν πράγματος σημαντικόν, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ πτῶσιν μόνον, τυχαίως δὲ καὶ κατ' ἀριθμὸν καὶ κατὰ γένος· ἐὰν δ' ὅμως δηλοῖ πρόσωπον, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· διὸ τότε ἢ ὑπάρχει κατάληξις ἰδία μὲν διὰ τὸ ἄρσεν., ἰδία δὲ διὰ τὸ θηλυκὸν (βασιλεύς, βασίλεια) ἢ τὸ οὐσιαστικὸν εἶνε γένους κοινοῦ (ὁ παῖς, ἡ παῖς), π. χ. πᾶν ἐστι ἄνθρωπος συμφορὴ Ἡροδ. 1, 32. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης 3, 132. αἴτιον δὲ ἦν Λακεδαιμόνιοι προειπόντες Θουκ. 4, 26. Οὗτοί γε (οἱ σοφισταὶ) φανερά ἐστι λώβη τε καὶ διαφθορὰ τῶν συγγιγνομένων Πλ. Μεν. 91, γ. Ἡ τῶν λόγων χάρις ζημία γίγνεται Δημ. 4, 38.—Κῦρος ἦν βασιλεύς. — Τόμυρις ἦν βασίλεια.

Σημ. 8. Οὕτω τίθεται συχνάκις παρὰ μὲν τοῖς Τραγικοῖς τὸ παίδευμα, θρέμμα, κήδευμα, τὰ φίλτατα, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ τὸ τὰ πρῶτα, τὰ πάντα, ἰδ. Διεξοδ. Συντακτ. Σελ. 37. Σημ. 8.

6. Ὅταν τὸ ὑποκείμενον ἐκφέρηται διὰ τοῦ οὐδετ. ἄρθρου τὸ ἢ τὰ μετὰ γενικῆς πληθυντ. οὐσιαστικοῦ ἢ καὶ μετὰ ἐμπροθέτου διορισμοῦ, τὸ κατηγορούμενον τίθεται ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ κατὰ τὸ γένος τοῦ κατὰ γενικὴν ὀνόματος, π.χ. τὸ μὲν γὰρ τῶν θηρίων.. ἐλευθερώτερά ἐστιν Πλ. Πολ. 563, γ. ἰδ. καὶ § 3, 1 Σημ. 2.

7. Ὅταν τὸ κατηγορούμενον εἶνε οὐσιαστικόν, ὡς ὑποκείμενον δὲ τοῦ εἶναι ἢ ἄλλου συνδετικοῦ ῥήματος χρησιμεύῃ ἀντωνυμία δεικτικὴ ἢ ἀναφορ. ἢ ἐρωτημ. ἢ ἡ ἀντωνυμία αὐτός, τὸ ὑποκείμενον ἑλκόμενον συνήθως ὑπὸ τοῦ κατη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γορουμένου τίθεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ, π. χ. παρὰ τῶν προγεγενημένων μανθάνετε· αὕτη γὰρ ἀρίστη διδασκαλία (ἀντὶ τοῦτο, δηλ: τὸ παρὰ τῶν προγ. μανθάνειν) Ξ. Κυρ. 8, 7, 24. Ἐάν τις φίλος μοι γενόμενος εὖ ποιεῖν ἐθέλῃ, οὗτός μοι βίος ἐστὶ Ἀπ. 3, 11, 14. πάντες οὗτοι νόμοι εἰσίν, οὓς τὸ πλῆθος ἔγραψε 1, 2, 42. — Ὁμοίως: τὸν νέον σῖτον σὺν τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον (εὗρισκον)· ἦσαν δὲ ζειαὶ αἱ πλεῖσται (ἀντὶ τὰ πλεῖστα) Ξ. Ἀν. 5, 4, 27. —ἡ ὁδὸς πρὸς ἠῶ τρέπεται, τὸ καλέεται Πηλούσιον στόμα Ἡροδ. 2, 17. Τὴν ἄκρην, αἳ καλεῦνται κληΐδες τῆς Κύπρου 5, 108.—Τίνας τούτους (δηλ. τοὺς νόμους) νομίζεις; Ξ. Ἀπ. 4, 4, 13.

Σημ. 9. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν ἡ ἀντωνυμία εἶνε ἄλλης πτώσεως, συχνότατα μάλιστα ὅταν κεῖται κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος κλητικοῦ, ἰδ. Διεξοδ. Συντ. σελ: 38. Σημ. 9.

Σημ. 10. Καὶ ὅμως συχνότατα ἐν τῇ ῥηθείσῃ περιπτώσει τίθεται καὶ τὸ ἑνικὸν οὐδέτερον, π. χ. τοῦτο (δεῖ) νομίζειν ἡδίστην εὐωχίαν εἶναι, τοὺς συμμάχεσθαι μέλλοντας παρασκευάζειν Ξ. Κυρ. 5, 2, 19. Εὐδαιμονίαν τοῦτο νομίζω, τὸ πολλὰ ἔχοντα πολλὰ καὶ δαπανᾶν 8, 3, 45. Ἔστι δὲ τοῦτο τυραννὶς Πλ. Πολ. 344, α. Τὸ μὲν οὐδέτερον τῆς ἀντωνυμίας παριστᾷ τὴν ἔννοιαν ὥς τι γενικόν, ἡ δὲ ἀφομοιουμένη πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν ἀντωνυμία δηλοῖ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ· διὸ πολλάκις δὲν ἐναλάσσονται αἱ τοιαῦται φράσεις· οὕτω π. χ. ἐπὶ τῶν ἐρωτημ. ἀντωνυμιῶν ἐρωτῶν μέν τις τί ἐστι φθόνος ζητεῖ νὰ μάθῃ τὴν οὐσίαν τοῦ φθόνου, ἐρωτῶν δὲ τίς ἐστι φθόνος ζητεῖ νὰ μάθῃ ποίου εἴδους εἶνε ὁ φθόνος οὗτος. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν τὸ οὐδέτερον τῆς ἀντωνυμ. κεῖται, κατ' αἰτιατ. μετὰ τῶν κλητικῶν καὶ τῶν ὁμοίων ῥημάτων, π. χ. τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους; Πλ. Γοργ. 489, δ. τὸν δὲ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι ἐπιστάμενον ἄλλο τι σὺ καλεῖς ἢ διαλεκτικόν; Κρατ. 396, γ. ἀντὶ δὲ τοῦ οὐδετέρου ἑνικοῦ τίθεται ἐνίοτε τὸ πληθυντ οὐδέτερον, π. χ. ταῦτα νόμος ἐστὶ Ξ. ἀπ. 1, 2, 43. Ἔγωγέ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι Ἀν. 1, 3, 18.

Σημ. 11. πάντοτε κεῖται οὐδέτερον δεικτ. ἢ ἀναφορ. ἀντωνυμίας, ὅταν διορίζηται ἀκριβέστερον διὰ προστιθεμένου κατὰ παράθεσιν διορισμοῦ, π.χ. Οὐ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή Πλ. Γοργ. 478, γ.

8. Τὸ κατηγορούμενον τίθεται πολλάκις οὐχὶ κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἀλλὰ κατὰ γενικὴν κατηγορηματικὴν λεγομένην, ἥτις δηλοῖ

α'.) κτῆσιν (γεν. κτητική), π. χ. Ἱπποκράτης ἐστὶν οἰκίας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεγάλης Πλ. Πρωτ. 316, β. Ξενοφῶν πόλεως μεγίστης ἦν (= ἀνῆκεν εἰς . . .) Ξ. Ἀν. 7, 3, 19. Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο (ἐνν. κτῆμα ἢ δοῦλος) Ἡροδ. 2, 134.

β΄.) ὕλην, π. χ. τὸ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν λίθων πεποιημένον Θουκ. 4, 31.

γ΄) Ἀξίαν, π. χ. ἡ οἰκία ἐστὶν εἴκοσι μνῶν. — Τὸ τίμημά ἐστιν ἑξακισχιλίων ταλάντων Δημ. 14, 19.

δ΄) ἰδιότητα, π. χ. ἐπειδὰν ἐτῶν ᾖ τις τριάκοντα (=τριακοντούτης) Πλ. νόμ. 721, α. τὸ μῆκος ὀκτὼ ποδῶν ἐστι Ἡροδ. 2, 138.

ε΄) τὸ διῃρημένον ὅλον (γεν. διαιρετική), π. χ. Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἐκλήθη (= εἷς τῶν ἑπτά) Ἰσοκρ. 15, 235. Εἷ γὰρ τῶν φίλων (δηλ: εἷς) Πλ. Ἀριστ. 345. Ἐνίοτε δ' ὅμως τῶν τοιούτων γενικῶν προτάσσεται τὸ εἷς, μία, ἕν, π. χ. Πένης εἰμὶ καὶ τοῦ πλήθους εἷς Ἰσοκρ. 20, 19. Μία καὶ αὕτη τῶν βασάνων Πλ. Πολ. 5 37, β. Ἓν τοῦτο τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν Ἰσοκρ. 13, 2.

§ 17 Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα.

Ὅταν δύο ἢ πλείονα ὑποκείμενα τῆς αὐτῆς προτάσεως συνδέωνται πρὸς ἄλληλα, διακριτέον διπλῆν σχέσιν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ῥήματος ἰδ. § 14.

α) *Τὰ ὑποκείμενα θεωροῦνται ὡς πληθύς* :

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ κατηγορούμενον ἀναφέρεται πρὸς πάντα τὰ ὑποκείμενα καὶ τίθεται ἐπὶ πολλῶν μὲν ὑποκειμ. κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐπὶ δύο δὲ ἢ κατὰ δυϊκὸν ἢ κατὰ πληθυντικόν· ὡς πρὸς δὲ τὸ γένος αὐτοῦ ἰσχύουσιν οἱ ἑξῆς κανόνες:

1) Ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶνε ἔμψυχα καὶ ὁμοιογενῆ, τὸ κατηγορούμενον τίθεται κατὰ τὸ γένος αὐτῶν, π. χ. ἐγώ τε καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἑταίρω τε καὶ φίλω ἦμεν Πλ. Λάχ. 180. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης ἤστην φιλοτιμοτάτω· — Ἵππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἦσαν ἀδελφοὶ Θουκ. 1,20. Ἐὰν δὲ ταῦτα εἶνε μὲν ἔμψυχα ἀλλ' ἑτερογενῆ, τὸ κατηγορούμενον τίθεται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος· εἶνε δὲ ἐπικρατέστερον τοῦ μὲν θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου τὸ ἀρσενικόν, τοῦ δὲ οὐδετέρου τὸ θηλυκόν, π.χ. Συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ Ξ. Ἀν. 4, 7, 21. ὡς εἶδε πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους ἐδάκρυσε Ξ. Κυρ. 3, 1, 7. — γυναῖκες καὶ παιδία καλαί. Οὐχ ἦττον ἐνίοτε τὰ ἔμψυχα ὑποκείμενα λαμβάνονται ὡς πράγματα καὶ τότε τὸ κατηγορούμενον τίθεται κατ' οὐδέτ. γένος, π.χ. Ἔχω αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα Ξ. Ἀν. 1,4,8.

2) Ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶνε ἄψυχα καὶ ὁμοιογενῆ, τὸ κατηγορούμενον τίθεται ἢ κατὰ τὸ γένος τῶν ὑποκειμένων ἢ κατ' οὐδέτ. γένος, π.χ. ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ δικαστικὴ σεμναὶ Πλ. Μέν. 246. εὐγένειαί τε καὶ δυνάμεις καὶ τιμαὶ δῆλά ἐστιν ἀγαθὰ ὄντα Πλ. Εὐθυδ. 279, β. Ἐὰν δὲ ταῦτα εἶνε μὲν ἄψυχα ἀλλ' ἑτερογενῆ, τίθεται α'.) κατ' οὐδέτ. γένος, π. χ. λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστι Ξ.'Απ.3,1,7. β'.) κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ γένος τοῦ πλησιαιτέρου, π. χ. ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοὶ Λουκιαν.

3) Ἐὰν ἔμψυχα ὑποκείμενα συνάπτωνται μετ' ἀψύχων, τὸ κατηγορούμενον τίθεται ἢ κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων, ὅταν ταῦτα θεωρῶνται ὡς ἡ σπουδαιοτέρα ἔννοια ἢ ὅταν τὰ ἄψυχα λαμβάνωνται ὡς ἔμψυχα, ἢ κατ' οὐδέτ. γένος, ὅταν καὶ τὰ ἔμψυχα θεωρῶνται ὡς ἄψυχα, ὡς πράγματα, π. χ. Αὐτοί τε ἄνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται Ἡρόδ. 7, 11. Ἡ τύχη καὶ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων κύριοι (τό τε ἔμψυχον καὶ τὸ ἄψυχον λαμβάνονται ὡς ὀνόματα προσωπικά)· τοὐναντίον: ἡ καλλίστη πολιτεία καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελθεῖν, τυραννίς τε καὶ τύραννος (ἀμφότερα λαμβάνονται ὡς ἄψυχα καὶ γενικαὶ ἔννοιαι) Πλ. πολ. 562, α.

β') *Ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων θεωρεῖται ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτό*:

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ κατηγορούμενον συμφωνεῖ πρὸς τὸ πλησιαίτερον κατὰ γένος καὶ κατ' ἀριθμὸν ἢ πρὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ σπουδαιότερον, π.χ. αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε, μάχαι τε. Α, 177. Γαῖα δ' ἔτι ξυνὴ (ἐστὶ) πάντων καὶ μακρὸς Ὄλυμπος Ο,193. νόμος καὶ φόβος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν Ξ.Κυρ.5,1,10.

§ 18. Γ'. Τὸ συνδετικὸν εἶναι.

1. Τὸ εἶναι ἔχει ἔννοιαν ἀφῃρημένην καὶ χρησιμεύει, ὡς εἴδομεν, πρὸς σύνδεσιν τοῦ κατηγορουμένου μετὰ τοῦ ὑποκειμένου, οὗ ἕνεκα καὶ συνδετικὸν λέγεται (§ 11).

Σημ. 1. Ὅτι τὸ ἀφῃρημένον εἶναι ἀρχῆθεν εἶχε σημασίαν συγκεκριμένην σαφῶς φαίνεται ἐκ τούτου, ὅτι πολλάκις τίθεται ὡς ἀληθὲς συγκεκριμένον ῥῆμα σημαῖνον ὑπάρχειν, παρεῖναι, ζῆν, κεῖσθαι, διατρίβειν, καὶ διὰ τοῦτο συντάσσεται ἐπιρρήμασιν ἢ δοτικῇ προσωπικῇ, π.χ. ἔστι θεός.—Κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἴμ' ἔτι Εὐρ. Ἑκ. 284. διαγνῶναι χαλεπῶς ἦν ἄνδρα ἕκαστον Η, 424. Κουρήτεσσι κακῶς ἦν 5,551. ῥᾳδίως αὐτῷ οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως Θουκ. 4,10. Σωκράτης ἀεὶ ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἀπ. 1, 1, 10. Καλῶς, ὦ ἄνδρες, ἔσται, ἐὰν θεὸς θέλῃ Ἀν. 7,3,43.

Σημ. 2. Ἐπιρρήματά τινα, ὡς: δίχα, χωρίς, ἑκάς, ἐγγύς, ἄγχι, ἀγχοῦ, σχεδόν, ἅλις κτλ. μετὰ τοῦ συνδετικοῦ εἶναι ἢ τινὸς τῶν ἄλλων συνδετικῶν (§ 20) κεῖνται ἀντὶ παραλειπομένου ἐπιθέτου, οἷον: (ἡγούμεθα) χωρὶς τὴν ψυχὴν εἶναι Πλ. Φαιδ. 64, γ. ὃς ἂν ἐγγύτατα Σωκράτους ᾖ λόγῳ Λάχ. 187, ε. Συχνάκις μάλιστα εὕρηται δίχα γίγνεσθαι κ.τ.λ. ἰδ. § 20, Σημ.1.

§ 19. Ἔλλειψις τοῦ εἶναι.

1. Τὸ συνδετικὸν εἶναι πολλάκις ἐλλείπει, καὶ δὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ ἐνεστὼς μόνον τῆς ὁριστ., ἐνίοτε δὲ ἐλλείπει καὶ ὅταν εἶνε συγκεκριμένον (ὑπαρκτικόν)· συχνότατα δὲ ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσιν.

α') Ἐπὶ γενικῶν γνωμῶν καὶ παροιμιῶν, π. χ. ὁ μέγας ὄλβος οὐ μόνιμος ἐν βροτοῖς Εὐρ. Ὀρ. 340. Βροτῶν δ' ὁ πᾶς ἀστάθμητος αἰὼν 981. Στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥᾴστη (ὁδὸς) ταχίστη Ξ. Κυρ. 2,4,27. Πᾶν μέτρον ἄριστον Γνωμ.—ἄλλος βίος, ἄλλη δίαιτα (παροιμ.)—δὶς παῖδες οἱ γέροντες (παροιμ.).

β'.) Συχνότατα ἐπὶ τῶν ῥηματικῶν ἐπιθέτων εἰς τὸς καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τέος, ὡς καὶ ἐπὶ ἄλλων φράσεων δηλουσῶν τὸ ἀναγκαῖον, τὸ προσῆκον, τὸ θεμιτόν, οἷον: ἀνάγκη, χρεών, θέμις, θεμιτόν, εἰκός, καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιθετικῶς λαμβανομένων μετοχῶν, ὡς: δέον, πρέπον, προσῆκον, ἐξόν, δεδογμένα (ποιητικὸν = δέδοκται)· ἐπὶ τοῦ ῥᾴδιον, χαλεπόν, ἄξιον, δῆλον καὶ τῶν ὁμοίων καὶ ἐν τῇ φράσει οὐδεὶς φθόνος μετ' ἀπαρεμφάτου, π. χ. πειρατέον ὀρθῶς λέγειν Ξ. 'Απ. 1,2,34. Οὐκ ὀκνητέον μνησθῆναι περὶ αὐτῶν Ἰσοκρ. 4,74. δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή Ἰσοκρ. 2, 32. Ἀτιμίας ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη Δημ. 18, 205. Σκέψασθαι δέον 3, 1. Οὐδέν μοι προσῆκον κακόνουν εἶναι τῷ πλήθει Λυσ. 25, 7. Ἰδεῖν ἃ οὐκ ἐξὸν αὐτῇ Ἰσαῖ. 6, 50. Ἄξιον δ' αὐτοῦ (Σωκράτους) καὶ ἃ πρὸς Ἀντιφῶντα διελέχθη μὴ παραλιπεῖν Ξ. Ἀπ. 1, 6, 1. Δῆλον οὖν, ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν 1, 1, 5. Δεδογμέν', ὡς ἔοικε, τήνδε κατθανεῖν Σοφ. Ἀντιγ. 576. Ὥρα δὴ βουλεύεσθαι Πλ. Φίλ. 62, ε. πρὸς ταῦτα οὐδεὶς φθόνος ἀμφισβητῆσαι τῷ λόγῳ νόμ. 664. α.

γ'.) Συχνάκις ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων ἕτοιμος, πρόθυμος, δυνατός, οἷος, οἷός τε, δίκαιος, ἄξιος, φροῦδος κ. τ. τ., π. χ. ἕτοιμος (εἰμὶ) ἀφθόνῳ δοῦναι χειρὶ Εὐρ. Μ. 612. Ἡ ψυχὴ δουλεύειν ἑτοίμη Πλ. Φαιδρ. 252, α. περὶ τούτου ἕτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι (ἐσμὲν) πολ. 499, δ. πῶς; εἰδέναι πρόθυμος Εὐρ. Ἑλ. 1523. δίκαιος σὺ ἡγεῖσθαι Πλ. Πρωτ. 351, ε. ἄξιος τά τε ἄλλα καὶ γεωμετρίας ἕνεκα Θεαίτ. 143, δ. Ὁ μὲν ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος Ἡροδ. 1, 32. ὅτι γε οἷος παρρησιάζεσθαι, αὐτὸς φῂς Πλ. Γοργ. 487, δ. θανὼν Ἀντίλοχος αὐτῷ φροῦδος Σοφ. Φ. 425. φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά, φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς Ἀρφ. Νεφ. 718.

δ'.) Ἐπὶ τῶν καθ' ἔλξιν γινομένων φράσεων: θαυμαστὸν ὅσον, θαυμαστὰ ὅσα, ἀμήχανον ὅσον, κττ. ἰδ. ἀναφορ. ἀντωνυμ.) π.χ. τὸ σῶμα ταριχευθὲν μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον (= ἀμήχ. ἐστιν ὅσον χρόνον μένει) Πλ. Φαιδ. 80, γ. Ἐνέβλεψέ μοι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμήχανόν τι οἷον (= ἀμήχανόν τί ἐστιν οἷον ἐνέβλεψε) Χαρμ. 155, δ. χρήματα ἔλαβε θαυμαστὰ ὅσα Πλ. Ἱππ. Ι, 282, γ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε'.) Ἐν τῇ ποιήσει ἐλλείπει τὸ εἶναι καὶ ἐπὶ ἄλλων περιπτώσεων, ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ ζωηρῶν διηγήσεων, π. χ. ὕπνῳ πεσοῦσαι δ' αἱ κατάπτυστοι κόραι (εἰσὶν) Αἰσχλ. Εὐμ. 68.

Σημ. 1. Καὶ ἐπὶ ἄλλων χρόνων καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐγκλίσεων ἐλλείπει τὸ εἶναι καὶ δὴ καὶ ἐν δευτερευούσαις προτάσεσιν, ὅταν ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου εὐκόλως ἐννοῆται· α') ὁ παρατ. τῆς ὁριστ., οἷον: ὄκνος (ἦν) εἰπεῖν Πλ. πολ. 503, α. ὅ,τι ἤδη ἡδὺ (ἦν), τοῦτο καὶ καλὸν κατέστη Θουκ. 2,53. β') ἡ ὑποτακτικὴ ἐπὶ τοῦ ὅς ἄν, π.χ. ὧν ἂν αὐτοῖς χρεία Πλ. Πολ. 370, ε. ὁμοίως: ὅσα ἂν (ᾖ) κατὰ τὴν ξυμμαχίαν Θουκ. 4,118. γ') ἡ εὐκτ. συχνότερον, π.χ. τίς γὰρ ἂν (εἴη), ἔφασαν, σοῦ γε ἱκανώτερος πεῖσαι; Ξ. Κυρ. 1, 4, 12. δ') ἡ προστακτ. (σπανίως) ε') ἡ μετοχὴ (ἰδ. Δ. Σ. σελ.43.Σημ.1.) καὶ ϛ') τὸ ἀπαρέμφ. συχνάκις ἐπὶ τοῦ δοκεῖν, οἷον: βουλευτέα ἐδόκει Θουκ. 7, 60. Ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ ἀσφαλὲς Ξ. Ἀν. 7, 1, 6. οὐχ' ἧττον διαφέρει τὸ δοκεῖν μετ' ἐπιθέτου σὺν τῷ εἶναι τοῦ δοκεῖν μετ' ἐπιθέτου ἄνευ τοῦ εἶναι, ὡς διαφέρει τὸ φαίνεσθαι σὺν ἀπαρεμφ. τοῦ φαίνεσθαι σὺν μετοχῇ.

2. Τὸ Συνδετικὸν εἶναι, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ῥῆμα, ἐλλείπει προσέτι καὶ ὅταν παραλαμβάνηται ἐκ τῶν ἡγουμένων ἢ ἐκ τῶν ἑπομένων, τιθέμενον καθ' ὃν ἀριθμὸν καὶ πρόσωπον ἀπαιτεῖ τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, π. χ. μέτρον δ' αὐτῷ οὐχ' ἡ ψυχὴ (ἐστίν), ἀλλ' ὁ νόμος ἐστὶν Ξ. Κυρ. 1, 3, 18. οὐκοῦν καὶ λῦπαι ὡσαύτως αἱ μὲν χρησταί εἰσι, αἱ δὲ κακαὶ Πλ. Γοργ. 429. ἕτεροι μὲν ἦσαν οἱ τότε σωθέντες, ἕτεροι δ' ὑμεῖς οἱ νῦν ἀφαιρούμενοι (ἐστέ) Δημ. 20, 47. ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης Γνωμ.

Σημ.2. Καὶ τὸ ὑπαρκτικὸν εἶναι ἐλλείπει οὐχὶ σπανίως (ἰδ. 1,), ὅταν ὑπάρχῃ λέξις τόπου σημαντικὴ (ποῦ, ἔνδον κττ.), συνήθως δὲ ἐπὶ τῶν φράσεων οὐδεὶς ὅστις οὐ.., οὐδείς, ὅς οὐ.., π.χ. ἐν Θεσσαλίᾳ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία Πλ. Κρίτ. 53. οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει Ἡροδ. 3,72. Οὐδεὶς, ὃς οὐχ ὑπερβληθεὶς τῷ φρονήματι ὑπὸ σοῦ πέφευγε Πλ. Ἀλκ. 103, 6. Οὐδένα ἔφασαν ὅντιν' οὐ δακρύων τ' ἀποστρέφεσθαι (ἀντὶ οὐδένα ἔφασαν γενέσθαι, ὅστις οὐ δακρύων ἀποστρέφοιτο) Ξ. Κυρ. 1, 4, 25. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ ἐρωτήσεων, π. χ. ποῦ Στρεψιάδης; Ἀρφ. Ν. 633. ποῦ μοι τὰ ῥόδα; ποῦ μοι τὰ ἴα; ποῦ μοι τὰ καλὰ σέλινα; Ἀθην. 11, 629.

§ 20. **Συνδετικὰ ῥήματα.**

1. Πλὴν τοῦ εἶναι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινὰ ῥήματα, ἅτινα λαμβάνοντα τὸν χαρακτῆρα τοῦ συνδετικοῦ συνδέουσι μὲν ὡσαύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τως τὸ κατηγορούμενον μετὰ τοῦ ὑποκειμένου, ἀλλὰ δὲν δηλοῦσιν ὅμως καθαρῶς ἀφῃρημένην, ὡς ἐκεῖνο, ἔννοιαν, ἀλλὰ πρὸς τῇ συνδετικῇ σημασίᾳ διατηροῦσι καὶ τὴν ἀρχῆθεν αὐτῶν συγκεκριμένην ἔννοιαν. Τοιαῦτα δὲ ῥήματα εἶνε τάδε :

α'.) τὰ παρὰ ποιηταῖς εὔχρηστα πέλω, πέλομαι (κυρίως κινοῦμαι), τελέθω (ἀναφαίνομαι, ἀναφύομαι), τέτυγμαι, ἐτύχθην (=πεποίημαι, παρεσκεύασμαι, κατ—, καθέστηκα, ἐποιήθην κ.τ.λ.), κυρῶ (εἰμί, γίγνομαι κατὰ τύχην), π. χ. οὐ μέν πως ἅλιον πέλει ὅρκιον Δ, 158. Ἡ (μέριμνα). . κακόφρων τελέθει Αἰσχλ. Ἀγ. 100. Ταμίης πολέμοιο τέτυκται Δ, 84. Διὸς ἵμερος οὐκ εὐθήρατος ἐτύχθη Αἰσχλ. ἱκετ. 81. Κακῶν μὲν ὅστις ἔμπειρος κυρεῖ Πρ. 590·

β'.) τὸ ὑπάρχω, (ἐξ ἀρχῆς εἰμι, εἰμί), φύομαι, ἔφυν, πέφυκα, γίγνομαι, αὐξάνομαι, αἴρομαι.

Σημ. 1. Διὰ τοῦ αὐξάνεσθαι, αἴρεσθαι, ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμ. κατηγορούμενον προληπτικῶς, ἴδ. § 55, γ'

γ') τὸ καθέστηκα, καταστῆναι, μένω (εἰμὶ πάντοτε ἀκίνητος).

δ') τὸ δύναμαι (ἀξίζω, σημαίνω).

ε') τὰ δηλωτικά, ὡς : φαίνομαι, δηλοῦμαι κτλ.

ϛ') τὰ κλητικά, ὡς : καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, ὄνομα ἔχω, λέγομαι, προσαγορεύομαι, ἀκούω καὶ τὸ παρὰ ποιηταῖς εὔχρηστον κλύω (= φημίζομαι, ὀνομάζομαι).

ζ') τὰ μεταποιητικὰ καὶ τὰ προχειριστικά, οἷον : ποιοῦμαι, αἱροῦμαι, ἀποδείκνυμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω καὶ τὸ παιδεύομαι.

η') τὰ κινήσεως σημαντικά, ὡς : ἔρχομαι κτλ.

θ') τὰ δοξαστικά, ὡς: δοκῶ, νομίζομαι, κρίνομαι, ὑπολαμβάνομαι κττ. π. χ.

Οἱ πλουσιώτατοι τριηραρχοῦντες ἀεὶ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσι Δημ. 20, 19. Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ Εὐρ. Φ. 469. Οὐ γὰρ αἰχμητὴς πέφυκεν, ἐν γυναιξὶ δ' ἄλκιμος (ἐνν. Μενέλεως) Ὀρ. 753. ἤρετο τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα Θουκ. 2,75. Τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ηὔξητο Ξ. Κυρ. 4, 2, 3. δήλη ἐδόκει ἡ ἐπιβουλὴ Ἀν. 7, 2, 16. Οἱ μὲν ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τεστέασι, οἱ δὲ κεφαλῆς Ἡροδ. 2,70. Δοκοῦσιν οἱ Λυκούργου νόμοι ἀκίνητοι διαμένειν Ξ. πολ. Λακ. 14, 1. Δύναται τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλέϊ Ἡροδ. 2,30. Ὅστις σοι ἀδικώτατος φαίνεται ἄνθρωπος Πλ. Πρωτ. 327, γ. Αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται νόμ. 681. δ. Ἀντὶ φίλων καὶ ξένων νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ ἀκούουσιν Δημ. 18, 46. ὄνομα ἔχω Θουκυδίδης Πλ. Λάχ. 179, α. (Δημοσθένης) οὔτ' ἔλαχε τειχοποιὸς οὔτ' ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου Αἰσχν. 3,28. Ὅσοι ἂν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγαθοὶ κριθῶσι Πλ. πολ. 569, β.

Σημ. 2. Τὰ ῥήματα γίγνεσθαι, φῦναι, πεφυκέναι κτλ. ὅταν δὲν τίθενται ἀντὶ τοῦ συνδετικοῦ εἶναι, συντάσσονται ὡς ῥήματα συγκεκριμένα ἐπιρρήμασιν, ὡς καὶ ἐκεῖνο, π. χ. χαλεπῶς αὐτοῖς ἡ ἀνάστασις ἐγένετο Θουκ. 2, 14. Ἅμα γενόμενοι (=συνελθόντες) 2, 30. τὰ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν Δημ. 3, 20. Περὶ τοῦ δίχα, ἑκὰς κ.τ.λ., ἰδ. § 18. Σημ. 2 : δίχα πέφυκε (=ἡ Σικελία εἶνε διῃρημένη ἐκ φύσεως εἰς δύο) Θουκ. 4, 61.

Σημ. 3. Πολλάκις τινὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων, ἰδίᾳ τὰ κλητικά, ὅταν κατηγορούμενον αὐτῶν εἶνε ὄνομα οὐσιαστικόν, συνάπτονται μετὰ τοῦ εἶναι, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 45 Σημ. 2.

§ 21. **Συμφωνία τοῦ εἶναι πρὸς τὸ ὑποκείμενον.**

1. Τὸ εἶναι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ συνδετικὰ ῥήματα, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατ' ἀριθμὸν καὶ πρόσωπον, π. χ. ἐγὼ θεός εἰμι Δ, 58. οὐκ εἶ κακὸς σὺ Σοφ. Φ. 971. δειλότατός ἐσθ' ὁ πλοῦτος Ἀρφ. Πλ. 202. ὑμεῖς θεαί ἐστε Β, 485. εἰσὶ δ' οὐ πάντες κακοὶ Ἀρφ. Πλ. 110. ἀλλ' ὅμως συμβαίνουσι καὶ ἐπ' αὐτῶν πᾶσαι αἱ ἐπὶ τῶν ῥηματικῶν κατηγορημάτων (ῥημάτων) ἀπαντῶσαι ποικιλίαι (§ 3).

Σημ. 1. Περὶ τῆς σπανίας συντάξεως τοῦ ἔστι καὶ ἦν μετὰ ὑποκειμένου πληθυντικοῦ ἰδ. § 13, Σημ. 8.

2. Ὅταν τὸ κατηγορούμενον εἶνε οὐσιαστικόν, πολλάκις τὸ συνδετικὸν εἶναι, καὶ τὰ ἄλλα συνδετικὰ ῥήματα (§ 20), ἂν κεῖνται πλησιαίτερον τῷ κατηγορουμένῳ, δυνάμει ἕλξεως ἢ ἀφομοιώσεως συμφωνοῦσι πρὸς αὐτὸ κατ' ἀριθμὸν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, π. χ. ἡ μὲν δὴ περίοδος.. εἰσὶ στάδιοι ἐξ Ἡροδ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1,93. Αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο 2, 15. ἐστὸν δύο λόφω ἡ Ἰδομένη ὑψηλὼ Θουκ. 3,112. Τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο 4, 102. ἔστι γὰρ ἀρχικώτατα τῶν ἐθνῶν καὶ μεγίστας δυναστείας ἔχοντα Σκύθαι καὶ Πέρσαι 4,67. Λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον Πλ. Γοργ. 502, γ. Τῶν χρημάτων τὸ κεφάλαιον πλέον ἢ ὀκτὼ τάλαντα καὶ τριάκοντα μναῖ γίγνονται Δημ. 27, 11. ἡ προὶξ ὀγδοήκοντα μναῖ γενήσονται 31, 7.

Σημ. 2. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ μετοχικῇ συντάξει, ἴδ. Διεξοδ. Συντακτ. σελ. 46. Σημ. 2.

Σημ. 3. Ἐπὶ πλειόνων ὑποκειμένων συμβαίνει καὶ ἐν τῷ συνδετικῷ εἶναι καὶ τοῖς λοιποῖς συνδετικοῖς ῥήμασιν ὅ,τι καὶ ἐν τῷ ῥηματικῷ κατηγορήματι ἐπὶ πλειόνων ὡσαύτως ὑποκειμένων, ἴδ. § 14.

§ 22 **Παράρτημα.**

1 Τὸ κατηγορούμενον οὐδέποτε ἐλλείπει ἐν ἁπλῇ προτάσει, ἀλλὰ μόνον ἐν συνθέτῳ, παραλαμβανόμενον ἐκ τῶν ἡγουμένων, π.χ. Μέτρον δ' αὐτῷ οὐχ' ἡ ψυχή, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστὶν (ἐνν. μέτρον) Κυρ.1,3,18.

Σημ. 1. Ἐνίοτε τὸ κατηγορούμενον ἐλλείπει, ὅταν ὡς τοιοῦτον παραλαμβάνηται αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον, π. χ οὐκ ἂν εἶεν φύσει οἱ ἀγαθοὶ (= οἱ ἀγαθοὶ οὐκ ἂν εἶεν φύσει ἀγαθοί) Πλ. Μεν. 89, α. Ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων (= τὰ ποιεύμ. ὑπὸ Μ. ἴσθι ποιεύμενα ἐξ ἐμέο) Ἡροδ. 8, 80.

2 Πολλάκις ἐλλείπει προσέτι

α'.) τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον συγχρόνως, ὅταν ἐννοῶνται ἐκ τῶν ἡγουμένων, π. χ. ὁ κακὸς ἀνὴρ οὐκ ἄν ποτε γένοιτο κακός· ἔστι γὰρ ἀεὶ (ἐνν. ὁ ἀνὴρ κακὸς) Πλ. Πρωτ. 345, β. οὐδεὶς θεῶν φιλοσοφεῖ, οὐδ' ἐπιθυμεῖ σοφὸς γενέσθαι· ἔστι γὰρ Πλ. συμπ. 203.

β'.) τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ συνδετικόν, π. χ. σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε; Παιδοτρίβης (ἐνν. ἐγώ εἰμι) Πλ. Γοργ. 452, β.

γ'. τὸ συνδετικὸν καὶ τὸ κατηγορούμενον, π. χ. κάτοπτρον εἴδους χαλκὸς ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρόν ἐστι) Αἰσχλ. Ἀπόσπ. 279. σύ τε Ἕλλην εἶ, καὶ ἡμεῖς Ξ. Ἀν. 2,1,16.

δ'.) ὁλόκληρος ἐνίοτε πρότασις ἐπὶ εὐχῶν, καταρῶν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπαγορεύσεων, παραινέσεων κττ. καὶ ἰδίᾳ ἐν ἀποκρίσεσι παραλαμβανομένη ἐκ τῶν ἡγουμένων, π. χ. ὦ πρὸς θεῶν (=ἐγώ εἰμι ἱκετεύων)· — μηδὲν ἄγαν (ποίει)—ἐς κόρακας (ἐνν. ἔσο σὺ ἀπιών)—Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ δίκαια μεμαθηκὼς δίκαιος; πάντως δήπου (ἐνν. δίκαιός ἐστιν ὁ μεμαθ. τὰ δίκαια) Πλ. Γοργ. 460, β. οὕτω καί : ποῖ καὶ πόθεν; (πορεύει καὶ ἔρχει).

§ 23. Ἀκριβέστεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ὑποκειμ. καὶ ῥήματος.

1. Ἡ ἐξ ὑποκειμένου καὶ ῥήματος συνισταμένη πρότασις δύναται νὰ εὐρυνθῇ διὰ προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμ. ἢ τοῦ ῥήματος ἢ καὶ ἀμφοτέρων συγχρόνως, καὶ ὀνομάζεται τότε διωρισμένη ἢ συμπεπληρωμένη πρότασις ἰδ. § 7, 4. Οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι κατέχουσι θέσιν δευτερευόντων ὅρων ἐν τῇ προτάσει· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν διορίζουσιν ἀκριβέστερον οὐσιαστικὴν ἔννοιαν (ὑποκείμ. ἢ ἀντικείμ. ἢ καὶ ἀμφότερα), οἱ δὲ συμπληροῦσιν ἢ διορίζουσι ῥηματικὴν ἔννοιαν (τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ἰδίως κατηγορούμενον).

2. Τὸ ὑποκείμενον διορίζεται ἀκριβέστερον :

α'.) Δι' ἐπιθέτου, δι' ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας, δι' ἀριθμητικοῦ ἐπιθέτου καὶ διὰ μετοχῆς ὁμοιοπτώτως τῷ ὑποκειμένῳ τιθεμένων, π. χ. τὸ καλὸν ῥόδον. — ἡμετέρα πόλις. — τρεῖς ἄνδρες.— ὁ λάμπων ἥλιος.

β'.) Διὰ γενικῆς οὐσιαστικοῦ ἢ οὐσιαστικωθείσης ἀντωνυμίας (γενικῆς ἐπιθετικῆς), ὡς : ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασίλειος θρόνος).—ὁ πατήρ μου (=ὁ ἐμὸς πατήρ).

γ'.) Δι' ἐμπροθέτου οὐσιαστικοῦ, ὡς : ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδός.

δ'.) Δι' ἐνάρθρου ἐπιρρήματος, ὡς : οἱ πάλαι ἄνθρωποι (=οἱ παλαιοί). οἱ νῦν ἄνθρωποι.

ε'.) Δι' οὐσιαστικοῦ τιθεμένου ὁμοιοπτώτως τῷ ἀκριβέστερον διοριζομένῳ ὀνόματι, ὡς : Κῦρος ὁ βασιλεύς.

Ἅπαντες οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι ἔχουσιν ἐπιθετικὴν σχέσιν πρὸς τὴν πρότασιν καὶ λέγονται οἱ μὲν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον α') ἐπιθετικοὶ ὁμοιόπτωτοι, οἱ δὲ ὑπὸ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα γενικῶς μὲν ὡς ἐπιθετικοί, ἰδίᾳ δὲ οἱ μὲν ὑπὸ τὸ στοιχεῖον β') ὀνομάζονται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προσδιορισμοὶ διὰ γενικῆς, οἱ δὲ ὑπὸ τὸ γ') ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί, οἱ δὲ ὑπὸ τὸ δ') ἐπιρρηματικοὶ καὶ οἱ ὑπὸ ε') κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοί. Ἀκριβὴς δὲ λόγος περὶ αὐτῶν γίνεται ἐν κεφαλ. δευτέρῳ.

Σημ. 1. Ὁμοίως διορίζεται καὶ τὸ ἀντικείμενον.

3. Τὸ κατηγόρημα συμπληροῦται ἢ διορίζεται ἀκριβέστερον:

α') διὰ πλαγίων πτώσεων οὐσιαστικῶν ἢ δι' οὐσιαστικῶς λαμβανομένων ἀντωνυμιῶν ἢ ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων, ἅτινα ἀντικείμενα ὀνομάζονται, ὡς: ἀγαπῶ τὸν φίλον.— ἐπιθυμῶ σίτου.— χαίρω τῇ νίκῃ κ.τ.λ.

β') διὰ προθέσεων μετὰ τῶν οἰκείων πτώσεων, ὡς: μαχόμεθα περὶ τῆς πατρίδος (ἐμπρόθ. προσδιορισμ.).

γ') δι' ἀπαρεμφάτου, ὡς: ἀπιέναι ἐπιθυμῶ (ἀντικείμενον).

δ') διὰ μετοχῆς, ὡς: χαίρω φιλούμενος (μετοχικὸς προσδιορισμός).

ε') δι' ἐπιρρήματος, ὡς: καλῶς γράφεις (ἐπιρρημ. προσδ.).

Σημ. 2. Ἅπαντες οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι ἔχουσιν ἀντικειμενικὴν πρὸς τὴν πρότασιν σχέσιν. Ἀκριβὴς δὲ λόγος περὶ αὐτῶν γίνεται ἐν κεφαλαίῳ τρίτῳ.

4. Τὸ ἰδίως κατηγορούμενον προσδιορίζεται, ἐὰν μὲν εἶνε οὐσιαστικόν, ὡς καὶ τὸ ὑποκείμενον, ἐὰν δὲ ἐπίθετον, ὧδε:

α') Διά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων ἀπροθέτου ἢ ἐμπροθέτου, π. χ. Ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσιν οἱ θεοί.— σύμμαχος ἦν καὶ ὑπήκοος Κυαξάρῃ.— καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν ὄψιν— ἐνδοξοτέρα ἡ πόλις εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσται.

β') Δι' ἀπαρεμφάτου, οἷον: Κλέαρχος ὁρᾶν στυγνὸς ἦν.

γ') δι' ἐπιρρήματος, π.χ. σφόδρα ἄδικος Πλ. Πολ. 2,361.

Σημ. 3. Πολλάκις ὅρος τις τῆς προτάσεως ἢ καὶ ὁλόκληρος πρότασις διορίζεται δι' ὁλοκλήρου προτάσεως, καὶ ἡ μὲν διορίζουσα πρότασις ὀνομάζεται, ὡς ἐρρήθη, ἐξηρτημένη κτλ., ἡ δὲ διοριζομένη κυρία, ἰδ. § 7, 5. π.χ. ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.- κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι.

Σημ. 4. Πολλάκις καὶ προσδιορισμὸς διορίζεται δι' ἄλλου προσδιορισμοῦ, ὡς: Κροῖσος, ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεύς, ἔνθα τὸ μὲν βασιλεὺς διορίζει τὸ Κροῖσος, τὸ δὲ Λυδῶν διορίζει τὸ βασιλεύς.— Πάνυ καλῶς εἴρηκε ταῦτα. — εἰς πολλὴν ἀθυμίαν κατέστη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ 5. Κατὰ τὰ εἰρημένα οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ ἀντικειμένου, τοῦ ῥήματος καὶ τοῦ κατηγορουμένου διαιροῦνται εἰς προσδιορισμοὺς ἐπιθετικούς, εἰς ἀντικείμενα διὰ πλαγίων πτώσεων, εἰς προσδιορισμοὺς οὐσιαστικοὺς διὰ πλαγίων πτώσεων, εἰς προσδιορισμοὺς ἐμπροθέτους, εἰς προσδιορισμοὺς ἐπιρρηματικοὺς καὶ εἰς προσδιορισμοὺς μετοχικούς.

§ 24. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἀριθμοῦ, τοῦ γένους καὶ τοῦ προσώπου.

1. Ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ γενικῶς ἡ ἔννοια τῆς προσωπικότητος (τὸ πρόσωπον), δύναται νὰ τεθῇ τὸ ἀρσενικὸν γένος, ὡς ἔκφρασις γενική, ἂν καὶ ἀναφέρηται εἰς προσωπικὸν ὄνομα γένους θηλυκοῦ, π. χ. συνεληλύθασιν ὡς ἐμὲ καταλελειμμέναι ἀδελφαί τε καὶ ἀδελφιδαῖ καὶ ἀνεψιαὶ τοσαῦται, ὥστ' εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρεσκαίδεκα τοὺς ἐλευθέρους Ξ. Ἀπ. 2, 7, 2. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 50, 1.

2. Ἐνίοτε μετριοφροσύνης χάριν τίθεται τὸ α' πληθυντ. πρόσ. ἢ ἡ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμ. τοῦ α' προσ. ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ, π. χ. ἔννοιά ποθ' ἡμῖν (= ἐμοὶ) ἐγένετο Κυρ. 1, 1, 1. Ἐν τῷ ἀττικῷ πεζῷ λόγῳ ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη συμβαίνει συχνάκις ἐν τῇ φράσει: μοὶ δοκοῦμεν, περὶ ἧς Θωμᾶς Μάγιστρος γράφει ἐν σελ. 95 «ὥσπερ λέγουσι δοκῶ μοι, οὕτω καὶ μοι δοκοῦμεν» ἰδ. Δ. Σ. σελ. 50, 2.

3. Ἐνίοτε ἐπὶ προσφωνήσεως ἀποτεινομένης πρὸς πολλὰ πρόσωπα συμβαίνουσι παραλλαγαί τινες:

α') Ὁ ἑνικὸς τῆς προστακτικῆς εἰπέ, ὡς καὶ ἄλλαι τινὲς ἑνικαὶ προστακτικαὶ δηλοῦσαι προτροπήν, οἷον: ἄγε, φέρε, ἰδέ, ἀναφέρονται ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς συχνάκις πρὸς κλητικὴν πληθυντ., ἢ πρὸς πολλὰς κλητικάς, π. χ. παῖδες ἐμοί, ἄγε Τηλεμάχῳ καλλίτριχας ἵππους ζεύξατε γ, 475. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατές τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι Πλ. Εὐθύδ. 383, Β.

β') Πολλάκις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς πεζογράφοις κατηγόρημα πληθυντικὸν συντάσσεται ἐπὶ προσφωνήσεως ἀποτεινομένης πρὸς πολλὰ πρό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σωπα μετὰ κλητικῆς δηλούσης ἓν μόνον τῶν προσφωνουμένων προσώπων, ἵνα ἐξάρῃ τὸ κύριον πρόσωπον μεταξὺ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἑταίρων, π.χ. προσέλθετ', ὦ παῖ (ὁ Οἰδ. ἔχει μὲν ἐν νῷ τὴν 'Αντιγ. καὶ 'Ισμήν., προσφωνεῖ δ' ὅμως μόνην τὴν 'Αντιγ.) Σοφ. Οἰδ Κ. 1104. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 51, β')

γ') Σπανία εἶνε ἡ ἐν τῷ διαλόγῳ ἐνίοτε ἀπαντῶσα σύνταξις τοῦ β' προσ. τῆς προστακτ. μετὰ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμ. τὶς κτλ. ἰδ. Δ. Σ σελ 51, γ').

4. Ἡ μετάβασις τοῦ λόγου ἀπὸ τοῦ ἑνικοῦ εἰς τὸν πληθυντικὸν καὶ τἀνάπαλιν εἶνε πλὴν τῶν ῥηθεισῶν περιπτώσεων συνηθεστάτη καὶ ἐν ἄλλαις ἔτι, ἰδ. § 13, Σημ. 10.

Σημ. 2. Ἐνίοτε μετὰ πληθυντικὸν ῥῆμα τίθεται μετοχὴ καθ' ἑνικὸν ἀναφερομένη εἰς ἓν μόνον ὑποκείμενον, π. χ. χωρῶμεν ἔνδοθεν λαβών, ὅτου σὲ χρεία.., μάλιστ' ἔχει Σοφ. Φιλ. 645.

Σημ. 3. Ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ ὁ γράφων μεταβαίνει ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος συνδεδεμένου μετὰ τρίτου προσώπου εἰς α' καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ προσφωνουμένου προσώπου εἰς β' πρόσ., π. χ. Παυσανίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης, τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει.., καὶ γνώμην ποιοῦμαι.. θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι Θουκ. 1, 128. ὧδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Παυσανίᾳ· καὶ τῶν ἀνδρῶν, οὕς μοι ἔσωσας, κεῖταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ κτλ. ἰδ. Δ. Σ. σ. 52, Σημ 3.

Σημ. 4. Συχνάκις προσέτι ὁ λόγος μεταβαίνει ἀπὸ λέξεως γενικὴν ἔννοιαν ἐχούσης, ὡς: ἄνθρωπος, εἰς τὸ α' πρόσωπον, διότι ὁ λέγων ἀναφέρει τὴν ἔννοιαν ταύτην πρὸς ἑαυτόν, ἢ τἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ α' προσ. εἰς λέξιν ἐννοίας γενικῆς, π.χ. τὸ (τοὺς θεοὺς) προσθεῖναι τοῖς ἀνθρώποις αἰσθήσεις ἁρμοττούσας πρὸς ἕκαστα, δι' ὧν ἀπολαύομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν Ξ. Ἀπ. 4,3,11. εἰ μὴ ηὑρίσκομεν δι' ἡμᾶς μηδένα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους; Πλ. Γοργ. 514, Ε.

Σημ. 5. Ἀξία μνείας εἶνε καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ὁ λέγων περὶ ἑαυτοῦ ὡς περὶ γ' προσ., τοῦ λόγου προϊόντος, ἐπιστρέφει πάλιν εἰς τὸ α' πρόσ., π. χ. ἐν Κ, 88 λέγει ὁ Ἀγαμέμνων: γνώσεαι Ἀτρείδην Ἀγαμέμνονα, τὸν περὶ πάντων Ζεὺς ἐνέηκε πόνοισι διαμπερές, εἰσόκ' ἀϋτμὴ ἐν στήθεσσι μένῃ καί μοι φίλα γούνατ' ὀρώρῃ. ἰδ. Δ. Σ. σ. 52, Σημ. 5.

§ 25. **Εἴδη τοῦ ῥήματος.**

Τὸ πρὸς τὸ ὑποκείμενον μὲν ἀναφερόμενον διὰ τοῦ ῥήματος δὲ ἐκφερόμενον κατηγόρημα δύναται νὰ δηλωθῇ διαφόρως. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχονται τὰ διάφορα τοῦ ῥήματος **εἴδη**,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(διαθέσεις), ἅτινα ἡ γλῶσσα ἐκφέρει δι' ἰδίων τύπων, ἤτοι τὸ ἐνεργητικόν, τὸ μέσον καὶ τὸ παθητικόν.

1) Ἢ τὸ ὑποκείμενον παρίσταται ὡς ἐνεργοῦν (ἐνεργητ. τύπος), ὡς: ὁ παῖς γράφει. Ἔχει δὲ ὁ ἐνεργητικὸς τύπος διττὴν σημασίαν:

α') ἀμετάβατον, ὅταν δηλ. ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμ. ἢ μένῃ ἐν αὐτῷ, ὡς: τὸ ἄνθος θάλλει, ἢ συνάπτηται μετ' οὐσιαστικοῦ, ὅπερ συμπληροῖ ἢ ἀκριβέστερον διορίζει αὐτήν, καὶ ὅπερ ἐκφέρεται ἢ διὰ πλαγίας πτώσεως, ἢ διὰ προθέσεως μετὰ τῆς οἰκείας αὐτῇ πτώσεως, ὡς: ἐπιθυμῶ τῆς ἀρετῆς — χαίρω τῇ νίκῃ — ἀλγῶ τοὺς πόδας — βαδίζω εἰς τὴν πόλιν, ὅτε τὸ ῥῆμα καλεῖται ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

Σημ. Πολλὰ ἀμετάβ. ῥήματα οὐδετέραν ἐνέργειαν σημαίνουσιν, ἀλλ' ἁπλῶς κατάστασιν τοῦ ὑποκειμένου, οἷον: σωφρονῶ, καθεύδω. Τὰ τοιαῦτα ῥήματα καλοῦνται συνήθως οὐδέτερα.

β') μεταβατικήν, ὅταν δηλ. ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμ. μεταβαίνῃ εἰς ἀντικείμενόν τι οὕτως, ὥστε παρίσταται τοῦτο ὡς πάσχον (κατὰ τὴν εὐρυτάτην τῆς λέξεως σημασίαν)· τὸ τοιοῦτον ἀντικείμενον ἐκφέρεται μόνον κατ' αἰτιατικήν, οἷον: τύπτω τὸν παῖδα — ὅτε τὸ ῥῆμα καλεῖται ἐνεργητικὸν μεταβατικόν.

2) Ἢ τὸ ὑποκείμενον παρίσταται ὡς ἐνεργοῦν οὕτως, ὥστε ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐπιστρέφει εἰς αὐτό. Ἡ εἰς τὸ ὑποκείμενον ἐπιστρέφουσα αὕτη ἐνέργεια ἢ περιορίζεται ἐν αὐτῷ μόνον, καὶ τότε τὸ ὑποκείμενον εἶνε συγχρόνως καὶ ἀντικείμενον, ἢ συνάπτεται μετά τινος, ὅπερ ἀνήκει εἰς αὐτό, ἢ εὑρίσκεται ἔν τινι σχέσει πρὸς αὐτό, ὡς: τύπτομαι = τύπτω ἐμαυτόν. — τύπτομαι τὴν κεφαλήν = τύπτω τὴν ἐμαυτοῦ κεφαλήν — καταστρέφομαι τὴν γῆν = ὑποτάσσω τὴν γῆν ἐμαυτῷ — ἀμύνομαι τοὺς πολεμίους = ὑπερασπίζω ἐμαυτὸν ἀποκρούων τοὺς π. καλοῦνται δὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα μέσα αὐτοπαθῆ. Ὅταν δὲ τὸ μέσον δηλοῖ ἐνέργειαν δύο ἢ πλειόνων ὑποκειμένων πρὸς ἄλληλα ἐνεργούντων, ὡς: τύπτονται = τύπτουσιν ἀλλήλους· διαφέρονται = ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλους διάκεινται· διαλύονται = διαλλάσσονται πρὸς ἀλλήλους· διανέμονταί τι = διανέμουσί τι ἀλλήλοις, καλεῖται μέσον ἀλληλοπαθές.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3) Ἢ τὸ ὑποκείμενον παρίσταται ὡς δεχόμενον τὴν ἐνέργειαν ἄλλου, ἤτοι ὡς πάσχον, οἷον: ὁ παῖς ἐπαινεῖται=ὁ παῖς λαμβάνει ἔπαινον, ὁ παῖς λαμβάνει τιμωρίαν, ὅτε τὸ ῥῆμα καλεῖται παθητικόν.

Ὅθεν τὰ ῥήματα τῆς Ἑλλην. γλώσσης ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν εἶνε α') ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἢ ἀμετάβατα, β') Μέσα καὶ γ') παθητικά. *

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 26. **Α'. Τύπος ἐνεργητικός.**

1. Ἡ ἀρχαιοτάτη σημασία τοῦ ῥήματος ἦτο ἀμετάβατος, σαλεύουσα μεταξὺ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς παθητικῆς. Ἡ δὲ ἀντίθεσις τῶν μεταβατ. πρὸς τὰ ἀμετάβατα προῆλθεν ἐκ τούτου, ὅτι τινὰ μὲν ῥήματα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐννοίας αὐτῶν συνάπτονται μετὰ πάσχοντος ἀντικειμένου κατ' αἰτιατικὴν (§ 25, 1, β'), ἄλλα δὲ τοὐναντίον δύνανται μὲν νὰ συναφθῶσι μετ' ἀντικειμένου τινός, ἀλλ' οὐχὶ ἀντικειμένου πάσχοντος. Ἀμετάβατα καὶ μεταβατικὰ ἐκφέρονται διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργητ. τύπου, ὡς: θάλλειν, ἀνθεῖν, χαίρειν, ἀλγεῖν, καθεύδειν — τύπτειν, παίειν, ἐπαινεῖν, ψέγειν, γράφειν. Τὰ τοιαῦτα λοιπὸν ῥήματα, ἅτινα δύνανται νὰ δέχωνται πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἑαυτῶν ἐννοίας πάσχον τι κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, καλοῦνται ἐνεργητικὰ μεταβατικά· ἀλλὰ καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα καθ' ἑαυτὰ ὄντα, ἤτοι ἄνευ ἀντικειμένου, ἔχουσι σημασίαν ἀμετάβατον, ὡς: βάλλω, γράφω, καὶ δηλοῦσι τὴν ἐνέργειαν ὡς ἁπλῆν κατάστασιν, ἐν ᾗ τὸ ὑποκείμενον διατελεῖ, ἰδ. 1, Σημ.

2. Πλεῖστα ῥήματα ἐνεργητικὰ ἔχουσι σημασίαν μεταβατικὴν ἅμα τε καὶ ἀμετάβατον· τοιαῦτα δὲ μάλιστα εἶνε τὰ κινή-

* Ὁ μὲν ἐνεργητικὸς καὶ μέσος τύπος ἀνεπτύχθησαν ἐντελῶς, ὁ δὲ παθητικὸς δανείζεται πάντας σχεδὸν τοὺς χρόνους του ἐκ τοῦ μέσου, διότι ἡ παθητικὴ ἔννοια παρίστατο ἐν τῷ νῷ τοῦ Ἕλληνος ὡς ἔννοια αὐτοπαθής. Διὰ δύο δὲ μόνον χρόνους, τὸν μέλλοντα δηλ. καὶ τὸν ἀόριστον ἐσχημάτισεν ἡ γλῶσσα ἰδίους τύπους, καὶ ὅμως καὶ οὗτοι ἐν πολλοῖς ῥήμασι τίθενται, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ πρὸς δήλωσιν τῆς αὐτοπαθοῦς ἢ ἀμεταβάτου ἐννοίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σεως σημαντικά, οἷον· ἄγειν, ἀνάγειν, προ—,δι—· ἐλαύνειν (ἀλλὰ καὶ ἐλαύνειν ἵππῳ), προσελαύνειν, δι—, διεξ—, ἀπ—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ βάλλειν, ὡς: ἐμβάλλειν καὶ ἐσβάλλειν, ἐκ—, μετα—, δια—, παρα—, περι—, προσ—, συμ—, ὑπερ—· ὁρμᾶν, ἐξ—· κλίνειν καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα, ὡς: ἐπικλίνειν, ἀπο—· τρέπειν, ἐπι—· στρέφειν καὶ τὰ σύνθετα ἐξ αὐτοῦ, ὡς: ὑποστρέφειν, ἀπο—· προσπταίειν—· ἀπαλλάττειν, μετ—· διδόναι καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα, ὡς: ἐκδιδόναι, ἐπι—, ἀνταπο—, παρα—, ἐν—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ἰέναι, ὡς: ἐξιέναι, ἀν—, ἐφ—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ μίσγειν καὶ μιγνύναι, ὡς; συμμίσγειν, προσμιγνύναι, ἐπι—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ αἷρειν, ὡς: ἀπαίρειν, ἀντ—· συνάπτειν· συναρμόζειν· ὑποκύπτειν· τὸ ἔχειν καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα, ὡς: κατέχειν, εἰσ—, ἀν—, ἐξ—, προσ—, προ—, ἀπ—, ἐπ—, παρ—, ὑπ—· πράττειν· δια-τρίβειν· φέρειν εἰς, ἐπί, πρὸς μετ' αἰτιατικῆς, συμ—, ἐπανα—, δια—, ὑπερ—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ λαμβάνειν, ὡς: ἀναλαμβάνειν, ὑπο—, κατα—· οἰκεῖν, τελευτᾶν, κατορθοῦν, νικᾶν—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ λείπειν, ὡς: ἐλλείπειν, ἐπι—, ἀπο—· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ἀνύειν, ὡς: ἐξανύειν, κατ—· παῦε ἀντὶ παύου Πλ. Φαιδρ. 228, Ε. (παρα) τείνειν· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ φαίνειν (ἔαρ, ἡμέρα ὑπέφαινεν)· ἀντικόπτειν, λωφᾶν καὶ ἄλλα ἰδίᾳ παρὰ ποιηταῖς.

3. Πολλῶν ῥημάτων χρόνοι τινὲς ἔλαβον διαφόρους τύπους, οἵτινες ὑπὸ τῶν Γραμματικῶν διακρίνονται συνήθως εἰς δευτέρους, τοὺς καὶ ἀρχαιοτάτους, καὶ εἰς πρώτους, οἵτινες ἐξ ἐκείνων ἐσχηματίσθησαν. Ἐν πολλοῖς δ' ὅμως ῥήμασιν ὁ νέος οὗτος τύπος ἐπεκράτησε τοῦ ἀρχαιοτέρου· ἐν ἄλλοις δὲ πάλιν διαμένουσι μὲν ἀμφότεροι οἱ χρόνοι, ἀλλ' ἔχουσι διάφορον σημασίαν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς δευτέροις παρέμεινεν ἡ ἀμετάβατος σημασία, οἱ δὲ νεώτεροι, οἱ πρῶτοι, ἔλαβον μεταβατικήν. Περὶ τούτου δὲ παρατηρητέον τάδε:

α') ὅτι ὁ ἐνεργητ. ἀόρ. β' πολλῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν, σχηματιζόντων καὶ ἀόριστον α', ἔχει σημασίαν ἀμετάβατον; ἐνῷ ὁ α' διατηρεῖ τὴν μεταβατικήν· τοῦτο δὲ συνέβη ἐν πολλοῖ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀορίστοις β' μάλιστα τῆς συζυγίας τῶν εἰς—μι, ἅτινα ἔχουσι καὶ ἀόρ. α' κατὰ τὴν συζυγίαν τῶν εἰς—ω. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ ἐνεργ. ἀόρ. β' ἀνάγεται ὡς πρὸς τὴν σημασίαν εἰς τοὺς μέσους, ὡς: ἔφυν, φύομαι, κ. τ. λ. Τοιαῦτα δὲ ῥήματα εἶνε τὰ ἑξῆς: δύω, ἔδυσα, ἔδυν—ἵστημι, ἔστησα, ἔστην—σβέννυμι, ἔσβεσα, ἔσβην — φύω, ἔφυσα, ἔφυν — βαίνω, ἔβησα (ποιητ.), ἔβην κ. α.

β') ὡσαύτως ῥημάτων τινῶν οἱ β' παρακείμενοι ἔχουσιν ἀμετάβατον σημασίαν, οἱ δὲ α' μεταβατικήν, ὡς: ἄγνυμι, ἔαγα· ἀνοίγω, ἀνέῳγα (Ἀττικ. ἀνέῳγμαι) (τὸ ἀνέῳχα=ἔχω ἀνοίξει)· ἐγείρω, ἐγρήγορα, ἐγήγερκα· ἔλπω (ποιητ.), ἔολπα. (Μαίνω) ἐκμαίνω, μέμηνα—ὄλλυμι, ὄλωλα, ὀλώλεκα—ὄρνυμι, ὄρωρα— πείθω, πέποιθα, πέπεικα—πήγνυμι, πέπηγα, πέπηχα—πλήσσω, πέπληγα—πράσσω, πέπραγα, πέπραχα—ῥήγνυμι, ἔρρωγα—(αρω) ἀραρίσκω, ἄραρα—σήπω, σέσηπα—τήκω, τέτηκα—φαίνω, πέφηνα, πέφαγκα—φθείρω, ἔφθορα (ἐν τῷ ἐγκρίτῳ Ἀττικῷ λόγῳ μεταβατ.), ἔφθαρκα—δαίω, δέδηα—κήδω, κέκηδα.

Σημ. 1. Ὁ β' παρακείμενος τινῶν μεταβατ. ῥημάτων, ἅτινα δὲν σχηματίζουσι α' παρακείμ., ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταβατ. σημασίαν, ὡς: λέλοιπα, ἔστοργα, ἄλλων δὲ πάλιν ἔχει ἀμετάβατον.

Σημ. 2. Ὁ Ἀττικὸς α' παρακειμ. τοῦ ἁλίσκομαι ἥλωκα ἢ ἑάλωκα ἔχει παθητ. σημασίαν ὡς καὶ ὁ ἀόρ. ἑάλων ἢ ἥλων.

Σημ. 3. Τῶν ῥημάτων, ὧν ὁ μὲν α' ἀόρ. ἔχει σημασίαν μεταβατικήν, ὁ δὲ β' ἀμετάβατον, ὅ τε παρακείμ. καὶ ὁ ἀόρ. β' ἔχουσι σημασίαν ἀμετάβατον, εἰ καὶ ὁ ἐνεστὼς τῶν τοιούτων ῥημάτων ἔχει σημασίαν μεταβατικήν, ὡς: φύω, ἔφυν, πέφυκα,—ἵστημι, ἔστην, ἕστηκα—δύω, ἔδυν, δέδυκα· πρὸς τούτοις ἔσκλην, ἔσκληκα καὶ οἱ παρὰ ποιηταῖς: ἤριπον, ἐρήριπα—ἔτυχον, τέτευχα—ἔτραφον, τέτροφα—ἄραρον, ἄραρα—ὤρορον, ὄρωρα.

Σημ. 4. Ἀντὶ παθητ. ῥημάτων εἶνε ἐν χρήσει ἐνίοτε ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα συντασσόμενα ἐντελῶς ὡς τὰ παθητικά, οἷον: πάσχειν, πίπτειν, ἐκ— εἰσ— ἀπό—, εὖ ἢ κακῶς ἀκούειν, εὖ πάσχειν, ἀποθνήσκειν, τελευτᾶν· τούτων ἐνεργητικὰ εἶνε: ἀδικεῖν, ῥίπτειν ἢ βάλλειν, εὖ κακῶς λέγειν, εὖ ποιεῖν, κτείνειν, διώκειν (γράφεσθαι), ἀπολύειν, π.χ. Ξ. Κυρ. 7, 1, 48 αὐτοί γε ἀπέθνησκον ὑπὸ ἱππέων. Πλ. ἀπολ. 19, Γ. μήπως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι. Θουκ. 2, 89 πολλὰ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων. Ξ. Ἀν, 1, 3, 4 ἐπορευόμην, ἵνα ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. Θουκ. 1, 130 εἰσπίπτει εἰς εἱρκτὴν ὑπὸ τῶν ἐφόρων. Ὁμοίως: ἔχειν ἔπαινον, εὔκλειαν· — ἐν ἀξιώματι, ἐν αἰτίᾳ εἶναι, — πράγματα ἔχειν, αἰτίαν ἔχειν, πληγὰς λαμβάνειν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

—ὑποδοχῆς, τιμωρίας τυγχάνειν, αἴσθησιν παρέχειν —πεῖραν διδόναι κτλ.

Σημ. 5. Ὡς παθητικὸν τοῦ τέθεικα εἶνε ἐν χρήσει πολλάκις τὸ κεῖμαι, π. χ. Ἰσοκρ. 1, 36 πείθου τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις.

4. Ἐνίοτε ῥῆμα ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν σημαίνει ἐνέργειαν, ἣν ἐκτελεῖ τὸ ὑποκείμενον δι' ἄλλου· τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅταν οἴκοθεν εἶνε γνωστὸν ἢ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου γίνηται φανερὸν ὅτι τὴν πρᾶξιν δὲν ἐκτελεῖ αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον, π.χ. Ἡροδ.3,39 Ἄμασις ἔφερε καὶ ἦγε πάντας. Ξ.Ἀν.1,4,10 Κῦρος τὸν παράδεισον ἐξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. Οὕτω συχνάκις τὸ ἀποκτείνειν, θάπτειν, οἰκοδομεῖν κ.τ.τ., πολλάκις δὲ καὶ τὸ διδάσκειν, παιδεύειν, π.χ. Πλ.Πρωτ.319, Ε Περικλῆς τούτους ἃ μὲν διδασκάλων εἴχετο, καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν.

§ 27. Β'. **Τύπος μέσος.**

1. Ὁ μέσος τύπος δηλοῖ ἐνέργειαν, ἥτις ἐξέρχεται μὲν τοῦ ὑποκειμένου, ἐπιστρέφει δὲ εἰς αὐτό. Ἡ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου ἐξερχομένη αὕτη ἐνέργεια καὶ εἰς αὐτὸ ἐπιστρέφουσα ἢ α') περιορίζεται ἐν αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς: βουλεύομαι, ἢ β') ἀναφέρεται εἴς τι ἀνῆκον εἰς αὐτὸ ἢ συναπτόμενον μετ' αὐτοῦ ἢ εὑρισκόμενον ἔν τινι οἱᾳδήποτε πρὸς αὐτὸ σχέσει. Τὰ τοιαῦτα ῥήματα ἰσοδυναμοῦσι τῷ συστοίχῳ ἐνεργητικῷ ῥήματι καὶ αἰτιατικῇ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας ἢ γενικῇ αὐτῆς ἐν σημασίᾳ κτητικῇ ἢ δοτικῇ αὐτῆς ἢ καὶ ἐμπροθέτῳ αὐτοπαθεῖ ἀντωνυμίᾳ, ὡς: τύπτομαι, τύψομαι, ἐτυψάμην=τύπτω ἐμαυτὸν κ.τ.λ.· ἐτυψάμην τὴν κεφαλὴν=ἔτυψα τὴν ἐμαυτοῦ κεφαλήν· καταστρέφομαι, κατεστρεψάμην τὴν γῆν=κατέστρεψα ἐμαυτῷ τὴν γῆν· ἀμύνομαι, ἠμυνάμην τοὺς πολεμίους=ἤμυνα ἀπ' ἐμαυτοῦ τοὺς π.

Σημ. 1. Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ μέσου τύπου μόνον οἱ ἀόριστοι δὲν ἔχουσι σημασίαν παθητικήν· διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἑξῆς παραδείγμασι μόνον μέσους ἀορίστους θὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει.

2. Α'.) Ὁ μέσος τύπος δηλοῖ πρῶτον ἐνέργειαν, ἥν, ὡς ἐρρήθη ἐν ἀριθ. 1, α') ἐκτελεῖ τὸ ὑποκείμενον πρὸς ἑαυτό, ἐν ἑαυτῷ ἢ μεθ' ἑαυτοῦ. Τὰ τοιαῦτα μέσα εἶνε ὀλίγα καὶ διαιροῦνται εἰς δύο εἴδη:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α΄) εἰς μέσα, ἅτινα δηλοῦσι τὴν κυρίως αὐτοπάθειαν, δηλ: τὴν ὑποκειμενικήν, ἐκφράζοντα ἐσωτερικήν τινα τοῦ ὑποκειμένου ἐνέργειαν, καθ' ἣν ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμενον δὲν εἶνε κεχωρισμένα, ἀλλ' ἀναγκαίως συμπίπτουσιν. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκουσι καί τινα ῥήματα, ἅτινα διὰ τοῦ μέσου τύπου ἐκφράζουσιν ἐσωτερικήν, πνευματικὴν ἐνέργειαν, ὡς: φυλάξασθαι, ψηφίσασθαι, βουλεύσασθαι, ὑφ (ἐφ, ἀφ, μεθ) ἑσθαι τινός, γεύσασθαί τινος, ἀντιλαβέσθαι τινός, ἄρξασθαί τινος.* παύσασθαι, ἀμύνασθαι,** τιμωρήσασθαι (κατ' ἀναλογίαν, τούτου ἐνίοτε καὶ τὸ κολάσασθαι), σεμνύνασθαι, καρπώσασθαι κτλ. τοιαῦτα τέλος εἶνε καὶ τὰ καλούμενα μέσα ἀποθετικά, ὧν πολλὰ ἐκφέρουσιν ἐνέργειαν πνευματικήν, ὡς: θεάσασθαι, χαρίσασθαι, ἀκροάσασθαι, αἰσθέσθαι, σκέψασθαι κτλ.

β΄) εἰς μέσα, ἅτινα δὲν ἔχουσι μὲν τὴν κυρίως αὐτοπαθῆ σημασίαν, δηλοῦσι δ' ὅμως τὴν εἰς ἑαυτὸ ἐπιστροφὴν μεταβατικῆς ἐνεργείας τοῦ ὑποκειμένου· ὥστε τὸ ὑποκείμενον παρίσταται ὡς ἐνεργοῦν ἅμα τε καὶ πάσχον, ἤτοι ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμενον εἶνε τὸ αὐτό. Ἐνταῦθα ἡ ἐνέργεια ἐπιστρέφει εἰς τὸ ὑποκείμενον οὐχὶ κατ' ἀνάγκην ἀλλὰ κατὰ τύχην, ἐπειδὴ τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμενον δύναται νὰ νοηθῇ τυπικῶς ὡς κεχωρισμένον. Τοιαῦτα μέσα γίνονται ἐκ μονοπτώτων μεταβατικῶν, καὶ δηλοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνέργειαν ἐξωτερικήν· διὸ ἀναλύονται εἰς τὸν ἐνεργητικὸν τύπον καὶ τὴν αἰτιατ. τῆς αὐτοπαθ. ἀντωνυμίας, (ἴδ. ἀρ. 1 β΄) ὡς: οἱ μὲν γυμνασάμενοι καὶ χρισάμενοι, οἱ δὲ καὶ λουσάμενοι παρῆλθον Ξ. Συμπ. 1,7. Εἰς τὰ τοιαῦτα μέσα ἀνήκουσιν ἰδίᾳ τὰ

---

* Τὸ μέσον ἄρχομαί τινος διαφέρει τοῦ ἐνεργητ. ἄρχω τινός, καθόσον τὸ μὲν μέσον σημαίνει τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀρχῆς ἀναφορικῶς πρὸς αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον, ἀσχέτως πρὸς ἄλλους (ἀντιθετικῶς πρὸς τὸ παύομαι), τὸ δὲ ἐνεργητικὸν σημαίνει τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἀντιθετικῶς πρὸς ἄλλους, οἷον: ἄρχομαι τοῦ πολέμου=ἀρχίζω τὸν πόλεμον, ἄρχω τοῦ πολέμου=κάμνω ἐγὼ πρῶτος τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου.

** Τὸ ἐνεργητ. ἀμύνω τινὶ ἢ συχνότερον ἐπαμύνω σημαίνει βοηθῶ, τὸ δὲ ἀμύνομαί τινα σημαίνει ἀποκρούω τινὰ βοηθῶν ἐμαυτῷ· τὴν αὐτὴν σύνταξιν καὶ σχεδὸν τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ τιμωρῶ τινι καὶ τιμωροῦμαί τινα, ἴδ. καὶ 3, Β.), β΄).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἑξῆς: τύπτομαι, τύψομαι, ἐτυψάμην, κόψασθαι, σκήψασθαι, τρέψασθαι (ἐπικ.), τραπέσθαι* παρασχέσθαι, ἀπάγξασθαι, παρασκευάσασθαι, τάξασθαι, ἵστασθαι (ἀόρ. β'. ἔστην παρακ. ἕστηκα, τὸ δὲ στήσασθαί τι=στῆσαί τι ἑαυτῷ), ἐγγυήσασθαι(=ἐγγυητὴν γενέσθαι), οἰκίσασθαι, ὁρμίσασθαι, καθ—, κτλ. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἰδίᾳ ἀνήκουσι τὰ δηλοῦντα ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου ἐπὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἐπιστρέφουσαν, π.χ. λούσασθαι, νίψασθαι κτλ.**

Σημ. 2. Πολλὰ ῥήματα, ἅτινα ἐν τῷ μέσῳ τύπῳ ἔχουσι κυρίως αὐτοπαθῆ σημασίαν (ἴδ. ἀριθ. 2, α'), ἤτοι ὧν ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμενον εἶνε τὸ αὐτό, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δηλοῦσιν ἀμετάβατον ἐνέργειαν, σχηματίζουσι τὸν ἀόριστον διὰ τοῦ παθητ. τύπου, ἐνῷ ὁ μέλλων διατηρεῖ τὸν μέσον, ὡς: ἐφοβήθην, ἐλυπήθην, ἐπείσθην, ἐπορεύθην, ἀπηλλάγην, εὐωχήθην, ἀνεμνήσθην, ἐπεραιώθην, ᾐσχύνθην, ἐκοιμήθην, ἐλύθην, διεκρίθην, ἤρθην κ. α., καὶ πάντα τὰ ἐξ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων παραγόμενα ῥήματα εἰς — αίνειν καὶ—ύνειν, ὡς καὶ πάντα σχεδὸν τὰ εἰς —οῦν καὶ πλεῖστα τῶν εἰς—ίζειν, ὡς: ηὐφράνθην, ἐμαλακύνθην, ἐμαλακίσθην, ἠλαττώθην, ὠργίσθην κτλ.***

Σημ. 3. Ῥήματά τινα τῆς τάξεως ταύτης ἔχουσιν οὐ μόνον παθητ-

---

* Παρ' Ἀττικοῖς ἐτραπόμην = ἔτρεψα ἐμαυτόν· ἐτρεψάμην = ἔτρεψα ἀπ' ἐμαυτοῦ.

** Καθήρασθαι, χείρασθαι, ἀλείψασθαι, χρίσασθαι, ζώσασθαι, γυμνάσασθαι, καλύψασθαι, κοσμήσασθαι, ἀμφιέσασθαι, ἐνδύσασθαι, ἐκ—, ἀπομόρξασθαι, ἀπομύξασθαι, ἀποψήσασθαι, στεφανώσασθαι, στείλασθαι (=παρεσκευάσθην, ἐνεδύθην).

*** Ὁμοίως: ἐπλάγχθην, ἐπλανήθην, ἠπείχθην, ὠρέχθην, (σπαν. ὠρεξάμην Ξ. Ἀπομ. 1,2,15)· τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ ἄγειν: ὡς ἀνήχθην, (ἀλλὰ καὶ ἀνηγαγόμην)—κατήχθην (ἀλλὰ καὶ κατηγαγόμην), ἠγέρθην (ἐκ τοῦ ἐγείρω καὶ ἀγείρω), κατεάγην (κατάγνυμι), ξυνηλλάγην, ἡρμόσθην, ἠσχολήθην, ηὐξήθην, διαιτήθην, εἱστιάθην, ἱδρύθην (τὸ ἱδρύσασθαί τι= ἱδρῦσαί τι ἑαυτῷ), ἐκινήθην, ἐκλίθην, ἐκομίσθην (κομίσασθαί τι = ἀποκτῆσαί τι ὑπὲρ ἑαυτοῦ), ἐκυλινδήθην, τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ λέγειν, ἐλείφθην. Προσέτι δὲ καὶ τῶν ἑξῆς ῥημάτων ὁ παθητ. ἀόρ. ἔχει σημασίαν μέσην: μεθύσκειν, μιγνύναι, ὁρμᾶν, ὀχεῖν, πλέκειν, πολιτεύειν (καὶ πολιτεύσασθαι), ῥηγνύναι, ῥωννύναι, σείειν, σκεδαννύναι, σπᾶν, σπείρειν, σῴζειν (σώσασθαι= σῶσαί τι ἑαυτῷ), ταράττειν, τέρπειν, τρέπειν, τρέφειν, φέρειν, χεῖν. Ἐνταῦθα τέλος ἀνήκουσι τὰ παθητικὰ ἀποθετικά, οἷον: δύναμαι, δυνηθῆναι, δυνήσομαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀόριστον ἀλλὰ καὶ παθητ. μέλλοντα, π. χ. στέλλειν, σῴζειν, φαίνειν, πηγνύναι, ἐκπλήσσειν, μαίνειν, σήπειν, στρέφειν, σφάλλειν, φθείρειν, ψεύδειν, (ἀλλὰ ψεύσασθαι, ψεύσεσθαι μετὰ διαφορᾶς σημασίας.)*

Σημ. 4. Πολλῶν ῥημάτων, ἅτινα δὲν ἔχουσι τὴν κυρίως αὐτοπαθῆ σημασίαν, ἡ μεσότης ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἐνεργητ. τύπου καὶ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας. Τοιαῦτα εἶνε: ἐπαινεῖν, φιλεῖν, ἀγαπᾶν, ἀναρτᾶν, ἐπιτρέπειν, ἀποκρύπτειν, ἐθίζειν, παρέχειν, διδόναι, ἀπολύειν, ἀποκτείνειν, σφάττειν, ἀπο—, ἐπι—, βλάπτειν ἑαυτὸν κτλ. Τῶν τοιούτων ῥημάτων ὁ μέσος τύπος ἔχει παθητικὴν σημασίαν, ὡς: ἐπαινοῦμαι, καὶ διὰ τοῦτο σχηματίζουσιν ἀόριστον καὶ μέλλοντα διὰ παθητ. τύπου, ὡς: ἐπῃνέθην, ἐπαινεθήσομαι. Ἐνίοτε τίθεται ὁ ἐνεργητ. τύπος μετὰ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας καὶ ἐπὶ ῥημάτων ἐχόντων μέσον τύπον.

Σημ. 5. Πρὸς μείζονα ἀνάδειξιν τῆς μεσότητος τίθεται ἐνίοτε ἐν πολλοῖς μέσοις ῥήμασι καὶ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία, ὡς: Πλ. Πολ. 393, Γ ἑαυτὸν ἀποκρύπτεται ὁ ποιητής. Θουκ. 1, 33 ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. Ξ. Ἀν. 1, 8, 29 φασὶν Ἀρταπάτην ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι Κύρῳ.

3. Β'). Ὁ μέσος τύπος δηλοῖ δεύτερον ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμ., ἥτις ὡς ἐρρήθη ἐν ἀριθ. 1, β'), μεταβαίνει εἴς τι ἀνῆκον αὐτῷ ἢ συναπτόμενον μετ' αὐτοῦ, ἢ ἐνέργειαν, ἥτις γίνεται δι' ἄλλου τῇ προσπαθείᾳ καὶ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ, ἢ χάριν αὐτοῦ, π. χ. αἰτήσασθαί τι = αἰτῆσαί τι ἑαυτῷ — π. χ. ἐγκαλύψασθαι τὴν κεφαλὴν = ἐγκαλύψαι τὴν ἑαυτοῦ κεφ. — ἐλουσάμην τοὺς πόδας = ἔλουσα τοὺς ἐμαυτοῦ πόδας. — περιρρήξασθαι χιτῶνα = περιρρῆξαι τὸν ἑαυτοῦ χιτῶνα· οὕτω δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα εἶνε:

α') δυναμικά, ἅτινα ἀναλύονται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν καὶ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν ἐμπρόθετον, ὡς: οἱ μὲν νέας παρείχοντο (= παρεῖχον ἐκ τῶν ἑαυτῶν ν.) Ἡροδ. 7, 21. (ἡ πόλις) πλείους συνεβάλετο τριήρεις εἰς τὸν κίνδυνον.. ἢ σύμπαντες οἱ συνναυμαχήσαντες Ἰσοκρ. 4, 98. εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην (= ἠλευθέρωσα παρασχὼν λύτρα) Δημ. 18, 268. ὁμοίως: καταλύομαι, — ἐκ —, ἀπο —, ἐπι —, π. χ. πόλεμον καταλύομαι (τῇ ἐνεργείᾳ ἐμαυτοῦ) Θουκ. 6, 36. Ποιοῦμαί τι = ποιῶ τι ἀπεργά-

---

* Ἐψεύσθην, ψευσθήσομαί τινος, ἀλλ' ἐψευσάμην, ψεύσομαί τι, π. χ. ἐψεύσθην τῆς ἐλπίδος = ἠπατήθην εἰς τὴν ἐλπίδα μου, ἐψευσάμην τοῦτο = εἶπον τοῦτο τὸ ψεῦδος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζομαί τι ἐμαυτῷ, π.χ. οἱ Ἀθηναῖοι ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἀποθανόντων Θουκ. 2, 34 (τὸ ποιῶ ταφὰς=κατορθώνω νὰ γείνωσι ταφαί)· ποιήσασθαι πόλεμον=πολεμῆσαι (πόλεμον ποιεῖν=προξενεῖν πόλεμον, γίγνεσθαι αἴτιον πολέμου). Τοιαῦται φράσεις διὰ τοῦ ποιεῖσθαι μετ' ἀφῃρημένων οὐσιαστικῶν εὕρηνται πλεῖσται, ὡς: εἰρήνην, συμμαχίαν, σπονδάς, διάγνωσιν, χρῆσιν, διατριβήν, κατηγορίαν, ἀπολογίαν, εὐχὴν ποιεῖσθαι, τὸ δὲ ποιῶ εἰρήνην, συμμαχίαν κτλ. σημαίνει κατορθώνω νὰ γείνῃ εἰρήνη, συμμαχία κ. τ. λ.

Σημ. 6. Παθητικὸν τοῦ δυναμικοῦ ποιεῖσθαι εἶνε τὸ γίγνεσθαι, ὡς: Ξ. Αν. 4,1,10 ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο.

Σημ. 7. Καὶ ἀμεταβάτων τινῶν ῥημάτων εὕρηνται δυναμικὰ μέσα, οἷον: στρατεύειν=ἐκστρατεύειν, στρατείαν ἐπιχειρεῖν (ἐπὶ στρατηγῶν καὶ ἐθνῶν λεγόμενον), στρατεύεσθαι = στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἐκτελεῖν (ἐπὶ στρατιωτῶν λεγόμενον)· πολιτεύειν = πολίτην εἶναι, πολιτεύεσθαι=τὰ τῆς πόλεως πράττειν· πρεσβεύειν=πρεσβευτὴν εἶναι, τὸ δὲ πρεσβεύομαι= διαπραγματεύομαι, ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτὴς καὶ συνηθέστερον ἐπὶ πόλεων=διαπραγματεύομαι, ἐνεργῶ διὰ πρέσβεων· βουλεύειν =βουλευτὴν εἶναι, βουλεύεσθαι=σκέπτεσθαι, διασκέπτεσθαι· συμβουλεύειν τινὶ=διδόναι συμβουλήν, συμβουλεύεσθαί τινι=συνδιασκέπτεσθαι μετά τινος, αἰτεῖσθαι παρά τινος συμβουλήν, π. χ. Ξ. Ἀν. 2, 1, 16 συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις· σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον εἶναι· ταμιεύειν (=ταμίαν εἶναι) Ἀρφ. Ἱππ. 948, τὸ δὲ ταμιεύομαι = ὡς ταμίας πράττω, ἐνεργῶ Ξ. Ἀν. 2, 5, 18.

β') μέσα ὠφελείας ἢ περιποιητικά, ἅτινα ἀναλύονται εἰς ἐνεργητικὸν καὶ τὴν δοτικὴν τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας ἢ ἐνίοτε εἰς τὴν γενικὴν αὐτῆς μετὰ προθέσεως ἢ ἄνευ προθέσεως· τοιαῦτα ῥήματα εἶνε: πορίσασθαι (= πορίσαι ἑαυτῷ), εὑρέσθαι τι (=εὑρεῖν τι ἑαυτῷ)· ὁμοίας φύσεως εἶνε καὶ τάδε: ἀμύνασθαι, καὶ τιμωρήσασθαι(ἰδ. καὶ ἀριθ. 2, α΄.), ἀπώσασθαι, ἀποσείσασθαι, ἀποδόσθαι (=δοῦναί τι μακρὰν ἑαυτοῦ, πωλῆσαι), παραιτήσασθαι, τρέψασθαι (ἰδ. καὶ ἀριθ. 2, β΄), παρασκευάσασθαί τι· προσέτι δέ: πράξασθαί τινα χρήματα, ἀγαγέσθαι γυναῖκα, ἑλέσθαι τι, σώσασθαι, μεταπέμψασθαι (=καλέσαι τινὰ παρ' ἑαυτόν), καταστρέψασθαι, καταδουλώσασθαι γῆν, κ.ἄ., π.χ. οὐ Μενέλεώς με καταδεδούλωται Εὐρ. Ἑλ. 1269. πάντα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατέστραπται Δημ. 4, 6. διαπράξασθαι Ξ. Κυρ. 7, 2, 12. πολλὰ συλλεξάμενος χρήματα. Ἰσοκρ. 15, 155. διασώσασθαι τὴν εὐτυχίαν Θουκ. 5,16. Πλαταιεῖς παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκκεκομισμένοι ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας 2, 78.

Σημ. 8. Χάριν πλείονος σαφηνείας τίθεται ἐνίοτε καὶ ἡ δοτ. τῆς αὐτοπαθ. ἀντωνυμ., π. χ. Ξενοφῶν βουλεύεται ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι Ξ. Ἀν. 5, 6, 17. ῥᾴθυμον αὑτοῖς κατεστήσαντο τὸν βίον. Ἰσοκρ 4, 108.

Σημ. 9. Πολλὰ τῶν περιποιητικῶν μέσων ἐνίοτε σημαίνουσι πρᾶξιν γινομένην οὐχὶ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου, ἀλλὰ δι' ἄλλου πρὸς ὠφέλειαν ἢ χάριν ἑαυτοῦ (μέσα διάμεσα), π. χ. Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα ἐδιδάξατο ἀγαθὸν (ἐδίδαξε δι' ἄλλου) Πλ. Μέν. 93, Δ. ἰδὲ καὶ Ξ. Κυρ. 1,6,2. Πλ. Πρ. 325, Β. ἀλλ' ἐν Μενεξ. 238 Β «ὁ πατὴρ ἐδιδάξατο τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας» τὸ ἐδιδάξατο εἶνε μέσον κτητικὸν=αὐτὸς ὁ πατὴρ ἐδίδαξε τοὺς ἑαυτοῦ π. Ἀργεῖοι σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς Ἡρόδ. 1, 31. Παυσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρετίθετο Θουκ. 1, 130 (διὰ τοῦ ὑπηρέτου παρετίθη ἑαυτῷ τρ.). Οἱ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο 4, 38. Ὁμοίως: κείρασθαι τὴν κεφαλὴν (= κεῖραι διὰ τοῦ κουρέως), δανείζεσθαι χρήματα (= λαμβάνειν χρημ. ἐπὶ τόκῳ, τὸ δὲ δανείζειν χρήματα=διδόναι χρήμ. ἐπὶ τόκῳ)· μισθοῦσθαί τι=λαμβάνειν τι ἐπὶ μισθῷ, τὸ δὲ μισθοῦν τι=διδόναι τι ἐπὶ μισθῷ· γράψασθαί τινα (=ἐγκαλέσαι τινὶ, κυρίως γράψαι ἑαυτῷ (ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην) διὰ τοῦ δικαστοῦ τὸ ὄνομα τοῦ ἐγκαλουμένου)· ἀπογράψασθαί τι (=κελεῦσαι ἀπογράψαι τι ἑαυτῷ, ἤτοι διὰ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου ἀπογράψαι τι)· Τὸ θέσθαι ἢ γράψασθαι νόμους λέγεται περὶ τοῦ δήμου, ὅστις διὰ τοῦ νομοθέτου τίθησι, γράφει ἑαυτῷ νόμους, τὸ δὲ τιθέναι ἢ γράφειν ν. περὶ τοῦ νομοθέτου, ὅστις τίθησι, γράφει νόμ. τῷ δήμῳ. Οὐχὶ πολὺ διάφορος εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ μέσου τύπου καὶ ὅταν τὸ ὑποκείμενον ἀνέχηται ἢ ἀποδέχηταί τι ὑπ' ἄλλου γινόμενον, οἷον: τύπτομαι (Ἀριστοφ. νεφ. 494). Χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν Θουκ. 1, 99 (ἰδ. καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

101,108,117) κτλ. Περὶ τῆς δι' ἐνεργητικοῦ τύπου ἐκφορᾶς τῆς τοιαύτης μεσότητος ἰδ. § 26,4.

γ') **κτητικὰ μέσα**, ἅτινα ἀναλύονται εἰς ἐνεργητικὸν καὶ τὴν γενικὴν τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὡς: ἐλουσάμην τοὺς πόδας (=ἔλουσα τοὺς ἐμαυτοῦ πόδας). Δημοχάρης οὐκ ἀποκέκρυπται τὴν οὐσίαν (=οὐκ ἀποκρύψας ἔχει τὴν ἑαυτοῦ οὐ.) Δημ. 28, 36· τὴν ῥαθυμίαν ἀποθέσθαι (=τὴν ἑαυτῶν ῥ. ἀποθεῖναι) 8, 46. ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη Ξ. Αν. 7, 4, 16. Ὁμοίως: ἀποφήνασθαι γνώμην Δημ. 4, 1. ἀποδείξασθαι ἔργον, δύναμιν, γνώμην κτλ. π.χ. ἐπιδεικνύμενος ἢ ποίησιν ἤ τινα ἄλλην δημιουργίαν Πλ. Πολ. 6, 493.

Σημ. 10. Πρὸς πλείονα ἔμφασιν τίθεται ἐνίοτε καὶ ἡ γενικὴ τῆς αὐτοπαθ. ἀντωνυμίας, ὡς: ἐπεδείξαντο τὰς αὑτῶν ἀρετὰς Ἰσοκρ. 4, 85. τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνομαι 15, 193.

δ') Εἰς τὴν τάξιν Β' 3, ἀνήκουσι καὶ τὰ **μέσα ἀλληλοπαθῆ** (ἰδ. § 25,2), ἅτινα ἀναλύονται εἰς τὸν ἐνεργητικὸν τύπον καὶ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν, καὶ δηλοῦσιν ἐνέργειαν δύο ἢ πλειόνων ὑποκειμένων, ἀμοιβαίως ἐπ' ἄλληλα ἐνεργούντων. Τοιαῦτα ῥήματα εἶνε τὰ σημαίνοντα:

1) ἀμοιβαίαν ἀγάπην, περιποίησιν καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, ὡς: φιλεῖσθαι ἐντιμότερόν ἐστι Ξ. Συμπ. 4, 26. λοιδορεῖσθαι δ' οὐ πρέπει ἄνδρας ποιητάς, ὥσπερ ἀρτοπώλιδας Ἀρφ. Βα. 881. Ὁμοίως: κύσασθαι καὶ τὰ ἀποθετικὰ κοινολογήσασθαι, ἀγκαλίσασθαι, ἀσπάσασθαι. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἔτι καὶ τὰ ἑξῆς: πυθέσθαι, ἐρέσθαι, ἀποκρίνασθαι, ἀπαμείψασθαι, ὁμολογήσασθαι, ἀνακοινώσασθαι, συμβουλεύσασθαι κ.τ.λ.

2) χωρισμόν, μῖξιν καὶ συμπλοκήν, ὡς: διελύθησαν κατὰ πόλεις Θουκ. 2, 23. ἀναμεμιγμένοι ἐν ταὐτῷ εἰσιν οἵ τε νεανίσκοι καὶ οἱ παῖδες Πλ. Λυσ. 206.

3) ἔριδα καὶ διαλλαγήν, ὡς: περὶ ὧν οὕτω σφόδρα διαφέρονται Πλ. Ἀλκ. 1, 112. ἐὰν μὴ δύνωνται διαλάττεσθαι. Ὁμοίως: μαχέσασθαι (ἀποθετ.), ἀγωνίσασθαι, διατοξεύσασθαι, διαριστεύεσθαι (ἀποθετ.), διαδικάζεσθαι.

4) διανομήν, ὡς: διανειμάμενοι κοινῇ πέντε δραχμὰς ἕκαστος προσεδέξατο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 11. Καὶ ἐν τούτοις ἐνίοτε τίθεται χάριν ἐμφάσεως ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία, ὡς: συμπλεκόμενοι ἀλλήλοις Πλ. Συμπ. 151. διαφέρονται ἀλλήλοις Εὐθύφρ. 7.

§ 28. **Μέσος τύπος μετὰ παθητικῆς σημασίας.**

1. Ἐκ τῆς αὐτοπαθοῦς σημασίας τοῦ μέσου τύπου ἀνεπτύχθη καὶ ἡ παθητική, καθ' ἣν τὸ ὑποκείμενον δέχεται τὴν ὑπ' ἄλλου πρὸς ἑαυτὸ γινομένην ἐνέργειαν, ὡς: μαστιγοῦμαι, ζημιοῦμαι (ὑπό τινος), διδάσκομαι (= ἐπιτρέπω νὰ μὲ διδάσκῃ τις= διδάσκομαι ὑπό τινος πείθομαι = (πείθω ἐμαυτὸν ἢ μὲ πείθει τις).

2. Καὶ ὅμως δύο μόνον χρόνων, τοῦ μέλλοντος δηλ. καὶ τοῦ ἀορίστου, ὑπάρχουσιν ἴδιοι τύποι πρὸς ἔκφρασιν τῆς παθητικῆς ἐννοίας· ἀλλὰ καὶ τούτων πάλιν γίνεται χρῆσις ἀντὶ τῶν μέσων τύπων ἐν πολλοῖς αὐτοπαθέσι καὶ ἀμεταβάτοις ῥήμασι (§ 27 σημ. 2)· πάντες δὲ οἱ λοιποὶ χρόνοι τοῦ παθητικοῦ ἐκφέρονται διὰ τοῦ μέσου τύπου.

3. Ὁ μέσος μέλλων ἔχει ἐνίοτε καὶ σημασίαν παθητικήν· συμβαίνει δὲ τοῦτο συχνὰ ἐν τοῖς καθαρολήκτοις ῥήμασι, σπανιώτερον δὲ ἐν τοῖς ἀφωνολήκτοις, καὶ σπανιώτατα ἐν τοῖς ὑγρολήκτοις, ὡς: τιμήσομαι, φιλήσομαι, στερήσομαι (ἀλλ' ἀποστερήσομαι καὶ ἀποστερηθήσομαι) ἀδικήσομαι κτλ. *

---

* Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἰδίᾳ ἐκεῖνα τὰ ῥήματα, ἅτινα ἢ οὐδέποτε ἔχουσι παθητ. μέλλοντα ἢ σπανιώτατα, π. χ. ἄρξομαι, οἴσομαι, (ἐνεχθήσομαι καὶ οἰσθήσομαι παρὰ τοῖς μετγν.), ὕσομαι, περιέψομαι, ἐξογκώσομαι, ἀγνοήσομαι, ταράξομαι, ὀνειδιοῦμαι, ἀγωνιεῖται, οἰκήσομαι, ἕξομαι, μαστιγώσομαι, στρεβλώσομαι, δεδήσομαι, ἐάσομαι, πολεμήσομαι, τηρήσομαι, ἐπιβουλεύσομαι, εἴρξομαι, φυλάξομαι, ἐνεδρεύσομαι, θρέψομαι, τρίψομαι, προαγορεύσομαι, παιδαγωγήσομαι, θεραπεύσομαι, ἀμφισβητήσομαι, ὁμολογήσομαι, διδάξομαι, ἁλώσομαι, κωλύσομαι, τιμήσομαι (ἀλλὰ καὶ τιμηθήσομαι), βλάψομαι (ἀλλὰ καὶ βλαβήσομαι), παρατενοῦμαι (ἀλλὰ καὶ παραταθήσομαι) ἐπιτάξομαι (ἀλλὰ καὶ ἐπιταχθήσομαι), ἐξαπατήσομαι (ἀλλὰ καὶ ἐξαπατηθήσομαι), μαρτυρήσομαι (ἀλλὰ καὶ μαρτυρηθήσομαι), πολιορκήσομαι (ἀλλὰ καὶ πολιορκηθήσομαι), πράξομαι (ἀλλὰ καὶ πραχθήσομαι), καταφρονήσομαι (ἀλλὰ συχνότερον καταφρονηθήσομαι), μετήσομαι (ἀλλὰ ἀνεθήσομαι, ἀφεθήσομαι), λέξομαι. Ὀλίγα εἶνε τὰ παραδείγματα μελλόντων ἐχόντων ἄλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. Πολλὰ ῥήματα ἔχουσι καὶ μέσον μέλλοντα καὶ παθητικὸν ἄνευ οὐσιώδους διαφορᾶς σημασίας. Ἐκεῖνος μὲν ὡς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος παραγόμενος δηλοῖ τὴν πρᾶξιν μᾶλλον διαρκῆ, οὗτος δὲ μᾶλλον παροδικήν, ἅτε ἐκ τοῦ ἀορίστου παραγόμενος. ὡς: ὠφελήσομαι Ξ. Ἀπ. 1, 6, 14. ὠφεληθήσομαι 2,7,8. Ὁμοίως: ζημιώσομαι καὶ ζημιωθήσομαι· πείσομαι καὶ πεισθήσομαι· καταλείψομαι καὶ καταλειφθήσομαι,

4. Οἱ μέσοι ἀόριστοι, ὅ τε α´ καὶ ὁ β´, οἵτινες κατὰ τὸν σχηματισμὸν εἶνε πάντη διάφοροι τῶν παθητ. ἀορίστων, διαφυλάττουσι πάντοτε τὴν αὐτοπαθῆ αὐτῶν σημασίαν, πλὴν τῶν συγκεκομμένων καλουμένων ἀορίστων ἐκτάμην, ἐβλήμην, οὐτάμενος καὶ τοῦ ἀορίστου β´ ἐσχόμην, ὅστις εἰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτοπαθῆ σημασίαν ἔχει, ὅμως ἔν τισι χωρίοις κεῖται ἀντὶ τοῦ παθητ. ἀορίστου· ὁ δὲ τύπος ἐσχέθην εἶνε μεταγενέστερος. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 65,4.

§ 29. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν Ἀποθετικῶν.

1. Τὰ ἀποθετικὰ καλούμενα ῥήματα ἀποθέμενα τὸν ἐνεργητ. τύπον ἔχουσι μόνον μέσον μετὰ σημασίας αὐτοπαθοῦς. Ὅσα δὲ σχηματίζουσι τοὺς ἀορίστους αὐτῶν ὁτὲ μὲν διὰ μέσου τύπου, ὁτὲ δὲ διὰ παθητικοῦ, διαιροῦνται εἰς ἀποθετικὰ μέσα, ἅτινα εἶνε καὶ πλείονα, καὶ εἰς ἀποθετικὰ παθητικά. Καὶ μέσα μὲν λέγονται ὅσα σχηματίζουσι τὸν ἀόριστον αὐτῶν διὰ μέσου τύπου, παθητικὰ δὲ ὅσα σχηματίζουσιν αὐτὸν διὰ παθητικοῦ τύπου, ὡς: αἰσθάνομαι— ᾐσθόμην· δύναμαι— ἐδυνήθην (ἀλλὰ μέλ. δυνήσομαι). Ὑπάρχουσι δὲ πολλὰ ἀποθετικά, ἅτινα παρ' Ὁμήρῳ μὲν καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ποιηταῖς ἐσχημάτιζον τὸν ἀόριστον διὰ τοῦ μέσου τύπου, μετὰ ταῦτα δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐγένετο χρῆσις τοῦ παθητικοῦ μετ' αὐτοπαθοῦς σημασίας, ὡς: ἠγασάμην, ᾐδεσάμην, ἐδυνησάμην, ἐξημιλλησάμην,

---

λως τὴν ἐν § 27, 3 ῥηθεῖσαν αὐτοπαθῆ σημασίαν, π. χ. ἥδε μ' αὐτίκ' ἄξεται βροντὴ πρὸς Ἅιδην Σοφ. Οἰδ. Κολ. 1460. μηχανῆς μελλούσης προσάξεσθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων Θουκ. 4, 115. Λίαν δὲ σπανίως τίθεται ὁ μέσος μέλ. ῥημάτων ἐνεργητικῶν ἐν σημασίᾳ παθητικῇ, π. χ. εἴ τι ἄλλο ξυγκαταστρεψαμένοις ῥᾷον αὐτοῖς ὑπακούσεται Θουκ. 6, 69. θήλεια γὰρ φρήν· εἰ δὲ μή, τάχ' εἴσεται Αἰσχλ. Χοηφ. 303.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἠρνησάμην, ἐδηρισάμην, διελεξάμην, ἠρασάμην, ἱμειράμην, ὠνοσάμην κτλ.

Σημ. Περὶ τῆς αἰτίας τοῦ ὅτι ἀποθετικά τινα ῥήματα, εἰ καὶ ἔχουσι σημασίαν αὐτοπαθῆ, ὅμως σχηματίζουσι τοὺς ἀορίστους αὐτῶν διὰ μέσου τύπου ἰδ. § 27, Σημ. 2.

2. Τὰ ἀποθετικὰ εὕρηνται, ὡς καὶ τὰ μέσα, ἢ ἄνευ ἀντικειμένου, ὡς: ὠρχήσασθαι, βουληθῆναι κτλ., ἢ μετ' ἀντικειμένου, ὡς: λογίσασθαί τι, δέξασθαί τι.

3. Ἐπειδὴ ἡ αὐτοπαθὴς σημασία ἔχει πολλάκις στενὴν συγγένειαν πρὸς τὴν μεταβατικήν, πολλὰ ἀποθετικὰ ἔχουσι σημασίαν παθητικήν, μάλιστα δὲ ἐν τῷ παρακειμένῳ, π. χ.:

α') Παρακείμ. καὶ ὑπερσυντέλ.: πάντα αὐτῷ μεμηχάνηται Λυσ. 3,26. ἀπεκέκριτο Γοργ. 453, Δ *.

β) Ἀόριστ.: κατεργασθῆναι Ἡροδ. 9,108. Ὁ παθητικὸς τύπος τοῦ ἀορίστου τῶν ἀποθετικῶν, τῶν σχηματιζόντων ἀόριστον καὶ διὰ μέσου τύπου, ἔχει συνήθως σημασίαν παθητικήν, π.χ. (νῆες) οὐκ ἐχρήσθησαν Ἡροδ. 7,144. χώρη οἱ ἐδωρήθη πολλὴ 8,85.** Ἀποθετικῶν δέ τινων ἀμφότεροι οἱ τύποι τῶν ἀορίστων ἔχουσι μέσην σημασίαν· ἀλλὰ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ μὲν εἷς εἶνε συνήθης παρὰ ποιηταῖς, ὁ δὲ ἕτερος ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ. Ἐνταῦθα συγκαταλεκτέοι καὶ οἱ ἐν ἀριθ. 1 ἀναγεγραμμένοι, π. χ. Εὐρ. Ἡρακ. 757 ἱκέτας ὑποδεχθείς, ἀντὶ ὑποδεξάμενος.— Σπανίως δὲ εὕρηνται ἀμφότεροι οἱ τύποι παρὰ τῷ αὐτῷ συγγραφεῖ, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 67, γ').

γ') Ἐνεστώς, παρατατικ. καὶ μέλλων εἶνε σπανιώτατοι:

§ 30. Γ'. **Παθητικὸς τύπος.**

1. Τὰ παθητικὰ ῥήματα δηλοῦσιν ὅτι τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν πάσχει ὑπό τινος, ὡς: ὁ Πέτρος κολάζεται ὑπὸ τοῦ πατρός. Τῶν

* Ὅμοιοι παρακείμενοι, λαμβανόμενοι καὶ μετὰ παθητ. σημασίας: εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς· εἴργασμαι, κατ—, ἀπ—, ἀφήγημαι, μεμίμημαι, ᾤκημαι, πεπαρρησίασμαι, κατακέχρημαι, κέκτημαι, ᾐτίαμαι, ἐντεθύμημαι, ἔσκεμμαι, ᾔκισμαι, βεβίασμαι, ἐώνημαι, λελώβημαι, ἀπολελόγημαι, ηὖγμαι, διήγημαι, ἠγώνισμαι.

** Ὅμοιοι ἀόριστοι εἶνε καὶ οἱ ἑξῆς: ἐλογίσθην, ὠλοφύρθην, ἐθεάθην, ἐκτήθην, ἡγήθην, ἐδέχθην, ἐμιμήθην, ἠγωνίσθην, ᾐκίσθην, ἠνίχθην, ἠκέσθην, ἀπεκρίθην (= ἐχωρίσθην), προὐφασίσθην, ᾐτιάθην, ἐβιάσθην, ἐωνήθην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοιούτων ῥημάτων δὲν ὑπάρχει ἴδιος τύπος, ἀλλὰ πρὸς δήλωσιν τοῦ πάθους εἶνε ἐν χρήσει, ὡς ἐρρήθη ἐν § 28, 2, πάντες οἱ χρόνοι τοῦ μέσου πλὴν τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ μέλλοντος. *

Σημ. 1. Ὅτι ὁ μέσ. μέλ. καὶ ἀμφότεροι οἱ μέσοι ἀόρ. ἔχουσι κυρίως αὐτοπαθῆ σημασίαν ἐρρήθη ἐν § 28, 4.

2. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐνεργητ. ῥημάτων, ἅτινα ἔχουσι τὸν μέσον τύπον, ἐπιδέχονται καὶ τὸν παθητικόν, οἷον: βουλεύειν — βουλεύσασθαι—βουλευθῆναι· γράφειν—γράψασθαι—γραφῆναι· αἱρεῖν—ἑλέσθαι—αἱρεθῆναι· ψηφίζειν—ψηφίσασθαι — ψηφισθῆναι κ.α. π.χ. 6,8. (ἐν) ὀργῇ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἀρχθῶσι, φοβούμενοι Θουκ. 2,8. (αἱ νῆες) ἀπολειφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν 8,13. Καὶ ἐκεῖνα ἐπίσης τὰ ἐνεργητ. ῥήματα ἐπιδέχονται πολλάκις τύπον παθητ., ὧν ὁ παθητ. ἀόρ. ἔχει σημασίαν μέσην (§ 27, Σημ. 2), π.χ. ἡ τῶν σωμάτων ἕξις. ὑπὸ κινήσεων σῴζεται. Θεαίτ. 253, Β.

3. Παθητικὰ ῥήματα σχηματίζονται οὐ μόνον ἐκ μεταβατικῶν ῥημάτων μετὰ αἰτιατικῆς συντασσομένων, ὡς: θεραπεύω τὸν υἱόν=ὁ υἱὸς θεραπεύεται ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμεταβάτων γενικῇ ἢ δοτικῇ συντασσομένων, ὡς: (ἄρχω) ἄρχομαι, φθονοῦμαι, καταφρονοῦμαι, κτλ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 68,3.

4. Ἐν τῇ τροπῇ τοῦ ἐνεργητικοῦ ῥήματος εἰς παθητικὸν οὐ μόνον τοῦ μεταβατικοῦ τὸ ἀντικείμενον μεταβάλλεται εἰς ὑποκείμενον, τὸ δὲ ὑποκείμενον εἰς ποιητικὸν αἴτιον ἐκφερόμενον συνήθως κατὰ γενικὴν μετὰ τῆς ὑπὸ προθέσεως ἰδ. § ἀριθ. 8, οἷον: Ἕκτωρ ἐφονεύθη ὑπ' Ἀχιλλέως — Ἀχιλλεὺς ἐφόνευσεν Ἕκτορα, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀμεταβάτου, ὡς: φθο-

---

* Ὁ παθητ. ἀόρ. καὶ μέλ. ἀνεπτύχθησαν βραδύτερον ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου τύπου. Ὁ παθητ. δηλ. ἀόρ. β' οὐδὲν ἄλλο ἦτο κατ' ἀρχὰς ἢ ἐνεργητ. ἀόρ. β', σχηματισθεὶς κατὰ τὴν τῶν εἰς—μι συζυγίαν, ἐν ᾗ ὑπῆρχεν ἐνεργητ. ἀόρ. β' ἐν σημασίᾳ ἀμεταβάτῳ, καὶ ἐνεργητ. ἀόρ. α' ἐν σημασίᾳ μεταβατ. Ἐντεῦθεν ὁ κανών, ὅτι οὐδὲν ῥῆμα ἔχον ἐνεργητ. ἀόρ. β' ἔχει καὶ παθητ. ἀόρ. β'. —Ἐπειδὴ ἡ ἀμετάβ. σημασία ἔχει στενὴν συγγένειαν πρὸς τὴν παθητικήν, εὐκόλως μεταπίπτει εἰς ταύτην· διὰ τοῦτο δὲ πολλάκις εὑρηνται ἀμετάβατα ῥήματα ἐν τύπῳ παθητικῷ ἀντὶ μεταβατικῶν. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 67, Ὑποσημ.**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νεῖν τινι,=φθονεῖσθαι ὑπό τινος· πιστεύειν καὶ ἀπιστεῖν τινι = πιστεύεσθαι καὶ ἀπιστεῖσθαι ὑπό τινος, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 68, 4.

5. Παθητικὰ σχηματίζονται καὶ ἐξ ἐνεργητικῶν τινων ῥημάτων, ἅτινα συντάσσονται μετὰ δοτ. τοῦ προσώπου καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος, ὡς: ἐπιτρέπω, ἐπιτάττω, ἐπιστέλλω, πιστεύω τινί τι κ.τ.λ. Ἐν τῇ τροπῇ αὐτῶν εἰς παθητικὰ ἡ μὲν δοτικὴ μεταβάλλεται εἰς ὀνομαστικὴν (ὑποκείμ.), ἡ δὲ αἰτιατ. μένει ἀμετάβλητος, π. χ. Θουκ. 1,126 οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακήν. Σπανίως μένει ἡ δοτική, π.χ. Ἡρόδ.7,10 τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακή. Συνηθέστερον δὲ μένει αὕτη, ὅταν ἕπηται ἀπαρέμφατον, ὡς ἐν τῷ τάττεταί μοι ποιεῖν τι, οἷον: Θουκ 3,22 οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 69, 5.

6. Καὶ ἐξ ἀμεταβάτων δὲ ῥημάτων μὴ δεχομένων ἀντικείμενον σχηματίζονται ἐνίοτε παθητικά, οἷον: Εὐρ. Ἰφ. 367 αὐλεῖται δὲ πᾶν μέλαθρον. Λυσ. 2.54 τὰ ὑπὸ πολλῶν κινδυνευθέντα ὑφ' ἑνὸς ῥηθῆναι· ἰδ. Δ.Σ. σελ. 69, 6.

7. Καὶ ἐκ τῶν μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς συντασσομένων ῥημάτων σχηματίζονται παθητικά, τρεπομένης μὲν τῆς αἰτιατ. τοῦ προσώπου εἰς ὑποκείμενον, μενούσης δὲ ἀμεταβλήτου τῆς αἰτιατ. τοῦ πράγματος, οἷον: οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ὁ ἄνθρωπος ἢ ἐπιστήμην Πλ. Με. 87. ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶται πᾶσαν τὴν οὐσίαν Γοργ. 486.

Σημ. 2. Ὅταν δὲ ἡ μία αἰτιατικὴ εἶνε κατηγορηματική, ἐν τῇ τροπῇ τοῦ ἐνεργητικοῦ εἰς παθητικὸν τρέπεται καὶ αὕτη εἰς ὀνομαστικὴν (κατηγορηματικήν), οἷον: πάντας τοὺς φιλοσόφους θείους προσαγορεύω= πάντες οἱ φιλ. θεῖοι προσαγορεύονται ὑπ' ἐμοῦ.

Σημ. 3. Ἡ αἰτιατ. τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ μένει ἀμετάβλητος καὶ ἐν τῷ παθητικῷ, π. χ. Πλ. Γοργ. 520 ἄλλην εὐεργεσίαν εὐεργετήθη.

8. Τὸ αἴτιον τοῦ πάθους (τὸ ποιητικὸν αἴτιον) ἐκφέρεται:

α'.) συχνότατα διὰ τῆς ὑπὸ μετὰ γενικῆς, ὅταν εἶνε πρόσωπον, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ὁποίου προέρχεται ἡ παθητικὴ κατάστασις π. χ. πολλὰ διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον Πλ. Λάχ. 189.

Σημ. 4. Ἀντὶ τῆς ὑπὸ μετὰ γεν. παρα ποιηταῖς τίθεται ἡ ὑπὸ μετὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δοτ. δι' ἧς παρίσταται ἡ πρᾶξις μᾶλλον αἰσθητὴ καὶ ἐναργεστέρα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ τὸ συχνὸν δαμῆναι ὑπό τινι. ἰδ. Δ. Σ. σ.λ. 70, Σημ. 4.

β'.) Διὰ τῆς ἐκ (ἐξ) μετὰ γενικῆς, οἷον: ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε Σοφ. Ἀντ. 1073. Ἡ σύνταξις αὕτη εἶνε εὔχρηστος σχεδὸν μόνον παρὰ ποιηταῖς καὶ τοῖς Ἴωσι καὶ παριστᾷ τὸ αἴτιον ὡς τὴν πηγήν, τὴν ἀρχήν, ἐξ ἧς προέρχεται ἡ παθητικὴ κατάστασις. Παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς ἀπαντᾷ συνήθως ἐπὶ τῶν δόσεως σημαντικῶν ῥημάτων. π. χ. ἐκείνῳ αὕτη ἡ χώρα ἐκ βασιλέως ἐδόθη Ξ. Ἑλλ. 3, 1, 6.

γ'.) Διὰ τῆς πρὸς μετὰ γενικῆς, οἷον: Ἡρόδ. 1,61 ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου.

δ') διὰ τῆς παρὰ μετὰ γενικῆς, οἷον: Ξ. Ἀν. 1, 9, 1 παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Ἡ σύνταξις αὕτη εἶνε συνήθης μάλιστα ἐπὶ τῶν ῥημάτων πέμπεσθαι, δίδοσθαι, ὠφελεῖσθαι, συλλέγεσθαι, λέγεσθαι, ὁμολογεῖσθαι, σημαίνεσθαι, ἐπιδείκνυσθαι κ.τ.τ. οἷον: Ἡρόδ. 7,106 τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος.
φίλων συνειλεγμένα=42 τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα.

ε'.) διὰ τῆς ἀπὸ μετὰ γενικ. (οὐχὶ συχνά, ἀλλὰ παρὰ Θουκ. πολλάκις): Θουκ. 6, 32 ἐλέχθησαν τοιοίδε λόγοι ἀπὸ ἄλλων. Ἡ σύνταξις αὕτη γίνεται, ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ παθητικὴ κατάστασις προέρχεται ἀπὸ μέρους τινός, οἷον: Θουκ. 1,10 ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος πεμπόμενοι.

ς'.) δι' ἁπλῆς δοτικῆς συνήθως μὲν ἐπὶ τῶν εἰς τὸς καὶ τεος ῥηματ. ἐπιθέτων, συχνὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ παρακειμ., ὑπερσυντελ. καὶ τετελ. μέλλοντος, σπανιώτερον δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων χρόνων, οἷον: Ξ. Ἀπ. 3,6,3 ὠφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστίν. Κυρ. 3, 2, 25 πᾶσι ταῦτα εὐκτὰ εἴη. Ἀν. 3, 4, 29 τὸ στράτευμα εὐεπίθετον ἦν τοῖς πολεμίοις. Ἡροδ. 6, 123 ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Πλ. Κρίτ. 50, Γ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί.

9. Ὅταν τὸ αἴτιον τοῦ πάθους εἶνε πρᾶγμα, ἐκφέρεται διὰ δοτικῆς, ἥτις λαμβάνεται ὡς δοτικὴ τοῦ ὀργάνου ἢ τοῦ μέσου, οἷον: ἡ πόλις πολλαῖς συμφοραῖς ἐπιέζετο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 31. Περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων.

Μετὰ τὴν διάθεσιν διακρίνομεν ἐν τῷ ῥήματι:

α΄) τοὺς χρόνους, δι' ὧν ἐκφέρεται ἡ χρονικὴ σχέσις τοῦ κατηγορήματος πρὸς τὸν λέγοντα παρισταμένη ἢ ὡς παροῦσα ἢ ὡς μέλλουσα ἢ ὡς παρελθοῦσα, οἷον: τὸ ῥόδον ἀνθεῖ, ἀνθήσει, ἤνθει, καὶ

β΄) τὰς ἐγκλίσεις, δι' ὧν ἐκφέρεται ἡ σχέσις τοῦ κατηγορήματος πρὸς τὴν πραγματικότητα.

§ 32. Α) Γενικῶς περὶ χρόνων.

1. Ἡ χρονικὴ σχέσις τοῦ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀναφερομένου κατηγορήματος οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸν χρόνον (τὸ παρόν) τοῦ λέγοντος. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐξήρκουν δύο χρόνοι, ὁ ἐνεστὼς καὶ ὁ ἀόριστος, τοῦ ἐνεστῶτος δηλοῦντος καὶ τὸ ἐν τῷ μέλλοντι κείμενον· διὸ μάλιστα ἐνεστῶτές τινες διετήρησαν τὴν μελλοντικὴν σημασίαν. Ἀλλὰ πρὸς σαφεστέραν καὶ ἀκριβεστέραν παράστασιν τῆς ἀντιθέσεως τοῦ μέλλοντος πρὸς τὸ παρὸν ἢ τὸ παρελθὸν ἐγίνετο χρῆσις πρῶτον μὲν τῆς ὑποτακτικῆς, εἶτα δὲ ἐσχηματίσθη ἴδιος τύπος πρὸς δήλωσιν τοῦ μέλλοντος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πρᾶξις ἠδύνατο νὰ εἶνε ὡς πρὸς τὸν λέγοντα ἢ ἀτέλεστος (διατελοῦσα ἔτι ἐν τῇ ἑαυτῆς ἀναπτύξει) ἢ τετελεσμένη (ἀναπτυχθεῖσα ἤδη), ἐσχηματίσθησαν καὶ ἄλλοι χρόνοι, δηλ. πρὸς μὲν τῷ ἀορίστῳ ὁ παρατατικός, πρὸς δὲ τῷ μέλλοντι ὁ παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικ. καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

2. Ὁ ἀόριστος τῆς ὁριστικῆς εἶνε ὁ μόνος χρόνος, ὅστις δηλοῖ ἁπλῶς τὸ χρονικὸν διάστημα, ἤτοι τὸ παρελθὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης δευτερευούσης ἐννοίας, τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀόριστος οὐδὲν ἄλλο ἐκφέρει ἢ τὴν πρᾶξιν παρελθοῦσαν ὡς πρὸς τὸν χρόνον τοῦ λέγοντος· πάντες δὲ οἱ λοιποὶ χρόνοι τῆς ὁριστ. δηλοῦσι α΄) μὲν τὸ χρονικὸν διάστημα, δηλ. τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον, β΄) δὲ τὴν ποιότητα τῆς πράξεως, τὸ ἀτέλεστον ἢ τὸ τετελεσμένον αὐτῆς (ἤτοι ἐμφαίνουσι τὴν πρᾶξιν ἐν τῇ ἑαυτῆς ἀναπτύξει διατελοῦσαν ἢ ἀναπτυχθεῖσαν ἤδη).

3. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος διαιροῦνται:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πρῶτον :

1) Εἰς χρόνους τοῦ **παρόντος**, δηλοῦντας :

α΄) τὴν πρᾶξιν ἀτέλεστον (ἐνεστώς) : γράφω.

β΄) τὴν πρᾶξιν τετελεσμένην (παρακείμενος): γέγραφα.

2) Εἰς χρόνους τοῦ **παρελθόντος**, δηλοῦντας :

α΄) τὴν πρᾶξιν παρελθοῦσαν (ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης δευτερευούσης σχέσεως) (ἀόριστος) : ἔγραψα.

β΄) τὴν πρᾶξιν ἀτέλεστον (παρατατικός) : ἔγραφον.

γ΄) τὴν πρᾶξιν τετελεσμένην (ὑπερσυντέλικος) : ἐγεγράφειν.

3) Εἰς χρόνους τοῦ **μέλλοντος**, δηλοῦντας :

α΄) τὴν πρᾶξιν ἀτέλεστον (μέλλων) : γράψω.

β΄) τὴν πρᾶξιν τετελεσμένην (τετελεσμένος μέλλων) : γεγράψομαι.

Δεύτερον :

1) Εἰς **ἀρκτικούς**, οἵτινες ἐν τῇ ὁριστικῇ δηλοῦσι πάντοτε τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον· ἤτοι :

α΄) τὸν ἐνεστῶτα 1) τῆς ὁριστικῆς, ὡς : γράφομεν· 2) τῆς ὑποτακτ., ὡς : γράφωμεν· 3) τῆς προστακτ., ὡς : γράφε.

β΄) τὸν παρακείμενον 1) τῆς ὁριστ., ὡς γεγράφαμεν· 2) τῆς ὑποτακτ., ὡς : γεγράφωμεν· 3) τῆς προστακτικ., ὡς : βεβούλευσο.

γ΄) τὸν μέλλ. τῆς ὁριστ., ὡς : γράψομεν (ἡ ὑποτακτ. καὶ ἡ προστακτ. ἐλλείπουσι).

δ΄) τὸν τετελ. μέλλ. τῆς ὁριστ., ὡς: βεβουλεύσομαι (ἡ ὑποτ. καὶ ἡ προστακτ. ἐλλείπουσι).

ε΄) τὸν ἀόριστον τῆς ὑποτακτ. καὶ προστακτ., ὡς : γράψωμεν, γράψον.

2) Εἰς **ἱστορικούς**, οἵτινες ἐν τῇ ὁριστικῇ δηλοῦσι πάντοτε τὸ παρελθόν· ἤτοι :

α΄) τὸν ἀόριστον 1) τῆς ὁριστ., ὡς : ἔγραψα· 2) τῆς εὐκτ., ὡς : γράψαιμι.

β΄) τὸν παρατατικὸν 1) τῆς ὁριστ., ὡς : ἔγραφον· 2) τῆς εὐκτ., ὡς : γράφοιμι, π. χ. ἔλεγον, ὅτι γράφοι.

γ΄) τὸν ὑπερσυντέλικον 1) τῆς ὁριστ., ὡς : ἐγεγράφειν· 2) τῆς εὐκτ., ὡς : γεγράφοιμι, π. χ. ἔλεγον, ὅτι γεγράφοι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ') τὸν μέλλ. τῆς εὐκτ., ὡς: γράψοιμι, καὶ τὸν τετελ. μέλλ., ὡς: βεβουλευσοίμην, π. χ. Ὁ ἄγγελος ἔλεγεν, ὅτι οἱ πολέμιοι νικήσοιεν.—Ἔλεγεν ὅτι πάντα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ εὖ βεβουλεύσοιτο.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ.

§ 33. α') **Ἐνεστώς.**

Ὁ ἐνεστὼς (τῆς ὁριστικῆς) δηλοῖ πρᾶξιν παροῦσαν, ἤτοι πρᾶξιν γινομένην καὶ ἀναπτυσσομένην ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ λέγοντος ἀλλ' οὔπω συντελεσθεῖσαν· ὅθεν τίθεται:

α') ἐπὶ καθολικῶν κρίσεων ἢ γνωμῶν, ἐπὶ ἀληθειῶν ἀπόλυτον ἐχουσῶν κῦρος καὶ ἐπὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων διαρκούντων ἔτι ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ λέγοντος, π. χ. ὁ ἥλιος λάμπει.— ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστι. — παῦροί τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται β, 226.—ἡ εὐσέβεια οὐ συνθνήσκει βροτοῖς Σοφ. Φιλ. 1443.—Οἱ Αἰγύπτιοι ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξάνεσθαι Ἡροδ. 2, 36.

β') πολλάκις τίθεται εἰς διήγησιν παρελθόντων συμβάντων, ἰδίᾳ μὲν ἐν ταῖς κυρίαις προτάσεσι, σπανίως δὲ καὶ ἐν ταῖς δευτερευούσαις, τοῦ παρελθόντος θεωρουμένου ἐν τῇ ζωηρᾷ διηγήσει ὡς παρόντος· διὸ καὶ ἱστορικὸς ἐνεστὼς τότε καλεῖται, π.χ. Θουκ. 1,59 αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης καὶ καταλαμβάνουσι Ποτίδαιαν. Ξ. Ἀν. 1, 1, 1. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο. 1,7,16. ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιεῖ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τοιοῦτος ἐνεστὼς ἰσοδυναμεῖ πρὸς παρατατικὸν ἢ ἀόριστον ἐναλάσσεται πολλάκις πρὸς αὐτούς· ἰδ. § 37, Σημ. 2 καὶ Δ. Σ. σελ. 74. β'.

Σημ. 1. Περὶ τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ ἱστορ. ἐνεστῶτ., παρατατ. καὶ ἀορίστου ἐπὶ τῶν διηγήσεων ἰδ. § 37, Σημ. 2. περὶ δὲ τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ἀπαρεμφ. ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἰδ. § 40, Σημ. 1.

γ') Εἰς δήλωσιν πράξεως, ἥτις ἐγένετο μὲν ἐν τῷ παρελθόντι διαρκεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ παρόντι, ἢ κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς παρατείνεται καὶ εἰς τὸ παρὸν (ἰσοδυναμῶν παρακειμένῳ)·* διὰ τοῦτο

---

* Οὕτω τίθενται συνήθως τὰ ἑξῆς ῥήματα: α') τὰ αἰσθητικὰ καὶ λεκτικά, ὡς: ἀκούω, κλύω (ποιητ.), πυνθάνομαι, αἰσθάνομαι,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ ἐνεστὼς συντάσσεται πολλάκις ἐπιρρήμασι τοῦ παρελθόντος, οἷον: πάλαι, ποτέ, ἄρτι, ἀρτίως, π. χ. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν (τῶν φίλων) δεόμεθ', οἵτινες πάλαι μὴ ξυμπονοῦσιν, ἡνίκ' κ.τ.λ. Εὐρ. Ρῆ. 322. ἡσθήσεται ζῶντ' εἰσακούσας παῖδ' ὃν ἐκσῴζει ποτὲ Ἠλ.416. ἰδ. Δ.Σ σελ.74,γ'). Οὕτω δὲ τίθεται ὁ ἐνεστὼς καὶ ἐπὶ πραγμάτων πασιγνώστων καὶ κατ' ἔθος ἐπαναλαμβανομένων, π. χ. Τοῦτον τὸν (Παλαμήδη) πάντες ὑμνοῦσιν ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται Ξ. Ἀπ. 4,2,33. οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται Ἀν.1,6,2. Οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω 19, 46. Βελτίους ποιῶν τοὺς συγγιγνομένους ἀπέπεμπε Ξ. Ἀπ.1,2,61.

δ') Εἰς δήλωσιν μελλούσης πράξεως, ἥτις λαμβάνεται πολλάκις ὡς παροῦσα. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν ὁ λέγων τὸ ἐν τῷ μέλλοντι κείμενον θεωρῇ ὡς παρόν, ὡς γινόμενον (ἄφευκτον), ἅτε βέβαιος ὢν ὅτι θὰ τελεσθῇ, π. χ. εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία Θουκ. 6, 91. ἐν μιᾷ μάχῃ τήνδε τὴν χώραν προσκτᾶσθε καὶ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθεροῦτε 4,95. Ὁ τοιοῦτος ἐνεστὼς εὕρηται ἐνίοτε συνημμένος μετὰ μέλλοντος, π. χ. τῇ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον Ξ. Ἀν. 4, 7, 3.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ἀπαρεμφ. ἀντὶ μέλλοντος αὐτῆς ἰδ. § 40 σημ. 5.

ε') Ὁ ἐνεστὼς ῥημάτων τινῶν δηλοῖ οὐχὶ σπανίως ὡς παροῦσαν καὶ πρᾶξιν, ἣν τὸ ὑποκείμενον πράγματι μὲν εἰσέτι δὲν συνετέλεσε, ἤρξατο δ' αὐτῆς ἤδη σκοποῦν, θέλον καὶ ζητοῦν νὰ

γιγνώσκω, μανθάνω, λέγω, διώκω, κτλ. β') φεύγω (ἔφυγον καὶ εἰμὶ ἤδη φυγάς· διὸ=ζῶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ), νικῶ καὶ κρατῶ (εἰμὶ νικητής), ἡττῶμαι, ἀδικῶ, προδίδωμι, γίγνομαι, κατάγομαι. Ὁμοίως τίθεται καὶ ὁ παρατατ. τῶν ῥημάτων τούτων ὡς πρὸς τὸ παρελθόν, γ') τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἔρχομαι, ἀφικνοῦμαι, πέμπω, ἔρρω· τὸ ἥκω (ἐλήλυθα) καὶ οἴχομαι (ἀπελήλυθα) ἔχουσι σχεδὸν πάντοτε παρακειμένου σημασίαν· δ') παρὰ ποιηταῖς τὸ τίκτω, γεννῶ, φύω, θνήσκω, ὄλλυμαι ε') ὁ παθητ. ἐνεστὼς τῶν κλητικῶν καὶ λεκτικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ἐν τῇ μετοχῇ· καλοῦμαι = ἐκλήθην καὶ καλοῦμαι ἔτι· ὁ καλούμενος=ὁ ὠνομασμένος, π. χ. οὐ πρὸς τὰ λεγόμενα ἀπολογεῖται Ἀντιφ.3,4. ταῦθ' οὕτως ὁμολογούμενά φατε Πλ. Φίληβ. 12, Α.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πράξη ταύτην (βουλητικός, ἀποπειρατικός). Τοιαύτην μάλιστα σημασίαν ἔχουσιν οἱ ἐνεστῶτες τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων, ὡς: ἔρχομαι, παρέρχομαι, πορεύομαι, κ.τ.λ.· προσέτι δὲ καὶ τῶν ῥημάτων κτείνω, ἀποκτείνω, δίδωμι, ἀμύνομαι, ἐλευθερῶ, σῴζω, ἀναιρῶ, πείθω, π. χ. ἔπειτα τά τε νῦν ὄντα ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι καὶ ἄλλα παντοδαπὰ συλλέξω Ξ. Κυρ. 1, 3, 14. ταύτην τὴν δόξαν πείθουσιν ἡμᾶς ἀποβαλεῖν Ἰσοκρ. 6, 12. Ὁμοίως τίθεται καὶ ὁ παρατατ. ἐν τῷ παρελθόντι Πλειστάκις δὲ τίθεται οὕτω ὁ ἐνεστὼς τῆς μετοχῆς, ὡς: τῷ νῦν διδόντι ὑμῖν Γωβρύᾳ τείχη (= σκοποῦντι παραδοῦναι) Ξ. Κυρ. 5, 1, 21. συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ εἰς τὰς ἐκ κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων ἐξαρτωμένας μετοχάς, π. χ. Τούτους θανόντας ἦλθον ἐξαιτῶν πόλιν Εὐρ. Ἰω 120. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 76, ε').

Σημ. 3. Ἐκ τῶν εἰρημένων κατανοεῖται διατί ὁ ἐνεστὼς τῆς οριστικῆς τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων, οἷον: ἔρχομαι, νέομαι (ποιητικόν), πορεύομαι, δηλούντων πρὸς τῇ ἐννοίᾳ πορεύεσθαι καὶ ἔφεσιν, τάσιν πρός τι, τίθεται μετὰ τοιαύτης σημασίας, π. χ. ἠῶθεν γὰρ νεῦμαι Σ. 136. 101. ϐ, 238. καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν· Ἀλλ' ἐπί γε τούτους ἐγὼ αὐτὸς παρέρχομαι (=θέλω νὰ πορευθῶ) Ξ. Κυρ. 7, 1, 20. Ἰδίᾳ δὲ παρέμεινεν ἡ μετὰ τοιαύτης σημασίας χρῆσις τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστ. τοῦ ῥήματος εἶμι ἐν τῷ Ἰωνικῷ πεζῷ λόγῳ καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς Ἀττικοῖς. Ὁ ἐνεστὼς τοῦ ῥήματος τούτου ἔν τε τῇ ἀπαρεμφάτῳ καὶ τῇ μετοχῇ ἁπλοῦς ἢ σύνθετος μετὰ προθέσεων ἔχει σημασίαν ποτὲ μὲν ἐνεστῶτος ποτὲ δὲ μέλλοντος, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτόν, οὐδ' ἄπειμι ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω Πλ. Ἀπολ. 29, Ε. Ἐνόμιζεν ἀπιέναι, ὅταν βούληται Θουκ. 5, 7. ἐπεὶ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν κτλ. Ξ. Κυρ. 1. 3, 13. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 76, Σημ. 3.

Σημ. 4. Τὸ χέω λαμβάνεται καὶ ὡς ἐνεστὼς καὶ ὡς μέλλων, τὸ δὲ ἔδομαι καὶ πίομαι λαμβάνονται μὲν ὡς μέλλοντες, εἶνε δ' ὅμως κατὰ τὸν τύπον ἐνεστῶτες.

§ 34. ϐ') **Παρατατικός.**

Ὁ παρατατικὸς (τῆς ὁριστ.) εἶνε ὡς πρὸς τὸ παρελθὸν ὅ,τι ὁ ἐνεστὼς ὡς πρὸς τὸ παρόν. Ἀμφότεροι οἱ χρόνοι δηλοῦσι πρᾶξιν ἀτέλεστον, ἐν τῇ ἑαυτῆς ἀναπτύξει ἔτι διατελοῦσαν, ὁ μὲν ἐνεστὼς ἐν τῷ παρόντι, ὁ δὲ παρατατ. ἐν τῷ παρελθόντι,* π. χ.

* Ἀμφότεροι ὡσαύτως ἐκφέρουσι πρᾶξιν ἀκαριαίαν ἢ διαρκῆ, τοῦ τε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κῦρος οὔπω ἧκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλαυνε Ξ. 'Αν. 1, 5, 12. τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας 3, 4, 23. ἡνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον κώμας πολλάς. Διὸ τίθεται :

α') ἐπὶ διηγήσεως καὶ περιγραφῆς συμβάντων ἐν τῷ παρελθόντι ἀλλεπαλλήλων ἢ συγχρόνων, ἐπὶ ἐκθέσεως πράξεων παρελθουσῶν, αἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς διασάφησιν χαρακτῆρος, ἤθους ἢ ἄλλων πράξεων, (διηγηματικὸς ἢ περιγραφικὸς λεγόμενος), οἷον : (Κῦρος) ἔτι παῖς ὤν, ὅτε ἐπαιδεύετο καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισί, πάντων πάντα κράτιστος ἐνομίζετο Ξ. 'Αν. 1, 9, 2. συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον 'Αγ. 2, 12.

Σημ. 1. Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ παρατ. ἀπὸ τοῦ ἀορ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 81, 1.

β') ἐπὶ πράξεων κατ' ἔθος ἐν τῷ παρελθόντι ἐπαναλαμβανομένων, οἷον : Ξ. 'Απ. 1, 2, 61. Λίχας μὲν ταῖς γυμνοπαιδείαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε. Σωκράτης δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου τὰ ἑαυτοῦ δαπανῶν τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βουλομένους ὠφέλει 'Αν. 1, 6, 11.

γ') Πολλάκις τίθεται ὁ παρατατικὸς πρὸς δήλωσιν πράξεως τελεσθείσης ἤδη, καὶ μὴ διατελούσης πλέον ἐν τῇ ἑαυτῆς ἀναπτύξει, ἔνθα φαίνεται κείμενος ἀντὶ ἀορίστου, ** π. χ. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἔλεγε τοῖς στρατιώταις. Ἄνδρες κτλ. Ξ. 'Αν. 4, 8, 14.

Σημ. 2. Ὅταν ἡ διὰ τοῦ παρατατ. ἐκφερομένη πρᾶξις συνδέηται μετ' ἄλλης ἐν τῷ παρελθόντι ἐπίσης κειμένης, τότε ὁ παρατ. δηλοῖ πρᾶξιν, ἥτις εἶνε ἢ σύγχρονος τῇ ἄλλῃ ἐκείνῃ ἢ προγενεστέρα ἢ μεταγενεστέρα αὐτῆς, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 78, Σημ. 2.

δ') Ὁ παρατατικὸς κεῖται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος, ὅταν

ἀκαριαίου καὶ τοῦ διαρκοῦς λαμβανομένων ὡς ὄντων ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀναπτύξει. Οὕτω π. χ. τὸ ἤστραπτε δηλοῖ καὶ τὴν ἀκαριαίαν ἀστραπὴν καὶ τὴν διαρκῆ, ὡς : ἤστραπτεν, ὅτε τῆς οἰκίας ἐξηρχόμην, καὶ ἤστραπτεν ἀδιαλείπτως καὶ ἄνευ διακοπῆς. Ἡ κυρίως διάρκεια πράξεως παρελθούσης δὲν λαμβάνεται πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ χρήσει τοῦ παρατατ., ὡς δὲν λαμβάνεται καὶ ἐν τῇ τοῦ ἐνεστῶτος, οἷον : αὐτίκα μετεπέμπετο Θουκ. 3, 19. ἐπορεύετο κατὰ τάχος 8, 15 ἀνεχώρουν κατὰ τάχος 4, 44.

** Ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ παρατ. συχνὴ εἶνε πρὸ πάντων ἐν τῇ Ὁμηρικῇ γλώσσῃ ἐπὶ τῶν ῥημάτων, οἷα τὰ ἑξῆς : αἱρεῖν, βαίνειν, βάλλειν, δι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ δι' αὐτοῦ ἐκφερομένη πρᾶξις διαρκῇ ἔτι καὶ ἐν τῷ παρόντι. Ἐνταῦθα ὁ λέγων δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐν τῷ παρόντι διάρκειαν τῆς πράξεως, ἀλλὰ μετατίθησιν ἑαυτὸν εἰς τὸ παρελθόν, ὅτε ταύτην ἐγνώρισεν, ἢ ὅτε ὁ λόγος ἦν περὶ αὐτῆς, π. χ. ἰχθύων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον Ξ. Ἀν.1,4,9. ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος· ἀπεῖχε δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολὺ 2,4,12. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 78, δ'.

Σημ. 3. Οὕτω συχνάκις τίθεται τὸ ἦν ἄρα ἐπὶ ἀληθείας πρῶτον ἤδη γινωσκομένης, ἤτοι διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὁμολογεῖ ὁ λέγων ὅτι πρότερον εἶχεν ἐσφαλμένην γνώμην περί τινος πράγματος, π. χ. οἴμοι· πέπραμαι κἀπόλωλ'· ὅδ' ἦν ἄρα ὁ ξυλλαβών με (=τώρα ἐννοῶ· ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο καὶ εἶνε ὁ συλ. κ.τ.λ.) Σοφ. Φ. 978. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 79, Σημ. 3.

ε') Ὡς ὁ ἐνεστὼς ἐν τῷ παρόντι (§ 33 ε'), οὕτω καὶ ὁ παρατατ. τίθεται προσέτι πρὸς δήλωσιν πράξεως σκοπουμένης ἐν τῷ παρελθόντι, π.χ. ἕκαστός τις ἔπειθεν Ξενοφῶντα ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν (=πείθειν ἐπειρᾶτο) Ξ. Ἀν.6,1,19. ἐμισθοῦτο (=ἐπειρᾶτο μισθώσασθαι).

ς') Ὡς ὁ ἐνεστὼς ῥημάτων τινῶν τίθεται ἀντὶ παρακειμένου (§ 33,γ' καὶ ὑποσημ.) οὕτω καὶ ὁ παρατατικὸς αὐτῶν ἀντὶ ὑπερσυντελίκου, οἷον: ἐνίκων (=ἦν νικητής), ἔφευγον (ἦν ἐν τῇ φυγῇ, φυγάς). Ὁ παρατατικὸς τοῦ ἥκω καὶ τοῦ οἴχομαι ἔχει σημασίαν ἀορίστου ἢ ὑπερσυντελ.: ᾠχόμην=ἀπῆλθον ἢ ἀπεληλύθειν· ἧκον= ἦλθον ἢ ἐληλύθειν.

Σημ. 4. Ἐπὶ τῶν ἐξαγγελμάτων τῶν ἀγγέλων τίθεται ὁ παρατατικὸς ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος, διότι ὁ ἄγγελος ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔλαβε τὴν παραγγελίαν, π. χ. ἰέναι σ' ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ τήμερον ταχέως λαβόντα τοὺς λόχους Ἀρφ. Ἀχαρ. 1073.

Σημ. 5. Περὶ τοῦ παρατατ. ἔδει, ἐχρῆν κ.τ.λ. ἰδ. § 43, γ'.

§ 35. γ') **Παρακείμενος.**

1. Ὁ παρακείμενος (τῆς ὁριστ.) δηλοῖ πρᾶξιν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ παρόντι τοῦ λέγοντος (ἢ καὶ πρότερον) καὶ σῳζομέ-

---

δόναι, ἰέναι, ἱστάναι, καλεῖν, λείπειν, πίπτειν, τιθέναι, κ.τ.τ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐπὶ τῶν λεκτικῶν, προτρεπτικῶν καὶ κ.τ.τ. ὡς: λέγειν, ἀγγέλλειν, ἐρωτᾶν, κελεύειν, παρακελεύεσθαι, ἄρχεσθαι καὶ ἄρχεσθαι λόγου κ.τ.τ. καὶ ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν, ὡς: πέμπειν, ἀποστέλλειν, πλεῖν, ἀνάγεσθαι κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νην ἐν τῷ ἀποτελέσματι αὐτῆς, π.χ.* Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἴρηκα, ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. Ἀν.1,2,5. ἡ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν ἰδ. Δ.Σ. σελ. 79, 1.

Σημ. 1. Περὶ τοῦ παρακειμ. τῆς ὑποτακτ., προστακτ. καὶ ἀπαρεμφ. ἰδ. § 40, 3, α') γ') δ').

2. Ἐπειδὴ ὁ παρακείμενος συνάπτει τὸ παρελθὸν μετὰ τοῦ παρόντος, δηλοῖ προσέτι τὴν ἐκ τῆς τελέσεως τῆς ἐνεργείας προελθοῦσαν κατάστασιν, ἤτοι κεῖται ἀντὶ ἐνεστῶτος (ὁ ὑπερσυντέλικος ἀντὶ τοῦ παρατατικοῦ),** ὡς: τέθνηκα=διατελῶ, εἰμὶ ἤδη νεκρός, οἷον : τεθνᾶσιν οἱ θανόντες (= νεκροὶ κεῖνται οἱ θανόντες). Εὐρ. Ἀλκ. 541 Ἔστιν οὓς τινας ἀνθρώπων τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ ; ἰδ. Δ.Σ. σελ. 80, 2.

Σημ. 2. Οἱ τοιοῦτοι παρακείμενοι τίθενται καὶ ἀντὶ ἐνεστώτων ἱστορικῶν, οἷον : Ἐπαμεινώνδας.. ἔγνωκε στρατευτέον εἶναι ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν. Πεισίαν οὖν πείθει προκαταλαβεῖν τὸ Ὄνειον, (ὅπερ κακῶς μετέβαλον εἰς ἔγνω ἐκστρατ.) Ξ. Ἑλλ.7,1,41.

Σημ. 3. Περὶ τῆς σχέσεως τοῦ παρακειμ. πρὸς τὸν ἀόρ. ἰδ. § 37, 1.

3. Ὁ παρακείμενος, καὶ δὴ πασῶν τῶν ἐγκλίσεων, τίθεται καὶ πρὸς δήλωσιν πράξεων μελλουσῶν, ἃς ὁ λέγων ἐκφράζει μετὰ

---

* Ὅπου τὸ ἀποτέλεσμα δὲν σῴζεται, τίθεται ἀόριστος, π.χ. τὸ «ἡ πόλις ἐκτίσθη» δηλοῖ ὅτι ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἀλλ' ἄγνωστον ἂν σῴζεται ἔτι· ἐνῷ «τὸ ἡ πόλις ἔκτισται» δηλοῖ ἡ π. εἶνε ἐκτισμένη καὶ σῴζεται ἔτι καὶ νῦν.

** Οὕτω τίθενται συνήθως τάδε: κέκτημαι, οἶδα, ἔγνωκα, μέμνημαι, κέκλημαι, ἐνδέδυκα, ἔρρωμαι, ἕστηκα, πέφυκα, γέγονα, ἐγρήγορα, βέβηκα, πέποιθα, πέφηνα. Πολλῶν δὲ ῥημάτων ὁ ἐνεστὼς διαφέρει τοῦ παρακειμ. κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ὁ μὲν ἐνεστὼς δηλοῖ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐνεργείας ἢ ἁπλῶς τὴν ἐνέργειαν, ὁ δὲ παρακείμ. τὴν ἐκ τῆς τελέσεως τῆς ἐνεργείας προελθοῦσαν κατάστασιν, π. χ. τέθηλα, πεφόβημαι, δέδοικα, μέμηλε (ἐπικὸν ἐκ τοῦ μέλει), κέκηδα, κεχάρηκα, κεχάρημαι, γέγηθα, τεθάρρηκα, ὄδωδα, δέδορκα, κέχανδα (χανδάνω), ἥγημαι, νενόμικα. Προσέτι δὲ καὶ τὰ ποιητικά : βέβριθα, κέκευθα, κεκοτηώς κ.τ.λ. Οὕτως ἰδίᾳ οἱ παρακείμενοι τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν ἤχου καὶ φθόγγου, ὧν οἱ ἐνεστῶτες δὲν εἶνε πολὺ εὔχρηστοι, οἷον; κέκραγα, λέλακα, κέκλαγγα (κέκληγα), τέτριγα, βέβρυχα (βρυχῶμαι), μέμυκα, μέμηκα. Παρακειμένων μάλιστά τινων οἱ ἐνεστῶτες ἢ ἀπώλοντο ἐντελῶς ἢ ἐν χρήσει εἶνε παρὰ ποιηταῖς, οἷον : οἶδα, ἔοικα, εἴωθα, δέδοικα, δέδια, σέσηρα, τέθηπα, μέμαμεν, μέμονα, γέγωνα, (=φωνῶ), ἄνωγα, κέχηνα, (χαίνω παρὰ μετγν. μόνον) ἔρριγα (ἐπικ. καὶ ποιητ.).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοσαύτης βεβαιότητος καὶ πεποιθήσεως, ὥστε ἐμφανίζει αὐτὰς ὡς τετελεσμένας, οἷον: εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, ὄλωλα Σοφ.Φιλ.75. οἴχωκ', ὄλωλα, διαπεπόρθημαι, φίλοι Αἴ 896.

Σημ. 4. Καὶ ὁ ἀόρ., ὡς θὰ ἴδωμεν (§37, Σημ.5.) τίθεται ἐπὶ πράξεων μελλουσῶν, ἀλλ' ὅμως οὗτος μὲν παρίστησι τὴν μέλλουσαν πρᾶξιν ὡς συμβᾶσαν, ὁ δὲ παρακείμ. ὡς διαρκοῦσαν ἔτι ἐν τῷ ἀποτελέσματι. Πότε δὲ ὁ παρακείμ. τίθεται ἐπὶ μελλουσῶν πράξεων ἐξάγεται ἐκ τῆς συντάξεως τῆς προτάσεως ἢ ἐκ τῆς τοῦ λόγου συναφείας.

Σημ. 5. Ὁ παρακείμ. ἐκφέρεται καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ ἔχω καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἀορίστ., οἷον: ἔχει βεβουλευκὼς Σοφ.Ο.Τ.701. πολλὰ χρήματα ἡρπακότες ἔχομεν Ξ.'Αν.1,3,14. θαυμάσας ἔχω Πλ.Φαιδρ.257,Γ.

§ 36. δ'.) Ὑπερσυντέλικος.

1. Ὁ ὑπερσυντέλικος (τῆς ὁριστικ.) δηλοῖ πρᾶξιν τετελεσμένην ἐν τῷ παρελθόντι καὶ σῳζομένην ἐν τῷ ἑαυτῆς ἀποτελέσματι· διὸ εἶνε ὡς πρὸς τὸ παρελθόν, ὅ,τι εἶνε ὁ παρακείμ. ὡς πρὸς τὸ παρόν·* οἷον: ἐγέγραπτο δὴ τάδε ἐν αὐτῇ Θουκ.1,128. ἥ γε μὲν θύρα ἡ ἐμὴ ἀνέῳκτο μέν.. ἀνέῳκται δὲ καὶ νῦν Ξ.'Ελλ.1,5,14.*

Σημ. 1. Ὅταν ἡ διὰ τοῦ ὑπερσυντελίκου ἐκφερομένη πρᾶξις συνδέηται μετ' ἄλλης παρελθούσης, τότε ὁ ὑπερσυντέλικος, ὡς καὶ ὁ παρατατ. (§34, Σημ.2), δηλοῖ πρᾶξιν, ἥτις εἶνε ἢ σύγχρονος τῇ ἄλλῃ ἐκείνῃ ἢ προγενεστέρα ἢ μεταγενεστέρα· ἐκ τῆς τοῦ λόγου δὲ μόνον συναφείας ἐννοεῖται εἰς ποῖον τῶν τριῶν τοῦ παρελθόντος χρονικῶν σημείων ὡς πρὸς τὴν ἄλλην ἐκείνην ἀνήκει ἡ διὰ τοῦ ὑπερσυντελ. ἐκφερομένη πρᾶξις, ἰδ. Δ.Σ σελ.81, Σημ. 1.

2. Ὁ ὑπερσυντέλ. τίθεται προσέτι ὡς καὶ ὁ παρατατικὸς ἐπὶ διηγήσεως καὶ περιγραφῆς, καὶ δὴ καὶ συνυπάρχουσιν ἐνίοτε· ἀλλ' οὗτος μὲν παρίστησι τὴν πρᾶξιν τοῦ παρελθόντος διαρκοῦσαν ὡς πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἀνάπτυξιν, ὁ δὲ ὑπερσυντέλ. διαρκοῦσαν ὡς πρὸς τὸ ἑαυτῆς ἀποτέλεσμα, π.χ. τὸν δ' ἐκίχανον ἐκτὸς ἀπὸ κλισίης σὺν τεύχεσιν· ἀμφὶ δ' ἑταῖροι εὗδον ὑπὸ κρασὶν δ' ἔχον ἀσπί-

* Ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ ἐκφράσῃ πρᾶξιν ἁπλῶς γενομένην, τελεσθεῖσαν πρὸ ἄλλης παρελθούσης, τίθεται ὁ ἀόριστος, οἷον: ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατασβεννύναι πάντα Ξ.'Αν. 6,3,21.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δας, ἔγχεα δέ σφιν ὄρθ' ἐπὶ σαυρωτῆρος **ἐλήλατο**, τῆλε δὲ χαλκὸς λάμπε (=τὰ ἔγχ. ἵσταντο τότε ὄρθια) Κ.,150 καὶ ἑξῆς.

3. Ὁ ὑπερσυντέλ. τῶν ῥημάτων ἐκείνων, ὧν ὁ παρακείμενος ἔχει σημασίαν ἐνεστῶτος, τίθεται πάντως ἀντὶ παρατατικοῦ, οἷον: ἐκεκτήμην, ἐκεκλήμην κτλ.=εἶχον, ἐκαλούμην κτλ. ἰδ. § 35,2.

Σημ. 2. Ἐνίοτε ἡ διὰ τοῦ ὑπερσυντελ. δηλουμένη πρᾶξις εἶνε οὕτω συνημμένη μεθ' ἑτέρας προηγηθείσης, ὥστε παρίσταται μετ' ἐμφάσεως ὡς διαρκοῦσα ἤδη ἐν τῷ ἑαυτῆς ἀποτελέσματι κατὰ τὸν χρόνον τῆς πρότερον γενομένης πράξεως, π.χ. ὡς δ' ἐλήφθησαν, ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ πάντες Θουκ. 4,47, ἰδ. Δ.Σ. σελ. 82,2.

Σημ. 3. Ὁ ὑπερσυντ. ἐκφέρεται ἐνίοτε καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ εἶχον καὶ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἀορίστου, π. χ. εἶχον ἐμφράξας Θουκ. 7, 34. εἶχον αὐτὴν μεμισθωμένος Δημ. 59,26.

§ 37. ε΄) Ἀόριστος.

1. Ὁ Ἀόριστος (τῆς ὁριστ.) δηλοῖ ἁπλῶς ὅτι ἐγένετό τι ἐν τῷ παρελθόντι, ἐνῷ πάντες οἱ λοιποὶ δηλοῦσι καὶ τὴν ποιότητα τῆς πράξεως, ἤτοι τὸ ἀτέλεστον ἢ τετελεσμένον* (ἰδ. § 32,2), π.χ. οἱ Ἀθηναῖοι εὐθύς, ἐπεὶ ἀνεχώρησαν, σύμμαχοι ἐγένοντο Θουκ. 1, 102. ἐμάχοντο, μέχρις οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέπλευσαν Ξ. Ἑλλ. 1, 1,3. Περὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἀορίστ. πρὸς τοὺς ἄλλους παρῳχημένους χρόνους ἰδ. Δ.Σ. σελ. 83,1.

Σημ. 1. Ὡς ὁ παρατατικὸς δὲν δηλοῖ καθ' ἑαυτὸν (ἰδ. § 34, ἐν ὑποσημ.) διάρκειαν πράξεως, οὕτω καὶ ὁ ἀόριστος δὲν δηλοῖ καθ' ἑαυτὸν ἀκαριαίαν πρᾶξιν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ μεγίστης διαρκείας παρελθοῦσα πρᾶξις δηλοῦται δι' αὐτοῦ, π. χ. ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν Ἡροδ. 2,133. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 83, Σημ. 1.

2. Χρησιμεύει δὲ ἰδίᾳ ὁ ἀόριστος:

α΄) πρὸς δήλωσιν μεταβολῆς καταστάσεως, καὶ μάλιστα οὐ

* Ὅταν π.χ. λέγω ἔγραψα, δηλῶ ὅτι ἡ γραφὴ συνέβη πάλαι ποτὲ ἐν τῷ παρελθόντι· ἂν δὲ ἡ πρᾶξις τῆς ἐν τῷ παρελθόντι γραφῆς πρέπῃ νὰ θεωρηθῇ ἀτέλεστος, ἢ τετελεσμένη, οὐδόλως δηλοῦται διὰ τοῦ ἀορίστου.

** Ὅταν ὁ ἀόριστος δευτερευούσης προτάσεως συνδέηται μετὰ παρῳχημένου ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου μόνον διαγιγνώσκεται ἂν ἡ δι' αὐτοῦ ἐκφερομένη πρᾶξις εἶνε σύγχρονος ἢ προγενεστέρα ἢ μεταγενεστέρα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν ὁ ἀόριστος κεῖται ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει καὶ συνδέηται μετ' ἄλλου παρῳχημένου χρόνου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μόνον ἐν τῇ ὁριστικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσιν*, π. χ. οὕτω δὲ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς ἐβασίλευσε Ἡροδ. 1,130. Αἴας θολερῷ κεῖται χειμῶνι νοσήσας Σοφ. Αἴ. 207. καὶ τότε δὴ θάρσησε α, 92.

β'.) ἰδίᾳ πρὸς διήγησιν συμβάντων παρελθόντων (διηγηματικὸς ἀόριστος καλούμενος), π. χ. Μίνως τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐκράτησε Θουκ. 1,1. τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη 1,104.

Σημ. 2. Ἀντὶ τοῦ ἀορίστου τίθεται, ὡς ἐρρήθη, ἐπὶ διηγήσεων καὶ ὁ παρατατικός· ἀλλ' ὁ μὲν ἀόριστος ἀπαριθμεῖ ἁπλῶς καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰ πράγματα, ὁ δὲ παρατατικὸς διηγεῖται ἱστορικῶς, περιγράφει δηλ. καὶ ζωγραφίζει αὐτά, καθόσον ὁ ἀφηγούμενος μεταφέρων ἑαυτὸν εἰς τὸ παρελθὸν θεωρεῖ καὶ περιγράφει τὸ ἐν τῷ παρελθόντι συμβάν, οὗ ἕνεκα ὁ παρατατ. καλεῖται διηγηματικός, περιγραφικός, γραφικὸς (ἰδ. § 34, α'). Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ὑπερσυντέλ. δηλοῖ πρᾶξιν παρελθοῦσαν οὐ μόνον τετελεσμένην ἀλλὰ καὶ διαρκοῦσάν ποτε ὡς πρὸς τὰ ἑαυτῆς ἀποτελέσματα, διὰ τοῦτο δύναται καὶ οὗτος νὰ λάβῃ χαρακτῆρα περιγραφικὸν (§ 36, 2). Σὺν τούτοις δὲ καταλέγεται καὶ ὁ ἱστορ. ἐνεστώς, δι' οὗ παρελθόντα συμβάντα παρίστανται ἐν τῷ παρόντι τοῦ λέγοντος καὶ φαίνονται πρὸ αὐτοῦ (§ 33,β'.). Διὰ τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης τῶν χρόνων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ παρέχεται εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀφήγησιν μεγίστη ζωηρότης τῆς ἐκθέσεως καὶ λεπτότατος τῆς ἐκφράσεως χρωματισμός, π. χ. ξυνέβη τε τῷ ἀδοκήτῳ (καὶ) ἐξαπίνης ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους θορυβηθῆναι, καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας αὐτῶν, ὅπερ δὴ καὶ προκεχωρήκει, εὐθὺς ἀπορραγὲν ἔφυγε, καὶ ὁ Βρασίδας ἐπιπαριὼν τῷ δεξιῷ τιτρώσκεται, καὶ πεσόντα αὐτὸν ἄραντες ἀπήνεγκαν· τὸ δὲ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ἔμενε μᾶλλον· καὶ ὁ μὲν Κλέων, ὡς τὸ πρῶτον οὐ διενοεῖτο μένειν, εὐθὺς φεύγων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίου πελταστοῦ ἀποθνήσκει κ.τ.λ. Θουκ. 5,10.

γ'.) πρὸς δήλωσιν γνωμῶν καὶ ἀληθειῶν γενικῶν ἐπὶ τῆς πείρας στηριζομένων ἢ πρὸς δήλωσιν φαινομένων, ἅτινα πολλάκις ἐγνώσθησαν ἐν τῷ παρελθόντι, π. χ. τὰς τῶν φαύ-

* Οὕτω δύναται νὰ τεθῇ ὁ ἀόρ. παντὸς ῥήματος, ἰδίᾳ δὲ ἐκείνων, ὧν ὁ ἐνεστὼς δηλοῖ κατάστασιν, οἷον : βασιλεύω = εἰμὶ βασιλεύς, ἐβασίλευσα = ἐγενόμην βασιλεύς· βασιλεύσας = βασιλεὺς γενόμενος· ὁμοίως : θαρσεῖν, πλουτεῖν, ἡσυχάζειν, σπουδάζειν, φεύγειν, ἄρχειν, ἰσχύειν, ἀσθενεῖν, ἄγασθαι, ὀργίζεσθαι, φρονεῖν, διανοεῖσθαι, δύνασθαι, ἔχειν, δουλεύειν, νοσεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (εἴωθε διαλύειν=διαλύει), τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν Ἰσοκρ. 1,1. κάλλος ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε 1,6. Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος καλεῖται μὲν γνωμικός, οὐδὲν δὲ διαφέρει τοῦ διηγηματικοῦ.

Σημ. 3. Ἀντὶ τοῦ τοιούτου ἀόρ. οὐχ' ἧττον τίθεται ὁ ἐνεστώς, περὶ οὗ ἴδ. § 33, α'). Συχνότατα δὲ ἐναλλάσσεται ὁ ἀόριστος τῷ ἐνεστῶτι, ἀλλὰ δι' ἐκείνου μὲν ἡ πρᾶξις δηλοῦται ὡς ἁπλοῦν γεγονός, διὰ τούτου δὲ ὡς διαρκοῦσα ἔτι ἐν τῷ παρόντι τοῦ λέγοντος· π. χ. ὁ τύραννος ταῖς μὲν πρώταις ἡμέραις προσγελᾷ τε καὶ ἀσπάζεται πάντας, ὑπισχνεῖταί τε πολλὰ καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ χρεῶν τε ἠλευθέρωσε καὶ γῆν διένειμε δήμῳ τε καὶ τοῖς περὶ ἑαυτόν, καὶ πᾶσιν ἵλεώς τε καὶ πρᾶος εἶναι προσποιεῖται Πλ. Πολ. 566, Δ.

ε'.) συνήθως παρὰ τοῖς τραγικοῖς, σπανίως δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐπὶ σφοδρῶν ψυχικῶν ὁρμῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ διαλόγῳ ἐν τῇ ταχείᾳ τοῦ λόγου ἐναλλαγῇ, τίθεται ὁ ἀόριστος πρὸς δήλωσιν πράξεως, ἥτις ἐν τῷ παρόντι μὲν γίνεται, παρίσταται δὲ ὡς τελεσθεῖσα ἤδη* π.χ. ὦ ἀγαθέ, καὶ αὐτὸς ἐμαυτοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα (=ἐπῆλθέ μοι ὄρεξις νὰ καταγελάσω..) Πλ. νόμ. 6,86,Δ. καὶ σοὶ ταῦτ', Ἀχιλλέως τέκνον, παρῄνεσα (=διενοήθην νὰ σοὶ παραινέσω) Σοφ. Φ. 14,34.

Σημ. 4. Πολλάκις τίθεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, μάλιστα ἐν τοῖς διαλόγοις τοῦ Πλάτ. καὶ Ξενοφ., τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου ἀντὶ ἐνεστ. πρὸς ἔντονον δήλωσιν προτροπῆς διὰ τοῦ τί οὖν οὐ ἢ τί οὐ· ἴδ. Δ. Σ. σελ. 85, Σημ. 4.

Σημ. 5 Τίθεται ἐνίοτε ὁ ἀόριστος ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον ἀντὶ μέλλοντος, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ παραστήσῃ συμβησόμενόν τι ὡς ἤδη γεγονός, π.χ. ἀπωλόμεσθ' ἄρ', εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῷ Εὐρ. Μ. 78. ἴδ. Δ. Σ. σελ. 85, Σημ. 5.

Σημ. 6. Οὕτως ἐξηγητέος ὁ ἀόριστος ἐν τοῖς χωρίοις, ἐν οἷς δηλοῦται ἀπόπειρα περὶ τοῦ πρακτέου ἄνευ ἀποτελέσματος, οἷον ἐν Εὐρ. Ἴων. 1291 ὁ Κρέων λέγει τῷ Ἴωνι «ἔκτεινά σ' ὄντα πολέμιον δόμοις ἐμοῖς», διότι συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ τὸν φονεύσῃ, ἴδ. Δ. Σ. σελ. 86, Σημ. 6.

Σημ. 7. Συχνάκις τίθεται ὁ Ἀόριστος καὶ ἀντὶ παρακειμένου, π. χ. τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, διέρχομαι Ξ. Ἀπ. 1, 6, 14· διὸ καὶ ἐναλλάσσεται πρὸς αὐτόν, π. χ. ἐτριηράρχησα πεντάκις καὶ τετράκις νεναυμάχηκα Λυσ. 25,12.

---

* Τοιοῦτοι ἀόριστοι εἶνε οἱ ἑξῆς: ἐγέλασα, ἥσθην, ἐπῄνεσα, ἐδεξάμην, κατώμοσα, ᾤμωξα, εἶπον, παρῄνεσα, ἀπέπτυσα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προσέτι δὲ καὶ ἀντὶ ὑπερσυντελίκου, π. χ. Ἄμασις ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο Ἡροδ. 3,18. Οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἐπεὶ ἀνεχώρησαν, σύμμαχοι ἐγένοντο. Θουκ. 1,102· διὸ ἐνίοτε καὶ συνάπτονται πρὸς ἀλλήλους, οἷον: στρατηγὸν οἱ ξύμμαχοι ᾕρηντο Περδίκκαν· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν Ἀθηναίων Θουκ. 1,62. Καὶ ἐνταῦθα ἡ μεταξὺ ἀορίστου καὶ παρακειμ. ἢ ὑπερσυντελ. διαφορὰ εἶνε ἡ ἐξ ἀρχῆς ὁρισθεῖσα, δηλ. ὅτι ὁ μὲν ἀόρ. δηλοῖ τὴν πρᾶξιν ὡς συμβᾶσαν ἁπλῶς, ὁ δὲ παρακ. καὶ ὑπερσυντέλ. ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἐν τῷ παρόντι καὶ παρελθόντι.

Σημ. 8. Περὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἀορίστου πρὸς τὸν παρακείμ. κτλ. ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι, τῇ ἀπαρεμφ. καὶ τῇ μετοχῇ ἰδ. § 40, 3.

§ 38. ς΄.) **Μέλλων.**

Ὁ μέλλων (τῆς ὁριστικ.) δηλοῖ πρᾶξιν μέλλουσαν* καὶ δὴ ἢ διαρκῆ ἢ ἀκαριαίαν (κατὰ παράτασιν ἢ συντέλειαν, π. χ. γράψω=θὰ γράφω ἢ θὰ γράψω)· τίθεται δὲ ὁ μέλλων:

α΄.) ἐνίοτε, ὡς τίθενται ὁ ἐνεστὼς, ὁ ἀντὶ ἐνεστῶτος παρακείμενος καὶ ὁ γνωμικὸς καλούμενος ἀόριστος (§ 33, α΄ καὶ 37, γ΄) ἤτοι πρὸς δήλωσιν ἐννοίας καθολικῆς ἢ γνωμικῶν, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν πρέπῃ νὰ ἐκφρασθῇ καὶ ὑπόδειξίς τις τοῦ μέλλοντος, π. χ. φαμὲν δὲ δή, ὅτι ὁ ἐπιεικὴς ἀνὴρ τῷ ἐπιεικεῖ, οὗπερ καὶ ἑταῖρός ἐστι, τὸ τεθνάναι οὐ δεινὸν ἡγήσεται Πλ. Πολ. 387, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 86, α΄). Παρὰ δὲ Σοφ. Ἀντιγ. 348 κεῖνται καὶ οἱ τέσσαρες χρόνοι παραλλήλως: κρατεῖ δὲ (ἐνν. περιφραδὴς ἀνὴρ) μηχαναῖς ἀγραύλου θηρὸς ὀρεσσιβάτα λασιαύχενα θ' ἵππον ὀχμάζεται ἀμφίλοφον ζυγὸν οὔρειόν τ' ἀκμῆτα ταῦρον καὶ.. ἀστυνόμους ὀργὰς ἐδιδάξατο.., ἄπορος ἐπ' οὐδὲν ἔρχεται τὸ μέλλον. Ἅιδα μόνον φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται· νόσων δ' ἀμηχάνων φυγὰς ξυμπέφρασται.

β΄.) συχνάκις τίθεται ὁ μέλλων ὡς μετριωτέρα τις καὶ κοσμιωτέρα ἔκφρασις τοῦ παρόντος, μὴ ὑποτιθεμένου ὡς ὄντως ὑπάρχοντος, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ παρόντι δυνατοῦ ὑπό τινας περιστάσεις· οὕτω συχνάκις τίθεται τὸ βουλήσομαι (=βούλομαι, εἰ ἔξεστι) π.χ. τοὐμὸν δ' ἐγώ, κεἰ σμικρόν ἐστι, σπέρμ' ἰδεῖν βουλήσομαι Σοφ. Οἰδ. Τ. 1077. Ὁμοίως καὶ τὸ ἐθελήσω, π. χ. φημὶ ἐγὼ

---

* Ἡ μέλλουσα πρᾶξις συνδεομένη μετ' ἄλλης ἐπίσης ἐν τῷ μέλλοντι κειμένης, θεωρεῖται ἢ σύγχρονος αὐτῇ, ἢ προγενεστέρα ἢ μεταγενεστέρα, ὅπερ διαγιγνώσκεται ἐκ τῆς συναφείας τῶν ἐννοιῶν Ξ. Ἀν. 4,7,20.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶναι τὸ δίκαιον τὸ τοῦ κρείττονος ξυμφέρον· ἀλλὰ τί οὐκ ἐπαινεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐθελήσεις Πλ.Πολ.338, Γ. Ἐπίσης καὶ τὸ εὑρήσομεν, εὑρήσετε, αἰτήσομαι, ἐξ—, δεήσομαι.

γ'.) Τίθεται προσέτι πρὸς δήλωσιν πράξεως ἐν τῇ διανοίᾳ μόνον ὑπαρχούσης, ἤτοι πράξεως, ἣν 1) ἐπιθυμεῖ, θέλει τις νὰ ἐκτελέσῃ ἐξ ἰδίας γνώμης· 2) ἣν ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει, μέλλει, νὰ ἐκτελέσῃ κατὰ τὴν γνώμην ἄλλου· 3) ἣν πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ ἕνεκα τῶν σχέσεων· 4) ἣν δύναται ἢ ἔξεστιν αὐτῷ ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ ἐκτελέσῃ. Οὕτω δὲ ὁ μέλλων τῆς ὁριστ. πολλάκις κεῖται ἀντὶ τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων. Ὁμοίαν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ μέλλω μετ' ἀπαρεμφάτου, περὶ οὗ ἰδ. Σημ. 4, καὶ Δ. Σ. σελ. 87, γ'.

δ') πρὸς δήλωσιν μετριωτέρας προσταγῆς κατὰ β' πρόσωπον. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται οὐ· σπανιώτατα μή, π. χ. ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου, ἀλλ' ὑμῶν φείσεσθε Ξ. Ἑλλ.2,3,34. φυλάξετε τὴν πίστιν.., καὶ μὴ βουλήσεσθε Δημ.23,117.κτλ. Καὶ κατὰ γ'.πρόσωπον μετὰ προηγηθεῖσαν προστακτικὴν ἰδ.α,277.

ε'.) Τοὐναντίον μετὰ τοῦ οὐ ἐρωτηματικῶς τίθεται ὁ μέλλ. πρὸς δήλωσιν ἐντόνου καὶ αὐστηρᾶς προσταγῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ μετά τινος εἰρωνικῆς πικρίας, οἷον: οὐ παύσει λέγων; (=παῦσαι).— οὔκουν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας; Πλ.Γοργ.466,Ε. ἰδ. Δ.Σ.σελ.88,ε'.

ς'.) πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως κατὰ β' πρόσωπον μετὰ τοῦ οὐ μὴ ἐρωτηματικῶς, π.χ. οὐ μὴ λαλήσεις; (=μὴ λαλήσῃς) Ἀρφ.Ν.505.

Σημ. 1. Ὅταν τῇ ἐντόνῳ προσταγῇ ἀντιτίθηται ἔντονος ἀπαγόρευσις, ἐκφέρονται ἀμφότεραι ἐρωτηματικῶς, ἐκείνη μὲν διὰ τοῦ οὐ, αὕτη δὲ διὰ τοῦ μὴ ἢ μηδέ, π.χ. οὐ σῖγ' ἀνέξει μηδὲ δειλίαν ἀρεῖς; (=δὲν θὰ ἡσυχάσῃς καὶ νὰ μὴ ἦσαι δειλός; =ἡσύχασον καὶ μὴ ἴσθι δειλός) Σοφ.Αἴ.75. οὔκουν καλεῖς αὐτὸν καὶ μὴ ἀφήσεις; Πλ. Συμπ.175, Α. οὐ θᾶσσον οἴσεις μηδ' ἀπιστήσεις ἐμοί; Σοφ.Τρ 1183.

Σημ. 2. Καὶ τὸ οὐ μὴ μετὰ τοῦ β' προσώπ. τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. ἄνευ ἐρωτήσεως κατ' ἔλλειψιν ῥήματος φόβου σημαντικοῦ δηλοῖ ἀπαγόρευσιν, π. χ. οὐ μὴ μῦθον ἐρεῖς (=μὴ εἴπῃς) Εὐρ. Ἰκ. 1066. Ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ μέλλοντος μετὰ τοῦ οὐ τίθεται ὁ ἐνεστὼς μετὰ τοῦ οὐ πρὸς ἔκφρασιν προσταγῆς καὶ δὴ ἐμφαντικωτέρας τῆς διὰ τοῦ μέλλοντος,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

π. χ. δεῦρο δή, ἦδ' ὅς, εὐθὺ ἡμῶν. Οὐ παραβάλλεις ;(=πρόβαλλε, προσέρχου) Πλ. Λυσ. 203, Β.

Σημ. 3. Ἡ πρᾶξις, ἣν εὐθὺς προτίθεταί τις νὰ πράξῃ, ἐκφέρεται διὰ τοῦ μέλλω μετ' ἀπαρεμφάτου, συνήθως μὲν ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος (ἰδ. καὶ ἑξῆς Σημ. 4) σπανίως δὲ ἀορίστου, παρακειμένου δὲ μόνον ἐπὶ τοῦ τεθνάναι, π. χ. μέλλω ὑμᾶς διδάξειν ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε Πλ. Ἀπολ. 21. Β. ἀκούω τινὰ διαβάλλειν ἐμὲ ὡς ἐγὼ ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. Ξ. Ἀν. 5, 7, 5

Σημ. 4. Τὸ μέλλω μετ' ἀπαρεμ. δηλοῖ πολλάκις οὐ μόνον διανοεῖσθαι νά.., ἀλλὰ καὶ ἐλπὶς εἶναι νά.., πρέπει νά.., πρόκειται νά..· ὅθεν τὸ μέλλω μετ. ἀπαρεμφάτου σημαίνει 1) πρᾶξιν, ἣν προτίθεται, μελετᾷ, διανοεῖται νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον ἢ ἄλλος τις· 2) πρᾶξιν, ἧς ἡ πραγμάτωσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων ἢ εἶνε ἀναγκαῖον αὐτῶν ἀποτέλεσμα καὶ 3) γνώμην στηριζομένην ἐπὶ ἁπλῆς πιθανότητος, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 89, Σημ. 4.

Σημ 5. Περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν (κεν) ἰδ. § 42, Σημ. 6.

§ 39 ζ'.) **Μέλλων τετελεσμένος.**

Ὁ τετελεσμένος μέλλων (τῆς ὁριστ.) δηλοῖ πρᾶξιν, ἥτις ὡς πρὸς τὸν χρόνον τοῦ λέγοντος θὰ εἶνε ἐν τῷ μέλλοντι τετελεσμένη καὶ θὰ σῴζηται ἐν τῷ ἀποτελέσματι· διὸ εἶνε ὁ παρακείμενος τοῦ μέλλοντος, π.χ. ἡ πολιτεία τελέως κεκοσμήσεται Πλ. Πολ. 506, Α. μνήμη καταλελείψεται Θουκ. 2, 64. τὰ δ' ἄλλα τεύχη κοίν' ἐμοὶ τεθάψεται Σοφ. Αἴ. 577.

Σημ. 1. Μόνον τὸ μέσον ῥῆμα ἔχει τετελεσμένον μέλλοντα κατ' ἴδιον τύπον, ὅστις ἔχει καὶ παθητικὴν σημασίαν· ἐν δὲ τῷ ἐνεργητικῷ (πλὴν ὀλίγων τετελεσμένων μελ. ἐν τύπῳ ἐνεργητικῷ (τεθνήξω ἑστήξω, κεχαρήσω), ἐκφέρεται ἐνιαχοῦ περιφραστικῶς διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργητ. παρακειμ. καὶ τοῦ μέλ. τοῦ εἰμὶ (ἔσομαι), π.χ. ἐμοὶ λελήψεται ἄλγεα λυγρὰ Ω, 742. τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι Δημ. 4, 50. Εὕρηται δὲ ἐνίοτε καὶ ἡ περίφρασις ἡ γινομένη διὰ τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου (παθητ.) παρακειμ.. καὶ τοῦ ἔσομαι, καὶ μάλιστα πάντοτε ἐπὶ ῥημάτων, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ σχηματίσωσι τετελ. μέλλοντα, π. χ. οἱ πολέμιοι ἐψευσμένοι ἔσονται Ξ. Ἀν. 3, 2, 31. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 90, Σημ. 1.

Σημ. 2. Ὁ τετελεσμένος μέλλων τῶν ῥημάτων, ὧν ὁ παρακείμενος ἔχει σημασίαν ἐνεστῶτος (§ 35, 2) λαμβάνεται ἀντὶ ἁπλοῦ μέλλοντος, π. χ. μεμνήσομαι, κεκτήσομαι, κεκλήσομαι, ἑστήξω.

Σημ. 3. Ὡς ὁ παρακείμ. (§ 35, 3), οὕτω καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τίθεται ἐνίοτε ἐμφαντικῶς ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ μέλλοντος. Τὸ ἀποτέλεσμα τότε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς μελλούσης πράξεως δηλοῦται ὡς ὄντως γιγνόμενον (ἀρχόμενον), π. χ. φράζε, καὶ πεπράξεται Ἀρφ.Πλ.1027. εἴ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ κατακεκόψεσθαι. 1,5,16.

Σημ. 4 Τὸ τετελεσμένον ἐν τῷ μέλλοντι ἄνευ τῆς δευτερευούσης σημασίας τῆς παρατάσεως τῆς πράξεως ἐν τῷ ἀποτελέσματι, ὅπερ ἡ Λατινικὴ διὰ τοῦ τετελ. μέλλοντος ἐκφέρει, συχνότατα ἐκφράζει ἡ Ἑλληνικὴ διὰ δευτερευουσῶν προτάσεων, ἐκφερομένων δι' ὑποθετικῶν συνδέσμων ἢ δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τοῦ ἄν, οἷον : ἐάν, ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, πρὶν ἄν, ἔστ' ἄν, ὃς ἄν κτλ. καὶ τοῦ ἀορίστου τῆς ὑποτακτικῆς, π. χ. ἐὰν τοῦτο λέξῃς (=si hoc dixeris), ἁμαρτήσει.

§ 40. Οἱ χρόνοι ἐν ταῖς ἄλλαις ἐγκλίσεσιν, ἐν τῇ ἀπαρεμφ. καὶ ἐν τῇ μετοχῇ.

1. Πάντες οἱ χρόνοι δηλοῦσι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσι τὴν αὐτὴν ποιότητα (τετελεσμένον, ἀτέλεστον), ἣν καὶ ἐν τῇ ὁριστικῇ, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ τὸ αὐτὸ χρονικὸν. σημεῖον· καθόσον πάντες μὲν οἱ χρόνοι τῆς ὑποτακτ. δηλοῦσι πάντοτε τὸ δι' αὐτῶν ἐκφερόμενον ὥς τι μέλλον, οἱ δὲ τῆς εὐκτικ. (οἱ ἱστορικ. χρόνοι τῆς ὑποτ.) ποτὲ μὲν κατὰ τὴν κυρίαν αὐτῶν σημασίαν ὡς παρελθόν, ποτὲ δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται, ὡς παρὸν ἢ ὡς μέλλον, οἱ δὲ τῆς προστακτικῆς, ὡς ἐγκλίσεως τῆς προσταγῆς, δηλοῦσιν αὐτὸ πάντοτε ὡς παρὸν ἢ ὡς μέλλον· ἰδ. περὶ ἐγκλίσεων.

2. Ἡ ἀπαρέμφατος καὶ ἡ μετοχή, αἵτινες οὐδέποτε ἀποτελοῦσι πρότασιν ἀνεξάρτητον, ἀλλ' εἶνε μέρη προτάσεως, δὲν δηλοῦσι τὸ χρονικὸν σημεῖον, ἀλλὰ τὴν ποιότητα μόνον τῆς δι' αὐτῶν ἐκφερομένης ῥηματ. ἐννοίας, ἤτοι ἂν ἡ ῥηματ. ἔννοια ἡ εἰς τὸ παρελθὸν ἢ τὸ ἐνεστὼς ἢ τὸ μέλλον ἀνήκουσα εἶνε ἔτι ἀτέλεστος ἢ τετελεσμένη ἢ νῦν τὸ πρῶτον ἐπικειμένη, τὸ δὲ χρονικὸν σημεῖον ἐκφέρεται διὰ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἧς αὗται ἀποτελοῦσι μέρος· διὸ πᾶσα ἀπαρέμφατος καὶ μετοχὴ δύναται νὰ συναφθῇ μετὰ παντὸς χρόνου τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται.*

Σημ. 1. Ἀλλ' εἰ καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀπαρεμφ. καὶ τῆς μετοχῆς ὁρίζεται

* Βούλομαι (ἠβουλόμην, βουλήσομαι λέγειν· γελῶν λέγει (ἔλεγε, λέξει)· λέγει γεγραφέναι (γράψαι)· ἔλεξε γεγραφέναι (γράψαι)· λέξει γεγραφέναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται, ὅμως ὑπάρχουσι καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς δὲν τηρεῖται τοῦτο. Οὕτω π. χ. ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς τῶν **λεκτικῶν**, **δοξαστικῶν** καὶ **αἰσθητικῶν** ῥημάτων συχνότατα τίθεται ὁ ἐνεστὼς τῆς ἀπαρεμφ. ἐπὶ πράξεως ἐν τῇ ἀναπτύξει μὲν διατελούσης, παρελθούσης δ' ὅμως, ἔνθα ἐν κυρίᾳ προτάσει ἤθελε τεθῇ ὁ παρατατικός· τὸ χρονικὸν λοιπὸν σημεῖον ἐνταῦθα ὁρίζεται οὐχὶ ἐκ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται, ἀλλ' ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ λέγοντος. Συχνάκις δὲ ἐναλλάσσεται ὁ ἐνεστὼς τῆς ἀπαρεμφ. πρὸς τὸν ἀόριστον αὐτῆς, ὡς ὁ παρατ. αὐτῆς πρὸς τὸν ἀόρ. τῆς αὐτῆς ἐν ταῖς διηγηματικαῖς κυρίαις προτάσεσιν (§ 37, Σημ. 2), ἰδ. Δ.Σ σελ.91,Σημ.1.

Σημ. 2. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν μετοχῶν ὁ διορισμὸς τοῦ χρόνου δὲν ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τοῦ ῥήματος, εἰς ὃ αὗται ἀναφέρονται, ἀλλ' ἐκ τῆς σχέσεως πρὸς τὸν χρόνον τοῦ λέγοντος, ἰδ. Δ.Σ.σελ.92,Σημ.2.

3. Ὁ ἀόριστος ὡς ἐν τῇ ὁριστικῇ, οὕτω καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐγκλίσεσιν ἀποτελεῖ ἀντίθεσίν τινα πρὸς τοὺς ἄλλους αὐτῶν χρόνους, καθόσον ἀποβαλὼν τὴν χρονικὴν περίοδον δηλοῖ τὴν πρᾶξιν γενικῶς ὡς συμβᾶσαν, ἀρξαμένην, ἢ ὡς συμβαίνουσαν, ἀρχομένην· ἐντεῦθεν δὲ γίνεται φανερὸν ὅτι ὁ ἀόριστος ἀποτελῶν ἀντίθεσιν οὐ μόνον πρὸς τὸν παρατατ. καὶ ὑπερσυντ., ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐνεστ. καὶ παρακείμ., ὑπάρχει οὐ μόνον ἐν τῇ εὐκτικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὑποτακτ. καὶ τῇ προστακτ.· διὸ ἀντιτίθενται οὗτοι πρὸς ἀλλήλους ὡς ἀκριβῶς λέγεται ἐν τῷ Διεξ. Συντακτ. σελ. 92, 3 καὶ ἑξῆς.

Σημ. 3. Ὁ ἀόριστος, ὁ παρατ. καὶ ὁ ὑπερσυντέλ. τῆς Εὐκτ. τίθενται ἐπὶ παρελθόντος ἐν δευτερευούσαις μόνον προτάσεσιν, ἐξηρτημέναις ἐκ ῥήματος δηλοῦντος τὸ παρελθὸν καὶ δὴ ἐπὶ τῶν ἑξῆς περιπτώσεων: Ἐν ταῖς οὐσιαστικαῖς προτάσεσι ταῖς διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς (=ὅτι) ἐκφερομέναις· ἐν ταῖς ἐπιρρηματ. προτάσεσι ταῖς διὰ τοῦ ὅτι (=διότι) ἐκφερομέναις· ἐν ταῖς πλαγίαις ἐρωτηματ. προτάσεσιν, αἵτινες ἐν ὀρθῷ λόγῳ ἤθελον ἐξενεχθῇ διὰ τῆς ὁριστ., καὶ τέλος ἐν ταῖς ἐπιρρημ. ἅμα τε καὶ ἐπιθετ. προτάσεσι, ταῖς δηλούσαις ἀόριστον, συχνὴν ἐπανάληψιν πράξεώς τινος ἐν τῷ παρελθόντι (§ 50, 4). Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ μὲν ἀόριστος τῆς Εὐκτ. ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν σχέσιν ἀντιστοιχεῖ πάντοτε πρὸς τὸν ἐν τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἀόριστον τῆς ὁριστ., ὁ δὲ παρατατ. καὶ ὁ ὑπερσυντέλ. τῆς Εὐκτ. ἀντιστοιχοῦσιν ἐν τῇ τελευταίᾳ μόνον περιπτώσει, δηλ. ἐπὶ ἀορίστου ἐπαναλήψεως, πρὸς τὸν παρατατ. καὶ ὑπερ-

---

(γράψαι)· γεγραφὼς (γράψας) λέγει (ἔλεξε, λέξει)· ἐλπίζει, (ἤλπιζεν, ἐλπίσει) εὖ πράξειν· παρασκευάζεται (παρεσκευάζετο, παρασκευάσεται) ὡς λέξων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συντέλ. τῆς οριστ. καὶ διαφέρουσι τοῦ ἀορίστου τῆς εὐκτ. μόνον, καθότι ἐκεῖνοι μὲν ἐκφράζουσι τὴν πρᾶξιν τῆς δευτερευούσης προτάσεως ὡς σύγχρονον τῇ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ὁ δὲ ἀόριστος τῆς Εὐκτικῆς ἐκφράζει αὐτὴν ὡς προγενεστέραν τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει· ἐν ταῖς πρώταις δ' ὅμως τρισὶ περιπτώσεσιν ὁ παρατατ. ἢ ὑπερσυντέλ. τῆς Εὐκτ. κεῖται κανονικῶς μὲν ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ παρακειμ. τῆς οριστ. ἐπὶ προτάσεως ἐξαρτωμένης ἐκ παρῳχημένου χρόνου, σπανίως δὲ ἀντὶ τοῦ παρατ. ἢ ὑπερσ. τῆς οριστ. ἐπὶ προτάσεως ἀνεξαρτήτου, διότι συνήθως τότε ἐνταῦθα τίθεται ὁ παρατ. ἢ ὁ ὑπερσ. τῆς οριστ. ἀντὶ τῶν τῆς Εὐκτ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 93, Σημ. 3.

Σημ. 4. Ἐν ταῖς κυρίαις προτάσ. ὁ παρατ. καὶ ἀόρ. τῆς Εὐκτ. ἐκφράζουσι παρόν τι ἢ μέλλον (§ 45 καὶ 46) καθὼς ἐπίσης καὶ ἐν πάσαις ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν, ἐν αἷς ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸν ἐνεστῶτα καὶ ἀόριστ. τῆς ὑποτακτ., ἐκφράζουσιν μέλλον τι, ὡς καὶ οὗτοι τῆς ὑποτακτ., μετὰ τῆς διαφορᾶς, ὅτι οἱ μὲν τῆς ὑποτακτ. ἀναφέρονται εἰς τὸ παρόν, οἱ δὲ τῆς Εὐκτ. εἰς τὸ παρελθόν, οἷον : λέγω ὅτι ἐάν τι ἔχῃς, δώσεις (=ἐάν θὰ ἔχῃς τι) ·—ἔλεγον ὅτι, εἴ τι ἔχοις, δώσεις (=ἐὰν θὰ εἶχές τι)·— λέγω, ὅτι ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς, ἁμαρτήσει (=ἐὰν τοῦτο θὰ κάμῃς)· — ἔλεγον, ὅτι, εἰ τοῦτο ποιήσαις, ἁμαρτήσοιο (=ἐὰν τοῦτο θὰ ἔκαμες).

Σημ. 5. Τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα βούλησιν, δισταγμόν, παράκλησιν προσταγήν, ἀπαγόρευσιν, δύναμιν ἢ ἀδυναμίαν, δοξασίαν, ἐλπίδα, ὑπόσχεσιν καὶ τὰ ὀμοτικά, ἐὰν τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν εἶνέ τι μέλλον, συντάσσονται μέλλοντι μὲν τῆς ἀπαρεμφ., ὅταν πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ μάλιστα ἡ ἔννοια τοῦ μέλλοντος, ἐνεστῶτι δὲ ἢ παρακειμένῳ ἔχοντι σημασίαν ἐνεστῶτος (οἷον : μεμνῆσθαι) ἐπὶ ἀμέσως προσδοκωμένης ἢ βεβαίας πράξεως, ἀορίστῳ δέ, ὅταν πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ αὐτὴ ἡ πρᾶξις. Τὸ μέλλω τὸ σημαῖνον ὀκνῶ, διστάζω, ἀναβάλλω οὐδέποτε συντάσσεται μέλλοντι.

Σημ. 6. Τὰ βουλητικὰ καὶ δυναμικὰ ῥήματα συντάσσονται συχνότερον μὲν ἐνεστῶτι ἢ ἀορίστῳ τῆς ἀπαρεμφ., σπανιώτατα δὲ μέλλοντι αὐτῆς· τὰ δὲ λεκτικά, δοξαστικά, ὀμοτικὰ καὶ τὰ ὑποσχετικὰ συντάσσονται μὲν καὶ τοῖς τρισὶ τούτοις χρόνοις τῆς ἀπαρεμφ., ἀλλ' ἀορίστῳ αὐτῆς εὕρηνται συντασσόμενα συχνότερον μὲν ἐπὶ πράξεως παρελθούσης, σπανιώτερον δὲ ἐπὶ πράξεως μελλούσης.

§ 41. Β) **Γενικῶς περὶ τῶν ἐγκλίσεων.**

1. Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, δι' ὧν ἐκφράζεται ἡ σχέσις τοῦ κατηγορήματος πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει τέσσαρας ἐγκλίσεις :

α') Τὴν ἔγκλισιν τῆς πραγματικότητος, ἤτοι τὴν ὁριστικήν.

β'.) Τὴν ἔγκλισιν τῆς προσδοκίας, ἤτοι τὴν ὑποτακτικήν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ'.) Τὴν ἔγκλισιν τοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ μόνον ὑπάρχοντος, ἤτοι τὴν **εὐκτικήν**.

δ'.) Τὴν ἔγκλισιν τῆς ἀμέσου δηλώσεως τῆς βουλήσεως τοῦ λέγοντος, ἤτοι τὴν **προστακτικήν**.

Σημ. 1. Τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται διὰ τῶν παρῳχημένων χρόνων τῆς ὁριστικῆς, καθόσον τὸ ὑπάρξαν ἐν τῷ παρελθόντι δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τῷ παρόντι τοῦ λέγοντος. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ παρῳχημένον δηλοῦσιν οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος, οἱ δεχόμενοι αὔξησιν, ἤτοι ὁ παρατατ., ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ ἀόριστος τῆς ὁριστ., οὐχὶ δὲ καὶ ὁ παρακείμενος.

Σημ. 2. Διὰ τῶν παρῳχημένων χρόνων δηλοῦται 1) τὸ ἐν τῷ παρελθόντι πραγματικόν· 2) τὸ μὴ πραγματικόν, καὶ 3) τὸ δυνατὸν ἐν τῷ παρελθόντι (διὰ τῶν παρῳχημένων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἄν).

2. Αἱ ἐγκλίσεις τίθενται ἐν τῇ προτάσει διττῶς:

α') **ἀπολύτως** ἢ ἀνεξαρτήτως, καὶ τότε ἡ πρότασις λέγεται **ἀπόλυτος** (ἢ ἀνεξάρτητος, κυρία).

β') ἐν **ἐξαρτήσει**, καὶ τότε ἡ πρότασις λέγεται **ἐξηρτημένη** ἢ ὑποτελὴς κτλ., ἰδ. § 7, 5.

3. Αἱ ἀπόλυτοι προτάσεις διαιροῦνται εἰς **προτάσεις κρίσεως**, δι' ὧν ἐκφράζει τις κρίσιν περί τινος, καὶ εἰς **προτάσεις ἐπιθυμίας**, δι' ὧν ἐκφράζει ἐπιθυμίαν. Ἐπὶ ἀρνήσεως ἐν μὲν ταῖς προτάσεσι τῆς κρίσεως τίθεται τὸ **οὐ**, ἐν δὲ ταῖς τῆς ἐπιθυμίας τὸ **μή**.

4. Μετὰ τῆς ὑποτακτ., εὐκτικῆς καὶ τῶν παρῳχημένων τῆς ὁριστ. συνάπτεται τὸ ἂν ἐν ὡρισμέναις περιπτώσεσιν, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰς ἐγκλίσεις προτάσεων **κρίσεως** καὶ διακρίνῃ ἀπὸ τῶν προτάσεων τῆς **ἐπιθυμίας**, ἐν αἷς δὲν πρέπει νὰ τίθηται, ἰδ. ἀριθ. 5.

Σημ. 3. Τὸ ἂν τίθεται εὐθὺς μετὰ τὸ ῥῆμα· ὅταν δὲ προηγῆται τοῦ ῥήματος λέξις τις, π.χ. ἄρνησις ἢ λέξις ἐρωτηματικὴ ἢ ἄλλη τις μετ' ἐμφάσεως ἐκφερομένη, τότε τίθεται τὸ ἂν μετ' αὐτήν· πολλάκις δὲ προηγεῖται τῆς τοιαύτης ἐκφράσεως τροπικόν τι ἐπίρ., ὡς: ἴσως ἢ τάχα κττ. π.χ. ὥρα ἂν εἴη λέγειν Ξ. Ἀπ. 3, 5, 7. τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν; 1, 1, 5. ἡδέως ἂν ὑμῶν πυθοίμην Δημ. 50, 67. τάχ' οὖν εἴποι τις ἂν Ξ. Κυρ. 5, 4, 35. Οὐχὶ σπανίως τίθεται τὸ ἂν δίς· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἂν προαγγέλλει τὸ δυνητικὸν τῆς προτάσεως, τὸ δὲ δεύτερον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἵσταται παρὰ τὸ ῥῆμα.

5. *Ἐγκλίσεις ἐν ἀπολύτῳ λόγῳ* (ἀνεξάρτητοι)

Α. Προτάσεις **κρίσεως**.	Β. Προτάσεις **ἐπιθυμίας**.
1. Ὁριστικὴ (οὐ)	2. Προστακτικὴ (μὴ)
3. [Ὑποτακτ. μετὰ τοῦ ἂν (οὐ)]	4. Ὑποτακτ. ἄνευ τοῦ ἂν)μὴ)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν (οὐ) 6. Εὐκτικ. ἄνευ τοῦ ἄν (μή)
7. Παρῳχημένοι μετὰ τοῦ ἄν (οὐ) 8. Παρῳχημ. ἄνευ τοῦ ἄν(μή)

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΙΣΕΩΝ

§ 42. α΄.) **Ὁριστική.**

1. Ἡ ὁριστικὴ ὡς ἔγκλισις τῆς πραγματικότητος τίθεται: α΄) πρὸς δήλωσιν τοῦ βεβαίου ἢ πραγματικοῦ ἤ τινος, ὅπερ ὁ λέγων λαμβάνει ὡς πραγματικόν. Κατ' ἀκολουθίαν δηλοῖ τι ἐξ ἀντικειμένου ἢ ἐξ ὑποκειμένου ὑπάρχον, οἷον: ἔστι θεὸς—τὸ ῥόδον ἀνθεῖ—ἀεὶ τοιοῦτος εἶ· εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνεις.

Σημ. 1. Κατὰ ταῦτα ἡ ὁριστικὴ συχνάκις τίθεται μετὰ τοῦ καὶ δὴ ἐν κυρίαις προτάσεσι δηλούσαις παραδοχήν τινος ὡς πραγματικοῦ ἐπὶ τὸ ζωηρότερον, π. χ. καὶ δὴ δέδεγμαι· τίς δέ μοι τιμὴ μένει; (=ἔστω· παραδέχομαι τοῦτο ὡς πραγματικόν) Αἰσχλ. Εὐμ. 854. ποιῶ δ' ὑμᾶς ἐξαπατηθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἥκειν εἰς Φᾶσιν. καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν Ξ. Ἀν. 5,7,9. Ἐνίοτε προτάσσεται τοῦ καὶ δὴ τὸ εἶεν, π.χ. εἶεν καὶ δὴ τεθνᾶσι· τίς με δέξεται πόλις; Εὐρ. Μ. 386.

β΄.) ἐπὶ ἐρωτήσεων (ἰδίᾳ τοῦ θαυμασμοῦ ἢ τοῦ πάθους), δι' ὧν ἐκφέρεται τὸ ἀντίθετον τῆς τοῦ κατηγορήματος ἐννοίας οὕτως, ὥστε αἱ μὲν μετ' ἀρνήσεως προτάσεις ἰσοδυναμοῦσι καταφατικαῖς ἄνευ ἐρωτήσεως, αἱ δὲ ἄνευ ἀρνήσεως ἐκφερόμεναι ἰσοδυναμοῦσιν ἀποφατικαῖς, οἷον: πῶς οὐκ οἶδα; (=οἶδα.)— πῶς οἶδα; (=οὐκ οἶδα)· πῶς οὖν.. ποιοῦμεν; (=οὔ πως ποιοῦμεν) Πλ. Συμπ. 214, Α. τοῦτο μὲν οἶσθα, ὅτι ὑποζυγίοις ἀλοῶσι τὸν σῖτον; τί δ' οὐκ, ἔφην ἐγώ, οἶδα; Ξ. Οἰκ. 18,4· πῶς γὰρ οὐκ εἴσομαι, καὶ πάνυ γε πολλήν; (χάριν) Πλ. Θεαίτ. 155, Ε.

γ΄.) ἐπὶ ἐρωτήσεων πρὸς ἔκφρασιν ὑποθετικῆς ἐννοίας, οἷον: ἀσθενέστερος εἶ; τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ (=εἰ ἀσθενέστ. εἶ) Δ. Ἀνδροτ. 601. ἀδικεῖ τις ἑκών;.. τιμωρία κατὰ τούτου Δημ.

δ΄.) εἰς δήλωσιν εὐχῆς ἀνεκπληρώτου τίθεται τὸ εἴθε (αἴθε), εἰ γὰρ μετὰ παρῳχημένου χρόνου τῆς ὁριστικ. ἄνευ τοῦ ἄν· ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ μή, π. χ. εἴθε σοι τότε συνεγενόμην, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ ταῦτα ἦσθα Ξ. Ἀπ. 1,2,46. εἰ γὰρ τοσαύτην δύναμιν εἶχον, ὥστε σὴν εἰς φῶς πορεῦσαι.. γυναῖκα Εὐρ. Ἀλκ. 1072.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφέρεται καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ **εἴθε**, (**εἰ γάρ**, ὡς) ὤφελον, —ες, —ε μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου, π. χ. **εἴθ' ὤφελες** τοιάδε τὴν γνώμην πατρὸς θνήσκοντος **εἶναι** Σοφ. Ἠλ. 1021. **εἰ γὰρ ὤφελον** οἷοί τε **εἶναι** οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι Πλ. Κρίτ. 24, Δ. ἡ δ' εἷλεθ', ὥς γε **μή ποτ' ὤφελεν λαβεῖν** Μενέλαον Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 70. Ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ μόνου τοῦ ὤφελον, π. χ. ἐπειδὴ δέ, ἃ μήποτ' **ὤφελε**, συνέβη Δημ 18,288. Δύναται δὲ ἡ περὶ παρελθόντος εὐχὴ νὰ παρατείνηται καὶ εἰς τὸ παρόν, ὅτε γίνεται χρῆσις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ παρατατικοῦ, π. χ. **εἴθ ἦσθα** δυνατὸς δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ Εὐρ. Ἡράκλ. 731· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ μετὰ τοῦ ὤφελον ἀπαρέμφατον τίθεται συνήθως κατ' ἐνεστ., οἷον : **αἴθ' ὤφελες** παρὰ νηυσὶν ἀδάκρυτος.. ἧσθαι Α, 415.

Σημ. 2. Καὶ ἄνευ τοῦ εἴθε ἐκφέρεται ἐνίοτε τοιαύτη εὐχή, π. χ. μὴ γᾶς ἐπὶ ξένας θανεῖν ἔχρῃζες, ἀλλ' ἔρημος ἔθανες ὧδέ μοι Σοφ. Οἰδ. Κολ. 1713.

Σημ. 3. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ παρ' Ὁμήρῳ ἐκφέρεται μόνον διὰ τοῦ **αἴθ'** (ὡς) ὤφελον.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ μέλ. τῆς ὁριστ. ἀντὶ τῆς προστακτ. ἰδ. § 38, δ'.

Σημ. 5. Περὶ τοῦ ἐχρῆν, ἔδει, προσῆκε, ὤφελον κτλ., καιρὸς ἦν, αἰσχρὸν ἦν κτλ. ἰδ. § 43, γ'.

Σημ. 6. Ὁ μέλλων τῆς ὁριστικῆς λαμβάνων σπανίως τὸ ἂν (κὲν) δηλοῖ ὅτι πρᾶξίς τις θὰ συμβῇ ἐν τῷ μέλλοντι ὑπό τινας περιστάσεις. Παρ' Ὁμήρῳ ἡ μετὰ τοῦ κὲ (ν) σύνταξις τοῦ μέλλ. τῆς ὁριστικ. εἶνε σύχνή, σπανιωτέρα δ' ὅμως ἡ μετὰ τοῦ **ἄν**· παρὰ δὲ τοῖς **Ἀττικοῖς** ἡ μετὰ τοῦ ἂν σύνταξις αὐτοῦ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη εἶνε σπανιωτάτη. Περὶ πάντων τούτων ιδ. Δ. Σ. σελ. 97, Σημ. 6.

Σημ. 7. Ἡ σύνταξις τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστ. ἢ προστακτικῆς μετὰ τοῦ ἂν (κὲν) εἶνε σπανιωτάτη, καὶ ὅπου εὕρηται, προέρχεται ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιγραφῆς ἢ ἑρμηνείας ἢ ἐξ ἀνακολούθου συντάξεως.

2. Οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστ. τίθενται μετὰ τοῦ **ἂν** (**κὲν**) ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσιν :

α') ἵνα δηλώσωσιν ὅτι πρᾶξίς τις **πάντως ἤθελε συμβῆ** ἐν τῷ παρελθόντι ὑπὸ ὡρισμένας περιστάσεις καὶ σχέσεις. (Τοῦτο ἡ καθωμιλημένη ἐκφράζει διὰ τοῦ ἠδύνατο, **ἤθελεν** ἢ θὰ . .) Συνήθως ἐνταῦθα τίθεται ὁ ἀόριστος, σπανιώτερον δὲ ὁ παρατατικὸς μετὰ τῆς ἐν § 37,1 διαφορᾶς, π χ. ἐπερρώσθη δ' ἄν τις κἀκεῖνο ἰδὼν Ξ. Ἑλλ. 3,4,18. Οὔτε γὰρ αὐτοῦ κρατεῖν ἴσως ἂν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐδύνατο, οὔτε τῷ ἀπάγοντι νύκτωρ μακρὰν ὁδὸν ἡ πρόφασις ἂν εἰκότως ἐγίγνετο Ἀντιφ.5,26.

Σημ. 8. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἰδίᾳ αἱ ἑξῆς φράσεις: ᾤόμην ἄν, ᾠετό τις ἄν, ἔγνω τις ἄν, ᾔσθετό τις ἄν, εἶδες ἄν, ἡγήσω ἂν κτλ., π.χ. ἔνθα δὴ ἔγνω τις ἂν Ξ. Κυρ.3,3,70. θᾶττον ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο, ἐξεκόμισαν τὰς ἁμάξας.. Ἀν.1,5,8. τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι Ἀγησ. 1, 26. Ὅταν ὁ λόγος εἶνε περὶ τοῦ παρόντος, τίθεται ἡ Εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν ἰδ. § 46.

β'.) συχνότατα ἵνα δηλώσωσιν ὅτι πρᾶξίς τις ἤθελεν ἢ ἠδύνατο νὰ ἐπαναληφθῇ ὑπό τινας ὅρους,* π.χ. εἰ δέ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέγοι, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον Ξ. Ἀπ.4,6,13. εἴ τι δόξειεν Σωκράτει σημαίνεσθαι παρὰ τῶν θεῶν, ἧττον ἂν ἐπείσθη κτλ. Ξ. Ἀπ.1,3,4. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἐπανάληψις δὲν κεῖται οὔτε ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ῥήματος, ἐκτὸς ἐὰν ἔχῃ τὴν ὁμηρικὴν κατάληξιν σκον, οὔτε ἐν τῷ ἄν, ἀλλ' ἐν τῇ συναφείᾳ τῶν ἐννοιῶν.

γ'.) ἵνα δηλώσωσι δυνατόν τι ἀρνητικῶς, ἤτοι ὅτι ἠδύνατο νὰ συμβῇ τι περιστάσεως δοθείσης, δὲν συνέβη δ' ὅμως, διότι δὲν ἐξετελέσθη ἡ ὑπόθεσις, π. χ. ἐγὼ δὲ πρὸ πολλῶν μὲν ἂν χρημάτων ἐτιμησάμην τηλικοῦτον δύνασθαι τὴν φιλοσοφίαν, ὅσον οὗτοι λέγουσιν· ἴσως γὰρ οὐκ ἂν ἡμεῖς πλεῖστον ἀπελείφθημεν οὐδ' ἂν ἐλάχιστον μέρος ἀπελαύσαμεν αὐτῆς· ἐπειδὴ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, βουλοίμην ἂν παύσασθαι τοὺς φλυαροῦντας Ἰσοκρ.13,11. Οὕτω συχνότατα τίθεται τὸ ἐβουλόμην ἄν. Ὅταν δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ προστεθῇ καὶ ὑπόθεσις, ἐκφέρεται αὕτη διὰ τοῦ εἰ μεθ' ἱστορ. χρόνου τῆς ὁριστ. Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἡ ἄρνησις αὕτη τοῦ πραγματικοῦ δὲν κεῖται οὔτε ἐν τοῖς παρῳχημένοις χρόνοις τῆς ὁριστ. οὔτε ἐν τῷ μορίῳ ἄν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐκ τῆς πείρας ἢ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου προερχομένῳ συμπεράσματι, π.χ. εἴ τι εἶχες, ἐδίδους ἄν, ἰδ. ὑποθετικὰς προτάσεις.

* Ἐὰν προστίθηται δευτερεύουσα πρότασις δηλοῦσα τὰς περιστάσεις, ὑφ' ἃς ἡ πρᾶξις ἐπαναλαμβάνεται, τότε οἱ σύνδεσμοι εἰ, ὅτε, ὁπότε κτλ., δι' ὧν αὕτη ἐκφέρεται, συντάσσονται κανονικῶς Εὐκτικῇ (§ 50,4) καὶ ἀντιστοιχοῦσι ἐν τῇ καθωμιλημένῃ τῷ ὁσάκις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 43. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἄν.

Τὸ ἂν ἐλλείπει :

α'.) ἕνεκα λόγων ῥητορικῶν, ὅταν δηλ: ὁ λέγων δὲν ἀποβλέπῃ εἰς τὰ ἐμπόδια, ὧν ἕνεκα ἡ ἐν τῷ παρελθόντι κειμένη πρᾶξις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ, ἀλλὰ θέλῃ νὰ παραστήσῃ αὐτὴν ἐμφαντικῶς ὡς ἀληθῶς συμβὰν γεγονός, π. χ. ὡρμημένων τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτούς, ἐν ᾧ σαφέστατα Ἰωνίαν . . εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι Θουκ. 8, 86.

β'.) πρὸς εἰρωνείαν, π. χ. ταῦθ' ὁ γέρων . . παρήνεσε τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις· ταχὺ γὰρ Τίμαρχον.. ἡ Δημοσθένην εἴασε πολιτεύεσθαι (ἄνευ εἰρωνείας θὰ ἦτο : οὐκ ἂν εἴασε) Αἰσχ. 1,181.

γ'.) ἀναγκαίως ἐπὶ τῶν φράσεων, αἵτινες δηλοῦσι τὸ προσῆκον, τὸ δέον, τὸ εἰκός, τὸ δυνατὸν κτλ. οἷον: χρῆν, ἔδει, ὤφελον· ἐπὶ τῶν εἰς τέος ῥηματικῶν καὶ ἐπὶ τοῦ προσῆκε, καιρὸς ἦν, εἰκὸς ἦν, καλόν, δίκαιον, αἰσχρὸν ἦν, καλῶς εἶχε, ἐξῆν, ἐνῆν, ἦν, ὑπῆρχε, ἔμελλον, ἐβουλόμην, ἤθελον. Αἱ φράσεις αὗται δηλοῦσί τι, ὅπερ δὲν ἔγεινε, τὸ μὴ πραγματικόν· ἐν ἀντιθέσει πρὸς ταύτας τὸ πραγματικὸν ἐκφράζεται διὰ τοῦ νῦν δέ. Αἱ ῥηθεῖσαι φράσεις συνήθως τίθενται ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παρελθόντος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παρόντος (ἰδ. ὑποθετικὰς προτάσεις), π. χ. χρῆν δέ σε, εἴπερ ἦσθα χρηστός,.. μηνυτὴν γενέσθαι . .· νῦν δὲ κτλ. Λυσ. 12,32. οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης ἢ προγόνων.. εἶχε λόγον 18,199. καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ Θουκ. 1,38. εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοὶ . ., ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν δεικνύναι 37. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαρεμφ. καὶ μετοχῆς, π.χ. οὔτε θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ.. ἔχαιρον Ξ. Ἀπ. 1,3,3. πολλοῖς δόξω.. ὡς οἷός τ' ὢν σε σῴζειν, εἰ ἤθελον κτλ. Πλ. Κρίτ. 44, Β.

Σημ. 1. Συχνότατα τίθενται αἱ εἰρημέναι φράσεις καὶ ἄνευ τῆς ὑποθέσεως (τοῦ ἡγουμένου τοῦ ὑποθετ. λόγ.), π.χ. αἰσχρὸν ἦν τὰ ἐμὰ διαπεπρᾶχθαι Ξ. Ἀν. 7, 7, 40· ἰδ. Δ.Σ. σελ. 100, Σημ. 1.

Σημ. 2. Καὶ ἐν ταύταις δὲ ταῖς φράσεσι τίθεται ἐνίοτε τὸ ἄν, ἀλλὰ τότε ἡ γνώμη ἐκφέρεται ἧττον ὡρισμένη καὶ εὐκρινής, π.χ. εἰ προσεχωρήσαμεν τῷ Μήδῳ.., οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς.. ναυμαχεῖν Θουκ. 1,74. εἰ..

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκρίνετο.., ἀνάγκη ἂν ἦν ταῦτα ἀληθέστατα εἶναι Πλ.Πολ.582, Ε. Ἀνάγκη δὲ πάντως νὰ προστίθεται τὸ ἄν, ὅταν ἡ ἐν τῇ ἀποδόσει ἐκφραζομένη ἀντίθεσις ἔτι μᾶλλον ἐξαίρηται· διότι τότε δηλοῦται : ὑπ' ἄλλας περιστάσεις θὰ ἦτο ἀναγκαῖον, δυνατὸν κτλ. ἤδη δ'ὅμως δὲν εἶνε ἀναγκαῖον, δυνατὸν, κτλ οἷον: ἔδει ἄν· νῦν δὲ οὐ δεῖ· ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συχνάκις παραλείπεται τὸ ἄν, ἴδ. παραδείγμ. ἀνωτέρω ἐν γ'). Συχνὸν δὲ εἶνε τὸ: ἐβουλόμην ἄν..· νῦν δὲ κτλ.(=θὰ ἐπεθύμουν, τώρα δ' ὅμως δὲν ἐπιθυμῶ, ὅπερ εἶνε ἔκφρασις μετριοφροσύνης μείζονος τῆς: ἐβουλόμην· νῦν δὲ (=ἐπεθύμουν, τώρα δ' ὅμως δὲν ἐπιθυμῶ).

δ'.) ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τοῦ κινδυνεύειν (= ἐν κινδύνῳ εἶναι) ἀναγκαίως παραλείπεται τὸ ἄν, διότι ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος τούτου αἴρει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφάτου, οἷον : ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι Θουκ. 3,74. Οὕτω καὶ ὅτε προστίθεται εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους παντὸς ῥήματος τὸ ὀλίγου, μικροῦ, τάχα, ἐπειδὴ αἱ λέξεις αὗται ἀναπληροῦσι τρόπον τινὰ τὸ ἄν, δηλοῦσαι ὅτι ἡ ἐνέργεια ὄντως μὲν δὲν συνέβη, ἦτο δ' ὅμως πλησίον τοῦ συμβῆναι, (τοῦ πραγματικοῦ), π.χ... καί πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχήλισε Ξ. Κυρ.1,4,8. ἦν τάχα μοχθήσαντί ποθ' ὕστερον ἐσθλὰ δέχεσθαι Βίων 5,8.

§ 44. β') Ὑποτακτική.

1. Ἡ ὑποτακτικὴ εἶνε ἡ ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου καὶ ἔχει πάντας τοὺς χρόνους τῆς ὁριστικῆς πλὴν τοῦ μέλλοντος. Οἱ ἀρκτικοὶ χρόνοι τῆς ὑποτακτικ. (ὁ ἐνεστὼς δηλ., ὁ παρακείμενος ὡς καὶ ὁ ἀόρ.) κατὰ τὰ ἐν § 40,1 καὶ 3, δηλοῦσί τι ὡς μέλλον· Ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν ἡ ὑποτακτ. φαίνεται ὅτι δηλοῖ τι ἐνίοτε καὶ ὡς παρόν, π.χ. ὅταν μὲν πείθηται, λαμβάνει τι ὧν δεῖται, ὅταν δὲ ἀμελῇ, κολάζεται Ξ.Οἰκ.13,8. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ καὶ ἐν ἅπασι τοῖς ὁμοίοις διαφέρει ὁ ἐνεστὼς τῆς ὑποτακτικ. τοῦ τῆς ὁριστικ. οὐσιωδῶς κατὰ τοῦτο, ὅτι οὗτος μὲν δηλοῖ τι ὄντως παρόν, ἐκεῖνος δὲ ὅτι ἤδη τὸ πρῶτον λαμβάνεταί τι ὡς παρόν· διὸ τὸ: ὅταν πείθηται δηλοῖ : ἐὰν συμβῇ ὥστε νὰ πείθηται. Ἡ ὑποτακτικὴ διαφέρει καὶ τοῦ μέλλ. τῆς ὁριστ. κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκείνη μὲν δηλοῖ τὴν ἐπαλήθευσιν τῆς μελλούσης πράξεως ὡς προσδο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κωμένης, οὗτος δὲ προϋποτίθησι ταύτην ὡς πραγματικῶς συμβησομένην ἢ ἔχει καὶ τὴν ἐν § 38, γ' σημασίαν.

Σημ. 1. Ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσιν ἡ ὑποτακτ. τίθεται συχνότατα μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν τῷ μέλλ. τῆς οριστ. σημασίας, πάντοτε δὲ μετ' ἀρνήσεως, π.χ. καί ποτέ τις εἴπῃσιν (=λέξει) Ζ,459. οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι (=οὐδὲ ὄψομαι) Α, 262. Καὶ ἐν δευτερευούσῃ προτάσει, π.χ. τῇ σ' οἴω κατανεῦσαι ἐτήτυμον, ὡς (ὅτι) Ἀχιλῆα τιμήσῃς, ὀλέσῃς δὲ πολέας.. Ἀχαιῶν Α, 559.

Σημ. 2. Ὅτι ἐν τῇ ὑποτακτικῇ προστίθεται παρ' Ὁμήρῳ πολλάκις τὸ κε ἢ ἂν οὐδαμῶς παράδοξον, διότι καὶ ὁ μέλλων τῆς οριστ. παρ' αὐτῷ πολλάκις συνάπτεται μετὰ τούτου, π.χ. εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι Α, 137. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 102, Σημ. 2.

2) Ἡ ὑποτακτικὴ τίθεται:

α') εἰς δήλωσιν προτροπῆς κατὰ α' πρόσωπον συνήθως μὲν τοῦ πληθυντ.. σπανιώτερον δὲ τοῦ ἑνικ. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται μή. π. χ. νῦν ἴωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα Πλ. Πρωτ.314,Β. μὴ μαινώμεθα Ξ. Ἀν. 7,1, 29. μή σε, γέρον,.. κιχείω Α,26. Συχνάκις προτάσσεται τῆς τοιαύτης ὑποτ. τὸ ἄγε (ἄγετε), φέρε, ἔα (ἐνίοτε τὸ δεῦρο, δεῦτε) ἰδίᾳ δὲ ἐν τῷ α' ἑνικῷ προσ., ὅπερ σπανιώτατα ἐκφέρεται ἄνευ αὐτῶν, οἷον: φέρε νῦν στείχων χώραν καλέσω Σοφ.Φιλ. 1452. ἀλλ' ἄγετε.. πειθώμεθα πάντες Ι, 26. δεῦρό που στέψω κάρα Εὐρ. Βα. 341. ἔα σκεψώμεθα Πλ. Σοφ. 239, Β.

Σημ. 3. Ἡ ὑποτακτ. αὕτη συνδέεται ἐνίοτε καὶ μετὰ προστακτικῶν, ὡς: ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἀρήϊα τεύχεα δύω Ζ, 340. Δύναται δὲ νὰ ἕπηται τῇ τοιαύτῃ ὑποτακτ. καὶ μέλλων τῆς οριστ., ὅστις δηλοῖ τὴν τέλεσιν τοῦ προηγηθέντος, π.χ. ἀλλ' ἄγ' ἐγών.. ἐξείπω καὶ πάντα διίξομαι.

Σημ. 4. Περὶ τῆς κατὰ γ' πρόσωπ. προτροπῆς ἰδ. § 45. Σημ. 3. Περὶ τοῦ φέρε μάθῃς, ἰδ. § 47. Σημ. 3. Τὸ ἂν (κὲν) δὲν δύναται νὰ συναφθῇ μετὰ τῆς προτρεπτικῆς ὑποτακτ.

β') ἐπὶ ἀπαγορεύσεως μετὰ τοῦ μὴ ἐπὶ β' καὶ γ' προσώπ. χρόνου ἀορίστου, οἷον: μὴ θαυμάσῃς Ἰσοκρ.2,40. μὴ θορυβήσητε Πλ.Ἀπολ.20,Ε. καί μου μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ Δημ.18,199. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τοῦ ἀορίστου τίθεται ἐνίοτε προστακτική, π.χ. μηδεὶς ὑμῶν νομισάτω Ξ.Κυρ.7,5,73. μηδεὶς προσδοκησάτω Πλ. Ἀπολ. 17,Γ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 5. Ἐπὶ ἐνεστῶτος καὶ παρακειμ. γίνεται χρῆσις πάντοτε τῆς προστακτικῆς καὶ ἐπὶ τοῦ β' καὶ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, π.χ. μὴ τοίνυν.. ἀφαιροῦ Δημ. 20,123. μηδεὶς διδασκέτω Θουκ.1,86. μὴ καταπεπλήχθε ἄγαν 7,77. μὴ σιωπάτω Σοφ. Οἰδ. Τ. 231.

Σημ. 6. Σπανιώτατα ἀπαγόρευσις ἐπὶ β' προσώπου ἐκφέρεται δι' ἀορίστου τῆς προστακτ., ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν ἰσχυροτέραν, π.χ. τῷ μὴ μοι πατέρας ποθ' ὁμοίῃ ἔνθεο τιμῇ Δ, 410. μὴ ψεῦσον, ὦ Ζεῦ, τῆς ἐπιούσης ἐλπίδος'Αρφ. Θεσμ.870. μὴ νομίσαθ'ὁρᾶν Αἰσχν. 1,161.

γ') κατὰ α' πρόσωπον ἐπὶ ἀπορηματικῶν καὶ ἐνδοιαστ. ἐρωτήσεων, δι' ὧν ὁ ἐρωτῶν σκέπτεται καθ' ἑαυτὸν τί τὸ πρακτέον ἢ αἰτεῖται τὴν γνώμην ἄλλου. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται καὶ ἐνταῦθα μή, π.χ. τί γένωμαι Αἰσχλ.ἑπτ.239. οἴμοι, τί δράσω, ποῖ φύγω μητρὸς χέρας; Εὐρ.Μ.1271. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; Ἴων.758. πότερον βίαν φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν εἶναι; Ξ. Ἀπ.1,2,45. πῶς λέγεις; μὴ ἀποκρίνωμαι; Πλ.Πολ.337,Β. Πολλάκις συνάπτεται τῇ τοιαύτῃ ὑποτακτ. τὸ βούλει ἢ βούλεσθε (ἐνίοτε θέλεις : Σοφ. Οἰδ. Τ. 651, Ἠλ. 80)· ἀλλ' ὅμως αὕτη δὲν ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῶν, οἷον: βούλει σκοπῶμεν Ξ. Ἀπ.2,1,1. ἢ οὖν βούλεσθε ὑμῖν διαλέγωμαι Συμπ.6,3. θῶ βούλεσθε ; Δημ.14,27.

Σημ. 7. Καὶ κατὰ γ' πρόσωπον ἐκφέρεται ἀπορημ. ἐρώτησις, ὅταν ὁ ἀπορῶν ἐρωτᾷ, ὡς ἐὰν ἠρώτα τρίτος τις· μεταχειρίζεται δὲ τότε τὴν ἀντωνυμίαν τὶς, ἥτις κεῖται ἀντὶ τοῦ α' τρόπον τινὰ προσώπου, π.χ. ποῖ τις οὖν φύγῃ; (=ποῖ φύγω;) Σοφ.Αἴ.404· ποῖ τις φροντίδος ἔλθῃ; Οἰδ.Κ.170· πόθεν οὖν τις ἄρξηται ; (=πόθεν ἀρξώμεθα ;) Πλ.Φίλ.15, Γ.

Σημ. 8. Ἡ ὑποτακτικὴ αὕτη τίθεται καὶ ἐπὶ ἐρωτήσεων ἀγανακτήσεως, θαυμασμοῦ ἢ εἰρωνείας καὶ δὴ οὕτως, ὥστε ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἐν τῇ ἐρωτήσει ῥῆμα ἢ συνώνυμον αὐτῷ, π.χ. Λυσ. σιώπα. Πρ. σοί γ', ὦ κατάρατε, σιωπῶ 'γώ ; Ἀρφ. Λυσ.530. μηδὲ σὺ διαλέγου νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν. Μηδέ, ἄν τι ὠνῶμαι, ἔφη, ἢν πωλῇ νεώτερος τριάκοντα ἐτῶν, ἔρωμαι, ὁπόσου πωλεῖ ; Ξ. Ἀπ.1,2,36.

Σημ.9. περὶ τῆς κατὰ β' καὶ γ' πρόσωπον τῆς ὑποτακτ. ἐν πλαγίᾳ ἐρωτήσει ἰδ. § περὶ πλαγίων ἐρωτήσεων.

Σημ. 10. Ἐπὶ ἀπορηματικῆς ἐρωτήσεως τίθεται ἐνίοτε ὁ μέλλων τῆς οριστ. κατὰ α' πρόσ. ἀντὶ ὑποτακτ. (§ 38,γ'). Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τότε οὔ. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ συνδέεται ἐνίοτε τὸ οὐ μεθ' ὑποτακτικῆς, π.χ. τί πεισόμεθα; ποῖ φύγωμεν, Αἰσχλ. Ἰκ.758. Διὸ λέγεται μὲν συνήθως οὐκ ἔχω ὅ,τι χρήσωμαί τινι, ἐνίοτε δ'ὅμως καὶ ὅ,τι χρήσομαι, οἷον: οὐχ ἕξει ὅ,τι χρήσεται αὐτοῖς Πλ.Γοργ.521, Β. ὁ μὲν μέλλων τῆς ὁριστ. δηλοῖ ἁπλῶς τὸ χρῆναι, ὀφείλειν, ἡ δὲ ὑποτακτ. σύναμα καὶ τὴν ἀπορίαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ ἐρωτῶντος· διὸ διαφέρουσι πρὸς ἄλληλα τὸ πῶς λέγομεν ; καὶ πῶς λέγωμεν : Πολλάκις ἐν πλαγίᾳ ἐρωτήσει τίθεται τὸ χρὴ μετ' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἢ τοῦ μέλλ. τῆς ὁριστ., οἷον : ἐξιστόρουν νιν, μητέρ' εἰ κτεῖναί με χρὴ Εὐρ 'Ορ.289. Οὐκ' εἶχον, ὅπως χρὴ ἀπιστῆσαι Θουκ.1,91.

Σημ. 11. Περὶ τοῦ μὴ καὶ μὴ οὐ μεθ' ὑποτακτικῆς κατ' ἔλλειψιν ῥήματος φόβου σημαντικοῦ ἰδ. § περὶ συσσωρεύσεως πολλῶν ἀρνήσεων.

δ') Μετὰ τοῦ οὐ μὴ κατ' ἀόριστον χρόνον εἰς δήλωσιν ἐντόνου ἀρνήσεως, οἷον : οὐ μή σε ἀπολίπω=οὐκ ἀπολείψω σε Πλ. 'Αλκ.132,Α. οὐ μή ποτ' ἔξαρνος γένωμαι Εὐθύδ. 283. Γ.

§. 45. γ'.) **Εὐκτική.**

Ἡ εὐκτικὴ (οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὑποτακτικῆς) τίθεται ἄνευ τοῦ ἂν :

α') εἰς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ ἢ πιθανοῦ γενέσθαι (ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνήθως συνημμένη μετὰ τοῦ ἂν, ἰδ. § 46)· καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη εὐκτικὴ δυνητική. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν τίθεται ὁ μέλλων τῆς εὐκτικῆς. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται οὐ π.χ. οὐ μὲν γάρ τι κακώτερον ἄλλο πάθοιμι Τ, 321. Ἴσως οὖν τις.. θαυμάσειε 'Ισαῖ.10,18.

β') ἐνίοτε πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν τῆς ἐπιθυμίας, π. χ. πολὺ μέν τοι δικαιότερον τὸν ὑμέτερον πατέρα τύπτοιμι Πλ. Εὐθύδ. 299, Α.

γ') ἐν ὀρθαῖς ἐρωτήσεσιν, ἀλλὰ σπανίως, περὶ τοῦ πιθανοῦ ἢ δυνατοῦ εἶναι ἢ γενέσθαι ἐν τῷ παρελθόντι ἢ παρόντι, π.χ. τί τῇ ἀληθείᾳ αἴσχιον καὶ κάκιον εἴη σωφροσύνης ; Πλ.Γοργ.492, Ε.

Σημ. 1. Ἡ χρῆσις αὕτη τῆς Εὐκτικῆς εὕρηται ἐνίοτε καὶ ἐν ταῖς πλαγίαις ἐρωτήσεσι μετὰ χρόνον ἀρκτικὸν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἢ μετ' ἄλλον ἰσοδύναμον αὐτῷ ῥηματικὸν τύπον, π.χ. οὗτοι ἂν εἰδεῖεν, εἰ οἱ κυκλούμενοι κυκλωθεῖεν Ξ.Κυρ.6,3,20. οὐκέτι σκέψονται ὅ,τι ἀγαθὸν εἰργασμένοι τοὺς δεσπότας ἐλεύθεροι γένοιντο Λυσ. 5,5.

δ') ἰδίᾳ εἰς δήλωσιν εὐχῆς, ἥτις δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται μή· π.χ. ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος Σοφ Αἴ.550. μὴ πλείω κακὰ πάθοιεν, ἢ καὶ δρῶσιν ἐκδίκως ἐμὲ 'Αντιγ. 928· Πολλάκις προηγεῖται τῆς τοιαύτης εὐκτικ. τὸ εἰ καὶ συνήθως τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἴθε, εἰ γὰρ (εἴθε γὰρ Αἰσχλ.ἐπτ.548,), π.χ. **εἴ** τις καλέσειε θεῶν Θέτιν Ω, 74. **εἴθ'**, ὦ λῷστε, σὺ τοιοῦτος ὢν ἡμῖν γένοιο Ξ. Ἑλλ.4,1,38. **εἰ** γὰρ ἐμοὶ τοσσήνδε θεοὶ δύναμιν **παραθεῖεν** γ, **205**.

Σημ. 2. Ὁμοίως γίνεται χρῆσις τῆς Εὐκτ. ἐπὶ εὐχῆς, ὅρκου μετὰ τοῦ οὕτως.., ὡς, π χ. οὕτως ὀναίμην, ἔφη, τούτων, ὡς ἀληθῆ.., πρὸς σὲ ἐρῶ Λουκ. Φιλόψευδ. § 27. Περὶ παραλείψεως τοῦ ὡς ἢ καὶ ὅλου τοῦ ἀναφορ. κώλ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 105, Σημ. 2.

Σημ. 3. Ὁ τύπος τῆς εὐχῆς τίθεται πολλάκις καὶ πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν τῆς προτροπῆς, π.χ. Τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σῴζοισθέ τε ἀσφαλῶς Ξ. Ἀν. 6, 6, 18. Σπανία εἶνε ἡ χρῆσις τῆς Εὐκτικῆς ἐπὶ παραγγελμάτων ἀντὶ τοῦ γ' προσώπου τῆς προστακτ., π.χ. ἀπό γε μὴν τοῦ στέρνου ὁ μὲν αὐχὴν αὐτοῦ (τοῦ ἵππου) μὴ ὥσπερ κάπρου προπετὴς πεφύκοι, ἀλλ'.. ἥκοι, λαγαρὸς δὲ εἴη, ἡ δὲ κεφαλή.. ἔχοι Ξ. π. ἱππ.1,8. Ἡ κατὰ α' πρόσ. τῆς ὑποτακτ. ἐκφραζομένη προτροπὴ (§ 44,2,α'.) λαμβάνει ἐπὶ τοῦ β' καὶ γ' προσώπου τὸν τύπον τῆς εὐχῆς, π.χ. ἔλθωμεν δ' ἀνὰ ἄστυ, βοὴ δ' ὤκιστα γένοιτο χ, 77. Σπανία εἶνε ἡ περίπτωσις καθ' ἣν τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον τῆς ὑποτακτ. τίθεται ἀντὶ τῆς Εὐκτ. ἢ Προστακτ., ἰδ. § 47 Σημ. 3.

§ 46. δ') Εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν.

Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν τίθεται:

α') εἰς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἢ δυνατοῦ γενέσθαι (δυνητικὴ εὐκτικὴ) ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι, σπανίως δὲ καὶ ἐν τῷ παρελθόντι ἀντὶ τῶν ἱστορ. χρόνων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν (ἰδ. § 42, 2.) Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται οὔ, π. χ. μαθὼν γὰρ οὐκ ἂν ἀρνοίμην τὸ δρᾶν Σοφ. Φ. 118. γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ Ἡροδ. 5, 9. γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦτ' οὕτως ἔχει Ξ. Κυρ.1,6,21.—Ἐν τούτῳ (τῷ χρόνῳ) ἄν τις γενόμενος γνοίη, οἷοι ἄρα ἐτύγχανον ὄντες τὴν ἀρετήν.. Πλ.Μενέξ. 240, Δ. εἴπσαν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες Ἡροδ. 1, 2.

β'.) κατὰ β' πρόσωπον πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν ἀντὶ τῆς προστακτικῆς. Ἄρνησις καὶ ἐνταῦθα εἶνε οὔ, π.χ. χωροῖς ἂν εἴσω σὺν τάχει (=χώρει) Σοφ. Ἠλ.1491. πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, οὐκ ἂν δικάσαις Ἀρφ. σφ. 726.

γ'.) ἐπὶ ἐρωτήσεων πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἢ δυνατοῦ γενέσθαι, π. χ. ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις διηγήσασθαι, ἃ εἰκὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Ξ. Ἱέρ. 1, 1. ποῖ δῆτ' ἂν τραποίμην; Ἀρφ. Β. 296. Οὕτω καὶ ἐν πλαγίαις ἐρωτημ. προτάσεσιν, π.χ. συνεβουλεύετο, πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο Ξ. Ἀν. 1, 7, 3.

Σημ. 1. Καὶ ἡ εὐχὴ δύναται νὰ παρασταθῇ ὑπὸ τὸν τύπον ἐρωτήσεως ἐκφερομένη διὰ τῆς μετὰ τοῦ ἂν εὐκτικῆς, ὅταν ἐρωτᾶται σὺν τῇ εὐχῇ καὶ πῶς αὕτη δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ. Συνήθως ἐν τοῖς τοιούτοις τίθεται τὸ ἐρωτηματικὸν πῶς, π. χ. πῶς οὖν ἂν τὴν δικαιοσύνην εὕροιμεν; Πλ. Πολ. 430, Δ.

Σημ. 2. Ἐπειδὴ ἡ μετὰ τοῦ ἂν εὐκτικὴ πολλάκις δηλοῖ μέλλον τι, ἐναλλάσσεται ἐνίοτε πρὸς τὸν μέλ. τῆς ὁριστ, ἀλλ' ἐκείνη μὲν δηλοῖ τὸ μέλλον ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων πιθανόν, οὗτος δὲ ὡς ὄντως γενησόμενον, π.χ. ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν, ὁ δὲ δρᾶν τι βουλόμενος ζηλώσει· εἰ δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει Θουκ. 2, 64.

§ 47. ε'.) Προστακτική.

1. Ἡ προστακτικὴ (ἰδ. § 41, 1, δ') δηλοῖ τὴν ἄμεσον βούλησιν, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος, ὅστις ἐκφράζει αὐτὴν πρός τινα παρόντα ἢ ὡς παρόντα νοούμενον ὡς προσταγήν· Πάντες δὲ οἱ χρόνοι τῆς προστακτικῆς, ὁ ἐνεστώς, ἀόριστος καὶ παρακείμ. ἀναφέρονται εἰς τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, διαφέρουσι δὲ μόνον κατὰ τὴν ποιότητα τῆς πράξεως. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται μὴ ἰδ. 2, ε'.

2. Τίθεται δὲ ἡ προστακτική:

α'.) ἐπὶ προσταγῆς, π. χ. ἅπτε, παῖ, λύχνον κἀκφερε τὸ γραμματεῖον Ἀρφ. Ν 18.

β'.) ἐπὶ προτροπῆς ἢ παραινέσεως, οἷον: ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε Εὐρ. Ἀπ. 183. Προηγοῦνται δὲ συχνότατα τῆς τοιαύτης προσταγῆς αἱ προστακτικαὶ ἄγε, φέρε, ἴθι (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τοῦ δή), αἵτινες ἐπίσης ἐκφέρουσι προτροπήν, π.χ. ἄγε δή.. δότε Ξ. Κυρ. 5, 3, 4. φέρε δή μοι τόδε εἰπὲ Πλ. Κρατ. 385, Β. ἴθι δή μοι ἀνάγνωθι Φαιδρ. 262, Δ.

γ'.) ἐπὶ συγκαταβάσεως, ὁμολογίας ἢ ἀποδοχῆς, ἰδίᾳ κατὰ γ' πρόσωπον, π.χ.. τί ἀπήγγειλας; εἰ ἀληθῆ, σῴζου Δημ. 19, 82. —λεγέτω περὶ αὐτοῦ, ὡς ἕκαστος γιγνώσκει Θουκ. 2, 48. Συχνὸν ἰδίᾳ εἶνε τό: ἔστω, π χ. ὧδ' ἔστω Η. 34.

Σημ. 1. Ἡ προστ. τίθεται πολλάκις πρὸς μείζονα ἔμφασιν ἀντὶ τοῦ ἡγου-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένου μέρους ὑποθετικοῦ λόγου, οὗτινος τότε ἡ ἀπόδοσις συνάπτεται μετ' ἐκείνου διὰ τοῦ καί, π.χ. σμικρὸν λαβὲ παράδειγμα καὶ πάντα εἴσει, ἃ βούλομαι Πλ. Θεαίτ. 154, Γ.

Σημ. 2. Τὸ γ' πρόσωπον τῆς προστακτικῆς δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἐπὶ ἐρωτήσεως, π.χ. κείσθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ ; (=ἂς (νὰ) τεθῶσι καὶ ταῦτα ;) Πλ.νόμ.800, Β. Ὡσαύτως καὶ ἐν ἐξηρτημέναις ἐρωτήσεσι, π.χ. ἐπανερωτῶ.., εἰ.. κείσθω Πλ.νόμ.800, Ε.

Σημ. 3. Σπανίως κεῖται ἡ ὑποτ. ἐν καταφατ. προτάσεσι ἀντὶ τῆς προστακτ. ἢ κατὰ τὰ ἐν § 45, Σημ. 3 ἀντὶ τῆς Εὐκτ., π.χ. φέρ', ὦ τέκνον, νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθης (ἀντὶ μάθε· ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν δὲ κεῖται ἀντὶ τοῦ ἄλλως συνήθους «φέρ' εἴπω») Σοφ.Φιλ.300. τά τε πηγαῖα ὕδατα.. ἄφθονα ποιῶσιν ὑδρείαις τε.. κοσμῶσι Πλ.νόμ.761,Γ. Συχνάκις δὲ τίθεται ἡ ὑποτακτ. μετὰ τοῦ μή, ἰδ. Σημ. 4.

δ'.) ἐπὶ δεήσεως, εὐχῆς ἢ κατάρας, π. χ. Ταῦτα χάρισαί μοι Ξ. Κυρ. Ζεῦ, σῶσον ἡμᾶς Εὐρ.Φοιν.85. μῆνιν ἄειδε, θεά, Α, 1. Ἔρρ' ἐς κόρακας Ἀρφ. Πλ. 604.

ε'.) ἐπὶ ἀπαγορεύσεως μετὰ τοῦ μὴ καὶ τῶν συνθέτων ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ', ὡς ἐλέχθη, ἐπὶ ἐνεστῶτος καὶ παρακειμένου, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ γ' προσώπου τοῦ ἀορίστου π. χ. μὴ θορυβεῖτε Πλ.Ἀπολ. 21,Α. μηδέ σοι μελησάτω Πρ.332. (ἰδ. § 44,2, β.') καὶ Σημ.5 καὶ 6.)

Σημ. 4. Σποραδικώτατα εὕρηται τὸ μὴ καὶ μετὰ τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὑποτακτικῆς ἰδίᾳ ἐπὶ γ' προσώπου, π. χ. μὴ τοίνυν τις . . . οἴηται, Πλ. νόμ. 861, Ε. μηδεὶς μεμφθῇ Θουκ. 4, 85. Περὶ τοῦ μὴ μετὰ β' προσ.τοῦ ἀορ. τῆς ὑποτακτ. (ὡς: μὴ πρότερον ἔμβαλε) ἰδ. § 44, Σημ. 6.

Σημ 5. Ἰδίωμα τῆς Ἑλλην.γλώσσης εἶνε νὰ μεταχειρίζηται τὴν προστακτικὴν καὶ ἐν δευτερευούσαις προτάσεσι, περὶ οὗ ἰδ.Δ.Σ. σελ. 108, Σημ. 5.

Σημ. 6. Περὶ συμμίξεως τοῦ ἐξηρτημένου λόγου μετὰ τοῦ εὐθέος ἰδ. Δ. Σ. σελ. 108, Σημ. 5 καὶ 6.

Σημ. 7. Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ β' προσ. τῆς προστακτ. μετὰ τοῦ τὶς, πᾶς τις καὶ περὶ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ γ' προσ. τῆς προστακτ. εἰς τὸ β' ἰδ. § 13, 2. Δεύτερον. Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ β' προσ. τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. ἀντὶ τῆς προστ. ἰδ. § 38, δ'). Περὶ τῆς μετὰ τοῦ ἂν εὐκτικ. ἀντὶ τῆς προστ. ἰδ. § 46, β'. Περὶ τοῦ τί οὖν οὐ ; μετὰ τοῦ β' προσ. τοῦ ἀορ. τῆς ὁριστ. ἀντὶ τῆς προστ. ἰδ. § 37, Σημ.4. Περὶ τῆς ἀπαρεμφάτου ἀντὶ προστ. ἰδὲ περὶ ἐλλειπτ. χρήσεως τοῦ ἀπαρεμφάτου. Περὶ τοῦ ὅπως καὶ ὅπως μὴ μετὰ β' προσώπου τοῦ μέλ. τῆς ὁριστ. ἀντὶ τῆς προστακτ. ἰδὲ ἐκεῖ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 48. **Εὐκτικὴ πλαγία ἢ τοῦ πλαγίου λόγου.**

1. Ἵνα δηλωθῇ ὅτι ἐξηρτημένη τις πρότασις εἶνε γνώμη ἢ λόγος ἄλλου τινός, οὐχὶ δὲ τοῦ διηγουμένου (τοῦ συγγραφέως), ἐκφέρεται κατ' εὐκτικήν, ἥτις διὰ τοῦτο λέγεται εὐκτικὴ πλαγία ἢ τοῦ πλαγίου λόγου.

2. Τίθεται δὲ ἡ εὐκτικὴ αὕτη ἀντὶ τῆς ὁριστ. ἢ τῆς ὑποτακτ., τοῦ εὐθέος λόγου, ὅταν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχῃ ἱστορ. χρόνος. Ἀλλ' ἡ ὁριστικὴ τῶν ἱστορ. χρόνων μετὰ τοῦ ἂν καὶ τὸ ἔδει, ἐχρῆν καὶ τὰ ὅμοια (ἰδ. § 43, γ') μένουσι καὶ ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ· πολλάκις δὲ καὶ ἔνθα ἔπρεπε νὰ κεῖται εὐκτική, τίθενται ἄνευ διαφορᾶς σημασίας αἱ ἐγκλίσεις τοῦ εὐθέος λόγου. Ἐνίοτε δὲ εὕρηνται παρ' ἀλλήλας ἀμφότεραι. Παραδείγματα καὶ ἀκριβῆ λόγον περὶ τούτου ἰδ. ἐν τελευταίᾳ § τοῦ Συντακτικοῦ.

§ 49. **Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἄν.**

1. Εἰς τὰ σποράδην περὶ τοῦ ἂν (κὲν) ῥηθέντα πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ἑξῆς :

2. Ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσι ταῖς ἐκφερομέναις α') διὰ τῶν ἀναφορικῶν ὅς, ὅστις, ὁποῖος, ὡς, ὅπως κτλ.· β') διὰ τῶν χρον. συνδέσμων ὅτε, ὁπότε, ἐπειδὴ κτλ.· γ') διὰ τοῦ ὑποθετ. συνδέσμου εἰ (αἰ) συνάπτεται τὸ ἂν (κὲν) μετὰ τῶν ἀναφορ. τούτων καὶ τῶν συνδέσμων, ἢ ἑνοῦται μετ' αὐτῶν ἐν μιᾷ λέξει, (ὃς ἄν, ὅσος ἂν κτλ.· οὗ ἄν, ὅπου ἄν, κτλ.· ἐπάν, ὅταν, ἐάν, ἐπικ. εἴ κε κτλ.), ἵνα δείξῃ ὅτι ἡ προσδοκωμένη ἐπιτέλεσις (ἐπαλήθευσις) τῆς πράξεως ἐξαρτᾶται ἐκ περιστάσεων ἢ σχέσεων.

Σημ. 1. Τὸ ἂν (κὲν) παραλείπεται συχνότατα μὲν ἐν τῇ Ὁμηρικῇ γλώσσῃ, ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ποιηταῖς, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ, ὅστις ἐπιδιώκει σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν, σπανίως καὶ μόνον ἐν ὡρισμέναις συντάξεσι. ἰδ. § 43.

3. Τὸ ἂν (κὲν) συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφ. καὶ μετοχῆς, ὅταν ταῦτα ἰσοδυναμῶσι ῥήματι παρεμφατικῷ μετὰ τοῦ ἄν :

α'.) Τὸ ἀπαρέμφατον εὕρηται μετὰ τοῦ ἂν μετὰ δοξαστικὰ καὶ λεκτικὰ ῥήματα καὶ ἰσοδυναμεῖ ἢ εὐκτικῇ μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἱστορ. χρόνῳ τῆς ὁριστικ. μετὰ τοῦ ἂν ἐν εὐθεῖ λόγῳ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ ὅταν τὸ ἀπαρέμφ. εἶνε ὀνοματικόν. Ἂν δὲ τὸ μετὰ τοῦ ἂν συνημμένον ἀπαρέμφ. ἀναφέρηται εἰς τὸ ἐνεστὼς ἢ εἰς τὸ μέλλον ἢ εἰς τὸ παρελθὸν κατανοεῖται ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου ἢ ἐκ τοῦ τύπου τῆς ὅλης προτάσεως. Ὁ μέλλων τῆς ἀπαρεμφάτου μετὰ τοῦ ἂν (κὲν) ἀντιστοιχῶν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ πρὸς τὸν μέλλ. τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν (κὲ) (§ 42, Σημ. 6) εὕρηται σπανιώτατα· ἀντὶ δὲ τούτου κεῖται ὁ ἀόρ. ἢ καὶ ὁ ἐνεστὼς τῆς ἀπαρεμφ. μετὰ τοῦ ἄν, οἷον: εἴ τι ἔχοι, ἔφη δοῦναι ἂν (ἐν εὐθ. λ. εἴ τι ἔχοιμι, δοίην ἄν). εἴ τι εἶχεν, ἔφη δοῦναι ἂν (ἐν εὐθ. λ. εἴ τι εἶχον, ἔδωκα ἄν). εἴ τι ἕξει, ἔφη δώσειν ἂν (ἐν εὐθ. λ. εἴ τι ἕξω, δώσω ἄν), π.χ. 1) (οἱ Πέρσαι) οἴονται τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν (ἐν εὐθ. λ. οἱ ἀχάριστοι κ.π.θ. ἂν ἔχοιεν) Ξ.Κυρ. 1, 2, 7. ἐγὼ δοκῶ δεκάκις ἂν κατὰ τῆς γῆς καταδῦναι ἥδιον ἢ ὀφθῆναι οὕτω ταπεινὸς (ἐν εὐθ. λ. δεκάκις ἂν ἀποθάνοιμι ἢ ὀφθείην) 5, 5, 9· 2) ἄνευ σεισμοῦ (δηλ. εἰ μὴ σεισμὸς ἐγένετο) οὐκ ἄν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι (ἐν εὐθ. λ. οὐκ ἂν ξυνέβη γ.) Θουκ. 3, 89. ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον, εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε (ἐν εὐθ.λ. πολλοῦ ἂν ἄξιος ἦν) 4, 40. 3) ἐπὶ ὀνοματ. ἀπαρ., π.χ. ἀνάγκη (ἐνν. ἐστὶ) τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν, τοὺς δὲ μὴ ἀνιέναι διὰ τὸ ἀρχθῆναι ἂν ὑφ' ἑτέρων.. κίνδυνον εἶναι (=ὅτι κίνδυνος ἂν εἴη) Θουκ. 6. 18. (ὄχλῳ) ναυμαχίαν ποιούμενοι οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν (=ὅτι ὁ ὄχλος ἔβλαπτεν ἂν 7, 62. πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐθέλειν ἂν ἰέναι ἄκλητος ἐπὶ δεῖπνον; (=πῶς ἔχεις πρὸς τοῦτο, ὅτι ἐθέλεις ἂν ἰέναι κ.τ.λ.) Πλ. Συμπ. 174, Δ. 4) ὁ μέλλων τῆς ἀπαρεμ. μετὰ τοῦ ἂν δὲν ἀπαντᾷ συχνάκις, διότι τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ ἀορ. γίνεται χρῆσις καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος: π.χ. πικροὺς ἂν οἶμαί γ' ἀγγελεῖν τοὺς σοὺς λόγους Εὐρ. Ἑλ. 448. νομίζοντες, εἰ προσαγάγοιντο Μίλητον, ῥᾳδίως ἂν σφίσι καὶ τἆλλα προσχωρήσειν Θουκ. 8, 25.

β'.) Ὁμοίως ἀναλύεται καὶ ἡ μετὰ τοῦ ἂν μετοχή. Ἡ χρῆσις τοῦ ἂν μετὰ μέλλοντος τῆς μετοχῆς δὲν εἶνε συχνή, ἀντιστοιχεῖ δὲ τῷ ἐπίσης σπανίῳ μέλλοντι τῆς μετὰ τοῦ ἂν ὁριστ. τοῦ εὐθέος λόγου (§ 42, Σημ. 6), π.χ, οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λογοποιοῦσι (δηλ. ἃ οὔτε ἔστιν οὔτ' ἂν γένοιτο) Θουκ. 6, 38. θεοῖς γὰρ ἦν οὕτω φίλον τάχ' ἂν τι μηνίουσιν εἰς γένος πάλαι (δηλ. θεοῖς, οἳ τάχ' ἄν τι μηνίοιεν) Σοφ. Οἰδ.Τ.965. ἐπίσταμαι τοὺς Ἀθηναίους ὑπέρ γε τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ὁτιοῦν ἂν ποιήσοντας Ἰσοκρ.6,62. πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα, εἰ νόμων ἔτυχε (δηλ: ἃ πολὺ ἄμ. ἂν εἶχεν) Πλ. νόμ. 781, Α.

Σημ. 2. Ἐὰν δὲ ἡ μετοχὴ κεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς προτάσεως, τὸ ἂν δὲν ἀνήκει εἰς τὴν μετοχήν, ἀλλ' εἰς τὸ παρεμφατικὸν ῥῆμα, π.χ. πολιορκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζόμενοι.. ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἷλον (=εἰ προσεκαθέζοντο, εἷλον ἂν) Θουκ. 1, 11.

Σημ. 3. Τὸ ἂν κεῖται ἐνίοτε ἄνευ τῆς οἰκείας ἐγκλίσεως (ὑποτακτ., εὐκτικ. ἢ ὁριστ.), ὅταν αὕτη εὐκόλως δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου, κανονικῶς δ' ὅμως ἐκ τῶν προειρημένων. π. χ. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος, ὅπῃ ἂν καὶ ἡμεῖς (ἐνν. ἴητε)), οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε Ξ.'Αν.1,3, 6. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει ἐν ταῖς παρὰ Πλάτωνι φράσεσι: πῶς γὰρ ἂν; καὶ πῶς ἂν; πῶς δ'οὐκ ἂν; ὡς ἄν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ φράσει: ὥσπερ ἂν εἰ, ἧς τὸ ἂν ἀνήκει εἰς τὴν ἀπόδοσιν. Ἡ φράσις αὕτη ἕνεκα τῆς συχνῆς αὐτῆς χρήσεως κατήντησεν ἐπίρρημα = ὡσεί, οἱονεί, π. χ. φοβούμενος ὥσπερ ἂν εἰ παῖς (δηλ: ὥσπερ ἂν φοβοῖτο, ε παῖς εἴη) Πλ.Γοργ.479, Α. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ κἂν εἰ, ἔνθα τὸ ἂν ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὴν ἀπόδοσιν. Καὶ ἡ φράσις αὕτη ἕνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως ἔλαβεν ἐπιρρηματ. σημασίαν (=καὶ δή, καὶ μάλιστα)· ὥστε τίθεται καὶ ἔνθα ἡ σύνταξις τῆς ἀποδόσεως δὲν ἀπαιτεῖ τὸ ἄν, π.χ. τρίτον δέ γ' οἶμαί σε, κἂν εἴ τις.. ἐκ τούτου τὸ ζῆν προὐτάξατο, καλεῖν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὅπερ νῦν δεῖ (δηλ: καί, εἴ τις.., καλεῖν ἂν) Πλ Σοφ.224, Δ.

4. Ὅταν τὸ ἂν (κὲν) συνάπτηται μετὰ συνδέσμου ἢ ἀναφορικῶν ἀντωνυμ. καὶ τῆς ὑποτακτ. (ἰδ. ἀριθ. 2), ἢ ἑνοῦται μετὰ τοῦ συνδέσμου ἐν μιᾷ λέξει, οἷον: ὅταν, ἐπάν, ἐπειδὰν, ἢ τίθεται εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ ἢ τῆς ἀναφορ. λέξεως, οἷον: ὃς ἄν, πρὶν ἄν· ἐν τῇ δευτέρᾳ δ' ὅμως περιπτώσει περεντίθενται ἐνίοτε λεξείδιά τινα, οἷον: δέ, τέ, μέν, γάρ, π. χ. εἰ μέν, κε Γ, 281. ὃς μὲν γάρ κεν Ἡσιόδ.ἐργ.357. ἕως μὲν ἂν Ξ.'Αν.1,4.8.

5. Ἐπειδὴ τὸ ἂν προσδιορίζει τὴν ἔγκλισιν ἀκριβέστερον, ἔπρεπε νὰ κεῖται εὐθὺς μετὰ ταύτην, οἷον: λέγοιμ' ἄν, ἔλεγον ἄν, ἀλλ' ὅμως συνήθως κεῖται μετὰ τὴν λέξιν τῆς προτάσεως ἐκείνην, ἥτις πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἐντονώτερον, οἷον: καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον ἂν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; Πλ. Κρίτ. 53, Γ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐδὲ ταύτην ἂν τις ἐπενέγκοι δικαίως τὴν αἰτίαν Δημ. 29, 23. Διὸ συνάπτεται κανονικῶς καὶ μετὰ τοιούτων λέξεων, δι' ὧν ἡ ἄλλως ὁμαλὴ σχέσις τῆς προτάσεως ποικίλως μεταβάλλεται ἢ ἀκριβέστερον προσδιορίζεται δηλαδὴ μετὰ ἀρνητικοῦ ἐπιρρήματος καὶ λέξεως ἐρωτηματικῆς, οἷον: οὐκ ἄν, οὐδ' ἄν, κτλ. - τίς ἄν, πῶς ἄν, ποῖος ἄν, κτλ.- μετὰ τῶν τοπικῶν, χρονικῶν, τροπικῶν ἐπιρρημάτων καὶ ἄλλων, οἷον: ἐνταῦθα ἄν, τότε ἄν, κτλ. ἰδ. Δ. Σ σελ. 112, 5.

Σημ. 4. Αἱ φράσεις, οἶμαι, ἔφη καὶ αἱ ὅμοιαι τίθενται μεταξὺ τοῦ ἂν καὶ τοῦ ῥήματος, εἰς ὃ τοῦτο ἀνήκει, οἷον: πρός γε ὑποδημάτων ἄν, οἶμαι, φαίης κτῆσιν Πλ. Πολ. 333, Α. ἴσως γὰρ ἄν, ἔφη, δοκοῖτε λέγειν 438. Α. τί οὖν ἄν, ἔφην, εἴη ὁ ἔρως ; Συμπ. 202, Δ.

Σημ. 5. Ἔν τισι δὲ συντάξεσι τὸ μετ' εὐκτικῆς ἢ ἱστορ. χρόνων τῆς ὁριστικῆς συνημμένον ἂν μετατίθεται ἐκ τῆς ἐξηρτημένης δευτερευούσης προτάσεως εἰς τὴν κυρίαν· τοῦτο δὲ συμβαίνει ἰδίᾳ ἐν τῇ συντάξει τοῦ οὐκ οἶδ' ἂν εἰ, οἷον : οὐκ οἶδ' ἂν εἰ πείσαιμι (ἀντὶ εἰ πείσαιμι ἄν) Εὐρ. Μ. 941. οὕτω καὶ : κἂν εἰ, ἀντί : καί, εἰ .., ἄν, π.χ. νῦν δέ μοι δοκεῖ, κἂν ἀσέβειαν εἰ καταγιγνώσκοι, τὰ προσήκοντα ποιεῖν (ἀντί: καί, εἰ ἀσέβ. καταγιγνώσκοι, τὰ προσ. ποιεῖν ἄν) Δημ. 21, 51. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 113, Σημ. 5.

Σημ. 6. Τὸ μετ' εὐκτικῆς ἂν (κὲν) ἐνίοτε ἐν παρενθετικαῖς τισι προτάσεσι (ἂν τις εἴποι, ἄν τις φαίη) τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, π.χ. τί οὖν ἂν φαίη ὁ λόγος ἔτι ἀπιστεῖς ; Φαίδ. Πλ. 87, Α. ἄλλο τι οὖν ἂν φαῖεν Κρίτ. 52, Δ. τί οὖν ἄν τις εἴποι σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά ; Δημ. 1, 19. Κακῶς δέ τινες ἐγκλείουσι τὰς παρενθετικὰς ταύτας προτάσεις μεταξὺ ὑποστιγμῶν, διότι οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν αὐτὰς ἓν ὅλον μετὰ τοῦ λοιποῦ λόγου ἀποτελούσας καὶ τούτου ἕνεκα προέτασσον ἐν αὐταῖς τὸ ἄν.

6. Συχνότατα εὕρηται τὸ μετ' εὐκτικῆς ἢ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὁριστικῆς ἂν (οὐχὶ δ' ὅμως καὶ τὸ μεθ' ὑποτακ. ἄν) **ἐπαναλαμβανόμενον** ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ προτάσει, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, διὰ δύο λόγους (περὶ τῆς παρ' Ὁμήρῳ ἐπαναλήψεως ἰδ. Σημ. 7), τοὺς ἑξῆς :

α'.) τὸ πρῶτον ἂν τίθεται εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἵνα δείξῃ ἐκ τῶν προτέρων τὴν σχέσιν αὐτῆς ὡς ὑποθετικήν, τὸ δὲ δεύτερον ἂν τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ μετὰ τὴν λέξιν, ἥτις πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ, ἰδ. β'). Τοῦτο δὲ συμβαίνει ἰδίᾳ, ὅταν ἡ κυρία πρότασις χωρίζηται διὰ παρεμπιπτούσης δευτερ. προτάσ., ἢ ὅταν προηγῶνται τοῦ κατηγορήματος τῆς ἀποδόσεως πλείο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νες λέξεις, π. χ. ὅπερ ἄν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνῆσαι, ῥᾳδίως ἂν ἐγένετο Θουκ. 2, 94. Οὕτως ἑρμηνεύεται καὶ τὸ συχνάκις ἀπαντῶν ὥσπερ ἂν εἰ μετ' εὐκτικῆς ἢ μεθ' ἱστορ. χρόν. τῆς ὁριστ. καὶ τὸ κατόπιν ἀκολουθοῦν, ἔνθα ἀμφότερα τὰ ἂν ἀναφέρονται εἰς τὴν εὐκτ. ἢ τοὺς παρῳχημένους τῆς ὁριστ., οὐδέτερον δὲ εἰς τὴν παρεμπίπτουσαν πρότασιν, π. χ. ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανεν ὢν ὑποδημάτων δημιουργός, ἀπεκρίνατο ἄν δήπου σοι Πλ.Γοργ.447, Δ. ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρος. . τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο,.. φήσειεν ἂν Δημ.18,194. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῆς φράσεως κἂν εἰ.. ἂν (δηλ : καὶ ἄν, εἰ . .), π.χ. κἂν εἴ με τύπτοις, οὐκ ἂν ἀντείποιμί σοι Ἀρφ. Βατ. 585. , ἰδ. Δ. Σ. σελ. 114, α'.

β'.) ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἂν διὰ λόγους ῥητορικούς· ὡς δηλ. ὁ λέγων συνήθως ἐκφέρει ἢ τίθησι τὰς ἀσθενεστέρας καὶ ἧττον σπουδαίας λέξεις μετὰ τὰς ῥητορικῶς ἐμφαντικάς, ἵνα ἐξάρῃ αὐτάς, οὕτω μεταχειρίζεται πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὸ ἂν τιθεὶς αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν λέξιν, ἥτις πρέπει νὰ ἐξαρθῇ πως. Ἐὰν δὲ ὁ ῥητορικὸς τόνος στηρίζηται ἐπὶ πλειόνων λέξεων τῆς προτάσεως, δύναται νὰ ἐπαναλαμβάνηται τὸ ἂν καὶ μεθ' ἑκάστην αὐτῶν· ἀλλ' ὅμως δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ ἂν καὶ μετὰ τὸ ῥῆμα τῆς ἀποδόσεως, εἰς ὃ ἰδίᾳ ἀνήκει, εἰ καὶ τοῦτο δὲν εἶνε ἀναγκαῖον, καθόσον ἡ σχέσις τοῦ ὑποθετ. λόγου ἐξηνέχθη ἤδη. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ προτάσει δὲν τίθενται πλείονα τῶν τριῶν ἄν, π.χ. ὑμεῖς δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι κρούσαντες ἄν με πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν ἀποκτείναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτ' ἂν Πλ. Ἀπολ.31,Α. Συχνότατα ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἂν ἐπὶ τοῦ οὔτε.. οὔτε, π. χ. ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σῴζεσθαι δύναιτο, οὔτ' ἂν εὐδαιμονεῖν Ξ. Ἱέρ.5,3.

Σημ. 7. Ὁ Ὅμηρος ἵνα ἐξάρῃ ἔτι μᾶλλον τὴν σχέσιν τῆς ἀποδόσεως, προστίθησι τὸ ἂν εἰς τὸ ἀσθενέστερον κὲν (ἂν κεν), ὡς συνάπτει ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ προτάσει καὶ ἄλλα συνώνυμα ἐπιρρήματα, οἷον: ἦ μήν, μέντοι, αὖθις αὖ, πάλιν αὖ κτλ.

7. Ἐὰν δύο ἢ πλείονες προτάσεις συνδέωνται διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων καί, τέ, δέ, μὲν.. δέ, ἤ, ἤ.. ἤ, οὔτε..οὔτε,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐδέ, τὸ ἂν (κὲν) τίθεται ἅπαξ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ μάλιστα συνήθως ἐν τῇ πρώτῃ προτάσει· πάντοτε δὲ παραλείπεται, ἐὰν δύο ῥήματα παραβάλλωνται πρὸς ἄλληλα. Ἡ παράλειψις δὲ αὕτη οὐδαμῶς εἶνε παράδοξος, διότι καὶ ἡ εὐκτικὴ τίθεται πολλάκις ἄνευ τοῦ ἂν ἢ μετὰ τοῦ ἂν, ὡς εἴδομεν ἐν § 45. α') ἄνευ οὐσιώδους διαφορᾶς, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ὑποτακτ. ἄνευ τοῦ ἂν (κὲν) (ἰδ. Σημ. 1), π.χ. εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευεν ἄν.. καὶ ἦν εὐδαίμων Πλ. Γοργ. 471, Α. πείθοι' ἄν, εἰ πείθοι'· ἀπειθοίης δ' ἴσως (ἀντί: ἀπειθοίης δ' ἂν) Αἰσχλ. 'Αγ. 1019. Ἐνίοτε δὲ παραλείπεται τὸ ἂν καὶ ὅταν αἱ προτάσεις ἧττον στενῶς συνδέωνται: τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστὰς ἐπιτελέσειε σοφίῃ καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν· ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι 'Οροίτεα ἢ ζῶντα ἀγάγοι ἢ ἀποκτείνειε; (ἀντί: τίς ἄν μοι, 'Οροίτεα κτλ.) Ἡρόδ. 3, 127. Προσέτι καὶ ἐν τῷ διὰ τοῦ γὰρ πλαγ. λόγῳ: δοκοῦμεν δ' ἄν μοι.. ἐρημοτέρῳ ἂν τῷ ὄρει χρῆσθαι· μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι Ξ. 'Αν. 4, 6. 13. Σπανιώτερον δὲ παραλείπεται τὸ ἂν ἐν τῇ πρώτῃ προτάσει, π. χ. πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι πονηρός γ' ἂν δικαίως ἐνομίζετο 27.

§ 50. Χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν.

1. Καὶ ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν αἱ ἐγκλίσεις διατηροῦσι τὴν κυρίαν αὐτῶν σημασίαν· δὲν δύναται δ' ὅμως ἐν πάσῃ δευτερευούσῃ προτάσει νὰ κεῖται πᾶσα ἔγκλισις. Οὕτω π.χ. αἱ μὲν διὰ τοῦ ὅτι, ὡς (=ὅτι) καὶ ὥστε ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προτάσεις ἀποστρέφονται τοὺς ἀρκτικοὺς χρόνους τῆς ὑποτ. (ἤτοι τὴν ὑποτακτικήν), αἱ δὲ διὰ τοῦ ἵνα ἢ ὡς τελικαὶ τοὺς ἀρκτικοὺς τῆς ὁριστ. Διὸ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ περὶ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων θὰ γείνῃ λόγος περὶ τῆς ἰδιαζούσης εἰς ἕκαστον εἶδος αὐτῶν χρήσεως τῶν ἐγκλίσεων, ἵνα εὐκόλως γένηται καταφανὲς τίνες ἐγκλίσεις καὶ πῶς τίθενται ἐν ἑκάστῳ εἴδει αὐτῶν.

2. Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν πλείστων καθ' ὑποτακτικὴν δευτερευουσῶν προτάσεων ἰσχύει ὁ κανών: μετὰ ἀρκτικὸν μὲν χρόνον (δηλ. ἐνεστῶτα, παρακείμ. καὶ μέλλ.) ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἕπεται ἐν τῇ δευτερευούσῃ ὑποτακτική, μετὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἱστορικὸν δὲ (παρατατικ. δηλ., ὑπερσυντέλ. καὶ ἀόριστον) εὐκτική (ἤτοι οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὑποτακτ.) Διὸ ἀντιτίθενται ἀλλήλαις αἱ προτάσεις ὡς ἑξῆς:

Ὑποτακτική.	*Εὐκτική.*
Τοῦτο λέγω, τοῦτό μοι λέλεκται, τοῦτο λέξω, ἵνα γιγνώσκῃς (γνῷς).	Τοῦτο ἔλεγον, τοῦτό μοι ἐλέλεκτο, τοῦτο ἔλεξα, ἵνα γιγνώσκοις (γνοίης).
Οἱ πολέμιοι πάντας, ὅτῳ ἂν ἐντύχωσι, κτείνουσιν.	Οἱ πολέμιοι πάντας, ὅτῳ ἐντύχοιεν, ἔκτεινον.
Ὁπόταν οἱ στρατιῶται στρατοπεδεύωνται, τάφρον περιβάλλονται.	Ὁπότε οἱ στρατιῶται στρατοπεδεύοιντο, τάφρον περιεβάλλοντο.
Οὐκ ἔχω, ὅποι τρέπωμαι (τράπωμαι).	Οὐκ εἶχον, ὅποι τρεποίμην (τραποίμην).

3. Παρατηρητέον οὐχ ἧττον ὅτι συχνότατα, ἰδίᾳ δὲ ἐν ζωηραῖς διηγήσεσι, τὸ ῥῆμα τῆς δευτερευούσης προτάσεως, μὴ λαμβανομένου πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνου τοῦ ῥήματος, ἀναφέρεται ἀμέσως εἰς τὸν χρόνον τοῦ λέγοντος, ἐν ἄλλαις δηλ. λέξεσι τὸ παρελθὸν παρίσταται ὡς παρόν· καὶ λοιπὸν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ὁριστικὴ ἢ ὑποτακτική, π. χ. οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος τέθνηκεν Ξ. Ἀν. 2, 1, 3. ἐπεμέλετο ὁ Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, ὅπως εὐχαριστώτατοι λόγοι ἐμβληθήσονται Κυρ. 1, 2, 3. Σόλων ἀπεδήμησεν ἔτεα δέκα, ἵνα δὴ μή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο Ἡρόδ. 1, 29. Πλείονα παραδείγματα τούτων ἰδ. ἐν τῇ διδασκαλίᾳ περὶ τοῦ ὅτι, ὡς (εἰδικῶν), ἵνα, ὡς, ὅπως (τελικῶν) καὶ περὶ τοῦ πλαγίου λόγου.

4. Ὅταν ἐν δευτερευούσῃ προτάσει πρέπῃ νὰ δηλωθῇ γνώμη γενική, ἀόριστος ἐπανάληψις πράξεώς τινος, τὸ πολλάκις γινόμενον, τίθεται τὸ ῥῆμα καθ' ὑποτακτ. ἢ εὐκτ. κατὰ τὰ ἐν ἀριθ. 2. ῥηθέντα. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται μή, π. χ. αὐτὰρ ἐπὴν νὺξ ἔλθῃ ἕλῃσί τε κοῖτος ἅπαντας, κεῖμαι ἐνὶ λέκτρῳ (=ὁσάκις) τ, 515. αὐτὰρ ὅτ' ἐς νῆάς τε ἴδοι καὶ λαὸν Ἀχαιῶν, πολλὰς ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους ἕλκετο χαίτας (=ὁσάκις) Κ, 14. κτλ.

Σημ. 1. Οὐχ ἧττον ὑπολαμβάνεται ἐνίοτε ἡ σχέσις τῆς ἀορίστου ἐπαναλήψεως ὥς τι πραγματικόν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκφέρεται καὶ διὰ τῆς ὁριστ.· ἐπὶ ἀρνήσεως καὶ τότε τίθεται μή, διότι αἱ τοιαῦται προτάσεις ἀνά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γονται εἰς ὑποθετικάς, π.χ. τούς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες ἀφίκοντο Θουκ.4,57.Πλ.Τίμ.22.Ε. Ἐπὶ τῶν ἐπιρρηματικῶν χρονικῶν προτάσεων σπανίως τίθεται ὁριστική.

5. Ἐπὶ παραβολῶν τίθεται, πλὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ ἀορίστου τῆς ὁριστικῆς ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ, ἔν τε ταῖς ἐπιθετικαῖς καὶ ταῖς ἐπιρρημ. προτάσεσι καὶ ὁ ἐνεστὼς τῆς ὑποτακ. ἤ, ὅπερ καὶ συχνότερον, ὁ ἀόρ. αὐτῆς (καὶ δὴ συνήθως ἄνευ τοῦ ἄν), ἐὰν ἡ παραβολὴ πρέπῃ νὰ δηλωθῇ οὐχὶ ὡς πραγματικὴ περίπτωσις, ἀλλ' ὡς ἁπλῆ γνώμη (ὑπόθεσις)· ἀδιάφορον δὲ ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε χρόνος ἀρκτικ. ἢ ἱστορ., καθόσον ἡ παραβολὴ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν, ἀλλ' εἰς τὸν χρόνον τοῦ λέγοντος.

6. Συχνότατα συμβαίνει ἕλξις ἢ ἀφομοίωσις τῶν ἐγκλίσεων, τῆς δευτερευούσης προτάσεως λαμβανούσης τὴν ἔγκλισιν τῆς κυρίας, ἢ τῆς δευτερευούσης προτ., τῆς ἀποτελούσης διάμεσον μέλος ἑτέρας, λαμβανούσης τὴν ἔγκλισιν τῆς ἑτέρας ταύτης προτάσεως· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἑξῆς :

α'.) ἐν τοῖς ἱστορ. χρόνοις τῆς ὁριστ. ἐκείνων τῶν δευτερευουσῶν προτάσ., αἵτινες εἶνε ἐμβόλιμα μέλη ὑποθετ. συντάξεως, ἐχούσης ἐν μὲν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει τὸν εἰ μετὰ ἱστορ. χρόνων τῆς ὁριστ., ἐν δὲ τῇ κυρίᾳ ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἄν : 1) μετὰ τὸ ὅς, ὅστις, ὅσος, π.χ. (ἄνθρωπος) οὔτε βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἐδύνατ' ἂν πράττειν, ἃ ἐβούλετο Ξ. Ἀπ.1,4,14· Οὕτω καὶ μετὰ τὰ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα, π. χ. καθ' ἡσυχίαν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα, ᾗ ἐβούλετο Θουκ. 1,74. 2) σπανίως ἐν οὐσιαστικαῖς προτάσεσι, π.χ. εἰ μὴ φοβηθείς, ὡς ἀνεβόησεν, . . χετο φεύγων, ἀλλ' ἐτόλμησε μεῖναι, ἀπώλοντ' ἂν οἱ ἔνδον ὄντες ἅπαντες Ἀντιφ. 5, 69. 3) ἐν ἐπιρρηματ. χρον. προτάσεσι, π.χ. ἐχρῆν (τοὺς ῥήτορας) μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμβουλεύειν, πρὶν περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἡμᾶς ἐδίδαξαν Ἰσοκρ. 4,19. καὶ μετ' ἀπαρέμφ. μετὰ τοῦ ἂν Πλ. Μενέξ.84,Γ. Ἐκ τούτου ἐξηγοῦνται καὶ οἱ ἐν ταῖς τελικαῖς προτάσεσι ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστικῆς. 4) μετὰ τὸν αἰτιολογ. ὅτι, π.χ. εἰ τοίνυν ἂν ἐμοὶ τότε ὠργίζεσθε, ὅτι οὐκ ἐπετριηράρχησα Δημ. 50,67)· 5) μετὰ πρότασιν, εὐχὴν δηλοῦσαν, διὰ τοῦ ὤφελον ἢ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡς ὤφελον (§ 42,δ'),π.χ. ὥς μ' ὄφελ'... οἴχεσθαι προφέρουσα κακὴ ἀνέμοιο θύελλα.., ἔνθα με κῦμα ἀπόερσε, Ζ.348.Καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ γάρ, π.χ. εἴθ' ὤφελες τοιάδε τὴν γνώμην πατρὸς θνήσκοντος εἶναι· πάντα γὰρ κατειργάσω Σοφ. Ἠλ.1022.

Σημ. 2. Ὅταν τῇ ἀναφορ. προτάσει προστίθεται τὸ ἄν, τότε ἐκληπτέα αὕτη λογικῶς ὡς κυρία πρότασις, π.χ. εἰ (Φίλιππος) ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ (=ἀπέχρη ἄν), ἐξ ὧν αἰσχύνην ὠφληκότες ἂν ἦμεν (=καὶ ἐκ τούτων κτλ) Δημ. 4,41.

Σημ. 3. Ἐνίοτε ἀντὶ τῶν ἱστορ. χρόνων τῆς ὁριστ. εὕρηται ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτική. Ἡ ὑποτακτ. ἰδίᾳ τίθεται μετὰ τὰς διὰ τοῦ μὴ (=μήπως) ἐκφερομένας ἐρωτημ. προτάσεις, τὰς ἐξαρτωμένας ἐκ ῥήματος φόβου ἢ μερίμνης σημαντικοῦ, π.χ. πάνυ ἂν ἐφοβούμην, μὴ ἀπορήσωσι λόγων Πλ. Συμπ. 193, Ε. τοὺς θεοὺς ἂν ἔδεισας παρακινδυνεύειν, μὴ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸ ποιήσοις Εὐθύφρ. 15,Δ.

β') ἐν τῇ εὐκτικῇ ἐκείνων τῶν δευτερ. προτάσεων, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς κυρίαν ἢ δευτερ. πρότασιν ἐκφέρουσαν εὐχήν· Καὶ ἐνταῦθα ἡ δευτερεύουσα λαμβάνει τὸν χαρακτῆρα τῆς κυρίας· ἀμφότεραι δὲ δηλοῦσι τὸ πιθανὸν καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον· ἐὰν δ' ὅμως ἡ δευτερεύουσα δηλοῖ πρᾶξιν παρελθοῦσαν, μένει ὁ ἱστορ. τῆς ὁριστικῆς χρόνος χάριν σαφηνείας, ὡς ἐν τῷ ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ, οἷον : οὐκ ἂν ἔχοιμί γε εἰπεῖν, ὅτι οὐ προσεῖχον τὸν νοῦν αὐτοῖν (ἐὰν ἦτο: ὅτι οὐ προσέχοιμι, θὰ ἀνεφέρετο εἰς τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον) Πλ. Εὐθύδ. 272, Δ. εἴη δ' ὅστις ἑταῖρος ἀπαγγείλειε τάχιστα Πηλείδῃ Ρ,640. Ἐνίοτε καὶ μετὰ συνδέσμων ἢ ἀναφορικῶν μετὰ τοῦ ἂν (κὲ) ἡνωμένη, π.χ. ὁπόταν ἥκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν ὅτι λούεται· ἐπειδὰν δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἄν, ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν Κυρ.1,3,11.

Σημ. 4. Ἐνίοτε ἐκφέρεται οὐχ ἧττον ἡ δευτερ. πρότασις μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς κυρίας προτάσ., π. χ. πολλὴ ἄν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελοῦσιν Πλ. Ἀπολ.25,Β. Ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐχὴν δηλοῦσα εὐκτικὴ καὶ ἡ ἐν ὑποθετ. λόγῳ εὐκτ. ἔχουσι σημασίαν τοῦ παρόντος, τίθεται πολλάκις καὶ ἡ ὑποτακτικὴ μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους καὶ μετὰ τὸ μή, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν ἄλλαις συντάξεσι, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τοῦ ἀποτελέσματος, τοῦ σκοποῦ κτλ. π.χ. εἴ τις καλέσειε ., ὄφρα τί οἱ εἴπω Ω, 75. Αὐτίκα τεθναίην, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος Πλ. Ἀπολ. 28, Δ. ὀκνοίην μὲν ἄν, μὴ ἡμᾶς καταδύσῃ· φοβοίμην δ' ἄν, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ Ξ. Ἀν.1,3,17.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 5. Ἐν οὐσιαστικαῖς δὲ προτάσεσι διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἐκφερομέναις καὶ ἐν ἐξηρτημέναις ἐρωτημ. προτ. μένουσι κανονικῶς οἱ ἀρκτικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστ. καὶ ὁ ἀόρ. αὐτῆς μετὰ ἱστορικοὺς χρόνους τῆς ὁριστ. ἐν τῇ ὑποθέσει ἢ ἀποδόσει τοῦ ὑποθετ. λόγου, ἢ μετὰ κυρίαν πρότασιν ἐπιθυμίαν δηλοῦσαν, ἐπειδὴ ἡ ὑπόθεσις ἢ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ὑποθετ. λόγου δηλοῖ τι, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν τοῦ λέγοντος, οἷον· ἔγραφον ἂν διαρρήδην, ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην Δημ. 19,40. οὐδ' ἂν εἷς ἀντείποι ὡς οὐ συμφέρει τῇ πόλει, καὶ Λακεδαιμονίους ἀσθενεῖς εἶναι καὶ Θηβαίους 16,4. καὶ ἀπὼν ἂν εἴποι, ὅπου ἕκαστα κεῖται καὶ ὁπόσα ἐστὶν Ξ. Οἰκ. 8,14. εἰ νῦν ἀποδειχθείη, τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου, οὐκ ἂν βουλεύεσθαι ἡμᾶς δέοι Ἀν. 3,2,36.

7. Ἐνίοτε τίθεται ἡ εὐκτικὴ ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει ἄνευ τοῦ ἂν μετὰ χρόνον ἀρκτικὸν ἐν τῇ κυρίᾳ πρὸς ἔκφρασιν ἀδήλου πιθανότητος ὡς τοῦτο, συμβαίνει ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (§ 45, α΄), ἔνθα προσεδόκα τις τὴν εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, οἷον : ἀντέχονται (τῆς γῆς).., ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον Ἡρόδ. 2,93. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος εἴη ἡ ὁδὸς Ξ. Ἀν. 2,4,4. οὐκ ἔχω, ὑμῖν πῶς ἀμφισβητοίην Πλ. Εὐθύδ. 296, Ε. οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, τοῖς δ' ἔργοις, ἀφ' ὧν ἡ εἰρήνη γένοιτο, ἐναντιοῦνται Ἀνδοκ. 3,1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 51. Περὶ τῆς ἐπιθετικῆς σχέσεως τῆς προτάσεως.

1. Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς χρησιμεύει πρὸς ἀκριβέστερον διορισμὸν οὐσιαστικῆς ἐννοίας (ὑποκειμένου, ἀντικειμ.) καὶ ἐκφέρεται ὡς ἐλέχθη ἐν § 23,1 καὶ 2. *.

* Ὁ Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς προῆλθεν ἢ ἐκ τοῦ κατηγορήματος, ἢ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου ἢ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ κατηγορήματος. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἐὰν τὸ κατηγόρημα ἐκφράζηται διὰ ῥήματος ἢ δι' ἐπιθέτου μετὰ τοῦ εἶναι, ὁ ἐπιθετικὸς οὗτος προσδιορισμὸς παρίσταται ὑπὸ τὸν τύπον προσδιοριστικοῦ ἐπιθέτου· οὕτω π. χ. ἐκ τοῦ: τὸ ῥόδον θάλλει καὶ ἐκ τοῦ: τὸ ῥόδον καλόν ἐστι προκύπτει τό: τὸ θάλλον ῥόδον καὶ τὸ καλὸν ῥόδον· ἐὰν δὲ τὸ κατηγόρημα ἐκφράζηται δι' οὐσιαστικοῦ μετὰ τοῦ εἶναι, παρίσταται ὑπὸ τὸν τύπον κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ, π. χ. ἐκ τοῦ : Κροῖσος βασιλεύς ἐστι προῆλθε τό :

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ὡς ἡ ἁπλῆ πρότασις συνίσταται ἐκ δύο ὅρων, ὧν ὁ μὲν εἷς (τὸ ὑποκείμενον) ὑποτάσσεται τῷ ἑτέρῳ (τῷ κατηγορήματι), οὕτως καὶ ἐν τῇ ἐπιθετικῇ σχέσει τῆς προτάσεως ὁ μὲν ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει τὴν κυρίαν ἔννοιαν, τὸ δὲ εἰς τοῦτον ἀνῆκον οὐσιαστικὸν τὴν ὑποτεταγμένην αὐτῷ· ὡς δὲ ἀμφότεροι οἱ ὅροι τῆς ἁπλῆς προτάσεως ἀποτελοῦσιν ἑνότητα νοήματος, οὕτω καὶ ἀμφότεροι οἱ ὅροι τῆς ἐπιθετικῆς σχέσεως ἀποτελοῦσιν ἑνότητα ἐννοίας, καὶ μάλιστα οὐσιαστικῆς.

§ 52. Ἐναλλαγὴ τῶν ἐπιθετικῶν προσδιορισμῶν.

Εἰ καὶ ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, τῆς ἐπιθετικῆς γενικῆς καὶ τοῦ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ, (ἰδ. Δ.Σ. σελ. 121, § 52), ὅμως συμφωνοῦσι καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι τύποι ἐν τούτῳ, ὅτι δηλοῦσι τὸν προσδιορισμὸν ἐννοίας οὐσιαστικῆς. Διὸ συμβαίνει, ὥστε νὰ ἐναλλάσσωνται οὗτοι ἐν τῇ γλώσσῃ πρὸς ἀλλήλους πολλαχῶς, καὶ δὴ πολλάκις τίθεται:

α'.) τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τῆς γενικῆς, ἰδίᾳ ἐν τῇ ποιήσει, ἥτις φιλεῖ νὰ συγχωνεύῃ δύο στενῶς ἡνωμένας πρὸς ἀλλήλας ἐννοίας οἱονεὶ εἰς μίαν, οἷον: Γοργείη κεφαλὴ δεινοῖο πελώρου Ε, 741. βίη Ἡρακληείη Β, 658. Φιλοκτήτην Ποιάντιον ἀγλαὸν υἱὸν (ἀντὶ Ποίαντος) γ, 190. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 121, α'.

β'.) τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, κειμένου ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ, οἷον: Ἕλενος ἀριστόμαντις

Κροῖσος ὁ βασιλεύς. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ἐν ᾗ τὸ κατηγόρημα συντάσσεται ἀντικειμένῳ, οἷον: τὸ δένδρον φέρει καρπούς, τὸ ὑποκείμενον παρίσταται ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ἀντικειμένου ὑπὸ τὸν τύπον τῆς γενικῆς, τὸ δὲ φέρει, ὅπερ συνδέει τὸ ὑποκείμενον μετὰ τοῦ ἀντικειμένου, παραλείπεται, οἷον: οἱ τοῦ δένδρου καρποί. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει τὸ ἐμπρόθετον οὐσιαστικὸν ἢ τὸ ἐπίρρημα γίνεται ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ὑποκειμένου, τὸ δὲ συνδέον ῥῆμα καὶ ἐνταῦθα παραλείπεται· οὕτω π. χ. ἐκ τοῦ: ἡ ὁδὸς φέρει πρὸς τὴν πόλιν καὶ ἐκ τοῦ: ὁ τόπος μεταξὺ κεῖται προῆλθε τό: ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς καὶ τό: ὁ μεταξὺ τόπος. Ἐνίοτε δ' ὅμως προστίθεται καὶ ἡ μεσολαβοῦσα ῥηματικὴ ἔννοια, οἷον: οἱ τότε ἐόντες Ἡροδ. 1, 23. εἰς τὸν ὄντα νῦν χρόνον Εὐρ. Ἴων. 1349. κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἁμαξιτὸν ἀναφέρουσαν Ξ. Ἑλ. 2, 4, 11.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(="Ελ. ἄριστος μάντις) Σοφ. Φ. 1388, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 122, 6'.

γ'.) ἡ γενικὴ ἀντὶ τοῦ ἐπιθέτου· συχνότατα τίθεται ἀντὶ μετουσιαστικοῦ ἐπιθέτου, οἷον: ἔκπωμα ξύλου· —λευκῆς χιόνος πτέρυγι στεγανὸς (ἀντί : χιονέῃ) Σοφ. Ἀντ. 114. ὦ δυσθέατον ὄμμα καὶ τόλμης πικρᾶς (ἀντί: πικρότολμον) Σοφ. Αἴ. 1003.

δ'.) ἡ γενικὴ ἀντὶ τοῦ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ (γενικὴ κατὰ παράθεσιν): Ἰλίου πόλιν Ε, 642. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ φράσεις : ἴς Ἡρακλῆος, βία Τυδέος, συὸς χρῆμα μέγα (=μέγα τεμάχιον χοίρου). Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ χρῆσις αὕτη περιωρίσθη σχεδὸν μόνον, καὶ δὴ σπανίως ἀπαντῶσα, ἐπὶ ἀπαρεμφάτου κειμένου ἀντὶ γενικῆς, π.χ. ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης Θουκ. 4, 46. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι (=ἡ διαγ., τὸ.. λελύσθαι) Θουκ. 1, 87. ἰδ. Δ. Σ. 122, δ'.

ε'.) ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισ. ἀντὶ τῆς γενικῆς. Οἱ ἀριθμοὶ καὶ μέτρα δηλοῦντες προσδιορισμοὶ προστίθενται πολλάκις τῷ οὐσιαστικῷ ὑπὸ τὸν τύπον κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ ἀντὶ τῆς ἐπιθετικῆς γενικῆς, π. χ. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα. Ἡροδ. 1, 14. ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι 8, 4.

§ 53. **Ἔλλειψις τοῦ δι' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ διοριζομένου οὐσιαστικοῦ.**

Ὅταν τὸ δι' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ ἀκριβέστερον διοριζόμενον οὐσιαστικὸν δηλοῖ ἔννοιαν γενικήν, ἢ τοιαύτην, ἥτις εὐκόλως ἐννοεῖται ἐκ τῆς τοῦ λόγου συναφείας, ἢ τέλος τοιαύτην, ἥτις πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς γνωστὴ ἕνεκα τῆς συχνῆς χρήσεως ἐν ὡρισμένῃ τινὶ συντάξει, οἷον: ἄνθρωπος, ἄνθρωποι, ἀνήρ (=ἀνήρ, σύζυγος), ἄνδρες, γυνὴ (=γυνή, σύζυγος), γυναῖκες, πατὴρ μήτηρ, υἱός, παῖς, θυγάτηρ, ἀδελφός, πρᾶγμα, πράγματα, χρῆμα, χρήματα, ἔργον, ἔργα, χρόνος, ἡμέρα, χώρα, γῆ, ὁδός, οἰκία, οἶκος, μοῖρα, γνώμη, χείρ, χορδή (=μουσικὴ χορδὴ) κτλ., πολλάκις παραλείπεται, ὁ δὲ ἐνάρθρως συνήθως τιθέμενος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λαμβάνει χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ. διὸ τίθεται ἀντὶ οὐσιαστικοῦ:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α'.) τὸ ἐπίθετον, ἡ ἐπιθετικὴ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή. Αἱ μετοχαί, αἵτινες ἄλλως δέχονται τὴν αὐτὴν τῷ ῥήματι σύνταξιν, ἐνταῦθα ἐνάρθρως ἐκφερόμεναι ἐκλαμβάνονται ὡς οὐσιαστικὰ καὶ συντάσσονται οὐχὶ καθ' ἣν τὸ ῥῆμα ἀπαιτεῖ πτῶσιν, ἀλλὰ γενικῇ :

1). ἀντὶ ὀνομάτων προσώπων : οἱ θνητοί, οἱ σοφοί, οἱ γεινάμενοι (=οἱ γονεῖς), οἱ ἡβῶντες (=οἱ ἔφηβοι), κτλ. Παρὰ ποιηταῖς συχνότατα τὸ ὁ τεκών, ἡ τεκοῦσα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς ἢ ἀντωνυμ. κτητικῆς, ὅ τ' ἐκείνου τεκὼν Εὐρ. Ἠλ. 335, ἰδ. Δ.Σ. σελ. 123,1).

2) ἀντὶ προσηγορικῶν : οἷον : τὰ ἡμέτερα (χρήματα) τὰ ἐμὰ (τὰ ἐμὰ πράγματα), ἡ ὑστεραία (ἡμέρα), ἡ ἐπιοῦσα, ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα κτλ. (ἡμέρα), ἡ πολεμία (χώρα).* τό: γνώμη ἐν ταῖς φράσεσι : κατά γε τὴν ἐμὴν (γνώμην) Πλ. Φίλ. 4, Β. ἡ νικῶσα καὶ ἡ ἐμὴ νικᾷ Πλ. ἡ δεξιὰ καὶ ἡ ἀριστερὰ (χείρ)· ἡ ὑπάτη (χορδὴ) κτλ.

Σημ. 1. Ἐνίοτε παρὰ τοῖς τραγικοῖς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πεζῷ λόγῳ αἱ φράσεις τἀμά, τὸ ἐμὸν κτλ. ἀποτελοῦσι περίφρασιν τοῦ ἐγὼ κτλ., ὅταν πρέπῃ νὰ νοηθῇ οὐ μόνον τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ ἢ πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς αὐτό, οἷον : τὸ ἐμὸν (ἀντὶ ἐμὲ) Πλ. Θεαίτ. 161, Ε. τό γ' ἐμὸν οὐδὲν ἂν προθυμίας ἀπολείποι Πολ. 7,533, Α. τὰ ὑμέτερα ἀκούειν νόμ. 643, Α. ἢν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται Ἡρόδ. 8,140.

3) ἀντὶ ἀφῃρημένων : τὸ καλόν, τὸ ἀγαθὸν ἢ τἀγαθόν· συχνὰ παρὰ Πλάτωνι τὸ ταὐτόν, τὸ ἕτερον. καὶ μετὰ τοῦ ὄν: τὸ ἀνόμοιον ὄν· πάντα συνήθη παρὰ Πλάτωνι.**

---

* Ὁμοίως: ἡ φιλία ἢ ἡ πολεμία (χώρα φίλων ἢ πολεμίων)· ἡ οἰκουμένη (γῆ = ἡ κατῳκημένη γῆ), ἡ εὐθεῖα (ὁδός). τὴν ταχίστην (συνηθέστατον=ὡς τάχιστα, συντομώτατα)· τὴν πρώτην (κυρίως=τὴν πρώτην ὁδόν, ἤτοι κατ' ἀρχάς)· ἡ πεπρωμένη (μοῖρα)· ἀπὸ τῆς ἴσης (=ἐξ ἴσου). ἀπὸ τοῦ ἴσου (μέρους) 1,99. ἐκ τοῦ ἐναντίου ἢ ἐξ ἐναντίας (μερίδος).

** Ὁμοίως τὸ εὐτυχὲς, τὸ ἀναίσθητον, τὸ κοινὸν (π. χ. τῶν Σαμίων) Ἡρόδ. 6,14. «τὸ τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν» 113. Ὁ Θουκυδίδης ἰδίᾳ εἶνε πλήρης τοιούτων μετοχῶν οὐσιαστικῶς λαμβανομένων, οἷον: τὸ δεδιὸς αὐτοῦ 1,36. τὸ θαρσοῦν.—τὸ λυποῦν 2,61. τὸ βουλόμενον — τὸ ὀργιζόμενον — τὸ τιμώμενον— τὸ κρατοῦν— τὸ μεταμελησόμενον (ἀντὶ ἡ μεταμέλεια) Ξ. Ἀπ. 2,6,23.—τὸ νοσοῦν (=ἡ νόσος).— τὸ ποθοῦν (=ὁ πόθος). τὸ ἐπίθετον μέσον ἀνάρθρως, π. χ. τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 2. Τὸ οὐδέτερον ἐπίθετον ἐν μὲν τῷ ἑνικῷ δηλοῖ ἔννοιαν ἀφῃρημένην, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ συγκεκριμένην, δηλαδὴ τὰ διάφορα μέρη, τὰ εἴδη, τὰς περιστάσεις, ἅτινα εἶνε ἡνωμένα ἐν τῷ ἀφῃρημένῳ, οἷον: τὸ καλὸν (=τὸ κάλλος), τὰ καλὰ (=τὰ ὡραῖα πάγματα),—τὰ κράτιστα ἐπὶ τοὺς ὑποδεεστέρους ξυνεπῆγον (=τοὺς κρατίστους) Θουκ. 3,11. Ὁμοίως: τὸ κακὸν—τὰ κακά.

4) ἀντὶ περιληπτικῶν: τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι) Θουκ. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἰδίᾳ τὰ εἰς—ικὸν λήγοντα ἐπίθετα: τὸ πολιτικὸν (=οἱ πολῖται)—τὸ ὁπλιτικὸν—τὸ οἰκετικὸν (τὸ πεζικὸν δὲν εἶνε ἀττικόν)—τὸ Ἑλληνικὸν (=οἱ Ἕλληνες). Ὁ Πληθυντικὸς τῶν τοιούτων εἰς -ικὸν ληγόντων ἐπιθέτων τίθεται πολλάκις πρὸς δήλωσιν ἀριθμοῦ, μέτρου ἢ κεφαλαίου τῶν μερικῶν πράξεων, οἷον: τὰ Τρωϊκά (=ἡ περίοδος, τὸ κεφάλαιον τῶν Τρωϊκῶν πράξεων). Τὰ Εὐβοϊκὰ (=ὁ Εὐβοϊκὸς πολεμος).*

β') ἡ ἐπιθετικὴ γενική, οἷον: Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου (υἱός)—Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος — εἰς ᾅδου (οἶκον) ἐλθεῖν—ἐν ᾅδου (οἴκῳ) εἶναι—εἰς διδασκάλων φοιτᾶν.., ἐπειδὰν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν Πλ, Πρωτ. 326, Γ. ἐν Πυθίου (δηλ. ἱερῷ) Ἰσαῖ. 5,4.

Σημ. 3. Ὁμοίως τίθεται καὶ γενικὴ προσωπικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, π.χ. φέρων ἐς σεωυτοῦ ἀπόκτεινον Ἡρόδ. 1,108. (χωρεῖν) εἰς ἑαυτῶν, Ἀρφ. Λυσ. 1070, 1211. ἴτω εἰς ἐμοῦ. Εὑρῆται δὲ καί: εἰς καὶ ἐν ἡμετέρου, ἐπειδὴ τὸ ἡμέτερον δηλοῖ οἶκόν μας, οἰκογένειάν μας. Ὁμ. Ὕμν. Ἑρμ. 370. Ἡρόδ. 1,35. Τὰ τῆς τύχης (=τὰ τυχηρὰ)—τὰ τῆς πόλεως (=πράγματα τῆς π.)—τὰ τοῦ πολέμου (=τὰ πολεμικὰ ἔργα) κτλ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 125, Σημ. 3.

ἐν μέσῳ τούτων Ξ. Ἀν. 1, 7, 8 ἀμφὶ μέσον ἡμέρας 4, 4, 1. ἀλλὰ καὶ ἐνάρθρως: τὸ μέσον: 3,4,20. Συχνότατα τὰ ἄναρθρα ἑνικὰ οὐδέτερα κεῖνται οὐσιαστικῶς, ἔνθα ἡ καθωμιλημένη προσθέτει τὸ τί, π.χ. θαυμαστὸν ποιεῖς Ξ. Ἀπ. 2,7,1. ἄτοπόν γ', ἔφη, λέγεις Πλ. Συμπ. 175, Α.

* Ὁμοίως: τὸ λῃστικὸν (=οἱ λῃσταί) Θουκ. 1,4· τὸ ἐπικουρικόν· τὸ ἑταιρικόν· τὸ ἱππικόν· τὸ βαρβαρικόν· τὸ Ἀρκαδικόν· τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ (=αἱ πρὸ τοῦ μηδικοῦ πολέμου πράξεις τῶν Ἑλλήνων, ἡ τῶν Ἑλλήνων ἱστορία) Θουκ. 1,97. Τὰ ναυτικὰ (=οἱ ναυτικοὶ πόλεμοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ναυτικὰ πράγματα)· τὰ συμμαχικά. Πρὸς τούτοις: τὰ Ὀλύμπια, Διονύσια, τὰ ἐπινίκια κτλ. = οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες κτλ. Ὁμοίως: οὐδέτερα πληθυντικῶν μετοχῶν μετὰ ἐπιθετικῆς γενικῆς, π.χ. μετὰ τὰ ἐν Πλαταιᾷ τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων γενόμενα Θουκ. 2,19.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ΄) τὸ ἐπιθετικὸν (ἔναρθρον) **ἐπίρρημα**, οἷον: οἱ νῦν, οἱ τότε, οἱ πάλαι (ἄνθρωποι), τὰ οἴκοι (πράγματα), ἡ ἑξῆς (ἡμέρα) = ἡ ἐπομένη ἡμέρα κτλ. οἱ ἄπωθεν Θουκ. 4,115.

δ΄.) τὸ **ἐμπρόθετον** ἐπιθετικὸν οὐσιαστικὸν ἢ ἡ οὐσιαστικὴ ἀντωνυμία· οὕτω π.χ. ἡ φρασις: οἱ ἀμφὶ ἢ περί τινα δηλοῖ α΄) τὸ ὀνομαζόμενον πρόσωπον μετὰ τῶν περὶ αὐτὸ ὀπαδῶν, ἑταίρων, μαθητῶν, Ἡρόδ. 3, 76. οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην ..· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον (δηλ. ὁ Ὀτάνης καὶ Δαρ. καὶ οἱ λοιποὶ ἑπτὰ συνωμόται)· β) μόνον τοὺς περὶ τὸ ὀνομαζόμενον πρόσωπον, π.χ. Ξ. Κυρ.8,2,8 τίς κοσμῶν κάλλιον φαίνεται τοὺς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; Ὁμοίως: οἱ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον (= ὁ Κύλ. καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ) Θουκ. 1,126. (συνήθως τό : οἱ μετά τινος δηλοῖ τοὺς ὀπαδοὺς μόνον τινός. Παρὰ τοῖς Ἕλλησι Γραμματικοῖς τὸ οἱ περί τινα δηλοῖ μόνον τὸ ὀνομαζόμενον πρόσωπον, π.χ. οἱ περὶ Ἀπίωνα = ὁ Ἀπίων.*

§ 54. **Συμφωνία ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ.**

1. Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς (τὸ ἐπίθετον, ἡ μετοχή, ἡ ἐπιθετικὴ ἀντωνυμία καὶ τὸ ἀριθμητικὸν ἐπίθ.) δηλοῖ, ὡς ἐρρήθη, ποιότητα καὶ συμφωνεῖ πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν, π.χ. ὁ ἐπιμελὴς παῖς.— ὁ ἐπιμελούμενος παῖς.—ἡ ἡμετέρα πόλις.—τρεῖς ἄνδρες.

2. Ἐπὶ τῆς συμφωνίας τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν παρατηρητέον τὰ ἑξῆς :

α΄.) τὸ ἐπίθετον παρὰ ποιηταῖς δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ γραμματικὸν γένος τοῦ προσδιοριζομένου, ἀλλὰ πρὸς τὸ λογικὸν γένος

---

* Οἱ καθ' ἡμᾶς καὶ οἱ ἐπί τινος = οἱ σύγχρονοι. οἱ σύν τινι· οἱ ὑπό τινι = οἱ ὑπήκοοί τινος· οἱ ἀπό τινος· οἱ ἐν ἄστει· οἱ περὶ φιλοσοφίαν· οἱ περὶ τὴν θήραν· οἱ ἀμφὶ τὸν πόλεμον. τὰ κατά τινα (= αἱ περιστάσεις τινός)· τὰ κατά τινος = τὰ πράγματά τινος· τοὐπ' ἐμέ, τὸ κατὰ τοῦτον (= ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τοῦτον)· τοὐπὶ σέ, τὸ ἐπ' ἐμέ, (= τὸ ἐκ σοῦ, ἐξ ἐμοῦ ἐξαρτώμενον) τὸ ἐπ' ἐμοί. Ὁμοίως : τὸ πρὸ τοῦδε (= πρότερον)· τὸ ἐπὶ τούτῳ (τῷδε) = μετὰ ταῦτα· ἔτι δὲ καὶ μετὰ προηγουμένην πρόθεσιν, π. χ. μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας Θουκ. 3,112. μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ 5, 14. τὰ παρά τινος = αἱ προσταγαί τινος. τὰ πρὸ τούτων = κατὰ τοὺς προτέρους χρόνους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτοῦ (σχῆμα κατὰ σύνεσιν ἢ σχῆμα πρὸς τὸ σημαινόμενον ἢ νοούμενον), ἰδ.§ 13,2,β'), οἷον: φίλε τέκνον X,84 (=Ἕκτωρ) φίλτατ' Αἰγίσθου βία Αἰσχλ.Χο.880. κολλικοφάγε Βοιωτίδιον Ἀριστοφ.Ἀχ.873. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει ἐπὶ μετοχῆς ἐν ἀπωτέρω ἐπιθετικῇ σχέσει, καὶ δὴ οὐ μόνον παρὰ ποιηταῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, οἷον: Λέσβος ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουληθέντες Θουκ. 3. 2. κ.τ.λ. ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς φοβούμενοι, μὴ ἄπρακτοι ἥκοιεν Ξ. Ἑλ.2,2,21.

Σημ. 1. Ἐνίοτε τὸ ἐπίθετον δὲν συμφωνεῖ οὔτε πρὸς τὸ γραμματικὸν οὔτε πρὸς τὸ φυσικὸν γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸ γένος τοῦ συνωνύμου οὐσιαστικ., ὅπερ ὁ λέγων ἐν νῷ εἶχε, π.χ. τῷ δ' ἑτέρῳ (δουρί) μιν.. βάλε'.. ἡ (δηλ. αἰχμὴ) δ' ὑπὲρ αὐτοῦ γαίῃ ἐνεστήρικτο λιλαιομένη χροὸς ἆσαι (ἔνθα αἱ τελευταῖαι λέξεις ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς τὸ ὅλον δόρυ, ἀλλ' εἰς τὴν αἰχμὴν) Φ. 167. δεινόν γε τοὐπίσαγμα τοῦ νοσήματος Σοφ.Φ.758, καὶ εὐθὺς κατωτέρω: ἥκει γὰρ αὕτη (δηλ. ἡ νόσος).

Σημ. 2. Ὁ δυϊκὸς τώ, τοῖν, τώδε, τοῖνδε, τούτω, τούτοιν τίθεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ ἐπὶ ἀρσενικῶν καὶ ἐπὶ θηλυκῶν ὀνομάτων, π.χ. τὼ γυναῖκε—ἄμφω τὼ πόλεε Θουκ. 5,23. μίαν ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα λογίζονται Ξ. Κυρ. 1,2,11. τούτοιν τοῖν κινησέοιν Πλ.νόμ.898,A.

Σημ. 3. Καὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἐπίθετα καὶ μετοχαὶ λαμβάνονται ἐνίοτε ὡς κοινοῦ γένους, π.χ. ἡ ἀναφορ ἀντων. ὢ ἀντὶ ἃ Σοφ.Ἠλ.978. ἅρμασιν ὕπο ζεύγνυσιν αὐτὼ (δηλ. δύο γυναῖκε) Αἰσχύλ.Π.187. ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ Θεός.., ἀφεμένω τούτου τράποιντο κ.τ.λ.Ξ.Ἀπ.2,3,18. ὅρα κακῶς πράσσοντε μὴ μείζω κακὰ κτησώμεθα (Ἀντιγόνη καὶ Ἰσμήνη) Σοφ.Ἠλ. 1003.

β'.) ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφέρεται ἐνίοτε διὰ προθέσεως μετὰ τῆς οἰκείας πτώσεως, π.χ. συνηκολούθουν καὶ ἄλλοι εἰς τριακοσίους (=τριακόσιοι περίπου) Ξ. Ἀν.2,5,35.

γ'.) τὸ ἀριθμητικὸν δύο (ποιητ. δύω) δυοῖν τίθεται καὶ μετὰ πληθυντικῶν οὐσιαστικῶν, οἷον: δύο ἅμαξαι Θουκ.1,93. δύο ἀνδριάντας 134. δυοῖν ἀνδρῶν Λυκοῦργ. 86.

Σημ. 4. Τὸ δύο ὡς ἄκλιτον εὕρηται καὶ ἀντὶ τοῦ δυοῖν (γεν. καὶ δοτ.). προσέτι δὲ συνάπτεται μετὰ γεν. πληθυντικῆς, σπανίως δὲ καὶ μετὰ δοτ. π.χ. δύο μναῖν — δύο μοιρῶν—δύο πλέθρων —δύο μηνῶν — τοῖς δύο μέρεσιν Θουκ. 3,15. ναυσὶ δύο 5,4. Τὸ δυσὶ εὕρηται ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ (οὐχὶ δ' ὅμως παρ' Ἡροδότῳ) καὶ παρὰ Θουκ.8,101 δυσὶν ἡμέραις.

δ') τὰ συγκριτικὰ πλείων, πλείονος κ.τ.λ. ἐλάσσων καὶ μείων πολλάκις, ὅταν συνάπτωνται μετ' ἀριθμητικῶν ἢ μετὰ λέξεων,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αἵτινες σημαίνουσι ποσόν, δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, ἀλλὰ τίθενται κατ' οὐδέτερον γένος πλέον ἢ πλεῖν, ἔλασσον, μεῖον, οἷον: μυριάδες πλέον ἢ δώδεκα (ἀντὶ πλείους) Ξ. Ἑλ. 5,6,9. Ἐπράθη (ἡ λεία) ταλάντων οὐκ ἔλασσον πέντε καὶ εἴκοσι (ἀντὶ οὐκ ἐλασσόνων) Θουκ. 6,95. Οἱ ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μεῖον πεντακοσίους (ἀντὶ οὐ μείους) Ξ. Ἀν. 6,4,24. πλείονα περὶ τούτων ἰδ. ἐν §. περὶ τοῦ συγκριτικοῦ ἢ.

ε') ὁ εἰς πολλὰ οὐσιαστικὰ ἀναφερόμενος ἐπιθετ. προσδιορισμὸς συνήθως τίθεται ἅπαξ συμφωνῶν πρὸς τὸ πλησιαίτερον, δύναται δ' ὅμως καὶ νὰ ἐπαναληφθῇ παρ' ἕκαστον αὐτῶν χάριν ἐμφάσεως ἢ σαφηνείας, π. χ. πολλοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Οὔτε καταστάσεσιν οὔτ' ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς.—πάντες ἄνδρες καὶ πᾶσαι γυναῖκες. Πολλάκις τίθεται μετὰ τὸ πρῶτον οὐσιαστικόν, π.χ. πρόβατα ὀλίγα καὶ βοῦς Ξ. Ἀν. 6,3,22, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τὸ δεύτερον, π.χ. ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα Ξ. Ἀν. 4.7,14. Ὡσαύτως καὶ ἐπιθετικὴ μετοχὴ δύναται νὰ συναφθῇ μετὰ τοῦ πρώτου οὐσιαστ., τὸ δὲ ῥῆμα νὰ τεθῇ κατόπιν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθ. ἢ καὶ τἀνάπαλιν, π.χ. γνοὺς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης.. ἔπαυσαν τὴν μάχην Θουκ. 4,37.—Δύναται.. ὁ ξένιος ἑκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ ξυνεπόμενοι Διὶ Πλ. νόμ. 729.

ε') συμβαίνουσι δὲ καὶ ἐν τῷ ἐπιθετ. προσδιορισμῷ πᾶσαι αἱ τοῦ κατηγορουμένου ποικιλίαι ἐπὶ πολλῶν ὑποκειμένων ἰδ. § 17.

§ 55. **Παρατηρήσεις.**

α') *Οὐσιαστικὸν λαμβανόμενον ἀντὶ ἐπιθέτου ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός.*

1. Πολλὰ προσηγορικὰ ὀνόματα δηλοῦντα ἐπιτήδευμα, ἀξίωμα ἢ τάξιν, ἡλικίαν θεωροῦνται ὡς ἐπίθετα, ὁποῖα καὶ ὄντως τὸ πρῶτον ἦσαν, καὶ τίθενται ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἄνθρωπος, ἀνήρ, γυνή· τοιαῦτα δὲ εἶνε τάδε: μάντις, φύλαξ, ταμίη, δέσποινα, παρθένος, ὑπογραμματεύς, τοξότης, ὑφαντής, ῥήτωρ, βασιλεύς, ἄρχων, τύραννος, στρατηγός, γέρων, νεανίας, στρατιώτης, ἰδιώτης, πρεσβύτης, γραῦς, νεανίας κτλ. οἷον : ἀνὴρ μάντις—λαθὼν φύλακας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄνδρας- γυνὴ ταμίη- ἀνὴρ ῥήτωρ- ἀνθρώπους ὑπογραμματέας- ἄνθρωπος τοξότης, (ὑφαντής), κ.τ.λ. ἀνὴρ τύραννος, (στρατηγός)- γραῦς γυνή.

Σημ. 1. Τὸ ἀνὴρ προστίθεται καὶ τοῖς ἐθνικοῖς ὀνόμασι καὶ δὴ οὐ μόνον ἐπὶ προσφωνήσεως, οἷον: ἄνδρες Ἀθηναῖοι κ.τ.λ., ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ συχνότατα ἔν τε τῷ ἑνικῷ καὶ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ: οἷον ἀνὴρ Ἀθηναῖος, Ἀβδηρίτης· — ἀνὴρ Σπαρτιάτης κ.τ.λ. Ὅταν δ' ὅμως τὸ ἀνήρ, παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ τὸ φώς, συνάπτηται μετὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου, τότε τὸ κύριον τοῦτο ὄνομα ἐκληπτέον ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, π.χ. ἕλε δ' ἄνδρα Βιήνορα (=ἠχμαλώτισεν ἄνδρα, ὅστις ἐκαλεῖτο Βιήνωρ) Λ, 92. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις συντάξεσιν ἔχουσι τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα πολλάκις σημασίαν ἐπιθετικήν, ἰδίᾳ δὲ τὸ Ἕλλην καὶ Ἑλλάς, οἷον: Σοφ. Φ. 223 Ἑλλὰς στολή· συχνάκις παρ' Ἡροδ. εὕρηται Ἑλλάδα γλῶσσαν 4,98. Ἑλλὰς πόλις Θουκ. 6,62 βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πόλεμον 2,36.

Σημ. 2. Τὰ τοιαῦτα προσηγορικὰ προσέτι δὲ καὶ ἄλλα ὀνόματα ἐπιθετικῶς λαμβανόμενα, εὕρηνται ἐνίοτε καὶ μετ' ἄλλων οὐσιαστικῶν συνημμένα ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ καὶ μάλιστα παρὰ ποιηταῖς, οἷον: πατρὶ γέροντι Α, 358. γέροντ' ὀφθαλμὸν Εὐρ. Ὀρ. 529. νεανίας λόγους ῥίπτων Ἄλκ. 679. τύχη σωτὴρ (ὡς θηλ. ἀντὶ σώτειρα) Αἰσχύλ. Ἀγ. 650. παρθένῳ χερὶ Εὐρ. Φ. 838. εἶχον οἰκέτην βίον Ἴων. 1373. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ σκωπτικαὶ λέξεις, αἵτινες, εἰ καὶ εἶνε ὀνόματα ἀφῃρημένα, ὅμως ἀποδίδονται εἰς πρόσωπα, π.χ. τρίμμα κτλ. ἰδ. § 2, 1, 2, 3. Παρὰ ποιηταῖς δὲ ἀναφέρεται ἐνίοτε εἰς προηγούμενον θηλυκὸν ἀφῃρημένον ἀρσενικὸν μετὰ θηλ. ἄρθρου, π.χ. Μήδειαν.., τὰν Πελίαο φόνον (=τὰν Πελ. φόνον οὖσαν) Πίνδ. Π. 4, 250. διὰ σέ, τὰν κύκνου δολιχαύχενος γόνον (=τὰν κ. δολ. γόνον οὖσαν) Εὐρ. Ἰφ Αὐλ. 794. Φυσικὴ πάντως εἶνε ἡ τοιαύτη σύνταξις οὐσιαστικῶν, ἅτινα τὸ πρῶτον ἦσαν ἐπίθετα, οἷον: φύλαξ, ἀρχῆθεν=φυλάττων, ὕστερον δὲ=φύλαξ· διὸ παρὰ Ξ. Ἀν. 6,5,9 λόχοι φύλακες. Ὁμοίως: ὀπισθοφύλακες ὁπλῖται 4,1,6· γυμνῆτες ταξίαρχοι,— λοχαγοὶ πελτασταί. Συνήθης δὲ εἶνε ἡ τοιαύτη χρῆσις παρ' Ὁμήρῳ.

β'.) *Τὸ ἐπίθετον ἀντὶ ἐπιρρηματικῆς ἐκφράσεως.*

2. Πολλάκις τὸ εἰς οὐσιαστικὸν ἀποδιδόμενον ἐπίθετον δὲν δηλοῖ ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν αὐτοῦ (τοῦ ὑποκειμένου ἢ ἀντικειμένου), ἀλλὰ τίθεται ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ῥῆμα. Οὕτω δύνανται προσδιορισμοὶ τοῦ τόπου, τῆς τάξεως καὶ ἀκολουθίας, τοῦ χρόνου, τοῦ ἀριθμοῦ, τοῦ ποσοῦ, τῆς συνθήκης, τοῦ τρόπου* νὰ ἐκφέρωνται δι' ἐπιθέτων ἀναφερο-

---

* Τόπου καὶ τάξεως : μύχιος, ἐφέστιος, ἐπιγουνίδιος, ὕπατος,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένων εἰς οὐσιαστικόν τι τῆς προτάσεως ὁμοιογενῶς, ὁμοιοπτώτως καὶ ὁμοιαρίθμως. Τὸ ἐπίθετον προσερείδεται μὲν καὶ ἐνταῦθα εἰς οὐσιαστικόν, οὐχὶ δ'ὅμως ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ἀλλ' ὡς κατηγορούμενον. Ἡ τοιαύτη τῶν ἐπιθέτων χρῆσις εἶνε συχνοτέρα παρὰ ποιηταῖς ἢ τοῖς πεζογράφοις, π.χ. αἱ προμνηστῖναι ἐπήϊσαν (=ἐν σειρᾷ ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην) λ, 233. ἷζε μυχαίτατος (= ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ τοῦ μυχοῦ) φ, 146. κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἤδη σκοταῖοι (ἐν τῷ σκότει) Ἀν.4,1,10. ὁ κονιορτὸς ἐχώρει πολὺς ἄνω Θουκ. 4,34. ὁ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρύη μέγας 2,5. πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν Ν,133.

Σημ. 3. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ συχνοτάτη χρῆσις τῆς ἀντωνυμ. ἄλλος, ἰδ. ἐκεῖ.

Σημ. 4. Ὅταν δὲ ὁ προσδιορισμὸς δὲν δύναται νὰ ἀνενεχθῇ καὶ εἰς τὸ ὑποκείμ., ἢ εἰς τὸ ἀντικείμ. ὡς ἰδιότης, ἀλλ' ἀνήκῃ ἰδίᾳ καὶ μόνον εἰς τὸ κατηγόρημα, τότε κατ' ἀνάγκην τίθεται τὸ ἐπίρρημα, οἷον: καλῶς ᾄδεις.

Σημ. 5. Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ πρῶτος, πρότερος κτλ. καὶ τοῦ πρῶτον, πρότερον κτλ. ἰδ. § 16 Σημ. 7.

γ') *Προληπτικὴ χρῆσις τῶν ἐπιθέτων.*

3. Παρὰ ποιηταῖς καὶ ἰδίᾳ τοῖς τραγικοῖς σπανιώτερον δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τίθεται τὸ ἐπίθετον ἐν σημασίᾳ προληπτικῇ δηλοῦν ἰδιότητα μὴ προϋπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς τῷ οὐσιαστικῷ ἀλλὰ προσγινομένην αὐτῷ μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως· καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐπίθετον εἶνε κατηγορούμενον, π.χ. κυκλοτερὲς μέγα τόξον ἔτεινε Δ, 124(=ἔτειν. τὸ τ. ὥστε γενέσθαι κυκλοτερές)· μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἁμάξας Ξ. Ἀν. 1,5,8. ἀπὸ τῆς μάχης τὸ τούτου ὄνομα μέγιστον ηὔξητο Κυρ. 4,2,3. ἡ εἰρήνη τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ὑψηλὸν ἦρε Ἀνδοκ.3,7. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 131,3.

προσέτι δὲ καὶ τὸ πρῶτος, πρότερος (ἐκ δύο), ὕστατος, ὕστερος (ἐκ δύο), μέσος, πλάγιος κτλ. Πολλὰ τούτων, ἐν οἷς τὸ πρῶτος, πρότερος ὕστατος, τίθενται καὶ ἐπὶ χρόνου. Τοῦ χρόνου: ὄψιος, ὄρθριος, μεσονύκτιος, θερινός, ἐαρινός, χειμερινὸς κ.τ.λ.· ἰδίᾳ δὲ τὰ εἰς —αῖος λήγοντα, π. χ. δευτεραῖος, τριταῖος κ.τ.λ. (τῇ δευτέρᾳ, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ), ἐνιαύσιος· Τοῦ ποσοῦ, συνθήκης καὶ ἰδίᾳ τοῦ τρόπου: πολύς, συχνός, ἥσυχος, ἑκών, ἄκων, δρομαῖος, ὑπόσπονδος. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 129 ἐν ὑποσημ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ΄) Παράταξις καὶ ἐπαλληλία τῶν ἐπιθετικῶν προσδιορισμῶν.

4. Ὅταν δύο ἢ πλείονες ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ συνάπτωνται μετ' οὐσιαστικοῦ, συμβαίνει διπλῆ σχέσις :

α΄) ἕκαστος τούτων χρησιμεύει ἐπίσης πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τότε συνδέονται πρὸς ἀλλήλους διά τινος συνδέσμου (καί, τέ. . καὶ)καὶ λέγονται κατὰ παράταξιν προσδιορισμοί: Σωκράτης ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἦν. Ἐπὶ πλειόνων ἐπιθέτων τὸ ἔσχατον μόνον συνδέεται μετὰ τοῦ προηγουμένου δια τινος συνδέσμου (ἐν τῇ ποιήσει, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ὁ σύνδεσμος δύναται νὰ παραλειφθῇ), οἷον: χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ. Κυρ. 6,4,2.

β΄) ὁ εἷς τούτων ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ μίαν ἔννοιαν προσδιοριζομένην ἀκριβέστερον διὰ τοῦ ἄλλου· τότε δὲ οὐδεὶς τίθεται σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου ἐπιθετικ. προσδιορισμοῦ καὶ λέγονται ἐπάλληλοι. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ, ὅταν ἀντωνυμίαι, ἀριθμητικά, ἐπίθετα τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὕλης (μετουσιαστικὰ) συνδέωνται μετ' ἄλλων ἐπιθέτων, οἷον : πολλοὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ πολλοὶ ἀγαθοὶ καὶ σοφοὶ ἄνδρες· πολλὰ καλὰ ἔργα Κυρ. 1,4,21 κύων γενναῖος ἄπειρος (κύων εὐγενοῦς καταγωγῆς ἀτίθασσος).

ε΄) ἀντιστροφὴ τῶν ὅρων τῶν ἐπιθετικῶν προσδιορισμῶν.

5. Συχνότατα ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα τοῦ ἐπιθετικ. προσδιορισμοῦ οὐσιαστικοῦ τινος ἐξαίρουσα τὴν ἔννοιαν, τὸ μὲν ἐπίθετον λαμβάνει ὡς οὐσιαστικόν, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν τρέπει εἰς γενικὴν (ἐπιθετ. προσδιορισμόν: γενικὴν διαιρετικήν).

Ἐνταῦθα διακρίνονται αἱ ἑξῆς περιπτώσεις :

α΄.) τὸ ἐπίθετον κεῖται, ὡς καὶ τὸ οὐσιαστικόν, κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, διατηροῦν τὸ γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ, οἷον : οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων.—μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν (δεῖ) Ἰσοκρ. 2, 50.

β΄.) τὸ ὡς οὐσιαστικὸν λαμβανόμενον ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον ἑνικόν, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ πληθυντικόν, οἷον : ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ε, 277. ἐμῶν ἄνολβα βουλευμάτων Σοφ. Ἀντ. 1265. Καὶ ἐνάρθρως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ οὐχὶ σπανίως, οἷον: τὸ πολ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λὸν τῆς στρατιῆς Ἡρόδ. 8,100. Συχνάκις παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εὕρηται: ἐπὶ πολύ, ἐπὶ μέγα μετὰ γενικῆς, π.χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως Θουκ.1,118. τὸ οὐδὲν: προθυμίας οὐδὲν ἀπολείψω Πλ.Συμπ.210,Α. Οὕτω καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τὶ καὶ ἡ ἐρωτηματικὴ τί; π. χ. ἦν τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει Θουκ. 4,130. Ὁμοίως καὶ πολλαὶ ἄλλαι φράσεις μετὰ τοῦ πᾶν, οἷον: ἐν παντὶ ἀθυμίας—εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας. Συχνότατα δὲ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ γενικῇ συντάσσεται τὸ οὐδέτερον τῶν ἀντωνυμιῶν, π. χ. ἐν τῷ τοιούτῳ τοῦ καιροῦ Ἡρόδ.7,69. Ἐνταῦθα συνήθως παραλείπεται τὸ ἄρθρον: εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματα αἰσχύνης Δημ.7,47.

γ'.) τὸ μετ' ἐπιθέτου συνημμένον οὐσιαστικὸν τίθεται καθ' ἑνικὸν ἀριθμὸν καὶ μάλιστα οὕτως, ὥστε τὸ ἐπίθετον ἀντὶ νὰ τεθῇ κατ' οὐδέτερον γένος συμφωνεῖ πρὸς τὸ γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ δυνάμει ἕλξεως ἢ ἀφομοιώσεως, οἷον: ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου, ἀντὶ τὸ πολὺ τῆς Πελ. Συχνότατα τίθεται οὕτω τὸ ἥμισυ, πολλάκις δὲ καὶ τὸ πολύς, πλείων, πλεῖστος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄλλα ὑπερθετικά, οἷον: πέμπετε ἡμῖν τοῦ πεποιημένου σίτου τὸν ἥμισυν Ξ. Κυρ.4,5,1. τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβειν Ἡροδ.1,24. τὸν πλέω τοῦ χρυσοῦ 3,105. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 132, β'.)

§ 56. **Παράθεσις.**

1. Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν (παραθετικὸς) προσδιορισμὸς καλεῖται τὸ οὐσιαστικόν, ὅπερ ἄνευ συνδέσμου παρατίθεται ἄλλῳ οὐσιαστικῷ ἢ προσωπικῇ ἀντωνυμίᾳ καὶ αὐτῇ ἔτι τῇ ἐν τῷ ῥήματι κειμένῃ προσωπ. ἀντωνυμίᾳ ὡς ἀκριβέστερος προσδιορισμός, ἰσοδυναμῶν ἀναφορικῇ προτάσει.

2. Ὅταν ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς εἶνε ὄνομα προσώπου, συμφωνεῖ πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν, π. χ. Τόμυρις ἡ βασίλεια. — Κῦρος ὁ βασιλεύς. — Ἐγὼ ὁ βασιλεύς. — Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ Θουκ. 1,137. ὁ δὲ Μαίας.. διακονοῦμαι αὐτοῖς (δηλ. ἐγώ, ὁ υἱός) Λουκιανὸς Διαλ. Θ. 24,2.

3. Ὅταν ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς εἶνε ὄνομα πράγμα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τος σημαντικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, οἷον : τὴν θυγατέρα, δεινόν τι κάλλος καὶ μέγεθος, ἐξάγων ὧδε εἶπεν Ξ. Κυρ. 5,2,7. ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα Αν. 5,5,3. περὶ χρημάτων λαλεῖς, ἀβεβαίου πράγματος Με. 130.

Σημ. 1. Πολλάκις παρὰ ποιηταῖς χάριν λαμπρότητος καὶ ἐμφάσεως τίθεται ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς ἑνικοῦ οὐσιαστικοῦ ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικὸν πληθυντικόν, π.χ. Ἄργεος ἄκρα, Πελασγοὶ Θεόκρ 15, 142. ἴδ. Δ. Σ. σελ. 134, Σημ. 1.

4. Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, ὅταν ἀναφέρηται εἰς δύο ἢ πλείονα οὐσιαστικά, τίθεται συνήθως μὲν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐὰν εἶνε ὄνομα προσηγορικόν, οἷον: Ἆγις καὶ Κλεομένης, οἱ βασιλεῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ δυϊκὸν οἷον : πολλοὺς ὁ θυμὸς ὤλεσεν ἢ τ' ἀξυνεσία, δύο κακὼ τοῖς χρωμένοις Εὐρ. Ἀποσπ. 259.

Σημ. 2. Ἐνίοτε ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς τίθεται μετὰ τὸ πρῶτον οὐσιαστικὸν συμφωνῶν πρὸς αὐτό, π.χ. μέγας ἀντίδικος Μενέλαος ἄναξ ἠδ' Ἀγαμέμνων Αἰσχλ. Ἀγ. 41.

Συμ. 3. Ἐὰν ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς εἶνε ἔναρθρον ἀπαρέμφατον, ὁ Θουκυδίδης μεταχειρίζεται ἔν τισι χωρίοις τὴν αἰτιατικὴν τὸ μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὴν πτῶσιν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, π.χ. τῇ τε πρότερον ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι, τὸ ἀντίπρωρον ξυγκροῦσαι, μάλιστ' ἂν αὐτοὶ χρήσασθαι 7,36.

Σημ. 4. Περὶ τῆς παραλείψεως τῶν λέξεων υἱός, παῖς, θυγάτηρ, κτλ. ἐν τῷ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμῷ ἴδ. § 53,6'), περὶ δὲ τοῦ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ ἀντὶ τῆς ἐπιθετικῆς γενικῆς ἴδ. § 52, ε').

Σημ. 5. Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς τίθεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐθὺς μετὰ τὴν προσδιοριζομένην λέξιν, δύναται δ' ὅμως καὶ ν' ἀποχωρισθῇ αὐτῆς δι' ἄλλης λέξεως, οἷον : Ξ. Ἀν. 1,6,11 εἰς τὴν Ἀρταπάτα σκηνὴν εἰσήχθη, τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων. Τίθεται δὲ πρὸ τῆς προσδιοριζομένης λέξεως, ὅταν εἶνε σπουδαιότερος ταύτης, οἷον : ὁρᾷ ἀετὸν αἴσιον ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος (ἐνταῦθα τὸ κύριον ὄνομα εἶναί τι δευτερεῦον) Ξ. Ἀν. 6,5,2. Ἐνίοτε δὲ ἀποχωρίζεται τοῦ οὐσιαστικοῦ αὐτοῦ διὰ πολλῶν λέξεων, π. χ. καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ᾗ ἔμελλον Ἕλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὄρους Ξ. Ἀν. 3,4,37.

Σημ. 6. Παρὰ ποιηταῖς, ἰδίᾳ παρ' Ὁμήρῳ, ὁ κατὰ παράθ. προσδιορισμὸς κεῖται ἐνίοτε ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ δι' αὐτοῦ προσδιοριζομένη λέξις ἐπαναλαμβάνεται μετά τινος προσθήκης, π.χ. ἀπ' Ἀξιοῦ εὐρυρέοντος, Ἀξιοῦ, οὗ κάλλιστον ὕδωρ ἐπικίδναται αἶαν Β, 850.

5. Ὁ εἰς κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἀναφερόμενος κατὰ παρά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεσιν προσδιορισμὸς τίθεται κατὰ γενικήν, ἐπειδὴ ἡ ἀντωνυμία αὕτη ἰσοδυναμεῖ τῇ γενικῇ τῆς προσωπικῆς, οἷον: τἀμὰ δυστήνου κακὰ (=τὰ κακὰ ἐμοῦ τοῦ δυστήνου.) Σοφ. Οἰδ.Κ.344. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνηθέστατα εὕρηται: ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν ἀντὶ ἡμῶν αὐτῶν, ὑμῶν αὐτῶν: τὰ ὑμέτερα αὐτῶν κομιεῖσθε Δημ.4,7. Οὕτω δ' ἐξηγητέος καὶ ὁ κατὰ γενικὴν κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς ἀναφερόμενος εἰς ἐπίθετον, ἰσοδυναμοῦν γενικῇ οὐσιαστικοῦ (ἐπιθετικὴ γενικῇ) ἰδ. 52, α')· εἶνε δὲ ταῦτα ἐπίθετα παραγόμενα ἐκ προσωπικῶν κυρίων ὀνομάτων ἢ ἄλλων προσώπων, π. χ. Παππῷον ὄνομ' ἔχει τοὐμοῦ πατρὸς (=τοῦ πάππου ὄνομα ἔχει τοῦ ἐμοῦ π.) Πλ.Λάχ.179,Α.

6. Ὅταν ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς χρησιμεύῃ πρὸς ἐξήγησιν καὶ ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν ἐννοίας γενικωτέρας, καλεῖται κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμός, ὅστις ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ δηλαδή, π.χ. ὁ θάνατος τυγχάνει ὢν οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος Πλ.Γοργ.524,Β.

7. Ὡς προσδιορισμὸς κατ' ἐπεξήγησιν ἢ κατὰ παράθεσιν οὐσιαστικοῦ ἢ ἀντωνυμίας τίθεται πολλάκις ἀπαρέμφατον ἄναρθρον, π.χ. εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης Μ.243. ὁ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον Ξ. Ἀν. 1,1,7.—οὔτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους ἔτυχον ποιήσαντες Θουκ.4,13. ἰδ. Δ.Σ. σελ.135.7.

Σημ. 7. Πολλάκις τίθεται πρὸς ἐπεξήγησιν τοῦ γ' προσ. τῆς προσωπ. ἀντωνυμ. (οὗ, οἷ, ἕ, μίν, αὐτὸς) καὶ τῆς δεικτικῆς ὅ παρ' Ὁμήρῳ μὲν συχνὰ (τῆς ὅ καὶ παρ' ἄλλοις ποιηταῖς), σπανίως δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ οὐσιαστικόν, π.χ. ἵνα μιν παύσειε πόνοιο, δῖον Ἀχιλλῆα Φ,249.

8. Συχνότατα τίθεται πρὸς ἐπεξήγησιν τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμ. οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος καὶ τῆς αὐτὸς καὶ τοσοῦτος οὐσιαστικόν, π.χ. γεγοητευμένη ὑπ' αὐτοῦ, ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν. Πλ.Φαιδ.81,Β. τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως Ἀπολ. 37,Α. ἐκεῖνο κερδαίνειν ἡγεῖται, τὴν ἡδονὴν Πολ.606,Β. Πρὸς ἐπεξήγησιν δὲ τοῦ οὐδετέρου τῶν εἰρημένων ἀντωνυμιῶν τίθεται α') ἀπαρέμφατον ἄναρθρον ἢ ἔναρθρον, π.χ. Τί γὰρ τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι ; Ξ.Κυρ.8,7,25. β') μετοχὴ συνήθως ἔναρθρος, π. χ. ὥστε ἐκεῖνα ποιήσειεν ἂν καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

όστισοῦν, τὰ μηδαμοῦ ὄντα Πλ. Εὐθύδ. 284, Β. γ') ὁλόκληρος δευτερεύουσα πρότασις, ἐνίοτε δὲ καὶ κυρία, π.χ. πλείστου δ' ἄξιον κτῆμα ἐν τῷ ἐμῷ πλούτῳ λογίζομαι εἶναι ἐκεῖνο, ὅτι κτλ. Ξ. Συμπ. 4,40· τί δὲ τόδε; τὰ καλὰ κτλ. Πλ. Γοργ. 474, Δ. (ἰδ. § περὶ δεικτικ. ἀντωνυμιῶν). ἰδ. Δ. Σ. σελ. 136, 6'.

Σημ. 8. Ὁμοίως γίνεται ἐπεξήγησις καὶ τῶν δεικτικῶν ἐπιρρημάτων δι' ἀπαρεμφάτου, δι' ὁλοκλήρου προτάσεως καὶ διὰ μετοχῆς, π.χ. τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίγνεσθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας Πλ. Φαιδ. 70, Γ. ἐγὼ δ' οὕτω γιγνώσκω, εἰ μὲν ἀνάγκης κτλ. Ξ. Ἀν. 4,6,10· σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ποτὲ μὲν γελῶντες, ποτὲ δὲ δακρύοντες Πλ. Φαιδ. 59. ἰδ. § περὶ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν.

Σημ. 9. Οὐσιαστικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔναρθρον τίθεται πολλάκις ἐν τῇ ἀναφορ. προτάσει ὁμοιοπτώτως τῇ ἀναφορ. ἀντωνυμίᾳ ὡς κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς τῆς διὰ τῆς προτάσεως ταύτης περιγραφομένης ἐννοίας, π.χ. τέλος δὲ καὶ ἣν εἶχε στολὴν τὴν Μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινι Ξ. Κυρ. 1,4,26. ταύτην ἰδὼν θάπτουσαν ὃν σὺ τὸν νεκρὸν ἀπεῖπας Σοφ. Ἀντιγ. 404.

Σημ. 10. Ἐνίοτε καὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ἐπεξήγησις γίνεται δι' ἀπαρεμφάτου ἢ δι' ὁλοκλήρου προτάσεως, ἥτις περιέχει τρόπον τινὰ ἐπανάληψιν ἐκείνου, εἰς ὃ ἀποδίδοται ἡ ἀναφορική, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 137, Σημ. 10.

Σημ. 11. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ὁ τῆς λέξεως ὄνομα, ἐπωνυμία κττ. κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, ὅστις εἶνε κύριον ὄνομα ἢ ἄλλη τις λέξις συνημμένη μετὰ κυρίου ὀνόματος, π.χ. Δημάρητον αὐτῷ ὄνομα ἔθετο Ἡρόδ. 6,63. ταύτῃ τῇ ξυνοικίᾳ ἐθέμεθα Πόλιν ὄνομα Πλ. Πολ. 369, Γ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 137, Σημ. 11 ἀνὴρ γενόμενος προσείληφε τὴν τῶν πονηρῶν κοινὴν ἐπωνυμίαν συκοφάντης Αἰσχν. 2,99.

9. Καὶ ὁλόκληρος πρότασις χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς κατ' ἐπεξήγησιν ἄλλης προτάσεως, π. χ. φυλακτέον μὴ τοιοῦτον ἡμῖν οἱ ἐπίκουροι ποιήσωσιν, ἀντὶ συμμάχων ἀγαθῶν, δεσπόταις ἀγρίοις ἀφομοιωθῶσιν Πλ. Πολ. 416.

Σημ. 12. Τὸ πρὸς ἐπεξήγησιν χρησιμεῦον ὄνομα, ὅταν πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ ἐμφαντικώτερον, τίθεται ἐνίοτε μετὰ τοῦ ῥήματος λέγω, καὶ μάλιστα ἢ κατ' αἰτιατικήν, ἢ δυνάμει ἕλξεως κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ὀνόματος, οὗτινος εἶνε ἐπεξήγησις, π.χ. προσέκρουσ' ἀνθρώπῳ πονηρῷ., ᾧ τελευτῶσα ὅλη προσέκρουσεν ἡ πόλις, Ἀνδροτίωνα λέγω Δημ. 24,6. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 138, Σημ. 13.

10. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ παρατιθέμενον ἄλλῳ οὐσιαστικῷ ὡς προσδιορισμός, δηλοῖ πολλάκις ἀποτέλεσμα προερχόμενον ἐκ τῆς ἐν τῇ προτάσει ἐκφραζομένης ἐνεργείας (ἰδ. ἀριθ. 11) π.χ. αὐτῆς ὄνειδος παῖδας ἐξέφυσέ μοι (=πρὸς ὄνειδος αὐτῆς) Σοφ. Οἰδ. Κ. 984.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

11. Ἐνίοτε οὐσιαστικὸν κατ' ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἀποβαίνει προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ὁλοκλήρου προτάσεως ἢ πλειόνων λέξεων αὐτῆς, καὶ δὴ κατ' ὀνομαστικὴν μὲν ἢ αἰτιατικήν, ἂν ὀνομαστικὴ ἢ αἰτιατικὴ προηγῆται, πρὸς ἔκφρασιν κρίσεως, π.χ. βιαζόμεθα καὶ στέφη μιαίνεται, πόλει τ' ὄνειδος καὶ θεῶν ἀτιμία (ὅ, δηλ. τὸ βιάζεσθαι ἡμᾶς καὶ τὸ μιαίνεσθαι τὰ στέφη, ἔστιν ὄνειδος τῇ πόλει..) Εὐρ. Ἡρακλδ. 71. ὡς μὴ τέκν' εἰσίδωμεν, ἀνόσιον θέαν, ψυχορραγοῦντα Ἡρ. Μαιν.323· κατ' αἰτιατικὴν δέ, μὴ λαμβανομένης πρὸ ὀφθαλμῶν τῆς προηγουμένης πτώσεως, ὅταν ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς δηλοῖ τὸ ἔκ τινος προερχόμενον, ἤτοι τὸ ἀποτέλεσμα ἢ τὸν σκοπὸν (ἰδ. ἀριθ. 10), π.χ. ἤ τις Ἀχαιῶν ῥίψει (δηλ. αὐτὸν) χειρὸς ἑλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον (=ὥστε λ.ὄ. εἶναι) Ω,735. Ἑλένην κτάνωμεν, Μενέλεῳ λύπην πικρὰν (=ὥστε εἶναι τῷ Μ. λ. πικρὰν) Εὐρ.'Ορ.1405.

ΣΗΜ. 13. Οὕτω τίθεται ἐνίοτε καὶ οὐδέτερον μετοχῆς ἢ ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένων ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς ὁλοκλήρου προτάσεως, ἵνα ἐκφράσῃ ἐπίσης κρίσιν περὶ αὐτῆς, π.χ. ἦ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρρητον πόλει; (=ὃ ἀπόρρητόν ἐστιν) Σοφ.'Αντ.44· πείθει ('Απόλλων) 'Ορέστην μητέρ', ἥ σφ' ἐγείνατο, κτεῖναι, πρὸς οὐχ ἅπαντας εὔκλειαν φέρον (=πρᾶξις, ἥτις οὐ φέρει ἅπασιν εὐκλ.) Εὐρ.'Ορ. 30.

ΣΗΜ. 14. Ὁ κρίσιν ἐπὶ ὁλοκλήρου προτάσεως ἢ ἀποτέλεσμα αὐτῆς δηλῶν κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προηγεῖται ἐνίοτε αὐτῆς, προεξαγγελτικὴ παράθεσις λεγομένη, οἷον: αἰσχρὸν γάρ, οἱ μέν.. οὐκ ὀκνήσουσι θανεῖν,. . ἐγὼ δὲ. . ἔξω χθονὸς ἄπειμι Εὐρ.Φ.999. εὐκλέων δ' ἔργων ἄποινα, χρὴ μὲν ὑμνῆσαι τὸν ἐσλὸν (=ὥστε εἶναι ἄποινα) Πινδ. Ἰσθμ.3,7. Τοιαύτη προεξαγγελτικὴ παράθεσις γίνεται συχνάκις παρὰ τοῖς πεζογράφοις δι' ἐπιθέτου ἢ ἄλλης ἐπιθετικῆς ἐκφράσεως κατ' οὐδέτερον γένος, οἷον: τὸ δὲ μέγιστον, τό γε μέγ., καὶ τὸ μέγ.· τὸ δὲ δεινότατον, καὶ τὸ δειν.· τό γε ἔσχατον, καὶ τὸ ἔσχ.· τὸ κεφάλαιον· τὸ τελευταῖον· τὸ λεγόμενον καὶ τὰ ὅμοια· τὸ μετὰ γενικῆς· τοῦτο ὃ μετὰ ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως, π.χ. καί, τὸ μέγιστον, ἐφοβεῖτο Ξεν. Κυρ.3,1,1. καὶ γάρ, τὸ πάντων θαυμαστότατον, ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμεῖσθαι δὲ αὐτὰ οὐδεμία πόλις ἐθέλει Πολ. Λακ.10,8. σχολῇ που, τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον, ὅ γε τοιοῦτος ἄν ποτε ἕλοι πόλιν Πλ.Σοφ.261,Β· ἢ καί, τὸ πάντων κεφάλαιον, σκόπει, εἰ κ.τ.λ. Θεαίτ.190,Β. Παρμενίδης δέ μοι φαίνεται τὸ τοῦ Ὁμήρου, αἰδοῖός τέ μοι ἅμα δεινός τε (=ὡς λέγει ὁ Ὅμηρος) 183, Ε. καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦτο ὅ ἐρωτᾷς, τοῦ τοιούτου ἐγγύτατα ἡ ἄριστα πολιτευομένη πόλις οἰκεῖ Πολ.462,Δ.

ΣΗΜ.15. Ὅταν αἱ φράσεις: τὸ δὲ μέγιστον, τὸ δὲ ἔσχατον κτλ. πρέπῃ νὰ ἐξαρθῶσιν ἐμφαντικώτερον, τότε ἢ ἐκφέρονται ὡς κυρία πρότασις, ἐν ᾗ νοητέον τὸ ἐστίν, ἢ μεταβάλλονται εἰς ἀναφορ. πρότασιν, ἡ δὲ διὰ τούτων προεξαγγελλομένη πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὅτι, εἰ, γάρ, ὡς γραμματικῶς κυρία πρότασις, π.χ. τὸ δὲ ἔσχατον πάντων (δηλ. ἐστὶ τοῦτο), ὅτι θόρυβον παρέχει Πλ.Φαίδ.66,Δ.—ὃ μὲν πάντων θαυμαστότατον ἀκοῦσαι, ὅτι.. ἐπῃνέσαμεν (δηλ. τοῦτό ἐστιν, ὅτι) Πολ.491,Β. ὃ δὲ πάντων σχετλιώτατον, εἰ.. ῥαθυμότεροι τῶν ἄλλων βουλευσόμεθα περὶ τούτων Ἰσοκρ.6,56. ὃ δὲ πάντων δεινότατον· κατεγγυῶντος γὰρ Μενεξένου.. τὸν παῖδα, Πασίων αὐτὸν ἑπτὰ ταλάντων διηγγυήσατο 17,14.

ΣΗΜ. 16. Οὕτω προτάσσονται προτάσεως ἢ ὅρου τινὸς αὐτῆς καὶ αἱ φράσεις: δυοῖν θάτερον, ἀμφότερον, ἀμφότερα τοὐναντίον· οὐδέτερον· πᾶν τοὐναντίον· ταὐτὸν τοῦτο καὶ τὰ ὅμοια ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοί, π.χ. εἶπεν ὅτι δεῖ, δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν, ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ Δημ.9,1. Ἀγαμέμνων, ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερὸς τ' αἰχμητής Γ, 179. ἴδ.Δ.Σ.σελ.139,Σημ.16.

12. Εἰς οὐσιαστικὸν δηλοῦν ὅλον τι προστίθεται πολλάκις μία ἢ καὶ πλείονες οὐσιαστικαὶ ἀντωνυμίαι δηλοῦσαι τὰ μέρη ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοὶ ὁμοιοπτώτως ἐκείνῳ οὐχὶ δὲ καὶ ὁμοιαρίθμως, **ἐπιμεριστικὸς ἢ κατ' ἐπιμερισμὸν προσδιορισμὸς** λεγόμενος.* Τὸ ὑποκείμενον τὸ δηλοῦν τὸ ὅλον δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ ῥήματι (ἡμεῖς, ὑμεῖς, αὐτοί). Ἐν τῇ τοιαύτῃ φράσει ἐξαίρεται τὸ ὅλον ἐμφαντικώτερον· ὅταν δ' ὅμως τὸ ὅλον κεῖται κατὰ γενικήν, ἐξαίρονται μᾶλλον τὰ μέρη, π.χ. οἱ δὲ κλῆρον ἐσημήναντο ἕκαστος Η, 175. οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν Θουκ. 1,89. Πελοποννήσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι τὰ δύο μέρη ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν 2,47**

* Ἐνταῦθα ἰδίᾳ ἀνήκουσιν αἱ λέξεις ἕκαστος, ἑκάτερος, πᾶς, ὁ μὲν .. ὁ δέ, οἱ μέν.. οἱ δέ, ἄλλος ἄλλον (=εἷς τοῦτον, ἄλλος ἐκεῖνον, ἐναλλὰξ ὁ εἷς τὸν ἄλλον), ἄλλος ἄλλοθεν (=εἷς ἐκ τούτων, ἄλλος ἐξ ἐκείνων ἢ ἐξ ἄλλου μέρους).

** Ὁμοίως: Ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι ἔθνῃσκον Θουκ.2,51. πηγή.. ἡ μὲν ἐς αὐτὸν ἔδυ, ἡ δέ.. ἀπορρεῖ. Πλ. Φαίδ. 255,Γ. πάντες οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον ἔθνος ἐπορεύετο Ξ. Ἀν.1,8,9. οὗτοι μέν.. ἄλλος ἄλλα λέγει 2,1,15. οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο Ἑλ 1,7,5. Καὶ διπλῇ διαί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 17. Ὁ ἐπιμεριστικὸς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς ἔχει πολλάκις παρ' ἑαυτῷ μετοχήν, π.χ. Οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ.. δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύματος καὶ λαχὼν ἑκάτερος ἔπλεον Θουκ 6,62.

Σημ. 18. Ἐνταῦθα ἀνάγονται καὶ τὰ χωρία, ἐν οἷς ἕπεται τῷ κυρίῳ ὑποκειμ. καὶ ἕτερον ὑποκ. κατ' ὀνομαστικὴν ἐκφερόμενον δι' ἰδίου οὐσιαστικοῦ, ὅπερ ὅμως εἶνε μέρος ἐκείνου, π.χ. ἐν τάξει (οἱ Ἕλληνες) θέμενοι τὰ ὅπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρὰ Ἀριαῖον Ξ.Ἀν 2,2,8. οἱ Μεγαρῆς ἡσύχαζον λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ Θουκ.4,73.

Σημ. 19. Ἐπίσης κεῖται ἐνίοτε ἐπιμεριστικὸς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς ἔνθα προηγουμένῳ ὑποκειμένῳ ἢ ἀντικειμένῳ ἕπεται οὐσιαστικόν, ὅπερ εἶνε μέρος ἐκείνου, συνημμένον μετὰ μετοχῆς, π.χ. ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρόν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 57. **Περὶ τῆς ἀντικειμενικῆς σχέσεως τῆς προτάσεως.**

1. Ὡς ἡ ἐπιθετικὴ τῆς προτάσεως σχέσις χρησιμεύει πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν οὐσιαστικῆς ἐννοίας (ὑποκειμένου, ἀντικειμένου), οὕτω καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ χρησιμεύει πρὸς συμπλήρωσιν ἢ ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν ῥηματικῆς ἐννοίας (τοῦ κατηγορήματος). Ὑπὸ τὴν λέξιν ἀντικείμενον ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἐν εὐρυτέρᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως πᾶν ὅ,τι οἱονεὶ κεῖται ἀπέναντι τοῦ κατηγορήματος, ἤτοι ἀναφέρεται εἰς τὸ κατηγόρημα καὶ συμπληροῖ ἢ ἁπλῶς ἀκριβέστερον προσδιορίζει αὐτό.

2. Αἱ ἀντικειμενικαὶ σχέσεις, ἐν αἷς τὸ ἀντικείμενον εὑρίσκεται πρὸς τὸ κατηγόρημα, εἶνε αἰτιολογικαί, τοπικαί, χρονικαί, τροπικαί· δηλοῖ δὲ ταύτας ἡ γλῶσσα α') διὰ πτώσεων· β') δι' ἐμπροθέτων πτώσεων· γ') δι' ἀπαρεμφάτου· δ') διὰ μετοχῶν καὶ ε') δι' ἐπιρρημάτων.

3. Τὸ ἀντικείμενον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ κατηγορήματος, ἐὰν τοῦτο ἀπαιτῇ κατ' ἀνάγκην ἀντικείμενον πρὸς συμπλήρωσιν ἑαυτοῦ, οἷον : γράφω ἐπιστολήν.-ἐπιθυμῶ τῆς ἀρετῆς.-

---

ρεσις: οἱ ξένοι οἱ μέν... ἀποχωροῦσιν, οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες.. οἱ μέν.. ἀπέρχονται, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύνανται.., εἰσὶ δ' οἱ.. ἀφήρηνται Θουκ. 7,13.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁμιλῶ τινι.-ἔμπειρός εἰμι τῆς τέχνης.-ἐπιθυμῶ γράφειν. Τὸ ἀντικείμενον προσδιορίζει τὸ κατηγόρημα ἀκριβέστερον, ὅταν δὲν ἀπαιτῆται πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ κατ'ἀνάγκην τοιοῦτον· γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τῶν προσδιορισμῶν τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τῆς αἰτίας, τοῦ ποσοῦ, τοῦ μέσου καὶ τοῦ τρόπου, οἷον: βαδίζω εἰς τὴν πόλιν. - τοῦ ἔαρος θάλλει τὰ ἄνθη.-καλῶς γράφει.-φόβῳ ἀπῆλθον.-γελῶν εἶπε τἀληθές.

I. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

§ 58. **Σημασία τῶν πτώσεων.**

1. Αἱ ἀντικειμενικαὶ σχέσεις ἐκφέρονται δι'αἰτιατικῆς, γενικῆς καὶ δοτικῆς· καὶ ἡ μὲν αἰτιατικὴ δηλοῖ τὴν ἄμεσον συμπλήρωσιν (τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον*) τοῦ ῥήματος καὶ μάλιστα κατὰ πρῶτον μὲν τοῦ μεταβατικοῦ, εἶτα δὲ τοῦ ἀμεταβάτου ἢ παθητικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ ἀμεταβάτου ἐπιθέτου, οἷον : φιλῶ τὸν παῖδα.-γράφω ἐπιστολήν.-ἀλγῶ τοὺς πόδας.-κατεάγη τὴν κεφαλήν.-καλός ἐστι τὰ ὄμματα.-καλὸς τὰ ὄμματα.- ἡ δὲ γενικὴ δηλοῖ τὸν ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, καὶ πρῶτον μὲν οὐσιαστικοῦ, εἶτα δὲ ἀμεταβάτου ῥήματος ἢ ἐπιθέτου, οἷον: ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.-ἐπιθυμία τῆς ἀρετῆς.-ἐπιθυμῶ τῆς ἀρετῆς.-ἔμπειρος τῆς τέχνης.- ἡ δὲ δοτικὴ τὸν ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς ὅλης προτάσεως (τῆς ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορήματος συνισταμένης προτάσεως), τῆς ἐν τῇ προτάσει ἐκφραζομένης ἐνεργείας, ἤτοι τὸ συμμετέχον αὐτῆς ἀντικείμενον,ὅπερ κεῖται ἐν ὁμοίᾳ σχέσει πρός τε τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγόρημα, τ.ε. δηλοῖ τὸ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον ἀντικείμενον, οἷον: ὁμίλει τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις.-χαίρω τῇ νίκῃ.-ἀπῆλθον φόβῳ.

2. Ἡ γενικὴ ἀντιτίθεται τῇ αἰτιατικῇ καὶ τῇ δοτικῇ, δηλοῦσα οὐχὶ ὡς αὗται ἀντικείμενον ῥήματος, ἀλλ'ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν οὐσιαστικοῦ. Αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς ἀνάγκης

* Τὸ ἀντικείμενον εἶνε ἢ ἐξωτερικόν, πάσχον, τ.ε. ἐκτὸς τῆς ἐνεργείας κείμενον, ὡς: τύπτω τὸν δοῦλον, ἢ ἐσωτερικόν, τ.ε. ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῇ περιεχόμενον, ἢ ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς προερχόμενον ὡς : τύπτω πεντήκοντα πληγάς—ὀρύσσω (σκάπτω) τάφρον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς γλώσσης τοῦ νὰ παραστήσῃ ἐν τύπῳ οὐσιαστικοῦ τὴν οὐσίαν τῆς προτάσεως, συνισταμένης ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορήματος, ἢ ἐξ ὑποκειμένου, κατηγορήματος καὶ ἀντικειμένου, διὰ τῆς εἰς ἓν ἑνώσεως προσδιορίζοντος καὶ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ καὶ χρησιμεύει πρὸς ἔκφρασιν ἐπιθετικῆς σχέσεως τῆς προτάσεως (§ 23, 2, β'), οἷον : τὸ τοῦ ῥόδου ἄνθος,—ἡ τοῦ πατρὸς φιλία (=ἡ ἀγάπη τοῦ πατρός, ἢ : ἡ πρὸς τὸν πατέρα ἀγάπη) προελθόντα ἐκ τοῦ τὸ ῥόδον ἀνθεῖ, καὶ ἐκ τοῦ ὁ πατὴρ φιλεῖ, ἢ : φιλῶ τὸν πατέρα.

Α'. ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

α. *Αἰτιατικὴ μετὰ ῥημάτων.*

§ 59. α') **Αἰτιατικὴ μετὰ ῥημάτων μεταβατικῶν καὶ ἀμεταβάτων μεταβατικῶς λαμβανομένων.**

Αἰτιατικῇ συντάσσονται πάντα τὰ μεταβατικὰ ῥήματα καὶ πολλὰ ἄλλα, ἅτινα λαμβάνονται ποτὲ μὲν ὡς μεταβατικὰ ποτὲ δὲ ὡς ἀμετάβατα· προσέτι δὲ καὶ ῥήματα, ἅτινα κανονικῶς ὄντα ἀμετάβατα λαμβάνονται ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐνίοτε ὡς μεταβατικά· τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ ἑξῆς :

1.) τὰ λόγῳ ἢ ἔργῳ ὠφελείας ἢ βλάβης σημαντικά,* οἷον: Πλ. Πολ. 344, Β ὠφελεῖν μὲν τοὺς φίλους (δοκεῖ) ἡ δικαιοσύνη, βλάπτειν δὲ τοὺς ἐχθρούς. Ξ. Ἀν 2,6,2—οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας. Κυρ.1,4,8 οἱ φύλακες ἐλοιδόρουν αὐτὸν (τὸ μέσον λοιδοροῦμαι δοτικῇ). Ἀπ.2,3,8 ἐπιστάμενός γε καὶ εὖ λέγειν τὸν εὖ λέγοντα καὶ εὖ ποιεῖν τὸν εὖ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν οὐκ ἂν δυναίμην οὔτ' εὖ λέγειν οὔτ' εὖ ποιεῖν. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 143, 1).

Σημ. 1. Τινὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων εὕρηνται καὶ μετὰ δοτικῆς ἢ.

---

* Ὠφελεῖν, ὀνινάναι, ἀρέσκειν (συνήθως ὅμως δοτ.)—βλάπτειν, λυμαίνεσθαι, ἀδικεῖν, ἐνοχλεῖν (=λυπεῖν· συχνότερον δ' ὅμως ὡς ἀμετάβατ. μετὰ δοτ.),—ὑβρίζειν, λωβᾶσθαι, βιάζεσθαι, λοιδορεῖν, εὐσεβεῖν, ἀσεβεῖν (σπαν.), ἐνεδρεύειν, λοχᾶν, τιμωρεῖσθαι (τιμωρεῖν σπαν.), θεραπεύειν, κολακεύειν, θωπεύειν, προσκυνεῖν, πείθειν, ἀμείβεσθαι, ἀμύνεσθαι, μιμεῖσθαι, ζηλοῦν, εὖ ποιεῖν, εὐεργετεῖν, κακῶς ποιεῖν, κακουργεῖν, κακοῦν, εὖ, καλῶς, κακῶς λέγειν, ποιεῖν, δρᾶν (οὐχὶ δ' ὅμως πράττειν, ἐργάζεσθαι), ἀπαγορεύειν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετ' ἐμπροθέτου πτώσεως, οἷον: α') τὸ ὠφελεῖν συντάσσεται σπανίως παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ποιηταῖς δοτικῇ, π.χ. Αἰσχλ. Πρ. 828 τοῖς θανοῦσι πλοῦτος οὐδὲν ὠφελεῖ·—τὸ λυσιτελεῖν, συμφέρειν, βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν συντάσσονται δοτικῇ· β') τὸ ἀρέσκειν τινὶ=ἀρεστὸν εἶναί τινι, τὸ δὲ ἀρέσκει μέ τι=μὲ εὐαρεστεῖ τι, διατίθησί με εὐαρέστως· γ') βλάπτειν τινὶ παρ' Αἰσχ. Εὐμ. 631.· δ') ἀδικεῖν εἰς, πρὸς καὶ περί τινα· ε') ἀσεβεῖν ἢ εὐσεβεῖν εἰς, περί, πρός τινα· ς') λυμαίνεσθαι συχνὰ μετὰ δοτ. π.χ. Ἡροδ. 3,16 ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι ἐδόκεον Ἄμασιν λυμαίνεσθαι· ζ') ὑβρίζειν εἴς τινα (πρός τινα Πλούτ.), π. χ. Πλ. Συμπ. 174, Β ὑβρίσαι εἰς ταύτην τὴν παροιμίαν.

Σημ. 2. Τὸ δωρεῖσθαι ἔχει διπλῆν σύνταξιν, ἤτοι: τινί τι Ξ. Κυρ. 8,4,24 κ. α. καὶ τινά τινι Ἡρόδ. 3,130 κ.α. Ἐν τῷ γνησίῳ Ἀττικῷ πεζῷ λόγῳ δὲν ἀπαντᾷ ἡ δευτέρα αὕτη σύνταξις, καὶ ὅμως παρὰ Πλ. Ἀλκ 2,149, Γ «ἀναθήμασι δωρούμενοι τοὺς θεούς». Οὕτω παρ' Ὁμήρῳ: καλύπτειν, ἀμφικαλύπτειν τινί τι, Φ. 321, καὶ τουναντίον: περικαλύπτειν τί τινι Πλ. Τιμ. 34, Β.

Σημ. 3. Ὡς παθητικὰ τοῦ εὖ (κακῶς) ποιεῖν, λέγειν χρησιμεύει τὸ εὖ (κακῶς) πάσχειν, ἀκούειν, ἰδ. § 26 Σημ. 4.

2.) τὰ καρτερίας καὶ ὑπομονῆς καὶ τὰ τούτοις ἐναντία,* οἷον. Δημ. 4,37 οἱ δὲ τῶν πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα. 3,14 περιμείνας τοὺς ἐτησίας. Ξ. Ἀπ. 1,6,7 ἐμέ.. οἴει τῷ σώματι ἀεὶ τὰ συντυγχάνοντα μελετῶντα καρτερεῖν πάντα ῥᾷον φέρειν. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 144, 2).

Σημ. 4. Τὸ θαρρεῖν τινι δηλοῖ ἔχειν θάρρος ἐπί τινι, π.χ. Ἡρόδ. 3,76 τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι.

3.) τὰ ῥήματα λανθάνειν, κρύπτειν, κρύπτεσθαι, θηρᾶν, θηρεύειν, φθάνειν, λείπειν, ἐπι—, ἐκ—, καὶ τὰ ὁμοτικά, π.χ. Πλ. Πολ. 365, Δ θεοὺς οὔτε λανθάνειν, οὔτε βιάσασθαι δυνατόν. Θουκ. 3,82 ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν τι δρᾶν ἐπαινεῖται. Ξ. Ἀν. 1,5,6 τὸ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε. Δημ. 18,32 ὤμοσε τὴν εἰρήνην. Ξ. Ἀν. 4,8,7 θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι. Ὅθεν τὸ μά, οὐ μά, ναὶ μά, νὴ συντάσσονται αἰτιατικῇ.

Σημ. 5. Τὸ ἐπιλείπειν συντάσσεται ἐνίοτε καὶ δοτικῇ, π.χ. οὗτος (ὁ νόμος) κοινὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὢν ἐμοὶ μόνῳ ἐπέλιπε Ἀντιφ. 5,67. Τὸ ἀπρόσ. δεῖ ἐν τῇ σημασίᾳ χρεία ἐστὶ συντάσσεται παρὰ μὲν τοῖς Ἀττι-

* Μένειν, περι—, θαρρεῖν, καρτερεῖν, ὑφίστασθαι· φεύγειν, ἀπο—, ἀποδιδράσκειν, δραπετεύειν, σπανίως τὸ ἐξίστασθαι, ἀφ—, ὑπεξ—, ἀποστρέφεσθαι, ὑποχωρεῖν, ἐξανα—, ἀπο—, ὑπείκειν, ὑπέρχεσθαι, ἐκβαίνειν, ἐγκλίνειν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοῖς ποιηταῖς ἐνίοτε, παρὰ δὲ τῷ Εὐριπίδῃ συχνάκις αἰτιατικῇ τοῦ προσ. καὶ γενικῇ τοῦ πράγματος, οὗτινος χρείαν ἔχει τις, π.χ. αὐτὸν γάρ σε δεῖ Προμηθέως Αἰσχλ. Πρ. 86. σὺ πάντα πράξας ὧν σε δεῖ Ἑκ. 1021. οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ με Ἰφ.Α.1130. Συνήθως δ' ὅμως εὕρηται δεῖ μοί τινος, π. χ. δεῖ σοι τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως Πλ.Μέν.79,Γ. τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων (δηλ. νόμων) Ἰσοκρ. 4,78. Ἐπὶ ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου δύναται νὰ τεθῇ καὶ αἰτιατικὴ ἀντὶ τῆς γεν. ἰδ. § 60, Σημ. 3 ἀλλ' ὅμως παρὰ Ξενοφῶντι Ἀπ. 4,2,10 εὕρηται: γνωμικοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦτο δεῖ· ἐν δὲ τῇ σημασίᾳ ἀνάγκη ἐστί, ἔξεστι καὶ τῇ μετ' ἀπαρεμφ. συντάξει αὐτοῦ ἡ μὲν αἰτιατικὴ τοῦ προσ. εἶνε συνήθης, οἷον: δεῖ σε πράττειν ταῦτα, ἡ δὲ δοτικὴ σπανιωτέρα, οἷον : εἴ σοι δέοι διδάσκειν Ξ.'Απ. 3, 3, 10· παρὰ δὲ τῷ Ξ.'Αν.3,4,15 τίθεται πρῶτον ἡ δοτ. καὶ εἶτα ἡ αἰτιατικ: δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι δεῖ καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον.

4) τὰ ψυχικοῦ παθήματος σημαντικά,* οἷον: Ξ.'Αν.2,5,39 οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους. 3,2,4 Τισσαφέρνης συνέλαβε τοὺς στρατηγοὺς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη. Πλ.νόμ. 902,Β δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν. ἰδ.Δ.Σ.σελ.145,4.

Σημ. 6. Καὶ αἰτιατικῇ ἀντωνυμίας γένους οὐδετέρου συντάσσονται τὰ τοιαῦτα ῥήματα ἐνίοτε, οἷον : χαίρω, ἀγανακτῶ κτλ. τι, τοῦτο, οὐδὲν κτλ. ἰδ. § 60, Σημ. 3. Πολλὰ τῶν ἀνωτέρω καταλεχθέντων ῥημάτων ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἀμεταβάτως λαμβανόμενα συντάσσονται δοτικῇ ἢ ἐμπροθέτῳ πτώσει, οἷον : χαίρω, ἥδομαι, ἀλγῶ, δυσχεραίνω (καὶ δυσχεραίνω περί τι), ἄχθομαί τινι, ἐπί τινι, συχνὸν δὲ καὶ τό : αἰσχύνεσθαί τινι, ἐπί τινι.

5) ἀμετάβατά τινα ῥήματα κίνησιν δηλοῦντα μεταβατικῶς λαμβανόμενα ὑπὸ τῶν ποιητῶν, σπανίως δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πεζογράφων, δέχονται ἐνίοτε τὸ δι' αὐτῶν εἰς κίνησιν τιθέμενον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικήν, π.χ. Θουκ.6,39 κακὰ σπεύδοντες. Σοφ.Οἰδ.Κ.53 περᾷ.. πόδα. Τὸ εἰσιέναι, ὅταν δηλοῖ προσέρχεσθαι τοὺς ὑποκριτὰς ἐπὶ τῆς σκηνῆς, λαμβάνεται μεταβατικῶς καὶ συντάσσεται αἰτιατ., π.χ. ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τοῖς τετραγωνισταῖς τὸ τοὺς τυράννους εἰσιέναι Δημ.19,247. Οὕτω αἰτιατικῇ συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα ὕει, νίφει μεταβατικῶς λαμβανόμενα, ἰδ.Δ.Σ.σελ.145,5.

* Φοβεῖσθαι, δεῖσαι, αἰσχύνεσθαι, αἰδεῖσθαι, δυσχεραίνειν, χαίρειν, ἥδεσθαι, ἐλεεῖν, ὀδύρεσθαι, κόπτεσθαι, τίλλεσθαι, οἰμώζειν, πενθεῖν, κλαίειν, θρηνεῖν, δακρύειν, οἰκτίρειν, φυλάττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι, καταπλήττεσθαι, ἐκ—.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6) τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα καίπερ ἀμετάβατα δέχονται πολλάκις ὡς μεταβατικὰ αἰτιατ., ἥτις δηλοῖ τὸν τόπον, ἢ τὴν ὁδόν, ἔνθα ἡ κίνησις γίνεται (πρβλ. τὸ τῆς καθωμιλημένης: πηγαίνω τὸν δρόμον μου), οἷον: βαίνειν, περᾶν, ἕρπειν, πορεύεσθαι-ἄγειν ὁδόν, κτλ. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνηθέστατον τὸ πλεῖν θάλατταν (Ἰσοκρ.8,20.Δημ,4,34), π.χ. α,330 κλίμακα δ'ὑψηλὴν κατεβήσατο. ι, 261 οἴκαδε ἱέμενοι ἄλλην ὁδόν, ἄλλα κέλευθα ἤλθομεν. Θουκ.6,34 περαιωθῆναι τὸν Ἰόνιον.

Σημ.7. Ἐν τῇ μεταβολῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν τῶν τοιούτων ῥημάτων τὸ ἀντικείμενον γίνεται ὑποκείμενον, οἷον: Λουκ.Προμ. 14 ὁρᾷς τὴν θάλασσαν πλεομένην καὶ τὰς νήσους κατοικουμένας. Ξ. Ἀν.2,5,18 τοσαῦτα ὄρη ὑμῖν ὁρᾶτε ὄντα πορευτέα.

Σημ. 8. Περὶ τῆς γενικῆς ἐπὶ τῶν κινήσεων σημαντικῶν ῥημάτων (θέειν πεδίοιο, ἔρχεσθαι πεδίοιο) ἰδ. § 67,18,α').

Σημ. 9. Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς αἰτιατ. προῆλθον διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ φράσεις: τὴν ταχίστην=τάχιστα· τὴν πρώτην = πρῶτον· τὴν εὐθεῖαν· μακράν· τὴν ἄλλως=μάτην· ἄλλην καὶ ἄλλην=ποτὲ μὲν ἐδῶ ποτὲ δὲ ἐκεῖ κ.α.

Σημ. 10. Παρὰ ποιηταῖς ἐνίοτε εὕρηται ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἐπὶ τῶν στάσεως σημαντ. ῥημάτων δηλοῦσα τὸν καταληφθέντα χῶρον, ἐνῷ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνήθως τίθεται ἡ ἐν μετὰ δοτ., π.χ. ἀλσώδεις ἵζου κρήνας Εὐρ. Ἰφ.Αὐλ.141. στῆθ' αἰ.. τόνδ' ἀμαξήρη τρίβον Ὀρ.1251.

Σημ. 11. Πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς σχέσεως τῆς κινήσεως ἢ ἐκτάσεως ἐπὶ χώρου τινὸς προστίθενται τῇ αἰτιατ. αἱ ἑπόμεναι προθέσεις· ἀνά, κατά, ἀμφί, περί, ὑπό, ὑπέρ, παρά, ἐπί, διά, οἷον: ἀνὰ (κατὰ) ποταμὸν πλεῖν κτλ. ἰδ. περὶ προθέσεων.

7.) πλεῖστα ἀμετάβατα καὶ αὐτοπαθῆ ῥήματα συντιθέμενα μετὰ προθέσεων γίνονται μεταβατικὰ καὶ συντάσσονται αἰτιατ.· τούτων πολλὰ κατελέχθησαν ἤδη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν* (ἰδ. ἀριθ. 2). Ἡροδ.7,29 Ἐξῆλθον τὴν χώρην (=διέβησαν).Ξ.Κυρ.5,1,5 Ὁ Κῦρος περιΐσταται τὸν λόφον.Εἰσέρχεταί με φόβος, μένος, πόθος κτλ. Ὡσαύτως ἰδίᾳ παρὰ ποιηταῖς: ἐπέρχεταί με τρόμος,θαῦμα, οἶκτος—, διαβαίνειν, ὑπερβαίνειν τὸ ὄρος— παραβαίνειν τὰς σπονδὰς— κττ.

* Ὑφίστασθαι, ἐξ—, ἐκτρέπεσθαι, ἀποστρέφεσθαι, ὑπεξέρχεσθαι, ὑποχωρεῖν, ἀπο—, κττ· πρὸς τούτοις τὸ ὑποδύεσθαι, π.χ. κίνδυνον, μετέρχεσθαι, δι—, ὑπερβαίνειν, δια—, ἐκ—, παρα—, περιΐστασθαι, περιπλεῖν, διηγεῖσθαι κττ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8.) Πολλάκις ῥήματά τινα συντίθενται μετὰ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν εἰς μίαν λέξιν, οἷον : δόρυ φέρω=δορυφορῶ, μισθὸν ἄρνυμαι=μισθαρνῶ· σίδηρον φέρω=σιδηροφορῶ· ἵππον τρέφω=ἱπποτροφῶ. Τινὰ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἀποβάντα ἰσοδύναμα τοῖς ἁπλοῖς ἢ μεταφορικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται αἰτιατικῇ, π.χ. Ξ. Ἱέρ. 3,12 οἱ πολῖται δορυφοροῦσιν ἀλλήλους (=φυλάττουσι) ἄνευ μισθοῦ· διὸ καὶ παθητικῶς: Ἰσοκρ. 10,37 τῇ τῶν πολιτῶν εὐνοίᾳ δορυφορούμενος. Δημ. 18,115 μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας. Συχνότατα εὕρηται οἰκοδομεῖν οἰκοδόμημα, τεῖχος, κτλ.

§ 60. β'.) Αἰτιατικὴ μετ' ἀμεταβάτων καὶ παθητικῶν ῥημάτων.

1. Ἡ μετ' ἀμεταβάτων καὶ παθητικῶν ῥημάτων καὶ ἐπιθέτων αἰτιατικὴ συνήθης οὖσα μάλιστα παρὰ ποιηταῖς διαφέρει τῆς μετὰ μεταβατικῶν, καθότι αὕτη μὲν δηλοῖ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τοῦ μεταβ. ῥήματος, ἐκείνη δὲ ἀκριβέστερον μόνον προσδιορισμὸν ἀμεταβ. καὶ παθητικοῦ ῥήματος (ἰδ. § 57.) ἅτε ἐκφερόντων τούτων καθ' ἑαυτὰ τελείαν ἔννοιαν, π.χ. ἀλγῶ τὴν κεφαλήν· καλός ἐστι τὰ ὄμματα.

2. Ἡ ἐν παντὶ ῥήματι περιεχομένη ἔννοια δύναται νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ εἰς ἴδιον οὐσιαστικὸν καὶ νὰ συναφθῇ μετὰ τοῦ ῥήματος ὡς ἀντικείμενον, οἷον: μάχην μάχεσθαι. Ἐν τῇ ἐκφράσει ταύτῃ κεῖται ἔμφασίς τις τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἥτις συνήθως προσδιορίζεται ἀκριβέστερον προστιθεμένου εἰς τὴν αἰτιατικὴν ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ (ἐπιθέτου, ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθετικῆς προτάσεως), οἷον : νοσῶ νόσον χαλεπήν. Δύναται δὲ νὰ τεθῇ ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης οὐσιαστικοῦ (ἀντὶ τοῦ συστοίχου ἢ ὁμωνύμου) ἕτερον οὐσιαστικὸν συνώνυμον, οἷον : ζῆν καλὸν βίον — ἀσθενεῖν χαλεπὴν νόσον, ἢ οὐσιαστικὸν δηλοῦν προσδιορισμὸν τῆς τοιαύτης τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐννοίας, οἷον : νικᾶν μάχην (=τρόπον τινὰ νικᾶν νίκην μάχης ἢ νικᾶν ἐν μάχῃ). Τὸ δὲ ῥῆμα δύναται νὰ εἶνε καὶ μεταβατ., ἐπειδὴ ἐν παντὶ ῥήματι (μεταβ. καὶ ἀμεταβ.) κεῖται οὐσία τις, οἷον: πράττω πρᾶξιν· ἀδιάφορον δὲ εἶνε ἂν τὸ ἀμετάβατ. συντάσσηται γενικῇ ἢ δοτ. οἷον: ἔρωτα ἐρᾶν· ἀπειλεῖν ἀπειλάς, π.χ. α'.) Ι, 74 ἀρίστην βουλὴν βουλεύειν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ι,303 ἀπωλόμεθ' αἰπὺν ὄλεθρον. Ν,219 ἀπειλαί, τὰς Τρωσὶν ἀπείλεον υἷες Ἀχαιῶν. Εὐρ. Ἠλ. 686 πτῶμα θανάσιμον πεσεῖ. Πλ. Πρωτ. 325, Γ ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν. Ἀπολ. 19, Γ πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα. Δημ. 29,4 δέομαι δ' ὑμῶν δικαίαν δέησιν. 15 ταύτην τὴν μαρτυρίαν ἐμαρτύρησεν ἀδελφός· 6') Ξ. Ἱέρ. 6,7 ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ, Θουκ. 1,112 Λακεδαιμόνιοι τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν. γ'.) κατὰ τὸ νικᾶν νίκην: Λυσ. 19,28 τὴν ναυμαχίαν νικῆσαι Θουκ. 1,126 Ὀλύμπια νικᾶν. Δημ. 18, 193 κρατῆσαι τὴν μάχην (=κερδῆσαι). Συχνὰ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τάδε: νικᾶν δίκην, ἀγῶνα, στάδιον, γνώμην, ψήφισμα κ.α.* Κατὰ τὸ πέμπειν πομπὴν λέγεται: πέμπειν ἑορτήν, Παναθήναια κτλ. ἔτι δὲ χορηγεῖν Διονύσια· ταράττειν πόλεμον· συγκεράσασθαι φιλίαν (=φιλίας κέρασμα συγκ.). Κατὰ τὸ βοηθεῖν βοήθειαν: τὰ δίκαια βοηθεῖν: ἰδ. Δ.Σ. σελ. 148,2.

Σημ. 1. Τινὲς τῶν ῥηθεισῶν συντάξεων δύνανται νὰ μετατραπῶσιν εἰς παθητικάς, π.χ. Πλ. Μενεξ. 243, Ε ὁ οἰκεῖος ἡμῖν πόλεμος οὕτως ἐπολεμήθη. Θουκ. 2,65 ἄλλα τε πολλὰ. . ἡμαρτήθη καὶ ὁ εἰς Σικελίαν πλοῦς. Δημ. 18,151 πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀμφισσεῖς ἐταράχθη. Ἐν τῇ παθητικῇ δὲ ταύτῃ συντάξει συνήθως μένει ἡ αἰτιατ. τοῦ ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ, ἰδ. § 61, η').

Σημ. 2. Ἐνίοτε κεῖται τὸ ἀφῃρημένον σύστοιχον οὐσιαστικὸν ἄνευ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ· τοῦτο δὲ συμβαίνει τὸ μὲν πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἁπλῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, οἷον: Ε,886 πήματα πάσχειν. Ξ. Ἀπ. 4, 2,23 φιλοσοφεῖν φιλοσοφίαν. Ἀντιφ. 5,77 χορηγίας ἐχορήγει. Πλ. νόμ. 953, Ε ἐγγύην ἐγγυᾶσθαι, τὸ δέ, ὅταν τὸ σύστοιχον οὐσιαστικὸν ἔν τισι φράσεσι τίθηται ἐν ὡρισμένῃ σημασίᾳ, οἷον: Ξ. Ἀν. 2,6,10 φυλακὰς φυλάττειν (=φρουρὸν εἶναι καὶ οὐχὶ ἁπλῶς φυλάττειν). ἄρχειν ἀρχὰς (=λαμβάνειν δημόσια ἀξιώματα), τὸ δέ, ὅταν ἡ ῥηματικὴ ἔννοια εἶνε γενικωτάτη, οἷον: Πλ. Ἴ. 531, Δ περὶ ὧν Ὅμηρος τὴν ποίησιν πεποίηκε, καὶ τέλος, ὅταν διὰ τοῦ ἄρθρου ἀναφέρηται εἴς τι προηγούμενον καὶ γνωστόν, οἷον: Ἀνδοκ. 1,67 ἁμαρτόντων δ' ἐκείνων τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ ἀφῃρημένον οὐσιαστικὸν κεῖται ἐνίοτε κατὰ δοτικήν, δι' ἧς δηλοῦται ἡ αἰτία ἢ τὸ μέσον καὶ ὁ τρόπος, π.χ. Σοφ. Τρ. 168 ζῆν ἀλυπήτῳ βίῳ. Οἰδ. Κ. 1625 φόβῳ δείσαντας. Ἀντὶ δὲ τοῦ Ὀλύμπια νικᾶν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ Ὀλυμπίασι νικᾶν (δοτικὴ τοπική) Πλ. Ἀπολ. 36, Δ.

* Κατὰ τὸ θῦμα θύειν λέγεται: θύειν τὰ ἐπινίκια, εὐαγγέλια, διαβατήρια, γενέθλια, τὰ Λύκεια. Ἐνταῦθα ὑπάγονται καὶ τὰ ἑξῆς: τέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Ἄξιαι σημειώσεως εἶνε καὶ αἱ ἑπόμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ ποιηταῖς συνήθεις συντάξεις, ἐν αἷς ὡσαύτως ἀντὶ τοῦ συστοίχου ἢ συνωνύμου οὐσιαστικοῦ τίθεται ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς κατ' αἰτιατικήν: α΄.) ἐπὶ τῶν ἀμεταβάτων ῥημάτων λάμπειν, καίειν, θάλλειν, βλαστάνειν, ῥεῖν καὶ χεῖν, κτλ. οἷον: Σοφ. Φιλ. 226 ὦ λάμπουσα πέτρα πυρὸς δικόρυφον σέλας. Ὁμ. Ὕμν. Ἀπόλ. 380 προρρέειν καλλίρροον ὕδωρ. Θεόκρ. 5, 124, 126 ῥεῖν γάλα, μέλι· (τὸ ῥεῖν δ' ὅμως συντάσσεται συχνότερον δοτικῇ, οἷον: Χ, 149 ἡ μὲν (πηγὴ) ὕδατι λιαρῷ ῥέει. β΄.) ἐπὶ τῶν ῥημάτων ἠχεῖν, καλεῖν, θρηνεῖν, γελᾶν, φυσᾶν, πνεῖν κτλ. συχνάκις κεῖται ἁπλοῦν ἐπίθετον ἢ καὶ ἀντωνυμία ἀντὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, οἷον: Β, 270 ἡδὺ γελᾶν. δ, 446 ἡδὺ πνέειν. Πίνδ. Π. 8, 53 ἐφθέγξατο τοιαῦτα. γ΄) ἐπὶ τῶν ῥημάτων ὁρᾶν, βλέπειν κτλ. οἷον: τ, 446 σῦς πῦρ ὀφθαλμοῖσι δεδορκώς. Ὅμοιαι εἶνε καὶ αἱ παρὰ ποιηταῖς συνήθεις φράσεις: βλέπειν Ἄρην-ὁρᾶν ἀλκήν. Ὁμηρικαὶ δὲ αἱ ἑξῆς: π. χ. Β, 269 ἀχρεῖον ἰδὼν (ἠλιθίως ἰδών). Εὐρ. Ἀλκ. 773 τί σεμνὸν καὶ πεφροντικὸς βλέπεις; Ὁμοίως: φθονερὰ βλέπειν — ἐλεεινὸν ὁρᾶν — ὀξὺ ἀκούειν· — μέγα φρονεῖν κ. τ. λ. ἰδ. Δ Σ. σελ. 150, 3.

Σημ. 3. Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς αἰτιατικῆς προῆλθον πολλαὶ φράσεις, ἐν αἷς τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον ὡς ἐπουσιῶδες παραλείπεται, ὅταν ὁ ἐπιθετ. προσδιορισμὸς εἶνε ἐπίθετον ἢ ἀντωνυμία (τοῦτο, τόδε, ταῦτα, τάδε, τὶ, τί, οὐδέν, μηδέν, ὅ, ἅ, κ. τ. λ.), ὅστις τότε οὐσιαστικοῦται τρεπόμενος εἰς γένος οὐδέτερον ἀριθμοῦ συνήθως μὲν πληθυντικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἑνικοῦ καὶ ἰσοδυναμεῖ ἐπιρρήματι προσδιορίζοντι τὸ ῥῆμα, οἷον: Ε, 185 τάδε (τ. ἐ. τήνδε τὴν μανίαν) μαίνεται. Ξ. Ἀν. 6, 175 ἥλλοντο ὑψηλά. Λυσ. 13, 39 ὕστατα ἀσπασάμενοι. Ὁμοίως: πάντα εὐδαιμονεῖν, ὠφελεῖν, βλάπτειν· ζημιοῦν μεγάλα, μικρά· εὐεργετεῖν τὰ μέγιστα κτλ. Οὕτω εὕρηται καὶ ἡ αἰτιατικ. τὰ μετὰ προθέσεως, οἷον: Ἰσοκρ. 1, 13 εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεούς. 3, 2 τὰ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβοῦμεν. Ἐντεῦθεν κατανοεῖται καὶ διατὶ ῥήματά τινα, ἐνῷ συνήθως συντάσσονται γενικῇ ἢ δοτ., δύνανται νὰ

μνειν ὅρκια· ἑστιᾶν γάμους· ἑστιᾶν νικητήρια. Κατὰ τὸ δικάζειν δίκην τινά, δικάζεσθαί τινι δίκην τινά, γράφεσθαί τινα γραφήν τινα λέγεται: διώκειν δίκην τινὰ (κατηγορεῖν ἐν δικαστηρίῳ), φεύγειν δίκην τινα ἢ γραφήν τινα (κατηγορεῖσθαι), δικάζειν γραφήν τινα (=δικαστὴν εἶναι). Κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι ἀγῶνά τινα, μάχεσθαι μάχην τινά, λέγεται: ἀγωνίζεσθαι στάδιόν τινα, ἀγωνίζεσθαι δίκην τινά.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συνταχθῶσι καὶ αἰτιατικῇ ἀντωνυμ. ἢ ἐπιθέτου, π.χ. ἐνῷ λέγεται πάντοτε ἀγανακτῶ τινι, ἐπί τινι, ὑπέρ τινος, εὕρηται ἀγανακτῶ αὐτὸ τοῦτο (κατὰ τὸ ἀγανακτεῖν ἀγανάκτησιν) Δημ.8,55. Εἴ τι δέοιτο (ἀλλὰ καὶ δέομαι λόγου) Ξ. 'Αν.1,3,4. Περὶ τοῦ δεῖ μέ τι ἴδ.§ 59.Σημ. 5. ἄλλο δ'οὐδὲν φροντίζειν (ἀλλὰ λέγεται καὶ φροντίζειν τῆς ψυχῆς) Πλ.Γοργ. 501,Ε. Κατὰ τὸ χρῆσθαί τινι χρείαν τινὰ λέγεται συχνάκις: χρῶμαί τινί τι, π.χ. Ξ.'Αν.1,3,18 'Ερωτᾶτε τὸν Κῦρον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι(= πῶς θέλει,ἢ πρὸς τί θέλει νὰ μᾶς μεταχειρισθῇ).

4. Παρὰ ποιηταῖς καὶ μάλιστα παρ' Ὁμήρῳ οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς τὰ κινήσεως σημαντ. ῥήματα συντάσσονται αἰτιατικῇ δηλούσῃ τὸν τόπον ἢ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα,πρὸς ὃ γίνεται ἡ κίνησις, οἷον: κνίσση δ' οὐρανὸν ἷκε Α,317. μνηστῆρας ἀφίκετο α,332. ἦλθον πατρὸς ἀρχαῖον τάφον Σοφ.'Ηλ. 893. πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον 'δῶ α,176.

Σημ. 4. Ἡ εἴς τι κίνησις δηλοῦται καὶ διὰ τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τῶν εἰς-δε ληγόντων, π. χ. ἄστυδε ἔλθωμεν ζ, 226· ἔτι δὲ καὶ ὁ σκοπός, π.χ. ὀτρύνων πολεμόνδε (=πρὸς πόλεμον) Ρ, 383.

Σημ. 5. Ὁ πεζὸς λόγος ἀποφεύγει τὴν τοιαύτην σύνταξιν προτάσσων πάντοτε τῆς αἰτιατ. τὰς προθέσεις εἰς, ὡς, κατά, ἀνά, ἐπί, περὶ καὶ ἀμφί, μετά, πρός, παρά, ὑπό, περὶ οὗ ἀκριβέστερος λόγος γίνεται ἐν τῷ περὶ προθέσεων.

5. Αἰτιατικῇ τέλος συντάσσονται παντοειδῆ ῥήματα ἀμετάβατα καὶ παθητικὰ δηλούσῃ τὸ ἀντικείμενον, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἀμετάβατος ἐνέργεια ἢ ἰδιότης (αἰτιατικῇ τῆς ἀναφορᾶς ἢ τοῦ κατά τι),π.χ.ἀλγεῖν τοὺς πόδας Ξ.'Απ.1,6,6. Τὴν κλεῖν συνετρίβην καὶ τὴν κεφαλὴν κατεάγην 'Ανδοκ.1,61. Τοιαύτην αἰτιατικὴν λαμβάνουσι καὶ μετοχαὶ παθητικῆς καὶ ἀμεταβάτου σημασίας, π. χ. (φάλαρα) στόμα ἀφρῷ καταστάζοντα Εὐρ.'Ικ.586. διεφθαρμένος τὴν ἀκοὴν Ἡρόδ.1,38.

Σημ.6.'Επειδὴ ἡ αἰτιατικὴ δηλοῖ γενικωτάτην μόνον τὴν πρὸς τὸ ῥῆμα σχέσιν, προστίθενται ἐνίοτε αὐτῇ αἱ προθέσεις εἰς, πρὸς,περί, κατὰ πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, οἷον: οἱ διαφέροντες 'Αθηναίων εἰς ἀρετὴν Πλ.'Απολ. 35,Α. διαφέρειν πρὸς ἀρετὴν Πλ.Φίλ.55,Β.

Σημ. 7.'Αντὶ αἰτιατικῆς τίθεται ἐνίοτε δοτικὴ δηλοῦσα τὴν αἰτίαν ἢ τὸ μέσον· συνηθέστατα δὲ ἐν τῷ διαφέρειν, π.χ. ἀρετῇ τινος.'Εν τῷ πεζῷ λόγῳ συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις: τῷ τρόπῳ, τοῖς ἤθεσι κττ., π.χ. Ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους Κυρ.1,3,10.

Σημ. 8.'Εκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς αἰτιατ. προῆλθον πολλαὶ ἐπιρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρηματικαὶ φράσεις, οἷον : αἱ μέτρον δηλοῦσαι : εὖρος, ὕψος, μέγεθος, μῆκος, βάθος, πλῆθος, ἀριθμόν, π. χ. διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κίδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων Ξ.'Αν.1,2,23. Ὁμοίως αἱ φράσεις: γένος, ὄνομα, μέρος, τὸ σὸν μέρος, τὸ αὐτοῦ μέρος· πρόφασιν, τὸ δ' ἀληθές, γνώμην ἐμήν.

Σημ. 9. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν : τοὐναντίον, τἀναντία, τἆλλα· λοιπὸν, τὸ ὅλον, τὸ πάμπαν, τὸ παράπαν, τὸ ξύμπαν, τὴν ἄλλως, πότερον, πότερα, ἀμφότερον (ποιητ.), ἀμφότερα, οὐδέτερα, τὸ (=διὰ τοῦτο), τοῦτο (ταῦτα) μέν .. τοῦτο (ταῦτα) δὲ· ταῦτ' ἄρα (=κατὰ ταῦτα)· ὅ, ὅ,τι, ἅτε, οἷον, οὐδὲν (μηδὲν), τὶ (=κατά τι, πρός τι)· πολλὰ, πάντα, τὸ κατὰ (εἴς, ἐπί) τι (τινα), τὸ ἐπ' (εἰς) ἐμὲ, τὸ ἐπὶ σέ, τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί κτλ. τὸ καθ' αὐτόν, τὸ κατ' ἐμέ, τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι, τόγε ἐπ' ἐκεῖνον εἶναι, τὸ νῦν εἶναι.

6. Αἰτιατικὴ τίθεται προσέτι πρὸς δήλωσιν ποσοῦ (χρον. ἢ τοπικ.), μέτρου ἢ βάρους, π. χ. Ἡροδ.6,127 ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα.Ξ.'Αν.1,7,12 ὑστέρησε μάχης ἡμέρας πέντε. Β, 292 ἕνα μῆνα μένων. Πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ἀφ' οὗ γίνεταί τι, ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετό τι τίθενται πολλάκις αἱ αἰτιατικαὶ ἡμέραν, νύκτα, μῆνα, ἔτος, κτλ. μετὰ τακτικοῦ ἐπιθέτου, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς ἀντωνυμίας οὗτος ἢ οὑτοσί : Ξ.Κυρ.6,3,11 καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον. Λυσ.24,6 τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέφων τρίτον ἔτος τουτί. Σπανίως τίθενται ἐνταῦθα τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικά, οἷον : Λυσ.7,10 τέθνηκε ταῦτα τρία ἔτη (=πρὸ τριῶν ἐτῶν). Ἡροδ.6,119 ἀπέχειν δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους. Ξ.'Αν. 1, 2, 6 Κῦρος τὸν Μαίανδρον ποταμὸν διαβὰς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα, παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ μετὰ τοῦ δύνασθαι αἰτιατικὴ δηλοῦσα βάρος (=ἀξίζει, ἰσοδυναμεῖ): Ἡροδ.3,89 τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοΐδας ἑβδομήκοντα μνέας.

Σημ. 10. Ἐντεῦθεν προῆλθον αἱ ἐπιρρηματ. φράσεις : νύκτωρ, πάννυχα, σήμερον, ὄναρ καὶ ὕπαρ, ἀκμήν, (τὴν) ἀρχήν, (τὸ) πέρας, τὸ τελευταῖον, νέον (= νεωστί)· (τὸ) πρότερον, (τὸ) πρῶτον, τὸ πρίν,κτλ. ἀπὸ τοῦδε (=μετὰ ταῦτα), τὸ πρὸ τούτου (=πρότερον), τὸ ἐπὶ τούτῳ (=τὸ μετὰ ταῦτα), τανῦν, τὸ πάλαι, τὸ λοιπὸν (ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ), τὸ ἑωθινόν, κτλ. πολλὰ (=πολλάκις) πλεῖστα- (ὡς)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰ πολλά· πολύ, μέγα, μεγάλα· ὀλίγον, μικρά, συχνά, πολὺ (μέγα παρὰ ποιηταῖς) ὅσον καὶ τοσοῦτον μετὰ συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετ.· μάλιστα ἐπὶ ἀριθμῶν (=ὡς ἔγγιστα). ἰδ. Δ.Σ.σελ.153,Σημ.10.

Σημ. 11. Ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ χρονικὴ διάρκεια, προστίθεται τῇ αἰτιατικῇ πρόθεσίς τις, π. χ. ἀνά, διά, κατά, ἐπί· πρὸς ἀκριβεστέραν δὲ δήλωσιν τοῦ μέτρου αἱ προθέσεις εἰς, ὑπέρ, ἐπί, ἀμφί, περί, κατά, πρὸς καὶ ἡ παρὰ ἐν ταῖς φράσεσι: παρ' ὀλίγον, παρὰ πολύ, παρ' ὅσον. ἰδ. διδασκαλ. περὶ προθέσεων.

§ 61. γ') **Διπλῆ Αἰτιατική.**

Διπλῆν αἰτιατικὴν δέχονται δύο τάξεις ῥημάτων:

1. *Πρώτη τάξις.* Αἰτιατικὴν ἀντικειμενικὴν (ἐξωτερικὸν ἢ ἄμεσον ἀντικείμ.) καὶ αἰτιατικὴν (ἄναρθρον) κατηγορηματικὴν δέχονται πολλὰ τῶν ἐν § 20 ῥηθέντων ῥημάτων, ὅταν ἐκ παθητικῶν μετατρέπωνται εἰς ἐνεργητικά, ἤτοι τὰ ἑξῆς:

α') τὰ μεταποιητικά, τὰ κλητικὰ καὶ τὰ προχειριστικά,* οἷον: Οὗτος τῶν ἐν Μήδοις πάντων ἑαυτὸν δεσπότην πεποίηκεν Ξ.Κυρ.1,3,18. ἀτιμότερον δέ με θήσεις Π,90. Οὖτίν με κικλήσκουσι ι,366. τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους; Πλ.Γοργ.489,Δ.

β') τὰ δοξαστικὰ καὶ δηλωτικά,** οἷον: Νόμιζε τὴν πατρίδα οἶκον Ξ. Ἱέρ.11,14. Σωτῆρα τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο Δημ. 18,43. τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε Ξ. Ἀπ.1,1,11.

Σημ. 1. Μετὰ τῶν δοξαστικῶν ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῶν κλητικῶν καὶ μεταποιητικῶν συνάπτεται καὶ τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι, π.χ. Πλ. Πρωτ. 317 σοφιστὴν ὀνομάζουσιν εἶναι τὸν ἄνδρα.

γ') τὰ παιδευτικά, οἷον: διδάσκω, διδάσκομαι, παιδεύω π.χ. Σοφ. Οἰδ.Κ.919 παιδεύειν τινὰ κακόν. Εὐρ.Μηδ.295 (χρὴ) παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκεσθαι σοφούς.

δ') τὸ ἄγειν, καθιστάναι, παραλαμβάνειν, διδόναι, παραιτεῖν, π.χ. Τὰς μὲν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας πράως ἔφερε, τὰς δὲ τῶν ἀρχόντων μεγάλας ἦγε Ξ. Ἀγησ.11,6. Ἡ εἰρήνη τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων κατέστησεν ἰσχυρὸν Ἀνδοκ.3,7.

---

* ποιῶ, ποιοῦμαι, τίθημι, καθίστημι· ὀνομάζω, καλῶ, λέγω, ἐπαινῶ, ψέγω κτλ. αἱροῦμαι, χειροτονῶ κτλ.

** νομίζω, ἡγοῦμαι, θεωρῶ, ἀποδείκνυμι, ἀποφαίνω, παρέχω κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') τὸ τρέφειν, αὔξειν, αἱρεῖν κτλ., ἅτινα λαμβάνουσι τὰ ἐπίθετα μέγας, ὑψηλός, μετέωρος κτλ. ὡς προληπτικὸν κατηγορούμενον, (ἰδ. § 55,γ'), οἷον: τρέφειν τε καὶ αὔξειν μέγαν Πλ. Πολ. 565,Γ. Ἡ μήτηρ ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσὶ Δημ. 19,249. περὶ τοῦ παθητ. αὔξεσθαι, αἴρεσθαι (ἰδὲ § 55,γ').

Σημ. 2. Ἐν τῇ μετατροπῇ τῆς ἐνεργητ. συντάξεως εἰς παθητικὴν ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ μεταβάλλονται εἰς ὀνομαστικάς, οἷον: Κῦρος ἔτι παῖς ὢν κράτιστος ἐνομίζετο Ξ.'Αν.1,9,2. Κῦρος στρατηγὸς πάντων ἀπεδείχθη 1,9,7. αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται Πλ.νόμ.681,Δ.

Σημ. 3. Λέγεται δὲ καὶ ὄνομα καλεῖν τινι, καλεῖν, ἐπονομάζειν τινί τι (κατὰ τὸ τίθεσθαί τινι ὄνομα), π.χ. τῇ ἐπὶ τὸν θυμὸν ἰούσῃ δυνάμει τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα Πλ. Κρατ. 419, Ε. δόξα μὲν τῇ διώξει ἐπωνόμασται 420, Β. Οὕτω καὶ μετὰ τῆς ἐπὶ σὺν δοτικῇ, π.χ. Ἕκαστον τῶν ὀνομάτων οὐκ ἐπί τινι καλεῖς; Πλ.Παρμ.147,Δ.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ ὄνομα, ἐπωνυμίαν καλεῖν τινα, καὶ παθητ. ὄνομα, ἐπωνυμίαν κεκλημένος ἰδ. ἀριθ. 2, ς') καὶ Σημ. 6.

2. *Δευτέρα Τάξις*. Αἰτιατικὴν τοῦ προσώπου (ἄμεσον ἀντικείμ.) καὶ αἰτιατικὴν τοῦ πράγματος (ἔμμεσον ἀντικείμενον) λαμβάνουσι* :

α') τὰ αἰτητικά, ἱκετευτικὰ καὶ πευστικά,** π.χ. ὑμᾶς βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ Ξ.'Αν.2,5,38. ἀλλά σ' ἱκετεύω τόδε. Εὐρ. —Σωκράτης τοὺς ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα Ξ.'Απ.1,2,5.'Ανήρεθ' ἡμᾶς τοὺς τ' ἐν Ἰλίῳ πόνους νόστον τ' Ἀχαιῶν Εὐρ.'Ιφ.Τ.661.'Εάν τίς σε ταῦτα ἐξετάζῃ Πλ.Γοργ. 515,Β.

β') τὰ παιδευτικά, π.χ. Ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν Ξ.'Απ.3,1,5. Ἃ ἡμεῖς αὐτοὺς ἐτρέφομέν τε καὶ ἐπαιδεύομεν Πλ.Πολ.414,Δ. ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ ὑπομιμνῄσκω καὶ ἀναμιμνῄσκω, π.χ. 'Αναμνήσω ὑμᾶς τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους Ξ.'Αν.3,2,11. Τοὺς 'Αθηναίους καὶ τάδε ὑπομιμνῄσκω Θουκ.7,64.

γ') τὰ διαιρετικά,*** π.χ. Ὁ Κῦρος τὸ στράτευμα κατένει-

---

* Ἐν τῇ συντάξει ταύτῃ τὸ ῥῆμα ἀποτελεῖ μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος τρόπον τινὰ μίαν ἔννοιαν, εἰς ἣν προστίθεται ἡ αἰτιατ. τοῦ προσώπου ὡς συμπλήρωμα.

** Αἰτεῖν, ἀπ—, ἐξ—, πράττειν, εἰς—, ἀνα—, καὶ πράττεσθαι, ἐκλέγειν (=συλλέγειν) ἱκετεύειν, λίσσεσθαι, ἐρωτᾶν, ἐρέσθαι, ἐξετάζειν, ἱστορεῖν ἀν-, κτλ.

*** Διαιρεῖν, τέμνειν, δια—, κατανέμειν, δαίεσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

με δώδεκα μέρη Ξ.Κυρ.7,5,13. διέλωμεν αὐτὴν (τὴν μετρητικὴν) δύο μέρη Πλ.Πολ.283,Δ. Τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν στρατὸν Ἡροδ.7,121.

Σημ. 5. Ἡ αἰτιατικὴ μέρη, μοίρας ἐν τοῖς διαιρετικοῖς ῥήμασι δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς συνώνυμον ἀντικείμενον.

δ΄) τὰ ἐνδύσεως καὶ ἐκδύσεως σημαντικά, τὰ στερητικὰ καὶ κρυπτικά,* π.χ. Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρόν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτόν, τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δ' ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ Ξ.Κυρ.1,3,17. Τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν Ἡροδ. 1,163. Τὴν τιμὴν ἀποστερεῖ με Δημ.28,13. εἴ κέ μ' Ἀχαιοὶ τεύχεα συλήσωσι Π, 500. Ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφῃρήμεθα Ξ Κυρ.7,5,79. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς Λυσ.32,7.

Σημ.6. Ἐν τῇ μετατροπῇ τῶν εἰρημένων ἐνεργητικῶν ῥημάτων εἰς παθητικὰ ἡ μὲν αἰτιατ. τοῦ προσώπου μεταβάλλεται εἰς ὀνομαστικήν, ἡ δὲ αἰτιατικὴ τοῦ πράγματος μένει ἀμετάβλητος, π.χ. ὑπὸ βασιλέως πεπραγμένος τοὺς φόρους Θουκ.8,5. Μουσικὴν μὲν ὑπὸ Λάμπρου παιδευθείς, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶντος Πλ.Μενέξ.236,Α. Διῄρηται ἡ ἀγορὰ τέσσαρα μέρη Ξ.Κυρ.1,2,4. Ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν Ἡροδ.3,65. Ὡς μέσα δὲ μόνον τίθενται τὸ ἀμφιέννυμαι, ἐνάπτομαι, ζώννυμαί τι· παθητικῶς δ' ὅμως τὸ ἐνδυθῆναι, ἐκδυθῆναί τι.

Σημ, 7. Ἐνίοτε τίθεται ἡ δοτικὴ κατὰ τὰ ἐν § 60. Σημ. 2, καὶ ἰδίᾳ ἐν τοῖς παιδευτικοῖς ῥήμασι, π.χ. μουσικῇ ἐπαιδεύοντο Πλ.Πολ.456,Δ. ἄκρᾳ τροφῇ τεθραμμένον νόμ. 741, Α. καὶ ἐπὶ τῶν ἐνεργητικῶν, π. χ. Πλ.Πολ.430,Α τοὺς στρατιώτας ἐπαιδεύομεν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ.

Σημ. 8. Τὰ πλείονα τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐν ἀριθ. 2 συντάσσονται καὶ ἄλλως, ἤτοι:

α΄) αἰτεῖν τι παρά τινος, οἷον: ἡγεμονίαν αἰτεῖν παρὰ τούτου Ξ.Ἀν.1,3,16. Οὕτω κανονικῶς τὸ μέσον αἰτοῦμαί τινά τι ἢ αἰτοῦμαί τι παρά τινος ἢ αἰτοῦμαί τινα καὶ ἀπαρεμφάτῳ. Τὸ αἰτοῦμαί τινα μετ' οὐδετ. γένους ἀντωνυμ. εὕρηται συχνάκις ἰδ.§ 60. Σημ.3. π.χ. τόδε παραιτοῦμαί σε Πλ.Σοφ.231,Δ. Ἐκλέγειν τι παρά (ἔκ) τινος. Ἐρωτᾶν τινα περί τινος=ἐξετάζειν τινὰ περί τινος πράγματος· τὸ δὲ ἐρωτᾶν τι περί τινος δηλοῖ ἐξετάζειν τι ὡς πρός τι.

β΄) παιδεύειν συνήθως τινά τινι (δοτικῇ ὀργανικῇ)· πολλάκις δὲ καὶ ἐμπροθέτως (ἔν τινι, εἰς, ἐπί, πρός τι). Ἀναμιμνήσκειν, ὑπο—, τινά

---

* ἐνδύειν, ἐκ—, ἀμφιεννύναι, περιβάλλεσθαι· στερεῖν, ἀπο—, στερίσκειν, συλᾶν, ἀφαιρεῖσθαι, κρύπτειν κττ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τινος καὶ περί τινος, π.χ. τὸν εἰδότα ὑπομνῆσαι περὶ ὧν ἂν ᾖ τὰ γεγραμμένα Πλ.Φαιδρ.275, Δ.

γ') τῇ αἰτιατικῇ τῶν διαιρετικῶν προστίθεται πολλάκις ἡ πρόθεσις εἰς, π. χ. εἰς τρία μέρη διαιρεῖται ἡ ἡμέρα Αἰσχν. 3,197, καὶ ἡ κατά: Κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον Ξ.'Ελλ.3,2,10. Ὁμοίως : κατὰ φυλὰς (μόρας, λόχους κτλ). Πολλάκις δὲ καὶ τὸ μεριστέον ἀντικείμενον ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μέρη, μοίρας κττ., τιθέμενον κατὰ γενικήν, οἷον : δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων Ἡροδ.1,94. Δώδεκα (μέρη) Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται (Παθητ.) Ξ. Κυρ, 1,2,5.

δ'.) τὰ στερητικὰ δέχονται πλὴν τῆς ῥηθείσης συνηθεστάτης συντάξεως (στερεῖν, ἀπο—, στερίσκειν, ἀφαιρεῖσθαί τί τινα) καὶ τάσδε:

1) τὸ ἀποστερεῖν καὶ ἀφαιρεῖσθαι συντάσσεται αἰτιατικῇ μόνῃ τοῦ πράγμ., σπανίως δὲ καὶ μόνῃ αἰτιατ. τοῦ προσ.ἐν τῇ σημασίᾳ γυμνοῦν —λῃστεύειν,2) τὸ στερεῖν καὶ ἀποστερεῖν δέχονται αἰτιατ προσ. καὶ αἰτιατ. πράγμ. ἰδ. § 67,3. Σπανιώτατα δὲ συντάσσεται οὕτω καὶ τὸ ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῆς σημασίας κωλύειν, ἀπείργειν, 3) τὸ ἀφαιρεῖσθαι, ὑφ-, παρ-, ἀποστερεῖν συντάσσονται αἰτιατ. τοῦ πράγμ. ἢ τοῦ προσ. καὶ γεν. τοῦ προσ. καὶ σημαίνουσι ἀφαιρῶ τι ἀπό τινος, ἢ ἀπομακρύνω τινὰ ἀπό τινος (σπανία σύνταξις). Λέγεται δὲ καὶ ἀφαιρεῖσθαί τι ἔκ τινος, σπανίως δὲ εὕρηται ἀφαιρεῖν, ἀφαιρεῖσθαί τι καὶ δοτ. τοῦ προσ. 4) κρύπτειν τί τινι. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 157, δ'.

ε') ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ ῥήματος τίθεται ἐνίοτε περίφρασις διὰ τῆς αἰτιατικῆς ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ καὶ τῶν ῥημάτων ποιεῖσθαι, τίθεσθαι, ἔχειν πρὸς ἐμφαντικωτέραν δήλωσιν τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, οἷον: μάθησιν ποιεῖσθαι=μανθάνειν.-πρόσοδον ποιεῖσθαι=προσιέναι. Ὁμοίως : λήθην, βουλήν, ἀπόπειραν, σκῆψιν κτλ. ποιεῖσθαι. Ὅταν ἡ τοιαύτη περίφρασις ἔχῃ σημασίαν μεταβατικοῦ ῥήματος, δύναται νὰ προστεθῇ αὐτῇ, ὡς τῷ ἁπλῷ μεταβατικῷ ῥήματι, ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἀντὶ γενικῆς (ἐπιθετικῆς), π.χ. Σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον Θ.4,15. Τὴν χώραν καταδρομαῖς λείαν ἐποιεῖτο 8,41.

ϛ') δύο αἰτιατικὰς λαμβάνουσιν ἔτι καὶ πολλὰ τῶν μεθ' ἁπλῆς αἰτιατικ. (ἀμέσου ἀντικειμ.) συντασσομένων ῥημάτων, ὅταν πρὸς ταύτῃ εἶνε ἀνάγκη νὰ προστεθῇ κατὰ τὰ εἰρημένα (§ 60,2) σύστοιχος ἢ συνώνυμος αἰτιατικὴ συνημμένη κανονικῶς μετ' ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ, π.χ. ὥρκωσαν τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὅρκους Θουκ. 8,75. Ἐμὲ ὁ πατὴρ τὴν τῶν παίδων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παιδείαν ἐπαίδευεν Ξ.Κυρ.8,3,37. Πλείονα περὶ τούτου ἰδ. Δ.Σ.σελ.158,ϛ'.

Σημ. 9. Ἀντὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ τίθεται συχνάκις ἡ αἰτιατικὴ ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας*, π.χ. πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ εὐώχουν ἡμᾶς Πλ.Γοργ.522,Α. Τοῦτο ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι Ξ.'Αν 5,7,6. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει ἐν τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς καὶ ψεκτικοῖς ῥήμασι κατὰ τὸ ἐγκώμιον ἐγκωμιάζειν τινὰ καὶ τὰ ὅμοια, π.χ. ἃ τὴν πόλιν ὕμνησα Θουκ.2,42. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πείθειν, ἐπαίρειν, ἐποτρύνειν, προκαλεῖσθαι, ἀναγκάζειν τί τινα, π.χ. τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας Ἡρόδ.1,163. ἅπερ καὶ πρότερον ἤδη προὐκαλεσάμεθα Θουκ. 2,72. Ἐπὶ οὐσιαστικῶν δ' ὅμως κανονικῶς προστίθεται μία τῶν προθέσεων εἰς, πρός, ἐπί, δι' ὧν δηλοῦται ὁ σκοπός, σπανίως δὲ τίθεται ἡ αἰτιατ. μόνη, π.χ. ὑμᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν εἰρήνην προκαλοῦνται Ἀρφ.Ἀχ.652.(ἀλλὰ παρὰ Θουκ. 4,19 Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδάς). Κανονικῶς εὕρηται: δίκην προκαλεῖσθαι Θουκ.1,39.Πλείονα περὶ τούτου ἰδ.Δ.Σ.σελ.159.Σημ.9.

Σημ. 10. Περὶ τῆς παθητικῆς συντάξεως τούτων ἰδ. Σημ. 6.

ζ') ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ποιεῖν, δρᾶν, ἐργάζεσθαι (σπανιώτατα πράττειν), λέγειν, εἰπεῖν κτλ. τινὰ ἀγαθὸν ἢ κακὸν (ἀγαθὰ ἢ κακά), προελθοῦσα ἐκ τῶν φράσεων εὖ, κακῶς ποιεῖν τινα, εὖ, κακῶς λέγειν τινά, τροπῇ τῶν ἐπιρρημάτων εὖ καὶ κακῶς εἰς ἐπίθετον (ἢ ἀντωνυμ.), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ποσὸν ἢ τὸ ποιὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ,** π.χ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιησάτην Ξ.Ἀπ.1,2,12· αἱ ἐν Δωδώνῃ ἱέρειαι πολλὰ δὴ καὶ καλὰ τὴν Ἑλλάδα εἰργάσαντο Πλ.Φαιδρ. 244,Β. Τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε Ἡροδ 8,61. ἀγαθόν τι πρᾶξαι τὴν πόλιν Ἀρφ.Ἐκκλ.108.

Σημ. 11. Ἐνίοτε τίθεται ἀντὶ τῆς προσωπ. αἰτιατικῆς ἡ δοτική, δι' ἧς δηλοῦται τὸ πρόσωπον ἁπλῶς ὡς συμμετέχον τῆς πράξεως, π.χ. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ ποιήσω Πλ.Ἀπολ.30, Α. Εὕρηνται δὲ καὶ αἱ προθέσεις εἰς καὶ πρὸς μετ' αἰτιατ. τοῦ προσώπου: πρὸς πατέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες Πλ.Φαίδ.113,Ε.

η') Τέλος ῥήματά τινα συντάσσονται δυσὶν αἰτιατικαῖς, ὧν ἡ μὲν

---

* Μεγάλα, μικρά, πολλά, πλείω, πλεῖστα, μείζω, τί, τοῦτο ὠφελεῖν, βλάπτειν, ἀδικεῖν τινα κτλ.

** Ἐν ταῖς τοιαύταις φράσεσιν αἱ δύο ἔννοιαι συγχωνεύονται εἰς μίαν: εὐεργετεῖν, κακουργεῖν, κακοποιεῖν, κακολογεῖν κτλ. ἰδ. § 59, 1), οὗ ἕνεκα συντάσσονται αἰτιατικῇ προσωπικῇ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μία ἢ τίθεται χάριν τῆς μετὰ τοῦ ῥήματος συντεθειμένης προθέσεως ἢ δηλοῖ τὸ μέτρον ἢ τὸν τόπον ἢ τὸν χρόνον, ἐφ' ὃν ἡ πρᾶξις ἐκτείνεται, π.χ. τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν Ξ.292. Ὑπερήνεγκαν τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς Θ.3,81. Γυναῖκ' ἀρίσταν λίμναν Ἀχεροντίαν πορεύσας Εὐρ.Ἄλκ.442. Ἐμὲ δὲ πόντιον σκάφος.. πορεύσει ἱππόβατον Ἄργος Τρ.1085. (συχνότερον εὕρηται: πορεύειν τινὰ μετὰ προθέσεως, οἷον: τῆς εἰς). τῷ φεύγοντι τὴν πατρίδα τεττάρων ἡμερῶν πλοῦν εἰς Ῥόδον Λυκοῦργ.70.

Σημ. 12. Ἐν τῇ μετατροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ἡ αἰτιατ. τοῦ τόπου, χρόνου καὶ μέτρου μένει ἀμετάβλητος.

Σημ. 13. Περὶ τῆς διπλῆς αἰτιατ. εἰς τὸ καθ' ὅλον καὶ μέρος σχῆμα ἰδ. § 56,12.

§ 62. **Παρατηρήσεις**

1. Ἐνίοτε κεῖται ἡ αἰτιατικὴ ἐλλειπτικῶς ἐν λόγῳ πλήρει πάθους, καὶ δή: α') ἐπὶ τῶν προσφωνήσεων, π.χ. σὲ δή, σὲ τὴν νεύουσαν εἰς πέδον κάρα (ἐνν. λέγω, καλῶ) Σοφ Ἀντ.441. β') ἐπὶ τῆς ἱκετευτικῆς φράσεως μή, πρός σε θεῶν (= μή σε αἰτῶ, π.θ.) Εὐρ.Ἀλκ.275. γ') ἐπὶ ἀπαγορεύσεων, π.χ. μὴ τριβὰς ἔτι (ἐνν. ποιεῖτε) Σοφ. Ἀντ. 577. ἀλλὰ μή μοι πρόφασιν (ἐνν. πάρεχε) Ἀρφ.Ἀχ.345. δ') ἐπὶ ζωηρῶν ἐρωτήσεων, π χ. τί δὲ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας ; (ἐνν. ποιήσεις ;) Ξ.Ἀπ.3,1,10.

2. Ἐνίοτε τίθεται ἡ αἰτιατικὴ ἀπολύτως, ἤτοι ἄνευ ἐσωτερικῆς συνδέσεως μετὰ τῆς προτάσεως, ἐν ἀρχῇ προτάσεως ἰδίᾳ μακρᾶς περιόδου, ἔνθα ὁ συγγραφεύς, ἀδιαφορῶν πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως προτάσσει τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ εἶνε τὸ κύριον θέμα τοῦ λόγου, καὶ εἶτα ἐπαναλαμβάνει αὐτὸ χάριν σαφηνείας συνήθως δι' ἀντωνυμίας, π.χ. τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ γένηταί τε πολύς, καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκείτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον Θουκ. 2,62. τὸν δὲ Μάνην, δανείσας ἀργύριον... ἐναπετίμησεν αὐτῷ Δημ. 53,20.

63. β. **Αἰτιατικὴ μετ' ἐπιθέτων.**

Ἡ αἰτιατικὴ τίθεται μετὰ πολλῶν ἐπιθέτων καὶ εἶνε α') σύστοιχος ἢ συνώνυμος (συνημμένη μετ' ἐπιθετικοῦ προσδιορι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σμοῦ), π.χ. κακοὶ πᾶσαν κακίαν Θουκ.5,34. ἄδικος ἑκάστην ἀδικίαν Ἀριστοτ. ἠθ.5,6. β΄)αἰτιατ. τῆς ἀναφορᾶς ἢ τοῦ κατά τι: ἐλαφρότερος πόδας α, 164. Τυδεὺς μικρὸς ἔην δέμας Ε,801. τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ Σοφ.Οἰδ.τ.371.

Σημ. 1. Ἐπειδὴ ἡ αἰτ. δηλοῖ γενικωτάτην μόνον τὴν πρὸς τὸ ἐπίθετον σχέσιν, προστίθενται αὐτῇ ἐνίοτε προθέσεις ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ῥήματος (ἴδ.§ 59,Σημ.1.)πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, π.χ. ἐνδοξοτέρα ἡ πόλις εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσται Ξ.Ἀπ.3,5,1. καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν Πλ. Κρατ. 405, Β. Ἔτι δὲ καὶ ἡ μετά, ποιητ., π.χ. ἑῶν γαμβρὸς ἢ πενθερός, οἵ τε μάλιστα κήδιστοι τελέθουσι μεθ' αἷμά τε καὶ γένος αὐτῶν θ, 583.

Σημ. 2. Ἐνίοτε τίθεται καὶ ἡ δοτ., ὡς καὶ ἐπὶ ῥημάτων, ἴδ.§ 59,Σημ.1. δηλοῦσα τὴν αἰτίαν ἢ τὸ μέσον, π.χ. μείων μὲν κεφαλῇ.., εὐρύτερος δ' ὤμοισιν ἰδὲ στέρνοισιν ἰδέσθαι Γ,193. πρεσβυτάτην γενεῇ Δ, 60. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἰδίᾳ ἐν ταῖς φράσεσι τῷ τρόπῳ, τοῖς τρόποις κ.τ.τ.: τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος Ἰσοκρ.1,20.

Β΄. ΓΕΝΙΚΗ

§ 64. Παρατηρήσεις γενικαί.

1. Ὡς ἡ αἰτιατικὴ δηλοῖ κυρίως τὸ ἄμεσον συμπλήρωμα (τὸ ἄμεσον ἀντικείμ.) ῥήματος μεταβατ., οὕτω ἡ γενικὴ χρησιμεύει κυρίως εἰς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν οὐσιαστικοῦ (§58,1). Ἀλλ' ὅπως καὶ ἀμεταβάτων ῥημάτων καὶ ἐπιθέτων τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικήν, οὕτω καὶ ἡ γενικὴ προσδιορίζει ἀκριβέστερον καὶ ῥήματα ἀμετάβατα καὶ ἐπίθετα.

2. Ἡ γενικὴ εἶνε ἡ πτῶσις, ἥτις δηλοῖ τὴν σχέσιν τοῦ κτήτορος πρὸς τὸ κτῆμα καὶ λέγεται κτητική, τοῦ ὅλου πρὸς τὰ μέρη καὶ λέγεται διαιρετική, τοῦ αἰτίου πρὸς τὸ αἰτιατὸν καὶ λέγεται αἰτιολογική.

§ 65. Σύνταξις τῆς Γενικῆς.

Ἡ σύνταξις τῆς γενικῆς σὺν οὐσιαστικῷ ἀνεπτύχθη, ὡς εἴδομεν ἐν § 58, 1, ἐκ τῆς προτάσεως οὕτως, ὡς ἀνεπτύχθη καὶ ἡ σύνταξις τοῦ τε ἐπιθετικοῦ καὶ τοῦ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ σὺν οὐσιαστικῷ· διὸ ἡ γενικὴ προέρχεται ἢ ἐκ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως ἢ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς, π.χ. τὸ τοῦ ῥόδου ἄνθος προῆλθεν ἐκ τοῦ τὸ ῥόδον ἀνθεῖ· ἡ τοῦ πατρὸς φιλία ἐκ τοῦ ὁ πατὴρ φιλεῖ ἤ: φιλῶ τὸν πατέρα.*

---

* Οἱ τοῦ δένδρου καρποὶ ἐκ τοῦ τὸ δένδρον φέρει καρπούς. τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ γενικὴ καλεῖται ὑποκειμενική, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἀντικειμενική.

§ 66. α. **Γενικὴ μετ' οὐσιαστικῶν.**

Ἡ οὐσιαστικὸν προσδιορίζουσα γενικὴ δηλοῖ τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκείνου σχέσιν καὶ δηλοῖ :

α') ἐνέργειαν καὶ λέγεται ὑποκειμενικὴ (ἢ ἐνεργητική), ἐὰν προέρχηται ἐκ τοῦ ὑποκειμένου ῥήματος, οἷον: ἡ τοῦ πατρὸς φιλία (ἐκ τοῦ ὁ πατὴρ φιλεῖ), π.χ. Πόλεμος τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων (=πόλεμος, ὃν ἐπολέμησαν οἱ Πελ. καὶ οἱ Ἀθ.) Θουκ.1,1.

β') πάθος καὶ λέγεται ἀντικειμενικὴ (ἢ παθητική), ἐὰν προέρχηται ἐξ ἀντικειμένου ῥήματος, οἷον: πόθος τῆς πατρίδος (ἐκ τοῦ ποθεῖν τὴν π.), π.χ. Καὶ πῶς γυναιξὶν ἀρσένων ἔσται τὸ κράτος; (=πῶς γυναῖκες κρατήσουσι τῶν ἀνδρῶν;) Εὐρ. Ἑκ.883. πραότης τινὸς(=ἡ πρός τινα πρ.) Πλ.Πολ.558,Α.

Σημ. 1. Συνηθεστάτη εἶνε ἡ χρῆσις τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς ἐπὶ οὐσιαστικῶν, ἅτινα δηλοῦσι ψυχικὴν διάθεσιν ἢ πνευματικὴν ἐνέργειαν, οἷον : ἔρως τῆς ἀρετῆς (= ὁ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔρως)· φροντὶς τῶν παίδων (=φροντίζειν τῶν π.). ἴδ.Δ.Σ.σελ.163,Σημ.1.

Σημ. 2. Πολλάκις ἡ γενικὴ κεῖται ἀντὶ προθέσεως μετὰ τῆς οἰκείας πτώσεως, οἷον : ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς (= ἐν ἀποβάσει εἰς τὴν γῆν) Θουκ. 1,108.Ἰταλίας καὶ Σικελίας παράπλους (= παρ. εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν) 1,36. ἴδ. Δ.Σ.σελ. 163,Σημ.2.

Σημ. 3. Ἡ γενικὴ τίθεται πολλάκις ἀντὶ ἐπιθέτου ἢ ἀντὶ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ : ἔκπωμα ξύλου. πόλις Ἰλίου, ἴδ. § 52 γ' καὶ δ'.

Σημ. 4. Ἐνίοτε, ἵνα σαφέστερον δηλωθῇ ἡ σχέσις δύο οὐσιαστικῶν, προτάσσονται τῆς γενικῆς προθέσεις, οἷον : ἡ ἀπὸ τούτων χάρις Ξ. Ἀπ.

Ὁμήρου ποιήματα ἐκ τοῦ Ὅμηρος ἐποίησε τὰ ποιήματα· τὸ τῆς σοφίας κάλλος ἐκ τοῦ ἡ σοφία καλή ἐστιν ἢ κάλλος παρέχει· ὁ τοῦ πατρὸς υἱὸς ἐκ τοῦ ὁ πατὴρ ἐγέννησε τὸν υἱόν· ὁ τοῦ υἱοῦ πατὴρ ἐκ τοῦ ὁ υἱὸς ἔχει τὸν πατέρα· χρυσοῦ ἑπτὰ τάλαντα ἐκ τοῦ χρυσὸς ἑπτὰ τάλαντα δύναται· ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴ ἐκ τοῦ ὁ ἀνὴρ ἔχει τὴν ἀρετήν· τὸ τοῦ πίθου μέλι ἐκ τοῦ ὁ πίθος χωρεῖ τὸ μέλι· ὁ τοῦ μέλιτος πίθος ἐκ τοῦ τὸ μέλι πληροῖ τὸν πίθον (οὕτω καὶ δέπας οἴνου)· τῆς πόλεως ἡ κτίσις ἐκ τοῦ κτίζω τὴν πόλιν· ἡ τῶν ἔργων πρᾶξις ἐκ τοῦ πράττω τὰ ἔργα —τῆς ἐπιστολῆς γραφεὺς ἐκ τοῦ γράφω τὴν ἐπιστολήν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2,7,9. τὴν παρὰ Θεῶν εὔνοιαν Δημ. 2, 22. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 164, Σημ. 4.

Σημ. 5. Ἐνίοτε δύο γενικαὶ οὐσιαστικῶν προσδιορίζουσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ οὐσιαστικὸν ἐν διαφόροις σχέσεσι (γεν. ὑποκειμενικὴ καὶ ἀντικειμενική), π.χ. τὴν τῶν *Φαιάκων* προενοίκησιν τῆς *Κερκύρας* (=οἱ Φαίακες προενῴκησαν τὴν Κέρκ.) Θουκ. 1, 25. περὶ τὴν τοῦ *Πέλοπος* ἁπάσης *Πελοποννήσου* κατάληψιν (= Πέλοψ κατέλαβε τὴν Πελοπ.) Ἰσοκρ. 12,80.

γ΄) τὸ διῃρημένον ὅλον καὶ λέγεται διαιρετική. Τοιαύτη γενικὴ τίθεται:

1) μετὰ οὐσιαστικῶν, οἷον: πέντε τάλαντα ἀργυρίου — σταγόνες ὕδατος — Ἀθηναίων τὸ πλῆθος — ἀνὴρ τοῦ δήμου (=ἐκ τοῦ δήμου) Ξ. Κυρ. 2,2,22. ἐβοήθει Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι Θουκ. 8,92. Οὕτω καὶ μετὰ γενικῆς ἐπιθέτου, π.χ. τροχὸς τῶν κεραμεικῶν (τρ. ἐκ τῶν κεράμων, = ἐκ χώματος) Ξεν. Συμπ. 7,2. πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν Λουκιαν. Θ. πρ. 10,9.

Σημ. 6. Τὸ αὐτὸ δηλοῖ καὶ ἡ γενικὴ χώρας ἐν τοῖς ὀνόμασι τόπου ἢ ἔθνους, ἥτις συνήθως προτάσσεται, π.χ. ὁ στρατηγὸς ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς εἰς Οἰνόην Θουκ. 2,18. ἔπλευσε τῆς *Καρίας* εἰς τὸν Κεραμεικὸν κόλπον Ξ. Ἑλ. 1,4,8. Ὅταν δὲ κεῖται ἔμφασίς τις ἐν τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως, τότε προτάσσεται τοῦτο τῆς χώρας, οἷον: ἀφίκοντο εἰς *Χρυσόπολιν* τῆς Χαλκηδόνος Ξ. Ἀν. 6,6,38.

Σημ. 7. Ἡ τῆς χώρας γενικὴ οὐδέποτε τίθεται μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τῆς πτώσεως τῆς εἰς αὐτὴν ἀνηκούσης λέξεως· καὶ λοιπὸν δὲν λέγεται: ἐς τῆς *Ἀττικῆς Οἰνόην*, ἀλλὰ πάντοτε: τῆς *Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην* ἢ *ἐς Οἰνόην τῆς* Ἀττικῆς. Ἡ τῆς χώρας γενικὴ εἶνε πάντοτε ἔναρθρος, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ τόπου σπανιώτατα κεῖται ἔναρθρον, ἐπειδὴ ἀρκούντως ὁρίζεται διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας, π. χ. ἐπὶ τῇ *Λευκίμῃ* τῆς Κερκύρας Θουκ. 1,30.

2) μετὰ οὐσιαστικωμένων ἐπιθέτων (μετοχῶν) θετικῶν συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν, μετ' ἀντωνυμιῶν καὶ ἀριθμητικῶν οὐσιαστικῶς λαμβανομένων,* οἷον: οἱ χρηστοὶ τῶν

* Συνηθέστατα μετὰ γενικῆς συντάσσονται τάδε: *πολλοί, τίς, τίς, ὀλίγοι τίνες, τινές, οἱ μὲν.. οἱ δέ, ἄλλοι, ἕτεροι, εἷς, δύο, τρεῖς, κτλ. ἕκαστος κτλ.* Τὸ δὲ *πολλοὶ* (*ὀλίγοι*) *ἄνθρωποι* δηλοῖ ὅλον τι ἐκ πολλῶν (ὀλίγων) συνιστάμενον, μέγαν (μικρὸν) ἀριθμὸν ἀνθρώπων· οὕτω καὶ *οἱ πολέμιοι ἦσαν.-τρεῖς* ἡμεῖς ἦμεν (=ἐν συνόλῳ τρεῖς). *θεῶν τις* (=εἷς τῶν θεῶν, τὸ δὲ *θεός τις*=κάποιος θεός). *τί τῶν καλῶν* ἐστιν ὁ Ἔρως ;(=τί ἐκ τῶν ὡραίων, ἐν τίνι σχέσει πρὸς τὸ ὡραῖον εὑρίσκεται). Συχνότατα γενικῇ συντάσσεται τὸ ὡς οὐσιαστικὸν λαμβανόμενον *οὐδέτερον ἐπιθέτου* ἢ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνθρώπων—οἱ εὖ φρονοῦντες τῶν ἀνθρώπων. (Πάντοτε δ'ὅμως οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι· διότι ἡ ἰδιότης θνητὸς ἀνήκει εἰς ἅπαν τὸ γένος.) Ὁμοίως : τῶν Σαμίων πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ (= πάντες οἱ ἡλικιωμένοι τῶν Σαμ. (τὸ δὲ Σάμιοι πάντες, ἄνευ τοῦ «οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ» δηλοῖ πάντας τοὺς Σαμ.) Θουκ.8,75. ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις 1, 48. ἰδ.Δ.Σ.σελ.165, 2).

Σημ. 8. Ἡ ἐπὶ τῶν ὑπερθετ. γενικὴ ἐκληπτέα ὡς γενικὴ *διαιρετική*, ἂν ἔχῃ ἔννοιαν οὐσιαστικοῦ· (ἰδ §,6,Σημ 5).

Σημ. 9. Ἐπὶ τῶν *ὑπερθετικῶν* προστίθεται σπανίως ἡ *ἐξ* : τὴν εὐειδεστάτην *ἐκ πασέων* Ἡροδ.1,96. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ ἀριθμητικῶν ἢ συνωνύμων αὐτοῖς ἐπιθέτων σπανίως προστίθεται ἡ *ἀπὸ* ἢ *ἐξ*: ὀλίγοι ἀπὸ *πολλῶν* πορευόμενοι Θουκ. 1, 110. Ἐκεῖνον μοῦνον *ἐξ ἁπάντων* σωθῆναι Ἡροδ.5,87.

δ') τὸν αἴτιον (ποιητὴν), οἷον: ᾆσμα Σιμωνίδου. —γραφὴ ἀσεβείας—μεγάλων ἀδικημάτων ὀργὴ Λυσ. 12,20.

ε') τὸν κτήτορα (τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν δηλοῖ τὸ κτῆμα), οἷον : οἰκία Περικλέους—ὁ Φιλίππου υἱὸς—ἡ πρόνοια τοῦ Περικλέους.

ς') τὴν **ἰδιότητα**· ἡ τοιαύτη γενικὴ τίθεται μετ' ἐπιθέτων ἀριθμητικῶν ἢ μετ' ἐπιθέτων ποσότητος σημαντικῶν πρὸς δήλωσιν τοῦ μέτρου, τῆς ἡλικίας, οἷον : τριῶν ἡμερῶν ὁδὸς Ξ.Ἑλλ. 3,2,11. πυραμὶς ἑνὸς πλέθρου Ἀν.3,4,9. Παῖς δέκα ἐτῶν—δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ 2,35.

ζ') τὴν ὕλην καὶ τὸ περιεχόμενον, οἷον : ἀνδριὰς χαλκοῦ —δέκα ἅμαξαι πετρῶν-ταμεῖον ἀρετῆς ἐστι γενναία γυνή.

η') **ἀξίαν**· καὶ ἡ γενικὴ αὕτη τίθεται μετ' ἀριθμητικῶν, οἷον: οἰκία εἴκοσι μνῶν.

§ 67. β. **Γενικὴ μετὰ ῥημάτων.**

Προσημείωσις. Ἡ μετὰ ῥήματος σύνταξις τῆς γενικῆς ἀνεπτύχθη ἐκ τῆς μετὰ οὐσιαστικοῦ συντάξεως αὐτῆς (§ 64), π.χ. ἐκ τοῦ ἔρως τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ἐπιθυμία τῆς σοφίας προῆλ-

---

ἀντωνυμίας, ἅτινα ποσὸν δηλοῦσιν, οἷον: *τὰ πολλὰ* τῆς χώρας—*ἐπὶ μέγα* δυνάμεως—εἰς *τοῦτο* ἀνάγκης κτλ. ἴδ. § 55, 5,β'. Περὶ τῆς ἕλξεως: ὁ *ἥμισυς τοῦ χρόνου· πολλὴ* τῆς χώρας κτλ. ἴδ. § 55,5, γ'.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεν: ἐρῶ τῆς ἀρετῆς—ἐπιθυμῶ τῆς σοφίας. πρβλ. ἐρῶ ἔρωτα τῆς ἀρετῆς—ἐπιθυμῶ ἐπιθυμίαν τῆς σοφίας.*

Ῥήματα γενικῇ συντασσόμενα εἶνε τὰ ἑξῆς :

1) τὰ συνδετικὰ εἶναι, γίγνεσθαι καὶ φῦναι, ἅτινα μετὰ τῆς γενικῆς ἀποτελοῦσι τὸ κατηγόρημα τῆς προτάσεως. Τούτων ἡ γενικὴ λέγεται κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ :

α') τὰς αὐτὰς σχεδὸν σχέσεις, ἃς καὶ ὅταν ἐξαρτᾶται ἐξ οὐσιαστικοῦ (§ 66), ἤτοι δηλοῖ τὴν κτῆσιν, τὸ διῃρημένον ὅλον, τὸν αἴτιον, τὴν ἰδιότητα, τὴν ἀξίαν ἢ τὸ μέτρον ἢ τὴν ἡλικίαν, ὅτε ἡ γενικὴ συνάπτεται μετ' ἐπιθέτου, (ἰδ. §66,ς') καὶ η'), τὴν ὕλην, π.χ. σὺ πόλεως μεγίστης εἶ—βασιλεὺς νομίζει καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶνε Ξ. Ἀν.2,1,11. ἐγένετο ὁ Εὐμάρης οὗτος Νικοκλέους Λυσ.13,64. τὸν θάνατον ἡγοῦνται παντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι Πλ Φαίδ.68, Δ. Τὸ ᾆσμα τοῦτο Σιμωνίδου ἐστίν.—ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν Θουκ. 1,113· πολλῷ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων καὶ λόγου ἐλαχίστου Ἡρόδ. 1,143. Ὁ Εὐφράτης ποταμὸς τὸ εὖρός ἐστι τεττάρων σταδίων Ξ. Ἀν.4,1,11. ἔλαττον ἢ πεντήκοντα γεγονὼς ἐτῶν Πλ. νόμ.755,Α. Οἱ στέφανοι οὐκ ἴων ἢ ῥόδων ἦσαν, ἀλλὰ χρυσίου Δημ. 22,70.

Σημ. 1. Ἐνίοτε προστίθεται τῇ *διαιρετικῇ γενικῇ* τὸ ἀόριστον τίς, τί, π. χ. τῶν χρηστῶν τις, ὡς ἔοικας, εἶ Ἀρφ. Πλ.826. διαφέρει δὲ τὸ *τίς*, τὶ τοῦ *εἷς*, ἕν, ὅπερ, ὡς καὶ πᾶν ἀριθμητικόν, πρέπει νὰ τίθηται, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ ἀριθμητικόν, π. χ, ὧν *εἷς* ἐγὼ φανήσομαι γεγεννημένος Ἰσοκρ.18,63. Ἡ πρόθεσις *ἐκ* προστίθεται τῇ γενικῇ, ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ *ἐκλογή*, π.χ. εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους *ἐκ* τῶν *μάλιστα ἐπισταμένων* ὄντας Ξ. Ἀπ.3,6,17.

β') τὰς σχέσεις, ἃς ἡμεῖς συνήθως ἐκφράζομεν διὰ τῶν λέξεων ἔργον, ἴδιον, καθῆκον, ἁρμόζον ἢ δι' ἄλλων ἰσοδυνάμων

---

* Ἔν τε τῇ μετ' οὐσιαστικοῦ συντάξει τῆς γενικῆς καὶ τῇ μετὰ ῥήματος ὑπάρχει στενή τις καὶ ἐσωτερικὴ συγχώνευσις δύο ἐννοιῶν εἰς μίαν, καὶ ἐν ἐκείνῃ μὲν δύο οὐσιαστικῶν ἐννοιῶν, ἐν ταύτῃ δὲ ῥηματικῆς ἐννοίας (ῥήματος) μετὰ οὐσιαστικῆς (οὐσιαστικοῦ). Ὅσον δὲ ποικίλον καὶ διάφορον καὶ ἂν εἶνε τὸ ὑλικὸν περιεχόμενον τῆς συντάξεως τῆς γενικῆς, πανταχοῦ ἡ μὲν *γενικὴ* ἐκφέρει τὸ *καθόλου* (τὸ ὅλον), ἡ δὲ *μετ' αὐτῆς συντασσομένη λέξις* τὸ ἐπὶ *μέρους* (τὸ μέρος).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φράσεων, π. χ. οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἐστιν εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον Ξ. Οἰκ. 1,2. τὸ μὲν ἀκούσιον ἁμάρτημα τῆς τύχης ἐστί, τὸ δὲ ἑκούσιον τῆς γνώμης Ἀντιφ. 5,92. σαυτοῦ νομίζεις εἶναι τὰ τῆς πόλεως Λυσ. 30,5. τὸ μὲν ἐπιτιμᾶν ἴσως φήσαι τις ἂν ῥᾴδιον καὶ παντὸς εἶναι συμβούλου Δημ. 1,16. ἧν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι (δηλ. κύριοι) 4,7. κακούργου ἐστὶ κριθέντα ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις 4,47.

Σημ. 2. Οὐχὶ σπανίως ἀντὶ *ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐστὶν εὖ ποιεῖν τοὺς φίλους* λέγεται: *πρὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐστιν εὖ ποιεῖν* κτλ. σπανίως δὲ μόνον προτάσσεται τῆς γενικῆς οὐσιαστικόν τι, οἷον: *σημεῖον*, *ἔργον*, π.χ. *τῶν ἀρχόντων ἔργον* ἐστὶ τοὺς ἀρχομένους ταῖς αὐτῶν ἐπιμελείαις ποιεῖν εὐδαιμονεστέρους Ἰσοκρ. 8.

γ΄) ἡ γενικὴ μετὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων δηλοῖ ἔτι καταγωγήν, οἷον: πατρὸς μὲν δὴ λέγεται ὁ Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν, μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι Ξ. Κυρ. 1,2,1. μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες Πλ. Μενέξ. 239,Α.

Σημ. 3. Ἵνα δηλωθῇ σαφέστερον ἡ ἔννοια τῆς καταγωγῆς, προστίθεται πολλάκις τῇ γενικῇ ἡ *ἐκ* καὶ σπανίως ἡ *ἀπὸ* καὶ ἔτι σπανιώτερον ἡ *διά*, οἷον: *ἐκ* τουτέων *τῶν γυναικῶν* οἱ νῦν Βαβυλώνιοι *γεγόνασι* Ἡροδ. 3,159. *ἀπὸ βασιλέως* καὶ τῆς *ἀληθείας πεφυκὼς* Πλ. Πολ. 597,Γ.

Σημ. 4. Ὡς ἡ μετὰ τοῦ *εἶναι* γενικὴ δηλοῖ ὅλον τι, οὗ μέρος εἶνε ἄλλο τι, οὕτω τὸ αὐτὸ δηλοῖ καὶ ἡ μετὰ τῶν ῥημάτων *τιθέναι*, *τίθεσθαι*, *γράφειν*, *ποιεῖσθαι* καὶ τῶν *παθητικῶν καταλέγεσθαι*, *κληροῦσθαι*, *ἀριθμεῖσθαι*, *καλεῖσθαι*, *ἐξετάζεσθαι* κ.τ.λ. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 168, Σημ. 4.

Σημ. 5. Ὡς τὸ *εἶναι* συντάσσεται γενικῇ δηλούσῃ τὸ *ἴδιον*, *ἔργον* εἶναί τινος, *κτῆσιν*, οὕτω καὶ τὸ *ποιεῖσθαι* καὶ τινα ἄλλα, οἷον: εὔηθες τοῦτό γε *φανείη* ἂν καὶ οὐ *Σιμωνίδου* Πλ. Πρωτ. 343,Ε. δικαίου *πολίτου* κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν Δημ. 3,21. τὴν Ἀσίαν *ἑαυτῶν* ποιοῦνται Ξ. Ἀγησ. 1,33.

2) γενικῇ συντάσσονται τὰ ὠνήσεως καὶ πωλήσεως, τὰ ἀνταλλαγῆς, ἀξίας καὶ τιμήματος σημαντικὰ ῥήματα*. τὰ μεταβατικὰ τούτων λαμβάνουσι καὶ αἰτιατικὴν ὡς συμπλήρωμα·

* Ὠνεῖσθαι, ἀγοράζειν, πρίασθαι, κτᾶσθαι, δέχεσθαι, πωλεῖν, πιπράσκειν, ἀποδίδοσθαι, παραδιδόναι κ. ἄ. ἀλλάττειν, ἀλλάττεσθαι, ἀντ-, διαμείβεσθαι, λύειν, προΐεσθαι, κατατιθέναι τιμᾶν, τιμᾶσθαι καὶ ποιεῖσθαι πολλοῦ, πλείονος, πλείστου, μείζονος, ὀλίγου, ἐλαχίστου κ.τ.τ. ἀξιοῦν, ἀπ-, ἀξιοῦσθαι κ.α. καὶ τὰ ποιητικὰ ἀμείβειν, ἀμείβεσθαι, δέχεσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐν τοῖς ῥήμασι τούτοις ἡ μὲν γενικὴ δηλοῖ τὸ τίμημα ἢ τὴν ἀξίαν, ἡ δὲ αἰτιατικὴ τὸ ἀγοραζόμενον ἢ πωλούμενον κ.τ.λ.) π.χ. ὅτου ὠνησόμεθα ᾔδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας Ξ.'Αν.3,1,20. ὅταν δέῃ ἀργυρίου κοινῇ πρίασθαι ἢ ἀποδόσθαι ἵππον Πλ.Πολ.333, Β. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοὶ Ξ.'Απ.2,1,20. Ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν 'Αντιφ. 5,79. πολλοῦ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι, ἃ ἀκήκοα Πρωταγόρου Πλ.Πρωτ.328,Δ.μείζονος αὐτὸ τιμῶνται Ξ.Κυρ.2,1,13.οἱ βάρβαροι Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἰσοκρ.4,154.

Σημ. 6. 'Εν τοῖς ῥήμασ τῆς ἀνταλλαγῆς τίθεται συνήθως πρὸ τῆς γενικῆς ἡ πρόθεσις *ἀντί*· ἐνίοτε δὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα συντάσσονται καὶ τῇ πρὸς μετ' αἰτιατικ., ἴδ. περὶ προθέσεων. Εὕρηται δὲ μετ' αὐτῶν καὶ δοτική, δηλοῦσα τὸ ὄργανον, δι' οὗ γίνεται ἡ ἀνταλλαγή, οἷον: ἔνθεν ἄρ' οἰνίζοντο.. ἄλλοι μὲν *χαλκῷ*, ἄλλοι δὲ αἴθωνι σιδήρῳ Η, 472.

Σημ. 7. 'Εν τοῖς ῥήμασι *τιμᾶσθαι, ποιεῖσθαι* καὶ ἰδίᾳ τῷ *ἡγεῖσθαι* πρὸ τῆς γενικῆς *πολλοῦ, ὀλίγου* κ.τ.λ. τίθεται συνήθως ἡ πρόθεσις *περί*, ἴδ. περὶ προθέσεων.

Σημ.**8** 'Εν ταῖς δικαστικαῖς φράσεσι *τιμᾶν τινί τινος* (ἐπὶ δικαστῶν) καὶ *τιμᾶσθαί τινί τινος* (ἐπὶ κατηγόρου καὶ κατηγορουμένου) ἡ μὲν *γενικὴ* σημαίνει τὸ ***μέτρον*** *τῆς ποινῆς*, ἡ δὲ *δοτικὴ* δηλοῖ τὸ πρόσωπον, ᾧ ἐπιτίθεται ἡ ποινή, ἡ ζημία, π.χ. ἴσως ἂν μοι φυγῆς τιμήσαιτε (=ἴσως ἠθέλετε μοὶ ἐπιβάλει ποινὴν φυγῆς) Πλ. 'Απολ.37. *τιμᾶταί μοι* ὁ ἀνὴρ *θανάτου* (=αἰτεῖ παρὰ τῶν δικαστῶν τιμᾶν μοι θανάτου) εἶεν· ἐγὼ δὲ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; 36,Β.

Σημ. 9. 'Εν γένει κατὰ γενικὴν τίθεται τὸ τίμημα, ἀνθ' οὗ πράττει τίς τι ἢ δίδει, π.χ. οἱ Χαλδαῖοι *μισθοῦ στρατεύονται*, ὁπόταν τις αὐτῶν δέηται Ξ.Κυρ.3,2,7. Τίς καὶ ποδαπὸς καὶ *πόσου* διδάσκει; Εὐηνός, ὦ Σώκρατες, Πάριος, *πέντε μνῶν* Πλ.'Απολ.20,Β.

3) τὰ μετοχῆς, μεταλήψεως, κοινωνίας, ἀντιποιήσεως καὶ μεταδόσεως σημαντικά*· τὰ ῥήματα ταῦτα λαμβάνουσι καὶ δοτικὴν τοῦ προσώπου, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ πρόσωπον, μεθ' οὗ μετέχει τις ἢ κοινωνεῖ τινος (δοτικὴ τῆς κοινωνίας ἴδ.§72,2) οἷον: πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι μετεῖχον τῆς ἑορτῆς Ξ.'Αν.5,3,9·τῆς δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες τῆς

* μετέχειν, μεταλαμβάνειν, συλ-, προσ-, μεταλαγχάνειν· συναίρεσθαι· μέτεστί μοι· προσήκει, διδόναι, μετα-, δια-, προσ-, ἐπιδαψιλεύεσθαι, κοινωνεῖν, κοινοῦσθαι· μετα-, ἀντιποιεῖσθαι, μεταιτεῖν, ἐπαρκεῖν,(=μεταδιδόναι, τινί τινος), τὰ ποιητικὰ μείρεσθαι καὶ ἀμείρειν καὶ τὸ ἐπικὸν χαρίζεσθαι κττ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὠφελείας νῦν μεταδώσετε Θουκ.1,39. Προσήκει ταύτης τῆς ἐπιστήμης μεταλαγχάνειν Πλ.Πολ.429,Α.ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου Θουκ.4,10· τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτάνουσι μέτεστι συγγνώμης Δημ.24,49. μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλούτου Ξ.Συμπ.4,43. ἰδ.Δ.Σ.σελ.169,3).

Σημ. 11. Ἐπὶ τῶν *μετοχῆς* καὶ *μεταδόσεως* σημαντικῶν ῥημάτων ἡ γενικὴ εἶνε *διαιρετικὴ* δηλοῦσα τὸ ὅλον, ἐξ οὗ μετέχει τις ἢ μεταλαμβάνει· ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ δηλώσῃ οὐχὶ τὸ ὅλον, οὗτινος μετέχει ἢ μεταδίδει, ἀλλὰ τὸ μέρος αὐτό, τότε τίθεται καὶ αἰτιατ., π.χ. *μετέλαβε* τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων Πλ. Ἀπολ.36, Α. ἵνα μὴ *μεταδοῖεν* τὸ μέρος χρημάτων Ξ.Ἀν.7,8,11. *τῶν* μεγίστων ἀγαθῶν *πλεῖστα* μετέχουσι Ξ.Ἱέρ.2,6. Ἐνίοτε δὲ τίθενται καὶ αἱ τρεῖς πτώσεις, π.χ. Εὐρυβιάδῃ τούτων *τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα* Ἡροδ. 8,5.

Σημ.12. Τινὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται αἰτιατικῇ ὡς μεταβατικά, π.χ. εἰ μὴ *μεταδοῖεν* αὐτοῖς *πυρούς* Ξ.Ἀν.4,5,5. οὐ γὰρ *μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς* ἐμοὶ Ἀρφ.Πλ.1144. ἰδ.Δ.Σ.σελ.170, Σημ.12.

Σημ. 13. Πλὴν τῶν εἰρημένων ῥημάτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα συντασσόμενα συνήθως μὲν αἰτιατικῇ, ἐνίοτε δὲ καὶ γενικῇ, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ ἐξάρῃ ἰδίᾳ τὴν *διαιρετικὴν σχέσιν*, π.χ. ὁ δὲ *ἐπιλεξάμενος* τῶν *Βαβυλωνίων* ἐξήγαγε Ἡροδ.3,157. *τέμνειν τῆς γῆς* Θουκ.1,71 (ἀλλὰ καὶ τ. τὴν γῆν 1,81). Κῦρος λαβὼν *τῶν χρεῶν* διεδίδου Ξ.Ἀν.4,8,20.

Σημ. 14. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ ἐλλειπτικὴ φράσις *τί μοί τινος*, δηλ. μέτεστι, π.χ. *τί μοι ἔριδος καὶ ἀρωγῆς*; Φ,360.

4) τὰ ἐπιτυχίας καὶ ἀποτυχίας σημαντικά, * οἷον: Ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν Ἰσοκρ. 2, 37. Εἰ ἀγαθοῦ ὠνητοῦ ἐπιτύχοιμι Ξ.Οἰκ.2,3. οἱ τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν ἀνδρὸς Ἀν.3,4,15. τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν Ἀπ.2,1,20. οὐκ ἐφικνοῦμαι τοῦ μεγέθους αὐτῶν Ἰσοκρ. 4,187. ἰδ.Δ.Σ.σελ.170, 4)

Σημ. 15. Πολλὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται καὶ αἰτιατικῇ ὡς μεταβατ., οἷον: τὸ *λαγχάνειν* συνήθως, τὸ δὲ *τυγχάνειν* σπανίως, π.χ. χερμαδίῳ ἀγκῶνα *τυχὼν* μέσον Ε,582· συχνὰ μετ' αἰτιατ. ἀντωνυμίας ἢ

---

* τυγχάνειν, ἀπο-, (ἀλλὰ τὸ προστυγχάνειν, παρα-, περι- μετὰ δοτικ.), ἐπιτυγχάνειν (ὅταν δὲ δηλοῖ κατὰ τύχην εὑρίσκειν, συναντᾶν συντάσσεται δοτικ.), ἐντυγχάνειν καὶ συν- (συνήθως ὅμως δοτ.), ἁμαρτάνειν, σφάλλεσθαι, ψεύδεσθαι, ἐξικνεῖσθαι, ἐφ-, κληρονομεῖν, λαγχάνειν (συχνότερον μετ' αἰτ.), χυρεῖν, ἐγκυρεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπιθέτου οὐδετέρου· οἷον: ἆθλ', ὅσα μηδεὶς τῶν ἐμῶν *τύχοι* φίλων Σοφ.Φ. 509. τὸ γὰρ *τυχεῖν*... ἅπαντα Οἰδ.τ.598. αἰτεῖς ἃ *τεύξει* Κ,1106.

Σημ.16. Τῇ γενικῇ τοῦ *τυγχάνειν* προστίθεται ἐνίοτε καὶ ὀνοματικὸν κατηγορούμενον, οἷον: δίκαια δράσας *συμμάχου* τεύξει *θεοῦ* Γνωμ.

5) τὰ **προσεγγίσεως** σημαντικά,* ὅταν ὑπάρχῃ ἐν αὐτοῖς ἡ ἔννοια τῆς μετοχῆς, τῆς ἐπιθυμίας πρὸς ἀπόλαυσίν τινος, ἰδίᾳ παρὰ ποιηταῖς καὶ τῷ Ἡροδότῳ, οἷον: **ἀντᾶν** μάχης Η,158. οὔτε τοῦ τάφου **ἀντιάσας**..Σοφ. Ἠλ.869. ὡς δὲ μᾶλλον **ἐπλησίαζον** οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον τῶν ἄκρων Ξ.Κυρ.3,2,8.

Σημ.17. Ἐν τῇ ἁπλῇ σημασίᾳ τοῦ πλησιάζειν τὰ εἰρημένα ῥήματα συντάσσονται δοτικῇ. Τινὰ δὲ τούτων συντάσσονται αἰτιατικῇ ὡς μεταβατ., π.χ. ἀντιάζων *τὸν* Ἀραβίων *στρατὸν* (=προσβάλλων) Ἡρόδ.2,141.

6) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ **ποιεῖν, ποιεῖσθαί** τι ἔκ τινος (γεν. τῆς ὕλης), π.χ. πωρίνου λίθου **ποιέειν** τὸν νηὸν Ἡροδ.5,62· χαλκοῦ **ποιέονται** τὰ ἀγάλματα 82. Οὕτω συντάσσονται καὶ μάλιστα παρὰ ποιηταῖς καὶ πολλὰ ἄλλα ὕλην δηλοῦντα, π.χ. **ἀποστίλβοντες** ἀλείφατος γ,408. ὡσαύτως τὰ **ἐμπρήσεως** καὶ **λούσεως** σημαντικά, π. χ. αὐτὰς δ' ἐμπρήσειν μαλεροῦ πυρὸς ι,242. **λούεσθαι**.. ποταμοῖο Ζ,508.

Σημ.18. Συχνότατα ἡ ὕλη, ἐξ ἧς γίνεταί τι, δηλοῦται σαφέστερον διὰ τῶν προθέσεων *ἐξ, ἀπὸ* καὶ *διὰ* μετὰ γεν., καὶ διὰ τῆς ὀργαν. δοτικῆς.

7) τὰ **πλησμονῆς** καὶ **ἐνδείας** σημαντικά,** ὧν τὰ μεταβατικὰ (**πληρώσεως** καὶ **κενώσεως**) λαμβάνουσι καὶ αἰτιατ. τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου, π.χ. τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία **γέμει** τούτων τῶν λόγων Πλ. Ἀπολ.26,Δ. **δεῖ** τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν ζωῆς ἀγαθῆς Πλ.Πολ.521,Α. τροφῆς **εὐπορεῖν** Ξ. π.πορ. 6,1. ἔρως ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν **κενοῖ**, οἰκειότητος δὲ **πληροῖ** Πλ.Συμπ.196. οὐκ **ἐμπλήσετε** τὴν θάλασσαν τριήρων ; Δημ.8,74. ἰδ.Δ. Σ. σελ.171,7.

---

* ἀντᾶν, ὑπ-, ἀντιᾶν, ἀντιάζειν, ἀντιβολεῖν, πελάζειν, πλησιάζειν σπαν. (συνήθ·δοτ.), *προσπελάζεσθαι*·

** πλήθειν, πληροῦν, πιμπλάναι, μεστοῦν, νάσσειν, σάττειν, κενοῦν, πλουτεῖν, εὐπορεῖν· δεῖσθαι, προσ-, δεῖν, ἀπο-, ἐν-, προσ-, (περὶ τοῦ *δεῖ μέ, μοί* τινος, ἰδ. § 59 Σημ. 5) σπανίζειν, πένεσθαι, χρήζειν, ἀπορεῖν, ἐλλείπειν κττ. καὶ τὰ ποιητ. βρίθειν, βρύειν, δεύεσθαι, ἐπι-, λείπεσθαι, χατέειν, χατίζειν, καὶ τὰ ἐπικὰ φύρειν, ἐπιστέφεσθαι, στείνεσθαι, χρηΐζειν, καὶ παρ' Ἡροδοτ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ.19. Ἀντὶ γενικῆς τίθεται ἐνίοτε ἡ ὀργανικὴ δοτική, οἷον: *δακρύοισι* γὰρ Ἑλλάδ' ἅπασαν ἔπλησε Εὐρ. Ὀρ.1363. Τὸ ἀπορεῖν μετ' αἰτιατικῆς δηλοῖ *ἐν ἀπορίᾳ* εἶναι περὶ τοῦ πρακτέου. Τὸ *βρύειν* καὶ *βρίθειν* συχνότερον εὕρηνται μετὰ δοτ.

8) τὰ ἀπολαύσεως σημαντικά,* (τὸ ἑστιᾶν ὡς μεταβατ. λαμβάνει καὶ αἰτιατ. προσ. ὡς ἄμεσον ἀντικείμ.). ἀπολαύειν πάντων τῶν ἀγαθῶν Ξ. Ἀπ.4,3,11. ἀθύμως ἔχοντες. . σίτου ἐγεύσαντο Ἀν.3,1.3. τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσίας εἱστία Φαιδρ.227, Β. ἰδ.Δ.Σ.σελ.172,8).

Σημ. 20. Ἐπὶ τῶν ῥημάτων τούτων ἡ γενικὴ εἶνε *διαιρετική*, δηλοῦσα τὸ ὅλον, ἐξ οὗ μέρος ἀπολαύει τις· ὅταν δὲ πρέπῃ νὰ ὁρισθῇ τὸ μέρος, τότε τίθεται τοῦτο κατ' αἰτιατικήν, π. χ. τῆς ἀρετῆς *τὸ ἴσον* ἀπέλαυσαν Λυσ. 2, 76.

Σημ.21. Τὸ *καρποῦσθαι* συντάσσεται σχεδὸν πάντοτε αἰτιατικῇ. Καὶ τῶν εἰρημένων δὲ ῥημάτων τινὰ ὡς μεταβατικὰ συντάσσονται αἰτιατικῇ, ἰδίᾳ τὰ τῆς βρώσεως καὶ πόσεως, οἷον: ἀεὶ τὴν μᾶζαν ἐσθίει Ξ.Κυρ.6,2,28. κρέα γε *εὐωχοῦ* 1,3,6. πολὺν πίνων οἶνον Πλ. Συμπ.176, Γ. Τὸ *ἐκπίνειν* λαμβάνεται πάντοτε μεταβατικῶς. ὁμοίως τὸ ἐσθίειν ἐν τῇ μεταφορ. σημασίᾳ κατατρώγειν.

Σημ.22. Ἀντὶ τοῦ ποιητικοῦ *ὀνίνασθαί τινός τι* ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ λέγεται *ἀπό τινος*, π.χ. μηδὲν ὀνήσει ἀπὸ ταύτης *τῆς σωφροσύνης* Πλ.Χαρμ. 175,Ε. Ἐν ὁμοίᾳ σημασίᾳ πολλάκις εὕρηται *ἀπολαύειν τινός τι*, συχνάκις δὲ καὶ εἰρωνικῶς ἐπὶ βλάβης, π.χ. σὺ δέ μοι δοκεῖς *τἀναντία τῆς σοφίας* ἀπολελαυκέναι Ξ. Ἀπ.1,6,2. καὶ μετὰ αἰτ. οὐδ. ἐπιθ., π.χ. ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων *σμικρὰ* ἀπολαῦσαι Πλ. Φαιδ.255,Ε. Λέγεται δὲ καὶ ἀπολαύειν *τι ἀπό, παρά τινος*, π.χ. πόλλ' ἀγαθὰ *ἀπὸ τῆς* ὑμετέρας *σοφίας* ταύτης ἀπολέλαυκεν ὁ πατὴρ Πλ.Εὐθύδ.299,Α. ἔτι δὲ εὕρηται καὶ ἀπολαύειν *τινὸς ἀπὸ ἢ ἔκ τινος* : Πλ.Φαιδρ.255,Δ..

9) τὰ αἰσθητικῆς καὶ πνευματικῆς ἀντιλήψεως σημαντικὰ** π.χ. ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρὸς Πλ.Πρωτ.314,Β. τῆς εὐχῆς ὑπα-

---

* ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι σχεδὸν μόνον παρὰ ποιηταῖς, ἑστιᾶν, γεύειν, γεύεσθαι, ἐσθίειν, εὐωχεῖν, εὐωχεῖσθαι, πίνειν, κορεννύναι σπαν. (συνήθως μετὰ δοτ.), ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι σποραδ., καὶ τὰ ποιητικά· εὖ πράσσειν καὶ εὖ πάσχειν, πατεῖσθαι (καὶ παρὰ τῷ Ἡροδ.), κορέννυσθαι καὶ τὰ ἐπικὰ τέρπεσθαι, ἄμεναι, ἄσασθαι.

** ἀκούειν, ὑπακούειν (συχνότερον μετὰ δοτ.) ἐπ-, κατ-, ἀκροᾶσθαι, πυνθάνεσθαι, αἰσθάνεσθαι, συνιέναι, ὀσφραίνεσθαι, ὄζειν, πνεῖν, προσβάλλειν, καὶ τὰ ποιητ. κλύειν, ἀΐειν, θιγγάνειν (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιητ.), ἅπτεσθαι,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κούειν Ἀρφ.Ν.263. δεόμεθ' οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι τῶν λεγομένων Ἰσοκρ.14,6. πυνθάνου δὲ τῶν ξένων Αἰσχλ. Χ.835. τῆς κραυγῆς ᾔσθοντο Ξ. Ἑλλ.4,4,4. ὡς ὄσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι.. ἀνέστρεφον Ἡροδ. 1,80· θανόντων δ' οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται Σοφ.Οἰδ.Κ.995· λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρου Ξ.Κυρ.5,5,7· τοὺς ἐθέλοντας φυγῆς ἄρχειν Ξ.Ἀν. 3,2,17. Τηλέμαχος.. ἤρχετο μύθων α,367· πειρᾶν τοῦ χωρίου Θουκ.1,61· ἀποπειρᾶσθαι γνώμης Ἡροδ.3,119.ἰδ.Δ.Σ.173,9).

Σημ.23. Τὸ *ἀκούειν*, ὑπ-, *κατ*- ἐν τῇ σημασίᾳ *προσέχειν* ἢ *ὑπακούειν* εἴς τινα συντάσσονται καὶ γενικῇ ἀντὶ δοτικῆς, τὸ ἀκούειν μάλιστα πάντοτε, σπανιώτερον δὲ τὸ *ἀκροᾶσθαι*, πολλάκις δὲ τὸ *ὑπακούειν*, *κατ*-, συνήθως δὲ τὸ *κλύειν* (ποιητ.) καὶ *ἀνηκουστεῖν*, κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ τὸ *πείθεσθαι*, εἰ καὶ συχνότερον εὕρηται μετὰ δοτικῆς, π.χ. ὅπως δ' ἂν ἥδιον παραγγέλλοντός σου *ἀκούωσι* Ξ.Κυρ.8,3,6· οἱ Μήλιοι τῶν Ἀθηναίων οὐχ ἤθελον *ὑπακούειν* Θουκ.5,84· ἀήθεις τοῦ *κατακούειν τινός* εἰσι Δημ. 1,23· *ἀνηκουστεῖν* δὲ τῶν πατρὸς λόγων οἷόν τε πῶς Αἰσχλ.Προμ.40. σφῶν *πείθεσθαι* Θουκ.7,73. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς συστοίχοις αὐτῶν ἐπιθέτοις ἰδ. § 74.

Σημ. 24. Τὰ *ἀκοῆς* καὶ *αἰσθήσεως* σημαντικὰ συντάσσονται ὡς ἑξῆς:

α) *γενικῇ* **μόνον** *πράγματος*, οἷον: ἀκούω, αἰσθάνομαι κραυγῆς κτλ.

β') *γενικῇ μόνον* **προσώπου**· τὸ ἀκούω μετὰ γενικῆς προσώπου σημαίνει 1) ἀκούω τινά· 2) μανθάνω παρά τινος· 3) ὑπακούω εἴς τινα· 4) ἀκούω περί τινος μόνον ἐν δ,114: πατρὸς ἀκούσας· συχνὸν δὲ ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ, ὅταν προστίθηται τῇ γενικῇ μετοχή. ἰδ. καὶ ς'. τὸ *αἰσθάνεσθαι* δὲν συντάσσεται ἁπλῇ γενικῇ προσώπου.

γ') *αἰτιατικῇ μόνον πράγματος* συχνότατα ἐπὶ ἀμέσου ἀντιλήψεως, ἢ ὅταν τὸ ἀντικείμενον εἶνε πρᾶγμα δηλοῦν αὐτὸ τὸ ἀκουόμενον αἴσθημα· διὸ λαμβάνονται ὡς μεταβατικά, οἷον: ἀκούσαντες τὸν *θόρυβον* Ξ.Ἀν. 4,4,21. ἀκούειν θαυμασίους τινὰς λόγους Πλ.Εὐθ.283,Α.

δ') *αἰτιατικῇ* **μόνον** *προσώπου*, ἀλλὰ τὸ *αἰσθάνεσθαι* σπανίως, ὅπερ τότε σημαίνει *εἰδέναι*, οἷον: *τοῦτον* οὖν ἀκήκοας Ἀρφ. Θεσμ. 164. αἰσθάνομαι *τυράννους* τινὰς Ξ.Συμπ.4,36.

ε') *γενικῇ προσώπου* (ἀλλὰ καὶ *πράγματος*) καὶ *αἰτιατικῇ πράγματος* ἐν τῇ σημασίᾳ *ἀκούειν τι παρά τινος*, οἷον: ὁ Ἀρμένιος ὡς ἤκουσε *τοῦ ἀγγέλου* **τὰ παρὰ** *τοῦ Κύρου*, ἐξεπλάγη Ξ.Κυρ.3,1,1. ἃ ἡδέως *σου*

ψαύειν, καθικνεῖσθαι, δράσσεσθαι (ποιητ.), λαμβάνεσθαι, συλ-, ἐπι-, ἀντιέχεσθαι, ἀντ-,ἐπιβαίνειν, ἄρχεσθαι, ἄρχειν, ὑπ-, κατ-, ἐξ-, προϋπ-, πειρᾶν, πειρᾶσθαι κ.τ.τ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀκροῶνται Πλ. Ἱππ. Μειζ. 285, Δ. *τί χαλεπὸν ἤσθησαι τοὐμοῦ βίου*; Ξ. Κυρ. 1,6.4.

ς΄) *γενικῇ τοῦ προσώπου* μετὰ δευτερευούσης προτάσεως κειμένης ἀντὶ αἰτιατικῆς πράγματος, ἢ διά τινος ἐφέλξεως μετὰ μετοχῆς κατὰ γενικὴν, οἷον: βασιλεὺς ἤκουσε *Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῷεν*, (περίπου = ἤκ. Τισσαφέρνους τὴν τῶν Ἑλλήνων νίκην). Ξ. Ἀν. 1,10,5. ἤκουσα δέ ποτε *αὐτοῦ, διαλεγομένου* (περίπου = ἀκούω αὐτοῦ διάλογον). Ἀπ. 2,4,1.

Σημ. 25. τινὰ τῶν *ἀκοῆς* σημαντικῶν ῥημάτων συντάσσονται καὶ ἐμπροθέτως, οἷον: *ἀκούω τι παρά, πρός, ἐκ*, σπανίως *ἀπό* τινος, π.χ. ἤκουσε *παρὰ Τισσαφέρνους* τὸν Κύρου στόλον Ξ. Ἀν. 1,2,5. ἀκούω *πρὸς Τρώων* Ξ,524. ἀκούσας ταῦτα *ἐκ τοῦ κήρυκος* Ἡροδ. 3,62 κτλ.. τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἀκούεταί τι, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τῆς *περὶ* μετὰ *γενικῆς*, οἷον: ἀκούω περί τινος, ἀκούω τι περί τινος, ἀκούω τινός τι, περί τινος, Ξ. Ἀπ, 4,8,4. Θουκ. 1,70.

Σημ. 26. Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν ε΄ καὶ ς΄ συντάσσονται καὶ τὰ ἑξῆς ῥήματα: *ὁρᾶν, θεᾶσθαι, θεωρεῖν, σκοπεῖν, ὑπονοεῖν, ἐν-, ἀγνοεῖν, διανοεῖσθαι, γιγνώσκειν, ἐπίστασθαι, εἰδέναι, ἐνθυμεῖσθαι* κτλ.· *πυνθάνεσθαι μανθάνειν, κρίνειν, ἐξετάζειν, λέγειν, φράζειν, φάναι, δηλοῦν* κτλ.· *ἀποδέχεσθαι* (ἐπιδοκιμάζειν τὴν γνώμην τινός)· *ἄγασθαι, θαυμάζειν, ἐπαινεῖν, μέμφεσθαι, ψέγειν*, ἐν οἷς ἡ γενικὴ δηλοῖ τὸ πρόσωπον, οὗτινος βλέπει τις ἢ θεωρεῖ κτλ. πρᾶξίν τινα, γνώμην, περίστασιν κτλ., ἢ περὶ οὗ πυνθάνεταί τι, ἀκούει, λέγει, ἢ οὗτινος θαυμάζει τι, ἐπαινεῖ κτλ.

Σημ. 27. Τὰ ῥηθέντα ῥήματα συντάσσονται καὶ ἁπλῇ *αἰτιατικῇ*, οἷον: ὁρῶ τινα ἤ τι, σκοπῶ τινα ἤ τι· ἐπαινῶ, ψέγω, μέμφομαι, ἄγαμαι, θαυμάζω τινὰ ἤ τι: ἐφάπτεσθαι *αἴσθησιν* τάξεως Πλ. Νόμ. 664, Ε. ψαύων τὸν Θεόν Σοφ. Ἀντ. 546. τὸ *θιγγάνειν* καὶ *ἅπτεσθαι* συντάσσονται παρὰ Πινδάρῳ καὶ δοτικῇ ὡς προσεγγίσεως σημαντικά: Π. 4,296. Ὀλ. 1,86.

Σημ. 28. Τὸ πόθεν χάμνει τις ἀρχὴν λέγεται *ἄρχεσθαι ἀπὸ* ἢ *ἔκ τινος*, π.χ. ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων Πλ. Συμπ. 186, Β, ἰδ. §. 27,2, α΄ (Ἐν τῇ ποιήσει λέγεται ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαί τινος ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ· ἐν τῷ πεζῷ δ᾽ ὅμως λόγῳ τὸ μὲν ἄρχομαί τινος δηλοῖ ἐπιχειρῶ τι, χάμνω ἀρχήν τινος, τὸ δὲ ἄρχω (ὑπ-, κατ-, ἐξ-, προϋπ-) τινὸς δηλοῖ χάμνω πρῶτος τὴν ἀρχήν τινος· — ὅθεν = εἰμὶ αἴτιός τινος, π. χ. ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων *κακῶν* ἄρξει Θουκ. 2,12.

Σημ. 29. Τὰ *ἀρχῆς* σημαντ. ἐνίοτε συντάσσονται ὡς μεταβ. μετ᾽ αἰτιατ., π.χ. *παιᾶνα* ἐξάρξω Ξ. Κυρ. 7,1,9. *παιᾶνα* ἐξάρχεσθε 4, 1, 16. θαυμαστόν τινα ἀνὴρ κατῆρχε *λόγον* Πλ. Εὐθύδ. 284, Β.

Σημ. 30. Κατ᾽ ἀναλογίαν τῶν ῥημάτων τῆς ἁφῆς γενικῇ συντάσσονται καὶ τὰ *ἱκετευτικά*: *λίσσεσθαι, ἱκετεύειν, ἱκνεῖσθαι*, κ.τ.λ. ἐπειδὴ ὁ ἱκετεύων ἐκφέρει τὴν εὐχὴν ἁπτόμενος τῶν γονάτων ἢ τοῦ ἀγάλματος τοῦ θεοῦ, οἷον: λίσσομαι ἠμὲν *Ζηνὸς* Ὀλυμπίου ἠδὲ *Θέμιστος* β,68. *ταύτης* ἱκνοῦ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαί σε Εὐρ.Ὀρ.671. ἱκετεύω σε τῶνδε *γονάτων* καὶ σοῦ *γενείου* Ἑκ.752.

Σημ. 31. Τὸ *πειρᾶν* συντάσσεται μετὰ αἰτ., οἷον: γυναῖκα, κόρην, καὶ σημαίνει πειράζειν ἐρωτικῶς, παραπείθειν, παραπλανᾶν Λυσ.1,12.

10)τὰ **μνήμης καὶ λήθης** σημαντικά,* π.χ. οἱ γεραίτεροι ἡδέως τῶν παλαιῶν πράξεων **μέμνηνται** Ξ. Ἀπ.2,1,33. λόγων οὐ πάνυ **διεμνημόνευεν** Πλ.Συμπ.180,Γ. δέδοικα μὴ **ἐπιλαθώμεθα** τῆς οἴκαδε ὁδοῦ Ξ. Ἀν.4,8,25.

Σημ.32. τὸ *μνημονεύειν* συχνάκις συντάσσεται αἰτιατικῇ ὡς μεταβατικόν, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ πράγματος. Οὕτως αἰτιατικῇ συντάσσονται οὐχὶ σπανίως καὶ τὰ ἄλλα μνημονευτικὰ ῥήματα (=διατηρεῖν τι ἐν τῇ μνήμῃ), οἷον: *Τυδέα* οὐ μέμνημαι Ζ,.222. ἀναμνήσω *ὑμᾶς* τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους Ξ.Κυρ.3,2,11. ὑπομιμνήσκων *τὰ πραχθέντα* Πλ.Φαιδρ.241,Α. Τὸ ἁπλοῦν *λανθάνεσθαι* πάντοτε γενικῇ συντάσσεται, τὸ δὲ *ἐπιλανθάνεσθαι* εὕρηται ἐνίοτε μετ' αἰτιατ., συχνότατα δὲ μετ' αἰτιατ. ἀντωνυμ. οὐδετ. γένους. Τὸ *μιμνήσκεσθαι,μεμνῆσθαι, μνᾶσθαι* δέχονται ἐνίοτε καὶ τὴν πρόθεσιν *περί*.

11.) πολλὰ **παθητικὰ καὶ ψυχικοῦ παθήματος** σημαντικά, ἤτοι:

α΄) τὰ **ἐφέσεως καὶ ἐπιθυμίας**,** οἷον: ταύτης τῆς ἀρετῆς **ἐφίεσαι** Ξ. Ἀπ.4,2,11. Πολ.438,Α. Τὸ ἀνόμοιον ἀνομοίων **ἐπιθυμεῖ** καὶ **ἐρᾷ** Πλ.Συμπ.186,Β. **Πεινῶσι** τοῦ ἐπαίνου Ξ.Οἰκ.13,19.

Σημ. 33.Τὸ *φιλεῖν,ἀγαπᾶν,στέργειν* καὶ *ποθεῖν* συντάσσονται πάντοτε αἰτιατικῇ ὡς μεταβατικὰ (τὰ δύο τελευταῖα καὶ ὡς ἀμετάβατα συντάσσονται δοτ. ὀργανικῇ, οἷον: τὰ παρόντα ἀγαπᾶν· τὸ *ἀγαπᾶν* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ ἀρκεῖσθαι συντάσσεται συνήθως δοτικῇ, οἷον: οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς *πεπραγμένοις* ἡσυχίαν σχήσει Δημ.1,14.

β΄) τὰ **ἐπιμελείας** καὶ **ἀμελείας** καὶ τὰ τούτοις ὅμοια,*** π.χ.

---

* ὑπομιμνήσκειν (τινά τινος), μιμνήσκεσθαι καὶ μνημονεύειν, μνᾶσθαι ἀμνημονεῖν, μνησικακεῖν (δοτ. προσωπ. καὶ γεν. πράγματος)· λανθάνεσθαι (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιητ.), ἐπιλανθάνεσθαι, ἐκ-, λήθειν (τινά τινος= εἶναι ἄγνωστόν τινι ἔν τινι πράγματι), λήθειν τινὸς=λησμονεῖν τι.

** ἐφίεσθαι, ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν, ἐρωτικῶς ἔχειν (διακεῖσθαι), διψῆν, πεινῆν, ὀρέγεσθαι, χιττᾶν· τὰ ποιητικὰ ἔρασθαι, ἐρατίζειν, λιλαίεσθαι, ἔλδεσθαι, ἱμείρειν καὶ ἱμείρεσθαι κ.τ.τ. μεμαώς, ἐπειγόμενος, ὁρμᾶν, ὁρμᾶσθαι, ἐπιβάλλεσθαι, στρέφεσθαι, ἐπι-, ὑπο-, μετα-, (τὰ τρία τελευταῖα ποιητ.), ἐντρέπεσθαι, μετα-, στοχάζεσθαι καὶ τὰ ποιητικὰ τοξάζεσθαι, τοξεύειν, ἀκοντίζειν, βάλλειν, ῥίπτειν, ἱέναι.

*** ἐπιμελεῖσθαι, φροντίζειν, ἀφροντιστεῖν, κήδεσθαι, ἀνακῶς ἔχειν (= ἐπιμελεῖσθαι παρ' Ἡροδότῳ καὶ Θουκυδ.), προνοεῖν, προκινδυνεύειν, προ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δρόμου ἐπιμεληθῆναι Ξ. Ἀν.4,8,25. Τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖ ἡμᾶς **φροντίζειν** Πλ.Κρατ.48,Α.ψόγου **ἀφροντιστεῖν** Ξ.Συμπ. 8,33. Χρὴ μήτε χρημάτων **φείδεσθαι** μήτε πόνων Πλ.Φαίδ.78, Α.ἰδ.Δ.Σ.σελ.176,β').

Σημ.34. Πολλὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται καὶ *αἰτιατικῇ* ὡς μεταβατικά, οἷον: (παῖδας) *θνήσκοντας* ἀμελεῖ Εὐρ.Ἴ.439.Ταύτην *τὴν ὁδὸν* ἠμέλησε Ἡροδ.7,163. Πάντα τἀνθρώπινα ὑπερεώρα Ξ.Ἀπ 1,3,4.

Σημ.35.Τὸ *μέλει* ἐν μὲν τῇ ποιήσει συνήθως, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ σπανίως δέχεται τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ φροντὶς κατ' ὀνομαστικὴν ὡς ὑποκείμενον, π. χ. μελήσουσιν δ' ἐμοὶ ἵπποι Κ, 481. συχνότερον δὲ τίθεται τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας. οἷον : *τὰ δὲ μετὰ ταῦτα* ἴσως ἄλλῳ μελήσει Ξ.Ἑλ. 7, 5, 27.

Σημ.36. Πολλὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται καὶ ἐμπροθέτῳ πτώσει, ἰδίᾳ μετὰ τῆς *περί*, σπανίως δὲ μετὰ τῆς *ὑπὲρ* σὺν γενικῇ, ἐνίοτε δ' ὅμως καὶ μετ' ἄλλων προθέσεων, οἷον: οἷς ἔμελε *περὶ τοῦ φρουρίου* Ξ. Κυρ. 5,3,12. *Περὶ τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας* ἐπιμελόμενον Ἀν.5,7,10.

γ') γενικῇ **τῆς αἰτίας** συντάσσονται τὰ ἑξῆς **ψυχικοῦ παθήματος** σημαντικὰ ῥήματα :

α.) τὰ **ἡδονῆς, λύπης, πένθους** καὶ **οἴκτου** σημαντικὰ* π.χ. **σώματος ἥσθη**.. Σοφ.Φιλ. 715 **ἀπάτας.. ὑπεραλγῶν** Ἀντιγ.639 **ὀλοφύρεσθαι** Ἕκτορος Χ,169.

Σημ. 37. Πολλὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται καὶ ἄλλως· τὸ *ἥδομαι* π.χ. δέχεται δοτικήν, πολλάκις δὲ καὶ τὴν *ἐπὶ* σὺν δοτικῇ, ἴδ. § 59,Σημ.6. τὸ *ὀλοφύρομαι* συντάσσεται αἰτιατικῇ· τὸ *ἀλγῶ* συνήθως δέχεται τὴν *ἐπὶ* σὺν δοτ., ἀλλὰ καὶ τὴν *ὑπὲρ* σὺν γενικῇ, τὸ δὲ *δακρύω* συνήθως αἰτιατικὴν=κλαίω· τὸ *ἐλεῶ* καὶ *οἰκτίρω* λαμβάνει αἰτ.=λυποῦμαί τινα.

ορᾶν, περιορᾶσθαι (Θουκ.4,124), προμηθεῖσθαι, προφυλάττειν, μέλει, μεταμέλει· ἀμελεῖν, κατ-, παρ-, ὀλιγωρεῖν, ἀλογεῖν καὶ κατηλογεῖν, καταφρονεῖν, ὑπερ-, ὑπερορᾶν, γελᾶν, κατα-, μελετᾶν (ἐν τῇ σημασίᾳ φροντίζειν περί τινος, ἐν δὲ τῇ συνήθει σημασίᾳ μελετᾶν, ἀσκεῖν, πάντοτε μετ' αἰτ.) Ὁμοίως γενικῇ συντάσσεται τὸ περιδεδιέναι (ἐπικόν), φείδεσθαι, ἀφειδεῖν, διευλαβεῖσθαι (συνήθ. αἰτ.), φυλάττεσθαι κτλ. καὶ τὰ ποιητικὰ ἐμπάζεσθαι, ὄθεσθαι, ἀλέγειν, ἀλεγίζειν. κ.ἀ.

* ἥδεσθαι, ὀλοφύρεσθαι, πενθικῶς ἔχειν, ἐλεεῖν καὶ οἰκτίρειν (μετὰ αἰτ. προσ. καὶ γεν. πράγματος) καὶ τὰ ποιητικὰ ἀλγεῖν (σπαν.), ἄχνυσθαι,ἀσχαλάειν, στένειν, ὀδύρεσθαι· ἔτι δὲ τὸ δακρύειν Εὐρ. Ἡρ. μαιν.528. δακρυρροεῖν 1114· κλαίειν Σοφ.Ἠλ.1117· δακρυχέων ω, 425.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

b.) τὰ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως σημαντικά,* π. χ. Ποσειδάων Κύκλωπος κεχόλωται α,69. τῶν . . ἀδικημάτων μάλιστα ὀργίζεσθαι Λυσ.31,11· δαίμονος ἀνέχου Πλ.Πρωτ.323,Α.

Σημ. 38. Τινὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται καὶ ἐμπροθέτοις πτώσεσι, π. χ. κεχολωμένη *εἵνεκα νίκης* λ,544. Τὸ *ἄχθεσθαι* συντάσσεται συνήθως τῇ *ἐπὶ* μετὰ δοτικῆς ἢ (σπανιώτ.) γενικῆς Πλ.Παρμ.130,Α. (ἢ καὶ περί τινος), συχνότατα δὲ καὶ ὀργανικῇ δοτικῇ. Τὸ *χαλεπῶς φέρειν* συνήθως δέχεται αἰτιατικὴν ὡς μεταβατ.· ὡς ἀμετάβατον δὲ καὶ δοτικὴν μετὰ τῆς *ἐπὶ* καὶ ἄνευ αὐτῆς· τὸ δὲ *χαλεπαίνειν* συνήθως δοτικήν, ἀλλ' εὕρηται καὶ χ. *ἐπί τινι*.

c.) τὰ φθόνου καὶ μίσους σημαντικὰ (μετὰ δοτ. προσ. καὶ γεν. πράγματος), π.χ. οὐκ οἰόμενος δεῖν οὐδενὶ σοφίας φθονεῖν Πλ. Ἱππαρ.228,Γ. οὐ μεγαίρω τοῦδέ σοι δωρήματος Αἰσχλ.Πρ.629.

Σημ. 39. Τὸ *φθονῶ* ἐν τῇ σημασίᾳ *εἰμὶ φθονερὸς* συχνότερον συντάσσεται τῇ *ἐπὶ σὺν δοτ.* ἢ ἁπλῇ δοτικῇ.

d.) τὰ ἔριδος σημαντικὰ (δοτ. προσ. καὶ γεν. πράγμ.), π.χ. Εἰώθασιν ὧν ἂν ἑαυτοῖς διενεχθῶσιν ἀνὴρ καὶ γυνή, διὰ τοὺς παῖδας καταλλάττεσθαι Δημ.39,23. ἡ πόλις ἡμῶν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ τῆς ἡγεμονίας Ἰσοκρ.4,20. Τὰ εἰρημένα ῥήματα συντάσσονται πολὺ συχνότερον τῇ περὶ μετὰ γεν.

e.) τὰ θαυμασμοῦ, ἐπαίνου, κολάσεως, μομφῆς, ἔχθρας, (πάντα αἰτ. προσ. καὶ γεν. πράγ.) καὶ ὀνείδους (τινί τινος) σημαντικά,** π.χ. τοὺς ἀγγέλλοντας τὰ τοιαῦτα τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω, τῆς δὲ ἀξυνεσίας κτλ. Θουκ.6,36. (Συχνότερον μετὰ γεν. τοῦ πράγμ., ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται γενικὴ τοῦ προσώπ.: ἐθαύμασα τῆς τόλμης τῶν λεγόντων Λυσ. 1, 41. Καὶ μετὰ γενικῆς μόνον τοῦ πράγματος: καὶ τούτου μὲν οὐ θαυμάζω Λυσ.7,23.). οὔποτ' ἀνδρὶ τῷδε κηρυκευμάτων μέμψει Αἰσχλ.ἑπτ.633. τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι Ἡρόδ.1,90. ἰδ.Δ.Σ.σελ.178,e).

Σημ. 40. Τὸ *θαυμάζειν* καὶ *ἄγασθαι* συντάσσονται ὧδε: α'.) αἰτιατικῇ μόνον προσ. ἢ πράγματος, οἷον : θαυμάζω *τὸν στρατηγόν, τὴν σοφίαν*. β'.) γεν. προσ. καὶ αἰτ. πράγμ. οἷον : *Σωκράτους τὴν σοφίαν* ἰδ. §. 67.

---

* ὀργίζεσθαι, χαλεπῶς φέρειν, καὶ τὰ ποιητικὰ χολοῦσθαι, χώεσθαι, μηνίειν, θυμοῦσθαι, κοτεῖν, ἀνέχεσθαι.

** Θαυμάζειν, ἄγασθαι, ζηλοῦν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, ἐπαινεῖν, μέμφεσθαι, στυγεῖν, κολάζειν, ὀνειδίζειν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 26. γ'.) αἰτ. προσ. καὶ γεν. πράγμ. σπανίως, οἷον: Σωκράτη τῆς σοφίας. ἴδ. ἀνωτέρω. δ'.) γεν. πράγμ., ἀφ' ἧς ἐξαρτᾶται γεν. προσ. ἴδ. ἀνωτέρω. ε'.) αἰτ. προσ. καὶ δοτικῇ πράγματος μετὰ τῆς ἐπὶ, οἷον: θ. Σωκράτη ἐπὶ τῇ σοφίᾳ. Οὕτω πολλάκις καὶ ἐπαινεῖν τινα ἐπί τινι καὶ εὐδαιμονίζειν τινὰ ἐπί τινι καὶ εὐδαιμ. τινὰ ὑπέρ τινος. Τὸ μέμφεσθαι ἀντὶ τῆς γεν. δέχεται τὴν εἰς μετ' αἰτιατικῆς Ξ. Ἀν. 2,6,30. τὸ δὲ ὀνειδίζειν τὴν περὶ μετὰ γενικῆς Ἡρόδ. 4,79.

ϛ.) τὰ δικαστικά, ἤτοι τὰ ἐκδικήσεως, τιμωρίας σημαντικά* κτλ. ἐν οἷς ἡ τὴν ἐνοχὴν ἢ τὸ ἔγκλημα δηλοῦσα γενικὴ τῆς αἰτίας κεῖται ὡς ἀκριβέστερος προσδιορισμός, π.χ. ἦ τ' ἐφάμην τίσασθαι Ἀλέξανδρον κακότητος Γ, 366. τοὺς ἐπικούρους τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος Ἡρόδ. 3,47. τιμωρήσειν σοι τοῦ παιδὸς σὺν θεοῖς ὑπισχνοῦμαι Ξ. Κυρ. 4,6,8 ἐμὲ ὁ Μέλητος ἀσεβείας ἐγράψατο Πλ. Εὐθύδ. 5, Γ. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος,.. δικάζονται δὲ ἥκιστα ἀχαριστίας Ξ. Κυρ. 1,2,7. (Κλέωνα) ἑλόντες κλοπῆς Ἀρφ νεφ. 591. ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου Πλ. Ἀπολ. 35, Δ. ἴδ. Δ.Σ. σελ. 179, f).

Σημ. 41. Ἡ γενικὴ αὕτη τοῦ ἐγκλήματος ἀρχῆθεν ἐξηρτᾶτο ἐκ συστοίχου ἢ συνωνύμου τοῦ ῥήματος αἰτιατικῆς, βραδύτερον παραλειφθείσης, καὶ ἰδίᾳ τῆς αἰτιατ. δίκην, οἷον: οἱ Πέρσαι δικάζουσι καὶ ἀχαριστίας = δικάζουσι καὶ δίκας ἀχαριστίας· ὀφλισκάνειν ἁρπαγῆς = ὀφ. δίκην ἁρπαγῆς· λαγχάνειν φόνου = λ. δίκην φόνου· φεύγειν φόνου = φεύγειν δίκην φόνου· φεύγειν ἀσεβείας = φ. γραφὴν ἀσεβείας κ.τ.λ.

Σημ. 42. Καὶ ἡ ποινὴ δὲ τοῦ ἐγκλήματος τίθεται κατὰ γενικήν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς περὶ σὺν γεν. (ἴδ. Σημ. 43): ὑπάγειν θανάτου Ξ. Ἑλ. 2,3,12. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι Κυρ. 1,2,14. ὑπαγόμενος (ἐνν. ὑπὸ τοὺς δικαστὰς παθητ.) θανάτου διὰ τὴν προδοσίαν ἀπέφυγεν Ἑλλ. 1,3,29.

Σημ. 43. Ἐνίοτε προστίθενται τῇ γενικῇ καὶ προθέσεις, οἷον: πειρά-

---

* Τίνεσθαι, τιμωρεῖσθαι, ἀμύνεσθαι, (κολάζειν, μετὰ αἰτ. προσ. καὶ γεν. πράγμ.), τιμωρεῖν τινί τινος (= ἱκανοποιῶ τινα διά τι), αἰτιᾶσθαι, ἐπ'—, διώκειν, εἰσάγειν, γράφεσθαι. καλεῖσθαι, προσ— μέσον καὶ παθ. (πάντα σὺν αἰτ. προσ. καὶ γεν. πράγμ.)· ἐγκαλεῖν (παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις), ἐπεξέρχεσθαι, ἐπεξιέναι, ἐπισκήπτεσθαι (πάντα δοτ. προσ. καὶ γεν. πράγμ). λαγχάνειν τινί τινος (= κατηγορεῖν), φεύγειν (= κατηγορεῖσθαι), ὀφλισκάνειν (= εἶναι ἔνοχόν τινος, καταδικάζεσθαι), δικάζειν, κρίνειν, αἱρεῖν = καταδικάζειν τινὰ διά τι (τὰ τρία ταῦτα μετὰ αἰτ. προσ. καὶ γεν. πράγ.) ἁλίσκεσθαι, ἁλῶναι (καταδικάζεσθαι), εὐθύνεσθαι (= καλεῖσθαι πρὸς ἀπόδοσιν λόγου, εὐθυνῶν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σομαι *περὶ πάντων* τῶν πεπραγμένων μεθ' ὑμῶν αὐτῶν *τιμωρήσασθαι* Λυσ.14,2. διώκειν τινὰ *περὶ φόνου* Ξ.'Ελλ.7,3,6. τοὺς ἀρχαίους δ' (θεοὺς) οὐ νομίζοντα (ἐμὲ) ἐγράψατο *τούτων αὐτῶν ἕνεκα* Πλ.Εὐθύδ.3,Β.

Σημ. 44. 'Αντὶ τοῦ *ἐγκαλεῖν τινί τινος* εὕρηται ἐν τῇ ἐγκρίτῳ ἀρχαιότητι *ἐγκαλεῖν τινί τι*, π.χ. ἀπέφυγον αὐτοὺς τὰς δίκας, ἅς *μοι* ἐνεκάλουν Δημ. 40, 19. Περὶ τῶν δικαστικῶν ῥημάτων τῶν μετὰ τῆς **κατὰ** *συνθέτων* (καταγιγνώσκειν, καταδικάζειν, καταψηφίζεσθαι καταχρίνειν τί τινος) ἰδ. ἀριθ. 17.

12) αἰτιατικῇ προσ. καὶ γεν. πράγματος συντάσσεται καὶ τὸ μαρτύρομαι, π. χ. οἱ δὲ τῆς τῶν θεῶν ὑπ' ἀνθρώπων παραγωγῆς τὸν Ὅμηρον μαρτύρονται Πλ.Πολ.364,Δ.

13) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ πίνειν, οἰνοχοεῖν, σπένδεσθαι πρὸς τιμήν τινος, π.χ. σπονδὴν λαβὲ δὴ καὶ σπεῖσον ἀγαθοῦ Δαίμονος 'Αρφ.'Ιππ.106

14) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ παραθετικῆς ἐννοίας σημαντικὰ (γενικὴ συγκριτικὴ)* π.χ. Αἰσχρὸν ἐστι τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν 'Ισοκρ. 1,21. τῶν ἡδονῶν ἐκράτει Ξ. 'Απ.1,5,6. 'Ετυράννευε Μήδων 'Ηροδ.1,73. τοῦ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον 7,7. οὔτε ναυμαχίας οὔτε πεζῆς μάχης οὐδεμιᾶς ἡττᾶτο Δημ.18,273. οὐδὲν ἡγεῖτο μειοῦσθαι θυόντων Ξ.'Απ. 1,3,3. μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ 'Ιέρ.4,1.ἰδ.Δ.Σ.σελ.181,14.

Σημ. 45. Εἰς τὰ παραθετικὴν ἔννοιαν ἔχοντα ῥήματα ἀνήκουσι καὶ πολλὰ ἄλλα μετὰ τῆς *πρὸ* καὶ *ὑπὲρ* σύνθετα, οἷον: *προφέρειν, προΐστασθαι, προκρίνειν, προτιμᾶν, ὑπερφέρειν, προ-,* : τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει *ὑπερφέρομεν* κτλ. Θουκ. 1,81. γνώμῃ *προέχειν* τῶν ἐναντίων Θουκ. 2,62. πόλεως *προστατεῖν* Ξ.'Απ.1,1,8.

Σημ.46. Τὸ κατὰ τὶ ὁ εἷς ὑπερέχει τοῦ ἄλλου κεῖται ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνήθως μὲν κατὰ *δοτικήν*, πολλάκις δ' ὅμως ἐκφέρεται καὶ ἐμπροθέτως, οἷον: *ἔν τινι, εἴς τι, κατά τι, ἐπί τινι*, παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ κατ'*αἰτιατικὴν ἁπλῆν* ἢ καὶ *ἀπαρέμφατον*. Τὸ *ὑπερβάλλειν* συνήθως τὸ δὲ *ὑπερβάλλεσθαι* πάντοτε *αἰτιατικῇ* συντάσσεται : Ξ.'Ελλ. 7,3,6. οὕτω καὶ τὸ *ὑπερέχειν*, οἷον : ὅδ' ὁ σωφροσύνῃ *πάντας* ὑπερέχων Εὐρ.'Ιππ.1365 καὶ

---

* ἄρχειν, κρατεῖν, ἐπι—, κυριεύειν, δεσπόζειν, τυραννεῖν, τυραννεύειν, στρατηγεῖν, ἐπιστατεῖν, ἐπιτροπεύειν, ἐπιτάττειν· ἡττᾶσθαι, ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑστερίζειν, περιττεύειν, περιεῖναι, περιγίγνεσθαι, λείπεσθαι, διαφέρειν, πρωτεύειν, ἀριστεύειν, κρατιστεύειν, καλλιστεύειν, προέχειν, ὑπερ—, προστατεύειν, προτιθέναι, ὑπερβάλλειν κ.τ.τ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ *προέχειν* : Ξ. Ἀν. 3, 2, 19. τὸ δὲ *ὑπερφέρειν* μετὰ αἰτιατικῆς τοῦ πράγμ. Ἰσοκρ. 4, 60.

Σημ. 47. Πολλὰ τῶν **ἀρχικῶν** ῥημάτων διαφόρως συντασσόμενα διάφορον ἔχουσι καὶ σημασίαν. Ὅταν δηλαδὴ τὰ ῥήματα ταῦτα συντάσσωνται γενικῇ, δηλοῦσι *εἶναι ἄρχοντά τινος*. Πλὴν δὲ τῆς συντάξεως ταύτης δέχονται καὶ τὰς ἑπομένας; α') *κρατεῖν τινα* (π.χ. τοὺς πολεμίους)=νικᾶν, τὸ δὲ *κρατεῖν τινος*=εἶναι κύριον προσώπου ἢ πράγματος, οἷον: τῆς χώρας, τοῦ ὄρους, τῶν ἐναντίων κ.τ.λ.· δηλοῖ δὲ προσέτι καὶ *κατέχειν*, *κρατεῖν τι*, οἷον: τοὺς σοὺς θρόνους κρατοῦσιν Σοφ. Οἰδ. Κ. 1380. Ὁμοίως: Ἐπικρατεῖν τι=δαμάζειν, καταπονεῖν τι: Ἰσοκρ. 1, 52. β') Ἐν τῇ ποιήσει, ἰδίᾳ τῇ Ὁμηρικῇ, τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἄρχειν*, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ τὸ *ἐπιστατεῖν*, καὶ τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ *προπορεύεσθαι*, τοῦ ἡγεμόνα ἢ ὁδηγὸν εἶναι συντάσσονται συνηθέστατα δοτικῇ: π.χ. *οὐτιδανοῖσιν* ἀνάσσεις Α, 231. ὑπερθύμοισι *Γιγάντεσσιν* βασίλευεν η, 59 —Οὐκ ἄρα σοφίᾳ τινί.. οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο *ταῖς πόλεσιν* (=ἡγεμόνες ἦσαν) Πλ. Μενέξ. 99, Β. ὁ χρὴ *ἀνθρώποις* ἡγεῖσθαι παντὸς τοῦ βίου Συμπ. 178, Γ. στρατηγῶν *λογάσιν* Ἑλλήνων Εὐρ. Ἀνδρ. 324. γ') Παρ' Ὁμήρῳ συντάσσονται καὶ ἐμπροθέτῳ πτώσει.

Σημ. 48. Κατὰ τὸ *ἡττᾶσθαί τινος* λέγεται ἐνίοτε ἐν τῇ ποιήσει, σπανιώτατα δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ *νικᾶσθαί τινος*, π.χ. νικῶμαι γὰρ Ἀργείας *θεᾶς* Εὐρ. Τρ. 23. αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε *τῶν ἐχθρῶν* νικᾶσθαι ταῖς κακοποιΐαις Ἰσοκρ. 1, 26. Τὸ *ἡσσᾶσθαι* συντάσσεται πολλάκις καὶ μετὰ τῆς ὑπὸ καὶ γεν., π.χ. τὸ στρατόπεδον ἡσσᾶτο *ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων* Θουκ. 1, 62.

15) τὰ χωρισμοῦ, διαιρέσεως, ἀπομακρύνσεως, ἀπαλλαγῆς, κωλύσεως καὶ παύσεως σημαντικά*· τὰ τοιαῦτα ῥήματα, ὅταν εἶνε μεταβατ., δέχονται καὶ αἰτιατ. τοῦ ἀμέσου ἀντικειμ. π.χ. Ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης Πλ. Μενέξ. 246, Γ. ἡμᾶς πολὺ πέλαγος ὁρίζει τῆς Ὀδυσσέως νεὼς Σοφ. Φιλ. 636. Τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες Θουκ. 3, 66. Πολ. 550, Ε. ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων Θουκ. 4, 1. ἀπολύω ὑμᾶς τῆς αἰτίας Ξ. Ἀν. 4, 6, 15. ἀπεῖχε τῶν ὀρέων ὁ ποταμός.. Ξ. Ἀν. 4, 3, 1. ἀπηλλαγμένοι τούτων τῶν πόνων 4, 3, 2. παύσαντες αὐτὸν

---

* χωρίζειν, χωρίζεσθαι, νοσφίζειν, ὁρίζειν, ἀλλοτριοῦν, ἀλλοιοῦσθαι, διιστάναι, ἀφ-, ἀφίστασθαι, ἀφιέναι, μεθ-, ἔχειν (=εἴργειν), ἔχεσθαι, ἀπέχειν, ἐπ-, ἴσχειν, κωλύειν, εἴργειν, ἀπ-, ἐξ-, ἀμύνειν τί τινος, ἀμύνεσθαι (ποιητ.), λείπεσθαι, ἀπο-, λύειν, ἀπο-, ἐλευθεροῦν, ἐλευθεροῦσθαι, ἀπαλλάττειν, σῴζειν, παύεσθαι, λήγειν, ἀπο-, παύειν, ἀπο-, στερεῖν, ἀποστέρεσθαι, χηροῦν, ἐρημοῦν κ.τ.τ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς στρατηγίας 13. Ἔληξε τῆς θήρας Κυρ.2,4,21. ἰδ.Δ.Σ. σελ.182,15).

Σημ.49. Πολλάκις μὲν ἐν τῷ πεζῷ, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἐν τῇ ποιήσει προστίθεται τῇ γεν. πολλῶν ἐκ τῶν ῥηθέντων ῥημάτων ἡ πρόθ. ἀπὸ ἢ ἐκ πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, π.χ. Παυσανίας ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα *ἀπὸ τῶν Μήδων* Θουκ. 2,71. ἡμᾶς ἀπὸ τῆς προκειμένης *ξυμμαχίας* εἴρξουσι 1,35. *ἐκ κινδύνων* σῴζειν Πλ.Γοργ.511,Γ.

16) ἡ ἀπὸ τόπου τινὸς ἀπομάκρυνσις ἢ κίνησις σπανίως δὲ καὶ ἡ ἀπὸ προσώπου ἐκφέρεται ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ κανονικῶς μὲν διὰ προθέσεως, δι' ἁπλῆς δὲ γενικῆς ἐπὶ ῥημάτων συντεθειμένων μετὰ προθέσεων γενικῇ συντασσομένων, παρὰ ποιηταῖς δὲ πολλάκις καὶ ἐπὶ ἁπλῶν ῥημάτων, * π.χ. ἵππων ἀποβήσομαι Ρ,480. ἀνέδυ πολιῆς ἁλὸς Α,359. νεκροῦ χωρήσουσι Π,629. ὑποχωρεῖν τοῦ πεδίου Ξ.Κυρ.2,4,24. διέσχον ἀλλήλων Ἀν.1,10,4. ἰδ.Δ.Σ.σελ.183,16.

Σημ. 50. Ὅτι τῶν εἰρημένων ῥημάτων τὰ πλεῖστα, ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἰδίᾳ, συντάσσονται ἐμπροθέτοις πτώσεσι συχνότερον ἐλέχθη ἤδη: ὑπανίστασθαι ἀπὸ τῶν θάκων Ξ. Ἱέρ. 7,2. ἀπέχει ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ἀμφὶ τὰ ἑξήκοντα στάδια περὶ προσ.4,43. Ὡσαύτως ἐλέχθη ὅτι τινὰ τούτων συντάσσονται καὶ αἰτιατ. ὡς μεταβ. § 59,2). Τὸ ἐκποδὼν εἶναι, ἔχειν (ἀμεταβ.) σὺν γεν. διακριτέον τοῦ ἐκποδὼν εἶναι, γίγνεσθαι, ἀπέρχεσθαι καὶ τῶν ὁμοίων σὺν δοτικῇ (χαριστικῇ ἢ ἀντιχαριστικῇ).

17) Τέλος πλεῖστα ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων ἀπό, ἐξ, πρό, ὑπέρ, κατὰ γενικῇ συντασσομένων δέχονται γενικήν· ἀλλ' εἶνε δύσκολον ἐνίοτε νὰ ὁρισθῇ ἂν αὕτη κεῖται ἕνεκα τῆς προθέσεως ἢ ἕνεκα τῆς ἐννοίας τοῦ ῥήματος. Περὶ τούτων ἰδ.Δ.Σ. σελ.184,17).

18) Διὰ τῆς γενικῆς ἐκφέρονται καὶ οἱ τοπικοὶ καὶ χρονικοὶ προσδιορισμοὶ (ποῦ; πότε;) ἀκριβέστερον προσδιορίζοντες τὸ ῥῆμα:

---

* βαίνειν, ἔρχεσθαι, τρέπεσθαι, φέρειν, ἄγειν, ἐλαύνειν, βάλλειν, ἀείρειν, χωρεῖν, χάζεσθαι, ἀλύσκειν, ἵστασθαι, φεύγειν, πέτεσθαι, πλανᾶσθαι κ.τ.τ. Τὰ παρὰ ποιηταῖς σύνθετα μετὰ προθέσεων ἀπιέναι, ἀναδῦναι, ἀποίχεσθαι, ἀποβαίνειν, κατα-, ἀποδύεσθαι, ὑπο-, ἀναχάζεσθαι, ἀνακουφίζειν, ἀπάγειν, ὑπ-, ἀποπλάζεσθαι, παρα-,. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ὡς καὶ ἐν τῇ ποιήσει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ εἴκειν, ὑπ-, παραχωρεῖν, συγ-, ὑπο-, ὑπανίστασθαι, ἐξίστασθαι, ἀπέχειν, δι-, ἐκποδὼν εἶναι ἢ ἔχειν, χεῖσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α'.) οἱ τοπικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ διὰ προθέσεως μετά τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, διὰ τῶν γενικοφανῶν ἐπιρρημάτων, οἷον: οὗ, πού, ποῦ, ὅπου, αὐτοῦ, οὐδαμοῦ, ἀλλαχοῦ κ.τ.τ. καὶ διὰ τῆς φράσεως ἰέναι τοῦ πρόσω, π.χ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω Ξ. Ἀν.1,3,1. ἐν δὲ τῇ ποιήσει, ἰδίᾳ τῇ ἐπικῇ, ἐκφέρονται καὶ δι' ἁπλῆς γενικῆς, π.χ. οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαιϊκοῦ γ, 251. ἑστίας μεσομφάλου ἕστηκεν ἤδη μῆλα Αἰσχλ. Ἀγ.1026. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ μετὰ τῆς λέξεως χειρὸς φράσεις, οἷον: δεξιᾶς, ἀριστερᾶς, λαιᾶς χειρὸς ἢ καὶ ἁπλῶς δεξιᾶς, ἀριστερᾶς κτλ., αἵτινες συνήθως λαμβάνουσι τὴν ἐκ. Ὁμοίως διὰ γενικῆς ἐκφέρεται ὁ τοπικὸς προσδιορισμός, ἐν τῇ ἐπικῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ, ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων, π.χ. ἔρχονται πεδίοιο Β,801. ἡμερεύοντας μακρᾶς κελεύθου Αἰσχλ. Χο. 699. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 185, α')

Σημ. 51. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ μετὰ πολλῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων καὶ προθέσεων συναπτομένη γενική, δι' ὧν ἡ σχέσις ὁρίζεται ἀκριβέστερον, οἷον; ἐντός, ἔντοσθεν (ἐπικ.), ἔνδον (ποιητ.), ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, ὕπερθεν κ.τ.λ. διὰ πεδίου, κατὰ νώτου, ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἀμφὶ τῆς πόλεως, ἐπὶ γῆς, ὑπὸ γῆς.

β') οἱ χρονικοὶ προσδιορισμοὶ ἔν τε τῇ ποιήσει καὶ τῷ πεζῷ λόγῳ ἐκφέρονται διὰ γενικῆς χρονικοῦ ὀνόματος, π.χ. θέρους, χειμῶνος, ἡμέρας, τῆς αὐτῆς ἡμέρας, νυκτός, δείλης, ὀπώρας, μηνός, ἐνιαυτοῦ κτλ.· ἐνάρθρως δὲ τῆς ἡμέρας, τοῦ μηνὸς = καθ' ἡμέραν, κατὰ μῆνα. Συνήθως ἡ τοιαύτη γενικὴ λαμβάνει ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμὸν ἀριθμητικὸν ἀπόλυτον ἢ καὶ ἄλλο ἐπίθετον πρὸς δήλωσιν χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔγεινε ἢ γίνεται ἢ γενήσεταί τι, π.χ. Ἴστρος ἴσος ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος Ἡρόδ. 4,48. ἐξήλθομεν τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας Πλ. Φαίδ. 59, Δ. βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν Ξ. Ἀν.1,7,18. ποίου χρόνου πεπόρθηται πόλις; Αἰσχλ. Ἀγ. 269. Οὐ μακροῦ χρόνου Σοφ. Ἠλ. 478. Ὁμοίως: συχνοῦ, πολλοῦ, πλείστου, ὀλίγου, χρόνου (καὶ ἁπλῶς χρόνου), πολλῶν ἡμερῶν, ἐτῶν κτλ. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ ἐπιρρηματικαὶ φράσεις: ἀρχῆς (= κατ' ἀρχάς, ἐν ἀρχῇ), τοῦ λοιποῦ (= ἐντὸς τοῦ λοιποῦ χρόνου, τὸ δὲ λοιπὸν = καθ' ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 52. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συντάξει τῇ καλουμένῃ γενικῇ ἀπολύτῳ ἡ γενικὴ οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ ἢ τὸν ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς ὅλης προτάσεως, οἷον: Κύρου βασιλεύοντος πολλά τε καὶ καλὰ ἔργα ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐπράχθη.

Σημ. 53. Πολλάκις πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῶν σχέσεων τούτων προστίθενται αἱ προθέσεις ἐξ, ἀπό, ἐπί, διά, ἐντός ἢ ἔσω, οἷον: ἐκ νυκτός· ἐκ πολλοῦ χρόνου· ἀφ' ἑσπέρας· ἐπὶ Κύρου· ἐπ' ἐμοῦ· συχνότατα μάλιστα μετ' ἐνεστῶτος τῆς μετοχῆς, οἷον: ἐπὶ Κύρου ἄρχοντος· διὰ πολλοῦ χρόνου· ἔσω ἢ ἐντὸς πολλοῦ χρόνου, ἴδ. ἐν τῷ περὶ προθέσεων.

Σημ. 54. Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πτώσεων αἰτιατικῆς, γενικῆς, καὶ δοτικῆς ἐπὶ τῶν χρονικῶν προσδιορισμῶν ἴδ. § περὶ τῆς δοτικῆς.

§ 68. γ. **Γενικὴ μετ' ἐπιθέτων.**

1. Ἐπίθετα, ἅτινα δὲν εἶνε αὐτοτελῆ ἀλλὰ χρήζουσι συμπληρώσεως, λαμβάνουσιν οὐσιαστικοῦ ἢ ἄλλης λέξεως οὐσιαστικῶς λαμβανομένης γενικήν, ἥτις εἶνε γενικὴ τῆς **κτήσεως** (**κτητική**), **τῆς ἀξίας** (**τοῦ τιμήματος**), **τῆς συγκρίσεως** (**συγκριτική**), **τῆς αἰτίας** (**αἰτιολογική**), **τοῦ ἀντικειμένου** (**ἀντικειμενική**)· λαμβάνουσι δὲ

Γενικὴν τῆς κτήσεως:

α') τὰ **οἰκειότητος** σημαντικὰ καὶ ἐν γένει πάντα, ὅσα οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα θεωροῦνται ὡς κτῆμά τινος * π.χ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων **ἴδιοί** εἰσιν Δημ. 2,28. ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται 3,16. ἤκουσε τὸν ἵππον ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου Ξ. Ἀν. 4,5,35. κίνησιν ἀπένειμεν αὐτῷ τὴν τοῦ σώματος **οἰκείαν** Πλ. Τίμ. 34,Α.

Σημ. 1. Τὸ **κοινὸς** καὶ **ἴδιος** συντάσσονται καὶ δοτικῇ, π.χ. αἱ πράξεις αἱ προγεγενημέναι **κοιναὶ** πᾶσιν ἡμῖν κατελείφθησαν Ἰσοκρ. 4,9.

Γενικὴν τῆς ἀξίας:

β') τὰ **ἀξίας** καὶ **ὠνήσεως** σημαντικά: (γενικὴ τῆς ἀξίας ἢ τοῦ τιμήματος), π.χ. Πᾶς ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ **ἀντάξιος** Πλ. νόμ. 728,Α. καὶ τοῖς μὲν δοκοῦσιν οἱ φιλόσοφοι εἶναι τοῦ μηδενὸς **τίμιοι**, τοῖς δὲ **ἄξιοι** τοῦ παντὸς Σοφ. 216. αἵματός ἐστιν ἡ ἀρετὴ **ὠνία** Αἰσχ. 3,160.

* κοινός, ἴδιος, οἰκεῖος (μετὰ δοτ. σημαίνει εὔνους), κύριος, ἱερός, ἐπιχώριος, πρέπων, καὶ τὸ ποιητ. πρόσφορος (σπαν.).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γενικὴν τῆς συγκρίσεως :

γ´) τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά, ὡς καὶ ἐκεῖνα τῶν θετικῶν, ἅτινα περιέχουσιν ἔννοιαν συγκριτικὴν καὶ τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς άσιος λήγοντα, οἷον: διπλάσιος, τριπλάσιος, πολλαπλάσιος κτλ., καὶ τὰ εἰς—πλοῦς ἀριθμητικά, οἷον: διπλοῦς, τριπλοῦς κτλ., καὶ τὰ ἐπίθετα δεύτερος, ὕστερος, περισσός, δὶς τόσος κτλ. (γενικὴ συγκριτικὴ ἢ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως), πχ. χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς Εὐρ.Μήδ.965. Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατὴρ Ξ.Κυρ. 1,3,2. οὐδενὸς δεύτερος Ἡροδ.1,23. οὗτοι δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης ἀφίκοντο Πλ.Μενέξ.240,Γ. διπλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβε Ξ.Κυρ.8,3,38. δύναμιν πολλαπλασίαν ἧς σὺ νῦν ἔχεις Ἀπ.4,4,25. ἐπειδὰν τῶν ἀρκούντων περιττὰ κτήσωνται Κυρ.8,2,21. δὶς τόσα πυργοῦν τῶν γιγνομένων Εὐρ. Ἡρακλδ.293.

Σημ. 2. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τίθεται μετὰ τὰ συγκριτικὰ καὶ τὰ ἔχοντα ἔννοιαν συγκριτικὴν τὸ ἢ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν πρῶτον ὅρον, ἰδ. § περὶ τοῦ συγκριτ. ἤ: οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον ἢ φίλος σαφὴς Εὐρ. Ὀρ.1155. κεκτημένοι τριήρεις διπλασίας ἢ σύμπαντες Ἰσοκρ.4,107.

Σημ. 3. Τὴν μεθ' ὑπερθετικῶν συντασσομένην γενικὴν ἐκλαμβάνουσι συνήθως οὐχὶ ὀρθῶς ὡς γενικὴν διαιρετικὴν § 6, Σημ. 5 καὶ § 65, Σημ. 8, ἀλλὰ τότε μόνον ἐκληπτέα ἡ τοιαύτη γενικὴ ὡς διαιρετική, ὅταν τὸ ὑπερθετικὸν κεῖται ἀντὶ οὐσιαστικοῦ, οἷον: Τρώων τὸν ἄριστον ἔπεφνεν Ρ,80, ἢ ὅταν ἐξαρτᾶται ἔκ τινων λέξεων, οἷαι αἱ ἑξῆς· τίς, ὅς, ὅστις κ.τ.τ.· ἐὰν δὲ ἐξαρτᾶται ἐξ ὑπερθετικοῦ, ὅπερ κεῖται ὡς κατηγορούμενον, ἐκληπτέα ὡς συγκριτική, ἰδ. § 16, Σημ. 5. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν συγκριτικῶν, οἷον : ὁ νεώτερος τῶν ἀδελφῶν (διαιρετ.). οὗτος νεώτερός ἐστιν ἐκείνου (συγκριτική).

Γενικὴν τῆς αἰτίας :

δ´) μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συντάσσονται παρὰ ποιηταῖς τὰ ἐπίθετα τάλας, δυσ—, δύστηνος, τλήμων, μέλεος, δείλαιος, σχέτλιος, ἐλεήμων, π.χ. ὦ τάλαινα συμφορᾶς Εὐρ. Ἑλ.240. τλήμων σὺ τόλμης Ἴ.960. ὦ σχετλία σὺ τῶν ἀμετρήτων πόνων Εὐρ. Ἑκ. 783.

ε´) τὰ θαυμασμοῦ σημαντικά, π.χ. εὐδαίμων μοι ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα Πλ. Φαίδ.58,Ε. (βάλανοι) θαυμάσιαι τοῦ κάλ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λους καὶ μεγέθους Ξ. Ἀν. 2,3,15. ὡσαύτως μακάριός τινος.

ς') τὰ ἐπίθετα αἴτιος, ἔνοχος (συνήθ. δοτ.), ὑπεύθυνος, ὑπόλογος, ὑπόδικος κττ., π.χ. πολλῶν τὰ χρήματ' αἴτι' ἀνθρώποις κακῶν Εὐρ. ἀποσπ. οὐδεὶς ἔνοχός ἐστι λειποταξίου Λυσ. 14,4. ὑπεύθυνοι ἀρχῆς Δημ. 18,117.

Γενικὴν τοῦ ἀντικειμένου :

ζ') τὰ ἐπιμελείας καὶ ἀμελείας σημαντικά, π.χ. ἐπιμελὴς τῶν φίλων εἶ Ξ. Ἀπ. 2,6,35. ἄφροντις, ὀλίγωρος, ἀμελής, περίφοβος τοῦ καταφρονηθῆναι Πλ. Φαῖδρ. 239,Β. Ὁμοίως καὶ τὸ φειδωλὸς καὶ ἀφειδής, π.χ. φειδωλὸς χρημάτων Πλ. Πολ. 548.

η') τὰ μετοχῆς καὶ κοινωνίας σημαντικὰ καὶ τὰ τούτοις ἐναντία,* π.χ. ὁ ἀκοινώνητος ὧν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἡγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι Πλ. νόμ. 768,Β. ὅσα τοῦ γένους ἐστὶ τούτου σύμφωνα Φιλ. 11,Α.

θ') τὰ ἐπιτυχίας καὶ ἀποτυχίας σημαντικά, π.χ. δόξα ἐπιτυχὴς τῶν καιρῶν Ἰσοκρ. 12,30. ἀτυχὴς συνέσεως Αἰλιαν.

ι') τὰ προσεγγίσεως σημαντικα,** ὅταν ὑπάρχῃ ἐν αὐτοῖς ἡ ἔννοια τῆς μετοχῆς καὶ ἐπιθυμίας πρὸς ἀπόλαυσίν τινος, ἰδίᾳ παρὰ ποιηταῖς, π.χ. Ἀγαμέμνονος ἀντίος ἦλθεν Λ, 219. ἐναντίοι ἔσταν Ἀχαιῶν 214.

ια') τὰ πλησμονῆς καὶ ἐνδείας σημαντικά,*** π.χ. παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης Ξ. Ἀν. 1,2,7. χαρᾶς καὶ ἐπαίνων ἡ πόλις ἦν μεστὴ Δημ. 18,217.

---

* Συνεργός, σύμμαχος, συγγενής, συνήθης, σύντροφος, συμφυής, σύμφωνος, σύμφυτος, τὰ ποιητικὰ σύμφορος, σύννομος, σύνοικος, ξυνώνυμος (πάντα ταῦτα συνήθως μετὰ δοτ.), ἰσόρροπος (καὶ μετὰ δοτ.), ὅμορος, ὁμώνυμος (ἀμφότερα καὶ μετὰ δοτ.) κοινωνός, ἐπήβολος (=μέτοχος), ἰσόμοιρος, ἔμμορος, ἄμορος (καὶ τὰ τρία ποιητ.).

** ἀντίος, ἐναντίος ἐπὶ σφοδρᾶς ἀντιθέσεως (ἀλλ' ἐν γενικῇ σημασίᾳ μετὰ δοτικῆς), ἀντίπαλος σπαν. (συνήθως δοτ.), ἀντίστροφος (καὶ μετὰ δοτ.), παραπλήσιος.

*** πλήρης, πλέως, ἔμπλεως, μεστός, ἄπληστος, πλούσιος, κενός, πένης, ἐνδεής, ἐπιδεής, ἀδεής, πολυστεφής, περι—, φιλόδωρος, εὖνις (ποιητ.), νῆστις, δασὺς σπαν. καὶ τὰ ποιητικὰ κατηρεφής, ἀφνειός, ἐπιστεφής, λεῖος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ.4. Τὸ πλήρης καὶ ἀφνειὸς σπανίως εὕρηνται μετὰ δοτ. Εὐρ. Βακ. 18. Θεόκρ. 24,106.

ιβ΄) τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικά, π.χ. ἀμνήμων τῶν κινδύνων Ἀντιφ. 27. ὁμοίως: ἐπιλήσμων, ἐπίληθος καὶ τὸ ποιητ. μνήμων, ἀμνήμων.

ιγ΄) τὰ ἐμπειρίας καὶ ἀπειρίας σημαντικά,* π.χ. τῆς θυσίας ταύτης οὐκ ἀδαὴς ἀλλ' ἔμπειρος Ἡρόδ. 2,49. ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων Γνωμ. Σὺ τῆς θυσίας ταύτης οὐκ ἀδαὴς ἀλλ' ἔμπειρος Ἡρόδ. 2,42. ἐπιστήμων εἰμὶ τῆς τέχνης φ,400. ἰδ. Δ Σ. σελ. 189, ιγ΄.

ιδ΄) τὰ εἰς ικὸς ῥηματικὰ ἐπίθετα, ἅτινα σημαίνουσι δύναμιν ἢ ἱκανότητα, καὶ ἄλλα, ἐν οἷς ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς ἱκανότητος, πχ. τῶν τοιούτων ἔργων ἐξεταστικὸς Ξ. Ἀπ. 1,1,7. Ὁμοίως: παρθένος ἀνδρὸς ὡραίη Ἡρόδ. 1,107. τέλειος τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς Πλ. νόμ. 643, Δ.

ιε΄) τὰ ἐπιθυμίας σημαντικά, π.χ. ἐραστής, δύσερως, ἐπιθυμητής, ἐπιθυμητικός, πρόθυμος. π.χ. νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς Ἡροδ. 7,6. οὕτω καὶ τὸ ἰθὺς Μ,259.

ις΄) τὰ ἀρχῆς καὶ κράτους σημαντικά,** π.χ. διδάσκουσιν ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ Ξ. Κυρ. 1,2,8. τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστι 5,1,14.

ιζ΄) τὰ χωρισμοῦ, διαιρέσεως, ἀπομακρύνσεως καὶ διαφορᾶς σημαντικά,*** π.χ. ἐλεύθερον ἀφεῖσθαι τῆς ζημίας Πλάτ. φίλων ἀγαθῶν ἔρημος Ξ. Ἀπ. 4,4,24. φόνου ἁγνὸς Πλ. νόμ. 759, Γ. φίλους ποιεῖσθε ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων Θουκ. 1, 28. διάφορον τοῦ ἑτέρου Πλ. Πολ. 360, Γ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 190, ιζ΄.

2. Γενικῇ συντάσσονται καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τοῦ στερητικοῦ α, π.χ: ἀπαθὴς κακῶν Ἡρόδ. 3,119. ἄδωρος δυσ-

---

* ἔμπειρος, ἄπειρος, ἐπιστήμων, τρίβων, ἀνεπιστήμων, συγγνώμων, ἀδαής, ἀγύμναστος, ἠθάς, ἀπαίδευτος, ἰδιώτης, σοφός (σπαν.), κωφὸς καὶ τὰ ποιητικὰ ξένος (σπαν.), ἀτέλεστος, ἀγνώς, ἴδρις καὶ ἄϊδρις, καὶ τὰ ἐπικὰ δαήμων, ἀ— (καὶ παρ' Ἡροδότῳ), ἔμπαιος καὶ ἐπίκλοπος.

** Ἐγκρατής, ἀκρατής, ἀκράτωρ, αὐτοκράτωρ.

*** Ἐλεύθερος, μόνος, καθαρός, ἁγνός, ἔρημος, ὀρφανός, ψιλός, ἐλλιπής, διάφορος, ἄλλος, ἀλλότριος (σὺν δοτ. = δυσμενής) ἀλλοῖος, ἕτερος, ἀλλόκοτος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μενείας Πλ.Συμπ.197,Δ. κακῶν ἀκήρατος Εὐρ.Ἱππ.949. Μετὰ πολλῶν τῶν τοιούτων ἐπιθέτων συνάπτεται παρὰ ποιηταῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ἡ γενικὴ οὐσιαστικοῦ συστοίχου ἢ συνωνύμου, π.χ. τοῦ ἡδίστου ἀκούσματος ἀνήκοος εἶ καὶ τοῦ ἡδίστου θεάματος ἀθέατος Ξ.Ἀπ.2,1,31. οὐδ' ἄνοσος κακῶν γ' ἐμῶν Εὐρ.Ἰφ.Αὐλ.982. Προσέτι γενικῇ συντάσσονται καὶ ἐκεῖνα τῶν μετὰ τοῦ στερητικοῦ α συνθέτων, ἅτινα ἔχουσι σημασίαν παθητ., καθότι καὶ ἐν τούτοις ὑπάρχει ἡ ἔννοια τῆς στερήσεως: ἀθῷος τῶν ἀδικημάτων Λυκοῦργ.79. ἀπαίδευτος μουσικῆς Ξ.Κυρ3,3,55.

§ 69. δ. **Γενικὴ μετ' ἐπιρρημάτων.**

Ἐπιρρήματα γενικῇ συντασσόμενα εἶνε ἐν γένει μὲν τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν μετὰ γενικῆς συντασσομένων ἐπιθέτων, π.χ. ἐκολάσθησαν ἀξίως τῆς ἀδικίας Θουκ.3,39. ἑτέρως πως τῶν εἰωθότων γενόμενα Πλ.Πολιτ.295. ἰδίᾳ δὲ τὰ ἑξῆς:

α') τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά: πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ Εὐρ.Μ.86.πάντων τῶν δεινῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήττει τὰς ψυχὰς Ξ.Κυρ.3,1,25.

β') τὰ τοπικά,* π.χ.ποῦ γῆς; Σοφ.Τραχ.236. ἐμβαλεῖν που τῆς ἐκείνων χώρας Ξ.Κυρ.6,1,43. πεζοὺς παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων Ἀν.4,3,3. πρόσω ἐλάσαι τῆς πλεονεξίας Κυρ. 1,6,39. πανταχοῦ τῆς γῆς Πλ.Φαιδ.111,Α. ἐπὶ τάδε Φασήλιδος ἔπλεον Ἰσοκρ.7,80. ἰδ.Δ.Σ.σελ.191,β'.

Σημ.1. Οὕτω γενικῇ συντάσσονται καὶ οἱ τοπικοὶ προσδιορισμοὶ οἱ διὰ προθέσεων μετ' οὐσιαστικοῦ ἐκφερόμενοι, π.χ. οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκόμβρου ὄρους Θουκ. 2,96. νέμεται τὴν πρὸς ἠῶ χώρην τῆς Σύρτιος (=τὴν πρὸς ἀνατολὰς τῆς Σύρτιος χώραν) Ἡροδ.2,32. Αἱ φράσεις δ' ὅμως τὰ πρὸς βορρᾶν, τὰ πρὸς ἑσπέρας, τὸ ἐπέκεινα κ.τ.λ. δύνανται νὰ σημαίνωσι καὶ τὸ βόρειον, τὸ δυτικόν, τὸ ἀντιπέραν μέρος καὶ νὰ συντάσσωνται γενικῇ, π.χ.τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου Θουκ.6,2.

γ') τὰ χρονικά,π.χ. πηνίκα ἐστὶ τῆς ἡμέρας Ἀρφ.Ὄρν. 1498.πρωῒ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ.9,101. ὀψὲ τοῦ χρόνου, τῆς

* Οὗ, ποῦ, πού, πῇ, πόθεν, οὗ, ᾗ, ὅπου, ἵνα, αὐτοῦ, οὐδαμοῦ, πανταχοῦ, ἄνω, κάτω, πρόσω, ἐνταῦθα, πόρρω, πρόσθεν, ἔμπροσθεν, ὄπισθεν, ἐπέκεινα, ἐπίταδε ἢ ἐπὶ τάδε κ.τ.τ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡλικίας κ.τ.λ. πολλάκις τοῦ μηνός· τρὶς τῆς ἡμέρας κ.τ.λ.

δ΄) τὰ τοῦ ποσοῦ, π.χ. παλαιῶν μὲν οὖν ἔργων ἅλις ἔστω Ἡρόδ. 9,27. τῶν τοιούτων ἅδην εἴχομεν Πλ. Χαρμ. 153, Δ. τὸ ἅλις δ' ὅμως συντάσσεται καὶ ὡς ἐπίρρημα, π. χ. ἅλις ἀναβέβρυχεν ὕδωρ Ρ, 54.

ε΄) τὰ συναφῆς σημαντικά, π.χ. ἑξῆς καὶ ἐφεξῆς (καὶ μετὰ δοτ.), σχεδὸν (ποιητ.), μέχρι (τοπικῶς καὶ χρονικῶς) ἐπὶ μέτρου καὶ βαθμοῦ, π.χ. μέχρι τῆς πόλεως· μέχρι τούτου τοῦ χρόνου· καὶ μεταφορικῶς: μέχρι τοῦ δικαίου· μέχρι τοσούτου· μέχρι οὗ (=μέχρι τοῦ χρόνου, ὅτε)· παρ' Ἡροδότῳ δὲ καὶ ὡς πρόθ. μετὰ γεν. 1,181 μέχρι οὗ ὀκτὼ πύργων· τὸ ἄχρι (=μέχρι) σπανίως· τὸ ἕως παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, οἷον: ἕως θανάτου· ἕως ἑσπέρας, π.χ. τοῦ Πλούτωνος ἑξῆς Ἀρφ. Βατ. 765. (γωνίαν) τῆς ἀμβλυτάτης.. ἐφεξῆς γεγονυῖαν Πλ. Τιμ. 55, Α.

ς΄) τὰ ἐφέσεως ἢ ὁρμῆς σημαντικά: εὐθύ, ἰθύ, καὶ τὸ ἐπικὸν ἰθύς, π. χ. ἐπορευόμην ἐξ Ἀκαδημίας εὐθὺ Λυκείου Πλ. Λυσ. 203, Α. ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ Ἑλλησπόντου Ἡρόδ. 6,95. (θύελλα) ἰθὺς νηῶν κονίην φέρεν Μ, 254.

ζ΄) τὰ προσεγγίσεως σημαντικά,* π.χ. εἴ κέ μευ ἄντα στήῃς Ρ, 29. ἀντίον ἐλθέμεναι Μενελάου 69. κατεναντίον τῆς ἀκροπόλεως Ἡρόδ. 3,144. πλησίον Θηβῶν Δημ. 9,27. ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς 8,36. Περὶ τοῦ ἐναντίον, τοὐναντίον, ἔμπαλιν, τὸ ἔμπαλιν ἢ ἢ καὶ ἴδ. § περὶ τοῦ συγκριτ. ἢ καὶ § 75, γ΄.

η΄) τὰ λήθης σημαντικά, οἷον: λάθρα, λαθραίως, κρύφα, κρύβδα, κρύβδην, π.χ. λάθρα τῶν στρατιωτῶν Ξ. Ἀν. 1,3,8.

θ΄) τὰ ἐμπειρίας καὶ ἀπειρίας σημαντικά, π.χ. ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἐμπείρως ἕξει τῆς χώρας Ξ. Ἱππαρχ. 4,6. ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως Πλ. Ἀπολ. 17, Δ.

ι΄) γενικῇ τέλος συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα, ἅτινα δηλοῦσι λύπην, θαυμασμὸν ἢ καὶ ἄλλο πάθος: οἴμοι, ὤ μοι, αἰαῖ,

---

* πέλας, πλησίον, ἐγγύς, ἄγχι καὶ ἀγχοῦ· ἄντα, ἔναντα, ἀντίον, ἀντία· ἀντικρύ (ς), ἀπαντικρύ, κατ-, ἐναντίον, κατ—, τοὔμπαλιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βαβαί, ὀά, ὤ, φεῦ, καὶ αἱ κλητικαὶ ἐπιφωνήσεις, Ζεῦ, Ἄπολλον κ.τ.λ, π.χ. οἴμοι τῶν κακῶν! Ἀρφ. 389. ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! νεφ.153. φεῦ τοῦ ἀνδρός!

ια') τὰ τροπικά, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἀμεταβάτου ῥήματος ἔχειν, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τοῦ εἶναι καὶ ἄλλων ἀμεταβάτων,* π. χ. ἔπλεον ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος Θουκ.2,90. (Ἡ Κέρκυρα) τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται 1,36. χρημάτων εὖ ἥκοντες Ἡρόδ.5,62. Ἀντὶ τοῦ καλῶς κεῖσθαι εὕρηται καὶ ἐν καλῷ κεῖσθαι Ξ. Ἑλλ.6,2,9.

ιβ') τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά, ἔτι δὲ καὶ ἐκεῖνα τῶν θετικῶν, ἅτινα περιέχουσιν ἔννοιαν συγκριτικὴν (γεν. συγκριτική), π.χ. ἐγὼ οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν οὔτε βέλτιον οὔθ' ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι Ξ. Ἀπ.4,8,6. ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται Ἡρόδ.8,95. κ.τ.λ.

ιγ') τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως καὶ διαφορᾶς σημαντικά,** π.χ. τότε ἔσται ἡ ψυχὴ χωρὶς τοῦ σώματος Πλ.Φαίδ. 66,Ε. τὸ ἱερόν ἐστιν ἔξω τῆς πόλεως Θουκ.8,67.

Σημ.2. Καὶ τὰ ἐπιρρήματα δέχονται τὰς συντακτικὰς ποικιλίας τῶν ἐπιθέτων, ἐξ ὧν παράγονται, π.χ. ἔχειν ἀπείρως πρὸς θήραν Ξ.Ἀπ.2,6,29. ἀμελῶς ἔχειν περὶ θεοὺς καὶ γονέας Κυρ.1,7,2.

Γ'. ΔΟΤΙΚΗ

§ 70. Παρατηρήσεις γενικαί.

1. Ἐν ᾧ ἡ αἰτιατικὴ καὶ γενικὴ ἀναφέρονται εἰς μέρη μόνον τῆς προτάσεως, ἐκείνη μὲν συμπληροῦσα τὸ κατηγόρημα, αὕτη δὲ προσδιορίζουσα ἀκριβέστερον τὸ ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον ἢ τὸ κατηγόρημα, ἡ δοτικὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν ὅλην πρότασιν καὶ χρησιμεύει εἰς ἀκριβέστερον αὐτῆς προσδιορισμόν. Κατ' ἀντίθεσιν δὲ πρὸς τὴν αἰτιατικήν, τὴν πτῶσιν τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου, ἡ δοτικὴ δύναται νὰ ὀνομασθῇ πτῶσις τοῦ πλαγίου

---

* εὖ, καλῶς, μετρίως, συμμέτρως, ἱκανῶς, ὁμοίως, ὡς, πῶς, ᾗ, ὅπῃ, οὕτως, ὧδε, ὡσαύτως, κατὰ ταὐτὰ κ.τ.λ.

** ἄνευ, πλήν, ἔξω, ἐκτός, χωρίς, πόρρω, πρόσω, δίχα, πέρα(ν), ἑτέρωθι, διαφερόντως, καὶ τὰ ποιητικὰ καὶ ἐπικὰ ἄνευθε(ν), ἀπ-, ἀπονόσφι, τῆλε, τηλοῦ, τηλόθι, τηλόθεν, ἔκτοσθεν, ἑκάς, ἀποπρό, ἀμφίς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ἀπωτέρω) ἢ ἐμμέσου ἀντικειμένου, ἐπειδή, ἐνῷ ἡ αἰτιατ. δηλοῖ τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ κεῖται εἰς ἄμεσον πρὸς τὸ κατηγόρημα σχέσιν καὶ συμπληροῖ αὐτό, ἡ δοτικὴ δηλοῖ τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ ἔμμεσον μόνον σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ἐκφραζομένην πρᾶξιν, τὸ μετέχον τῆς πράξεως ἀντικείμενον.

2. Ἡ δοτικὴ δηλοῖ α') τὸ πρόσωπον ἢ τὸ ὡς πρόσωπον λαμβανόμενον πρᾶγμα, ὅπερ μετέχει τῆς πράξεως τοῦ ὑποκειμένου (π.χ. πείθομαι τοῖς νόμοις=τρόπον τινὰ π. τοῖς νομοθέταις). β') τὸν τόπον ἢ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ ἔγεινε, γίνεται ἢ θὰ γείνῃ, ὑπῆρξεν, ὑπάρχει ἢ θὰ ὑπάρξῃ τις ἢ τι· διὸ ἡ δοτικὴ εἶνε προσωπική, πραγματική, τοπική, χρονική, ἐξαρτωμένη ἐκ ῥημάτων, ἐξ ἐπιθέτων, ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ σπανίως ἐξ οὐσιαστικῶν.

ΠΡΩΤΟΝ ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

§ 71. α. **Δοτικὴ μετὰ ῥημάτων.**

Δοτικὴ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου.

1. *Δοτικὴν τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου* λαμβάνουσι :

α') πολλὰ ἀμετάβατα ῥήματα, ἤτοι

1) τὰ βοηθείας καὶ καθόλου τὰ φιλίας ἢ ἔχθρας σημαντικά*, π.χ. ἀρήξουσι τῇ πόλει παντὶ σθένει Ξ.Πολ.Λακ.4,5. αἱ γυναῖκες ἱκετεύουσι πάντας ἀμῦναι καὶ αὑταῖς καὶ τέκνοις καὶ σφίσιν αὐτοῖς Κυρ.3,3,67. ὑπηρετῶ τοῖς θεοῖς 8,2,22. ἠνώχλει ἡμῖν ὁ Φίλιππος Δημ.3,5. Ἐπιβουλεύειν τῇ πολιτείᾳ περὶ Χερρον. 40. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 194, 1).

Σημ. 1. Περὶ τῆς μετ' αἰτιατικῆς συντάξεως τοῦ ὠφελεῖν, βλάπτειν, λυμαίνεσθαι, λωβᾶσθαι ἰδ. § 59,1). Τὸ ὀνινάναι συντάσσεται πάντοτε αἰτιατικῇ. Τὸ ἐνοχλῶ μετ' αἰτιατ δηλοῖ λυπῶ. Τὸ θητεύω εὕρηται καὶ μετὰ τῆς παρὰ σὺν δοτικῇ Πλ.Πολ.359,Δ. τὸ δὲ λατρεύω καὶ μετὰ αἰτιατ. ὡς μεταβατ: Εὐρ.Ἰφ.Τ.1115.

2) τὰ μομφῆς, φθόνου καὶ ἀγανακτήσεως σημαντικά**, π.χ.

---

* βοηθεῖν, λυσιτελεῖν, ἀρήγειν, ἀμύνειν, ἐπ-, ἀλέξειν, ἀπερύκειν (σπαν. ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ), εἴργειν, τιμωρεῖν, βοηδρομεῖν, διακονεῖν, ὑπηρετεῖν, θητεύειν, λατρεύειν, ἐπικουρεῖν, ὑπουργεῖν, εὐνοεῖν, ἀρκεῖν, ἐπ-. ἐπιβουλεύειν, ἐνοχλεῖν, ἐπηρεάζειν κττ.: καὶ πολλὰ σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως σύν, συμφέρειν, συμπράττειν, συνεργεῖν, συλλαμβάνειν, συναγωνίζεσθαι κ.τ.λ.

** Μέμφεσθαι (=ἐπιτιμᾶν), λοιδορεῖσθαι, ἐπιτιμᾶν, ἐπιπλήσσειν, χόλον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφομαι Θουκ.4,61. ἐπιτιμῶν τοῖς πεπραγμένοις Δημ.18,64. ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο τὴν θρασύτητα ὁρῶν Ξ.Κυρ.1,4,9. οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ Ξ.'Αν.1,5,11.

Σημ. 2. Τὸ μέμφεσθαι (=ψέγειν) καὶ βασκαίνειν (=συκοφαντεῖν) συντάσσονται καὶ αἰτιατ.· Προσέτι δὲ εὕρηται καὶ μέμφεσθαί τινί τι Ξ.Οἰκ.2,15. καὶ ἐπιτιμᾶν τινί τι Ξ.Κυν.12,16. Τὸ λοιδορεῖν (= σκώπτειν, κακολογεῖν) ὡς μεταβ. συντάσσεται πάντοτε αἰτ. τοῦ προσ. ἢ πράγμ. 'Επὶ τοῦ φθονεῖν τὸ μὲν πρόσωπ. τίθεται κατὰ δοτ., τὸ δὲ πρᾶγμα κατὰ γεν. ἢ μετὰ τῆς ἐπὶ σὺν δοτ., π. χ. φθονεῖν γάρ φασι μητρυιὰς τέκνοις Εὐρ. Ἴ.1025. σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλὸν Γνωμ.

3) τὰ εὐπειθείας, ὑποταγῆς ἢ ἀκολουθίας σημαντικά*, π.χ. πείθεσθαι τοῖς νομεῦσι, τοῖς ἄρχουσι Ξ.Κυρ.1,1,2. οἱ ἀπιστοῦντες τῇ ἑαυτῶν συνέσει.. ἀξιοῦσιν.. Θουκ.3,37.ἐναυμάχεον ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖς Ἡροδ.6,14. εὐρυθμία εὐημερίᾳ ἀκολουθεῖ Πλ.Πολ.400,Δ."Ως οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ 'Αθηναῖοι 6,86,5. ἰδ.Δ.Σ.σελ.195, 3).

Σημ. 3. Τὰ ἀκολουθίαν σημαίνοντα ῥήματα συντάσσονται ἐνίοτε μετὰ τῆς σὺν ἢ μετά, καὶ ὄπισθεν ἢ ἅμα, σπανίως δὲ μετὰ τῆς ἐπὶ καὶ τῆς οἰκείας πτώσεως. ἰδ.Δ.Σ. σελ.196,Σημ.3.

4) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἁρμόζοντος,προσήκοντος καὶ τὰ ἀρεσκείας σημαντικὰ καὶ τὰ τούτοις ἐναντία**, π.χ. βασιλεῖ ἡγεῖτο πρέπειν Ξ.Κυρ.7,5,37. τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πρέπον τε εἶναι καὶ ἁρμόττειν Πλ.Γοργ.503,Ε.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ πρέπει μεθ' ἑπομένης αἰτιατ. καὶ ἀπαρεμφ. ἰδ. § περὶ γενικῆς, δοτ. ἢ αἰτιατ. σὺν ἀπαρεμφ. Σημ. 2. Τὸ ἁρμόζειν καὶ ἁρμόττειν εὕρηνται ἐνίοτε καὶ μετὰ προθέσεων (πρός ,εἰς, περὶ) συντασσόμενα.

Σημ. 5. Περὶ τοῦ δεῖ σὺν δοτ. ἰδ. § 59, Σημ. 5.

ἔχειν κττ. θυμοῦσθαι, βριμοῦσθαι, χαλεπαίνειν, ἀγανακτεῖν, φθονεῖν, βασκαίνειν καὶ τὰ ποιητικὰ ἢ ἐπικὰ χώεσθαι, χολοῦσθαι, σκύζεσθαι, νεμεσᾶν, (σπανίως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ) καὶ νεμεσᾶσθαι, κοτεῖν, κοτεῖσθαι, μενεαίνειν.

*πείθεσθαι, πιστεύειν, δια—,ἀκούειν, ὑπ—, εἰσ—,κατ—,πεποιθέναι,πειθαρχεῖν, ἀπειθεῖν, ἀνηκουστεῖν, ἀπιστεῖν, εἴκειν, ὑπ—, ἕπεσθαι, ἀκολουθεῖν, συμπαραδέχεσθαι (=ἕπεσθαι).

** Πρέπειν, ἁρμόζειν, ἁρμόττειν, προσήκειν μεθ' ἑπομένου ἀπαρεμφάτου· ἔοικεν, εἰκός ἐστιν σπανίως· ἀρέσκειν, ἀπ—, ἀρέσκεσθαι 'Ιωνικόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 6. Περὶ τοῦ ἀρέσκειν, ἐπ—, σὺν αἰτ. ἰδ. §. 59, Σημ.1. τὸ ἀρέσκεσθαί τινά τινι δηλοῖ καταπραΰνειν, ἐξιλεοῦν τινα διά τινος.

β') δοτικὴν λαμβάνουσι (πρὸς τῇ αἰτιατ. τοῦ ἀμέσου ἀντικ.)· προσέτι πολλὰ ῥήματα **μεταβατικά**· τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ ἑξῆς :

1) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ διδόναι, λέγειν, πέμπειν,* κττ. μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ Πλ.Μενέξ234..τῇ στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν Ξ.Κυρ.1,2,12. τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι (ἐκέλευσε) τοῖς στρατηγοῖς Ἀν.7,5,3.

2) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ προστάσσειν, παραινεῖν κττ.** π.χ. **ἐπεκελεύοντο** (οἱ Ἀθηναῖοι) τῷ Νικίᾳ παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν Θουκ.4,28. στρατηγῷ στρατιώταις παραινοῦντι Πλ. Ἴ. 540, Δ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.197,2).

Σημ. 7. Τὸ **κελεύειν** παρ' **Ὁμήρῳ** συντάσσεται καὶ αἰτιατ. προσ. ὡς μεταβατικὸν (δ,274)· ἀλλαχοῦ δὲ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου ἐννοητέον ἀπαρέμφατον, οὗ ἕνεκα εὕρηται συχνότατα μετ' αἰτιατικ. καὶ ἀπαρεμφ., π.χ. καί με κελεύει δυσκλέα Ἄργος ἱκέσθαι Β,114.

Δοτικὴ τῆς κοινωνίας.

2. Δοτικὴν τῆς κοινωνίας (ἐμμ. ἀντικείμ.) λαμβάνουσι τὰ ἑξῆς ῥήματα, ἅτινα, ἐὰν εἶνε μεταβατικά, δέχονται καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου :

1) τὰ προσεγγίσεως καὶ ἐναντιώσεως σημαντικά***, π.χ. τοῖς φρονιμωτάτοις **πλησίαζε** Ἰσοκρ.2,15. αὐτοῖς **προσῆλθέ** τις ἀνὴρ Ῥόδιος Ξ. Ἀν.3,5,8. **ἠναντιώθη** τοῖς Ἀθηναίοις Πλ. Ἀπολ.32. τοῖς τελευταίοις **ἐπέθεντο** 4,1,10. **προσέβαλλε** τῷ τείχει Ἑλλ.1,2,2. πελταστικὴν **ἀντιστήσαντες** τῇ τοῦ παγκρατίου **μάχῃ** Πλ.νόμ.8,834. ἰδ.Δ.Σ.σελ.197,1).

---

* Διδόναι, ἀπο—, μεταδιδόναι (ἰδ.καὶ § 67,3), δωρεῖσθαι, παρέχειν, πορίζειν, νέμειν, δια—, καταλείπειν, φράζειν, πέμπειν, κομίζειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιτρέπειν. πιστεύειν, δεικνύναι κτλ.

** Προστάττειν, ἐπι—, ἐπιστέλλειν, κελεύειν (ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συνήθως αἰτιατ.), παρακελεύεσθαι, δια—, ἐπι—, παραινεῖν, παρεγγυᾶν, ἀγγέλλειν, παρ—, ὑποτίθεσθαι κ.τ.λ.

*** Ἀπαντᾶν, ὑπαντᾶν, ὑπαντιάζειν, πλησιάζειν, πελάζειν (ποιητ), προσέρχεσθαι, ἐντυγχάνειν, ἐπι—, παρα—, περι—, συν—, χωρεῖν, παρα—, ἐκ—, εἴκειν, ὑπ—, ἀνθίστασθαι, ὑφ—, ἐξ—, ἀντιοῦσθαι (ποιητ.), ἐναντιοῦσθαι, ἐπιέναι, ἐπιτίθεσθαι (Μέσ.), προσβάλλειν, ἐγχειρεῖν, ἐπι—, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 8. Περὶ τῆς γεν. μετὰ τῶν ῥημάτων τῆς προσεγγίσεως ἴδ. § 67,5 μετὰ δὲ τοῦ ἐντυγχάνειν καὶ συν-, § 67,4. Περὶ τῆς αἰτιατ. μετὰ τοῦ ὑπείκειν, ἀποχωρεῖν κ.τ.λ. ἴδ. § 59,3)

2) τὰ μίξεως, κοινωνίας καὶ συνδιαλλαγῆς σημαντ.* ὡς καὶ πολλὰ σύνθετα μετὰ τῆς σὺν καὶ μετὰ (συζῆν, συνοικεῖν)· π.χ. μίξας γυμναστικὴν ἰατρικῇ Πλ.Πολ.3,406. οἴνῳ κεράσας τὴν κρήνην Ξ.'Αν.1,2,13. Ὁ Δημοκήδης Πολυκράτεϊ ὡμίλησε Ἡρόδ.3,131. ἐκοινώνησαν τῶν κινδύνων ἡμῖν (ἴδ. καὶ § 67,3) Ἰσοκρ.6,43. εἶπεν ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι Ξ.'Αν.4,4,5.—εἰ Ἀθηναίοις διαλλάξειεν ἑαυτὸν Θουκ.2,95. σπένδονται Μαντινεῦσι Θουκ.3,109. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ ποιητ. εὔχεσθαι, ἀπ-, κατ-, ἀρᾶσθαι, κατ-, π.χ. εὔχεσθαι θεοῖς, ἅπερ συντάσσνται πολλάκις καὶ μετ' αἰτ. τοῦ πράγματος, π.χ. εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τὰ ἀγαθὰ Ξ.Κυρ. 2,3,1 ἡ (μήτηρ) σε πολλάκις θεοῖς ἀρᾶται ζῶντα πρὸς δόμους μολεῖν Σοφ Αἴ.509. ἴδ.Δ.Σ.σελ.198,2).

Σημ. 9. Τινὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων συντάσσονται καὶ ἐμπροθέτοις πτώσεσι.. π.χ. τὸ ὁμιλεῖν παρ' Ὁμήρῳ συντάσσεται μετὰ τῆς ἐν, μετὰ, παρὰ σὺν δοτικῇ· (μετὰ τῆς μετὰ σὺν γεν. Πλ.Πολ.272,Γ.)· ἐν δὲ τῇ σημασίᾳ συντυγχάνειν συντάσσεται μετὰ τῆς περὶ καὶ αἰτιατ.· ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φέρομαι (καλῶς, κακῶς κτλ.) μετὰ τῆς πρὸς καὶ αἰτ. Τὸ διαλέγεσθαι συντάσσεται μετὰ τῆς πρὸς καὶ αἰτ. προσ. Ἐπὶ τοῦ εὔχομαι κεῖται ἀντὶ θεοῖς πρὸς τοὺς θεούς. Αἱ μετὰ τοῦ ποιεῖσθαι σχηματιζόμεναι φράσεις φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς διαθέσεως δέχονται συνήθως τὴν πρὸς μετ' αἰτιατ., οἷον: σπονδάς, συμμαχίαν, εἰρήνην, φιλίαν, πόλεμον ποιεῖσθαι πρός τινα· κατ' ἀναλογίαν πρὸς ταῦτα λέγεται καὶ συμμαχία γίγνεται πρός τινα καὶ ἡ πρός τινα συμμαχία. Τὸ συναλλάττομαι καὶ τὰ ὅμοια ἀντὶ δοτ. δέχονται τὴν πρὸς μετ' αἰτ. Ξ.1,2,1.

3) τὰ ἰσότητος, ὁμοιότητος, συμφωνίας σημαντικὰ καὶ τὰ τούτοις ἐναντία**, π.χ. οὐκοῦν ἰσοῦμαι σφῷν ἐγὼ δυοῖν τρίτος; Σοφ.Οἰδ.Τ.581. ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυ-

---

* Μιγνύναι, μίγνυσθαι, κεραννύναι, κοινοῦν, κοινοῦσθαι, κοινωνεῖν, μετέχειν (τινί τινος), ὁμιλεῖν, συνεῖναι, διαλέγεσθαι, εἰς λόγους ἰέναι, διαλλάττειν, κατ—, συν—, διαλλάττεσθαι, κατ—, συν—, σπένδεσθαι ἢ σπονδάς, εἰρήνην ποιεῖσθαι, συντίθεσθαι ἢ συνθήκας ποιεῖσθαι κ.τ.λ.

** Ἰσοῦν, ἰσοῦσθαι, ὁμοιοῦν, ὁμοιοῦσθαι, εἰκάζειν, εἰκάζεσθαι, ἐοικέναι· συμφωνεῖν, ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, ὁμοδοξεῖν κ.τ.λ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ.Κυρ.7,5,65. φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανίσκε Ξ.'Αν.2,1,13. μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι Θουκ.4,36. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις Πλ.Λάχ.193.

4) τὰ ἔριδος καὶ ἀμφισβητήσεως σημαντικά,* π.χ. 'Απόλλων Μαρσύαν ἐνίκησεν ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας Ξ.'Αν.1,2,8. θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχῃ Γνωμ. Κίλιξιν ἐναυμάχησαν Θουκ.112. ἀμφισβητοῦμεν ἀλλήλοις Πλ.Φαιδρ.263,Α. ἕτερος ἑτέρῳ διαφέρεται Εὐθύφρ.8,Β. εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀνθρώποις Πλ.Πρωτ.355,Α. ἰδ.Δ.Σ.σελ.199,4).

Σημ. 10. Τὰ εἰρημένα ῥήματα συντάσσονται πολλάκις καὶ μετὰ τῆς πρὸς καὶ αἰτιατ.· παρ' Ὁμήρῳ καὶ μετὰ τῆς ἐπὶ σὺν δοτ. ἐν τῇ σημασίᾳ κατά τινος, π. χ. Ε,124. Διακριτέον δὲ τὸ πολεμεῖν, μάχεσθαί, ἀγωνίζεσθαί τινι ἢ πρός τινα (=κατά τινος) ἀπὸ τοῦ πολεμεῖν κτλ. μετά τινος, σύν τινι (=συμπολεμεῖν, ἤτοι πολεμεῖν ἔχοντά τινα σύμμαχον).

5) τὰ προσαρμόσεως σημαντικά, π χ. πάντα ἥρμοσεν ἀλλήλοισιν Ε,247. ἁρμόσας τῷ ἑαυτοῦ παιδὶ τὴν θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης Ἡρόδ.9,108.

Σημ. 11. Τὰ μετὰ τῶν προθέσεων σὺν σύνθετα, πολλὰ μετὰ τῆς ἐπὶ καὶ ἐν, ὡς καί τινα μετὰ τῆς πρός, παρά, περί, ἅτινα σημαίνουσι προσέγγισιν, συγκοινωνίαν, συνδιαλλαγὴν καὶ ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν διάθεσιν, τῆς ἐπί, ὑπό, ἀντί, συντάσσονται δοτικῇ, ἂν δὲ εἶνε μεταβατ., λαμβάνουσι καὶ αἰτιατ. ὡς ἄμεσον ἀντικείμενον, π.χ. φίλος φίλῳ δὴ συμπονῶν αὐτῷ πονεῖ Γνωμ. Σωκράτης προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν. Ξ.'Απ.4,4,4. τί ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύεις μοι; 'Αν.1,6,8. ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχουσι τὸν νοῦν 4,2,2. παρέστη ἡμῖν Τολμίδης ὁ κῆρυξ 3,1,46.

Δοτικὴ τῆς ὠφελείας.

3. Πλεῖστα ῥήματα λαμβάνουσι δοτικήν, ἥτις δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ ὡς πρόσωπον θεωρούμενον πρᾶγμα, χάριν τοῦ ὁποίου γίνεταί τι ἢ ὑπάρχει τι καὶ ἐν γένει τὸ ὁποῖον ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν πρᾶξιν· δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη δοτική :

α') τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ πρὸς βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεταί τι, καὶ λέγεται δοτικὴ τῆς ὠφελείας ἢ βλά-

---

* 'Ερίζειν, ἔριν ἔχειν, μάχεσθαι, δια—, πολεμεῖν, δικάζεσθαι, διαφέρεσθαι, παλαίειν, ἀγωνίζεσθαι, λαγχάνειν δίκην, ἀμφισβητεῖν, στασιάζειν, δια—, εἰς ἀγῶνα ἀφικνεῖσθαι, ἀντιποιεῖσθαι, διὰ πολέμου ἰέναι, πειρᾶσθαι (=διαγωνίζεσθαι, συναγωνίζεσθαι πρός τινα), εἰς χεῖρας ἢ διὰ μάχης ἔρχεσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δης (περιποιητικὴ ἢ ἀντιπεριποιητική, χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστική), πχ. οὐ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενήμεθα, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι Δημ.18, 205. Φιλιστίδης ἔπραττε Φιλίππῳ 9,59. τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀστυάγει μνησθείη; Ξ.Κυρ.1,4.12. ἄν τίς σοι ἀποδρᾷ Ξ. Ἀπ.2,10,1. ἵνα μὴ διασπασθείη αὐτοῖς ἡ τάξις Θουκ.1,70. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἰδίᾳ αἱ θρησκευτικαὶ πράξεις, π. χ. Ἀρτέμιδι ἑορτὴν ἄγειν Ἡρόδ.6, 138. στεφανοῦσθαι τῷ Θεῷ Ξ. Ἑλλ.4,3,21. Οὕτως ἐκληπτέα καὶ ἡ μετὰ τοῦ κλύειν παρὰ ποιηταῖς δοτική, π.χ. κλῦθί μευ (= ἄκουσόν μου εὐμενῶς) Ε,115. ἰδ.Δ.Σ.σελ.200,α').

Σημ. 12. Ἀντὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ μετὰ τῆς δοτ. τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας εἶνε ἐν χρήσει συνήθως τὸ μέσον, οἷον: ἀμύνω ἐμαυτῷ=ἀμύνομαι ἰδ. μέσα αὐτοπαθῆ.

β') τὸ πρόσωπον, οὗτινος κτῆμα ἢ πρὸς χρῆσιν ὑπάρχει ἢ γίγνεταί τι (δοτικὴ κτητικὴ ἢ δοτ. τῆς χρήσεως), τὸ δὲ κτῆμα κεῖται κατ' ὀνομαστικὴν ὡς ὑποκείμεν. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ῥημάτων εἶναι, γίγνεσθαι, ὑπάρχειν καὶ τοῦ ποιητικοῦ φῦναι, πεφυκέναι, μένειν ὡς τὸ πολὺ παρὰ ποιηταῖς, π.χ. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν (= ὁ Κῦρος εἶχε β.), Ξ. Ἀν.1,2,7. τούτων τῶν μερῶν ἓν ἐστὶν παισὶν (=πρὸς χρῆσιν τῶν π., διὰ τοὺς παῖδας) Κυρ.1,2,4. Συχνὸν τὸ γίγνεταί μοί τι (=τυγχάνω τινός, ἀποκτῶ τι), π.χ. γέγονέ μοι διδάσκαλος (=ἔσχηκα διδ.) Πλ. Λάχ.186. δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ. Ἀν.7,7,32. πᾶσι θνητοῖς ἔφυ μόρος Σοφ. Ἠλ. 860. χαίρειν πέφυκεν οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ Τρ.440. οὐ μένει νοῦς τοῖς κακῶς πράττουσιν Ἀντιγ.564. ἰδ. Δ.Σ.σελ.200,β'.

Σημ. 13. Ἡ μὲν δοτικὴ δηλοῖ τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ὑπάρχει τι, ἢ ὅπερ λαμβάνει, ἀποκτᾷ τι, ἡ δὲ γενικὴ (§ 67,1) δηλοῖ τὸ πρόσωπον ὡς τὸν κτήτορα πράγματός τινος· τὸ δὲ πρᾶγμα εἶνε τὸ κτῆμά τινος.

Σημ. 14. Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν δύναται νὰ προστεθῇ ἐπὶ τῶν ῥηθέντων ῥημάτων καὶ δευτέρα ὀνομαστικὴ ὡς παράθεσις, π.χ. μήτηρ δέ μοι ἐστ' Ἀφροδίτη Υ,209. Οὖτις ἔμοιγ' ὄνομα (ἐνν. ἐστὶν) ι,366.

Σημ. 15. Ἐκ τοῦ ἔστι μοί τι προέκυψαν φράσεις τινές, οἷον: α') τί (ἐστιν) ἐμοὶ καὶ σοὶ (= τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ σοῦ); τί τῷ νόμῳ καὶ τῇ βασάνῳ Δημ.29,36. σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖς πράγμασι τί ἐστι; Ἡρόδ.5,33· β') πρᾶγμά μοι καί τινί ἐστι (= ἔχω νὰ κάμω τι μετά τινος), π.χ. οἱ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐδὲν πρῆγμα Ἡρόδ.5,84. γ') τί μοι τοῦτο; (ἐνν. ἐστί=τί μοι διαφέρει τοῦτο;), π.χ. τί ταῦτ' ἐμοί; Δημ 54,17. δ') τί πλέον ἐστὶν (γίγνεται) ἐμοί; ἢ οὐδὲν πλέον ἐστὶν (γίγνεται) ἐμοί (=τί με ὠφελεῖ; τίς ἡ ἐκ τούτου ὠφέλεια; ἢ: οὐδὲν κέρδος ἔχω ἐκ τούτου, οὐδαμῶς μὲ ὠφελεῖ τοῦτο), π.χ. τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τὴν γῆν πλατύνεσθαι, αὐτὸν δὲ ἀτιμάζεσθαι; Ξ.Κυρ.5,5,34. ὧν οὐδέν μοι πλέον γέγονεν Ἰσοκρ.15,27. μηδὲν πλέον αὐτῷ γένηται Πλ.Συμπ.222,Δ.

Σημ. 16. Ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐν ἐδαφ. α') δοτικὴν εἶνε καὶ ἡ ἐν ταῖς ἑξῆς φράσεσιν: ἄξιός εἰμί τινι, ἢ ἄξιός εἰμί τινός τινι, π.χ. ἐμοὶ Σωκράτης τοιοῦτος ὢν ἐδόκει τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ θανάτου (=ὅτι εἶνε ἄξιος διὰ τήν πόλιν τιμῆς μᾶλλον ἢ θ.) Ξ.'Απ.1,2,62. (Ἀριστέας) πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο (=ἀπέδειξεν ἑαυτὸν πολλαχοῦ εἰς τὰ τοι. πολ. λόγου ἄξιον διὰ τὸν στρατὸν)' Αν.4,1,28. Τὸ ἄξιόν ἐστί τινι μετ' ἀπαρεμφ. δηλοῖ εἶναί τινι πρέπον, ἁρμόζον. Κατὰ τὸ ἄξιόν ἐστί τί τινι λέγεται: τίμιόν ἐστί τί τινι, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 201, Σημ. 16.

Σημ. 17. Οὐχὶ διάφορος εἶνε ἡ χρῆσις τῆς δοτικῆς, τῆς δηλούσης τὸ πρόσωπον, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἢ γίνεταί τι, π. χ. ὁ τὰ περὶ τοὺς θεοὺς νόμιμα εἰδὼς ἂν ἡμῖν εὐσεβὴς ὡρισμένος εἴη (=ὡς πρὸς) Ξ.'Απ.4,6,4. καίτοι σ' ἐγὼ ἐτίμησα τοῖς φρονοῦσιν εὖ Σοφ.'Αντ.904 (Ἐνίοτε προστίθεται τῇ δοτικῇ καὶ ἡ πρόθεσις παρά: Λυκοῦργον παρὰ τούτοις μέτριον καὶ ἐπιεικῆ δοκοῦντα εἶναι Ὑπερίδ. 7,12. δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς Σοφ.Τρ.589). Συχνάκις προτάσσεται τῆς δοτικῆς τὸ ὡς, ἵνα ἐμφαντικώτερον δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐκφραζομένη πρᾶξις ἔχει ἰσχὺν καὶ δύναμιν διὰ τὸ ῥηθὲν μόνον πρόσωπον, ἢ ἵνα διακρίνῃ τὴν ὑποκειμενικὴν σχέσιν ἀπὸ τῆς ἀντικειμενικῆς (πραγματικῆς), π.χ. Κρέων γὰρ ἦν ζηλωτός, ὡς ἐμοί, ποτε (=ὁ Κρ. ἔπρεπε νὰ ἐγκωμιάζηται τοὐλάχιστον δι' ἐμέ, κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν) Σοφ.'Αντιγ.1161. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι τὰ χωρία, ἐν οἷς ἡ μετὰ τοῦ ὡς δοτικὴ δηλοῖ πρόσωπον, εἰς ὃ μόνον περιορίζεται ἡ ἀναφορὰ πράξεώς τινος, π.χ. μακρὰν γὰρ ὡς γέροντι προὐστάλης ὁδὸν (=οὐχὶ διὰ πάντα, ἀλλὰ μόνον διὰ γέροντα) Σοφ.Οἰδ.Κ.20. ἰδ. Δ.Σ. σελ.201, Σημ. 17.

γ') τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον (δοτ. τοῦ ποιητ. αἰτίου ἀντὶ τῆς ὑπὸ μετὰ γεν.) πολλάκις μὲν ἐπὶ τῶν παθητικῶν ῥημάτων, κανονικῶς δὲ ἐπὶ τῶν εἰς τὸς καὶ τέος ῥηματ. ἐπιθέτων τῶν ἐχόντων παθητικὴν σημασίαν. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτ. εἶνε συχνοτάτη μὲν ἐπὶ τῶν παθητ. παρακειμένων καὶ ὑπερσυντελίκων, σπανιωτέρα δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων χρόνων, π.χ. ὥστε τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρῆσθαι περὶ αὐτῶν Ἰσοκρ.4,4. δεῖ διηγήσασθαι τὰ τούτῳ πεπραγμένα περὶ ἡμῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δημ. 29,1. Αἱ Ἀθηναίων νῆες τοῖς Κερκυραίοις οὐχ ἑωρῶντο Θουκ. 1,51. τοῖς ἄλλοις ταῦτ' εὐκτὰ εἴη Ξ. Κυρ. 3,2,25. ποταμός τίς ἐστιν ἡμῖν διαβατέος. Πλείονα περὶ τῆς μετὰ τῶν εἰς τέος ῥηματ. ἐπιθέτων δοτικῆς ἰδ. § 77.

Σημ. 18. Τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον ἐπὶ τῶν παθητ. ῥημάτων συνήθως ἐκφέρεται διὰ τῆς ὑπὸ μετὰ γενικ. Ἡ ἔκφρασις αὕτη εἶνε μὲν ὄντως σαφεστέρα, ἐπειδὴ διὰ ταύτης δηλοῦται ἀκριβῶς τὸ αἴτιον, ἡ δοτικὴ δ' ὅμως εἶνε πολλῷ σημαντικωτέρα, καθόσον δι' αὐτῆς δηλοῦται τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον ὡς συμμετέχον ἅμα τῆς πράξεως ἢ ὠφελούμενον ἐξ αὐτῆς, π.χ. ἐν τῷ «δάμεν Ἕκτορι δίῳ» δὲν ἐκφέρεται μόνον ὅτι ἐνικήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἕκτορος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἕκτορος, ἤτοι δηλοῦται συγχρόνως καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ Ἕκτορ.

δ') ἐπὶ τοῦ α' καὶ β' προσώπου τῶν προσωπ. ἀντωνυμιῶν ἡ δοτ. δηλοῖ συχνάκις τὸ πρόσωπον, τὸ ἐμποιοῦν χαράν, λύπην, εὐαρέστησιν πρὸς τὸν λέγοντα (δοτικὴ τῆς συμπαθείας, ἠθικὴ δοτική), π.χ. ἔλεγεν (ὁ Κῦρος), ὦ μῆτερ, ὡς καλός μοι ὁ πάππος (= πόσον ὡραῖος μοῦ εἶνε ὁ π.,) Ξ. Κυρ. 1,3,2. ὦ παῖ, τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοι οὐ Σακας ἄρξει 14. Σπανιώτερον τίθεται ἡ τοῦ γ' προσώπου δοτική, π.χ. ἐφοβεῖτο Κῦρος μὴ οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ Ξ. Κυρ. 1,4,2.

ε') ἐκ τῆς ῥηθείσης σημασίας τῆς δοτικῆς τοῦ νὰ δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τὸ συμμετέχον τῆς πράξεως ἢ τὸ ὁπωσδήποτε ἔχον πρὸς αὐτὴν σχέσιν προῆλθε καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆς νὰ συνάπτηται μετὰ μετοχῆς α') τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων, β') τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ σκοπεῖν καὶ κρίνεν καὶ τῶν ὁμοίων πρὸς δήλωσιν τοῦ προσώπου, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ὁποῖον ἔχει κῦρος ἢ ἀληθεύει τι, π.χ. Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον Θουκ. 1,24. λέγεται (Κῦρος) καταστρέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέχρι Ἐρυθρᾶς θαλάσσης Ξ. Κυρ. 8,6,20. —πρὸς τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι οἱ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες Θουκ. 1,10. τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν 2,49. Ὁμοίως τίθεται καὶ ἡ μετοχὴ συνελόντι καὶ συνήθως ὡς συνελόντι εἰπεῖν Δημ. 4,7. Ξ. Ἀν. 3,1,38. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον λέγεται συντεμόντι ἰδ. Ἀθήναιον 558,e.

ϛ') κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον συνάπτεται ἡ τοιαύτη δοτικὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετὰ μετοχῆς πρὸς δήλωσιν χρονικοῦ προσδιορισμοῦ, π.χ. ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις Ξ. Ἑλ.2.1,27. Ξενοφῶντι διὰ τῆς μεσογαίας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβευταῖς Ἀν.6,1,10. περιιόντι τῷ ἐνιαυτῷ φαίνουσι πάλιν οἱ ἔφοροι φρουρὰν ἐπὶ τὴν Ἦλιν Ἑλ.3,2,25.

ζ′) ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ χρῆσις τῆς προσωπικῆς δοτικῆς συναπτομένης μετὰ μετοχῆς τῶν ῥημάτων τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τῆς βουλήσεως, ἡδονῆς, πόθου, δυσαρεστήσεως, (βουλομένῳ, ἐθέλοντι ποιητ, ἡδομένῳ, ἀσμένῳ, ἐλπομένῳ, ἀχθομένῳ κτλ.) ἐν συνδέσει ἰδίᾳ μετὰ τοῦ εἶναι καὶ γίγνεσθαι. Καὶ ἐνταῦθα ἡ κατὰ δοτικὴν μετοχὴ δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τὸ διατελοῦν ἐν καταστάσει εὐαρεστήσεως ἢ δυσαρεστήσεως ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς προτάσεως, π.χ. τῷ πλήθει τῶν Πλαταιέων οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι Θουκ.2,3. ἀσμένοις δ' ὅμως ἐγίγνετο (τοῦτο) τοῖς σώφροσι 4,28. ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη Ξ.Κυρ.4,5,21. Ἐνίοτε κεῖται ἡ μετοχὴ μόνη, π.χ. ποθοῦντι προὐφάνης Σοφ.Οἰδ. Κ.1505. Καὶ ἄνευ τοῦ ἐστί, π.χ. ἀλλ' ὅρα, εἴ σοι βουλομένῳ (ἐνν. ἐστίν) ἃ λέγω Πλ. Πολ.358,Δ.

§ 72. β. **Δοτικὴ μετ' ἐπιθέτων.**

Ἐπίθετα μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα εἶνε τάδε

α′) τὰ φιλίας ἢ ἔχθρας καὶ τὰ ὠφελείας ἢ βλάβης σημαντικὰ (φίλος, εὔνους, ἐχθρός, πολέμιος, βλαβερός, χρήσιμος, πρόσφορος, ἄχρηστος κτλ.), π.χ. οἱ πονηροὶ ἔμοιγε δοκοῦσιν ἀλλήλοις ἐχθροὶ μᾶλλον ἢ φίλοι πεφυκέναι Ξ. Ἀπ. 2, 6, 19. οἱ ὅμοιοι τοῖς ὁμοίοις εὔνοί εἰσιν Ξ. Ἀθ.Πολ.3,10.

Σημ. 1. Τὸ πολέμιος, ἐχθρός, φίλος καὶ ἄλλα, λαμβανόμενα ὡς οὐσιαστικά, συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἢ κτητικῆς ἀντωνυμίας, π.χ. Τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται Ξ.Ἀν.3,2,5. Τοῖς ἐκεῖ ἐχθροῖς ἡμῶν λυπηροὶ ὄντες Θουκ.6,18. Τοῖς ὑμετέροις δυσμενέσι Ξ. Ἑλλ.5, 2,33. Οὕτω συχνὰ συντάσσεται τὸ συμφέρον.

β′) τὰ εὐπειθείας, ὑποταγῆς καὶ ἀκολουθίας σημαντικά*,

* Εὐπειθής ὑπήκοος, κατ—, πίσυνος, ἀκόλουθος, ἀκολουθητικός, διάδοχος, ἑπόμενος, ξυν-.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

π.χ. ἵππος εὐπειθὴς τῷ ἡνιόχῳ Πλ.Φαῖδρ.554. ὁ Ἀρμένιος ὑπήκοος ἦν Κυαξάρῃ Ξ.Κυρ.2,4,22. Ἀρίσταρχος διάδοχος Κλεάνδρῳ Ξ.Ἀν.7,2,5.

Σημ. 2. Τὸ ἀκόλουθος, διάδοχος, ἑπόμενος συντάσσονται καὶ γενικῇ, π.χ. ὦ φέγγος ὕπνου διάδοχον Σοφ.Φιλ.867. ἀκόλουθα πάντα ταῦτα ἀλλήλων Ξ.Οἰκ.11,12. ὅσα τῆς τοιαύτης ἐστὶν κατακοσμήσεως ἑπόμενα Πλ.Πολ.271,Ε. Ὁμοίως γενικῇ συντάσσεται καὶ τὸ ὑπήκοος, ἀν-, κατήκοος κατὰ τὰ σύστοιχα αὐτῶν ῥήματα (§ 67.9).

γ΄) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ πρέποντος, ἁρμόζοντος, προσήκοντος καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, οἷον: ἀνάρμοστόν ἐστι τὸ αἰσχρὸν παντὶ τῷ θείῳ Πλ.Συμπ.206. κάλλιστα καὶ πρεπωδέστερα γυναικὶ Ξ.Ἀπ.2,7,10.

δ΄) τὰ προσεγγίσεως καὶ ἐναντιώσεως σημαντικά, π.χ. θνήσκει πλησία τῷ νυμφίῳ Σοφ.Ἀντιγ.761. ὅμοροι ἦσαν τοῖς Δωριεῦσι Ἡρόδ.1,57. ἀντίους πάλιν στῆναι ἀλλήλοις Ξ.π.Ἱππ.3,11. τύραννος.. νόμοις ἐναντίος Δημ.6,72.

Σημ. 3. περὶ τῆς γεν. μετὰ τοῦ ἀντίος καὶ ἐναντίος ἰδ. § 68,ι΄.

ε΄) τὰ μίξεως, κοινωνίας καὶ συγγενείας σημαντικὰ κ.τ.λ. καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, οἷον: συμμιγής, ἄμικτος, κοινός, σύντροφος, συγγενής, μεταίτιος καὶ πολλὰ ἄλλα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων σύν, μετά, ὁμοῦ δηλοῦντα κοινωνίαν, π.χ. κοινόν τι χαρᾷ καὶ λύπῃ δάκρυά ἐστιν Ξ. Ἑλλ.7,1,22. ἡδονὴ ἄμικτος φρονήσει Πλ.Φιλ.16. τοῖς ὕδασι ξύντροφα.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ ἐπιθέτου κοινος καὶ ἄλλων συνθέτων μετὰ τῶν προθέσεων σὺν, μετά, ὁμοῦ σὺν γενικῇ συντασσομένων ἰδ. §68,η΄). Τὸ κοινὸς μετὰ τῆς ἐπὶ σὺν δοτικῇ εἶνε τοπικὸν οἷον: τὸ τ' ἐπὶ πᾶσι κοινὸν καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις=τοῦτο κοινὸν τόσον μεταξὺ πάντων τῶν πραγμάτων, ὅσον καὶ μεταξὺ τούτων Πλ.Θεαίτ.185,Γ.

Σημ. 5. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ συνημμένη μετὰ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς (ἀνάρθρως ὡς ἐπὶ τὸ πολύ), δι' ἧς δηλοῦται ἡ ἔννοια τῆς κοινωνίας (=ὁμοῦ, ἅμα, σύν· δοτικὴ τῆς συνοδείας) π.χ. (ναῦς) ἔλαβον καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσι Θουκ.4,14,5. Πολλοὺς (ἔλεγον) ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις καταχρημνισθῆναι Ξ.Κυρ 1,4,8. Ἐνίοτε προστίθεται τῇ δοτικῇ καὶ ἡ σὺν πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμόν: εἵπετο σὺν αὐτῷ τῷ θώρακι Ξεν.Κυρ.2,2,9.

ϛ΄) τὰ ἰσότητος, ὁμοιότητος, ταὐτότητος καὶ συμφωνίας σημαντικὰ καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, οἷον : ἴσος, ὅμοιος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐμφερής, προσ-, παραπλήσιος, ὁ αὐτός, σύμφωνος διά-, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ, σὺν ἢ μετὰ σύνθετα. οἷον : ὁμόγλωσσος, ὁμώνυμος, ὁμόψηφος, κ.τ.τ. π.χ. χαλεπόν ἐστιν ἴσους τοὺς λόγους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἐξευρεῖν Ἰσοκρ.4,13. ἀνόμοιον ἢ ἑαυτῷ ἢ ἄλλῳ Πλ. Παρμ. 140. ἐμαυτῷ σύμφωνος Γοργ. 482. οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν Ξ Κυρ.2,2,1. τὸν ὁμώνυμον ἐμαυτῷ Δημ.,3,21.

Σημ. 6. Ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἐπιθέτων ἡ δοτικὴ κεῖται πολλάκις βραχυλογικῶς, π.χ. ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα (=εἶχεν ὁμοίαν τῇ τῶν δούλων ἐσθῆτι) Ξ.Κυρ.5,1,4. οὐ καὶ σὺ τύπτει τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοὶ Ἀρφ.Β.636. τὰ αὐτὰ φρονῶ Δημοσθένει Δημ.18,304.

Σημ. 7. Τὸ ὅμοιος καὶ προσφερὴς συντάσσονται σπανιώτατα γενικῇ.

Σημ. 8. Ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων τῆς ὁμοιότητος καὶ ἰσότητος τίθεται οὐχὶ σπανίως ἀντὶ τῆς δοτικῆς ὁ καί, δι' οὗ παρίστανται τό τε παραβάλλον καὶ τὸ παραβαλλόμενον ἀντικείμενον ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τρόπον τινὰ βαθμῷ πρὸς ἄλληλα εὑρισκόμενα π.χ. (ἔλεγε) παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ, Ξ.Κλρ.8,2,14. Λυδοὶ νόμοισι παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες Ἡροδ.1,94. Ὁμοίως τίθεται : ἐν ἴσῳ, ἴσα, ἴσως, ὁμοίως, κατὰ ταὐτὰ καὶ κτλ. π.χ. ὅ τε γνοὺς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη Θουκ.2,60. Οὕτως ἰδίᾳ εὑρίσκονται ἐν τῷ πεζῷ Ἀττ. λόγῳ τὰ παραβολ. ἐπιρρήματα ὡς, ὥσπερ μετὰ τὸ ἴσος, ὁ αὐτός, π.χ. τὸ γείτονι ἆρ' οὐχ' ὁ αὐτὸς ὅρος ὥσπερ τῷ πατρί ; Πλ. Λυσ.209,Γ.

Σημ. 9. Τὸ ἀδελφὸς συντάσσεται μετὰ δοτ. ἢ γενικῆς.

§ 73. γ. **Δοτικὴ μετ' ἐπιρρημάτων.**

Ἐπιρρήματα μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα εἶνε :

α') τὰ εὐπειθείας καὶ ἀκολουθίας καὶ συναφῆς σημαντικά,* π.χ. δοκεῖ τούτοις ἑξῆς εἶναι Πλ.Κρατ.399,Δ. ναιετάουσι.. σχεδὸν ἀλλήλῃσιν ι,23.

Σημ. 1. Τὸ ἑξῆς καὶ ἐφεξῆς, σχεδὸν συντάσσονται καὶ γενικῇ, π.χ. τοῦ Πλούτωνος ἑξῆς Ἀρφ. βατ.765. ἰδ. § 70,5.

β') τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ πρέποντος, ἁρμόζοντος, προσήκοντος : πρεπόντως, ἀπρεπῶς, εἰκότως (ποιητ.) π.χ. ἀπουσίᾳ εἶπας εἰκότως ἐμῇ Αἰσχλ.Ἀγ.889.

Σημ. 2. Τὸ πρεπόντως εὕρηται ἐνίοτε καὶ γενικ. συντασσόμενον, π.χ. πρεπόντως τῶν πραξάντων Πλ.Μενέξ.239,Γ.

---

* εὐπειθῶς, ἑπομένως, ἀκολούθως, ἑξῆς, ἐφεξῆς, σχεδόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ') τὰ προσεγγίσεως σημαντικά, π.χ. ἡ δὲ σταθεῖσα τῷ τεκόντι πλησίον Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 1551.

δ') τὰ μίξεως καὶ κοινωνίας σημαντικά : σύμμιγα, ἅμα, ὁμοῦ καὶ τὰ ποιητικὰ μίγα καὶ μίγδα, π.χ. μίγδ' ἄλλοισι θεοῖσι Θ. 437. ἥξει Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ Θουκ. 2,54. τὸ ὕδωρ ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ 7,84.

ε') τὰ ἰσότητος, ὁμοιότητος, ταὐτότητος, συμφωνίας καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, π.χ. μέθην καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττομαι Ξ. Ἱέρ 6,3. ὁμολογουμένως τοῖς εἰρημένοις ἀπήει Ἀπολ. 27. ὡς δ' αὕτως τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται Ἡροδ. 2,67.

στ') ἐν γένει πᾶν ἐπίρρημα παραγόμενον ἐξ ἐπιθέτου μετὰ δοτικῆς συντασσομένου, π.χ. δυσμενῶς εἶχον αὐτοῖς Ξ. Ἀπ. 3,5,2.

Σημ. 3. Καὶ τὰ ἐπιρρήματα δέχονται τὰς συντακτικὰς ποικιλίας τῶν ἐξ ὧν παράγονται ἐπιθέτων, π.χ. ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους ἔχειν Ξ. Κυρ. 3,3,10. οἱ Ἠλεῖοι δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτοὺς Ἑλλ. 7,1,26

§ 74. δ. Δοτικὴ μετ' οὐσιαστικῶν.

Προσημείωσις. Ὡς ἐν § 70 εἴδομεν, ἡ δοτικὴ δὲν ἀναφέρεται, ὡς ἡ αἰτιατ. καὶ γενική, εἰς ἕνα μόνον ὅρον τῆς προτάσεως ἀλλ' εἰς τὴν ὅλην πρότασιν. Ὑπάρχουσι δ' ὅμως παραδείγματα, ἐν οἷς ἡ δοτικὴ ἀναφέρεται εἰς οὐσιαστικὸν μόνον.

Οὐσιαστικὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα εἶνε :

1) τὰ παραγόμενα ἐκ ῥημάτων δοτικῇ συντασσομένων, π. χ. Πλ. Σοφ. 257, Α ἔχει κοινωνίαν ἀλλήλοις ἡ τῶν γενῶν φύσις. Δημ. 18,309 τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. Θουκ. 4,23 ἐπιδρομὴ τῷ τειχίσματι (κατὰ τὸ ἐπιτρέχειν τινί). Πλ. Φαίδ. 109, Α ὁμοιότης ἑαυτῷ Εὐθύφ. 15, Α τὰ παρ' ἡμῶν δῶρα τοῖς θεοῖς. Ἀπολ. 30, Δ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ἡμῖν. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 207, 1).

2) οὐσιαστικὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων δοτικῇ συντασσομένων, ἐπειδὴ ἐπίθετον μετὰ τοῦ συνδετικοῦ εἶναι ἰσοδυναμεῖ ῥήματι, π.χ. γ, 49 ὁμηλικίη ἐμοὶ αὐτῷ. Ξ. Ἱερ. 6,3 εὔνοιαν ἐμοί.

3) οὐσιαστικά, ἰδίᾳ ῥηματικά, ἅτινα ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σημασίαν παθητικήν· ἡ τοιαύτη δοτικὴ καλεῖται ὀργανική, π.χ. Σοφ. Οἰδ. Κ. 1027 τὰ γὰρ δόλῳ τῷ μὴ δικαίῳ κτήματ' (=κεκτη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένα) οὐχὶ σῴζεται. Πολ.280,Δ τὰς κλοπὰς καὶ τὰς βίᾳ πράξεις. νόμ. 717,Α ἡ τοῖς βέλεσιν ἔφεσις.

Σημ. 1. Ἀξία σημειώσεως εἶνε ἡ χρῆσις τῆς δοτικῆς ἐπὶ ὀνομάτων, παραγομένων ἐκ ῥημάτων μὴ συντασσομένων δοτικῇ, ὅπερ προῆλθεν ἀναμφιβόλως ἐκ συντομίας τῆς προτάσεως, π.χ. Λυσ.19,22 προσδεῖν ἔφη (ἐνν. τοῦ ἀργυρίου) πρὸς τὸν μισθὸν τοῖς πελτασταῖς (ὑπῆρχεν ἐν τῷ νῷ τοῦ συγγραφέως μετοχὴ ἢ ῥηματικὸν ἐπίθετον δοτέον). Εὐρ. Ὀρ. 363 ἐκ δὲ κυμάτων ὁ ναυτίλοισι μάντις (ὤν) ἐξήγγειλέ μοι.

Σημ. 2. Ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν ἡ μετ' οὐσιαστικοῦ σύνταξις τῆς δοτικῆς εἶνε φαινομένη μόνον. ἰδ. Δ.Σ.σελ.209, Σημ. 2.

Σημ. 3. Ἐνίοτε τίθενται δύο δοτικαί, ὧν ἡ πρώτη προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τῆς δευτέρας ὡς διὰ προσδιορισμοῦ κατὰ παράθεσιν: Εὐρ. Μ.991 παισίν . . ὄλεθρον βιοτᾷ προσάγειν. Ἡρόδ.2,18 μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ

§ 75. **Δοτικὴ μετὰ ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων.**

1. Ἡ τοῦ πράγματος δοτικὴ ἀναφέρεται, ὡς καὶ ἡ προσωπική, εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἀλλ' ἐνῷ αὕτη δηλοῖ ζωηρὰν πρὸς τὴν πρότασιν ἀναφοράν, ἐκείνη ἐκφέρει ἀκριβέστερον μόνον προσδιορισμὸν αὐτῆς. Δηλοῖ δὲ ἡ τοῦ πράγματος δοτική :

2. Α') τὸ μέσον ἢ τὸ ὄργανον, δι' οὗ τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ τι, ἢ δι' οὗ γίνεταί πρᾶξίς τις (δοτικὴ ὀργανική): Θουκ.4,43 βάλλειν λίθοις. Πλ.Πολ.430,Α ἐπαιδεύομεν (τοὺς στρατιώτας) μουσικῇ. Ξ.Ἀν.1,8,24 Κῦρος ἀπέκτεινε τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην.

Σημ. 1. Περὶ τῆς ὀργαν. δοτικῆς μετ' οὐσιαστικῶν ἰδ. § 76,3.

Σημ. 2. Ὅταν τὸ μέσον πρέπῃ νὰ ἐξενεχθῇ ἀκριβέστερον, τίθεται ἡ πρόθεσις διὰ σὺν γενικῇ. Ἡ μὲν δοτικὴ δηλοῖ τὸ ἀντικείμενον ὡς συμμετέχον τῆς πράξεως, προσωπικῶς τρόπον τινὰ συνεργοῦν, τὸ ἐξωτερικὸν ὄργανον, ἡ δὲ διὰ σὺν γεν. δηλοῖ ἁπλῶς ὄργανον : Πλ.Θεαίτ.184,Γ Οὐ δι' ὀφθαλμῶν ὁρῶμεν, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ, οὐδὲ δι' ὤτων ἀκούομεν ἀλλὰ τῇ ψυχῇ. Προσέτι καὶ ἄλλαι προθέσεις (ἐν, σύν, ἐκ, ἀπό, ὑπό) τίθενται πρὸς δήλωσιν τοῦ μέσου, ἀλλ' αὗται παριστῶσι τὴν σχέσιν ταύτην μᾶλλον τοπικήν, : Σοφ. Ἀντιγ. 764 ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρῶν (τὸ ὁρώμενον ἀντικείμενον ἀποτυποῦται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς). Σοφ. Φ. 1393 ἐν λόγοις πείθειν. Οἰδ.Κ. 1663 σὺν νόσοις ἀλγεινὸς ἐξεπέμπετο. Β,374 πόλις χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσιν ἁλοῦσα. Σοφ.Φιλ.91 ἐκ τέχνης πράσσειν κακῆς. Δημ.4,34 ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ. Ὁμοίως: ἀπὸ στόματος, ἀπὸ γλώσσης εἰπεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Καὶ πρόσωπα δὲ καὶ προσωπικὰ ὄντα, λαμβανόμενα ὡς πράγματα παρίστανται ἐνίοτε διὰ τῆς δοτικῆς ὡς ὄργανον, π.χ. Θουκ. 1,25 Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν. Ἀν. 1,8,1 ἐλαύνων ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ. Συνηθέστατα ἐν στρατιωτικαῖς φράσεσι ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων, (δοτικὴ τῆς συνοδείας): στόλῳ, ναυσίν, στρατιώταις, κτλ. Θουκ. 1,61 ἐπορεύοντο τρισχιλίοις μὲν ὁπλίταις ἑαυτῶν ἱππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις. 102 Ἀθηναῖοι ἦλθον πλήθει οὐκ ὀλίγῳ. Ξ. Ἀν. 1, 7,14 Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι. Ἐνίοτε δὲ προστίθεται τῇ δοτικῇ καὶ ἡ σὺν ἢ τὸ ἅμα : Ξ. Ἀν. 1,8,1 βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται. Ἡρόδ. 6,118. Δᾶτις πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίαν.

4. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ μετὰ τοῦ χρῆσθαι δοτικὴ (ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ νομίζειν) δηλοῦσά τι ὡς μέσον· τὸ δὲ ἀντικείμενον, τὸ δηλοῦν τὸν σκοπόν, πρὸς ὃν μεταχειρίζεταί τις αὐτό, τίθεται, ἐὰν δὲν εἶνε ἀντωνυμία, ὡσαύτως κατὰ δοτικὴν (δοτικὴ κατηγορηματικὴ) δυνάμει ἕλξεως, ἄλλως τίθεται κατ' αἰτιατικὴν (§ 60, Σημ. 3.): Εὐρ. Μ. 240 δεῖ (γυναῖκα) μάντιν εἶναι, μὴ μαθοῦσαν οἴκοθεν, ὅτῳ μάλιστα χρήσεται ξυνευνέτῃ. Ὁμοίως: χρῶμαί σοι πιστῷ φίλῳ, καὶ ὡς πιστῷ φίλῳ. Ἡρόδ. 4,117 φωνῇ νομίζουσι (εἰσὶ συνειθισμένοι) Σκυθικῇ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 211, 4.

Σημ. 3. Τὸ καταχρῆσθαι καὶ διαχρῆσθαι (ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ κτείνειν) συντάσσονται αἰτιατικῇ: Ἡρόδ. 6,1. Θουκ. 1,126. Ξ. Ἀπ. 4,2,17.

5. Περὶ τῶν ῥημάτων, ἐφ' ὧν εἶνε συνήθης ἡ ὀργανικὴ δοτ. κτλ. ἰδ. σελ. 21,15. Ἐντεῦθεν αἱ ἐπιρρηματικαὶ φράσεις τῷ λόγῳ, τῷ ἔργῳ, τῷ ὄντι, τῇ ἀληθείᾳ, ἀριθμῷ, ὀνόματι (ἀντὶ τῆς συνηθεστέρας αἰτιατ. ὄνομα), ταύτῃ, ᾗ. Τινὰ τῶν εἰρημένων ἐκεῖ ῥημάτων συντάσσονται ἐνίοτε καὶ μετὰ προθέσεων, ἐξ καὶ ἀπό : Ξ. Ἀπ. 3,5,6. Θουκ. 1,10 (οἶμαι) διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως τῆς πόλεως.

Σημ. 4. Καὶ ἡ ὕλη δέ, ἐξ ἧς γίνεταί τι, καὶ τὸ τίμημα, ἀνθ' οὗ λαμβάνεταί τι, θεωροῦνται ἐνίοτε ὡς ἁπλοῦν μέσον, π.χ. χρυσῷ δ' ἐπὶ χείλεα κεκράανται ο, 116· αἱ πύλαι κεράεσσι τετεύχαται τ, 563. (Περὶ τοῦ ῥεῖν ὕδατι, πρὸς ὃ ὅμοιον εἶνε καὶ τὸ νίφειν χρυσῷ, ἰδ. § 60, 3, α').

6. Β') δηλοῖ ἡ δοτικὴ αἴτιον πειστικὸν ἢ προτρεπτικὸν ἢ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀναγκαστικόν : φόβῳ ἀπῆλθον· εὐνοίᾳ ἀδικίᾳ, φόβῳ, ὕβρει ποιεῖν τι. Πλ. Ἀπολ.26,Ε Μέλητος δοκεῖ τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ γράψασθαι. Θουκ.3,98 τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους· ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ψυχικοῦ παθήματος καὶ ὑπεροχῆς σημαντικῶν ῥημάτων:* Πλ. Ἱπ.μείζ.285,Ε εἰκότως σοι χαίρουσιν. Ξ.Κυρ.3,3,2 Πλ.Φαίδ.63,Β οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ. Ἀπ 2,1,31 τοῖς πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι. Σοφ.Αἴ.1043 κακοῖς γελῶν. — Ξ. Ἑλλ.7,3, 6 πάντας ὑπερβεβλήκασι τόλμῃ Ἀπ.2,7,7 ἰσχύειν τοῖς σώμασι.

Σημ. 5. Ἡ δοτικὴ καθ' ἑαυτὴν δηλοῖ τὸ ἀντικείμενον συμμετέχον μόνον τῆς πράξεως (ἐξωτερικὸν αἴτιον)· ὅταν δὲ πρέπῃ νὰ δηλωθῇ τὸ αἴτιον ὡς τὸ κύριον αἴτιον (ἐσωτερικὸν ἀναγκαστικόν), τότε τίθενται προθέσεις μετὰ τῶν οἰκείων πτώσεων, καὶ συνηθέστατα μὲν ἡ διὰ μετ' αἰτιατικῆς, πολλάκις δὲ ἡ ὑπὸ μετὰ γενικῆς: ὑπὸ δέους φωνὴν ἔρρηξε· παρὰ ποιηταῖς δὲ τίθενται καὶαὶ προθέσεις ἀμφὶ, περὶ σὺν δοτικῇ: Εὐρ.Ὀρ.825. Ἀνδρ.490. ἱκετ. 1125. ἰδ. τὴν διδασκαλίαν περὶ τῶν προθέσεων. Ἐπὶ δὲ τῶν ψυχικοῦ παθήματος σημαντικῶν ῥημάτων (τινῶν μὲν ἐνίοτε, ἄλλων δὲ συχνότερον) τίθεται ἡ ἐπὶ σὺν δοτικῇ· πολλάκις μὲν τὸ στέργειν, συνήθως δὲ τὸ ἀγαπᾶν συντάσσεται αἰτιατικῇ· λέγεται δὲ καὶ βαρέως, χαλεπῶς φέρειν τι.

Σημ. 6. Τινὰ τῶν ψυχικοῦ παθήματ. σημαντ. ῥημ. δέχονται τὸ αἴτιον κατὰ γεν. (ἰδ. § 67,11) ; Πλ.Κρ.43, Β πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου. Ξ.Κυρ.5,4,32 τοῦ πάθους ᾤκτιρεν αὐτόν.

7. Γ΄) ἀναφοράν, τὸ κατά τι ἐπὶ ἐπιθέτων (μετοχῶν) παντὸς εἴδους μετὰ τοῦ εἶναι ἢ ἄνευ αὐτοῦ: Ξ.Κυρ.2,3,6 ἐγὼ οὔτε ποσίν εἰμι ταχὺς οὔτε χερσὶν ἰσχυρός. Ἀν.2,6,9 στυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ τραχύς. Ἰσοκρ.10,37 (Θησεὺς) διετέλεσε τὸν βίον τῇ μὲν ἐξουσίᾳ τυραννῶν, ταῖς δὲ εὐεργεσίαις δημαγωγῶν.

8. Δ΄) τὸ μέτρον ἐπὶ τῶν παραθετικῶν καὶ τὸν ἐχόντων ἔννοιαν παραθετικὴν (δοτικὴ τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς). ἐνταῦθα ἡ δοτικὴ δηλοῖ τὸ κατὰ πόσον ῥηματική τις ἢ ἐπιθετικὴ ἔν-

---

* Ἥδεσθαι, ἀγανακτεῖν, ἄχθεσθαι, χαλεπαίνειν, αἰσχύνεσθαι, ἀγάλλεσθαι, γελᾶν, ἐπαίρεσθαι, γαυριᾶν, λυπεῖσθαι, σεμνύνεσθαι, ἐκπλήττεσθαι, κατα-, ἐλπίζειν, στέργειν καὶ ἀγαπᾶν, ἀρέσκεσθαι, ἀρκεῖσθαι, δυσφορεῖν, χαλεπῶς (βαρέως) φέρειν, κτλ. Ὑπερτερεῖν, προέχειν, διαφέρειν, ἰσχύειν, ὑπερ—, εὔρωστον, ἰσχυρὸν εἶναι καὶ τὰ τούτοις ὅμοια καὶ ἐναντία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοια εἶνε μείζων ἢ ἐλάσσων ἑτέρας : Ἡρόδ.6,89 ὑστέρισαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης (=ἦλθον κατὰ μίαν ἡμέραν βραδύτερον τῆς ὡρισμένης). Ἀντιφ.4,δ,3 τούτῳ τῷ παντὶ προέχομεν. Ἀρφ.Β. 18. ἐνιαυτῷ πρεσβύτερος.

Σημ. 7. Περὶ τῆς σπανιωτέρας αἰτιατικῆς μετὰ τῶν παραθετικῶν καὶ τῶν παραθετικὴν ἔννοιαν ἐχουσῶν φράσεων ἰδ. § 60,6·

9. Ε΄) τρόπον, οἷον: τούτῳ τῷ τρόπῳ, παντὶ τρόπῳ, κτλ.: Ξ.Κυρ.1,2,2 βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι. Ἀν.1,7,4 κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν. Οὕτω καὶ αἱ ἐπιρρηματικαὶ φράσεις (ἄνευ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ) δίκῃ, ἐπιμελείᾳ, κομιδῇ, δημοσίᾳ (δηλ.ὁδῷ) : ἰδίᾳ (δηλ. ὁδῷ)· σπουδῇ, εἰκῇ, ἡσυχῇ, κτλ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.213,9.

Σημ. 8. Ἐνίοτε προστίθεται τῇ δοτικῇ ἡ πρόθεσις σύν : σὺν τέχνῃ, σὺν τάχει, σὺν ὕβρει κτλ. ποιεῖν τι.

Σημ. 9. Ἀντὶ τῆς δοτικῆς τοῦ τρόπου τίθενται πολλάκις αἱ προθέσεις ἐκ, ἀπό, μετά, διὰ (ἰδ. διδασκαλίαν περὶ προθέσεων) σὺν γενικῇ ἢ κατὰ ἢ πρὸς σὺν αἰτιατικῇ, ἰδίᾳ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἐπιθετ. προσδιοριμός : Δημ. 3,7 ἐκ παντὸς τρόπου. Θουκ. 2,18 ἐπῆλθον διὰ τάχους· Πλ. Εὐθ.282 ἡ σοφία οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις.—Πλ.Κρατ. 417, κατ' ἄλλον τρόπον. Φιλ.92 ἡμᾶς πρὸς βίαν (=βίᾳ) χειρώσεται. — κατὰ κράτος κτλ.

ΤΡΙΤΟΝ ΔΟΤΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΗ

§ 76. Δοτικὴ μετὰ ῥημάτων.

1. Πρὸς δήλωσιν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ γίνεταί τι, τίθεται δοτικὴ οὐσιαστικοῦ σχεδὸν μόνον παρὰ ποιηταῖς καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐπικοῖς, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ τίθενται συνήθως αἱ προθέσεις ἐν, ἀμφί, περί, ἐπί, παρά, πρός, ὑπὸ σὺν δοτικῇ (παρὰ ποιηταῖς καὶ ἡ ἀνὰ σὺν δοτικῇ) : αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς εὗδε μυχῷ κλισίης Ι,663. στὰς μέσῳ ἕρκεϊ Ω,306. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ἀπροθέτου δοτ. περιωρίσθη μόνον ἐπὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων, : Ἐλευσῖνι, Ῥαμνοῦντι, Πλαταιαῖς, Δελφοῖς, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰς—οι καὶ—σι ληγόντων, ἅτινα ἐν ἀρχῇ ἦσαν τοπικαὶ πτώσεις : Μεγαροῖ, οἴκοι, Φαληροῖ, Πλαταιᾶσι, Ἀλωπεκῆσι: φαμὲν Μαραθῶνι μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ Θουκ. 1,73. στήλας δὲ στῆσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμῷ καὶ Ἀθήναις 5,18. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ φράσει πάσῃ γῇ Ξ.Πολ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀθην.1,5. Σχεδὸν δὲ πάντοτε λέγεται κύκλῳ· ἐπίσης ἄνευ προθέσεως ἐκφέρονται ἔν τε τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ τῇ ποιήσει καὶ αἱ ἐπιρρηματικῶς λαμβανόμεναι ἀντωνυμίαι ᾗ, τῇ, τῇδε, ταύτῃ κτλ.

Σημ. 1. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ῥηθέντων ὀνομάτων προστίθεται ἐνίοτε ἡ ἐν : Λυκοῦργ.104 ἐν Μαραθῶνι. Πλ.Μενέξ. 241, Γ ἐν Πλαταιαῖς.

2. Πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ γίνεταί τι, τίθεται ἡ δοτικὴ τῶν χρονικῶν οὐσιαστικῶν (ἡμέρα, νύξ, μήν, ἔτος κτλ.) Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἡ τοιαύτη δοτικὴ συνάπτεται μετ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ ἢ καὶ μετὰ γενικῆς: Πλ.νόμ.952,Ε ἔτους ὥρᾳ. Ξ. Ἑλλ.3,3,25 περιιόντι τῷ ἐνιαυτῷ. Ἀν.4,8,1 τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο. Θουκ.4,25 τῇ δ' ὑστεραίᾳ. 2,2 τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει.

Σημ. 2. Τὰ τῶν ἑορτῶν ὀνόματα τίθενται συνήθως κατὰ δοτικὴν ἁπλῆν, σπανίως δὲ μετὰ τῆς ἐν: Διονυσίοις, Ἐλευσινίοις. Ἀρφ. Νεφ.988 ὀρχεῖσθαι Παναθηναίοις. Τὸ ἐπιρρηματικὸν χρόνῳ σημαίνει συνήθως μετὰ παρέλευσιν χρόνου, μετὰ μακρὸν χρόνον, οἷον: Θουκ.1,98 καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν παρὰ ποιηταῖς δὲ εὕρηται καὶ ἐν χρόνῳ Σοφ. Οἰδ.τ.613.

Σημ. 3. Ἡ πρόθεσις ἐν προστίθεται συνήθως α') ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν κεῖται ἄνευ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ, οἷον ; ἐν ἡμέρᾳ· ἐν νυκτί· ἐν θέρει. κτλ. ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ οὐσιαστικῶν μὴ ἐχόντων καθ' ἑαυτὰ χρονικὴν ἔννοιαν: ἐν πολέμῳ· ἐν εἰρήνῃ· πολλάκις δὲ καὶ ὅταν παράκειται δεικτικὴ ἀντωνυμία ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμός: ἐν τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ. β') ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ἡ χρονικὴ περίοδος, ἐντὸς τῆς ὁποίας γίνεταί τι· ὅθεν ἐπὶ οὐσιαστικῶν συνημμένων μετ' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν καὶ τῶν ἐπιθέτων ὀλίγος, μικρός, πολὺς καὶ τῶν ὁμοίων, οἷον ; Ξ. Ἀν. 4,8,8 διήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις. Ἀντὶ τῆς ἐν μετὰ δοτικῆς τίθεται ἐνίοτε τὸ ἐντός μετὰ γενικῆς: ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν.

Σημ. 4. Ἡ διαφορὰ τῆς δοτικῆς, γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς ἐπὶ χρόνου σαφῶς καταφαίνεται ἐν τῷδε τῷ παραδείγματι : «ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ταύτης τῆς ἡμέρας, ταύτην τὴν ἡμέραν οἱ Ἕλληνες καλῶς ἐμαχέσαντο», ἐν ᾧ ἡ μὲν δοτικὴ δηλοῖ τὸν χρόνον ὡς συμμετέχοντα τῆς πράξεως, περιλαμβάνοντα καὶ οἱονεὶ φέροντα ἐν ἑαυτῷ τὴν πρᾶξιν, ἡ δὲ γενικὴ τὸν χρόνον ὡς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς πράξεως (§ 67,18,β'), ἡ δὲ αἰτιατικὴ τέλος τὸ μῆκος τοῦ χρόνου.

§ 77. **Συντάξεις τῶν εἰς —τὸς καὶ —τέος ῥηματικῶν ἐπιθέτων.**

1. Τὰ εἰς —τὸς καὶ —τέος ῥηματικὰ ἐπίθετα σχηματίζον-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται ἐκ ῥημάτων μεταβατ. καὶ ἀμεταβάτων καὶ ἔχουσι τὰ μὲν εἰς —τὸς ἐν γένει παθητικὴν σημασίαν, δηλοῦντα ἢ τὸν παθόντα τὸ ὑπὸ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος σημαινόμενον, ὅτε ἰσοδυναμοῦσι τῇ μετοχῇ τοῦ παθητ. παρακειμένου, ἢ τὸν δυνάμενον ἢ ἄξιον νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος σημαινόμενον, ὅτε ἰσοδυναμοῦσι τοῖς εἰς—ιμος ἐπιθέτοις, π.χ. ποιητὸς (= πεποιημένος) — ἁλωτὸς (=ἁλώσιμος, δυνάμενος ἁλῶναι).

Σημ. 1. Τινὰ τῶν εἰς—τὸς ἔχουσι καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν, ἰδίᾳ τὰ μετὰ τοῦ ἀποφατικοῦ α σύνθετα, οἷον: ἄπρακτος= οὐδὲν πράξας.

2. Τὰ ἐκ τῶν μεταβατ. ῥημάτων, ἤτοι τὰ ἐκ τῶν μετ' αἰτιατικῆς συντασσομένων ῥημάτ. παραγόμενα ῥηματικὰ ἐπίθετα εἰς — τὸς συντάσσονται ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἐπίθετον, συμφωνοῦντα κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρονται, π.χ. ὁ Πειραιεὺς ἀφύλακτος ἦν· τινὰ δ' ὅμως ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων σχηματιζόμενα συντάσσονται ἀπροσώπως, δηλ: τίθενται κατ' οὐδέτερον γένος μετὰ τοῦ ἐστὶ καὶ ἰσοδυναμοῦσι τῷ δυνατὸν ἢ ἄξιόν ἐστι καὶ ἀπαρεμφάτῳ, οἷον: οὐ βιωτόν μοί ἐστι (= οὐκ ἄξιόν μοί ἐστι ζῆν) Ἀρφ.Λυσ.656. ἆρα γρυκτόν ἐστιν ὑμῖν; (=δυνατόν ἐστιν ὑμῖν γρῦξαι) Ἀχ.656.

Σημ. 2. Ὁμοίαν ἀπρόσωπον σύνταξιν δέχονται καὶ τὰ εἰς—σιμος ῥηματικά, π.χ. οὐκ ἔστιν οἱ βιώσιμον (= οὐκ ἔστι αὐτῷ δυνατὸν ζῆν) Ἡρόδ.1,45. πλωϊμώτερα ἐγένετο (=ῥᾷον ἐγένετο πλεῖν) Θουκ.1,8.

3. Τὰ εἰς—τέος σημαίνουσι τὸν ὀφείλοντα νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥημάτ. θέματος δηλούμενον, οἷον: τιμητέος ὁ ἀνήρ, καὶ συντάσσονται τὰ μὲν ἐκ μεταβατικῶν, ἤτοι τὰ ἐκ τῶν αἰτιατικῇ συντασσομένων ῥημάτων παραγόμενα, ἢ ἀπροσώπως, δηλ. κατ' οὐδέτερον γένος -τέον, -τέα (§ 16,3), ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἔννοια τοῦ ῥηματικοῦ ἐπιθέτου, ἢ προσωπικῶς, ὅταν πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ τὸ ὑποκείμενον, καὶ ἰσοδυναμοῦσι τῷ δεῖ καὶ ἀπαρεμφάτῳ· τὰ δὲ ἐξ ἀμεταβάτων ῥημάτων παραγόμενα τίθενται πάντοτε ἀπροσώπως, ἰσοδυναμοῦντα ὡσαύτως τῷ δεῖ καὶ ἀπαρεμφάτῳ.

4. Τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ἤτοι τὸ πρόσωπον, ὅπερ ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρᾶξιν, τίθεται κατὰ δοτικὴν κατὰ τὰ ἐν § 71, γ'), τὸ δὲ ἀντικείμενον ἐπὶ τῆς ἀπροσώπου συντάξεως τῶν εἰς—τέος καθ' ἣν πτῶσιν συντάσσεται τὸ ἐξ' οὗ παράγεται ῥῆμα: Ξ.Οἰκ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7,35 οἷς ἂν ἔνδον ἔργον ἐργαστέον, τούτων σοι ἐπιστατητέον (ἐπιστατεῖν τινός) καὶ τὰ εἰσφερόμενα ἀποδεκτέον. Δημ. 1,17 φημὶ δὴ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀποθετ. ῥημάτων παραγομένων: Πλ. Φαίδ. 90,Ε προθυμητέον ὑγιῶς ἔχειν (ἐκ τοῦ προθυμεῖσθαι σὺν ἀπαρεμφάτῳ). Σοφ. Ἀντιγ. 678 οὔτε γυναικὸς οὐδαμῶς ἡσσητέα (ἐκ τοῦ ἡσσᾶσθαί τινος). Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ ἐστὶ ἰδ. § 19, 6).

Σημ. 3. Τὰ εἰς — τέος ῥηματ. ἐπίθετα τὰ παραγόμενα ἐκ ῥημάτων, ὧν ὁ μέσος τύπος ἔχει σημασίαν παθητικὴν ἅμα καὶ αὐτοπαθῆ ἢ ἀμετάβατον, ἔχουσιν ἐπὶ τῆς ἀπροσώπου συντάξεως διπλῆν ἐπίσης σημασίαν καί, ὅταν προστεθῇ ἀντικείμενόν τι, διπλῆν σύνταξιν, οἷον: πειστέον ἐστὶν αὐτὸν (=δεῖ πείθειν ἢ πεῖσαι αὐτὸν ἐκ τοῦ πείθω τινὰ) καὶ πειστέον ἐστὶν αὐτῷ (=δεῖ πείθεσθαι ἢ πεισθῆναι αὐτῷ). . ἀπαλλακτέον ἐστὶν αὐτὸν τοῦ κακοῦ (ἐκ τοῦ ἀπαλλάττειν τινὰ τοῦ κακοῦ) καὶ: ἀπαλλακτέον ἐστὶν ἡμῖν τοῦ ἀνθρώπου (ἐκ τοῦ ἀπαλλάττεσθαί τινος).

Σημ. 4. Οὐχὶ σπανίως τίθεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον ἐπὶ τῶν εἰς—τέον ῥηματικῶν κατ' αἰτιατικήν, διότι ἐνυπάρχει ἐν αὐτοῖς ἡ ἔννοια τοῦ ἀπροσώπου δεῖ καὶ ἀπαρεμφάτου. Ἐνταῦθα ἡ ὁριστικὴ ἐστὶ παραλείπεται, οἷον: Θουκ. 1,72 ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι τῶν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους. Πλ. Γοργ. 507,Δ τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον καὶ ἀσκητέον. Ἐνίοτε δὲ εὕρηνται ἀμφότεραι αἱ συντάξεις ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, π.χ. Θουκ. 8,65 οὔτε μισθοφορητέον εἴη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις.

Σημ. 5. Πολλάκις καὶ ἡ τῶν ῥηματικῶν ἐπιθέτων σύνταξις μεταπίπτει εἰς ἀπαρέμφατον: Πλ. Κρίτ. 51,Γ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις, ἢ πείθειν αὐτήν.

Σημ. 6. Ἐπὶ τῆς ἀπροσώπου συντάξεως τῶν εἰς —τός, —τέος καὶ— σιμος, οὐχὶ σπανίως τίθεται ὁ πληθυντ. ἀριθμὸς ἀντὶ τοῦ ἑνικοῦ (ἰδ. § 16,3): λ,456 οὐκέτι πιστὰ γυναιξίν. Θουκ. 4,1 ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι. Ἡρόδ. 3,109 οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι.

II. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ

§ 78. **Σημασία καὶ σύνταξις τῶν προθέσεων.**

1. Ἐπειδὴ αἱ προθέσεις συνάπτονται μετὰ πτώσεων, εὕρηνται ἐν στενῇ πρὸς αὐτὰς σχέσει· τούτου δὲ ἕνεκα εὐθὺς μετὰ τὴν περὶ τῶν πτώσεων διδασκαλίαν ἕπεται ἡ περὶ τῶν προθέσεων. Καὶ κοινὸν μὲν πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν αἱ πτώσεις καὶ αἱ προθέσεις τοῦτο,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτι ἐκφέρουσι σχέσεις οὐσιαστικοῦ πρὸς τὸ κατηγόρημα τῆς προτάσεως, διαφέρουσι δὲ ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖναι μὲν δηλοῦσι σχέσεις ὅλως γενικάς, αὗται δὲ μᾶλλον ὡρισμένας, ἤτοι ἐκφέρουσιν ἀκριβέστερον καὶ ἐναργέστερον τὰς σχέσεις **τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τῆς αἰτίας** καὶ τοῦ **τρόπου**.

2. Αἱ προθέσεις ἐν ἀρχῇ ἐδήλουν **τοπικὰς σχέσεις**· ἐκ δὲ τούτων προῆλθον αἱ **χρονικαὶ** καὶ κατόπιν αἱ **αἰτιολογικαὶ** καὶ **τροπικαί**· διὸ ἅπασαι αὗται αἱ σχέσεις ἐννοίας οὐσιαστικοῦ πρὸς τὸ κατηγόρημα ἐκφέρονται διὰ τῶν αὐτῶν προθέσεων, οἷον: **πρὸ τῶν πυλῶν** ἔστη καὶ **πρὸ ἡμέρας ἀπῆλθεν· ἐκ τῆς πόλεως ἀπέφυγεν** καὶ **ἐκ τοῦ πολέμου ἐγένετο εἰρήνη· ὑπὸ γῆς οἰκεῖν** καὶ **ὑπό τινος ἀποθανεῖν** καὶ **ὑπ' αὐλοῦ χορεύειν· ἀπὸ πόλεως ἐλθεῖν** καὶ **ἀπὸ προσόδων τρέφειν τὸ ναυτικὸν** καὶ **ἀπό τινος καλεῖσθαι** κτλ.

3. Ἡ μετὰ τῶν πτώσεων σύνταξις τῶν προθέσεων ὁρίζεται πρῶτον μὲν ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν τῶν πτώσεων, εἶτα δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐν ταῖς προθέσεσι κειμένης ἐννοίας· εἶνε δὲ ἐσφαλμένη ἡ γνώμη ὅτι ἡ χρῆσις ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πτώσεως πρὸς δήλωσιν ὡρισμένης σχέσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προθέσεως, διότι, ἂν τοῦτο ἦτο ἀληθές, πρόθεσίς τις πάντοτε θὰ συνετάσσετο μετὰ μιᾶς μόνον καὶ τῆς αὐτῆς πτώσεως, ἀλλ' ἡ σύνταξις τῶν προθέσεων μετὰ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πτώσεως ἔχει τὴν αἰτίαν ἐν αὐτῇ τῇ σημασίᾳ τῆς πτώσεως, ἡ δὲ μετ' αὐτῆς συναπτομένη πρόθεσις παριστᾷ τὴν διὰ τῆς πτώσεως δηλουμένην σχέσιν ἀκριβεστέραν καὶ ἐναργεστέραν.

4. Πᾶσα δὲ πρόθεσις ἔχει μίαν κυρίαν σημασίαν, ἣν πανταχοῦ διατηρεῖ, εἰ καὶ συντάσσεται μετὰ δύο ἢ τριῶν πτώσεων· λαμβάνει δ' ὅμως διαφόρους παραλλαττούσας σημασίας κατὰ τὰς διαφόρους πτώσεις, καθότι, ὡς ἀνεπτύχθη ἤδη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἑκάστη πτῶσις ἔχει ἰδίαν σημασίαν. Ἡ κυρία τῶν προθέσεων σημασία καταφαίνεται ἐναργέστατα ἐν τῇ ἐκφορᾷ τῶν τοπικῶν σχέσεων, κατὰ μέγα δὲ μέρος καὶ ἐν τῇ τῶν χρονικῶν σχέσεων, ἐν δὲ τῇ τῶν αἰτιολογικῶν καὶ τροπικῶν πολλάκις καθίσταται ἀσαφὴς καὶ σκοτεινή.

5. Κατὰ ταῦτα αἱ προθέσεις διαιροῦνται:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α΄) εἰς προθέσεις συντασσομένας μετὰ μιᾶς πτώσεως καὶ διὰ τοῦτο μονοπτώτους λεγομένας, τὰς ἑξῆς:

1.) μετὰ γενικῆς συντασσομένας: ἀντί, ἀπό, ἐκ (ἐξ), πρό.
2.) μετὰ δοτικῆς . . . ἐν καὶ σύν.
3.) μετ' αἰτιατικῆς . . . εἰς καὶ ὡς.

β΄) εἰς προθέσεις συντασσομένας μετὰ δύο πτώσεων, μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς, καὶ διὰ τοῦτο διπτώτους λεγομένας, τὰς ἑξῆς: διά, κατά, ὑπέρ, καὶ τὴν ἀνά, συντασσομένην μετὰ δοτικῆς ἢ αἰτιατικῆς.

γ΄) εἰς προθέσεις συντασσομένας μετὰ μιᾶς τῶν τριῶν πλαγίων πτώσεων καὶ διὰ τοῦτο τριπτώτους λεγομένας, ἤτοι μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ αἰτιατικῆς, τὰς ἑξῆς: ἀμφί, περί, ἐπί, μετά, παρά, πρὸς καὶ ὑπό.

Σημ. 1. Ἡ πρόθεσις ὡς=πρός, ἧς ἡ καταγωγὴ φαίνεται ὅτι εἶνε ἀντωνυμική, δὲν ἐδήλου, ὡς αἱ ἄλλαι, τοπικὴν σχέσιν, ἀλλ' ἐτίθετο τὸ πρῶτον ἐπὶ προσώπων μόνον συναπτομένων μετὰ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν, οἷον: ἰέναι, πέμπειν ὡς βασιλέα. Διαφέρει δὲ προσέτι ἡ ὡς τῶν λοιπῶν προθέσεων, καθότι οὐδέποτε συντίθεται μετὰ ῥημάτων.

6. Αἱ προθέσεις τίθενται ἐν τῷ λόγῳ διττῶς: α΄) ἐν συντάξει; ἐπιεικής, καὶ β΄) ἐν συνθέσει: ἐξέρχομαι· ἔξοδος κτλ.

Σημ. 2. Ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν τῶν μετὰ προθέσεων συντεθειμένων ῥημάτων παρατηρητέον, ὅτι ἡ μετὰ τοῦ ῥήματος πρόθεσις ἢ ἔχει δύναμίν τινα ἐπὶ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ἢ οὐχί. Τὸ πρῶτον συμβαίνει, ὅταν ἡ πρόθεσις διατηρῇ ἐν τῇ συνθέσει τὴν ἰδίαν αὐτῆς σημασίαν καὶ σύνταξιν, ὥστε δύναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ ἀντὶ τοῦ συνθέτου καὶ τὸ ἁπλοῦν μετὰ τῆς προθέσεως ἐν συντάξει ἄνευ μεταβολῆς τινος τῆς σημασίας, οἷον: ἐξέρχομαι τῆς πόλεως (=ἔρχομαι ἐκ τῆς πόλ.), ἢ ἐξέρχομαι ἐκ τῆς πόλεως. προτρέχειν τῶν ὁπλιτῶν (=τρέχειν πρὸ τῶν ὁπλ. κτλ.) Ξ.'Αν. 5,2,4· τὸ δὲ δεύτερον συμβαίνει, ὅταν διατηρῇ μὲν ἐν τῇ συνθέσει ἡ πρόθεσις τὴν σημασίαν αὐτῆς ἐντελῶς, ἀλλάσσει δ' ὅμως τὴν σύνταξιν, ὡς ἐν τῷ ἀντιμάχεσθαί τινι, ἔνθα ἡ πτῶσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐννοίας μόνον τοῦ ῥήματος, ὡσεὶ ἡ πρόθεσις ἦτο συγκεχωνευμένη μετὰ τοῦ ῥήματος ἐν ἀχωρίστῳ τινὶ ὅλῳ, οἷον: ἀποπεραίνειν τι, ἐκτελεῖν τι, ἀπογιγνώσκειν τι (παρὰ Ξενοφῶντι 'Αν. 1,7,19 ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι, ἔνθα ἡ ἀπὸ ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν σύνταξιν, καθότι προσέθηκεν εἰς τὸ ἁπλοῦν γιγνώσκειν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποκλείσεως, τοῦ χωρισμοῦ), ἀπελαύνειν τινά, ἀποδοκιμάζειν τι κτλ. Πολλάκις δὲ συμβαίνει ἥ τε πρόθεσις καὶ τὸ ῥῆμα νὰ συντάσσωνται τῇ αὐτῇ πτώσει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 3. Ἅπασαι αἱ προθέσεις, ὡς ἐν § 98 θὰ ἴδωμεν, ἦσαν τὸ πρῶτον ἐπιρρήματα τοπικά· ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ τῶν τοπικῶν ἐπιρρημ. καὶ τῶν προθέσεων κεῖται πάντως ἐν τούτῳ, ὅτι αὗται μὲν εἰς οὐσιαστικὰ ἀναφερόμεναι δηλοῦσι τὰς τοπικὰς αὐτῶν σχέσεις, ἐκεῖνα δὲ εἰς ῥῆμα ἀναφερόμενα ἐκφέρουσι τὰς τοῦ ῥήματος τοπικὰς σχέσεις.

7. Αἱ ἐν ἀριθ. 5 ῥηθεῖσαι προθέσεις καλοῦνται **προθέσεις κύριαι**, καθότι ἢ οὐδόλως ἢ πολὺ σπανίως εὕρηνται μόναι ἄνευ οὐσιαστικοῦ ὡς τοπικὰ ἐπιρρήματα, ἀφ' ὧν διακρίνονται αἱ καλούμεναι **καταχρηστικαὶ** προθέσεις· εἶνε δὲ αὗται:

α') τὸ μὲν τοπικά, τὸ δὲ καὶ ἄλλα ἐπιρρήμ., ἅτινα συνήθως μὲν λαμβάνουσι τὴν δύναμιν τῶν ἐπιρρημάτων, ἐνίοτε δ' ὅμως καὶ τὴν τῶν προθέσεων, συναπτόμενα μετά τινος οὐσιαστικοῦ, οἷον: πρόσθεν, ὄπισθεν, μέχρι καὶ ἄχρι, ἔξω, ἐκτός, ἄγχι, ἄνευ, δίχα, πρὶν (πρὶν ὥρας Πινδ. Π. 4,43. πρὶν φάους Ἀρρ. Ἀν. 3,18,12) καὶ ἄλλα μετὰ γενικῆς συντασσόμενα· τὸ ἅμα σὺν δοτικῇ, τὸ πέριξ, ὡς τὸ πολὺ μὲν σὺν αἰτιατικῇ, συνηθέστατα παρ' Ἡροδότῳ, ἐνίοτε δὲ καὶ παρὰ τοῖς Τραγικοῖς, σπανιώτερον δ' ὅμως σὺν γενικῇ παρ' Ἡροδότῳ, π.χ. 1,179. 2,91.

β') τὰ οὐσιαστικὰ ἕνεκα, δίκην, χάριν, ἕκητι (ποιητ. ἐπικ.).

α'. *Προθέσεις μονόπτωτοι.*

1. *Προθέσεις γενικῇ συντασσόμεναι.*

§ 79. 1) **Ἀντί.**

Ἡ κυρία σημασία τῆς ἀντί εἶνε ἡ τοῦ ἀντικρύ, ἐνώπιον.

Ἐν συντάξει:

1. Τοπικῶς σπανιώτατα: Ξ. Ἀν. 4,7,6 (τὸ χωρίον ἐστὶ) δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἑστηκότες ἄνδρες . . τί ἂν πάσχοιεν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ Ἀττικοὶ μεταχειρίζονται τὸ ἐπίρρημα ἐναντίον μετὰ γενικῆς, ὁ δὲ Ὅμηρος καὶ οἱ λοιποὶ ἐπικοὶ τὸ ἄντα, ἀντία, ἐναντίον ὡσαύτως μετὰ γενικῆς.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') ἀντικρὺ ἐπὶ ὅρκων, τιθεμένη ἀντὶ τῆς συνήθους πρὸς σὺν γεν: ἀντὶ παίδων τῶνδε σ' ἱκετεύομεν (= τρόπον τινὰ ἱστάμενοι ἀντικρὺ τῶν π.) Σοφ. Οἰδ. Κ. 1326. β') ἀντικατάστασιν, ἀντίδοσιν, ἀνταλλαγήν: Ξ. Ἀν. 1,1,4 βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ . ., ἀλλὰ βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Πλ. Μενέξ. 237, Α' τὴν τελευτὴν ἀντὶ τῆς τῶν ζώντων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σωτηρίας ἠλλάξαντο. Ἡρόδ.3,53 ἀντὶ τούτων Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Δημ.18,297 ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι. Ὁμοίως: ἓν ἀνθ' ἑνός· διὸ τίθεται μετὰ τῶν συγκριτικῶν καὶ τῶν ῥημάτων ἀγοράζειν, πωλεῖν, τιμᾶν, ἐξισοῦν, ἀνισοῦν κτλ. (ἰδ. § 67 Σημ.6) Ξ.Πολ.Λακ.9,1 (Λυκοῦργος κατειργάσατο) ἐν τῇ πόλει αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ αἰσχροῦ βίου. Ι,116 ἄξιος ἀντὶ πολλῶν. γ') προτίμησιν: Δημ.18,109 οὔτ' ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τὰ Φιλίππου δῶρα ἠγάπησα ἀντὶ τῶν κοινῇ τοῖς Ἕλλησι συμφερόντων. δ') ἀμοιβὴν καὶ αἰτίαν: Ξ.Κυρ.4,9,8 τὶ ἡμῖν ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; Ἀν.1,3,4 ὠφελήσω αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου (=δι' ὅσα εὐηργετήθην). ε') ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα: Ξ.Ἀπ.2,7,14 ἀντὶ κυνὸς εἶ φύλαξ καὶ ἐπιμελητὴς (=ὡς κύων).

Ἐν συνθέσει δηλοῖ:

α') ἀπέναντι: ἀντιμέτωπος· ἀντιστρατεύομαι. β') ἀντικατάστασιν: ἀντικαθίστημι· ἀντιδίδωμι. γ') ἐναντίον: ἀντιτάττω· ἀντιπράττω. δ') ἰσότητα: ἀντάξιος. ε') ἀμοιβαιότητα: ἀντερῶμαι.

§ 80. 2) **Πρό.**

Ἡ πρὸ δηλοῖ κυρίως ἔμπροσθεν.

Ἐν συντάξει:

1. Τοπικῶς: Ξ.Ἑλλ.2,4,34 τεθαμμένοι εἰσὶ πρὸ πυλῶν. Θουκ.3,51 Μινώα ἡ νῆσος κεῖται πρὸ Μεγάρων.

2. Χρονικῶς σημαίνει πρότερον: Ξ.1,7,13 πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην. Ἀν.7,3,1 πρὸ ἡμέρας. Πρὸ τοῦ (=πρὸ τούτου τοῦ χρόνου).

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') ὑπεράσπισιν: Χ,110 ὀλέσθαι πρὸ πόληος. Ξ.Ἀν.7,6,39 ἀνὴρ πολλὰ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσας. Ἐν γένει δὲ δηλοῖ πρὸς ὠφέλειάν τινος: Ξ.Κυρ.1,6,42 πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ αὐτῶν βουλεύεσθαι. 4,5,44 οὔτε ἐγὼ ἀρκέσω πράττων τι πρὸ ὑμῶν,.. οὔτε ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν. β') σύγκρισιν καὶ προτίμησιν: Ξ.Ἀπ.2,5,3 (τοῦτον) πρὸ πάντων χρημάτων καὶ πόνων πριαίμην ἂν φίλον μοι εἶναι. Διὸ τίθεται ἐπὶ συγκριτικῶν καὶ ἄλλων ἐχόντων ἔννοιαν προτιμήσεως: Πλ.Συμπ.179,Α πρὸ τούτου τεθνάναι ἂν μᾶλλον ἕλοιτο. Κρίτ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

54,Β μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου· διὸ γ΄) ἀντικατάστασιν, ὡς ἡ ἀντί: Σοφ. Οἰδ Κ. 811 ἐρῶ γὰρ καὶ πρὸ τῶνδε (=ἀντὶ τούτων, ἐν ὀνόματι τούτων). Ὁμοίως : δοῦλος πρὸ δεσπότου.

Ἐν συνθέσει ἡ πρὸ ἔχει τὰς αὐτὰς σημασίας, ἃς καὶ ἐν συντάξει : προτάσσω· προκινδυνεύω· προαιροῦμαι.

Ἀπό, ἐκ.

Προσημείωσις. Ἀμφότεραι αἱ προθέσεις αὗται δηλοῦσιν ἔξοδον, ἀποχώρησιν, ἀλλ' ἐνῷ ἡ ἀπὸ δηλοῖ τὴν ἀποχώρησιν μᾶλλον ἐξωτερικήν, ἡ ἐκ τοὐναντίον ἐσωτερικήν, ἤτοι ἐκ τῶν ἔνδον προερχομένην, ἐν δὲ τῇ αἰτιολογικῇ σημασίᾳ ἐκείνη μὲν δηλοῖ τὴν αἰτίαν ὡς ἀπωτέρω, ὡς ἔμμεσον, αὕτη δὲ ὡς ἐγγυτέρω, ὡς ἄμεσον.

§ 81. 3) **Ἀπό.**

Ἡ ἀπὸ κυρίως σημαίνει τὸ ἀπό τινος.

Ἐν συντάξει :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α΄) χωρισμὸν καὶ ἀπομάκρυνσιν ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων : Ξ. Ἀν. 1,2,4 ὡρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων. 6,3,8 ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θρᾷκες. πολλάκις δηλοῖ τὸ ἀπό τινος ὑψηλότερον κειμένου : Ἡρόδ. 1,79 ἀφ' ἵππων μάχεσθαι· προσέτι ἐπὶ τοῦ ἄρχεσθαι ἀπό τινος, ἐπὶ τῶν λυτρώσεως σημαντ. ῥημάτων κττ. : λύειν, ἐλευθεροῦν κτλ. καὶ ἐπὶ τῶν ἀποτυχίας σημαντικῶν (§ 67, Σημ. 49) ὅθεν τὸ ἀπὸ σκοποῦ λέγειν=μακρὰν τοῦ σκοποῦ=οὐχὶ ἐπιτυχῶς. Θουκ. 1,76 θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου. Πλ. Θεαίτ. 179,Γ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἴρηκεν (=ἐπιτυχῶς). Ὁμοίως : ἀπ' ἐλπίδων, ἀπὸ γνώμης. β΄) ἀπόστασιν ἐπὶ τῶν στάσεως σημαντ. ῥημάτων: Β,292 μένειν ἀπὸ ἧς ἀλόχοιο. Θουκ. 1,7 (αἱ παλαιαὶ πόλεις) ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν.

2. Χρονικῶς δηλοῖ ἀρχὴν ἀπό τινος χρον. σημείου (= τῇ μετὰ σὺν αἰτ.) : Ἡρόδ. 6,129 γενέσθαι ἀπὸ δείπνου. Ξ. Ἀν. 7,5,8 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου. 3,2,14 ἀφ' οὗ (ἐνν. χρόνου). Ὁμοίως : ἀφ' ἑσπέρας, ἀπὸ νυκτός, ἀφ' ἡμέρας κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') καταγωγήν: Ἡροδ.6,125 ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίονος καὶ αὖτις Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. β') τὸ ὅλον ὡς πρὸς τὰ μέρη αὐτοῦ καὶ τὸν κτήτορα: Θουκ.1,110 ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν· οὕτω συχνὰ παρὰ Θουκ.112 λαβὼν ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν.4,9 τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀξίωσιν (=τὴν ἀξ. ἡμῶν). γ') αἴτιον ποιητικὸν ἐπὶ τῶν παθητ. καὶ ἀμεταβ. ῥημάτων: Ξ. Ἑλλ. 7,1,5 ἀπὸ τῶν θεῶν δέδοται ὑμῖν εὐτυχεῖν. 2,4,3 συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ἀπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. δ') αἰτίαν, ἀφορμήν: Θουκ.2,25 ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπῃνέθη. Ὁμοίως: ἀφ' ἑαυτοῦ(=οἴκοθεν, ἐξ ἰδίας προαιρέσεως) Θουκ.5,60. ε') ὕλην: Ἡρόδ.7,65 εἵματα ἀπὸ ξύλων πεποιημένα. Θουκ.1,81 τρέφειν τὸ ναυτικὸν ἀπὸ προσόδων. ϛ') ὄργανον καὶ ποσόν: Ξ. Ἀπ.1,2,9 τοὺς τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κυάμου καθίστασθαι. Δημ.4, 34 ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ (ὁ Φίλ.) συμμάχων. Ἐντεῦθεν προῆλθον διάφοροι ἐπιρρηματ. φράσεις: ἀπὸ στόματος εἰπεῖν, ἀπὸ γλώσσης (=προφορικῶς). ζ') κατά τι, συμφωνίαν: Ἰσοκρ.4,78 (οἱ ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων) ἀπ' ὀλίγων συνθημάτων (= ἀκολουθοῦντες ὀλίγοις νόμοις, κυρίως ὁρμώμενοι ἀπὸ ὀλίγων ν.) ῥᾳδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὁμονοήσουσιν. Ἀπό τινος καλεῖσθαι, ἀπαγορεύεσθαι (= ὀνομάζεσθαι κατὰ τὸ ὄνομά τινος)· Θουκ. 7, 57 ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι. η') τρόπον: Θουκ. 1,66 ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο. 3,10 ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγοῦντο.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α') χωρισμὸν καὶ ἀπομάκρυνσιν: ἀποβάλλω· ἀποτίθημι. ὅθεν β') ἀποβολήν, στέρησιν καὶ παῦσιν: ἀπομανθάνω (=λησμονῶ)· ἀποφοιτῶ. γ') ὀπίσω: ἀποχωρῶ· ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ σημασία τοῦ δίδειν τὸ ὀφειλόμενον: ἀποδίδωμι· ἀπαιτῶ· δ') ἐπίτασιν: ἀποθαυμάζω· ἀπεργάζομαι. ε') καταγωγὴν ἔμμεσον: ἀπόγονος.

§ 82. 4) Ἐκ (ἐξ).

Ἡ κυρία σημασία τῆς ἐκ εἶνε τὸ ἔξω, ἀντίθετος πρὸς τὴν ἐν (= ἐντός).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐν συντάξει:

1. Τοπικῶς δηλοῖ ἐξαγωγήν, ἀπομάκρυνσιν, κίνησιν ἐκ τῶν ἔνδον ἢ τῶν ἐγγυτάτω τινὸς μετὰ τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων: ἐκ τῆς πόλεως ἀπῆλθεν— ἐκ τῆς μάχης ἔφυγεν. Θουκ. 4,14 ἐκ γῆς ναυμαχεῖν. Ξ. Ἀπ. 4,3,10 τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα. Ἀν. 1,2,9 Ξέρξης ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπεχώρει.

2. Χρονικῶς δηλοῖ ἄμεσον ἀρχὴν ἔκ τινος χρον. σημείου, τὸ ὕστερον: ἐξ ἀρχῆς—ἐκ πολλῶν, ὀλίγων ἡμερῶν (=μετὰ πολλάς, ὀλίγας ἡμέρας). Ξ. Ἀν. 4,6,14 ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν. 4,6,21 ἐκ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα. Θουκ. 1,120 ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, ἐκ δὲ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ τὴν πηγήν, ἐξ ἧς προέρχεταί τι, καὶ δὴ α΄) καταγωγὴν ἄμεσον (ἐνῷ ἡ ἀπὸ δηλοῖ μᾶλλον ἀπωτέρω καταγωγήν, ἔμμεσον): Ἰσοκρ. 2,81 οἱ μὲν ἀπὸ θεῶν οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν θεῶν γεγονότες. Αἰσχν. 3,195 Ἀρχῖνος ὁ ἐκ Κοίλης ἐγράψατο Θρασύβουλον. β΄) τὸ ὅλον ἢ τὸν κτήτορα: Ξ. Ἀπ. 3,6,17 τοὺς θαυμαζομένους ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων. Ἀν. 1,2,15 τὸ εὐώνυμον (εἶχε) Κλέαρχος καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου. γ΄) ποιητ. αἴτιον ἐπὶ τῶν παθητ. καὶ ἀμεταβ. ῥημάτων ἀντὶ τῆς ὑπὸ σχεδὸν παρ' Ἴωσι μόνον, ἰδίᾳ δὲ παρ' Ἡροδ., πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς, σπανίως δὲ ἐν τῷ Ἀττ. πεζῷ λόγῳ: Σ, 107 ἀπολέσθαι ἔκ τινος. Ἡρόδ. 3,62 τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Ξ. Ἀν. 1,1,6 (πόλεις) ἐκ βασιλέως δεδομέναι. δ΄) αἰτίαν, ἀφορμήν: Ἡρόδ. 6,67 ἔφευγε Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος— Ξ. Κυρ. 5,4,10 πῶς ἔχει ἐκ τοῦ τραύματος. ε΄) ὕλην: Ξ. Ἀν. 2,3,10 ἐποιοῦντο γεφύρας ἐκ τῶν φοινίκων.— ἔκπωμα ἐκ ξύλου· ς΄) μέσον καὶ ὄργανον: Θουκ. 1,124 ἐκ πολέμου εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται. 123 ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι· ζ΄) τὸ κατά τι, συμφωνίαν: Πλ. Κρίτ. 48,Β ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον. Ξ. Οἰκ. 7,11 ἐκ τῶν δυνατῶν (=κατὰ τὰς δυνάμεις). η΄) τρόπον: Ξ. Ἀν. 1,9,19 ἐκ τοῦ δικαίου κατασκευάζειν τι βούλονται. Λυσ. 16,1 ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν. Ὁμοίως: ἐξ ἀπροσδοκήτου· ἐξ ἑτοίμου· ἐξ ὑπογυίου κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Εν συνθέσει:

δηλοῖ α') τὸ ἔξω: ἐκβάλλω. β') ἐπίτασιν: ἐξοπλίζω· ἐκπληρῶ· ἐκμανθάνω. γ') ἄμεσον καταγωγήν: ἔκγονος. δ') μεταβολήν· ἐξελληνίζω.

Σημ. Περὶ τῶν ἐπιρρημάτων, ἅτινα ὡς προθέσεις καταχρηστικαὶ συντάσσονται γενικῇ ἰδ. §. 78,7,α'. Πλὴν δὲ τούτων γενικῇ συντάσσονται καὶ τὰ ἑπόμενα οὐσιαστικὰ ὡς προθέσεις καταχρηστικαὶ λαμβανόμενα: α') δίκην· β') χάριν, συνήθως μὲν μετὰ τὴν γενικὴν τιθέμενον, σπανίως δὲ πρὸ αὐτῆς: Εὐρ.'Ανδρ.1235 χάριν σῶν τῶν πάρος νυμφευμάτων. Χάριν δὲ ἀντιθέσεως τὸ χάριν κεῖται καὶ ἐνάρθρως: 'Ηρόδ.5,99 οὐ τὴν 'Αθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Μιλησίων. Προστίθεται δὲ συνήθως εἰς τὸ χάριν ἀντὶ τῆς γεν. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας (ἐμοῦ, σοῦ, κτλ.) ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμός: ἐμήν, σὴν χάριν. Καὶ ἐνάρθρως: Σοφ.Φ.1413 τὴν σὴν δ' ἥκω χάριν. Μετ' ἐπιθέτου: Σοφ.Τρ.485 κείνου τε καὶ σὴν ἐξ ἴσου κοινὴν χάριν. γ') τὸ ἕνεκα, ὅπερ συνήθως τίθεται μετὰ τὴν γενικήν, καὶ ὅπερ ἐνίοτε χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς, προηγουμένης, διὰ πολλῶν λέξεων, π.χ.Ξ.'Απ.4,3,3 ὅμοιοι τῆς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἕνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν.

2. *Προθέσεις δοτικῇ συντασσόμεναι.*

§ 83. 1) 'Εν.

Ἡ ἐν σημαίνει γενικῶς πραγματικὴν ἕνωσιν μετά τινος ἀντικειμένου καὶ εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν ἐκ:

'Εν συντάξει:

1) Τοπικῶς δηλοῖ α') τὸ ἐντός, μεταξύ: 0,192 οὐρανὸς ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι.Πλ.νόμ.625,Β ἀνάπαυλαι ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδρεσίν εἰσι σκιαραὶ (=ὑπὸ τὰ ὑψ.δ.). Ξ.'Απ.3,11,4 ἐν ἐσθῆτι. Πλ. νόμ.879,Β ἔν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποις. διὸ β') τὸ ἐνώπιον:Πλ.νόμ.886,Ε κατηγορεῖν ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις. 'Εντεῦθεν μεταφέρεται εἰς δήλωσιν διαφόρων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν καταστάσεων, ἐν αἷς διατελεῖ τις: Ξ.'Αν.3,1,2 ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες· Θουκ.2,21 ἐν ὀργῇ ἔχειν. 'Εντεῦθεν δὲ πάλιν ποικίλαι ἐπιρρηματ. φράσεις : ἐν ἴσῳ εἶναι (=ἴσον εἶναι)· ἐν ἡδονῇ μοί ἐστι (=ἀρεστόν μοί ἐστι, ἀρέσκομαι). Οὕτω καὶ μετὰ τοῦ ἔχειν, ποιεῖσθαι: ἐν ὁμοίῳ, ἐλαφρῷ ποιεῖσθαι· ὅθεν γ') ἐπὶ προσώπων δηλοῖ ἐξάρτησιν, ἐξουσίαν: Δημ.18,193 ἐν τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί. 'Ο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μοίως: ἐν ἐμοί, σοί ἐστί τι. δ') τὸ ἐπάνω: ἔστη ἐν ὄρεσιν, ε') τὸ πλησίον· Θουκ.4,5 καί τι καὶ αὐτοὺς (τοὺς Λακεδαιμονίους) ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ὢν ἐπέσχε. 1,57 μετὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ ναυμαχίαν. Ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις ἡ ἐν δηλοῖ κυρίως ἐν τῇ περιφερείᾳ.

Σημ. Ἡ ἐν ἐνίοτε κατ' ἔλλειψιν τοῦ οἴκῳ φαίνεται ὅτι εἶνε συντεταγμένη γενικῇ : ἐν παιδοτρίβου Ἀρφ. Ν. 972. Συνηθέστατον δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τὸ ἐν Ἅδου, ὅπερ καὶ πλῆρες εὕρηται παρ' Ὁμήρῳ : ἐν Ἀΐδαο δόμοις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν αἱ φράσεις: οὐκ ἐν ἑαυτοῦ (= εἶνε ἐκτὸς τῆς οἰκίας του, τοῦ νοῦ του, δὲν εἶνε κύριος ἑαυτοῦ) : Πλ.Χαρμ.155,Δ οὐκέτ' ἐν ἐμαυτοῦ ἦν. Ξ.Ἀν.1,5,17 ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτοῦ ἐγένετο (=συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν).Σοφ.Φ.950 ἐν σαυτοῦ γενοῦ.

2. Χρονικῶς δηλοῖ χρόνον, ἐν ᾧ γίνεταί τι: Ξ. Ἀπ.3,13,5 ἐν πέντε ἡμέραις.3,1,1 ἐν ταῖς σπονδαῖς.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') τὸ μέσον καὶ ὄργανον: Ξ.Πολ. Λακ.7,5 τὸ ἐξ ἀδίκων χρηματίζεσθαι ἐν τοιούτοις διεκώλυσε. Ἰσοκρ.4,82 τοὺς νεωτέρους ἐν τοῖς τοιούτοις νόμοις παιδεύοντες· καὶ ἐπὶ προσώπων:Σοφ.Αἴ.519 ἐν σοὶ πᾶσ' ἔγωγε σῴζομαι. β') τρόπον: Σοφ.Φ.102 ἐν δόλῳ ἄγειν. Ξ.Ἀν.1,3,21 ἐν τῷ φανερῷ. γ') συμφωνίαν: Θουκ.1,77 ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις τὰς κρίσεις ποιεῖν. Ὁμοίως ἐν μέρει (=κατὰ τὸ μέρος του, τὴν σειράν του). Ὡσαύτως ἐπὶ προσώπων : ἐν ἐμοί, ἐν σοὶ κτλ. (=κατ' ἐμήν, σὴν γνώμην κτλ.). Πλείονα περὶ τῆς ἐν ἰδ.Δ.Σ.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ ἐντός, οἷον: ἐμπίπτω· ἐνοικῶ· ἔγγειος.

§ 84. 2) **Σὺν ἢ ξύν.**

Ἡ κυρία σημασία τῆς σὺν εἶνε ἡ τῆς κοινωνίας, ἑνώσεως.

Ἐν συντάξει :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') τὸ ὁμοῦ: Ξ.Ἀν.1,8,1 βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται. Πολλάκις δηλοῖ περιβολὴν ὁπλισμοῦ: Ξ.Ἀν.4,5,33 παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς. Μετ' οὐσιαστικοῦ κεῖται πολλάκις ἀντὶ ἐπιθέτου : Σοφ.Ἠλ.61 οὐδὲν ῥῆμα σὺν κέρδει κακὸν (= κερδαλέον). β') βοήθειαν : Ξ.Κυρ.6,4,19 σὺν θεοῖς οὐδενὸς ἀπορήσομεν· διὸ δηλοῖ ἐπι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κουρικὴν σύνδεσιν ἢ συμμαχίαν: Ξ. Ἑλλ.3,1,18 σὺν τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) μέσον ἢ ὄργανον : Ἀπ.2,1,28 τὸ σῶμα γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. β΄) τρόπον : Ξ.Ἀν.1,2,17 18 σὺν γέλωτι ἐλθεῖν. γ΄) τὸ μέτρον, δι᾽ οὗ οἱονεὶ ἡ πρᾶξις μετρεῖται ἢ ὁρίζεται: Ξ.Κυρ.3,1,15 πότερα δ᾽ ἡγεῖ ἄμεινον εἶναι σὺν τῷ σῷ ἀγαθῷ τὰς τιμωρίας ποιεῖσθαι ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; δ΄) συμφωνίαν:Κυρ.1,3,17 σὺν τῷ νόμῳ ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. Πλείω περὶ τῆς σὺν ἰδ.Δ.Σ.σελ.226.

Ἐν συνθέσει :

δηλοῖ α΄) τὸ ὁμοῦ : συμβάλλω· σύμμαχος· συλλέγω· β΄) ἐπίτασιν : συμπληρῶ.

3) *Προθέσεις αἰτιατικῇ συντασσόμεναι.*

§ 85. 1) **Εἰς.**

Ἡ **εἰς** (ἐς) τίθεται ἐπὶ ἀψύχων, σημαίνουσα διεύθυνσιν εἰς τὰ ἔνδον ἢ ἐγγυτάτω τινός.

Ἐν συντάξει :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α΄) τὸ ὅριον, μέχρι οὗ ἐκτείνεταί τι(=μέχρι): Α,366 ᾠχόμεθα εἰς Θήβην.Θουκ.1,107 οἰκοδομεῖν τείχη ἐς θάλασσαν. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ προσώπων μετὰ τῆς ἐνυπαρχούσης τοπικῆς ἐννοίας (τῆς οἰκήσεως ἢ χώρας):Θουκ.1,137 ἐσπέμπει γράμματα ἐς βασιλέα (εἰς τὰ ἀνάκτορα).Ξ.Ἀν.3,5,16 **εἰς** Καρδούχους ἐμβάλλειν (= εἰς τὴν χώραν τῶν Κ.). Παρ᾽ Ὁμήρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπικοῖς τίθεται ἡ **εἰς** ὡς καὶ ἡ **πρὸς** ἢ ὡς καὶ ἐπὶ προσώπων χωρὶς νὰ προσνοῆται ἡ χώρα ἢ ἡ οἴκησις : Ρ,709 ἐλθεῖν εἰς Ἀχιλῆα. Παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τίθεται καὶ ἐν ἐχθρικῇ σημασίᾳ : Θουκ.3,1 ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικήν. β΄) τὸ **περίπου**, ἰδίᾳ μετ᾽ ἀριθμητικ. Ξ.Κυρ.2,1,5 Ἀρτακάμαν λέγουσιν ἱππέας εἰς ὀκτακισχιλίους ἄγειν. συχνὰ δὲ καὶ μετὰ τοῦ μάλιστα : Ἐπὶ παρατάξεως τῶν στρατιωτῶν σημαίνει διανομήν: Ξ. Ἑλλ.3,2,16 παρατάττεσθαι **εἰς** ὀκτὼ (ἀνὰ ὀκτὼ) ἄνδρας κατὰ μέτωπον. Ἀν.2,4,26 ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο **εἰς** δύο (=ἀνὰ δύο ἄνδρας κατὰ βάθος· γ΄) ἔκτασιν: Πλ.Τίμ.25,Β τῆς πόλεως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἡ δύναμις εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους διαφανὴς ἀρετῇ ἐγένετο. δ') ἐνώπιον μετὰ τῆς προσσημασίας τῆς εἴς τι διευθύνσεως: Ξ. Ἀν. 5,6,27 **εἰς** τὸ κοινὸν ἀγορεύειν· οὕτω συχνὰ εὕρηται: λόγους ποιεῖσθαι **εἰς** τὸν δῆμον.

Σημ. Ὅπως ἡ ἐν οὕτω καὶ ἡ εἰς εὕρηται ἐνίοτε κατ' ἔλλειψιν τοῦ οἶκον συντεταγμένη μετὰ γενικῆς: Πλ.Συμπ.174 εἶμι ἐπὶ δεῖπνον εἰς Ἀγάθωνος· σύνηθες δὲ τὸ εἰς Ἅδου.

2. Χρονικῶς δηλοῖ α') χρονικὸν τέρμα: Θουκ.1,51 ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα(=μέχρις ἐντὸς τῆς νυκτός). β') διάρκειαν χρονικήν: ξ,384 ἐς θέρος (κυρίως=μέχρι τέλους τοῦθ.).

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') πνευματικὸν τέρμα, σκοπόν: Ι,102 εἰπεῖν **εἰς** ἀγαθόν. Ξ.Οἰκ.9,6 ἡ **εἰς** ἑορτὰς ἐσθής. β') τρόπον: Ξ.Ἀν.7,1,33 **εἰς** ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σιτία καὶ ποτά. Ὁμοίως: **εἰς** καιρόν, **εἰς** τὸ δυνατόν, κ.τ.τ. γ') ἀναφορὰν ὡς πρός τι: Ξ. Ἑλλ.7.4,30 τὸν πρόσθεν χρόνον **εἰς** τὰ πολεμικὰ κατεφρονοῦντο ὑπ' Ἀρκάδων. Ὁμοίως: βλέπειν, ἀποβλέπειν **εἴς** τινα ἤ τι ὡς ἡ πρός. Πλείω ἰδ.Δ.Σ.σελ.226.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α') τὸ **εἴσω**: **εἰσβάλλω**· εἰσέρχομαι. β') **ἐπίτασιν**: **εἰσορῶ**.

§ 86. 2) **Ὡς.**

Ἡ ὡς δηλοῖ διεύθυνσιν πρὸς πρόσωπον μόνον: Ξ. Ἀν.1,2,4 πορεύεται ὡς βασιλέα. Ἀπ.2,7,2 συνελήλυθεν ὡς ἐμέ.

Σημ. Τὸ ὡς τοῦτο διακριτέον τοῦ μετὰ τῶν προθέσεων εἰς, ἐπί, πρὸς σὺν αἰτιατικῇ συναπτομένου ὡς (ὡς εἰς, ὡς ἐπί, ὡς πρός τινα). Ἐν τῇ συνδέσει ταύτῃ τὸ ὡς δὲν εἶνε πρόθεσις, ἀλλὰ σύνδεσμος παραβολικὸς (= καθώς), ἐκφέρει δέ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν μετοχῶν, γνώμην, εἰκασίαν, καὶ δηλοῖ οὐχὶ ὄντως γινομένην διεύθυνσιν εἰς τόπον τινά, ἀλλὰ μόνον νομιζομένην ἢ σκοπουμένην. ἰδ.Δ.Σ.σελ.229.

β'. *Προθέσεις δίπτωτοι.*

§ 87. 1) **Ἀνά.**

Ἡ ἀνὰ ἐν μὲν τῷ πεζῷ λόγῳ μετ' αἰτιατικῆς, παρὰ δὲ τοῖς ποιηταῖς μετ' αἰτιατικῆς ἢ δοτικῆς συντασσομένη δηλοῖ τὴν ἐπιφάνειαν, τὰ ἐπιπολῆς, τὸ ἄνω. Ἡ μετ' αἰτιατ. σύνταξις αὐτῆς δηλοῖ ὅλως τὸ ἐναντίον τῆς κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς συντασ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σομένης, ἤτοι αὕτη μὲν τὴν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κίνησιν, ἐκείνη δὲ τὴν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

Ἐν συντάξει:

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') διεύθυνσιν πρὸς τὰ ἄνω τινὸς ὑψηλότερον κειμένου: Ἡρόδ.2,96 ἀνὰ τὸν ποταμόν, ἀνὰ ῥόον πλεῖν =πλεῖν πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ποτ., ἤτοι ἐναντίον τοῦ ῥοῦ τοῦ ποτ. (ὅλως διάφορον τοῦ: κατὰ ποταμὸν πλεῖν). β') ἔκτασιν τοπικήν: Ξ.'Αν.3,5,16 οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη. π. πόρ. 5,10 ἀνὰ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν εἰρήνη ἔσται.

2. Χρονικῶς δηλοῖ χρονικὴν διάρκειαν: Ξ,80 ἀνὰ νύκτα. Θουκ.3,22 ἀνὰ τὸ σκοτεινόν. Ἡρδ.8.123 ἀνὰ τὸν πόλεμον. Ἀνάρθρως μετὰ τοῦ πᾶς (ὅπερ εἶνε=τῷ ἕκαστος) σημαίνει διανομήν: ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν Ἡρόδ.2,37.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α')τρόπον: Ξ.'Αν.1,10,15 φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. 1.8,1 ἀνὰ μέρος (= ἐναλλάξ, ἀμοιβαίως)· ἐντεῦθεν β') διανομήν. Ξ.'Αν.3,4,2 οἱ στρατηγοὶ ἐποίησαν ἓξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας. 4,6,4 ἐπορεύθησαν ἀνὰ πέντε παρασάγγας τῆς ἡμέρας. ἰδ.Δ.Σ.σελ.229.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α') ἄνω : ἀναβαίνω· ἀνασκάπτω (σκάπτω οὕτως, ὥστε τὰ κάτω νὰ ἔλθωσιν ἄνω). β') ὀπίσω: ἀναχωρῶ· ἀνακαλῶ. γ') πάλιν : ἀναμάχομαι, ἀναβλέπω. γ') ἐπίτασιν: ἀναβοῶ.

§ 88. 2) **Κατά.**

Ἐν συντάξει :

Ι. Μετ' *αἰτιατ.* συντασσομένη ἡ κατὰ ἔν τε τῇ τοπικῇ καὶ χρονικῇ αὐτῆς σημασίᾳ εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀνά, συμφωνεῖ δὲ πρὸς ταύτην κατὰ τοῦτο, ὅτι δηλοῖ διεύθυνσιν πρός τι καὶ ἔκτασιν ὑπεράνω αὐτοῦ.

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') διεύθυνσιν πρός τι χθαμαλώτερον κείμενον ἢ πρὸς τὰ ὑπεράνω τινὸς κατωτέρω κειμένου : Ξ.'Αν.4, 5,25 κατὰ κλίμακας κατέβαινον. Προσέτι δὲ τὸ διὰ μέσου τόπου τινός:Θουκ.4,48 οἱ Κερκυραῖοι κατὰ τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διενοοῦντο βιάζεσθαι. Εἶτα τίθεται καὶ ἐπὶ τοῦ ῥοῦ τῶν ποταμῶν (ἰδ. ἀνά) : Ἡρόδ.4,44 ἔπλεον κατὰ ποταμὸν (=πρὸς τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κάτω του ποτ.). β') διεύθυνσιν ἐπὶ τοπικῆς ἐκτάσεως: Ξ.Κυρ. 8,1,16 οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες. Ὁμοίως: κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν πορεύεσθαι· κατὰ στρατόν, κατὰ νῆας, κατὰ ἄστυ κτλ. (ὡς: ἀνὰ στρατόν, ἀνὰ νῆας κτλ.). γ') παρὰ τοῖς Ἱστοριογράφοις, οἷον: Ἡροδ. καὶ Θουκ., πολλάκις δηλοῖ τὸ ἀντικρύ: Ἡρόδ. 1,76 ἡ Πτερίη κατὰ Σινώπην πόλιν κειμένη.

2. Χρονικῶς δηλοῖ διάρκειαν χρονικήν: Ἡρόδ. 1,67 κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον. Ξ.Πολ.Λακ. 10,8 ὁ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι. Οἱ καθ' ἑαυτοὺς ἄνθρωποι (=οἱ σύγχρονοι, οἱ κατὰ τοὺς χρόνους ζῶντες) Ξ. Ἀπ. 3,5,10.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') τέλος, σκοπόν: Θουκ. 6,31 κατὰ θέαν ἥκειν (=ἵνα θεάσωνται). Ξ. Ἀν. 3,5,2 καθ' ἁρπαγήν. β') συμφωνίαν, ἀκολουθίαν: Ἡρόδ. 1,61 κατὰ νόμον (τὸ ἀντίθετον εἶνε παρὰ τὸν νόμον). 2,26, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. Καθὸ (ἀντὶ καθ' ὅ) ἢ καθότι (ἀντὶ καθ' ὅ,τι), καθὰ ἢ καθάπερ (ἀντὶ καθ' ἅπερ)=καθώς. διὸ γ') γενικῶς ἀναφοράν: Ἡρόδ. 2,3 κατὰ τὴν τροφὴν τῶν παίδων τοσαῦτα ἔλεγον. Κατά τι =καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ὁπωσδήποτε. κατὰ πάντα=ἐν πάσῃ περιπτώσει. Ἐντεῦθεν δ') αἰτίαν: Θουκ. 1,60 κατὰ φιλίαν αὐτοῦ οἱ πλεῖστοι.. ξυνέσποντο (=ἕνεκα φ.). κατὰ τοῦτο (=διὰ τοῦτο). ε') τὸ περίπου: Ἡρόδ. 6,117 ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους. ς') τρόπον: Ἡρόδ. 1,9 καθ' ἡσυχίην· ὁμοίως: κατὰ τάχος· κατὰ κράτος· κατ' ἐμαυτὸν (=κατὰ τὴν συνήθειάν μου). ζ') χωρισμὸν καὶ διανομήν: Ξ. Ἀν. 1,2,16 τεταγμένοι κατ' ἴλας καὶ κατὰ τάξεις. Ὁμοίως: κατὰ κώμας· κατὰ μῆνα· ἓν καθ' ἕν· καθ' ἑπτά κτλ. προσέτι δὲ καθ' ἑαυτὸν κτλ. η') τὸ κατόπιν: Θουκ. 5,64 προεῖπον ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν.

ΙΙ. Μετὰ γενικῆς:

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') κίνησιν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω: Πλ. Πολ. 398, Α μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέαντες. Ξ. Ἀν. 4,7,14 ἀμφότεροι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν β') διεύθυνσιν εἴς τι κάτω κείμενον, ὑποκάτω: Ἡρόδ. 7,6 ἀφανίζεσθαι κατὰ τῆς θαλάσσης. Ξ. Κυρ. 4,6,5 ὁ κατὰ γῆς (=ὁ τεθνεώς).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Χρονικῶς σπανίως δηλοῖ διάρκειαν : Δημ. 22,72 κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέψασθε.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) ἀναφοράν, τὸ περί τινος : Ξ. Κυρ. 1,2,16 ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν. Πλ. Φαίδ. 279,Α ὃ μαντεύομαι κατ' αὐτοῦ (=περὶ αὐτοῦ) λέγειν ἐθέλω. β΄) ἐχθρικὴν σχέσιν, τὸ ἐναντίον : Ξ. Ἑλλ. 1, 5,2 λόγος κατά τινος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ σχέσεως φιλικῆς τίθεται : Δημ. 6,9 ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον. Ἐν ταῖς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς φράσεσι τοῦ ὅρκου δηλοῖ τὸ ἐπάνω : Θουκ. 5,47 ὀμνύντων τὸν ὅρκον κατὰ ἱερῶν τελείων. Ἡ ἐν ταῖς φράσεσι ταύταις χρῆσις τῆς κατὰ αἰτιολογεῖται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ὀμνύοντες ἔφερον τὰς χεῖρας αὐτῶν πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ τὸ θῦμα. ἰδ. Δ· Σ. σελ. 230.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α΄) τὸ κάτω : καταβαίνω· κατέρχομαι (ἔρχομαι εἰς τὴν πατρίδα ἢ ἐκ τῆς ἐξορίας, ἢ ἐκ τοῦ πελάγους, ἢ ἐκ τῶν ὀρέων). β΄) ἐπίτασιν (ἐντελῶς): κατακαίειν· καταφαγεῖν. γ΄) τὸ ἐναντίον : καταγελᾶν· κατήγορος κτλ. δ΄) πέρα τοῦ δέοντος : καταχρῶμαι· καταχαρίζομαι· κατελεῶ. ε΄) φθοράν : καθηδυπαθῶ.

§ 89. 3) **Διά.**

Ἡ διὰ σημαίνει κυρίως διὰ μέσου, μεταξύ.

Ἐν συντάξει:

I. *μετὰ γενικῆς*:

1. Τοπικῶς δηλοῖ α΄) κίνησιν διὰ μέσου τόπου ἢ πράγματός τινος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον διήκουσαν: Ἡρόδ. 8,3 διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Ἑλλάδος. Λυκοῦργ. 16 δέομαι ὑμῶν ἀκοῦσαί μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους (=διὰ παντὸς μέχρι τέλους). β΄) ἔκτασιν τοπικήν: Ξ. Ἱέρ. 2,8 διὰ πολεμίας πορεύεσθαι* γ΄) τὸ μετὰ παρεμπίπτοντα διαλείμματα ἐπαναλαμβα-

---

* Μεταφορικῶς ἐν ταῖς φράσεσι : τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν δεῖ διὰ δικαιοσύνης ἰέναι καὶ σωφροσύνης Πλ. Πρωτ. 323,Α. διὰ φόβου ἔρχεσθαι Θουκ. 4,92. διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν Ξ. Ἀν. 5,3,8. Ὁμοίως διὰ φιλίας, διὰ πολέμου ἰέναι τινί.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νόμενον: Θουκ. 3,21 διὰ δέκα ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν (=ἀνὰ (μετὰ) ἑκάστην δεκάτην ἔπαλξιν). Ὁμοίως καὶ χρονικῶς (ἰδ. ἀριθ. 2). δ') ἁπλῶς ἀπόστασιν: Ἡρόδ. 7,30 διὰ σταδίων ὡς πέντε.. ἐκδιδοῖ εἰς τὸν Μαίανδρον (=εἰς ἀπόστασιν πέντε περίπου στ.). Οὕτω συχνὰ εὕρηται: διὰ πολλοῦ, δι' ὀλίγου κτλ. (= πολλοῦ, ὀλίγου διαστήματος παρεμπίπτοντος, ἐν μεγάλῃ, μικρᾷ ἀποστάσει κτλ.)

2. Χρονικῶς δηλοῖ διάρκειαν ἢ διάλειμμα, μετὰ παρέλευσιν τοῦ ὁποίου γίνεταί τι: δι' ἔτους, διὰ χρόνου (= καθ' ὅλον ἔτος, παρεμπεσόντος ἔτους, χρόνου): δι' ἡμέρας, διὰ νυκτὸς κτλ. Πλ. Συμ. 183,Ε ὁ ἐραστὴς διὰ βίου μένει (=ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ β.). Πολλάκις δηλοῖ καὶ μετὰ μακρὸν χρόνον, οἷον: Θουκ. 2,94. διὰ πολλοῦ (μακροῦ, ὀλίγου) χρόνου, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοῦ χρόνου: δι' ὀλίγου (πολλοῦ) ἢ διὰ χρόνου ἦλθε (=μετὰ διάλειμμα χρόνου μακροῦ ἦλθε).

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') καταγωγὴν σπανίως: Ξ. Κυρ. 7,2,24 Κῦρος πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γεγονώς, ἔπειτα δὲ διὰ βασιλέων πεφυκώς. β') ἰδιότητα ἐν φράσεσι μετὰ τοῦ εἶναι, γίγνεσθαι: Θουκ. 1,73 δι' ὄχλου εἶναί τινι. Ξ. Ἱέρ. 9,1 ἐπιμέλειαι διὰ χαρίτων εἶναι (=τερπναί,)*. γ') τὸ μέσον καὶ ὄργανον ἐπὶ προσώπων καὶ πραγμάτων: Θουκ. 2,2 ἔπραξαν ταῦτα δι' Εὐρυμάχου. Ξ. Κυρ. 1,6,2 γιγνώσκων διὰ τῆς μαντικῆς τὰ παρὰ τῶν θεῶν συμβουλευόμενα**. δ') τρόπον: διὰ σπουδῆς· διὰ τάχους. Πλ. Μενεξ. 238,Β διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι.

II. *Μετ' αἰτιατικῆς*:

1. Τοπικῶς δηλοῖ τὸ διὰ μέσου, ὡς καὶ διὰ γενικῆς, παρ' Ὁμήρῳ, Ἡσιόδῳ, Πινδάρῳ καὶ ἐν τοῖς χορικοῖς τῶν τραγικῶν, ἀλλ' οὐχὶ συνήθως (οὐδαμοῦ δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ): Α. 60 ὡς ἴδον

---

* Δι' ἔχθρας, δι' ἔριδος (ὀργῆς, ἀσφαλείας κτλ.) εἶναι ἢ γίγνεσθαί τινι =ἐχθρὸν (ἐριστικόν, ὀργίλον, ἀσφαλῆ) εἶναι ἢ γίγ. πρός τινα.

** Τὸ διὰ χειρὸς ἢ διὰ χειρῶν ἔχειν τι δηλοῖ κρατεῖν ἐν χερσὶν ἢ ἔχειν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἢ μεταχειρίζεσθαι, διοικεῖν, διευθύνειν. Τὸ δι' αἰτίας ἔχειν =αἰτιᾶσθαι. Τὸ δι' ἡσυχίας ἔχειν=κρατεῖν ἥσυχον, ἐν ἡσυχίᾳ. Τὸ δι' οἴκτου ἔχειν=οἰκτίρειν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἥφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα. Αἰσχλ. Ἱκ. 15 φεύγειν διὰ κῦμ' ἅλιον.

2. Χρονικῶς δηλοῖ τὸ διὰ μέσου παρὰ ποιηταῖς : Β,57 ἦλθεν Ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') αἴτιον ἀναγκαστικὸν ἢ πειστικόν: Ξ. Ἀν. 4,5,15 διὰ τὰς τοιαύτας ἀνάγκας ὑπελείποντο. Κυρ. 1,4,3 ἦν πολυλογώτερος διὰ τὴν παιδείαν. Ὁμοίως : διὰ τοῦτο, διὰ ταῦτα, δι' ὃ ἢ διό, διότι (ἀντὶ διὰ τοῦτο ὅτι). β') ἀφορμήν, αἰτίαν, ἕνεκα ἐπί τε πραγμάτων καὶ προσώπων: Ἰσοκρ. 4,91 δι' ἀρετήν, ἀλλ' οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν. Ἐνίοτε τίθεται ἡ διὰ σὺν αἰτιατικῇ καὶ ἐπὶ αἰτίας, ἥτις εἶνε συγχρόνως καὶ σκοπός, ἔνθα συνήθως τίθεται τὸ ἕνεκα σὺν γενικῇ: Θουκ. 5,53 παρεσκευάζοντο οἱ Ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν Ἐπίδαυρον διὰ τοῦ θύματος τὴν ἔσπραξιν ἐσβαλοῦντες (=ἵνα εἰσπράξωσι τὸ θῦμα). ἰδ. Δ.Σ. σελ. 232.

Ἐν συνθέσει :

δηλοῖ α') τὸ διὰ μέσου: διέρχεσθαι. β') τὸ μεταξύ: διαλείπειν. γ') χρονικὴν διάρκειαν: διατελεῖν. δ') χωρισμὸν καὶ διανομήν : διέχειν· διίστασθαι· διαδιδόναι· διανέμειν. ε') ἐπίτασιν : διαφθείρειν. ϛ') ἅμιλλαν καὶ ἀμοιβαιότητα : διαγωνίζεσθαι· διαλέγεσθαι.

§ 90. 4) Ὑπέρ.

Ἡ ὑπὲρ δηλοῖ τὸ ὑπεράνω, τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ αἰώρησιν μόνον ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας ἢ ἐλαφράν τινα ἐπαφὴν μετ' αὐτῆς.

Ἐν συντάξει :

I. *Μετὰ γενικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') κίνησιν εἰς τὰ ὑπεράνω τινός : Ξ. Ἀν. 4,7,4 κυλινδοῦσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας. β') διατριβὴν ὑπεράνω τινός: Ξεν. Ἀν. 1.10,12 ὑπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν.

2. Μεταφορικῶς τίθεται α') πρὸς δήλωσιν τῆς αἰτίας μετὰ τῶν ῥημάτων ὑπερασπίζειν, ὑπερμαχεῖν, προστατεύειν κττ. Ἰσοκρ. 4,55 τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προκινδυνεύσαντας. διὸ β') τίθεται εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως, ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὀνόματί τινος : Πλ.Γορ.515,Γ ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι. Θουκ.3,26 ἡγεῖτο τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Παυσανίου. Δύναται προσέτι νὰ δηλοῖ καὶ τὸ χάριν τινός, διὰ τὸ καλόν τινος : Σοφ.Φ.1294 ἐγὼ δ' ἀπαυδῶ . . ὑπὲρ Ἀτρειδῶν (= ἐν ὀνόματι, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς χάριν καὶ σωτηρίαν τῶν Ἀτρ. κατὰ τὸν Σχολιαστήν). γ') ἐνίοτε πρὸς δήλωσιν αἰτίας ἐσωτερικῆς, πνευματικῆς, ἀνθ' οὗ συνήθως τίθεται ἡ ὑπὸ σὺν γεν : Λυσ.15,9 ὑπὲρ τῶν παρελθόντων ὀλίγους τιμωρησάμενοι. δ') μετὰ τῶν παρακλητικῶν ῥημάτων δηλοῖ χάριν τινός, συχνάκις παρ' Ὁμήρῳ:Ω,466 καί μιν ὑπὲρ πατρὸς καὶ μητέρος λίσσεο. ε') σκοπὸν ἰδίᾳ μετ' ἐνάρθρου ἀπαρεμφ: Δημ. 4,43 ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. ϛ') ἐν γένει οἱανδήποτε ἀναφορὰν ἀντὶ τῆς συνηθεστέρας περὶ μετὰ γεν., ἰδίᾳ παρὰ τοῖς ῥήτορσι: Πλ.Πολ.387,Ε ὑπὲρ τῶν φυλάκων φοβούμεθα. ζ') Ἐν τῇ ποιήσει ἐνίοτε τίθεται πρὸς δήλωσιν προτιμήσεως, ὑπεροχῆς ἀντὶ τῆς συνήθους ὑπὲρ σὺν αἰτιατ: Σοφ. Ἀντιγ.1138 τὰν ἔκπαγλα τιμᾷς ὑπὲρ πασᾶν πόλεων. συχνάκις εὕρηται ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ παρὰ Πινδάρῳ.

II. *Μετ' αἰτιατικῆς* :

δηλοῖ ὑπεράνω καὶ πέραν ὁρίου τινὸς ἐπὶ τόπου, χρόνου, μέτρου καὶ ποσοῦ: Ἡρόδ.4,188 ῥιπτέουσιν ὑπὲρ τὸν δόμον. Ξ. Ἀν.1,1,9 τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι. Θουκ.1,41 πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον. (= πρὸ τῶν Μηδ.) Ξ.Κυρ.1,2,4 τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι.— Ὑπὲρ αἶσαν (= ἐναντίον τοῦ προσήκοντος). Ρ,327 ὑπὲρ θεὸν (=ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ θεοῦ). ὑπὲρ δύναμιν. (Τὸ ἀντίθετον εἶνε : κατὰ δύναμιν).

Ἐν συνθέσει :

δηλοῖ α') Ὑπεράνω καὶ πέραν: ὑπερβαίνω. β') ὑπεροχήν: ὑπερέχειν. γ') ὑπερβολήν: ὑπέρμετρος. δ') ὑπεράσπισιν: ὑπερμάχομαι. ε') περιφρόνησιν: ὑπερορᾶν.

γ'. *Προθέσεις τρίπτωτοι.*

Περὶ καὶ Ἀμφί.

Ἀμφότεραι αἱ προθέσεις ἀμφὶ καὶ περὶ δηλοῦσι τὸ παντα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χόθεν, τὸ πέριξ, ἀλλ' ἡ μὲν **ἀμφὶ** δηλοῖ **ἀμφοτέρωθεν**, ἡ δὲ **περὶ κύκλῳ, πανταχόθεν**, ὡς δῆλον ἐκ πολλῶν συνθέτων λέξεων, π.χ. ὁ Ξενοφῶν π.πόρ.1,7 περὶ τῆς Ἀττικῆς λέγει ὅτι δὲν εἶνε «περίρρυτος ὥσπερ νῆσος», ἀλλ' «ἀμφιθαλάσσιος».

§ 91. 1) **Περί.**

Ἡ περὶ κυρίως σημαίνει τὸ πέριξ.

Ἐν συντάξει:

I. *Μετὰ γενικῆς:*

1. Τοπικῶς δηλοῖ σπανίως παρὰ ποιηταῖς διατριβήν: Εὐρ. Τρ.817 χορ. τείχη περὶ Δαρδανίας φονία κατέλυσεν αἰχμά.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ τὴν **αἰτίαν** ἐν ποικίλαις σχέσεσι: α') τὸ θέμα, περὶ οὗ εἶνε ὁ λόγος, ἡ σκέψις κτλ*: Εὐρ."Αλκ.176 περὶ παίδων θνήσκειν. Δημ.43,14 οἱ ἄριστα εἰδότες **περὶ** τοῦ γένους. Ξ.Κυρ.1,4,22 δείσας περί τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου μὴ πάθοιέν τι. β') **ἀναφοράν**: Θουκ:2,54 περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα εἴκαζον ὅμοια εἶναι (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ χρ.). Πολλάκις **μετ'** ἐπιθέτων κεῖται ἀντὶ τῆς ἁπλῆς αἰτιατ. ἢ τῆς περὶ σὺν **αἰτιατ.**: Ξ.Κυρ.1,6,15 φρονίμους περὶ τούτων. διὸ ἐναλλάσσονται συχνάκις ἡ **περὶ** μετά γεν. καὶ ἡ περὶ σὺν **αἰτ.** γ') τὰ **περί τινος**, τὰ ἀφορῶντα εἴς τινα ἤ τι: Πλ.Πρωτ.360 Ε πῶς ποτ' ἔχει τὰ **περὶ τῆς ἀρετῆς**· δ') σπανίως καὶ μόνον παρὰ ποιηταῖς δηλοῖ ἐσωτερικήν, πνευματ. **αἰτίαν**: Η,301 **περὶ** ἔριδος μάχεσθαι (=ἐξ ἐπιθυμίας ἐριστικῆς. ε') **ἐκτίμησιν** καὶ **προτίμησιν, πλέον ἢ** παρ' Ὁμήρῳ:Α,287 **περὶ** πάντων ἔμμεναι ἄλλων (πλέον ἢ πάντες οἱ ἄλλοι, ὑπέρτερος πάντων τῶν ἄ.). Παρ' Ἀττικοῖς ἡ σημασία αὕτη τῆς **περὶ** ἐτηρήθη ἐν ταῖς φράσεσιν: **περὶ πολλοῦ, περὶ πλείονος**, περὶ **πλείστου, περὶ** ὀλίγου (ἐλάττονος, ἐλαχίστου, οὐδενὸς) ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι.

II. *Μετὰ δοτικῆς:*

---

* Ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν λεκτικῶν καὶ γνωστικῶν: λέγειν, ἐξετάζειν, διδάσκειν, διδάσκεσθαι, ἐρωτᾶν, πυνθάνεσθαι, ἀκούειν, εἰδέναι, ἐπίστασθαι, γιγνώσκειν κ.τ.τ. ἐπὶ τῶν μερίμνης, φόβου καὶ πάντων τῶν ψυχικοῦ παθήματος σημαντικῶν ῥημάτων: φοβεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, θαυμάζειν κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. Τοπικῶς δηλοῖ **πέριξ, πλησίον** (σπανίως ἐν τῷ Ἀττ. πεζῷ λόγῳ): Σ,453 μάρναντο **περὶ** Σκαιῇσι **πύλῃσι**. Πλ.Πολ. 359,Δ **περὶ τῇ χειρὶ** χρυσοῦν δακτύλιον φέρειν. Θουκ.6,34 **περὶ τῇ Σικελίᾳ** ἔσται ὁ ἀγὼν (ὅπερ διάφορον τοῦ : περὶ τῆς Σικελίας).

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) **αἰτίαν** ἐπὶ τῶν φόβου σημαντικῶν ῥημάτων : Θουκ.1,60 δεδιότες **περὶ τῷ χωρίῳ**. Πλ.Πρωτ.322 Ζεὺς ἔδεισε **περὶ τῷ γένει** ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν. Ἐπὶ δ' ἄλλων ψυχικοῦ παθήματος σημαντικῶν ῥημάτων σχεδὸν παρὰ ποιηταῖς μόνον. β΄) **τρόπον** ἐν ταῖς ἐπικαῖς φράσεσι **περὶ κῆρι, περὶ θυμῷ** μετὰ τῶν ψυχ. παθήματος σημαντ. ῥημάτων : Ν,430 τὴν **περὶ κῆρι** φίλησι πατὴρ (ἡ ἀγάπη παρίσταται ὡς περιβάλλουσα τὴν καρδίαν).

III. *Μετ' αἰτιατικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α΄) *κίνησιν*: Θουκ.2,23 οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς **περὶ Πελοπόννησον**. β΄) **ἔκτασιν** τοπικὴν **περί** τι, **παρά** τι μετὰ τῶν στάσεως σημαντ. ῥημάτων : Ἡρόδ.3,61 Καμβύσῃ χρονίζοντι **περὶ Αἴγυπτον**. Ξ.'Αν.1,6,4 ἐκέλευσε τούτους θέσθαι τὰ ὅπλα **περὶ** τὴν αὐτοῦ **σκηνήν**. Διὸ τὸ **οἱ περί τινα** (=εἷς τις μετὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, κυρίως οἱ διατρίβοντες περί τινα ἰδ. § 53,δ΄.

2. Χρονικῶς δηλοῖ α΄) **περίπου**. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ ἀριθμῶν Θουκ.3,89 **περὶ τούτους τοὺς χρόνους**. Θουκ.1,54 ναῦς καταδύσαντες **περὶ ἑβδομήκοντα**.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) **ἐνασχόλησιν** περί τι : ἀμελῶς ἔχειν **περί τι** (**τινα**)· συχνότατον τὸ **εἶναι περί τι**· διὸ β΄) **ἀναφοράν**: Ξ.'Απ.1,1,20 σωφρονεῖν **περὶ τοὺς θεούς**. Πλ.Γορ. 490,Γ **περὶ σιτία** σὺ λέγεις. ἰδ.Δ.Σ.σελ.236.

Ἐ ν σ υ ν θ έ σ ε ι :

δηλοῖ α΄) τὸ **πέριξ** : **περιτειχίζειν**. β΄) **περισσῶς** : **περιβόητος**· **περιχαρής**. Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προκύπτει ἡ τῆς ὑπεροχῆς : **περιγίγνομαι** (= περισσεύω, ὑπέρτερος γίγνομαι)· **περίειμι** (= περισῴζομαι). γ΄) **ἐπίτασιν** : **περίβλεπτος**. δ΄) **περιφρόνησιν** : **περιορᾶν** :

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 92. 2) **Ἀμφί.**

Ἡ ἀμφὶ ἐν συντάξει μετὰ γενικῆς, δοτικ. καὶ αἰτ. δηλοῖ ὅ,τι καὶ ἡ περί. Καὶ μετὰ γενικῆς μὲν εὕρηται παρὰ ποιηταῖς, τοῖς Ἴωσι καὶ τῷ Ξενοφῶντι ἐνίοτε, μετὰ δοτικῆς δὲ παρὰ μόνοις τοῖς ποιηταῖς καὶ τῷ Ἡροδότῳ, μετ' αἰτιατ. δὲ παρά τε τοῖς ποιηταῖς καὶ τοῖς πεζολόγοις ἀντὶ τῆς περί.

Σημ. Περὶ τῆς φράσεως οἱ ἀμφί τινα ἰδ. § 53,δ'.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α'.) ἀμφοτέρωθεν: ἀμφίστομος ἀμφίβιος. β') πέριξ: ἀμφίρρυτος· ἀμφιεννύναι.

§ 93. 3) **Ἐπί.**

Ἡ ἐπὶ εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὴν ὑπὸ καὶ σημαίνει τὸ ἐπάνω, διαφέρουσα τῆς ὑπὲρ κατὰ τοῦτο, ὅτι δηλοῖ πραγματικὴν μετὰ τῆς ἐπιφανείας ἐπαφήν.

Ἐν συντάξει:

I. *Μετὰ γενικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') διατριβὴν ἢ στάσιν ἐπὶ τόπου ἢ ἀντικειμένου τινός, καὶ ἐντεῦθεν τὸ πλησίον τόπου τινός: Πλ.Μενέξ.246,Δ οὔτ' ἐπὶ γῆς οὔθ' ὑπὸ γῆς. Ξ.'Αν.4,3,28 Ξενοφῶν κελεύει (αὐτοὺς) αὐτοῦ μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Συχνὰ εὕρηνται παρὰ Θουκυδίδῃ αἱ φράσεις οἱ ἐπὶ Θρᾴκης, τὰ ἐπὶ Θρᾴκης (=πλησίον τῆς Θρ., τὰ ὅρια τῆς Θρ., ἐνίοτε δὲ=ἡ Θρᾴκη αὐτὴ 1,60). β') διεύθυνσιν : Ξ.Κυρ.7,2,1 Κροῖσος εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε· Θουκ.1,116 πλεῖν ἐπὶ Σάμου*. Δημ.9,48 ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου πάλιν (=οἴκαδε).

2. Χρονικῶς δηλοῖ τὸν χρόνον, διαρκοῦντος τοῦ ὁποίου γίνεταί τι: Ξ.Κυρ.1,6,31 ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων. Β,797 ἐπ' εἰρήνης. Θουκ. 2, 2 ἐπὶ Καλλιάδου ἄρχοντος. Ὁμοίως: ἐπὶ κινδύνου, ἐπὶ στρατείας, ἐπὶ φρουρᾶς κτλ.

---

* Τὸ πλεῖν ἐπὶ Σάμου διαφέρει τοῦ πλεῖν ἐπὶ Σάμον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνο μὲν δηλοῖ διεύθυνσιν ἁπλῶς πρὸς τὰ μέρη τῆς Σ., τοῦτο δὲ διεύθυνσιν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν Σ. Τὴν τοιαύτην διαφορὰν κάλλιστα δεικνύει τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Ξενοφῶντος Ἑλλ.3,4,12 ὁ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τἀναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') ἀναφορὰν εἰς πρόσωπον ἢ ἐξάρτησιν ἐξ αὐτοῦ: Θουκ.1,17 τύραννοι τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι (=κυρίως πᾶν τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος)· β') τὸ ἐνώπιον (ἐν δικαστικαῖς μάλιστα φράσεσι) μετὰ τῶν λεκτικῶν καὶ ὀμοτικῶν ῥημάτων καὶ τοῦ ἐπιμαρτύρεσθαι: Ἰσαῖ.5,1 τὰ ὡμολογημένα ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου (=ἐνώπιον τῶν δικαστῶν). Δημ.18,8 ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν. Ξ. Ἑλ.6,5, 41 λέγειν ἐπὶ μαρτύρων. γ') αἰτίαν (θεωρουμένην τρόπον τινὰ ὡς βάσιν τῆς πράξεως): Πλ.Παρμ.136,Β σκοπεῖν τί ἐφ' ἑκατέρας τῆς ὑποθέσεως συμβήσεται. Ὁμοίως ἐν τῇ φράσει: καλεῖσθαι, ἔχειν ὄνομα, ἐπωνυμίαν ἐπί τινος. δ') ἀναφορὰν (θεωρουμένην καὶ ταύτην ὡς βάσιν τρόπον τινὰ τῆς πράξεως) ἐπὶ τῶν ῥημάτων ἐνορᾶν, νομίζειν, λέγειν, ἐπιδεικνύναι, ζητεῖν, σκοπεῖν, κρίνειν τί ἐπί τινος κτλ.: Ἰσοκρ. 6,41 ἐπὶ μὲν τῆς ἡμετέρας πόλεως οὐδὲν ἔχω τοιοῦτον εἰπεῖν (= βάσιν τοῦ λόγου τιθεὶς τὴν ἡμ.π., ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἡμ.π.). ε') στήριγμα ἐπί τινος καὶ χωρισμόν, π.χ. ἐφ' ἑαυτοῦ, ἐφ' ἑαυτῶν, ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν: Θουκ.2,63 εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν. Ξ. Ἀν.2,4,10 οἱ Ἕλληνες ὑφορῶντες τοὺς βαρβάρους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες (=καθ' ἑαυτούς). Μετὰ τούτων συνδέεται καὶ ἡ λίαν συνήθης στρατιωτικὴ φράσις παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἱστοριογράφοις ἐφ' ἑνός, ἐπὶ τριῶν κτλ. τετάχθαι, στῆναι: Ξ. Ἀν 1,2,15 ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (=τέσσαρες ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις, ἵνα ἐπ' αὐτῆς κατασκευασθῇ ἡ παράταξις· παρετάχθησαν ἀνὰ τέσσαρας κατὰ μέτωπον)· ἐντεῦθεν ἡ ἐπὶ σημαίνει διάρκειαν σταθεράν, διαμονὴν ἐπί τινος πράγματος: Ξ. Ἀγ.1,37 ὅσον χρόνον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔμεινε. ς') τρόπον: Δημ.18,17 οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα. ζ') ἐπιστασίαν μετὰ τοῦ τάττεσθαι καὶ τῶν ὁμοίων: Ξ. Ἀπ.3,3,2 ἡ ἀρχή, ἐφ' ἧς ᾕρησαι (Συχνότερον μετὰ δοτ. ἰδὲ εὐθὺς κατωτέρω).

II. *Μετὰ δοτικῆς*:

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') διατριβὴν ἐπάνω καὶ πλησίον τινός: Θουκ.1,55 (Ποτιδαιᾶται) οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης. Ξ. Ἀν.7,4,4 οἱ Θρᾷκες τὰς ἀλωπεκίδας ἐπὶ ταῖς κεφα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαῖς φοροῦσι.* β') τὸ πλησίον**: Ξ. Ἀν.1,9,3 πάντες οἱ τῶν ἀρίστων Περσῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται. γ') προσθήκην: Ξ. Ἀπ.3,14,2 ἐσθίουσι πάντες ἐπὶ τῷ σίτῳ ὄψον. Εὐρ. Ἰφ.Τ.197 φόνος ἐπὶ φόνῳ (=φ. μετὰ φόνον). Διὸ τὸ ἐπὶ τούτοις=προσέτι. δ') τὸ κατόπιν τοπικῶς καὶ χρονικῶς: Ξ. Ἑλ.1,1,34. ὀλίγοι τῶν ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ τῶν ψιλῶν ἀπέθανον. Κυρ. 3,3,7. Ἀνέστη ἐπ' αὐτῷ Φεραύλας. ε') ἐπὶ συγκριτικῶν δηλοῖ μέτρον (λαμβανόμενον τρόπον τινὰ ὡς βάσιν τῆς συγκρίσεως:) η,216 οὐ γάρ τι στυγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο ἔπλητο (ἡ γαστὴρ θεωρεῖται ὡς βάσις, ἐφ' ἧς λαμβάνεται τὸ μέτρον τῆς συγκρίσεως). Τὸ ἐπί τινι εἶναι, γίγνεσθαι=ἀσχολεῖσθαι περί τι, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τινός εἶναι. Τὸ ἐπ' ἐμοί,=ὅσον ἐξαρτᾶται ἐξ ἐμοῦ.

2. Χρονικῶς (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ ποιηταῖς): Θ,519 ἐπὶ νυκτί. Ξ. Ἀν.7,3,34 ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') ἐξάρτησιν: Δημ.8,2 ἐφ' ἡμῖν ἐστιν (τούτους) κολάζειν (=κυρίως ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν κεῖται). β') ὅρον, σύμβασιν ἰδίᾳ ἐν ταῖς φράσεσι: ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ᾧ, ἐπὶ τούτοις, ἐπ' οὐδενί, ἐν οἷς ἡ ἐπὶ δηλοῖ τὴν βάσιν, ἐφ' ἧ στηρίζεται ἡ συνθήκη: Ξ. Ἑλλ.2,4,22 ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην. γ') δηλοῖ ἀντάλλαγμα, τίμημα λαμβανόμενον ὡς βάσιν τῆς πράξεως: Ἀρφ. Ἀχ.13 ἐπὶ μόσχῳ ᾄδειν. δ') σκοπόν: Θουκ. 3,10 ξύμμαχοι οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου. ε') ἐπιστασίαν: Ξ. Ἑλλ.1,5,11 κατέλιπεν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἀντίοχον. Οἱ ἐπὶ τοῖς πράγμασι=οἱ διέποντες τὰ τῆς πολιτείας. ς') τὸ ἐναντίον παρὰ ποιηταῖς: Ε,124 ἐπὶ Τρώεσσι μάχεσθαι. ζ') αἰτίαν ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ψυχικοῦ παθήματος σημαντ. ῥημάτων: Ξ. Ἀπολ.2,1,28 ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι. 2,6,35 ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φίλων χαίρεις.

---

* Μετὰ δοτικῆς ἡ ἐπὶ σημαίνει τι ἀνῆκον καὶ ἰδιάζον εἰς τὸ ὑπὸ τῆς πτώσεως ἐκφερόμενον, μετὰ δὲ γενικῆς τυχαῖον καὶ κατὰ συμβεβηκός· π.χ. τὸ ἐπὶ νηῒ λέγεται περὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ναῦν ναυτῶν, ὅπλων κτλ. τὸ δὲ ἐπὶ νεὼς περὶ παντὸς τυχόντος ἐν αὐτῇ.

** Καὶ ἡ ἐν καὶ ἡ περὶ δηλοῦσιν, ὡς εἴδομεν, τὸ πλησίον, ἀλλ' ἑκατέρα τηρεῖ τὴν κυρίαν αὐτῆς σημασίαν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

III. *Μετ' αἰτιατικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') κίνησιν· πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ μέχρι τινός: Ξ. Ἀν.3,4,35 ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. 2,1,8 ἰέναι ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας. β') ἔκτασιν τοπικὴν καὶ ἐξάπλωσιν πρὸς τὰ ἐπάνω τινός: Πλ.Κρίτ.112,Ε (οἱ Ἀθηναῖοι) ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν.. ἐλλόγιμοι ἦσαν. Θουκ.2,101 παρέσχε λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους. Ἐντεῦθεν αἱ ἐπιρρημ. φράσεις : ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν· ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐπὶ (δεξιὰ) ἀριστερά. Ἐπὶ στρατιωτ. παρατάξεως τίθεται σπανίως ἀντὶ τῆς ἐπὶ σὺν δοτικῇ.

2. Χρονικῶς δηλοῖ α') χρονικὸν ὅριον=μέχρι : ἐπ' ἠῶ =μέχρι τῆς ἀνατολῆς. β') χρονικὴν παράτασιν: Ξ.Κυρ.5,2,4 ἐπ' ἀνθρώπων γενεάν. Ἀν.6,6,3 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. Ὁμοίως: ἐπὶ μέγα, πολὺ (ἐπιπολὺ ὡς ἐπίρ.), ἐπὶ πλέον, μεῖζον, ἐπὶ μικρόν, μακρόν, ἐπὶ τόσον, ἐφ' ὅσον.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') σκοπὸν ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων ἢ ἐν φράσεσιν, ἐν αἷς περιέχεται ἔννοια κινήσεως: Ἡρόδ.5,12 πέμπειν ἐπὶ ὕδωρ. διό: ἐπὶ τί;=πρὸς τίνα σκοπόν; β'.) ἐχθρικὴν διεύθυνσιν, τὸ κατά τινος : Ἡρόδ.1,90 ἐλαύνειν ἐπὶ Πέρσας. γ'.) συμφωνίαν καὶ τρόπον: ε,245 ἐπὶ στάθμην. Οὕτω : ἐπ' ἶσα=ἐπίσης. Ἀντιφ.5,15 γενέσθαι νομοθέτης ἐπὶ τὰ πονηρότατα. δ'.) ἀναφοράν: Θουκ.4,28 ἐκέλευεν.. τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ἰδ.Δ.Σ.σελ.240

Ἐν συνθέσει :

δηλοῖ α') τὸ ἐπάνω: ἐπιγράφειν. β') κίνησιν : ἐφέλκειν. γ') τὸ πλησίον : ἐπιθαλάσσιος. δ') τὸ ἐναντίον : ἐπιστρατεύειν. ε') τὸ κατόπιν : ἐπιγιγνόμενοι. ϛ') προσθήκην : ἐπεισέρχεσθαι. ζ') ἐπίτασιν : ἐπίμεμπτος.

§ 94. 4) **Μετά**.

Ἡ μετὰ δηλοῖ ἐν τῷ μέσῳ, μεταξύ.

Ἐν συντάξει :

I. *Μετὰ γενικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ ὅ,τι ἡ σὺν μετὰ δοτ., ἀλλ' ἐνῷ αὕτη σημαίνει ἐξωτερικὴν σύνδεσιν, ἡ μετὰ σημαίνει στενὴν ἐσωτερ. σύν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δεσιν, ἤτοι κοινωνίαν, συμμετοχήν, τὸ ὁμοῦ : Δημ.9,24 μετὰ τῶν ἠδικημένων πολεμεῖν.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) τὸ μέσον, τρόπον: Ξ.᾽Απ.3,5,8 μετ᾽ἀρετῆς πρωτεύειν. ᾽Αν.2,6,18 κτᾶσθαι μετ᾽ἀδικίας. β΄) συμφωνίαν: Πλ.᾽Απολ.32,Γ μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου διακινδυνεύειν.

II. *Μετὰ δοτικῆς* :

εὕρηται παρὰ ποιηταῖς καὶ τοῖς ἐπικοῖς καὶ δηλοῖ α΄) τοπικὴν σύνδεσιν. ᾽Αντὶ τῆς μετὰ οἱ πεζολόγοι μεταχειρίζονται τὴν σὺν καὶ ἐν = μεταξύ, ἔν τινι, σύν τινι. Συνήθως συνάπτεται μετὰ πληθυντ. ἀριθμοῦ ἢ ἑνικοῦ ὀνόματος περιληπτικοῦ, ἰδίᾳ προσώπων ἢ ὡς προσώπων λαμβανομένων πραγμάτων : Π,15 ζώει Πηλεὺς μετὰ Μυρμιδόνεσσιν. Παρ᾽ Ὁμήρῳ εὕρηται : μετ᾽ ἀθανάτοις. μετ᾽ἀγορῇ=ἐν τῇ συνελεύσει. μετὰ χερσί. β΄) συνοδείαν, ὁμοῦ: β,148 ἐπέτοντο μετὰ πνοιῇς ἀνέμοιο. γ΄) προσθήκην=προσέτι : Γ,188 μετὰ τοῖσιν ἐλέχθην.

III. *Μετ᾽ αἰτιατικῆς* : εὕρηται ἐπίσης παρὰ ποιηταῖς καὶ ἰδίᾳ ἐπικοῖς :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α΄) διεύθυνσιν εἰς τὸ μέσον, εἰς τὸ μεταξύ: Γ,264 ἵκοντο μετὰ Τρῶας καὶ ᾽Αχαιούς· β΄) διεύθυνσιν γενικῶς ἢ τὴν σπουδὴν (ὁρμὴν) πρὸς τὸ μέσον ἢ πρὸς σύνδεσιν μετὰ προσώπου ἢ πράγματος ἐν φιλικῇ ἢ ἐχθρικῇ σχέσει: N,297 βῆναι μετὰ Νέστορα (=ἐπορεύθη, ἵνα ἑνωθῇ μετὰ τοῦ N.) βῆ δὲ μετ᾽ Ἰδομενῆα (= ἐπορεύθη πρὸς τὸν Ἰδ., ἵνα συμπλακῇ μετ᾽ αὐτοῦ). γ΄) τοπικὴν ἔκτασιν: I,54 καὶ βουλῇ μετὰ πάντας ὁμήλικας ἔπλευ ἄριστος (=ἐν τῷ μέσῳ μεταξὺ πάντων). Τὸ μετὰ χεῖρας ἔχειν=ἔχειν τι ἐν χερσίν, ἢ ἀσχολεῖσθαι περί τι.

2. Χρονικῶς δηλοῖ τὸ ἔπειτα, ὕστερον : Θουκ.1,14 Δαρεῖος μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσεν.

3. Μεταφορικῶς μόνον παρὰ ποιηταῖς δηλοῖ α΄) τὸν σκοπόν: Υ,329 Καύκωνες πόλεμον μετὰ θωρήσσοντο (ἵνα πολεμήσωσι). β΄) συμφωνίαν : O,52 τῷ κε Ποσειδάων.. αἶψα μεταστρέψειε νόον μετὰ σὸν καὶ ἐμὸν κῆρ (κατὰ τὴν σὴν καὶ ἐμὴν γνώμην).

᾽Εν συνθέσει :

δηλοῖ α΄) κοινωνίαν: μετέχειν· β΄) μεταβολήν: μετανο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶν· γ΄) ὄπισθεν: μεταδιώκειν. Ἐν τῷ μεταπέμπομαι ἡ μετὰ =ἰσοδυναμεῖ τῇ πρὸς=πέμπων πρός τινα καλῶ πρὸς ἐμαυτόν.

§ 95. 5) **Παρά.**

Τῆς παρὰ ἡ κυρία σημασία εἶνε πλησίον.

Ἐν συντάξει:

I. *Μετὰ γενικῆς* :

1. Τοπικῶς ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων δηλοῖ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ πλησίον προσώπου τινός, ποιητικῶς δὲ καὶ πράγματος, ἐκ μέρους: Ξ.'Αν.1,9,29 παρὰ βασιλέως πολλοὶ πρὸς τὸν Κῦρον ἀπῆλθον. Α,100 φάσγανον.. ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) τὸ ἐξ' οὗ προέρχεταί τι: Ἡρόδ. 8,140 ἀγγελίη ἥκει παρὰ βασιλέως· ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων πυνθάνεσθαι, μανθάνειν, ἀκούειν, λαμβάνειν, εὑρίσκειν κ.τ.τ.Ξ. 'Απ.1,2,50 μανθάνειν παρὰ τῶν ἐπισταμένων.β΄) τὸ διά τινος : Πλ.Πολ.461,Ε δεῖ δὲ τὸ μετὰ τοῦτο βεβαιώσασθαι παρὰ τοῦ λόγου. γ΄) τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἐπὶ παθητ. καὶ ἀμεταβ. ῥημάτων: Ἰσοκρ.4,26 τὰ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα. δ΄) τὸν κτήτορα ἢ αἴτιον: Λυκοῦργ. 82 τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν. 130 ὁ παρὰ τῶν πολιτῶν φόβος.

II. *Μετὰ δοτικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ τὸ πλησίον προσώπου τινός, ποιητικῶς δὲ καὶ πράγματος: ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ. Ἐνίοτε δὲ σημαίνει ὅ,τι καὶ ἡ ἐν: Δημ.18,287 τοῦτο ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρ' ὑμῖν δ' οὔ. Σοφ.Οἰδ.τ.780 παρ' οἴνῳ (= ἐν καιρῷ οἰνοποσίας). Ξ.'Αν.7,2,25 τὰ παρὰ θαλάττῃ χωρία (ἀντὶ τοῦ συνήθους παρὰ τὴν θάλατταν).

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) τὸν κτήτορα : Κυρ.3,1,19 τὴν παρ' ἑαυτῷ δύναμιν· διὸ β΄) ἐκεῖνον, ᾧτινι ὑπόκειταί τις· Ξ.'Αν.1,5,16 τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. γ΄) κατὰ τὴν κρίσιν τινός: Ἰσαῖ.11,38 ἂν ἄποροι παρ' ἡμῖν εἶναι δόξωσιν.

III. *Μετ' αἰτιατικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α΄) διεύθυνσιν πλησίον προσώπου ἢ (σπανίως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ) πράγματος ἐπὶ τῶν κινήσεως ση-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μαντ. ῥημάτων: Ξ.Ἀν.4,3,27 Ὁ Χειρίσοφος πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς πελταστάς. 2,4,17 παρὰ τὴν γέφυραν πέμψαι. β΄) πλαγίως καὶ παραλλήλως πλησίον ἢ ἁπλῶς πλησίον ἐν κινήσει καὶ στάσει: Ξ.Κυρ.5,2,29 παρ᾽ αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι. Ἡρόδ 9,15 παρὰ τὸν Ἀσωπόν. Ξ.Κυρ.1,4,18 εἶπεν αὐτῷ μένειν παρ᾽ ἑαυτόν. Ἐντεῦθεν ἀνεπτύχθησαν ποικίλαι ἠθικαὶ φράσεις τὸ ἐναντίον δηλοῦσαι: παρὰ μοῖραν (=ἐναντίον τῆς μ.)· παρ᾽ δύναμιν (=ὑπὲρ τὴν δ.)· παρὰ τὸ δίκαιον κτλ. Ἐν ταῖς τοιαύταις φράσεσιν ἡ ἔννοια τῆς ἐναντιότητος προῆλθεν ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ πλησίον, καθόσον τὸ παρὰ τὸ δίκαιον, παρὰ τοὺς νόμους ὄν, ὅσον καὶ ἂν εἶνε πλησίον αὐτῶν, εἶνε ἐκτὸς αὐτῶν καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν ἐναντίον αὐτῶν.

2. Χρονικῶς δηλοῖ διάρκειαν: Πλ.Φαίδ.116,Δ παρὰ πάντα τὸν χρόνον. παρ᾽ ἡμέραν—παρὰ τὸν πόλεμον κ.τ.τ.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α΄) τὸν κτήτορα: Ἡρόδ.8,140 πυνθάνεσθαι τὴν νῦν παρ᾽ ἐμὲ ἐοῦσαν δύναμιν. β΄) αἰτίαν, καθόσον ἡ αἰτία καὶ τὸ ἀποτέλεσμα κεῖνται παρ᾽ ἄλληλα: Ἰσοκρ.6,52 ὡμολογεῖτο παρὰ τοῦτον γενέσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς. γ΄) αἰτίαν μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς ἐξαιρέσεως, ἥτις ὅμως ἔννοια κεῖται οὐχὶ ἐν τῇ συντάξει, ἀλλὰ συνάγεται ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου ἢ ἐκ τῆς ἱστορίας: Ἰσαῖ. 3,37 παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. Ἐντεῦθεν αἱ φράσεις: παρὰ μικρόν, ὀλίγον, τοσοῦτον ἐλθεῖν ἢ γίγνεσθαι σὺν ἀπαρεμφ. (=ὀλίγον ἔλειψε κτλ.) δ΄) συμφωνίαν ἐπὶ τῶν ῥημάτων τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐξετάζειν, ἀνακρίνειν κττ. Δημ.27,34 παρὰ τὸν λόγον, ὃν ἀποφέρουσιν, ἐπιδείξω. ε΄) παράθεσιν, σύγκρισιν: Ἡροδ. 7, 20 ὥστε μήτε τὸν Δαρείου (στόλον) τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον (ἐν συγκρίσει πρὸς τοῦτον) φαίνεσθαι. Ἐντεῦθεν αἱ φράσεις: παρ᾽ ὀλίγον, παρ᾽ οὐδὲν ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαί τι = θεωρεῖν τι ὀλίγου λόγου ἄξιον, κτλ. (κυρίως = πλησίον τοῦ ὀλίγου, ἴσον ὀλίγῳ κτλ.) παρὰ πολὺ (παραπολὺ ὡς ἐπίρ.)· παρ᾽ οὐδὲν τίθεσθαι=ὡς οὐδὲν λογίζεσθαι. Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ σημασία τοῦ πλήν: Πλ. Γοργ. 507, Α οὐκ ἔχω παρὰ ταῦτα (=πλὴν τούτων) ἄλλα φάναι· ὅθεν ς΄) ἐναλλαγήν, ἀλλεπαλληλίαν: παρ᾽ ἡμέραν (= ἀνὰ πᾶσαν δευτέραν ἡμέραν)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀντιφ. 5.72. πληγὴν παρὰ πληγὴν ἑκάτερον (=ἐναλλὰξ πλήττων ἑκάτερον) Ἀρφ. Βατ. 643, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 244.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α'.) τὸ ἐκ μέρους: παραλαμβάνειν. β') τὸ πλησίον: παρακαθῆσθαι· παραπλεῖν. γ') παράβασιν: παρασπονδεῖν· παράνομος. δ') πλαγίως καὶ λεληθότως: παρεισδύεσθαι. ε') οὐκ ὀρθῶς: παρακούειν. ς') παράθεσιν: παρευδοκιμῶ τινα (=ὑπερβάλλω τινὰ ἐν τῷ εὐδοκιμεῖν).

§ 96. 6) **Πρός.**

Ἡ πρὸς σημαίνει τὸ ἐνώπιον προσώπου ἢ πράγματός τινος, ἐξ οὗ προέρχεταί τι ἢ πρὸς ὃ διευθύνεταί τι.

Ἐν συντάξει:

I. *Μετὰ γενικῆς*:

1. Τοπικῶς δηλοῖ τὸ ἀπέναντι, ἰδίᾳ ἐπὶ τοποθεσίας=ἐκ τοῦ μέρους τινός: Ἡρόδ. 3, 107 πρὸς μεσημβρίης Ἀραβίη ἐστί. Ξ. Ἀν. 2, 2, 4 ἔπεσθε τὰ ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') καταγωγήν: Σοφ. Αἴ. 1305 οἱ πρὸς αἵματος=οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς. Ἡρόδ. 7, 99 γένος ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός. β') τὸ ἁρμόζον: Ξ. Ἀν. 1, 2, 11 οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἀπ. 2, 3, 15 ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ· ὅθεν ἐπὶ προσώπων δηλοῖ κατὰ τὴν κρίσιν τινός: Θουκ. 1, 71 δρῶμεν ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν οὔτε πρὸς ἀνθρώπων. γ') ποιητ. αἴτιον: Ξ. Ἀν. 1, 9, 20 (Κῦρος) ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν φίλους. δ') πρὸς ὠφέλειαν ἢ χάριν τινός: Ξ. Ἑλλ. 7, 1, 17 σπονδὰς ποιησάμενος πρὸς Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν. ε') ἐπὶ ὅρκων δηλοῖ κυρίως ἐνώπιον: νῦν δέ σε πρὸς πατρὸς γουνάζομαι ν, 324.

II. *Μετὰ δοτικῆς*:

δηλοῖ α') στάσιν, διατριβὴν ἐνώπιον, πλησίον τινός: Θουκ. 2, 79 ἐς μάχην καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. ὅθεν β') μετὰ τοῦ εἶναι ἢ γίγνεσθαι δηλοῖ προσήλωσιν εἴς τι, ἐνασχόλησιν περί τι: Πλ. Πολ. 567, Α ἵνα πρὸς τῷ καθ' ἡμέραν ἀναγκάζωνται εἶναι. Δημ. 8, 11 πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σθαι. γ') προσθήκην: Θουκ. 6,90 πρὸς τοῖς εἰρημένοις. Ὁμοίως: πρὸς τούτοις.

III. *Μετ' αἰτιατικῆς*:

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') ἐπὶ τοποθεσίας μετὰ τῶν ῥημάτων ὁρᾶν, ἀποβλέπειν καὶ τῶν ὁμοίων στροφὴν καὶ διεύθυνσιν πρός τι. Θουκ. 2,55 (ἡ γῆ) πρὸς Ἑλλήσποντον ὁρᾷ. Ἡρόδ. 1, 201 ἔθνος οἰκημένον πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς. β') διεύθυνσιν φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν: Ξ. Ἀν. 5,7,20 ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς. Θουκ. 2,65 πρὸς οὓς ἐπῆσαν. Μεταφορικῶς: δηλοῖ ἵστασθαι πρός τι (=λαμβάνειν τὸ μέρος τινός, εἶναι ὑπέρ τινος προσώπου ἢ πράγματος): Θουκ. 4,56 πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην ἀεὶ ἔστασαν. γ') γενικῶς φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν σχέσιν: σπονδάς, συμμαχίαν, πόλεμον κτλ. ποιεῖσθαι πρός τινα, συγχωρεῖν ἢ ξυμβαίνειν πρός τινα.

Σημ. 1. Τὸ πράττειν πρός τινα=διαπραγματεύεσθαι πρός τινα, τὸ σπουδάζειν πρός τινα=ἔχειν σπουδαίας ἐργασίας (πράγματα) μετά τινος.

Σημ. 2. Ἐπὶ τῶν λεκτικῶν ῥημάτων ἡ πρὸς μετὰ αἰτιατ. σημαίνει τὸ ἐνώπιον, ἐπειδὴ ὁ λέγων στρέφεται πρὸς ὃν ἀπευθύνει τὸν λόγον.

2. Χρονικῶς δηλοῖ τὸ ἐγγύς, περίπου: Ξ. Ἑλλ. 2,4,24 πρὸς ὄρθρον.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') σκοπόν: Ἰσοκρ. 16,27 οἱ πολῖται πρὸς ἀνδρείαν ἐπαιδεύθησαν. β') συμφωνίαν καὶ ἀναλογίαν: Ξ. Ἀν. 6,1,5 πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο. Ἰσοκρ. 4,76 οὐδὲ πρὸς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον. γ') τρόπον: Ξ. Ἀν. 1,3,19 πρὸς φιλίαν, πρὸς βίαν κτλ. ὅθεν δ') σύγκρισιν: Ἰσοκρ. 4,107 (ἔχουσι) χώραν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐλαχίστην. ε') ἀναφοράν: Ξ. Ἀν. 7,1,19 οἱ στρατιῶται ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον: 4,3,10 τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 247.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α') διεύθυνσιν: προσάγειν, προσκαλεῖν. β') πλησίον: προσοικεῖν. γ') προσθήκην: προστιθέναι, προσαποβάλλειν.

§ 97. 7) **Ὑπό.**

Ἡ πρώτη σημασία τῆς ὑπὸ εἶναι τὸ ὑποκάτω.

Ἐν συντάξει:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

I. *Μετὰ γενικῆς* :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') τὴν ἐκ τῶν κάτω ἢ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω κίνησιν (πρβλ. ὑπέκ): Ξ 'Αν.6,2,25 (Ξενοφ.) λαβὼν ὑπὸ ἁμάξης σφαγιασάμενος ἐβοήθει. β') διατριβήν, στάσιν ὑπό τι μετὰ τῆς προσσημασίας τῆς ἐξαρτήσεως ἢ ἐξόδου: η,5 ὑπὸ ἀπήνης λύειν ἵππους. Πλ.Φαιδρ.230,Β πηγὴ ὑπὸ τῆς πλατάνου ῥεῖ· Α,501 δεξιτερῇ δ' ἄρ'ὑπ' ἀνθερεῶνος ἑλοῦσα.

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') τὸ ποιητικὸν αἴτιον: Πλ. Λάχ. 189,Α πολλὰ διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον. β')ἀναγκαστ. αἴτιον: Θουκ.2,101 ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει· γ') τὸ μέσον καὶ ὄργανον: Ξ.'Απ.3,4,25 οἱ βάρβαροι..ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων. Θουκ.6,32 εὐχὰς ὑπὸ κήρυκος ἐποιοῦντο. δ') συνοδείαν συνήθως ἐπὶ μουσικῶν ὀργάνων: Ἡρόδ.1,17 ἐστρατεύοντο ὑπὸ σαλπίγγων. Ξ.Ἑλ.2,2,23 τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ'αὐλητρίδων. ε') τρόπον: Θουκ.3,33 ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δεξίωσιν.

II. Μετὰ δοτικῆς :

1. Τοπικῶς δηλοῖ διατριβὴν ὑπό τι, ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐξαρτήσεως: Πλ.Φιλ.38,Δ ἑστάναι ὑπό τινι δένδρῳ. Ἡρόδ.6,137 κατοικημένους τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ(=παρὰ τοὺς πρόποδας).

2. Μεταφορικῶς δηλοῖ α') τὸ ποιητ. αἴτιον αἰσθητότερον καὶ ἐναργέστερον ἢ μετὰ γενικῆς, ἰδίᾳ παρὰ ποιηταῖς: Ἡρόδ. 1,103 Λυδοὶ ὑπὸ Πέρσῃσι δεδούλωντο· ἐκ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει β') ἡ τῆς ἐπιμελείας καὶ ὑποταγῆς: πεπαιδευμένος, τεθραμμένος ὑπό τινι Πλ.Λάχ.184. πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι Δημ.18,40.

III. Μετ' αἰτιατικῆς :

1. Τοπικῶς δηλοῖ α') διεύθυνσιν εἴς τινα τόπον ὑψηλότερον κείμενον, ἢ πρὸς τὰ ὑποκάτω κίνησιν: Ξ.'Αν.1,10,40 ὑπὸ αὐτὸν (τὸν λόφον) στήσας τὸ στράτευμα. Σ,145 ὑπὸ κῦμα θαλάσσης ἔδυσαν. β') ἔκτασιν ὑπό τι: Ξ.'Αν.7,4,5 οἱ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμαις ηὐλίζοντο. γ') ὑποκάτω μετὰ τῆς προσσημασίας τῆς συγκρίσεως: Ἰσοκρ.4,108 ὑποκειμένης τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τὴν Ἀττικήν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Χρονικῶς: Χ,102 ὑπὸ νύκτα. Θουκ. 2,27 ὑπὸ τὸν σεισμόν. Ὁμοίως: ὑπ' αὐλόν.

3. Μεταφορικῶς δηλοῖ ὑποταγήν: Θουκ. 4,92 τάδε πάντα ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι. 1,110 Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο.

Ἐν συνθέσει:

δηλοῖ α') τὸ ὑποκάτω: ὑφίστασθαι, ὑπόγειος. β') ἀνεπαισθήτως, κρύφα: ὑποχωρῶ· ὑποδύω. γ') ὀλίγον: ὑπόκωφος. δ') συνοδείαν: ὑπᾴδω.

§ 98. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν προθέσεων.

1. Ἅπασαι αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν τὸ πρῶτον τοπικὰ ἐπιρρήματα (§ 78, Σημ. 3), ἐδήλουν δηλ. τοπικὰς σχέσεις. Ἐν τῇ Ὁμηρ. γλώσσῃ ἅπασαι σχεδὸν αἱ προθέσεις ἔχουσι διπλῆν σημασίαν, τήν τε τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων καὶ τὴν ἐκ ταύτης προελθοῦσαν, τὴν τῶν προθέσεων, δηλοῦσαι τὰς τοπικὰς σχέσεις οὐσιαστικοῦ. Ἡ ἐπιρρηματικὴ αὕτη χρῆσις εἶνε συχνὴ παρ' Ἡροδότῳ, ἐν δὲ τῷ Ἀττικῷ πεζῷ λόγῳ παρέμεινε μόνον ἐν τῇ φράσει πρὸς δὲ καὶ καὶ πρός. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ αἱ ἐπιρρηματικῶς λαμβανόμεναι προθέσεις συνάπτονται μετὰ τοῦ δέ καὶ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ προτάσει. Περὶ τῶν προθέσεων, αἵτινες τίθενται παρὰ ποιηταῖς καὶ τῷ Ἡροδότῳ ὡς τοπικὰ ἐπιρρήματα ἰδ. Δ.Σ. § 98.

2. Παρὰ ποιηταῖς πολλάκις ἡ πρόθεσις χωρίζεται ἀπὸ τοῦ ῥήματος, μεθ' οὗ συντίθεται διὰ παρεμπιπτουσῶν λέξεων: τ, 177 ἀνὰ νηὸς ἔβην. Σοφ. Φ. 817 ἀπὸ μ' ὀλεῖς· ὁ τοιοῦτος χωρισμὸς τῆς προθέσεως λέγεται τμῆσις.

§ 99. Σύνθεσις προθέσεων μετὰ ῥημάτων.

Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν μετὰ προθέσεων συνθέτων ῥημάτων ἡ σύνθεσις γίνεται ὡς γνωστὸν ἀμέσως διὰ τῆς παραθέσεως τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος, ἀλλά τινα ἐξ αὐτῶν σχηματίζονται οὐχὶ διὰ τῆς ἀμέσου παραθέσεως τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος, ἀλλ' ἐξ ὁλοκλήρου φράσεως, π.χ. τὸ ὑπερορίζω, ἐξορίζω δὲν σχηματίζονται ἐκ τῆς ὑπέρ, ἐκ καὶ ὁρίζω, ἀλλ' ἐκ τῶν φράσεων ἔξω τῶν ὁρίων βάλλω, ὑπὲρ τὰ ὅρια βάλλω· ὡσαύτως σχη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματίζονται τὰ ῥήματα καταχωρίζω (ἔν τινι ἢ εἴς τι) ἐκ τῆς φράσεως κατὰ χώραν τίθημι· δυσθμίζω ἐκ τῆς διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ φέρω· τὸ μεταχειρίζομαι ἐκ τοῦ μετὰ χεῖρας ἔχω· τὸ ἐπιψηφίζω ἐκ τοῦ ἐπάγω ψῆφον· τὸ ἐπιχειρῶ ἐκ τοῦ ἐπιτίθημι ἢ ἐπιβάλλω χεῖρα· τὸ ἀπελευθερῶ ἐκ τοῦ ἀφαιροῦμαι ἢ ἐξαιροῦμαι εἰς ἐλευθερίαν κτλ.

§ 100. **Σύνθεσις δύο προθέσεων.**

1. Πολλάκις παρὰ τοῖς ἐπικοῖς καὶ ἐν τοῖς χορικοῖς τῶν τραγικῶν πρόθεσις συνάπτεται μεθ' ἑτέρας προθέσεως, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἔχει πάντοτε ἐπιρρηματικ. σημασίαν, ἡ δὲ δευτέρα ὡς πρόθεσις δύναται νὰ συνταχθῇ μετὰ πτώσεως οὐσιαστικοῦ. Περὶ τούτων ἰδ. Δ. Σ. § 100.

§ 101. **Προθέσεις συναπτόμεναι μετ' ἐπιρρημάτων.**

Πολλάκις αἱ προθέσεις συνάπτονται μετ' ἐπιρρημάτων ἰδίᾳ τοπικῶν καὶ χρονικῶν, ἅτινα τότε λαμβάνουσι σημασίαν οὐσιαστικοῦ καὶ φέρονται ποτὲ μὲν κεχωρισμένα τῆς προθέσεως, ποτὲ δὲ ἡνωμένα μετ' αὐτῆς.

α') Ἔμπροσθεν (παρ' Εὐρ. Ἑκ. 961 εἰς πρόσθεν ἀντὶ τοῦ συνήθους εἰς τὸ πρόσθεν)· κατόπισθεν, ὑποκάτω, ὑπεράνω, ἐξόπισθεν (ποιητ. ἐξόπισθε(ν), ἐξοπίσω, εἰσοπίσω)· μέχρι δεῦρο, μέχρι ἐνταῦθα, μέχρι ποῖ καὶ ὅποι καὶ ἄλλα παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις : ἀπεντεῦθεν· ἀπεκεῖσε.

β') Εἰς νῦν· προσέτι καὶ πρὸς δ' ἔτι· ἐς ἀεί· ἐς (εἰς) ἔπειτα· ἐξότε· ἐξόθεν· ἐς οὗ· εἰς ὅτε· ἐς πότε· ἐς (εἰς) αὖθις· ἐς ὀπίσσω· ἐς αὔτικα· παραυτίκα· ἀπαυτίκα· μέχρι ὀψέ· ἐς (εἰς) ὀψέ· ἕως ὀψέ· ἐς αὔριον· ἐς ὕστερον· μέχρι τότε· ἐπιπρόσω· προπέρυσι· ἔκπαλαι παρὰ Πλουτ. καὶ τοῖς μεταγενεστέροις ἀντί: ἀπὸ παλαιοῦ.

γ') Εἰς ἅπαξ· καθάπαξ· ἐς τρίς· ἐφάπαξ· ἐπὶ μᾶλλον· ἐς μάλιστα (Λουκιαν)· εἰς μάτην (Λουκιαν.).

§ 102. **Συνεπτυγμένη σύνταξις τῶν προθέσεων.**

Πολλάκις προθέσεις δοτικῇ συντασσόμεναι συνάπτονται μετὰ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν, καὶ τἀνάπαλιν προθέσεις αἰτια-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τικῇ συντασσόμεναι συνάπτονται μετὰ ῥημάτων στάσεως σημαντικῶν. Ἡ σύνταξις αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς συγχωνεύσεως δύο ἐννοιῶν, τῆς ἐννοίας τῆς κινήσεως καὶ τῆς μετὰ ταύτην ἐπερχομένης στάσεως, ἢ τἀνάπαλιν ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς στάσεως καὶ τῆς κινήσεως, ἥτις προηγήθη ταύτης.

Α. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τὸ ῥῆμα τῆς κινήσεως συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς στάσεως, συναπτόμενον μετὰ προθέσεως δοτικῇ συντασσομένης ἀντὶ νὰ συνταχθῇ μετὰ προθέσεως σὺν αἰτιατ. συντασσομένης. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐν ταῖς ἑξῆς προθέσεσιν: α') τῇ ἐν, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς ἐπικοῖς: α,200 ἐγὼ μαντεύσομαι ὡς ἐνὶ θυμῷ ἀθάνατοι βάλλουσι. Θουκ.4,42 ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπήεσαν. β') τῇ ἀμφὶ καὶ περί: θ,434 ἀμφὶ πυρὶ στῆσαι τρίποδα. γ') τῇ ἐπί: Α,55 τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη (ὡς τὸ ἐν φρεσὶ θεῖναι). δ') τῇ πρός: ι,284 πρὸς πέτρῃσι βαλών. Ξ. Ἑλ.4,3,18 ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας. ε') τῇ παρὰ (σπανιώτατα): καταλύειν παρά τινι Πλ. Πρωτ. 311, Α· ἀλλὰ καὶ παρά τινα Θουκ.1,136. ϛ') τῇ ὑπὸ ἐν ταῖς φράσεσι: ὑπό τινι γίγνεσθαι=ἔρχεσθαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τινός· ποιεῖσθαί τι ὑφ' ἑαυτῷ = καταδουλοῦν τι.

Β. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει τὸ ῥῆμα τῆς στάσεως ἐμπεριέχει καὶ τὴν στενῶς μετ' αὐτῆς συνημμένην ἔννοιαν τῆς προηγηθείσης κινήσεως, ὅτε κεῖται ἡ πρόθεσις εἰς μετ' αἰτιατ. ἀντὶ τῆς ἐν σὺν δοτ.: Ἡρόδ.8,60 ἐς τὴν Σαλαμῖνα ὑπέκκειται ἡμῖν τέκνα τε καὶ γυναῖκες (=ἀχθέντα εἰς τὴν Σ. κεῖνται ἐν ἀσφαλείᾳ). Ἰδίᾳ δὲ εὕρηται: παρεῖναι εἰς: Ἡρόδ. 6,1 παρεῖναι ἐς Σάρδεις κτλ.

Γ. Τὰ στάσεως σημαντικὰ ῥήματα καὶ τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξαρτήσεως συντάσσονται μετὰ τῆς ἀπό, ἐκ, ἵνα δηλώσωσι τὴν ἐν αὐταῖς συνεξυπακουομένην ἔννοιαν τῆς κινήσεως ἢ ἀποστάσεως ἀπ' ἀντικειμένου τινός: φ,420 αὐτόθεν ἐκ δίφροιο καθήμενος ἧκε δ' ὀϊστόν. Σοφ. Ἀντ.411 καθήμεθ' ἄκρων ἐκ πάγων ὑπήνεμοι. Εὐρ. Φοιν.1223 ἀπ' ὀρθίου σταθεὶς πύργου. Ξ. Τέχν. Ἱππ.119 ἐκ τῶν ἀξόνων δακτύλιοι κρεμάννυνται.

Σημ. Ὡς αἱ προθέσεις, οὕτως ἐνίοτε καὶ τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα τίθεν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται ἐν συνεπτυγμένῃ σημασίᾳ, τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως περιέχοντος πρὸς τῇ ἐννοίᾳ τῆς στάσεως καὶ τὴν τῆς κινήσεως, ἢ τἀνάπαλιν, πρὸς τῇ τῆς κινήσεως καὶ τὴν τῆς στάσεως, π.χ. α') Ξ. Ἱέρ.2,2 καὶ ποθοῦσι δέ, ἂν που ἀπίῃ (=ἐὰν ἀπελθὼν εἴς τι μέρος μένῃ ἐκεῖ. Σοφ.Τρ.40 κεῖνος δ' *ὅπου* (ἀντὶ ὅποι) βέβηκεν, οὐδεὶς οἶδε.β') Σοφ.Οἰδ.Κ.23 ἔχεις διδάξαι δή μ', ὅποι καθέσταμεν. Θουκ.3,8 αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον *Ὀλυμπίαζε* παρεῖναι. γ') Πλ.Φαίδ. 112, Γ ὅταν *ἐκεῖθεν* ἀπολίπῃ.

§ 103. **Ἕλξις τῶν ἐνάρθρων προθέσεων.**

Ὅτε ἐν συντάξει προθέσεως μετ' ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ (ἐν ἐμπροθέτῳ προσδιορισμῷ) ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἡ πρόθεσις ἐν, ἥτις δηλοῖ στάσιν, αὕτη, ἑλκομένη τρόπον τινὰ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ προτάσει κειμένου (ἢ νοουμένου) ῥήματος, δηλοῦντος τὴν ἀπὸ τόπου ἢ τὴν εἰς τόπον κίνησιν, μεταπίπτει εἰς τὴν πρόθεσιν ἀπὸ ἢ ἐξ ἢ εἰς τὴν εἰς· ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται ἕλξις τῶν προθέσεων, ἐν ᾗ συμβαίνει καὶ βραχυλογία, τῆς ἐννοίας τῆς στάσεως συγχωνευομένης μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς κινήσεως εἰς μίαν: α') Θουκ.1,8 οἱ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ (= οἱ ἐν τοῖς νήσοις ἀνέστησαν ἐκ τῶν νήσων). Δημ.4,45 τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμπειν. Παρὰ σὺν γεν. ἀντὶ σὺν δοτ. : Ξ.Ἀν.1,1,5 ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν (εὐθὺς δὲ μετὰ τοῦτο τῶν παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο).

Σημ. 1. Ἡ τοιαύτη *ἕλξις* καὶ *βραχυλογία* συμβαίνει, ὅτε ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς τίθεται μετ' ἄρθρου καὶ ἀποτελεῖ ἐπιθετ. προσδιορισμόν.

Σημ. 2. Ἡ αὐτὴ *ἕλξις* καὶ *βραχυλογία* συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς ἐπιρρήμασι, τιθεμένου τοῦ *ἐκεῖθεν* καὶ *ἔνδοθεν* ἀντὶ τοῦ *ἐκεῖ* καὶ *ἔνδον*: Ξ.Κυρ.5,2,5 τοὺς *ἔνδοθεν* πάντας ἐξῆγε (=τοὺς ἔνδον ἐξῆγεν ἔνδοθεν). Θουκ.1,62 ὅπως εἴργωσι τοὺς *ἐκεῖθεν* ἐπιβοηθεῖν (=τοὺς ἐκεῖ ὄντας ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν).

β') Εἰς ἀντὶ ἐν πολὺ σπανιώτερον:Ξ. Ἑλ.1,7,29 Ἐρασινίδης (ἐκέλευεν) ἐπὶ τοὺς **εἰς** Μυτιλήνην πολεμίους πλεῖν.

Σημ. 3. Ἕλξις ἐπιρρήματος : Ξ.Κυρ.1,3,4 ἵνα ἧσσον τὰ *οἴκαδε* ποθείη (=τὰ οἴκοι ἑλκόμενος πρὸς αὐτά).

§ 104 **Ἐπανάληψις καὶ παράλειψις τῶν προθέσεων**.

1. Ὅταν δύο ἢ πλείονα οὐσιαστικὰ συνδέωνται πρὸς ἄλληλα καὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς αὐτῆς προθέσεως, τότε ἡ πρόθεσις ἢ α') ἐπανα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαμβάνεται πρὸ ἑκάστου τιθεμένη, ὅταν πρόκειται ἕκαστον χωριστὰ μετ' ἐμφάσεως νὰ ἐξαρθῇ, ἢ ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ἀντίθεσις ἢ διαφορὰ αὐτῶν· ἢ β') τίθεται ἡ πρόθεσις μόνον πρὸ τοῦ πρώτου οὐσιαστ., ὅταν πρέπῃ νὰ συνδεθῶσιν εἰς ἓν ὅλον, ἀδιάφορον δὲ ἂν αἱ ἔννοιαι αὐτῶν εἶνε ὁμοειδεῖς ἢ ἑτεροειδεῖς: Ξ. Ἀπ.3,10,5. καὶ τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον . . καὶ διὰ τοῦ προσώπου καὶ διὰ τῶν σχημάτων διαφαίνει. Καὶ ἀσυνδέτως: Δημ.9,71 ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον. — Ξ. Ἑλ.1,1,3 ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς. 5,2,11 προσήγαγον αὐτοὺς πρός τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς συμμάχους.

2. Ἐπὶ τῶν ἀντιθέσεων μετὰ τοῦ ἤ, ἤ.. ἤ, καὶ..καί, οὐκ.. ἀλλά, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν συνδέσεων διὰ τοῦ οὐκ..οὐδέ, οὐ μόνον.. ἀλλὰ καὶ δύναται ἡ πρόθεσις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἢ νὰ ἐπαναληφθῇ ἢ ἅπαξ μόνον νὰ τεθῇ.

3. Ὅταν μετ' ἐμπρόθετον οὐσιαστικὸν ἕπηται ἀναφορ. ἀντωνυμ. ἐν τῇ αὐτῇ σχέσει, ἡ πρόθεσις ἐπαναλαμβάνεται μὲν συχνὰ πρὸ τῆς ἀναφορ· ἀντωνυμ. καὶ μάλιστα ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· ἀλλὰ καὶ παραλείπεται πολὺ συχνὰ καὶ σχεδὸν κανονικῶς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ἰδίᾳ ἐν τῷ πεζῷ Ἀττικῷ λόγῳ : Ξ.Κυρ.1,2,4 ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. Θουκ.1,28 δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν, αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν.

4. Ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσεσι τοῦ διαλόγου ἡ παράλειψις τῆς προθέσεως εἶνε συχνοτάτη, ἀλλ' οὐχὶ καὶ παρὰ τοῖς τραγικοῖς : Πλ.Σοφ.243,Δ περὶ δὲ τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀρχηγοῦ πρώτου νῦν σκεπτέον. Θεαίτ. Τίνος δὴ λέγεις ; Πολ.456, Δ πῶς οὖν ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι ; Τίνος δή; Τοῦ ὑπολαμβάνειν παρα σαυτῷ.

5. Τέλος συχνότατα μὲν παραλείπεται παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἡ πρόθεσις ἐν τῷ δευτέρῳ κώλῳ τῶν παραθετικῶν, ἐκφερομένῳ διὰ τοῦ παραβολικοῦ ὡς (σπανιώτερον ὥσπερ), ἤ, ἀλλὰ σπανιώτερον, ἐὰν ἀμφότερα τὰ κῶλα τῆς παραθέσεως εἶνε ἀνεπτυγμένα : Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πρόθεσις, ἐὰν ἀμφότερα τὰ μέλη εἶνε συγκεχωνευμένα εἰς μίαν πρότασιν, ἔνθα ἡ ἐπανάλη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ψις τῆς προθέσεως ἤθελε συνταράξει τὴν ἑνότητα: Θουκ. 6,50 ὡς παρὰ φίλους καὶ εὐεργέτας Ἀθηναίους ἀδεῶς ἀπιέναι. Σπανιώτερον ἐπαναλαμβάνεται ἡ πρόθεσις, ἐὰν τὸ πρὸς ὃ παραβάλλεταί τι προηγῆται τοῦ παραβαλλομένου: Πλ. Φαίδ. 67, Δ ἐκλυομένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος.

Σημ. Ὅταν πρέπῃ νὰ ἐπαναληφθῶσι ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, παρὰ ποιηταῖς πολλάκις ἐν τῇ ἐπαναλήψει ἢ τίθεται ἡ πρόθεσις μόνον παραλειπομένου τοῦ ῥήματος (ἐν τῇ τμήσει τῆς προθέσεως) ἢ τίθεται τὸ ῥῆμα ἁπλοῦν παραλειπομένης τῆς προθέσεως, ὅπερ εἶνε συχνότερον μὲν παρὰ τοῖς τραγικοῖς, σπανιώτερον δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: Ψ,798 *κατὰ* μὲν δολιχόσκιον ἔγχος *θῆκ'* ἐς ἀγῶνα φέρων, *κατὰ* δ' ἀσπίδα. Εὐρ. Βακ. 1065 λαβὼν γὰρ ἐλάτης οὐράνιον ἄκρον κλάδον *κατῆγεν ἦγεν ἦγεν* εἰς μέλαν πέδον. Πλ. Φαίδ. 59, Β *παρῆν* καὶ Κριτόβουλος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. *ἦν* δὲ καὶ Κτήσιππος κτλ.

§ 105. Θέσις τῶν προθέσεων.

1. Αἱ προθέσεις πρέπει νὰ τίθενται ἀμέσως πρὸ τῶν οὐσιαστικῶν, μεθ' ὧν συντάσσονται, πολλάκις δ' ὅμως ὁ κανὼν οὗτος παραμελεῖται ἐπὶ τῶν ἑξῆς περιπτώσεων:

α') ὅταν ἕπωνται τῷ οὐσιαστικῷ ἓν ἢ δύο πολλάκις δὲ καὶ πλείονα ἀσήμαντα λεξείδια: γέ, μέν, γάρ, μὲν γάρ, δέ, οὖν, μὲν ἄρα, δέ γε, μὲν οὖν, αὖ, δ' αὖ, καὶ (= προσέτι), τοίνυν, ἴσως, καὶ τὸ ὡς ἐπίρρημα τιθέμενον οἶμαι (ἰδίως ἐν τῷ πληθυντικῷ), ἐν δὲ τῇ ποιήσει καὶ τὰ ἐγκλιτικὰ μὲ, σὲ, τοὶ, ποτὲ, ὅπερ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ σπανίως συμβαίνει, παρεντιθέμενα μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ: Ξ. Ἀπ. 3,1,8 ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ αὖ τῶν ὠθῶνται. Πλ. Κρίτ. 50, Ε πρός μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα. Δημ. 22,44 παρὰ τὰς εἰσφορὰς τὰς ἀπὸ Ναυσινίκου, παρ' ἴσως, τάλαντα τριακόσια. Δημ. 20,3 καὶ ὅλως ἐν οἶμαι πολλοῖς.

β') συνηθεστάτη εἶνε ἡ τμῆσις τῶν προθέσεων ἀπὸ τῶν οὐσιαστικῶν ἐπὶ τῶν ἐπιθετ. προσδιορισμῶν: Ξ. Ἀν, 1, 2. 7 διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου. 11 εἰς Καΰστρου πεδίον.

γ') διὰ ῥητορικοὺς λόγους ἡ πρόθεσις πρὸς χωρίζεται ἀπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὅρκων καὶ τῶν ἀναφωνήσεων: Σοφ. Φιλ. 467 πρός νῦν σε πατρός, πρός τε μητρὸς κτλ Προσέτι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ καὶ ἐπὶ παραθέσεως ὁμοίων ἐννοιῶν: ε,155 παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ. Αἰσχλ.Πρ.276 πρὸς ἄλλοτ' ἄλλον πημονὴ προσιζάνει.

Σημ. 1. Ἐν τῇ συντάξει τοῦ ὡς, ὅτι μεθ' ὑπερθετικῶν ἡ πρόθεσις τίθεται κανονικῶς ἀμέσως μετὰ τὰς λέξεις ταύτας: Θουκ.1,63 ὡς ἐς *ἐλάχιστον χωρίον*.3,46 ὅτι *ἐν βραχυτάτῳ* καὶ ὅτι *ἐπ' ἐλάχιστον*.

2. Δύναται δὲ ἡ πρόθεσις νὰ τεθῇ καὶ μετὰ τὸ οὐσιαστικόν, μεθ' οὗ συντάσσεται, πολλάκις μὲν παρὰ τοῖς ἐπικοῖς, τραγικοῖς καὶ λυρικοῖς ποιηταῖς, σπανιώτερον δὲ παρὰ τοῖς κωμικοῖς, σποράδην δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, οὐδέποτε δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, πλὴν τῆς περὶ σὺν γεν., ὅπερ εἶνε παρ' αὐτοῖς συνηθέστατον, καὶ μάλιστα, ὅταν αὕτη χωρίζηται ἀπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ αὐτῆς διὰ μιᾶς ἢ καὶ πλειόνων λέξεων: γ, 100 δήμῳ ἐνὶ Τρώων. Σοφ. Οἰδ.τ.95 τοῦ θεοῦ πάρα κτλ. Θουκ 3,13 ἀλλοτρίας γῆς πέρι.

Σημ. 2. Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων ἡ *ἕνεκα* ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ (§ 82,Σημ.) καὶ ἡ *ἄνευ* παρ' Ἀττικοῖς ἐνίοτε ἕπονται τοῖς οὐσιαστικοῖς: Ξ.Ἑλ.7,1,3 *ὧν ἄνευ*.

Σημ. 3. Ὅταν τὸ ἐμπρόθετον οὐσιαστικὸν συνάπτηται μετ' ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ ἢ γενικῆς, ἡ πρόθεσις τίθεται πρὸ τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ, ἂν οὗτος προτάσσηται τοῦ οὐσιαστικοῦ: *παρὰ τοῦ σοῦ πατρός*. Παρὰ ποιηταῖς πλειστάκις, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ σπανίως κεῖται μεταξὺ τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ. Παρ' Ἡροδότῳ συμβαίνει τοῦτο πολλάκις ἐπὶ τῆς *ἐπὶ* ἐν ταῖς φράσεσι: *χρόνον ἐπὶ πολλὸν* (*μακρόν*, *συχνόν*), *πλεῖστον*, *ὀλίγον*: Θουκ.2,36 τρόπων ἐξ οἵων.5,37 καὶ εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι. Πρὸς τῷ *δι' οὐδὲν ἄλλο* εὕρηται καί: *οὐδὲν δι' ἄλλο* Ξ.Πολ.Ἀθην.3,1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΥ

I. Περὶ ἀντωνυμιῶν.

§ 106. **Γενικαὶ παρατηρήσεις.**

1. Αἱ ἀντωνυμίαι, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν δηλοῖ, εἶνε λέξεις, αἵτινες λαμβανόμεναι ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τίθενται ἐν τῇ προτάσει ὡς ὑποκείμενον, κατηγορούμενον, προσδιορισμὸς καὶ ἀντικείμενον, π.χ. ἐγώ εἰμι ἐκεῖνος.—τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας.—ὁ πατήρ μου.—οἱ ἐμοὶ ὀφθαλμοί—ἕκαστος φιλεῖ ἑαυτόν. Πανθ' ὅσα ἐρρήθησαν περὶ τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἰσχύουσι καὶ περὶ τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν. Ἐνταῦθα δὲ προστίθενται παρατηρήσεις τινὲς μόνον ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

2. Αἱ ἀντωνυμίαι διαιροῦνται εἰς πέντε τάξεις: α΄) προσωπικάς, β΄) δεικτικάς, γ΄) ἀναφορικάς, δ΄) ἐρωτηματικάς, ε΄) εἰς ἀορίστους· ὡς πρὸς δὲ τὴν σημασίαν καὶ τὸν τύπον αὐτῶν διαιροῦνται α΄) εἰς οὐσιαστικὰς καὶ β΄) εἰς ἐπιθετικάς.

§ 107. α) Ἀντωνυμίαι προσωπικαί.

Πρόσημείωσις. Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι εἶνε διτταί: α΄) οὐσιαστικαί: ἐγώ, σὺ κτλ., ἐμαυτοῦ σεαυτοῦ κτλ. καὶ β΄) ἐπιθετικαὶ (κτητικαί): ἐμός, σὸς κτλ. ἐμαυτοῦ κτλ.

1. Αἱ ὀνομαστικαὶ τῶν οὐσιαστικῶν προσωπ. ἀντων. ἐγώ, σύ, κτλ. τίθενται ἐν τῇ προτάσει ὡς ὑποκείμενα, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ πρόσωπον μετ' ἐμφάσεως ἢ διαστολῆς, ὅπερ συμβαίνει ἰδίᾳ ἐπὶ ἀντιθέσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ χάριν σαφηνείας: ἐγὼ ταῦτα ποιήσω.—καὶ σὺ ταῦτα ἔπραξας. — ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι οὐδὲ ἕπεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἕψομαι Ξ. Ἀν. 1,3,6, ἄλλως παραλείπονται ἀναπληρούμεναι διὰ τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων: γράφω, γράφεις, κτλ. Τὸ αὐτὸ ἐπίσης συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς ἐπιθετικαῖς (κτητικαῖς) προσωπικαῖς ἀντωνυμίαις, ἰδ. §.109,2.

2. Τὴν ἐκλιποῦσαν ὀνομαστικὴν τοῦ γ΄ προσώπου ἀναπληροῖ ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἀντιθέσεως ἔν τε τῷ ἑνικῷ καὶ τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ ἡ αὐτὸς (ἰδ. §. 111 Σημ. 5.): Λυκοῦργος ἐλθὼν εἰς Δελφοὺς ἐπήρετο τὸν θεὸν εἰ λῷον καὶ ἄμεινον εἴη τῇ Σπάρτῃ πειθομένῃ οἷς αὐτὸς ἔθηκε νόμοις Ξ. Πολ. Λακ. 8, 5. Ἔφασαν τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι, αὐτοὶ δὲ σῴζειν τοὺς νόμους Θουκ. 8, 76. Ἐν τῷ πληθυντικῷ σπανίως τίθεται καὶ ἡ σφεῖς: ἐπειδὴ ἐκεῖνοί τε ἀπέκρυψαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον, τοὺς ἑαυτῶν στρατηγοὺς ἐν αἰτίᾳ εἶχον Θουκ. 5,65.

Σημ. 1. Ἡ θέσις ἢ ἡ παράλειψις τῶν προσ. ἀντωνυμιῶν ἐξαρτᾶται πολλάκις ἐκ τῆς ὑποκειμενικῆς τοῦ λέγοντος ἢ γράφοντος γνώμης· διὸ συχνάκις, μάλιστα παρὰ ποιηταῖς, τίθεται ἡ προσ. ἀντωνυμία, ἔνθα ἠδύνατο νὰ παραλειφθῇ καὶ τἀνάπαλιν. Καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν *ἀντιθέσεων παραλείπεται* ἐνίοτε ἡ ἀντωνυμία ἐν τῷ ἡγουμένῳ μέλει τῆς προτάσεως, ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς ἢ δὲν εἶχεν ἔτι σκεφθῇ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀντιθέσεως, ἤ, ὅπερ σπα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νιώτερον, ἵνα ἐξάρῃ ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει ἔννοιαν, π.χ. εἰ γέρων κυρῶ (δηλ. ἐγώ), τὸ τῆσδε χώρας οὐ γεγήρακε σθένος Σοφ. Οἰδ.Κ.726.—ἐδίδασκες, ἐγὼ δ' ἐφοίτων Δημ.18,265.

Σημ. 2. Οὐχὶ σπανίως ἀντὶ νὰ τεθῇ ἡ *αὐτὸς* ἢ *δεικτικὴ* ἀντων. ἀναφερομένη εἰς προειρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ἀντωνυμίαν ἐπαναλαμβάνεται σαφηνείας χάριν αὐτὸ τὸ οὐσιαστικόν· οἱ *βασιλέως* ἄκοντος ἐν τῇ *βασιλέως* χώρᾳ οἰκοῦσιν Ξ. Ἀν.3,2,23. πολλὴ ἦν ἀφθονία αὐτῷ (δηλ. Κύρῳ) τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἴοιτο *Κῦρον* αἰσθήσεσθαι 1,9,15.

3. Αἱ πλάγιαι πτώσεις τῶν ὀρθοτονουμένων ἐμοῦ κτλ. σοῦ κτλ. τίθενται πρὸς δήλωσιν μείζονος ἐμφάσεως, αἱ δὲ τῶν ἐγκλιτικῶν πρὸς δήλωσιν ἐλάσσονος. Οὕτω π.χ. ἐπὶ ἀντιθέσεως τίθενται αἱ ὀρθοτονούμεναι αὐτῶν: ἐμοῦ μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπήνεσεν.*—ἢ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σὲ Ψ, 724. Ὡσαύτως τίθενται συνήθως αἱ ὀρθοτονούμεναι, ὅταν συνάπτωνται μετὰ προθέσεων: πιστὰ ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ Ξ.'Αν.1,6,7. Ἀντὶ πρὸς ἐμὲ δ' ὅμως συνήθως εὕρηται πρός με.

4. Ὡς πλάγιαι πτώσεις τῆς προσωπ. ἀντωνυμ. τοῦ γ' προσώπου χρησιμεύουσιν αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς αὐτός, ἰδ. § 111,3.

Σημ. 3. Πολλάκις οὐ μόνον παρὰ ποιηταῖς ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τίθενται οἱ ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντὶ τῶν ὀρθοτονουμένων : ἡγοῦμαι γάρ *μοι* τιμὴν . . αὐτὰ οἴσειν, τοῖς δὲ κατηγόροις . . αἰσχύνην Ἀντιφ.6,8. Ὅτε τῇ προσωπ. ἀντωνυμίᾳ προστίθεται τὸ ἐπίθετον *μόνος*, γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλιτικῶν τύπων, ἐπειδὴ τότε ἡ ἔμφασις κεῖται οὐχὶ ἐν τῇ ἀντωνυμίᾳ ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιθέτῳ: νῦν ὑμεῖς *με μόνον* κακῶς λέγετε Λυσ.8,19. Περὶ τοῦ *αὐτόν με* κτλ. ἰδ. Σημ. 5.

Σημ. 4. Πολλάκις αἱ ἐγκλιτικαὶ προσ. ἀντωνυμίαι δὲν προσαρτῶνται εἰς ἃς ἀνήκουσιν λέξεις, ἀλλ' εἰς ἄλλην τῆς προτάσεως λέξιν: ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ α, 169. τί οὖν τις ἂν εἴποι ταῦτα λέγεις ; Δημ. Ὀλ.Ι. § 14.

Σημ. 5. Ταῖς προσωπικαῖς ἀντωνυμίαις προστίθεται ἡ *αὐτός*, ὅταν πρό-

* Ὁ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ περὶ συντάξεως Σ.121 λέγει : ἐὰν αἱ προσ. ἀντωνυμίαι συνδέωνται μὲν μετ' οὐσιαστικοῦ διὰ τοῦ *καὶ* κτλ., ἕπωνται δ' ὅμως αὐτῷ, τίθενται αἱ ὀρθοτονούμεναι ἀντωνυμίαι, οἷον: Διονυσίῳ ἐλάλησε καὶ μοί. Διονύσιον τιμᾷ καὶ ἐμέ· τοὐναντίον δὲ δὲν τίθενται αὗται ἀλλ' αἱ ἐγκλιτικαί, ἐὰν προηγῶνται τοῦ οὐσιαστικοῦ : ἐχαρίσατό σοι καὶ Διονυσίῳ. Ἐτίμησέ με καὶ Διονύσιον. Εὐρ. Ἰκ. 3 εὐδαιμονεῖν με Θησέα τε. Πλ. Εὐθύδ. 283, Ε ὅ,τι μαθών μου καὶ τῶν ἄλλων καταψεύδει τοιοῦτο πρᾶγμα. Αἰτία τούτου εἶνε ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ ἀντίθεσις ἐξαίρεται ἰσχυρότερον ἢ ἐν τῇ δευτέρᾳ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

-κειται νὰ δηλωθῇ τὸ πρόσωπον ὡς *διεσταλμένον*, *διακεκριμένον* παντὸς ἄλλου, ἐν ἀντιθέσει ὂν πρὸς πᾶν ἄλλο (ἴδ. §111,2) : α΄) ἡ *αὐτὸς* προηγεῖται τῶν προσωπ. ἀντων. · συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἐγκλιτικῶν ἀντωνυμ., ὅτε ἡ μείζων ἔμφασις ὑπάρχει εἰς τὴν *αὐτός*: *αὐτόν σε* μάρτυρα ποιοῦμαι Ξ.'Αν.7,7,39. β΄) οὐχ ἧττον δύνανται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ τεθῶσιν αἱ ὀρθοτονούμεναι, ἵνα ἐξάρωσιν ἐπὶ τὸ ἐμφαντικώτερον τὴν ἀντίθεσιν αὐτοῦ τοῦ προσώπου, συνδιέσωσε καὶ τὰ ὅπλα καὶ *αὐτὸν ἐμέ*: Πλ.Συμπ.220, Ε. γ΄) Δύνανται δὲ καὶ νὰ προηγῶνται αἱ ὀρθοτονούμεναι ἀντωνυμίαι, ἐὰν αὗται πρέπῃ νὰ ἐξαρθῶσιν ἐπὶ μᾶλλον: *σὲ μὲν αὐτὸν* ἀφῆκα Ξ.Κυρ.5,5,20. δ΄) Παρ' Ὁμήρῳ τέλος καὶ οἱ ἐγκλιτικοὶ τύποι προηγοῦνται πολλάκις τῆς *αὐτός*: Εὐρύαλος δὲ *ἑαυτὸν* (δηλ. 'Οδυσσῆα) ἀρέσσασθαι ἐπέεσσιν θ,396. ἴδ. Δ.Σ. σελ.261, Σημ.5.

Σημ. 6. Ἡ διασταλτικὴ *αὐτὸς* τίθεται ἐνίοτε καὶ ἄνευ τῆς προσωπ. ἀντωνυμίας, καὶ μάλιστα ἢ κατ' ὀνομαστικήν, ἀναφερομένη εἰς τὸ τοῦ ῥήματος πρόσωπον, ἢ κατὰ πλαγίαν πτῶσιν· ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ ταύτῃ περιπτώσει παραλείπεται ἡ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου εὐκόλως νοουμένη προσωπ. ἀντωνυμία, ἵνα ἐπιρρίψῃ πᾶσαν τὴν ἔμφασιν ἐπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, π.χ. ὅπως μὴ δι' ἄλλων ἑρμηνέων τὰς τῶν θεῶν συμβουλίας συνείης, ἀλλὰ *αὐτός*. . . γιγνώσκοις Ξ.Κυρ.1,6,2. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν *αὐτοὺς* Δημ.2,2.

5. Αἱ πλάγιαι πτώσεις τοῦ γ΄ προσώπου **οὗ, οἷ, ἕ, σφέων, σφίσι** (**σφι**) καὶ **σφέας, αὐτοῦ, αὐτῆς** κτλ. σημαίνουσιν αὐτοπάθειαν (§. 108, 3)· παρ' Ὁμήρῳ δὲ μόνον καὶ τῷ Ἡροδότῳ ἀπαντῶσι καὶ ὡς προσωπικαὶ τοῦ γ΄ προσώπου, ἀλλὰ τότε ἐγκλίνονται : τήν **οἱ** πόρε Φοῖβος Α,72. φιλεῖ δέ **ἑ** μητίετα Ζεὺς Β. 197. συχνότατα μάλιστα ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθ: καί **σφεας** φωνήσας Δ,284. Καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἀττικοῖς ποιηταῖς εὕρηται τὸ **οἷ, σφὶν, σφὶ, σφὲ, σφὰς** (ἐγκλιτ.) καὶ **σφᾶς, σφίσι** ἐν (ὀρθοτον) : προσωπικῇ σημασίᾳ, σποραδικώτατα δὲ μόνον ἐν τῷ πεζῷ Ἀττικῷ λόγῳ : ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς τῆς πόλεώς **οἱ** (δηλ. τῷ Ξενοφῶντι) ἐπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι Ξ.'Αν.3,1,5. φάσκοντες **σφᾶς** ὅπλα ἐπενεγκεῖν Θουκ.5,49· ὅτι.. **σφίσιν** (τοῖς Θηβαίοις) ἐμποδὼν γένοιντο (οἱ Λακεδαιμόνιοι) Ξ. Ἑλ.6,5,35.

Σημ. 7. Πολλάκις αἱ προσωπ. ἀντωνυμ. κεῖνται ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν, ὅταν ἡ αὐτοπαθὴς σημασία πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ ἧττον ἰσχυρῶς καὶ μάλιστα ἐν ἐξηρτημένῃ προτάσει: ὅπως ξυμμαχίαν ποιώμεθα *ἡμῖν* Θουκ.6,34. ἐγὼν *ἐμὲ* λύσομαι Κ,378. οὐκ ἀπείρως *μοι δοκῶ* αὐτοῦ ἔχειν Κυρ.1,6,20. δοκεῖ δέ μοι (καὶ εὐθὺς κατωτέρω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· ἐνταῦθα μὲν ἡ ἔμφασις ὑπάρχει ἐν τῷ ἐμοί, ἐκεῖ δὲ ἐν τῷ δοκεῖ) Θουκ. 1, 3. Περὶ αὐτοπαθ. ἀν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

των. παρ' Ὁμήρῳ ἰδ. § 108, Σημ. 7. Περὶ τῶν κτητικῶν αὐτοπαθ. ἀντων. ἰδ. § 109, 5

Σημ: 8. Περὶ τῆς χρήσεως τῆς γενικῆς τῶν προσωπ. ἀντωνυμ. ἀντὶ τῶν ἐπιθετικῶν (κτητικῶν) προσωπικῶν ἰδ. § 109.3.

§ 108 ϐ) **Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.**

Προσημείωσις. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι εἶνε διτταί: α') ἁπλῆ, ἡ τοῦ γ' προσ.: οὗ, οἷ, ἕ κτλ. ϐ') σύνθετοι, καὶ τῶν τριῶν προσώπων: ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ κτλ. (ὡς οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα).

1. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τίθενται, ὅταν ἀναφέρωνται εἰς ῥηθέν τι οὐσιαστικὸν (ὑποκείμενον, ἀντικείμενον) τῆς προτάσεως, εἰς ἣν καὶ αὗται ἀνήκουσιν, ἤτοι ἐπὶ ταυτοπροσωπίας (ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις): δίδωμί σοι ἐμαυτὸν δοῦλον Ξ. Κυρ. 4,6,2. γνῶθι σαυτὸν Πλ. Πρωτ. 343, Β. Τιμοκράτης ἔσφαξεν ἑαυτόν. Πλάτ. Κλέαρχος ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Ξ. Ἀν. 1,5,12. οἱ ἡττώμενοι ἑαυτούς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποϐάλλουσιν Κυρ. 3,3,45. ἀπὸ σαυτοῦ 'γώ σε διδάξω Ἀρφ. νεφ. 385.

Σημ. 1. Πολλάκις ἀντὶ τῶν αὐτοπαθ. ἀντωνυμ. τίθενται αἱ προσωπικαί· συνήθως ἐπὶ τοῦ *δοκῶ* εὕρηται *μοὶ* ἢ *ἐμοὶ* ἀντὶ *ἐμαυτῷ*, ἰδ. § 107, Σημ. 7.

2. Ὡσαύτως τίθεται ἡ τοῦ γ' προσώπου αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἐν τῇ ἀπαρεμφατικῇ καὶ τῇ μετοχικῇ συντάξει ὡς καὶ ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν, ὅταν ἀναφέρηται εἰς τὸ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑποκείμενον (ἔμμεσος, πλαγία ἀντανάκλασις): Ὀρέστης ἔπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν Θουκ. 1, 111. Ἐπίστευε (Σωκράτης) τῶν ξυνόντων ἑαυτῷ τοὺς ἀποδεξαμένους, ἅπερ αὐτὸς ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸν πάντα βίον ἑαυτῷ τε καὶ ἀλλήλοις φίλους ἀγαθοὺς ἔσεσθαι Ἀπ. 1,2,8. εἰσιέναι ἐκέλευσεν, εἰ μέλλοις σὺν ἑαυτῷ ἐκπλεῖν Ξεν. 3.

3. Ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀντὶ τῆς τριτοπροσώπου αὐτοπαθοῦς τίθενται καὶ αἱ προσωπικαὶ τοῦ γ' προσώπου οἱ (ἐγκλιτικ.), σφίσιν, σπανιώτερον σφῶν, σφᾶς, σπανιώτατα δὲ οὗ καὶ ἕ, π.χ. ἐφοβεῖτο Κῦρος μὴ οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ Ξ. Κυρ. 1,4,2. ἡγήσαντο ταύτην σφίσιν ἔσεσθαι σωτηρίαν Ἀντιφ. 6,35. κελεύουσιν ἡμᾶς μετὰ σφῶν πολεμεῖν Ἀνδοκ. 3,27. οἱ δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς, ὡς αἰσχρὸν εἴη τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κέρδη ἄλλους Ξ.'Αν.6,2,10. πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐν Ἄργει ἔφη γηράσειν μετὰ οὗ Πλ.Πολ.393,Γ. τὸν οὖν 'Αγάθωνα πολλάκις κελεῦσαι μεταπέμψασθαι τὸν Σωκράτη, ἓ δὲ οὐκ ἐᾶν Συμπ.175. Συνηθέστατα δὲ τίθενται αἱ πλάγιαι τῆς αὐτὸς ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἐκφερομένων προτάσεων, ἐπὶ τῶν πλαγίων ἐρωτήσεων καὶ ἐπὶ πάσης δευτερευούσης προτάσεως, αἵτινες δὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς κυρίας προτάσεως ἀλλ' ἐκφέρονται ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος ἢ διηγουμένου: τῶν παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ Ξ.'Αν.1,1,5. λέγουσιν ὅτι μεταμέλει αὐτοῖς5,6,36. οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῷον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν 3,1,7. ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ περιπτύξαντες αὐτοὺς κατακόψειαν 1,10,9. Ἐκείνη σὲ ἐᾷ ποιεῖν ὅ,τι ἂν βούλῃ, ἵν' αὐτῇ μακάριος ᾖς Πλ.Λυσ.208,Δ. Ὁμοίως τίθεται καὶ τὸ μὶν (ἐγκλιτικ.) παρ' Ἡροδότῳ : (Γύγης) ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν διακρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν 1,11.

Σημ. 2. Ἐὰν προηγῆται ἡ αὐτοπαθὴς ἑαυτοῦ, ἔπεται συνήθως ἀντὶ τῆς αὐτοπαθοῦς πτῶσίς τις τῆς *αὐτός* : συναγαγὼν τούς θ' *ἑαυτοῦ* στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας *αὐτῷ* 'Αν.1,3,9.

Σημ. 3. Ἐν ταῖς *συνθέτοις αὐτοπαθέσιν ἀντωνυμίαις* ἡ *αὐτὸς* ἢ διατηρεῖ τὴν διασταλτικὴν αὐτῆς δύναμιν ἢ ἀποβάλλει αὐτήν, π.χ. οὐ μέντοι καλῶς γε εἱστίαμαι δι' *ἐμαυτόν* (=ἐμὲ αὐτόν), ἀλλ' οὐ διὰ σὲ Πλ.Πολ. 354,Β. διδόασιν *αὐτοὺς* 'Ακαρνᾶσι Θουκ.2,68. Πρὸς ἐπίτασιν δὲ τῆς διασταλτικῆς σημασίας ἢ πρὸς *ἐντονωτέραν* ἔκφρασιν τῆς αὐτοπαθείας συνάπτεται ἐνίοτε μετὰ τῶν αὐτοπαθ. ἀντωνυμ. ἡ *αὐτός* : καταλέλυκεν *αὐτὸς* τὴν *αὑτοῦ* δυναστείαν Αἰσχν. 3,233. 'Αντὶ δὲ *αὐτὸς τὸν ἐμαυτοῦ* κτλ. λέγεται παρὰ ποιηταῖς καὶ *τὸν αὐτὸς ἐμαυτοῦ* κτλ. : Αἰσχλ.'Αγ.810, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: οὐδ' ἐκεῖνος τὴν ὅτουοῦν μητέρα διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν *αὐτὸς* αὐτοῦ Πλ.'Αλκ.2.144,Γ. Ὁμοίως καὶ ὅταν ὑπάρχῃ πρόθεσις: *ἐπ' αὐτὸς αὑτῷ*, ἀντὶ *αὐτὸς ἐφ' αὑτῷ*.

4. Ἡ αὐτοπαθ. ἀντων. τοῦ γ' προσώπου κεῖται οὐχὶ σπανίως ἀντὶ τῆς αὐτοπαθ. τοῦ α' καὶ β' προσ· τότε δὲ δὲν δηλοῖ πρόσωπον ὡρισμένον, ἀλλὰ διαφυλάττει μόνον τὴν δύναμιν τῆς τοῦ ὑποκειμένου αὐτοπαθείας· διὸ πολλάκις ἰσοδυναμεῖ τῷ ἴδιος, π.χ.

α') ἡ ἁπλῆ αὐτοπαθ. οὐσιαστικὴ ἀντων. τοῦ γ' προσώπου ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ β' (σπανίως καὶ μόνον παρὰ τοῖς ἐπικοῖς) : Κ,398 φύξιν βουλεύοιτε μετὰ σφίσιν (=μεθ' ὑμῖν). 'Απολλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ῥόδ.1,893 ῥηϊδίως δ' ἄν ἑοῖ καὶ ἀπείρονα λαὸν ἀγείραις (=σοί). 2,635 αὐτὰρ ἔγωγε εἷο οὐδ' ἠβαιὸν ἀτύζομαι (=ἐμοῦ).

β') ἡ σύνθετος αὐτοπαθ. οὐσιαστικὴ ἀντωνυμ. ἑαυτοῦ κτλ. ἀντὶ τῆς ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ κτλ. (συχνὰ ἔν τε τῇ ποιήσει [οὐχὶ δ' ὅμως καὶ παρ' Ὁμήρῳ] καὶ τῷ πεζῷ λόγῳ): νῦν αὐτὸν αἰνῶ (=ἐμαυτόν) Αἰσχλ. Χοηφ 1009. οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ σὺ ψυχὴν ὁρᾷς Ἀπ.1,4,9. διετελέσαμεν ἀστασίαστοι πρὸς σφᾶς αὐτοὺς Ἰσοκρ.4,106. Θουκ.1,82. εὑρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας Ξ. Ἑλλ.1,7,19

γ') ἡ αὐτοπαθὴς ἐπιθετ. ἀντων. ἑός, σφέτερος ἀντὶ ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος (σπανίως καὶ μόνον παρὰ ποιηταῖς, ἡ δὲ σφέτερος σποράδην καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, συχνότερον παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις)· ἰδ.Δ.Σ.σελ 265,γ'.

Σημ. 4. Ἡ ἀντωνυμία *αὐτὸς* ἐπὶ τῶν *αὐτοπαθῶν* τίθεται κανονικῶς μετὰ τὰς *προσωπικὰς*(ὡς καὶ ἐπὶ τῶν κτητικῶν): *ἡμῶν αὐτῶν*, κτλ.(τὸν *ἐμὸν αὐτοῦ πατέρα* κτλ.). Ὁμοίως τίθενται κανονικῶς καὶ παρ' Ὁμήρῳ: *ἐμοὶ αὐτῷ*, *σοὶ αὐτῷ* κτλ., σπανιώτατα δὲ παρ' αὐτῷ καὶ τῷ Ἡροδότῳ, οὐδέποτε δὲ σχεδὸν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς προηγεῖται ἡ *αὐτὸς* τῆς προσωπ. ἀντωνυμ., ἵνα ἐξάρῃ ἐμφαντικώτερον τὴν διακριτικὴν τῆς *αὐτὸς* δύναμιν.

Σημ. 5. Ἡ αὐτοπαθὴς *ἑαυτοῦ* τίθεται ἐνίοτε ἐν τῇ προτάσει, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῇ λέξις, πρὸς ἣν ν' ἀναφέρηται· τότε νοητέον πρόσωπόν τι, εἰς ὃ αὐτη πρέπει ν' ἀνενεχθῇ, π.χ. Πλ.Πολ.367,Γ.Νόμ.730,Β. ι,34.

Σημ. 6. Οἱ *τραγικοὶ* μεταχειρίζονται ἐνίοτε ἀντὶ τῶν αὐτοπαθ. ἀντων. τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς *αὐτὸς* μετὰ προηγουμένην αὐτῆς ὀνομαστικήν, καὶ δὴ καὶ ἀντὶ τῶν τριῶν προσώπων, ἰδ.Δ.Σ. σελ.265,Σημ.6. Ὁ Ὅμηρος καὶ ἄνευ προηγουμένης ὀνομαστικῆς τῆς *αὐτός*, ἰδ καὶ Σημ. 7.

Σημ. 7. Ἐν τῇ Ὁμηρικῇ γλώσσῃ ἡ αὐτοπαθὴς σχέσις ἐκφέρεται τετραχῶς : α') διὰ τῶν προσωπ. ἀντωνυμ. *ἐμέ, μέ*. Συχνότατα β') ἐπὶ τοῦ γ' προσώπ. διὰ τῆς ὀρθοτονουμένης ἀντων. *ἕο* (*εἷο, εὗ, ἕθεν*), *οἷ, ἕ, σφείων, σφίσι, σφέας* (ἅτινα πάντα παρ' Ὁμήρῳ τίθενται καὶ ὡς προσωπικαὶ ἀντωνυμ. τοῦ γ' προσ. ἰδ. § 107, 4). γ') διὰ τῆς συνδέσεως τῶν ὀρθοτονουμένων ἀντωνυμιῶν μετὰ τῆς αὐτοῦ κτλ. δ') διὰ τῆς αὐτός ἐν τῇ ὑπὸ Σημ.6 σημασίᾳ.

5. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τίθενται συχνὰ ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν προσώπων, π.χ. φθονοῦσιν ἑαυτοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις Ξ. Ἀπ.3,5,16. δικαιοσύνην ἐπιτηδεύσομεν, ἵνα καὶ ἡμῖν αὐτοῖς φίλοι ὦμεν καὶ τοῖς θεοῖς Πλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πολ.621,Γ. πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τρέψεσθε κἄπειτα καθ' ἕνα ἕκαστον ὑμῖν αὐτοῖς ἀπεχθήσεσθε Λυσ.8,19.

Σημ. 8. Πολλάκις ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει χάριν ἁπλῆς ἐναλλαγῆς τίθενται ἥ τε αὐτοπαθὴς καὶ ἡ ἀλληλοπαθής, π.χ. φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους Ξ.'Απ.2,6,20· συνθήκας ἐγράψαμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ ἁπάντων καὶ ὅρκους ἰσχυροὺς ὠμόσαμεν *ἀλλήλοις* Δημ.48,9.

6. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία ἀλλήλων δηλοῖ ἀμοιβαίαν σχέσιν, ἐνέργειαν καὶ πάθος, δύο ἢ πλειόνων προσώπων, π.χ. οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους Θουκ. 1,18 οὔτε ἑαυτοῖς οὔτε ἀλλήλοις ὁμολογοῦσιν Πλ. Φαίδ.239. οἱ πρόγονοι τὰς θρασύτητας τὰς ἀλλήλων οὐκ ἐζήλουν οὐδὲ τὰς τόλμας τὰς αὐτῶν ᾔσκουν Ἰσοκρ. Πανηγυρ. 23.

§ 109. γ) **Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.**

1. Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἐμός, σὸς κτλ. δηλοῦσι τὴν σχέσιν τῆς κτήσεως, ἤτοι ἡ μὲν κτητικὴ ἀντωνυμ. δηλοῖ τὸ πρόσωπον, ὅπερ κέκτηταί τι (τὸν κτήτορα), τὸ δὲ οὐσιαστικόν, μεθ' οὗ αὕτη τίθεται, δηλοῖ τὸ κτῆμα.

2. Αἱ κτητικαὶ (ἐπιθετικαὶ προσωπικαὶ) ἀντων. τίθενται ἐν τῇ προτάσει, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ μετ' ἐμφάσεως ἢ διαστολῆς ἢ καὶ χάριν σαφηνείας ἡ σχέσις τῆς κτήσεως· ὅταν δὲ ἐκ τῶν συμφραζομένων εἶνε φανερὰ ἡ σχέσις αὕτη, τότε παραλείπονται ἀναπληρούμεναι διὰ τοῦ πρὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθεμένου ἄρθρου: καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἀπέθανεν. — ἡ μήτηρ εἶπέ μοι (= ἡ ἐμὴ μήτηρ)· οἱ γονεῖς στέργουσι τὰ τέκνα (=τὰ [σφέτερα] ἑαυτῶν τέκνα· ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν (=ἑαυτοῦ).

3. Ἀντὶ τῶν ἐπιθετικῶν (κτητικῶν) προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐμός, σὸς κ.τ.λ. τίθενται ἐνίοτε αἱ ἰσοδύναμοι αὐταῖς γενικαὶ τῶν προσωπικῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἑνικῷ αἱ ἐγκλιτικαὶ (μου, σου) καὶ πληθυντ. ἀριθμῷ, αἵτινες ἢ προηγοῦνται τοῦ οὐσιαστικοῦ ἢ ἕπονται αὐτῷ, ὅτε ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ προστίθεται συνήθως εἰς τὸ οὐσιαστικὸν τὸ ἄρθρον, οἷον: α') ἔφη μου (σου, ἡμῶν κτλ., αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτῶν) πατήρ. ἔφη μου κτλ. ὁ πατήρ. β') ἔφη πατήρ μου (σου, ἡμῶν κτλ.)· ἔφη ὁ πατήρ μου κτλ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.266,3. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἄρθρ. ἰδ. § 122,Σημ.2.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 1. Περὶ τῶν μετὰ τοῦ ἄρθρου τὸ κτητικῶν ἀντωνυμ. ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἰδ. § 53, Σημ. 1.

4. Ἡ κτητικὴ ἀντωνυμ. **ἑὸς** εἶνε ἄχρηστος παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πεζογράφοις· ἀντ' αὐτῆς τίθεται μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν ἡ γεν. **αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτῶν**, ἐπὶ δὲ ἐμφάσεως καὶ ἀντιθέσεως ἡ γενικὴ **ἐκείνου, ἐκείνης**, ἡ δὲ **σφέτερος** εἶνε σπανία τιθεμένη ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἰδ. ἀριθ. 5, γ')· ἀντὶ ταύτης τίθεται ἡ γενικὴ **αὐτῶν**: μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα **αὐτῆς** Ξ. Κυρ. 1, 3, 3. οὐχ ἧττον φροντίζω τῆς **ἐκείνου** δόξης ἢ τῶν ἐμαυτοῦ κινδύνων Ἰσοκρ. 16, 3. ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς χρήμασιν ἄλλους ὑπὲρ τῆς **ἐκείνων** ἐλευθερίας κινδυνεύειν (=ὑπὲρ τῆς σφετέρας ἐλ.) Θουκ. 8, 45.

5. **Ἐπὶ αὐτοπαθείας**, ἤτοι ὅταν ὁ κτήτωρ εἶνε τοῦ αὐτοῦ προσώπου μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἡ σχέσις τῆς κτήσεως δηλοῦται α') διὰ τῶν **ἁπλῶν ἐπιθετικῶν** (**κτητικῶν**) **προσωπικῶν** ἀντωνυμιῶν: **ἐμός, σὸς** κτλ. β') διὰ τῶν **γενικῶν** τῶν **προσωπ.** ἀντωνυμιῶν (σπανίως): **τὸν πατέρα μου**. γ') διὰ τῆς **ἁπλῆς ἐπιθετ.** (**κτητικῆς**) **προσωπ.** ἀντωνυμίας **μετὰ τῆς γενικῆς** τῆς **αὐτὸς** κατὰ τὰ ἐν § 56, 5): **τὸν ἡμέτερον αὐτῶν πατέρα**, ἢ διὰ τῆς **γενικῆς** τῆς **κυρίως αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας**, οἷον: τὸν **ἐμαυτοῦ πατέρα**. π. χ.

α') τῶν κτημάτων σοι τῶν **ἐμῶν** κίχρημι ὅ,τι βούλει Δημ. 53, 12. πεποίηκας τοὺς **σοὺς** προγόνους εἰρηνικοὺς Ἰσοκρ. 12, 241. τοῖς τὰ **σφέτερα** σῴζειν βουλομένοις Λυσ. 24, 16. τοὺς **ὑμετέρους** παῖδας ἀγαπᾶτε Δημ. 40, 8.

β') ἐγὼ ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ πατρός **μου** τεθνεῶτος αἰτοῦμαι Ἀντιφ. 1, 23. εὐλογῆσαι βουλόμεσθα τοὺς πατέρας **ἡμῶν** Ἀρφ. Ἱππ. 565. τοὺς ξυμμάχους ἐδεδίεσαν **σφῶν** Θουκ. 5, 14.

γ') *ἐν τῷ ἑνικῷ*: ἡ σύνταξις **ἐμὸν αὐτοῦ πατέρα, σὸν αὐτοῦ πατέρα, ὃν αὐτοῦ** πατ. εἶνε ἐπικ. καὶ ποιητ.· ἡ γενικὴ **αὐτοῦ** χρησιμεύει καὶ ἵνα ἐξάρῃ τὴν ἔννοιαν τῆς διαστολῆς, διακρίσεως: ἀρνύμενος πατρός τε μέγα κλέος ἠδ' **ἐμὸν αὐτοῦ** (=καὶ τὸ κλ. ἐμοῦ τοῦ ἰδίου) Ζ, 446. τὰ σ' **αὐτῆς** ἔργα κόμιζε 490. ἰδ Δ. Σ. σελ. 267, γ'. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τίθεται ἐπὶ αὐτοπαθείας ἀντὶ (τὸν) **ἐμὸν αὐτοῦ πατέρα** κτλ., τὸν **ἐμαυτοῦ πατέρα** κτλ. καὶ μά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λιστα οὕτως, ὥστε ἡ ἀντωνυμ. αὐτὸς ἢ α΄) διατηρεῖ τὴν διασταλτικήν, διακριτικὴν αὐτῆς δύναμιν: ὑβρίζει γυναῖκα τὴν ἑαυτοῦ Ἀνδοκ. 4, 15. ἢ β΄) ἀποβάλλει αὐτήν: πρὸς τὴν βουλὴν τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐμαυτοῦ.. ἔπεμψα Αἰσχν. 2, 94.

ἐν τῷ πληθυντικῷ: ἐπὶ μὲν τοῦ α΄ καὶ β΄ προσώπου συνήθης μὲν ἔκφρασις εἶνε: τὸν ἡμέτερον αὐτῶν πατέρα, τὸν ὑμέτερον αὐτῶν πατ., σπανιωτάτη δὲ ἡ: τὸν ἡμῶν αὐτῶν πατέρα, τὸν ὑμῶν αὐτῶν π., ἐπὶ δὲ τοῦ γ΄ προσώπ. λέγεται καὶ τὸν σφέτερον αὐτῶν πατέρα, καὶ τὸν ἑαυτῶν π. (οὐχὶ δὲ καὶ τὸν σφῶν αὐτῶν πατέρα· λέγεται δ' ὅμως ἀνάρθρως ἐν σημασίᾳ κτητικῇ σφῶν αὐτῶν): ἐπ' ἐλευθερίᾳ.. τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν κινδυνεύσαντες 6, 83 δίκαιον ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους 2, 11. ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα Ξ. Κυρ. 6, 3, 21. τὴν τοῦ πείσαντος γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν Θουκ. 3, 43. Οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρᾳ προεξάξαντες Θουκ. 8, 25. οἰκέτας τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἐπικαλοῦντες μάρτυρας Ἀντιφ. 1, 30. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν ἑαυτῶν συμμάχων κατεφρόνουν Ξ. Ἑλλ. 4, 4, 17.

Σημ. 2. Ἐπειδὴ αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἰσοδυναμοῦσι ταῖς γενικαῖς τῶν προσωπικῶν, τίθεται ἐνίοτε μετοχὴ κατὰ γενικήν, εἰς κτητικὴν ἀντωνυμ. πάσης πτώσεως ἀναφερομένη π.χ. εἴ τις ὄμμα τοὐμὸν *ζῶντος* ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω Ξ. Κυρ. 8, 8, 26. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον κεῖται ἐνίοτε ἡ κτητικὴ ἀντὶ *γενικῆς ἀντικειμενικῆς* τῆς προσωπ. ἀντωνυμίας: (τὴν εὔνοιαν) διὰ τὸ *ἡμέτερον* (= ἡμῶν) δέος εἰλήφατε (φοβούμενοι ἡμᾶς) Θουκ. 1 77. εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τῇ *ἐμῇ* (= τῇ πρὸς ἐμὲ) Ξ. Κυρ. 3, 1, 28.

Σημ. Πάντες οἱ εἰρημένοι κανόνες δύνανται νὰ περιληφθῶσι συνοπτικῶς ἐν τῷ ἑξῆς πίνακι:

Ἑνικῶς: τὸν ἐμὸν (σόν, ἑὸν) αὐτοῦ πατέρα, παρὰ ποιηταῖς.
τὸν ἐμαυτοῦ (σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ) πατέρα.

Πληθυντ. τὸν ἡμέτερον (ὑμέτερον) αὐτῶν πατέρα [σπανιώτατα δὲ τὸν ἡμῶν (ὑμῶν) αὐτῶν πατέρα].
τὸν σφέτερον αὐτῶν πατέρα ἢ τὸν ἑαυτῶν πατέρα (οὐχὶ δὲ τὸν σφῶν αὐτῶν πατ.: λέγεται δ' ὅμως ἀνάρθρως ἐν κτητικῇ σημασίᾳ: τὸν πατέρα σφῶν αὐτῶν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 110. Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος.

1. Ἡ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν εἶνε τοπική, ἐπειδὴ
αὗται ἀναφέρονται πρός τι, ὅπερ ὑπάρχει ἢ πλησίον τοῦ λέγοντος
ἢ μακρὰν αὐτοῦ. Ἡ τοπικὴ σημασία τῶν δεικτ. ἀντων. εἶνε συ-
χνοτάτη καὶ ἐναργεστάτη ἐν τοῖς Ὁμηρικοῖς ἔπεσι: Ἕκτορος ἥδε
γυνὴ (=αὕτη ἐδῶ) Ζ,460. Νέστορ' ἔρειο ὅντινα τοῦτον (=τοῦ-
τον ἐδῶ) ἄγει Λ,612. καὶ νῦν οἱ πάρα κεῖνος Ἄρης (=ἐκεῖνος
ἐκεῖ) Τ,344. Πᾶν ὅ,τι λέγεται περὶ τοῦ τόπου ἰσχύει καὶ περὶ
τοῦ χρόνου· διότι τὸ παρὸν θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ λέγοντος ὥς τι πλη-
σίον αὐτοῦ κείμενον, τὸ δὲ παρελθὸν ὥς τι κεχωρισμένον καὶ ἀπο-
μεμακρυσμένον ἀπ' αὐτοῦ, π.χ. τῇδε τῇ ἡμέρᾳ=τῇ σημερινῇ
ἡμέρᾳ· ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ =τῇ προειρημένῃ ἡμέρᾳ· ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ =τῇ μακράν, τῇ εἰς τὸ παρελθὸν ἀνηκούσῃ.

2. Ἡ κυρία διαφορὰ μεταξὺ τῆς ὅδε καὶ τῆς οὗτος εἶνε ὅτι ἡ
μὲν ὅδε ἀναφέρεται εἴς τι, ὅπερ ὑπάρχει ἀμέσως πλησίον τοῦ λέ-
γοντος, ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ περιοχῇ· ὅθεν συχνάκις τίθεται καὶ
ἀντὶ τοῦ ἐγὼ ἐν τῷ διαλόγῳ τῶν τραγικῶν, ἡ δὲ οὗτος ἀνα-
φέρεται εἴς τι, ὅπερ ὑπάρχει μὲν πλησίον τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ἀ-
πέναντι αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ περιοχῇ· διὸ δύναται
νὰ τεθῇ καὶ ἀντὶ τοῦ β' καὶ γ' προώπου (σύ, αὐτός), ἡ δὲ ἐκεῖ-
νος εἶνε ἀντίθετος πρὸς ἀμφοτέρας, δεικνύουσά τι μακρὰν τοῦ λέ-
γοντος κείμενον : ἐγώ τε καὶ Μελησίας ὅδε (οὗτος ἐδῶ) Πλατ.
Λάχ.178· ἀλλ' ἄγετ', ἡμεῖς οἵδε περιφραζώμεθα πάντες (=ἡ-
μεῖς οἱ ἐδῶ) α, 76. τῷδε τῷ σαυτοῦ συμπότῃ (=ἐμοὶ τῷ σῷ σ.)
Πλ.Λαχ.180,Δ. τίς δ' οὗτος κατὰ νῆας ἀνὰ στρατὸν ἔρχεαι οἶος;
(=τίς εἶσαι σύ, ὅστις ἔρχεσαι μόνος ;) Κ, 82. υἱὸς ὑπὸ τῷ πα-
τρὶ τεθραμμένος ἐν τοῖς ἐκείνου ἤθεσι Πλ.Πολ.558,Δ.

Σημ. 1. Ἕνεκα ταύτης τῆς ἀρχῆθεν σημασίας αὐτῆς ἡ ὅδε τίθεται α')
πολλάκις ἐμφαντικῶς ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας : σμικρὰ μὲν τάδ'
(= σμικρὰ μὲν εἶνε τὰ ἐμὰ δῶρα) Σοφ.'Ηλ.450. τούσδ' ἀκούσεται λό-
γους (= τοὺς ἐμοὺς λ.) 1004. β') ἀντὶ τῆς ἐγώ (ἰδ. ἀριθμὸν 2).

3. Κατὰ ταῦτα ἡ μὲν ὅδε δεικνύει τινὰ (ἢ τι), ὅνπερ ὁ λέ-
γων αἰσθητῶς ἢ νοερῶς ὁρᾷ, π.χ. ὢν Θεόδωρος εἰς ὅδε Πλ.Θεαίτ.
164. ἡ τραγῳδία ἐστὶ τῆσδε τῆς πόλεως εὕρημα Μεν. 320. ἡ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ οὗτος δηλοῖ τι πρότερον λεχθὲν καὶ διατηρούμενον ἔτι ἐν τῇ μνήμῃ : ἔστι δὲ τοῦτο τυραννίς Πλ.Πολ.349.Α, ἡ δὲ ἐκεῖνος δεικνύει τι μακρὰν κείμενον : οὐδὲν ὠφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι καὶ μετ' ἐκείνου διατρίβειν Ξ.'Απ.4,1,1.

4. Ἡ ὅδε (τοιόσδε, τοσόσδε, τηλικόσδε) ἀναφέρεται συνηθέστατα εἰς τὸ ἀμέσως ἑπόμενον, ἡ δὲ οὗτος (τοιοῦτος, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος) ἀναφέρεται συνήθως εἰς τὸ προηγούμενον: πέμψασα Τόμυρις κήρυκα ἔλεγε τάδε Ἡροδ. 1,212. οἱ Κορίνθιοι ἐπεῖπον τοιάδε Θουκ. 1,67. ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος (τὰ προειρημένα) Ἡροδ. 6,53. ἡ δὲ ἐκεῖνος, ἐπειδὴ δεικνύει τι μακρὰν τοῦ λέγοντος κείμενον, δύναται ν' ἀναφέρηται οὐ μόνον εἰς ῥηθὲν ἀλλὰ καὶ εἰς ῥηθησόμενον, μάλιστα κατὰ τὸ οὐδέτερον γένος, πχ. ἐκεῖνο ἡδέως ἂν πυθοίμην πῶς αὐτοὺς θεραπεύων οὕτω φίλους ἔχεις Ξ. Συμπ. 4,49.(ἰδ § 56,8). καὶ Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ Ξ.'Αν.4,3,20. Ἡ διαφορὰ τοῦ οὗτος (τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικοῦτος) καὶ τοῦ ὅδε (τοιόσδε, τοσόσδε καὶ τηλικόσδε) προφανέστατα δείκνυται ἐν τοῖς ἑξῆς χωρίοις: ταῦτα μὲν (τὰ προηγούμενα) Λακεδαιμόνιοι λέγουσι., τάδε δὲ (τὰ ἑπόμενα) ἐγὼ γράφω Ἡροδ.6,53. οἱ μὲν δὴ (Κορίνθιοι) τοιαῦτα εἶπον, οἱ δὲ 'Αθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο Θουκ.1,15.

Σημ. 2. Οὐχὶ σπανίως καὶ ἡ οὗτος, τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος ἀναφέρονται εἰς τὰ ἑπόμενα· ἀλλ' ἡ δεῖξις τότε εἶνε ἀσθενεστέρα: Λίχας ὀνομαστὸς ἐπὶ τούτῳ (εἰς τὰ ἑπόμ.) γέγονε Ξ.'Απ. 1,2,61. Ἑρμοκράτης εἰς τὸ κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπε· Θουκ.4,58. Οὗτος μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον (τὰ ἑπόμενα) Ξ.'Αν.1,3,15. Συνηθέστατα δὲ ἀναφέρεται εἰς τὰ ἑπόμενα τὸ τοῦτο, ἐκεῖνο, ὅτι ἢ ὡς: οἶδε τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος (ὁ Φίλ.), ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρία ἆθλα τοῦ πολέμου Δημ.4,5. Πρόξενος καὶ τοῦτο ἔνδηλον εἶχεν, ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετ' ἀδικίας, ἐκεῖνο δὲ φανερόν, ὅτι.. Ξ.'Αν.2,6,18 (ἰδ. § 56,8). Πολὺ δὲ σπανιώτερον, τοὐλάχιστον ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, τὸ ὅδε, τοιόσδε, τοσόσδε ἀναφέρονται εἰς προμνημονευθέν : τάδε δὲ εἰ μὴ τυγχάνετε κατανενοηκότες, ἀκούσατε Ξ.Κυρ.3,3,35.

Σημ. 3. Ὅ,τι ἐλέχθη περὶ τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν, ἰσχύει καὶ περὶ τῶν συστοίχων ὧδε, οὕτως, ὥστε, ἐκείνως.

Σημ. 4. Καὶ ἐν τῷ καὶ οὗτος ἡ ἀντωνυμία οὗτος ἀναφέρεται εἰς προηγούμενόν τι· δηλοῖ δὲ α') ὁμοίως, ἐπίσης : 'Αριαῖος δέ.. καὶ οὗτος ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται Ξ.'Αν.3,2,5. β') καὶ μάλιστα: ξένους προσ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ήκει σοι πολλούς δέχεσθαι καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. Οἰκον. 2,5. Συχνότατον τὸ καὶ ταῦτα. Ξ. Ἀν 2,4,15 Περὶ τοῦ καὶ ταῦτα πρὸ μετοχῆς ἰδ. § 139,4,Σημ.11.

Σημ. 4. Τὸ τοῦτο μέν...τοῦτο δὲ λαμβάνεται πολλάκις ἐπιρρηματικῶς =ἀφ' ἑνὸς μέν...ἀφ' ἑτέρου δέ.

Σημ. 5. Ἐνίοτε τίθεται δὶς καὶ πλεονάκις ἡ οὗτος ἀναφερομένη εἰς τὸ αὐτὸ οὐσιαστικὸν χάριν ἐμφάσεως· ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχῃ ἔμφασις, τίθεται ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει πλαγία τις πτῶσις τῆς αὐτός. Καὶ ἡ ἐκεῖνος τίθεται ἐνίοτε δὶς ἀναφερομένη εἰς τὸ αὐτὸ οὐσιαστικόν, ἐν τῷ πεζῷ δ' ὅμως λόγῳ συχνότερον ἕπεται τῇ ἐκεῖνος πλαγία τις πτῶσις τῆς αὐτός, ἰδ. Δ.Σ.σελ. 271,Σημ.5.

5. Ἐπειδὴ αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι δηλοῦσι πολλάκις καθαρῶς πνευματικὴν ἀναφοράν, διὰ τοῦτο ἐπὶ ἀντιθέσεων, ὅταν ἡ οὗτος καὶ ἡ ἐκεῖνος ἀναφέρωνται εἰς δύο προηγούμενα οὐσιαστικά, κατὰ φυσικωτέραν πλοκὴν ἡ μὲν οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὸ προσεχέστερον, ἡ δὲ ἐκεῖνος εἰς τὸ ἀπωτέρω· ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἡ οὗτος δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ γραμματικῶς πλησιαίτερον κείμενον, ἀλλ' εἰς τὸ σπουδαιότερον, πρὸς ὃ ἰδίᾳ ἀποβλέπει ὁ λέγων καὶ ἔχει αὐτὸ οὕτως εἰπεῖν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἡ δὲ ἐκεῖνος οὐχὶ εἰς τὸ ἀπωτέρω, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον σπουδαῖον : δεῖ τὸ βέλτιστον ἀεί, μὴ τὸ ῥᾷστον, ἅπαντας λέγειν· ἐπ' ἐκεῖνο (τὸ ῥᾷστον) μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο δὲ (τὸ βέλτιστον) τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην Δημ. 8,72.

6. Ἡ ἐκεῖνος ἀναφέρεται πολλάκις εἰς προηγούμενον οὐσιαστικὸν ἢ προηγουμένην πλαγίαν πτῶσιν τῆς προσωπ. ἀντων. αὐτὸς ἢ τῆς αὐτοπαθοῦς ἑαυτοῦ, δηλοῦσα ἀντίθεσιν μετ' ἐμφάσεως, π.χ. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ Ξ. Ἀν.4,3,20. ἂν αὐτῷ διδῷς καὶ πείθῃς ἐκεῖνον Πλ.Πρωτ.310,Δ. Ἐλπίζειν ἐποίει τοὺς συνδιατρίβοντας ἑαυτῷ μιμουμένους ἐκεῖνον τοιούσδε γενήσεσθαι Ξ. Ἀπ.1,2,3.

7. Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος τίθεται καὶ ἐπὶ γνωστῶν ἀντικειμένων καὶ ἐνδόξων ἢ περιβοήτων προσώπων: ἐξ ἀρχᾶς μοι δυσδαίμων τὰς ματρὸς ζώνας καὶ νυκτὸς κείνας (τῆς ν. ἐκείνης τῆς πλήρους δυστυχιῶν) Εὐρ. Ἰφ.Τ.205. ἐκεῖνος ἡνίκ' ἦν Θουκυδίδης Ἀχ.708.

8. Ἡ ἐκεῖνος, ὅταν συνάπτηται μετὰ τῆς ὅδε, ἀναφέρεται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἴς τι ῥηθὲν ἢ γνωστόν, ἡ δὲ ὅδε εἴς τι παρόν: ὅδ' ἐκεῖνος ἐγὼ (ἐκεῖνος, ὃν ζητεῖτε, ἰδού εἰμι παρών) Σοφ.Οἰδ.138. Ὁμοίως καὶ ἡ οὗτος..ἐκεῖνος: ἆρ' οὗτός ἐστ' ἐκεῖνος, ὃν καὶ φεύγομεν; Ἀρφ.Π. 240. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ συχνότατα ἀπαντῶν τοῦτ' ἐκεῖνο, τόδ' ἐκεῖνο μετὰ τοῦ ἐστὶν ἢ ἄνευ τοῦ ἐστίν.

Σημ. 6. Ἡ τοιοῦτος καὶ τοιόσδε σημαίνουσι δεικτικῶς ποιότητα προσώπου ἢ πράγματος, εἰς ὃ ἀναφέρονται, ἡ δὲ τοσοῦτος καὶ τοσόσδε πλῆθος ἢ μέγεθος, ἡ δὲ τηλικοῦτος καὶ τηλικόσδε ἡλικίαν ἢ μέγεθος: πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους; Ξ.'Απ.1,2,8. οἱ μὲν δὴ (Κορίνθιοι) τοιαῦτα εἶπον., οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε Θουκ.1,53. τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν κτλ. Δημ.18,305. βάρβαροι τοσοίδε Σικελίαν ᾤκησαν Θουκ.6,2. πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστὶν Ἰσοκρ. 9,22. οἱ τηλικοίδε καὶ διδαξόμεθα δὴ φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς τηλικοῦδε τὴν φύσιν Σοφ.'Αντ.726. τηλικαύτη πόλις Πλ.Πολ.423.

9. Τὸ οὐσιαστικόν, μεθ' οὗ συνάπτονται αἱ δεικτικαὶ ἀντων. οὗτος, ὅδε καὶ ἐκεῖνος, ἐὰν μὲν εἶνε ἐπιθετικὸς αὐτῶν προσδιορισμός, λαμβάνει ἄρθρον, ἐὰν δὲ εἶνε κατηγορούμενον, ἰσοδυναμοῦν ἐπιρρήματι καὶ δὲν λαμβάνει, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 273,9.

§ 111. Ἡ αὐτός.

1. Ἡ αὐτὸς τίθεται ἐν τῷ λόγῳ α') ἐν σημασίᾳ διασταλτικῇ ἢ διακριτικῇ· β') ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τοῦ γ' προσ. τῆς προσ. ἀντωνυμίας· καὶ γ') ἐν τῇ σημασίᾳ ὁ ἴδιος παρ' Ὁμήρῳ μὲν συνήθως ἀνάρθρως (§ 123,Σημ.5,δ'), ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ ἐνάρθρως (ἰδ. § 123,4.).

2. Α') Ἐν τῇ διασταλτικῇ αὐτῆς σημασίᾳ ἡ αὐτὸς δηλοῖ πάντοτε ἀντίθεσιν πρός τινα (ἢ πρός τι) ἐκφερομένην ἢ νοουμένην, καὶ τίθεται 1) μόνη, ὡς ἐν τῷ περιωνύμῳ ἐκείνῳ αὐτὸς ἔφα (=αὐτὸς ὁ διδάσκαλος Πυθαγόρας καὶ οὐχὶ ἄλλος τις)· ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ καταλαμβάνει μίαν τῶν πρώτων θέσεων ἐν τῇ προτάσει: οὐκ αἰτούντων.. Ἀθηναίων αὐτὸς ἑκὼν κατέπεμψε τάλαντα κτλ. Αἰσχν.3,239. Ἐπίσης ἐπὶ ἀντιθέσεως: ἄλλων ἰατρός, αὐτὸς ἕλκεσι βρύων Εὐρ. ἀπόσπ. 2) συνημμένη μετ' οὐσιαστικοῦ ἢ οὐσιαστικῆς ἀντωνυμίας, ὅτε προτάσσεται μέν, ἂν ἡ ἔμφασις κεῖται ἐπ' αὐτῆς, ἐπιτάσσεται δέ, ὅταν διαστέλλωνται τὰ πρόσωπα, π. χ. ὁ στρατηγὸς αὐτὸς ἀπέφυγε, ἢ αὐτὸς ὁ στρ. ἀπέφυγε (ὡς πρὸς τὸ ἄρθρον ἰδ.§123,4)· ἐγὼ αὐτός, σὺ αὐτός, ἢ αὐτός ἐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γώ, αὐτὸς σὺ (ἐκεῖνο μὲν λέγεται, ὅταν διαστέλλωνται τὰ πρόσωπα, τοῦτο δὲ ὅταν ἡ ἔμφασις κεῖται ἐπὶ τῆς αὐτός)· περὶ τοῦ αὐτὸν ἐμὲ κτλ. ἢ αὐτόν με, σε, ἢ ἐμέ, σὲ αὐτὸν ἰδ. § 107, Σημ. 5. 3) τέλος συνάπτεται μετὰ τοῦ ἐν τῷ ῥήματι κειμένου προσώπου, αὐτοὶ δ' ἀγρόμενοι κυκλήσομεν ἐνθάδε νεκρούς (ἡμεῖς αὐτοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ προηγηθὲν σὲ) Η, 332.

Σημ. 1. Μετὰ τῶν ἀντωνυμιῶν ἕκαστος, ἑκάτερος συναπτομένη ἡ αὐτὸς προτάσσεται, π.χ. αὐτὸς ἕκαστος Θουκ. 7,70. αὐτοὶ ἑκάτεροι 9,26.

Σημ. 2. Ἐκ τῆς διασταλτικῆς σημασίας τῆς αὐτὸς προέκυψεν ἡ σημασία: α')τοῦ μόνος: ἐάν τις ἄνευ τοῦ σίτου τὸ ὄψον αὐτὸ ἐσθίῃ Ἀπ. 3, 14,3 ὅθεν ἡ Ἀττικὴ φράσις: αὐτοί ἐσμεν (δηλοῦσα ἀμοιβαίαν πρὸς ἀλλήλους ἐμπιστοσύνην) Πλ. Παρμ. 137, Α. β') ἐξ ἑαυτοῦ, αὐθορμήτως: εἰ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐμαχόμεθα.. ἀδικοῦμεν Θουκ. 3,65. καὶ αὐτὸς=ἀφ' ἑαυτοῦ, ἑωρᾶτε καὶ αὐτοὶ Πλ. Ἀπολ. 19, Γ (δύναται δ' ὅμως νὰ σημαίνῃ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι). γ') ἀκριβῶς: αὐτὰ τὰ ἐναντία Ἀπ. 4,5,7. τὰ ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο Ξ. Ἀν. 4, 1, 20. διέφευγον ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν (ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια των) 6,3,4. δ') συναπτομένη μετὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν ἀπὸ τοῦ τρίτος καὶ ἑξῆς ἐξαίρει τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ὡς τὸ κυριώτατον, ὡς τὸ ἐξέχον μεταξὺ τῶν ἄλλων: (ἔπεμψαν) Καλλίαν πέμπτον αὐτὸν στρατηγὸν (=αὐτὸν μετὰ τεσσάρων ἄλλων) Θουκ. 1,8. ε') καὶ αὐτὸς=καὶ αὐτὸς ἐξ ἄλλου μέρους, καὶ αὐτὸς ἐπίσης: οἱ δ' ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὥρμησαν Ξ. Ἀν. 3,4,44.

3. Β') Ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τίθεται ἀντὶ τοῦ γ' προσώπου τῆς προσωπ. ἀντων. (ἰδ. § 107,4): Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ Ξ. Ἀν. 1,1,3. Ἐβοήθησαν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι Θουκ. 1,107. Ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ οὐδέποτε τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως. Ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι τίθεται προσέτι ἡ αὐτός πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως προειρημένου ὀνόματος (ἐπαναληπτική), ὅτε ἡ ὀνομαστ. αὐτῆς ἀναπληροῦται διὰ τῆς δεικτ. οὗτος ἢ ἐκεῖνος. ἰδ. § 112,3.

Σημ. 3. Περὶ τῆς σημασίας τῆς αὐτὸς, ὅταν ἕπηται ἐπιθετικὴ πρότασις ἢ τοὐναντίον ὅταν προτάσσηται, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 274, Σημ. 3.

4. Γ') Μετὰ τοῦ ἄρθρου ὁ, ἡ, τὸ κτλ. ἡ ἀντων. αὐτὸς κεῖται ἐν ἐπιθετικῇ σχέσει καὶ δηλοῖ ταὐτότητα, οὗ ἕνεκα καὶ δοτικῇ συντάσσεται: τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι κατῴκουν οἱ αὐτοὶ ἀεὶ Θουκ. 1,2. οὐ πεπαίδευνται τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμῖν Ξ. Κυρ. 2,2,1. Ἐν τοιαύτῃ σημασίᾳ τίθεται καὶ ὡς κατηγορούμενον: ἐγὼ μὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ αὐτός εἰμι, ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε Θουκ. 2,61. αὐτὴν (= τὴν αὐτὴν) ὁδὸν θ,107 (ἰδ. § 72,ϛ').

Σημ. 4. Περὶ τῆς *αὐτὸς* μετ' αὐτοπαθ. ἀντωνυμίας ἰδ. § 108, Σημ. 3. περὶ τῆς *αὐτὸς ἀντὶ τῶν τριῶν προσώπων* τῆς αὐτοπαθ. ἰδ. § 108, Σημ 6 καὶ 7. Ὁμοίως κεῖται ἡ *αὐτὸς* ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ πολλάκις καὶ ἀντὶ τῶν τριῶν *προσώπων* τῶν προσωπ. ἀντωνυμιῶν μετὰ τῆς *αὐτός*: ἀλλ' αἰδεῖο θεοὺς Ἀχιλεῦ, αὐτὸν τ' ἐλέησον (=ἐμὲ αὐτὸν) Ω,503. ἀλλὰ Δία ξένιον δείσας *αὐτὸν* τ' ἐλεαίρων (=σὲ αὐτὸν) ξ,339. καὶ κ' *αὐτὸν* ἀγοίμεθ' Ἴλιον εἴσω (=καί μιν αὐτόν) Ρ,163.

Σημ. 5. Ἡ *ὀνομαστικὴ αὐτός, αὐτή, αὐτὸ* οὐδέποτε δηλοῖ τὴν ἁπλῆν *προσωπ. ἀντωνυμίαν*, ἥτις ἐκφέρεται διὰ τοῦ γ' προσ. τοῦ ῥήματος καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τῆς δεικτικῆς *οὗτος* ἢ *ἐκεῖνος*, ἀλλ' ἔχει πάντοτε διασταλτικὴν σημασίαν. ἰδ. § 107,2.

§ 112. Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν προσωπικῶν καὶ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν.

1. Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι παραλείπονται ἔν τισι περιπτώσεσι: α') πρὸ τῶν ἀναφορικῶν, ἰδ. § 113,7. β') παρὰ ποιηταῖς ἐν λόγῳ ζωηρῷ ἢ ἐν δηλώσει πάθους· γ') ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ὅταν θέλῃ τις νὰ περιλάβῃ τὸ ῥηθὲν συντόμως. δ') συχνάκις, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς ῥήτορσιν, ἐν ταῖς φράσεσιν: τεκμήριον δέ, δῆλον δέ, κεφάλαιον δέ, κτλ., εἰς ἃς συνήθως προστίθεται τὸ γάρ· ἰδ. § περὶ αἰτιολογικῆς παρατάξεως· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον προστίθεται καὶ ἡ δεικτικὴ ἀντων.: Ξ. Ἀν. 1,9,29 τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τόδε· παρὰ μὲν Κύρου κτλ. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 275,1.

2. Αἱ προσωπικαὶ ἀντων. οὗ, οἷ, ἕ, μὶν καὶ ἡ δεικτικὴ ὃ παρ' Ὁμήρῳ μὲν συχνὰ (ἡ δ καὶ παρ' ἄλλοις ποιηταῖς), σπανιώτερον δὲ καὶ σποράδην καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἀναφέρονται εἰς ἑπόμενον οὐσιαστικόν, ἰδ. § 56. Σημ. 7. Αἱ δεικτικαὶ οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος, αὐτός, τοσοῦτος συχνότατα ἔν τε τῇ ποιήσει καὶ τῷ πεζῷ λόγῳ ἀναφέρονται ὡσαύτως εἰς ἑπόμενον οὐσιαστικόν, τὸ δὲ οὐδέτερον αὐτῶν γένος εἰς ἀπαρέμφατον ἢ μετοχὴν ἢ εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, ἰδ. § 56,8. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ἰδ. § 56, Σημ. 8.

3. Τοὐναντίον δὲ πλειστάκις αἱ προσωπ. ἀντων. καὶ τῶν δεικτικῶν συνήθως ἡ οὗτος (σπανίως ἡ ἐκεῖνος) καὶ ἡ αὐτὸς (§

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

111,3) εἶνε **ἐπαναληπτικαί**· ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ δηλ: προτάσει μετὰ προηγηθὲν οὐσιαστικὸν ἢ οὐσιαστικὴν ἀντωνυμίαν, τὸ μὲν χάριν **σαφηνείας** (ἕνεκα μακρᾶς παρεμπιπτούσης προτάσεως μεταξὺ τούτων καὶ τοῦ ῥήματος, εἰς ὅ αὗται ἀνήκουσι), τὸ δὲ χάριν **ἐμφάσεως** τίθεται τοιαύτη τις ἀντωνυμία, δι' ἧς ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἔννοια τοῦ προηγηθέντος οὐσιαστικοῦ ἢ ἡ οὐσιαστικὴ ἀντωνυμία. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τότε κεῖνται ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει κανονικῶς οἱ ἐγκλιτικοὶ τύποι: **ἐμοὶ** μέν, εἰ καὶ μὴ καθ' Ἑλλήνων χθόνα τεθράμμεθ', ἀλλ' οὖν ξυνετά **μοι** δοκεῖς λέγειν Εὐρ.Φ.498. — **Λέοντα**, ὃς Ἀντισθένει ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε, **τοῦτον** κεκομισμένοι Θουκ.8,61. **οἵ**, ἣν ἐπ' **ἐκείνους** ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται ἡμᾶς **ἐκεῖνοι** Ξ.Κυρ.1,4,19. **αἱ οἰκίαι** τοῦ προαστείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι, **αὗται** ὑπῆρχον ἔρυμα Θουκ.4,69.

Σημ. Ἐνίοτε ἐπαναλαμβάνεται τὸ οὐσιαστικόν, ἔνθα ἀνεμένετο ἡ δεικτ. ἀντωνυμ.· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ δὴ μετά τινος ἐμφάσεως: οἱ **βασιλέως** ἄκοντος ἐν τῇ **βασιλέως** χώρᾳ οἰκοῦσι Ξ.Ἀν. 3,2,23. ἀποθνήσκοντος γὰρ **αὐτοῦ** (Κύρου) πάντες οἱ παρ' **αὐτόν** (Κῦρον) φίλοι καὶ συντράπεζοι μαχόμενοι ἀπέθανον ὑπὲρ Κύρου 1,9,31.

§ 113. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

1. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία **ὅς, ὅστις** ἀναφέρεται εἰς **οὐσιαστικὸν** ἁπλοῦν ἢ συνημμένον μετὰ δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἢ εἰς **προσωπικὴν ἀντωνυμίαν** ἢ εἰς τὸ τοῦ **ῥήματος πρόσωπον**: **ἀνήρ**, **ὅς** καλός ἐστιν.—ὁ **ἀνὴρ οὗτος**, **ὃν** εἶδες.— **ἐγώ**, **ὅς** ταῦτα ἔπραξα.—καλῶς **ἐποίησας**, **ὅς** ταῦτα ἔπραξας.

Σημ. 1. Τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ὅταν ἔχῃ ἔννοιαν γενικήν, τίθεται ἀνάρθρως: ἀνήρ, ὅς καλός ἐστιν=ἀνὴρ καλός. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ὅταν ἀναφέρηται εἰς προσωπικήν, ἰσοδυναμεῖ δεικτικῇ: **ἐγώ, ὅς· σύ, ὅς** κτλ. Ὅταν δὲ δὲν ὑπάρχῃ εἰς τὴν προσωπικὴν ἀντωνυμίαν ἰδιαιτέρα τις ἔμφασις, παραλείπεται αὕτη, ἡ δὲ ἀναφορικὴ ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ ῥήματος πρόσωπον: καλῶς **ἐποίησας**, ὅς ἔπραξας. Ὅταν δὲ παραλείπηται τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἀναφορ. πρότασις, τότε ἰσοδυναμεῖ αὕτη οὐσιαστικῷ, ὡς καὶ τὸ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τιθέμενον ἐπίθετον: ἦλθον οἵ ἄριστοι ἦσαν=ἦλθον οἱ ἄριστοι (ἄνδρες).

Σημ. 2. Αἱ εἰρημέναι ἀντωνυμίαι δύνανται ν' ἀποδοθῶσι καὶ εἰς κτητικὰς ἀντωνυμίας: ἦ δυσπετῶς ἂν τοὺς **ἐμοὺς** ἄθλους φέρεις, **ὅτῳ** θανεῖν μὲν ἐστιν οὐ πεπρωμένον (=τοὺς ἄθ. ἐμοῦ, ὅτῳ) **Αἰσχλ. Πρ. 754.**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἡ ὅς (ὅσπερ ἐπιτατικῶς) ἀναφέρεται εἰς ὡρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις εἰς ἀόριστον ἢ γενικόν: ἦν τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει Ξ. Ἀν. 3,1,3. μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει Μέν. 540. τίς οὐκ ἂν ἐπαινέσειεν ἄνδρα τοιοῦτον, ὅστις πολλὰ ἀνατλὰς ἔσωσε τὴν ἱερὰν πόλιν; Ἀρφ. νεφ. 1035. Οὕτως ἀόριστον καὶ γενικὴν ἔννοιαν ἔχουσιν αἱ φράσεις ἔστιν ὅστις, οὐκ ἔστιν ὅστις, οὐδεὶς ὅστις οὐ, ἰδ. ἀριθ. 7 καὶ Σημ. 10)· καὶ ἐρωτηματικῶς: τίς ἐστιν ὅστις;

Σημ. 3. Τὰ περὶ τῆς ὅς λεχθέντα ἰσχύουσι καὶ περὶ τῆς οἷος, ὅσος καὶ ἡλίκος, τὰ δὲ περὶ τῆς ὅστις ἰσχύουσι καὶ περὶ τῆς ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος καὶ τῶν ἀναλόγων αὐτῶν ἐπιρρημάτων οὗ, οἷ, ὅθεν, ὅτε καὶ ὅπου, ὅπῃ, ὅποι, ὁπόθεν, ὁπότε.

Σημ. 4. Ἀντὶ τῆς ὅστις ἐνίοτε τίθεται ἡ ὅς μετὰ τοῦ ἂν ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ, ὅταν ἐκφέρηται ἔννοια ὑποθετική: φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς αὐτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας Ἰσοκρ. ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα) Πλ. Ἀπολ. 21, Δ. Σπανιώτερον δὲ τίθεται ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς: Χαλκιδεῖς Νάξον ᾤκισαν καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν, ἱδρύσαντο Θουκ. 6,3. Λοξίᾳ δὲ μέμφομαι, ὅστις μ' ηὔφρανε Εὐρ. Ὀρ. 285. Ἐγώ, ὅστις.. οἶδα Ξ. Οἰκ. 19,2. Οἱ μεταγενέστεροι ποιοῦνται χρῆσιν τῆς ὅς καὶ ὅστις ἄνευ διαφορᾶς σημασίας.

Σημ. 5. Ἡ διὰ τῆς ὅστις δηλουμένη ἀοριστία ἐπιτείνεται ἐνίοτε προτασσομένου αὐτῆς τοῦ πᾶς (πᾶς τις), ὅπερ ἐνίοτε περιληπτικῶς λαμβανόμενον συντάσσεται ῥήματι πληθυντικῷ: ἀνελεύθερος πᾶς ὅστις εἰς δόξαν βλέπει Ξ. Ἀν. 1,1,5. Ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ λέγεται συνήθως πάντες ὅσοι, πᾶσαι ὅσαι κτλ.

Σημ. 6. Πολλάκις ἡ ὅς κεῖται ἀντὶ τῆς οἷος, ἤτοι δηλοῖ ποιότητα, ἀναφερομένη εἰς τὴν τοιοῦτος, κειμένην ἢ νοουμένην: τοῦτο μὲν πιστεύω, ἕως περ ἂν ᾖς, ὅς εἶ Πλ. Φαιδ. 243, Ε. ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς φήσειεν ἀνθρώπων Γοργ. 473, Ε.

Σημ. 7. Πολλάκις ἀντὶ ἐμπροθέτου ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συνηθέστατα μὲν ἐν τοπικῇ σημασίᾳ, σπανίως δὲ ἐν προσωπικῇ τίθενται τὰ ἀναφορ. ἐπιρρήμματα ἔνθα, ᾗ, ὅθεν, οἷ: ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος (= ἐξ ὧν) Β, 852 εἰς οἶον βάλε φάρμακον, ἔνθεν ἔπινον (= ἐξ οὗ) δ, 220. ἐν τῷ σταθμῷ, ὅθεν ὡρμῶντο Ξ. Κυρ. 2,1,3

Σημ. 8. Ἡ ὅς ἐν ἀρχῇ ἦτο δεικτικὴ ἀντωνυμία· διετήρησε δὲ τὴν τοιαύτην σημασίαν ἐν τῷ Ἰωνικῷ καὶ Ἀττικῷ πεζῷ λόγῳ ἐν τῷ καὶ ὅς, καὶ ἥ, καὶ οἵ, καὶ ἐν τῇ φράσει ἦ δ' ὅς, ἦ δ' ἥ (= καὶ οὗτος, εἶπεν οὗ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τος, εἶπεν αὐτή). Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιρρήμασι καὶ ὣς (= καὶ οὕτως) καὶ ὡσαύτως, ὅπερ χωρίζεται πολλάκις διὰ τοῦ δὲ (ὡς δ'αὔτως) =κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον.

Σημ. 9. Ἡ ὅς καὶ ὅστις προηγουμένου τοῦ οὕτω, τοιοῦτος, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ἰσοδυναμεῖ τῷ συμπερασματικῷ ὥστε: τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεταί σοι φίλος εἶναι; Ξ.'Αν.2,5,12. τοῦ κατηγόρου διαβάλλοντος ὅτι τοιούτους γράφω λόγους, οἳ καὶ τὴν πόλιν βλάπτουσι καὶ τοὺς νεωτέρους διαφθείρουσι Ἰσοκρ.15,56.

3. Τῶν ἀναφορικῶν συσχετικῶν ἡ μὲν οἷος καὶ ὁποῖος ἀναφέρονται εἰς τὴν τοιόσδε καὶ τοιοῦτος καὶ δηλοῦσι ποιότητα προσώπου ἢ πράγματος, ἡ δὲ ὅσος καὶ ὁπόσος εἰς τὴν τόσος, τοσόσδε, τοσοῦτος καὶ δηλοῦσι μέγεθος (ὁ πληθυντ. ὅσοι δηλοῖ ἢ μέγεθος ἢ πλῆθος), ἡ δὲ ἡλίκος καὶ ὁπηλίκος ἀναφέρονται εἰς τὴν τηλικόσδε, τηλικοῦτος καὶ τοσοῦτος καὶ δηλοῦσι μέγεθος καὶ ἡλικίαν· ἡ ὁποῖος, ὁπόσος καὶ ὁπηλίκος σημαίνουσιν, ὡς καὶ ἡ ὅστις, ἀοριστίαν καὶ γενικότητα.

4. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος καὶ τὸ ἐπίρρημα ὡς καὶ οἵως τίθενται πολλάκις ἐπὶ ἀναφωνήσεων θαυμασμοῦ: οἷα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε Πλ.Εὐθύδ.15,Ε. ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ Ξ.Κυρ.1,3,4. ἡλίκος ἂν ἡμῖν θόρυβος ἐγένετο Αἰσωπ. μύθ. ὡς καλός μοι ὁ πάππος Ξ.Κυρ.4,3,2. ὦ δύσμορ' Αἴας, οἷος ὢν οἵως ἔχεις Σοφ.Αἴ.923.

5. Ἡ οἷος καὶ ὅσος οὐ μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσιν (ἰδ.§§ περὶ τοῦ ὥστε), ὅταν προηγῆται ἡ δεικτικὴ τοιοῦτος ἢ τοσοῦτος, φέρεται εἰς ἀπαρέμφατον καὶ ἰσοδυναμεῖ τῷ ὥστε: ἐγὼ (ἐνν. εἰμὶ) τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ Πλ.Κρίτ.46, Β. ἀλλά μοι δοκεῖ.. τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν.., ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων Ξ. 'Αν.4,8,12. Συνήθως δὲ παραλείπεται ἡ δεικτική: ἐποίησαν (οἱ θεοὶ τὴν γλῶτταν) οἵαν ἀρθροῦν τὴν φωνὴν Ξ. 'Απ.1,4,12. ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον 'Αν.4,1,5.

6. Τὸ οἷός εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου σημαίνει εἰμὶ πρόθυμος ἢ ἕτοιμος, ἱκανός: οἷός ἐστι μὴ ἂν ἀπαρνηθῆναι Πλ.Φαιδρ.256,Α. ἐγὼ εἰμι οἷος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι Ξ. Ἑλλ.2,3,45. Τὸ δὲ οἷός τέ εἰμι ὡσαύτως μετ' ἀπαρεμφάτου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σημαίνει δυνατός εἰμι, δύναμαι: ἀνὴρ οἷός τε μάλιστα οἴκου κήδεσθαι τ, 160.

7. Συχνότατα ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική, παραλείπεται, ὅταν εὐκόλως ἐξυπακούηται ἢ ὅταν δὲν περιέχῃ ἰδίαν τινὰ ἔμφασιν· συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν δηλοῖ τι (πρόσωπον ἢ πρᾶγμα) ἀόριστον, ὅτε ἡ ἀναφορικὴ ἰσοδυναμεῖ τῷ εἴ τις. Συνηθεστάτη δὲ εἶνε ἡ παράλειψις τῆς δεικτικῆς, ὅταν προτάσσηται ἡ ἀναφορικὴ πρότασις. Συχνότατα δὲ παραλείπεται ἡ ὀνομαστικὴ τῆς δεικτικῆς, οἱασδήποτε πτώσεως καὶ ἂν εἶνε ἡ ἀναφορική· αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις αὐτῆς παραλείπονται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὅταν τῆς τε δεικτ. καὶ τῆς ἀναφορ. ἡ πτῶσις εἶνε ἡ αὐτή, σπανιώτερον δέ, ὅταν εἶνε διάφορος: Ὁμοίως παραλείπεται πάντοτε ἡ δεικτικὴ ἔνθα ἡ ὅστις κεῖται ἀντὶ τοῦ εἴ τις: Ὁμοίως καὶ ἐν ταῖς φράσεσιν: εἰσὶν οἵ· ἔστιν ὅστις· οὐκ ἔστιν ὅστις (σπαν. ὅς)· καὶ ἐρωτηματικῶς: ἔστιν ὅστις; Καὶ μετὰ μετοχῆς: ἔπαιον τὸν μέν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δέ τινα ἐνθεάτρῳ, ἔστι δὲ ὃν καὶ κριτὴν καθήμενον Ξ. Ἑλλ. 4, 4, 3. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 279, 7.

Σημ. 10. Ἀντὶ τοῦ οὐκ ἔστιν ὅστις δύναται νὰ ῥηθῇ οὐδείς ἐστιν ὅστις ἢ ἐρωτηματικῶς: τίς ἐστιν ὅστις; πολλάκις δὲ παρὰ τοῖς τραγικοῖς τίθεται οὔτις ἐστὶν ὅς, ἰδ. Εὐρ. Μ. 775. Αἰσχλ. Εὐμ. 706 κ.α. Ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ οὐδείς ἐστιν ὅστις καὶ τοῦ οὔτις ἐστὶν ὅς εἶνε ἡ ἑξῆς: τὸ μὲν οὐδεὶς εἶνε ἀντωνυμία ὁριστικὴ (=οὐδὲ εἷς=κανείς), τὸ δὲ οὔτις εἶνε ἀντωνυμία ἀόριστος (=ὄχι τις)· ὥστε ἐν τούτῳ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προστεθῇ καὶ δευτέρα τις ἀόριστος ἀντωνυμία (ὅστις). Ὡς δὲ μετὰ τὸ ἔστι τις, δύναται νὰ τεθῇ ἡ ὅστις, οὕτω καὶ μετὰ τὸ οὔτις. Παράδοξος δὲ εἶνε ἡ ἑξῆς φράσις:

8. Τὸ ἐστὶ πολλάκις κατὰ παράλειψιν τῆς ἀορίστου ἀντωνυμ. τὶς συνάπτεται μετὰ τοῦ πληθυντ. τῆς ἀναφ. ὅς, ἥ, ὅ, ἐπὶ πάσης πτώσεως, καὶ ὅτε ὁ λόγος εἶνε περὶ παρελθόντος ἢ μέλλοντος· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ ἐστὶ καὶ τοῦ πληθυντ. τῆς ἀναφορ. ἀντωνυμίας προκύπτει φράσις, ἥτις λαμβάνει τὸν τύπον οὐσιαστικῆς ἀντωνυμίας (=ἔνιοι) καὶ κλίνεται ὡς καὶ πᾶν οὐσιαστικόν:

Ὀνομ.	ἔστιν οἵ (=ἔνιοι) ἀπέφυγον	
Γεν.	ἔστιν ὧν (=ἐνίων) ἀπέσχετο	
Δοτ.	ἔστιν οἷς (=ἐνίοις) οὐχ οὕτως ἔδοξεν	

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αἰτ. ἔστιν οὓς (=ἐνίους) ἀπέκτεινεν.

ἡ ὀνομαστικὴ ἔστιν οἵ εἶνε σπανιωτάτη : Ξ.Κυρ.2,3,18. συνήθως ἀντ' αὐτῆς τίθεται εἰσὶν οἵ: εἰσὶ δ' οἳ ἐδέξαντο Θουκ. 6,10. εὕρηται δὲ καί: εἰσὶν οἱ λέγοντες. Καὶ ἐρωτηματικῶς: εἰπέ μοι. . ἔστιν οὕς τινας ἀνθρώπους τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ ; Ἀπ.1,4,2. Παρὰ Ξενοφῶντι εὕρηται καὶ ἦν: ἦν δὲ ἃς ἀσθενεῖς οὔσας.. ὁ Θίβρων ἐλάμβανε Ἑλλ.3,1,7. ἰδ.Δ.Σ. σελ. 280,8.

Σημ. 11. Ὅταν ὁ γράφων ἔχῃ ἐν νῷ πρόσωπα ὡρισμένα, τότε λέγει εἰσί τινες, οἵ : Ξ.Ἱππαρχ. 8,10, ἔνθα ὁ Ξενοφῶν ἐννοεῖ τὸν Ἰφικράτην καὶ ἄλλους.

Σημ. 12. Ἐν τῇ φράσει οὐδὲν οἷον μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ μετὰ τοῦ τὸ σὺν ἀπαρεμφάτῳ παραλείπεται οὐ μόνον τὸ δεικτικὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐστίν· ἰσοδυναμεῖ δὲ ἡ τοιαύτη φράσις τῷ κάλλιστον: οὐδὲν οἷόν ἐστ' ἀκοῦσαι τῶν ἐπῶν, ἀντί : οὐδέν ἐστι τοιοῦτον, οἷόν ἐστιν ἀκοῦσαι (=οὐδὲν εἶνε τόσον ὡραῖον παρὰ ν' ἀκούσῃ τις τὰ ἔπη) Ἀρφ.Ὄρν. 966. Οὐδὲν οἷον τὸ ἐπισκοπεῖσθαι Ξ. Οἰκ. 3,14.

Σημ. 13. Ὡς λέγεται ἔστιν οἵ κατὰ παράλειψιν τῆς οὐσιαστικῆς ἀντωνυμίας τὶς, οὕτω συντάσσεται καὶ τὸ ἔστιν μετ' ἀναφορ. ἐπιρρήματος κατὰ παράλειψιν τοῦ δεικτικοῦ : ἔστιν ὅτε (=ἔστι ποτὲ=ὅτε= ἐνίοτε)· ἔστιν ἵνα ἢ ὅπου (=ἔστι που, ὅπου=ἐνιαχοῦ), ἔστιν οὗ ἢ ἔνθα (=ἐνιαχοῦ)· οὐκ ἐσθ' ὅπου (=οὐδαμοῦ)· οὐκ ἔστιν ὅθεν=οὐδαμόθεν· ἔστιν ᾗ ἢ ὅπῃ(=πῇ)· οὐκ ἔστιν ὅπῃ (=οὐδαμῇ)· οὐκ ἔστιν ὅπως (σπαν. ὡς)=οὐδαμῶς· οὐκ ἔστιν ὅπως οὔ· ἔστιν ὅπως (ἐρωτηματικῶς); ἔστιν ὅπως· ἔστιν ὅποι : κτλ.. Αἱ φράσεις αὗται εἶνε ἴδιαι τῶν Ἀττικῶν πεζογράφων καὶ ποιητῶν : ἦν δὲ ὅτε.. προσῆλθε Ξ. Ἑλλ. 4,7,6. οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν.. κρέα (=πανταχοῦ παρετίθ.) Ἀν.4,5,31. σὺν ἄλλῃ δυνάμει μάλα ἐστὶν ἔνθα ἰσχυρῶς ὠφελοῦσι σφενδονῆται Κυρ. 7,4,15. κτλ. ἴδ. Δ.Σ. σελ.281, Σημ.13.

9. Τὸ πρόσωπον τοῦ ῥήματος τῆς ἐπιθετ. προτάσεως, ὅταν ὑποκείμενον αὐτοῦ εἶνε ἀναφορ. ἀντωνυμία, ὁρίζεται ἐκ τῆς ἀντωνυμίας, κειμένης ἐν τῇ προτάσει ἢ νοουμένης, ἢ ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ γίνεται ἡ ἀναφορά : ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθαι, ὅς οὐδενὸς οἴομαι ἥσσων εἶναι Θουκ.2,26. καὶ οἰκία γε πολὺ μείζων ἡ ὑμετέρα τῆς ἐμῆς, οἵ γε οἰκίᾳ χρῆσθε γῇ τε καὶ οὐρανῷ Ξ.Κυρ.5,2,15 ἢ ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως : Ὄρνυσθ', οἳ καὶ τούτου ἀέθλου πειρήσεσθε Ψ,753· ἢ ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὅπερ κεῖται ἀντὶ τῆς προσ. ἀντωνυμίας : οὐχ ἑκὰς οὗτος ἀνήρ.., ὃς λαὸν ἤγειρα β,41. Διὸ μετὰ κλητι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κὴν τίθεται τὸ ῥῆμα κατὰ β΄ πρόσωπον: Ἄνθρωπε, ὃς ἡμᾶς τοιαῦτα κακὰ ἐποίησας· ἐνίοτε δὲ τίθεται τὸ ῥῆμα κατὰ γ΄ πρόσωπον: ὦ φίλοι, Ἀργείων ἡγήτορες ἠδὲ μέδοντες οἵ τε.., δήμια πίνουσιν καὶ σημαίνουσιν, ἕκαστοι λαοῖς Ρ,248.

10. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία συμφωνεῖ πρὸς τὴν λέξιν, εἰς ἣν ἀναφέρεται (ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ δεικτικὴν ἀντωνυμίαν κειμένην ἐν τῇ προτάσει ἢ νοουμένην), κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν· ἡ δὲ πτῶσις αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θέσεως, ἣν κατέχει ἐν τῇ ἐπιθετικῇ προτάσει: ἡ ἀρετή, ἧς πάντες οἱ ἀγαθοὶ ἐπιθυμοῦσι. οἱ στρατιῶται, οἷς μαχόμεθα. ὁ φίλος, ὃν οἶδα τεθνηκότα. τοιαύτας ἀρετὰς μὴ ἀγάπα λίαν, ὧν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστιν, κτλ. ἀλλὰ τοῦ κανόνος τούτου συμβαίνει ἐξαίρεσις ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσι:

α΄) ἡ ὅς, ὅταν ἀναφέρηται εἰς οὐσιαστικὸν γένους ἀρσεν. ἢ θηλυκοῦ, οὗτινος ἡ ἔννοια πρέπει νὰ ἐκληφθῇ γενική, τίθεται πολλάκις κατ' οὐδέτερον γένος κατὰ τὰ ἐν § 16,2: καὶ χαίρεθ' Ἑλένης οὕνεκα εὐγενεστάτης γνώμης, ὃ πολλαῖς ἐν γυναιξὶν οὐκ ἔνι Εὐρ. Ἑλ.1687. Πολλάκις τὸ οὐδέτερον ὅ δὲν πρέπει ν' ἀποδίδηται εἰς προηγούμενον ἀρσενικὸν ἢ θηλυκὸν οὐσιαστικόν, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον νόημα: τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐπέμποντο (δηλ. ἐπὶ τὸ τρέπεσθαι ἐπὶ τὴν Μ.) Θουκ.1,59. πλεῖν ἐπὶ Σελινοῦντα πάσῃ τῇ στρατιᾷ, ἐφ' ὅπερ μάλιστα ἐπέμφθησαν.

β΄) ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ὡς καὶ ἡ δεικτικὴ πολλάκις δὲν τίθεται κατὰ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλὰ τοῦ κατηγορουμένου (οὐσιαστικοῦ ὄντος) ἑλκομένη ὑπ' αὐτοῦ ἰδ. § 16 καὶ τὰς ὑπ' αὐτὴν Σημειώσεις.

Σημ. 14. Ὡσαύτως καὶ κατ' ἀριθμὸν πολλάκις τὸ ἀναφορικὸν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλ' ἐνῷ τοῦτο εἶνε ἀριθμοῦ ἑνικοῦ, ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία τίθεται πληθυντικῶς, ὅταν δὲν ἀναφέρηται εἰς ὡρισμένον τοῦ γένους ἄτομον, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον τὸ γένος: πολέμου γένεσιν εὑρήκαμεν, ἐξ ὧν μάλιστα ταῖς πόλεσι κακὰ γίγνεται Πλ. Πολ. 373,Ε. ἀνδρὶ καλῷ τε κἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονὼς Δημ.8,310. Οὕτω τίθεται καὶ τὸ οὐδέτερον πληθυντ. ἅ, ὅταν ἀναφέρηται εἰς ἀόριστον ἀντωνυμ. ἢ εἰς οὐδέτερον ἑνικὸν ἐπίθετον οὐσιαστικωθέν, διότι δι' ἀμφοτέρων δηλοῦται ἔννοια γενική: ἄλλο τι ἢ ἐν οἷς ζῶ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεν Θουκ. 3,38. Τοὐναντίον ἡ ἑνικὴ ἀναφορ. ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς πληθυντ. οὐσιαστικόν, ὅταν ἔχῃ περιληπτικὴν ἔννοιαν: ὅστις, ὅς ἄν, ὅστις ἂν μεθ' ὑποτακτικῆς (=ὁστισδήποτε): Τρῶας.., ὅστις Ο,731. ἄλλοι.., ὅστις Ψ,285. Οὕτω μάλιστα τίθεται τό: πάντες, ὅστις ἢ ὅς ἄν· (σπανιώτατα εὕρηται: πάντες, οἵτινες· σχεδὸν δὲ πάντοτε: πάντες, ὅσοι ἢ ὅστις): ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἔκτεινον Ξ.'Αν.2,5,32. (ἰδ. Σημ. 4 καὶ 5).

Σημ. 15. Συνήθως αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἄλλαι δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρονται, ἀλλὰ τίθενται κατὰ τὸ κατὰ σύνεσιν σχῆμα (ἰδ. § 54,2): τέκνου τε τοῦδ', ὃν οὐδὲν αἴτιον μέλλουσι.. κτανεῖν Εὐρ.'Ανδρ.570. Τὸ τῶν 'Αθηναίων ναυτικόν, οἳ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ Θουκ.3,4. πλήθει, οἵπερ δικάσουσι Πλ.Φαίδρ.260,Α. ἰδ. Δ.Σ.σελ.283, Σημ. 15. Συχνὰ ἐπὶ τοῦ τὶς, τὶ: ἐάν τις φανερὸς γένηται κλέπτων, τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία.

11. Ὅταν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρηται εἰς δύο ἢ πλείονα οὐσιαστικά, τίθεται ὅπως καὶ τὸ ὀνοματικὸν κατηγορούμενον ἐπὶ δύο ἢ πλειόνων οὐσιαστικῶν (ἰδ. § 17) ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, οἳ παρὰ σὲ ἦλθον. ἰδ.Δ.Σ σελ.284,11.

12. Πολλάκις ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία ὅς, οἷος, ὅσος, οὐχὶ ἡ ὅστις πλὴν τῆς ἐν τῷ ἀριθμ. 13 περιπτώσεως, δὲν τίθεται καθ' ἣν πτῶσιν ἀπαιτεῖ τὸ ῥῆμα, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται, ἀλλ' ἀφομοιοῦται κατὰ πτῶσιν πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, πρὸς ὃ ἀναφέρεται. Ἡ τοιαύτη ἀφομοίωσις τῆς πτώσεως τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν καλεῖται ἕλξις.

13. Συμβαίνει δὲ ἡ ἕλξις αὕτη τότε μόνον, ὅτε ἡ μὲν ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἔπρεπε νὰ τεθῇ κατ' αἰτιατικήν, τὸ δὲ οὐσιαστικόν, πρὸς ὃ αὕτη ἀναφέρεται, κεῖται κατὰ γενικὴν ἢ δοτικήν, εἰ καὶ τοῦτο οὐχὶ πάντοτε, ἀλλὰ μόνον, ὅτε ἡ ἀναφορικὴ πρότασις ἐπέχει τόπον ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ, ἄλλως εἶνε σπανία. Ἡ ἕλξις συμβαίνει καὶ τότε ἔτι, ὅτε τίθεται ἀντὶ οὐσιαστικοῦ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ἥτις δ' ὅμως παραλείπεται, ἐὰν δὲν περιέχῃ ἰδιαιτέραν τινὰ ἔμφασιν. Συχνάκις δὲ μετὰ τῆς ἕλξεως γίνεται καὶ μετάθεσις τοῦ οὐσιαστικοῦ εἰς τὴν ἐπιθετ. πρότασιν ἄνευ ἄρθρου (ἕλξις ἀντίστροφος, ἰδ.ἀριθ.16: ἐκ τῶν παρόντων καὶ ὧν ὁρᾶτε (ἀντί: καὶ ἐκ τούτων, ἃ ὁρᾶτε) Θουκ.5,87. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν (=οὓς ὁ πατὴρ κατέλιπε) Ξ. Κυρ. 3,1,33. πρὸς τούτοις, οἷς εἶπε Ξενοφῶν (ἀντὶ:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἃ εἶπε) Ἀν.3,2,33. ὁπότε δὲ σὺ προεληλυθοίης σὺν ᾗ ἔχοις δυνάμει (ἀντί: σὺν τῇ δυνάμει, ἣν ἔχοις) Ξ.Κυρ.2,4,17. Χειμῶνος ὄντος οἵου λέγεις Ἀν.5,8,3. Καὶ ἐν ἐλλειπτικαῖς προτάσεσι: μὴ ὑποκειμένων οἵων δεῖ θεμελίων (ἀντί : οἷα δεῖ ὑποκεῖσθαι) Ξ.περὶ ἱππ.1,2.ἰδ. καὶ Δ.Σ. σελ.285,13.

Σημ. 16. Εὕρηνται δὲ καὶ χωρία, ἐν οἷς δὲν γίνεται ἕλξις, εἰ καὶ ἡ ἀναφορικὴ πρότασις εἶνε ἐπιθετ. προσδιορισμός: τοῖς δένδροισιν, ἃ ἔκοψαν Θουκ.2,75. μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θηβαίων 6.

Σημ. 17. Σπανιώτατα συμβαίνει ἕλξις, ὅτε ἡ ἀναφορ. ἀντων. πρέπει νὰ τίθηται κατ' ὀνομαστ. γένους οὐδετέρου ἢ κατὰ δοτικ.: ἐμμένειν οἷς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν (ἀντί: τούτοις, ἃ) Πλ.Πρωτ.353,Β. μεταδιδοῦσα τῆς τροφῆς, ἧς καὶ αὐτὴ τρέφεται (ἀντί : ᾗ τρέφ.) Ξ.Ἀπ.2,2,5.

Σημ. 18. Ὡσαύτως καὶ τὸ οὐσιαστικὸν ἢ τὸ ἐπίθετον, ὅπερ εἶνε κατηγορούμενον τοῦ πάσχοντος τὴν ἕλξιν ἀναφορικοῦ, πάσχει ἕλξιν : οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι Ξ.Οἰκον.2,1. οἷς οὖσιν ὑμετέροις ἔχει, τούτοις πάντα τἄλλα ἀσφαλῶς κέκτηται Δημ.6,17. ἡ σύνταξις αὕτη εἶνε κανονική, καθόσον καὶ ἔνθα δὲν γίνεται ἕλξις οἱ ἀκριβέστεροι προσδιορισμοὶ τοῦ ἀναφορικοῦ συμφωνοῦσι πρὸς αὐτὸ κατὰ πτῶσιν : ὁπόσων ἂν καλῶν ὄντων μεταδιδῶσιν αὐτοῖς οἱ πολῖται Ξ. Ἱππαρχ.9,6.

Σημ. 19. Ὁμοία ἕλξις γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀναφορ. τοπικῶν ἐπιρρημάτων, λαμβανόντων τὸν τύπον τῶν δεικτικῶν: διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπεξέθεντο παῖδας καὶ γυναῖκας (=διεκομίζοντο ἐκεῖθεν, οἷ ἢ οὗ ὑπεξέθεντο) Θουκ. 1,89. οἶμαι μὲν γὰρ μάλιστα ὅθεν ἐρωτηθεὶς σύ.. εἶπες (ἀντί : ἐκεῖθεν, οὗ.. εἶπες) Πλ.Πολιτ.263,Γ.

14. Αἱ ἀναφορ. ἀντωνυμίαι οἷος, ὁποιοστισοῦν, ὅσος, ὁπόσος δή, ὅστις καὶ συχνότερον τὸ ὅστις δή, ὁστισοῦν, ὁποιοσοῦν, ὁπότερος, ὁποτεροσοῦν, ἡλίκος δέχονται ἕλξιν οὐ μόνον κατ' αἰτιατικὴν οὖσαι, ἀλλὰ καὶ κατ' ὀνομαστικήν, ὅτε ἐν τῇ ἐπιθετικῇ προτάσει ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ τὸ ῥῆμα εἶναι καὶ ὑποκείμενον ἰδίᾳ ἐκπεφρασμένον ἡ δὲ ἀντωνυμία εἶνε κατηγορούμενον ; ἐπαινῶ ἄνδρα τοιοῦτον, οἷος σὺ εἶ, οἷος ἐκεῖνος ἢ Σωκράτης ἐστίν. Γίνεται δὲ ἐνταῦθα ἡ ἕλξις ὧδε: τὸ μὲν δεικτικὸν (δηλ. τοιοῦτος κτλ., καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι παραλείπονται, ἡ δὲ ἀναφορ. ἀντων. λαμβάνει τὴν πτῶσιν τῆς ἐννοουμένης δεικτικῆς : προσήκει μισεῖν τοὺς οἵουσπερ σὺ ἀντί: τοὺς τοιούτους, οἷόσπερ σὺ εἶ) Δημ.22,64. Ἂν δὲ τὸ ὑποκείμ. τῆς ἐπιθετ. προτάσεως εἶνε ἀριθμοῦ οἵου καὶ ἡ δεικτ. ἀντωνυμ., λαμβάνει καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὸ τὴν πτῶσιν τῆς δεικτικῆς· πολλάκις δὲ τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία, τίθεται ἐν τῇ ἐπιθετ. προτάσει· πολλάκις δὲ καὶ ἄλλα ῥήματα παθητικὰ παραλείπονται, ἐὰν προηγήθησαν κατ' ἄλλον τινὰ τύπον· ἡ οὕτω συγχωνευομένη πρότασις φέρει ἐν ἑαυτῇ τὸν τύπον κλινομένου ἐπιθέτου, οἷον :

Γεν. ἐρῶ οἵου σοῦ ἀνδρός.—ἐρῶ οἵου σοῦ
Δοτ. χαρίζομαι οἵῳ σοὶ ἀνδρί—χαρίζομαι οἵῳ σοί
Αἰτ. ἐπαινῶ οἷον σὲ ἄνδρα.—ἐπαινῶ οἷον σέ
Γεν· ἐρῶ οἵων ὑμῶν ἀνδρῶν.—ἐρῶ οἵων ὑμῶν
Δοτ. Χαρίζομαι οἵοις ὑμῖν ἀνδράσιν.—χαρίζομαι οἵοις ὑμῖν.
Αἰτ. Ἐπαινῶ οἵους ὑμᾶς ἄνδρας.—ἐπαινῶ οἵους ὑμᾶς.

Καὶ ἐν προτάσει ἐλλειπτικῇ : Ἥλιος δοίη βίον τοιοῦτον οἷον κἀμὲ (δηλ. γηρᾶναι ἔδωκε) γηρᾶναί ποτε Σοφ.Οἰδ.Κ.870. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ ἕλξις τοῦ οἷος καὶ ἐπὶ ὑπερθετικῶν : ὄντος τοῦ πάγου οἵου δεινοτάτου (ἀντὶ : τοιούτου, οἷός ἐστι δεινότατος) Πλ.Συμπ.220,Β. τὴν δὲ γυναῖκα εὗρον ὅσην τ' ὄρεος κορυφὴν (=τοσαύτην, ὅση ἐστὶ ὄρ. κορυφὴ) κ,113. Οὕτω πολλάκις τίθεται τὸ ὅσος ἐπὶ ἀορίστου δηλώσεως (περίπου): ἱππεῖς ὅσον ἑξακόσιοι Ξ.'Αν.1,8,6. ἰδ.Δ.Σ. σελ.285,14.

Σημ. 20. Ὁμοία ἕλξις γίνεται ἐνίοτε καὶ τοῦ ὑποκειμένου τῆς διὰ τοῦ ὥσπερ ἐκφερομένης προτάσεως, ἧς τὸ ῥῆμα παραλείπεται νοούμενον ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ μετοχῆς τῆς κυρίας προτάσεως: ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν (= ὥσπερ βοῦς πίνει) Ξ.'Αν. 4,5,32. Κύρῳ ἥδετο οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ ἀνακλάζοντι, ὁπότε πλησιάζοι θηρίῳ (= ἀλλ' ἀνακλάζοντι, ὥσπερ ἀνακλάζει σκύλαξ γενναῖος Κυρ.1,4,15).

Σημ. 21. Πολὺ δὲ σπανίως αἱ τοιαῦται προτάσεις ἀπαντῶσιν ἐν τελείῳ τύπῳ, π.χ. ἄσμενος ἂν πρὸς ἄνδρα, οἷος σὺ εἶ, ἀπαλλαγήσεται Ξ. Κυρ. 6,1,45.

Σημ. 22. Τὸ ὅσον πολλάκις ἰσοδυναμεῖ τῷ τόσον μόνον ἢ ἁπλῶς μόνον: φιλοσοφίας μέν, ὅσον παιδείας χάριν καλὸν (ἐνν. ἐστὶ) μετέχειν (= μόνον χάριν παιδ.) Πλ. Γοργ. 485, Α. Ἐντεῦθεν αἱ τῆς λιτότητος φράσεις : ὅσον μόνον=σχεδόν· ὅσον οὐ ἢ ὅσονού=σχεδόν· ὅσον οὐκ ἤδη· ὅσον οὔπω (οὐδέπω) = εὐθύς, μετ' ὀλίγον : τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον Θουκ. 1,36. νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὔπω παρεῖναι Θουκ. 4,125.

Σημ. 23. Ἐν ὁμοίᾳ σημασίᾳ μεταχειρίζεται ἐνίοτε ὁ Ὅμηρος τὰ δει-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κτικὰ τοῖον καὶ τόσον, ἐπειδὴ οἱ δεικτικοὶ τύποι ἀνεπλήρουν ἐν ἀρχῇ καὶ τοὺς ὕστερον ἀναπτυχθέντας ἀναφορικούς: ἴδ. Δ Σ. σελ. 287, Σημ. 22.

Σημ. 24. Ἡ ἕλξις συμβαίνει προσέτι καὶ ὅτε ἡ οἷος ἢ οἷός τε μετ' ἀπαρεμφάτου κεῖται ἀντὶ τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφ.: ἀνδρὶ τοιούτῳ οἵῳ μήτε λυπεῖσθαι μήτε ὀργίζεσθαι. Συνήθως παραλείπεται ἡ δεικτική: μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶσσαν ἐποίησαν οἱ θεοὶ οἵαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν.

Σημ. 25. Ὅταν ἡ ἐπιθετ. πρότασις ἰσοδυναμῇ οὐσιαστικῷ (ἴδ. Σημ 1), ἡ ἑλκομένη ἀντων. οἷος, ἡλίκος λαμβάνει τὸ ἄρθρον· διὸ ἡ πρότασις κλίνεται ὡς καὶ πᾶν οὐσιαστικόν:

Ὀνομ.	ὁ οἷος σὺ ἀνήρ.	οἱ οἷοι ὑμεῖς ἄνδρες.
Γεν.	τοῦ οἵου σοῦ ἀνδρός.	τῶν οἵων ὑμῶν ἀνδρῶν.
Δοτ.	τῷ οἵῳ σοὶ ἀνδρί.	τοῖς οἵοις ὑμῖν ἀνδράσι.
Αἰτ.	τὸν οἷον σὲ ἄνδρα.	τοὺς οἵους ὑμᾶς ἄνδρας.

Ξ. Κυρ. 6,2,2, γνόντες μὲν τοῖς οἵοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν Ἑλλ. 2,3,25. οὗτοι τι οἱ ἡλίκοι ἐγὼ ἔτι γιγνώσκομεν τοὺς νεωτέρους (= οἱ τηλικοῦτοι, ἡλίκος ἐγώ εἰμι) Πλ. Λάχ. 180, Δ. καὶ ἐπὶ ἀπαρεμφάτου: κακοὺς δὲ ἄρα (πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις) τοὺς οἵους τούτοις κακῶς χρῆσθαι (ὀλίγῳ δὲ πρότερον: τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι) Ξ. Ἀπ. 4,6,11. ἴδ. Δ. Σ. σελ. 287, Σημ. 26.

15. Ἐνίοτε συμβαίνει ἕλξις πάντη **ἀντίστροφος** τῆς ῥηθείσης, ἤτοι τὸ οὐσιαστικὸν τίθεται κατὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἀναφορικοῦ, ὅτε τοῦτο ἄνευ ἕλξεως θὰ ἐτίθετο κατ' ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικήν: συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν ἀποχωρίζηται ἀπὸ τῆς προτάσεως, εἰς ἣν ἀνήκει, διὰ τῆς ἐπιθετικῆς προτάσεως: **τὴν οὐσίαν, ἣν** κατέλιπε τῷ υἱεῖ, οὐ πλείονος ἀξία ἐστίν (ἀντί: ἡ οὐσία, ἣν κτλ. οὐ πλ. ἀξ. ἐστίν) Λυσ. 19,47. ἔλεγον, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι **πάντων ὧν** δέονται πεπραγότες εἶεν παρὰ βασιλέως Ξ. Ἑλλ. 1,4,2. Σπανιώτατα συμβαίνει ἡ ἕλξις αὕτη ἐπὶ οὐσιαστικοῦ κατὰ δοτικήν: φίλοισί τε ξυνοῦσαν.. καὶ **τέκνων ὅσων** ἐμοὶ δύσνοια μὴ πρόσεστιν (ἀντί: καὶ τέκνοις) Σοφ. Ἠλ. 653.

Σημ. 26. Συνηθεστάτη εἶνε ἡ ἀντίστροφος αὕτη ἕλξις ἐν τῷ οὐδεὶς ὅστις (ἢ σπανίως ὅς: παρὰ Σοφ. Οἰδ. τ. 373. Πλ. Ἀλκ. 103,65) οὐ, κατὰ παράλειψιν τοῦ ἐστί: οὐδενὸς ὅτου οὐ πάντων ἂν ὑμῶν καθ' ἡλικίαν πατὴρ εἴην Πλ. Πρωτ. 317, Γ. κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων Φαίδ. 117, Δ. Ἐντεῦθεν ἡ φράσις οὐδεὶς ὅστις οὐ λαμβάνεται ὡς οὐσιαστικὴ ἀντωνυμία, ἥτις δύναται νὰ κλιθῇ κατὰ πάσας τὰς πτώσεις (= πᾶς, παντὸς κτλ.):

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὀνομ. οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ταῦτα ποιήσειεν.
Γεν. οὐδενὸς ὅτου οὐ κατεγέλασεν.
Δοτ. οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνατο.
Αἰτ. οὐδένα ὅν τινα οὐ κατέκλασε.

Ἐν τῇ μετ' αἰτιατ. δὲ σὺν ἀπαρεμφάτῳ συντάξει τῆς φράσεως ταύτης γίνεται ἡ συνήθης ἕλξις, ἤτοι τὸ ἀναφορικὸν λαμβάνει τὴν κλίσιν τοῦ οὐδείς: οὐδένα ἔφασαν ὅντιν' οὐ δακρύοντ' ἀποστρέφεσθαι (=οὐδένα ἔφασαν γενέσθαι, ὅστις οὐ δακρύων ἀποστρέφοιτο) Ξ. Κυρ.1,4,25. Πλ.Πρωτ. 323,Γ. καὶ ἐπὶ ἐρωτήσεως μετὰ τοῦ τίς : Θουκ.3,39.

Σημ. 27. Εἰς τὴν ἀντίστροφον ἕλξιν ἀνήκει καὶ ἡ φράσις ὃς βούλει ἀντὶ ὃν βούλει, ἰδ.Δ.Σ.σελ.289,Σημ.28.

Σημ. 82. Ἀντίστροφον ἕλξιν λαμβάνουσιν ἐνίοτε καὶ τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα, τοῦ δεικτικοῦ λαμβάνοντος τὸν τύπον τοῦ ἀναφορικοῦ: βῆναι 'κεῖθεν, ὅθεν, περ ἥκει (ἀντὶ : ἐκεῖσε, ὅθεν) Σοφ.Οἰδ.Κ.1227. πολλαχοῦ γὰρ καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ, (ἀντὶ : ἀλλαχοῦ, ὅποι) Πλ.Κρίτ.45,Β.

Σημ. 29. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ ἑξῆς φράσεις : θαυμαστός ὅσος, θαυμαστοῦ ὅσου, θαυμασίως, ὡς κτλ. ἀντὶ θαυμαστόν ἐστιν, ὅσος, ὅσου, θαυμάσιόν ἐστιν, ὡς κτλ.: μετὰ ἱδρῶτος θαυμαστοῦ ὅσου (=θαυμαστὸν ἐστιν, μεθ' ὅσου) Πλ.Πολ.350,Δ, χρήματα ἔλαβε θαυμαστὰ ὅσα (=θαυμαστόν ἐστιν, ὅσα) Ἱππ.Ι.282,Α. ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς ἂν εἴη νόμ.782,Α. ἦν περὶ αὐτὸν ὄχλος ὑπερφυὴς ὅσος Ἀρφ.Πλ.750, Ὁμοίως : θαυμάσι' ἡλίκα ἀγαθὰ (=θαυμάσιόν ἐστιν ἡλ. ἀγαθ.) Δημ. 19,87 εὖ οὖν λέγει θαυμαστῶς ὡς σφόδρα (= θαυμαστόν ἐστιν, ὡς) Πλ. Πολ.331,Α. ὑπερφυῶς ὡς χαίρω (=ὑπερφυές ἐστιν, ὡς χ.) Συμπ.173,Γ. Τοιαῦται εἶνε καὶ αἱ φράσεις : ὡς ἀληθῶς = ἀληθέστατα· ὡς ἑτέρως, ὡς ἄλλως (= διαφόρως πάνυ) ὡς πάνυ, ὡς μάλα, ὡς τὸ πολύ, ὡς ἐπὶ (τὸ) πολύ. Αἱ φράσεις δ' ὅμως : ὡς ἕκαστος, ὡς ἕκαστοι, ὡς ἑκάτεροι προῆλθον ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ῥήματος, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ παρ' Ἡροδ.1,29. Περὶ πάντων τούτων ἰδ. Δ. Σ. σελ. 289, Σημ. 30.

16. Ὅταν ἡ ἐπιθετικὴ πρότασις χάριν ἐμφάσεως προηγῆται τῆς προτάσεως, ἣν προσδιορίζει, συμβαίνει ἄλλου εἴδους ἕλξις· κατὰ ταύτην αἱ εἰρημέναι προτάσεις δὲν συγχωνεύονται εἰς μίαν ἀλλὰ μένουσι κεχωρισμέναι καὶ μόνον τὸ οὐσιαστικὸν τῆς κυρίας προτάσεως μετατίθεται εἰς τὴν ἐπιθετικὴν (**μετάθεσις** ἢ **ἕλξις ἀντίστροφος**), λαμβάνον τὴν πτῶσιν τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας· συμβαίνει δὲ τοῦτο συχνότατα ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς, σπανίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς : ἰδ. Δ.Σ. σελ. 289,16.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 114. Ἀόριστοι Ἀντωνυμίαι.

1. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τὶς, τὶ οὐσιαστικῶς λαμβανομένη δηλοῖ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα ἀόριστον: ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον Πλ.Φαιδ.116,Δ. ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ, ξύλα τις σχισάτω Ξ. Κυρ.5,3,50. λέγοι τις ἄν. — ἐπιθετικῶς δὲ λαμβανομένη συνάπτεται μετ' οὐσιαστικοῦ,ἵνα παραστήσῃ αὐτὸ ἀόριστον: ἡ στρογγυλότης σχῆμά τί ἐστιν οὐχ' οὕτως ἁπλῶς σχῆμα Μεν.73. γυνή τις χήρα ὄρνιν εἶχε καθ' ἑκάστην ᾠὸν αὐτῇ τίκτουσαν.

Σημ. 1. Πολλάκις τὸ τὶς ἀναφέρεται εἰς προρρηθὲν πρόσωπον : ἕκαστος ὑμῶν ὑπομιμνῃσκέτω τοὺς μεθ'αὑτοῦ, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τις (ὑμῶν) τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς Ξ.Κυρ.6,4,20.

Σημ. 2. Τὸ τὶς ὅταν εἶνε κατηγορούμενον ἐνίοτε δὲ καὶ προσδιορισμὸς οὐσιαστικοῦ, δηλοῖ τι ἄξιον λόγου: ηὔχεις τίς εἶναι τοῖσι χρήμασι σθένων Εὐρ.Ἠλ.939. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη Θουκ.1,15. Ὡσαύτως καὶ τὸ τὶ, ὅταν σημαίνῃ λόγου τι ἄξιον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὐδὲν (=οὐδὲν λόγου ἄξιον, ὀρθὸν κτλ.): Ἴσως ἄν τι λέγοις Ξ. Ἀπ.2,1,12. Οἴονταί τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι Πλ.Πολ.41. Ὁμοίως : ποιεῖν τι Ξ.Κυρ.3,3,12.

Σημ. 3. Τὸ τὶς τίθεται πολλάκις ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσιν ἀντὶ τοῦ ἐγὼ καὶ σύ: ποῖ τις τρέψεται (=ἐγὼ τρέψομαι) Ἀρφ.Θεσ.603. κακὸν ἥκει τινὶ (=σοὶ) Βατ.552, ἰδ. Δ. Σ. σελ. 291, Σημ. 3.

2. Ἐπειδὴ τὸ τὶς δηλοῖ ἀόριστόν τι, μετ' ἐπιθέτων ἢ ἐπιρρημάτων συναπτόμενον ἐνισχύει ἢ κολάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν ἀναλόγως τῆς σημασίας ἢ τῆς ἐν τῷ λόγῳ συναφείας αὐτῶν: μέγας τις ἀνὴρ (=μέγας πως, πολὺ μέγας)· μικρός τις ἀνὴρ (= πολὺ μ.). δεινόν τινα λέγεις καὶ θαυμαστὸν ἄνδρα Πλ.Πολ.596,Γ. (Θεμιστοκλῆς) διαφερόντως τι.. ἄξιος θαυμάσαι Θουκ. 1,138. (Ὁμοίως καὶ τὸ πῶς· κάλλιστά πως τοῖς ὀνόμασι ποικίλλοντες Πλ. Μενέξ.235,Α.). θᾶττόν τι. σχεδόν τι. οὐδέν τι ἄφθονον (=σχεδὸν ἐντελῶς οὐδέν). Ὁμοίως: οὔ τι,μή τι, μᾶλλόν τι, ἧττόν τι, οὐ πάνυ τι, οὕτω τι (ἢ οὕτω πως)=οὕτω σχεδόν, περίπου οὕτω. Μετ' ἀντωνυμ. δὲ ἢ ἀπολύτων ἀριθμητ. συναπτόμενον τὸ τίς δηλοῖ περίπου, σχεδὸν : ἡ γραφὴ κατ'αὐτοῦ τοιάδε τις ἦν Ξ. Ἀπ.1,1,1. λέξον πόσαι τινές εἰσι (αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει) 3,6,5. Τρεῖς τινες (=τρεῖς περίπου). Ἐν τῇ φράσει εἷς τις τὸ εἷς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεωρητέον ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμὸς τοῦ τὶς (ἕνας κάποιος) : ἰδ.
Δ.Σ. σελ.291,2.
Σημ. 4. Τὸ ἤ τις ἢ οὐδεὶς δηλοῖ μόλις τις, ἢ σχεδὸν οὐδείς : τού-
των δὲ τῶν περιεστηκότων ἤ τινα ἢ οὐδένα οἶδα Ξ.Κυρ.7,5,45. οὗτοι,
ἤ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν Πλ.'Απολ.17,Β.
Σημ. 5. Ὅταν ἐπίθετόν τι ἀόριστον ἔννοιαν δηλοῦν κεῖται ὡς ἀντικείμε-
νον, ἐν μὲν τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ λαμβάνει σχεδὸν πάντοτε τὸ τὶ, ἐν δὲ τῷ
πληθυντικῷ δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἄνευ τοῦ τινά: θαυμαστὸν λέγεις Πλ.
νόμ. 657,Α. θαυμαστὰ λέγεις Ξ.'Απ.4,8,6. ἄτοπόν τι λέγεις.
Σημ. 6. Ἐνίοτε εὕρηται τὸ τὶς, τὶ ἐπαναλαμβανόμενον : οἴει τι, ἔφη,
ἧττόν τι τοῦτο εἶναι αἰσχρόν ; Ξ.Κυρ.1,6,11. Ὅσα λέγει τις, ἢ πράσσει
τις, ἢ ψέγειν ἔχει Σοφ.'Αντιγ.689. Τὸ τὶς ὡς ἐγκλιτικὸν τίθεται μετὰ τὴν
λέξιν, εἰς ἣν ἀνήκει; ἀνήρ τις· ἐν δὲ τῷ συνθέτῳ λόγῳ πολλάκις καὶ προ-
τάσσεται αὐτῆς : καί τινι συντυχίᾳ χρησαμένη Πλ.Φαίδρ.248,Γ. Τὸ τὶς,
τὶ ὡς περιληπτικόν, ἀναφέρεται καὶ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν: ἐάν τις φα-
νερὸς γένηται κλέπτων.., τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία Ξ 'Απ.1,2,62.
ἰδ. § 113,Σημ. 16. Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ τὶς ὡς ὑποκειμένου ἰδ. §
10, η'. Περὶ τοῦ τὶς ἢ πᾶς τις μετὰ β' προσώπ. τῆς προστακτ. ἰδ §13,
δεύτερον. Ὅταν τὸ τὶς ἀνήκῃ δυσὶ λέξεσιν, ἐνίοτε προστίθεται μόνον εἰς
τὴν τελευταίαν: Αἰσχλ.Πρ.21. Συχνότατα χωρίζεται ἀπὸ τῆς εἰς ἣν ἀ-
νήκει λέξεως διὰ πολλῶν ἄλλων λέξεων : Ξ.'Ελ.4,1,11.

3. Τοῦ οὐσιαστικῶς τιθεμένου τὶς διάφορον εἶνε τὸ ὁ δεῖνα,
ὅπερ δηλοῖ μὲν ἐπίσης τὶς, τίθεται δ' ὅμως πάντοτε ἐνάρθρως,
εἴτε ὡρισμένον πρόσωπον σημαίνει, ὅπερ δύναται μὲν νὰ κατονο-
μάσῃ ὁ λέγων ἀλλὰ δὲν θέλει, εἴτε ἀόριστον : Δημ. 13, 15 ὁ
δεῖνα τοῦ δεῖνα τὸν δεῖνα εἰσήγγειλαν.

4. Ἡ ἀντωνυμία ἕτερος δηλοῖ εἷς τῶν δύο (ἀορίστως), ἢ ἀ-
ποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὁ αὐτὸς καὶ δηλοῖ διαφορὰν ἢ ἀν-
τίθεσιν (=ἄλλος ἢ ὁ ἤδη γνωστός, διάφορος), μετὰ δὲ τοῦ ἄρ-
θρου ὁ ἕτερος δηλοῖ ὁ εἷς ἐκ δύο γνωστῶν, ὁ ὡρισμένος ἄλλος:
ἕτερος ἤδη ἦν καὶ οὐχ ὁ αὐτὸς Δημ. 34,12. τοῦτο καὶ ἕτερος
ἴσως πέπονθεν, οὐ μόνος ἐγὼ Πλ.Πολ.345. Παρ' 'Αττικοῖς εὕρηται
προσέτι : ὁ ἕτερος πούς, ἡ ἑτέρα χείρ, ὁ ἕτερος ὀφθαλ-
μός, ἀλλ' οὐχί : ὁ ἕτερος τῶν ποδῶν, ὅπερ σύνηθες παρὰ
τοῖς μεταγενεστέροις.—τὸν ἕτερον ὁ ἕτερος οὐδὲν ἡγεῖται εἰ-
δέναι Πλ.Θεαίτ.180,Γ. Τὸ οἱ ἕτεροι δηλοῖ α') οἱ ἄλλοι ἀνα-
φορικῶς πρὸς τὴν μίαν τῶν δύο μερίδων, β') οἱ ἀντίθετοι, οἱ ἐν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αντίοι. Θάτερον = τὸ ἓν τῶν δύο. θάτερα = τὸ ἄλλο, τὸ ἐναντίον μέρος (ἐκ δύο).

5. Ἡ ἀντωνυμία ἄλλος δηλοῖ διάφορος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ὁ αὐτὸς (τοῦ λόγου ὄντος περὶ πολλῶν)· μετ' ἄρθρου ὁ ἄλλος δηλοῖ ὁ ἐπίλοιπος : ἡ ἄλλη Ἑλλὰς Θουκ. 1,77. οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι=οἱ ἄλλοι ἄνθ. ὡς πρὸς ὡρισμένα πρόσωπα, ἤ: οἱ λοιποί. (Παρ' Ὁμήρῳ τό τε ἄλλοι καὶ τὸ οἱ ἄλλοι=οἱ λοιποί).

Σημ. 7. Ὅταν τὸ οἱ ἄλλοι, τὰ ἄλλα συνάπτηται οὐσιαστικῷ ἢ οὐσιαστικωθέντι ἐπιθέτῳ ἢ μετοχῇ, τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο λαμβάνει συνήθως τὸ ἄρθρον καὶ θεωρεῖται ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς τῆς ἀντωνυμίας, ἥτις τότε ἰσοδυναμεῖ τῷ πλὴν τούτων: τοὺς ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας (=καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἱππέας, ἤ : καὶ πλὴν τούτων τοὺς ἱππέας) Ξ. Ἑλλ. 2,4,9. ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων (=τῶν Ἀθ. καὶ τῶν ἄλλων, τῶν συμμάχων) 7,61. Σπανίως τὸ ὁ ἄλλος κεῖται μετὰ τὸ οὐσιαστικόν: καὶ τὰ δύο τἆλλα (= καὶ τὰ λοιπά, δηλ. τὰ δύο). Σπανιώτατα δὲ παραλείπεται τὸ δεύτερον ἄρθρον : τἆλλα ἐπιτήδεια (ἀντί : τἆλλα τὰ ἐπιτήδεια) Ξ. Ἀν. 7,1,13. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ.., τἆλλα πάντα τὰ.., πλὴν καὶ ἐνταῦθα ἀπαντῶσιν ἐξαιρέσεις συχνότερον ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπὶ τῶν οὐσιαστικωθέντων ἐπιθέτων : τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις Δημ. 15,30.

Σημ. 8. Τὴν διαφορὰν τοῦ ἄλλοι καὶ ἕτεροι δεικνύει κάλλιστα τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Θουκυδίδου (7,77): «ἦλθον γάρ που καὶ ἄλλοι ἐφ' ἑτέρους καὶ ἀνθρώπεια δράσαντες ἀνεκτὰ ἔπαθον», ἔνθα διὰ μὲν τοῦ ἄλλοι δηλοῦται ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν πλὴν τῶν Ἀθηναίων, διὰ δὲ τοῦ ἕτεροι τὸ ἀντίπαλον ἔθνος, ἐφ' ὃ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο ἐπῆλθε καὶ ὅπερ ἀπετέλεσε πρὸς αὐτὸ τὸ ἕτερον τῶν διαμαχομένων μερῶν. Ἡ τοιαύτη σχέσις τῆς διαφορᾶς καὶ ἀντιθέσεως δὲν θὰ ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ καὶ ἕτεροι ἐπ' ἄλλους ἐλθόντες.

6. Ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος δηλοῖ ἐκ πολλῶν καθεὶς χωριστά· ἡ δὲ ἑκάτερος δηλοῖ καθεὶς ἐκ δύο ὡρισμένων χωριστά· ἀμφότεραι τίθενται ὡς προσδιορισμός, ὑποκείμενον καὶ ἀντικείμ. Ἕνεκα τῆς σημασίας αὐτῶν ἡ μὲν ἕκαστος συντάσσεται καὶ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ἡ δὲ ἑκάτερος ἑνικῷ, δυϊκῷ καὶ πληθυντ. τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος ἄνθρωπος λαμβάνει Δημ. 4,28. ὁ μεμαθηκὼς ἕκαστα τοιοῦτός ἐστιν . . Πλ. Γοργ. 460. ἐν ἑκατέρῳ τῷ ὀφθαλμῷ Πλ. Εὐθύδ. 299. ἑκάτερος ἑκάτερον ὑπερβάλλων Πλ. νόμ. 5,734.

Σημ. 9. Περὶ τοῦ ἕκαστος, ἑκάτερος μετ' ἐνάρθρου μὲν οὐσιαστ. ἰδ § 123,7, μετὰ δὲ τοῦ αὐτὸς § 111, Σημ. 1.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7. Ἡ ἀντωνυμία ἄμφω, ἀμφότεροι (ἀμφοτέρω καὶ ἀμφότερος ἐνίοτε) δηλοῖ καὶ οἱ δύο: ἄμφω τὼ πόλεε Θουκ 5,23. τὼ παῖδε ἀμφοτέρω Ξ. Ἀν.1,1,1. ἀμφότερα τὰ ὦτα 3,1,31. τί δ' ὁ ξυναμφότερος (βίος) ἐξ ἀμφοῖν συμμιχθεὶς κοινὸς γενόμενος; Πλ.Φίλ.22,Α.

Σημ. 11. Περὶ τοῦ ἀμφότερον, , ἀμφότερα, ὡς καὶ τοῦ δυοῖν θάτερον ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμοῦ ἰδ. § 56 Σημ. 17.

Σημ. 12. Ἡ ἀντων. ἑκάτερος καὶ ἕκαστος ἐν τῷ πληθυντ. λέγονται ἐπὶ πληθῶν ἀποτελούντων δύο (ἑκάτερος) ἢ πλείονα (ἕκαστος) ὅλα: καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους (Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους) Θουκ.1,1. ῥᾳδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες 1,2. Τὸ ἀμφότεροι λέγεται καὶ ἐπὶ ἀτόμων καὶ ἐπὶ πληθῶν; ἐπὶ ταὐτὸν ἴοιεν ἀμφότεροι Πλ.Πολ.2,360. ἀκμάζοντες ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι Θουκ.1,1.

§ 115. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

1. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς τίθεται ἐν τῇ προτάσει οὐσιαστικῶς τε καὶ ἐπιθετικῶς ἐπὶ ἐρωτήσεως περὶ προσώπου ἢ πράγματος καὶ περὶ αἰτίας: τίς εἶ; τί ποιεῖς; τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστί; Τίνι λόγῳ ἔπεισέ σε; τί γελᾷς, ὦ Χάρων;

2. Ἡ ἀντων. πότερος δηλοῖ τίς ἐκ τῶν δύο: στρατεύοιτο δ' ἂν πότερος ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; Ξ.Ἀπ.1.6,9. Οὕτω συνηθέστατα τίθεται τὸ πότερον ἢ πότερα ἐν ἀρχῇ ἐρωτηματ. προτάσεως ἐπὶ διπλῆς ἐρωτήσεως ἐπιρρηματικῶς λαμβανόμενα: πότερον, μόνῳ βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; Πλ.Πρωτ.316. πότερα φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν; Φίλ.40.

3. Ἡ ἀντων. ποῖος τίθεται ἐπὶ ἐρωτήσεως περὶ ποιότητος: ποῖον τοῦτο καὶ τί πεπονθός; Πλ.Φαίδρ.26,4· τίνες τε καὶ ποῖαι φύσεις ἐπιτήδειαι ἐς πόλεως φυλακήν; Πλ.Πολ.2,374. Μετὰ τοῦ τίς συναπτομένη δηλοῖ ποιότητα ἀόριστον: ποῖόν τινα οἴει.. καρπὸν ὧν ἔσπειρε θερίζειν; Πλ.Φαίδρ.260. τίνος ἐν τῷ παρόντι πρέπει μνησθῆναι καὶ ποῖ' αὐτῶν χρὴ παραλιπεῖν; Ἰσοκρ.16,39.

Σημ. 1. Ἐνίοτε ἡ ἀντων. ποῖος τίθεται ἀντὶ τῆς ἀντων. τίς: ἔργον ποῖον ἢ βίον τίνα; Σοφ.Οἰδ.Τ.1124.

Σημ. 2. Ἐν τοῖς διαλόγοις ἡ ἀντωνυμία ποῖος συνάπτεται μετὰ λέξεως, ἣν ἄλλος ἐμνημόνευσεν, ἵνα δειχθῇ ἀποδοκιμασία καὶ ἀγανάκτησις: Στρ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁ Ζεὺς δ' ἡμῖν.. οὐ θεός ἐστι ; Σωκ. ποῖος Ζεύς ; οὐ μὴ ληρήσεις; οὐδ' ἔστι Ζεὺς Ἀρφ.Νεφ.366.

4. Ἡ ἀντων. πόσος δηλοῖ πλῆθος ἢ μέγεθος: πόσα ἔτη; Ξ.Κυρ. 2,2,8. πόσης οἴεσθε γέμει. . σωφροσύνης; Πλ.Συμπ.216. Ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ τίθεται ἐπὶ πλήθους : πόσοι οἱ πολέμιοι ;

5. Ἡ ἀντων. πηλίκος τίθεται πρὸς δήλωσιν ἡλικίας, μεγέθους: πηλίκην τινὰ φὴς αὐτὴν εἶναι; Πλ. πηλίκον τί ἐστι τὸ χωρίον: Πλ.Μεν.85.

6. Ἡ ἀντων. ποσταῖος δηλοῖ χρόνον : ποσταῖος ἂν ἐκεῖσε ἀφικοίμην ; (=εἰς πόσας ἡμέρας) Ξ.Κυρ.5,3,28.

II. *Περὶ ἄρθρου.*

§ 116. **Προσημειώσεις.**

1. Τὸ ἄρθρον ὁ, ἡ, τὸ ἀρχαιότατα εἶχε σημασίαν δεικτικῆς ἀντωνυμίας. Τὴν σημασίαν ταύτην διασῴζει ἔτι παρ' Ὁμήρῳ, καὶ Ἡσιόδῳ, παρ' οἷς τὸ ἄρθρον λαμβάνεται σχεδὸν πάντοτε ἀντὶ δεικτικῆς καὶ ἀναφορ. ἀντωνυμίας μετ' οὐσιαστικῆς καὶ μετ' ἐπιθετικῆς δυνάμεως.

2. Ἡ παρ' Ὁμήρῳ, Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἐπικοῖς συχνοτάτη δεικτικὴ σημασία τοῦ ἄρθρου διετηρήθη καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ποιηταῖς, καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ πεζῷ λόγῳ. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀναφορ. σημασία τοῦ ἄρθρου, ἥτις προῆλθεν ἐκ τῆς δεικτικῆς, εἶνε συχνοτάτη ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἰωνικῇ (τῇ ὁμηρικῇ) διαλέκτῳ, ἐν ῇ σύνηθες μὲν εἶνε τὸ ὅς ἀντὶ ὅ, συνηθέστερον δὲ τὸ οἳ τοῦ τοί. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ αἰολικῇ καὶ δωρικῇ καὶ νέᾳ ἰωνικῇ διαλέκτῳ, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ αἰολικῇ τίθενται συνήθως οἱ ἀπὸ τοῦ τ ἀρχόμενοι τύποι τοί, ταὶ (ἐν τῷ ἑνικῷ ὅς, ἥ), ἐν δὲ τῇ δωρικῇ ὡς καὶ παρ' Ἡροδότῳ οὐχὶ δὲ παρ' Ἱπποκράτει, ὅστις ποιεῖται χρῆσιν τῶν συνήθων ἀναφορ. τύπων, καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ τ ἀρχόμενοι τύποι (τοί, τὰς) καὶ οἱ οἵ, αἵ, ὅς, ἥ, μετὰ δὲ τὰς πασχούσας ἀπόστροφον προθέσεις τίθενται οἱ συνήθεις ἀναφορ. τύποι ὡς καὶ μετὰ τὰς μονοσυλλάβους προθέσεις (ἐξ οὗ, ἐν ᾧ). Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ὁμήρου καὶ οἱ Τραγικοὶ (οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Κωμικοὶ) ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἄρθρου ἀντὶ ἀναφορ. ἀντωνυμίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 117. Τὸ ὁ, ἡ, τὸ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ μετὰ σημασίας δεικτικῆς ἀντωνυμίας.

1. Καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ διετηρήθη ἡ χρῆσις τοῦ ἄρθρου ὡς
δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ἀλλὰ περιωρίσθη ἐν ὡρισμέναις μόνον
περιπτώσεσι μάλιστα δὲ ὡς ἀντωνυμία οὐσιαστικὴ μόνον μὲν τὸ ἄρ-
θρον σπανίως ἀπαντᾷ, συνήθως δὲ συνδέεται μετ' ἄλλων λεξειδίων:
γέ, δέ, μέν, τοὶ, ἅτινα ἕπονται αὐτῷ, ἢ μετὰ τοῦ καί, οὔτε,
οὔτε, ἅτινα προηγοῦνται αὐτοῦ:

α') ἄνευ τοιαύτης λέξεως τίθεται μόνον ἀμέσως πρὸ προτάσεως
διὰ τοῦ ὅς, ὅσος, οἷος ἐκφερομένης καὶ ἀντὶ ἐπιθέτου κειμένης,
ἢ (σπανίως) ἀντὶ ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ· τὴν τοιαύτην σύντα-
ξιν συχνότατα μεταχειρίζεται ὁ Πλάτων : Φαίδρ 75,Β ὀρέγεται
τοῦ, ὅ ἐστιν ἴσον. Δημ.22,64 καὶ μισεῖν τούς, οἷός περ οὗ-
τος. ἰδ.Δ.Σ. σελ.296,α'.

β') Πλ.νόμ.701, Ε ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαγόντων ἑκατέρων, τῶν
μὲν δουλείας, τῶν δὲ τοὐναντίου, οὐ συνήνεγκεν οὔτε τοῖς οὔτε
τοῖς. Ὁμοίως : Ξ.Πολ.'Αθην. 2,8 φωνὴν πᾶσαν ἀκούοντες ἐξε-
λέξαντο μὲν τοῦτο ἐκ τῆς, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς.

γ') ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δὲ κ.τ.λ. κατὰ πάσας τὰς πτώσεις ἄνευ
προηγουμένου μὲν (=οὗτος δὲ κ.τ.λ.) : Δημ.18,146 τὸ δ' οὐ
τοιοῦτόν ἐστι. Πλ.Φαίδρ.228,Β ὁ δὲ ἐπείθετο προθύμως· τῷ δὲ
οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκανά. Τὸ τὸ δὲ δηλοῖ πολλάκις τοὐναντίον,
μέντοι, ἀλλ' ὅμως, ἀληθῶς, ἰδ.Δ.Σ.σελ.297,γ'.

δ') ὁ μὲν.., ὁ δὲ (=οὗτος μὲν.., ἐκεῖνος δέ, ἤ: ἐκεῖνος μὲν..,
οὗτος δὲ)· οἱ μὲν.., οἱ δέ· τὸ μὲν.., τὸ δὲ..· τὰ μὲν.. τὰ
δὲ κατὰ πάσας τὰς πτώσεις : Ἰσοκρ.2,32 περὶ πλείονος ποιοῦ
δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ
θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος. Πλ.Συμπ.211,Α πρὸς μὲν τὸ καλόν,
πρὸς δὲ τὸ αἰσχρόν.

Σημ. 1. Πολλάκις προστίθεται καὶ τὸ τίς, ὅταν τὰ ἀντιτιθέμενα ἀλλή-
λοις εἶνε ἀβέβαια ἢ ἀόριστα: οἱ μέν τινες ἀπέθνῃσκον, οἱ δ' ἔφευγον Ξ.
Κυρ.3,2,10· ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ ὁ δὲ τίθεται ἄλλος δὲ : εἰκός που τὸν μέν
τινα ἐπιδεικνύναι ῥαψῳδίαν, ἄλλον δὲ κιθαρῳδίαν, τὸν δέ τινα τραγῳ-
δίαν Πλ.νόμ.658,Β. Καὶ ἄνευ ἀντιστοίχου οἱ μὲν: τὸν δὲ Κλεάρετον ἀπο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συχνούς· οἱ δέ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι Ξ. Ἀν.5,7,16.

Σημ. 2. τὸ μέν.. τὸ δὲ ἢ τὰ μέν.. τὰ δὲ λαμβάνεται πολλάκις καὶ ἐπιρρηματικῶς (=ἐν μέρει μέν.., ἐν μέρει δὲ, ἢ ἀφ' ἑνὸς μέν, ἀφ' ἑτέρου δέ. Ὁμοίως : τῇ μὲν. . τῇ δέ (= ἐνταῦθα μέν. . ἐκεῖ δὲ) Ἀνδοκ.2,16 τοῦτο μέν, ἐν ᾧ ἐδόκει ὁ δῆμος κακοῦσθαι, ἐγὼ ἀντὶ τούτου κακὰ εἶχον, τοῦτο δέ, ἐγὼ ἀπολοίμην. Ξ. Ἀν.5,6,24 ἔμπειρος δέ εἰμι τῆς Αἰολίδος τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τὰ δέ διὰ τὸ ξυνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ. 4,8,10 τῇ μὲν ἄνοδον, τῇ δὲ εὔοδον εὑρήσομεν τὸ ὄρος.

Σημ. 3. Πολλάκις τῷ ὁ μὲν δὲν ἀντιτίθεται τὸ ὁ δὲ ἀλλ' ἄλλη λέξις: Θουκ.2,92 ἄνδρας τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγρησαν. Δημ. 2,3 ὁ μέν.. ὑμεῖς δέ. Ξ. Ἀν.7,2,14 τοὺς μέν.. αὐτὸς δέ.

ε') καὶ τὸν, καὶ τὴν (= καὶ τοῦτον καὶ ταύτην) συχνὰ ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως· παρ' Ἡροδότῳ δὲ καὶ αἱ ἄλλαι αὐτῶν πτώσεις εὕρηνται : τούτου ὀνομαστικὴ εἶνε καὶ ὃς κτλ. (=καὶ οὗτος κτλ.) ἰδ.§ 113,Σημ.8).τὸ καὶ τὸν εὕρηται μόνον ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφ.: Ἡροδ.1,24 καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονήν.4,5 καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἆσσον ἰέναι.1,86 καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Ξ.Κυρ.1,3,9. καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι

ς') τὸν καὶ τὸν (=τοῦτον καὶ τοῦτον)· τὸ καὶ τό· τὰ καὶ τὰ, ὧν γίνεται χρῆσις, ὅταν ὁ λέγων δὲν θέλῃ ἢ δὲν δύναται νὰ ὀνομάσῃ τὰ πρόσωπα ἢ τὰ πράγματα: Λυσ.1,23 καὶ ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν.Δημ.9,68 ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι. Καὶ ἡ ὀνομαστική : ὃς καὶ ὃς Ἡρόδ.4,68. καὶ μετ' οὐσιαστικοῦ : Πλ.νόμ.721,Β τῇ καὶ τῇ ἀτιμίᾳ. Ὁμοίως τίθεται καὶ τὸ τόσα καὶ τόσα (ὡς καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ) καὶ τὸ τοῖος καὶ τοῖος :

ζ') μετὰ προθέσεων· συνηθέστατα ἐν τῷ: πρὸ τοῦ ἢ προτοῦ (=πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον ἢ πρότερόν ποτε, πάλαι ποτέ) : Θουκ.1,103 ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς ἀφιέναι. Πλ.Εὐθύφρ.303,Γ πολλὰ μέν.. ἔχουσιν, ἐν δὲ τοῖς καὶ τοῦτο. Ξ.Πολ. Ἀθ.2,12 παρὰ μὲν τοῦ . . παρὰ δὲ τοῦ.

η') τῷ τοι (=διὰ τοῦτο: παρὰ πεζοῖς μόνον): Πλ.Συμπ.239, Β τῷ τοι στέλλονται. Πλ.Θεαίτ.179,Δ τῷ τοι. . σκεπτέον.

θ') τό γε σπανιώτατον: Πλ.Εὐθύδ.271,Γ πάνσοφοι ἀτεχνῶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῷ γε, οὐδ' ἤδη κτλ. Πολιτ.305,Γ τό γε δὴ κατανοητέον..,ὅτι, ι') ὁ γὰρ πολλάκις παρ' Ἡροδότῳ: 1,172 τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι. 2,124 τῆς γὰρ μῆκος μέν εἰσι πέντε στάδιοι.

2. Ὅτι δὲ τὸ ὁ, ἡ, τὸ πολλάκις τίθεται καὶ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐν σημασίᾳ δεικτικῇ παρά τε ποιηταῖς καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἰδ. ἐν § 119,4.

§ 118. Τὸ ὁ, ἡ, τὸ ὡς κυρίως ἄρθρον ἐν τῇ Ἀττικῇ διαλέκτῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ.

1. Τὸ ἄρθρον ὡς ἄρθρον ἔχει ὁριστικὴν καὶ εἰδοποιὸν δύναμιν, νὰ καθιστᾷ δηλ. τὸ οὐσιαστικόν, μεθ' οὗ τίθεται, ἀπὸ ἀορίστου ὡρισμένον, ἀπὸ γενικοῦ μερικόν. Τὸ ἄναρθρον οὐσιαστικὸν δηλοῖ τι ἢ ἀόριστον ἢ γενικόν, ὅθεν ἄνθρωπος (ἀνάρθρως)=α') ἄνθρωπός τις, ἀορίστως, ὡς ἄτομον οἷον: ἄνθρωπος ἦλθεν ὡς ἐμέ· β) πᾶν ὅ,τι εἶνε καὶ καλεῖται ἄνθρωπος, ὡς γένος: Πλ.Πρωτ.321,Γ, ἡ εἱμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἄνθρωπον (=ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα) ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Τοὐναντίον ὁ ἄνθρωπος (ἐνάρθρως)=α') ὁ ὡρισμένος, ὁ γνωστὸς ἄνθρωπος, ὁ διακεκριμένος ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοειδῶν αὐτῷ ἀνθρώπων: Πλ.Φαιδ.117,Γ (Σωκράτης) κατεκλίθη ὕπτιος· οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος (ὁ γνωστὸς ἄνθρωπος, ὁ δοὺς τῷ Σ. τὸ φάρμακον). β') ὁ ἄνθρωπος ὡς γένος ὡρισμένον καὶ διακεκριμένον ἀπὸ τῶν λοιπῶν ζῴων: ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστι (=πᾶς δηλ. ἄνθρωπος, τὸ ἀνθρώπινον γένος): Πλ.Θεαίτ.174,Α διάγειν ἐν φιλοσοφίᾳ (γενικῶς καὶ ἀορίστως). Λάχ.123,Δ καὶ ἡ ἡνιοχεία σοφία ἐστί (ἀορίστως σοφία τις).—Φαίδρ.239,Β τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὄν. (=ἡ ὡρισμένη φιλ., ἡ ἐπιστήμη τῆς φιλ.). Πρωτ.360,Δ ἡ σοφία τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἐστὶν (=ἡ ὡρισμένη σοφ., ἡ φρόνησις). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ ἀφῃρημένα λαμβάνουσι τὸ ἄρθρον καὶ ὅταν κεῖνται ἀντὶ συγκεκριμένων. Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἀνάρθρου καὶ ἐνάρθρου ἀπαρεμφ. ἰδ.§132.

Σημ. 1. Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται α') ὅτι τὸ οὐσιαστικὸν δύναται νὰ τεθῇ ὡς ὑποκείμενον τῆς προτάσεως ἐνάρθρως μέν, ἐὰν λαμβάνηται ὡς γνωστὸν ἤδη καὶ ὡρισμένον, ἀνάρθρως δέ, ἐὰν ὡς ἀόριστον πρέπῃ νὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ληφθῇ: Ξ.Κυρ.7.5,5 τῆς φάλαγγος ἀνάγκη τοὺς πρώτους ἀρίστους εἶναι καὶ τοὺς τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς κακίστους τετάχθαι. Ἐὰν δὲ τὸ ὑποκείμενον παρίσταται ἁπλῶς ὡς ἔννοια γενική, τότε τίθεται ἀνάρθρως: Πλ.Θεαίτ.152,Α πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπον εἶναι β) ὅτι τὸ κατηγορούμενον τοὐναντίον τίθεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνάρθρως, ἐπειδὴ δὲν δηλοῖ συνήθως ὡρισμένον τι ἄτομον, εἶδος, ἀλλὰ μόνον ἰδιότητα, ἥτις κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου: Κῦρος ἐγένετο βασιλεὺς τῶν Περσῶν Ἡρόδ. 1,102. νὺξ ἡ ἡμέρα ἐγένετο Θουκ.2,14. ἰδ.Δ.Σ.σελ.299,Σημ.1.

Σημ. 2. Ὅταν δὲ τὸ κατηγορούμενον πρέπῃ νὰ δηλωθῇ οὐχὶ ὡς ἀόριστον καὶ γενικόν, ἀλλ' ὡς ὡρισμένον, ὡς γνωστὸν ἢ προμνημονευθέν, ὡς ἐξαγόμενον ἢ συμπεραινόμενον ἐκ τῶν εἰρημένων, τοῦτ' ἔστιν ὡς ἀληθές, κεῖται ἔναρθρον: Ἡρόδ.1,68. συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστην τοῦτον εἶναι. Ἰδίᾳ δὲ τίθεται ἐνάρθρως τὸ κατηγορηματικὸν οὐσιαστικὸν ἐπὶ τῶν κλητικῶν ῥημάμων καλεῖν ὀνομάζειν, κρίνειν κττ., ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἔχει ἀληθῶς καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν δι' αὐτοῦ δηλουμένην ἰδιότητα: Αἰσχν.2,107 τὸν καλὸν στρατιώτην ἐμὲ ὠνόμασε. Πλ.Πρωτ. 342,Β. οὓς Πρωταγόρας ἔλεγε τοὺς σοφιστάς. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 300,Σημ.2.

Σημ. 3. Ἐὰν τὸ ὑποκείμενον εἶνε ἄναρθρον, τότε καὶ τὸ κατηγορούμενον πρέπει νὰ εἶνε ἄναρθρον. Ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου γίνεται, ὅταν ὑποκείμενον εἶνε προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ ἀντωνυμία(ἐγώ,σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς, οὗτος, ἐκεῖνος, αὐτός). Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ κατηγορούμενον εἶνε πάντοτε ἔναρθρον, ὅτε εἶνε λέξις, ἥτις μόνον μετὰ τοῦ ἄρθρου λαμβάνει τὴν προσήκουσαν σημασίαν, οἷον: ὁ αὐτός, ταὐτόν· οὕτω πολλάκις καὶ τοὐναντίον, θάτερον (=τὸ ἓν τῶν δύο): ἰδ.Δ.Σ.σελ.300, Σημ.3.

2. Τὸ ἄρθρον συχνότατα προστίθεται εἰς ὄνομα προσηγορικόν, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸ ὡς ἀνῆκον, ὡς ἴδιον, ὡς προσῆκον ἀντικειμένῳ τινί, ὡς εὑρισκόμενον ἐν ἀναγκαίᾳ τινὶ πρὸς αὐτὸ σχέσει· διὸ συχνότατα κεῖται ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας: Ξ. Ἀν.2,5,38 Κλέαρχος, ἐπεὶ ἐπιορκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην (= τὴν ἁρμόζουσαν αὐτῷ καταδίκην). 5,6,26 ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθοφορίαν (=τὸν μισθὸν τὸν εἰς ταύτην τὴν πορείαν ἀναγκαῖον). 1,8,3 Κῦρος καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἅρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ (= ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἅρματος, ἰδ. Δ.Σ. σελ.300,2.

Σημ. 4. Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν νὰ καθιστᾷ τὸ γενικὸν μερικὸν καὶ διακρίνῃ τι ἀπὸ ἄλλων ὁμοειδῶν, τίθεται μετὰ διανεμητικῆς σημασίας ἰσοδυναμοῦν τῷ ἕκαστος: Ξ.Ἀν.1,3,21. προσαιτοῦσι μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται δώσειν ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στρατιώτῃ (=ἑκάστου μηνὸς ἑκάστῳ στρ.)· ἀλλὰ καὶ παραλείπεται ἐνίοτε
τὸ ἄρθρον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει· Ἑλλ. 2,4,23 εἵλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυ-
λῆς (ἑκάστης φ.).

§ 119. **Οὐσιαστικοποιὸς καὶ ἐπιθετοποιὸς δύναμις τοῦ ἄρθρου.**

1. Τὰ ἐπίθετα καὶ αἱ μετοχαί, ὅταν λαμβάνωσι τὸ ἄρ-
θρον, παρίστανται ὡς οὐσιαστικὰ (πρόσωπα ἢ πράγματα) : ὁ
σοφός· οἱ ἀγαθοί· ὁ βουλόμενος· ὁ τυχών· τὸ ἀγαθόν· τὸ
θαρσοῦν (=τὸ θάρρος)· ἰδ. § 53,α΄. τὸ δεδιὸς (=ὁ φόβος). Ὁ
Θουκυδ. εἶνε πλήρης τοιούτων οὐδετ. μετοχῶν καὶ ἐπιθέτων λαμ-
βανομένων ὡς ἀφῃρημένων οὐσιαστικῶν : Θησεὺς γενόμενος μετὰ
τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς Θουκ. 2,15. Περὶ τῶν οὐσιαστικῶς
λαμβανομένων ἀνάρθρων ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν ἰδ. § 120,ια΄).

2. Καὶ ἐπιρρήματα τοῦ τόπου, χρόνου, ποιότητος, προσ-
έτι δὲ καὶ ἐμπροθέτους πτώσεις τὸ ἄρθρον καθιστᾷ οὐ μόνον
οὐσιαστικὰ ἀλλὰ καὶ ἐπίθετα : α΄) Θουκ. 4,25 ἐν τούτῳ τῷ
μεταξύ· Πλ. Φαίδ. 109,Δ εἰς τὸν ἐνθάδε τόπον. β΄) Θουκ. 3,9
ξυμμαχίαν τὴν πρὶν ἀπολείποντες (=τὴν προτέραν). Σοφ. 256,Γ
κατὰ τὸν νῦν λόγον. Ὡσαύτως: ἐν τῷ τέως χρόνῳ. ὁ ἀεὶ ἄρ-
χων (ὁ ἑκάστοτε ἄρχων). Πολλὰ προσέτι ἐπιρρήματα λαμβάνουσι
τὸ οὐδέτερον ἄρθρον, ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὅλος ὁ κύκλος χρονι-
κῆς περιόδου, οἷον : τὸ νῦν· τὸ πάλαι· τὸ πρίν· κτλ. τὰ τε-
λευταῖα εἰς Μαραθῶνα ἀπέβη Δημ. 4,34. γ΄) Πλ. Κρίτ. 107,Β ἡ
σφόδρα ἄγνοια. Θουκ. 8,1 οἱ πάνυ τῶν στρατιωτῶν. Ὁμοίως :
(ἐς) τὰ μάλιστα· τὸ πάμπαν· τὸ παράπαν. Περὶ τῶν ἀνάρ-
θρων ἐπιρρημάτων ἰδ. § 120 ιβ΄. δ΄) ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας
πόλεμος. ἰδ. Δ.Β. σελ. 301,2. Περὶ τοῦ οἱ ἀμφὶ (περί) τινα ἰδ. §
53 δ΄. Περὶ τοῦ τό, τὰ σὺν γενικῇ ἰδ. § 53, Σημ. 3. Περὶ τῆς
παραλείψεως τοῦ ἄρθρου ἰδ. § 120, ιβ΄.

3. Τὸ οὐδέτερον ἑνικὸν ἄρθρον (κατὰ πάσας τὰς πτώ-
σεις αὐτοῦ) δύναται προτασσόμενον νὰ καταστήσῃ οὐδέτερον
οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον πᾶσαν λέξιν, πάντα λεκτικὸν τύ-
πον, καὶ ὁλόκληρον πρότασιν : τὸ τύπτω· τὸ τύπτεις· τὸ
Ἀρίσταρχος προπαροξύνεται· τὸ Ἀρίσταρχοι εἰς οι λήγει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πλ.Σοφ.257,Β τὸ μὴ καὶ τὸ οὔ προτιθέμενα. Φιλ.26,Β τὸ γὰρ εἰ βούλει ῥηθὲν λύει πάντα φόβον. Δημ.18,4 ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. 20,29 διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ νόμῳ μηδένα μήτε τῶν πολιτῶν μήτε τῶν ἰσοτελῶν μήτε τῶν ξένων εἶναι ἀτελῆ. . . καὶ ἐν μὲν τῷ μηδένα πάντας περιλαμβάνειν.., ἐν δὲ τῷ τῶν ξένων μὴ διορίζειν κτλ.

Σημ. 1. Πολλάκις τίθεται τὸ ἄρθρον τὸ ὡς ἐπεξήγησις προηγηθέντος οὐσιαστικοῦ: Πλ.Φίλ.59, εὖ ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν τὸ καὶ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. Τὸ δὲ παράδοξον εἶνε ὅτι παρὰ Θουκυδίδῃ τίθεται ἐνίοτε τὸ τὸ καὶ μετὰ προηγουμένην γενικὴν ἢ δοτ.: 7,67 τῆς δοκήσεως προσγεγενημένης αὐτῷ, τὸ κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσαμεν. 36 τῇ πρότερον ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι, τὸ ἀντίπρῳρον ξυγκροῦσαι, μάλιστ' ἂν αὐτοὶ χρήσασθαι. Ἐπὶ τοιαύτης ἐπεξηγήσεως ἐνίοτε κεῖται ἀντὶ τοῦ οὐδετέρου ἄρθρου τὸ τὸ ἄρθρον τοῦ γένους τοῦ προηγουμένου οὐσιαστικοῦ ἕνεκα ἕλξεως : Ξ.'Απ.1,2,3 καὶ πρὸς φίλους δὲ καὶ ξένους καὶ πρὸς τὴν ἄλλην δίαιταν καλὴν ἔφη παραίνεσιν τὴν καθ' δύναμιν ἔρδειν.

Σημ. 2. Ἰδίωμα τῆς Ἑλλ.γλώσσης εἶνε τὸ νὰ προτάσσηται μὲν τὸ ἄρθρον μετὰ ἀντωνυμ. κτητικῆς ἢ γενικῆς, οὔσης ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, νὰ ἐπιτάσσηται δὲ τὸ ἀνῆκον αὐταῖς οὐσιαστικὸν ἐν δευτερευούσῃ προτάσει, ὅταν ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τῆς δηλώσεως ἢ τοῦ ἀκριβεστέρου προσδιορισμοῦ τοῦ οὐσιαστικοῦ : Πλ.'Απολ.20,Ε τῆς ἐμῆς, εἰ δή τίς ἐστι σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν Θεόν. Μεθ' ἕλξεως: Ἰσοκρ.15,50 περὶ τῆς ἐμῆς, εἴτε βούλεσθε καλεῖν δυνάμεως εἴτε διατριβῆς, ἀκηκόατε.

4. Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον ἐν ἀρχῇ ἦτο ἀντωνυμία δεικτική, συχνάκις τίθεται καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ μετὰ σημασίας δεικτικῆς· τοῦτο δὲ συμβαίνει ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσι : α') ὅταν ἀποδίδηται εἴς τι προηγουμένως μνημονευθὲν ἀόριστον, ἤτοι ἀνάρθρως ῥηθέν : Ξεν.'Αν.1,1,1 Δαρείου γίγνονται παῖδες δύο... Ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. β'.) ὅταν ὁ λέγων ἀναφέρηται εἰς ἀντικείμενόν τι : Δημ.8,3 ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει Φίλιππος (=ταύτῃ τῇ πόλει). γ') ὅταν δηλῶνται γνωστὰ καὶ ἔνδοξα πρόσωπα ἢ πράγματα: Θουκ.2,47 ἡ νόσος (=ἡ κοινῶς γνωστὴ νόσος). Πλ. Πολ.329, Γ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εὖ ἔχει, ὅς τῷ Σεριφίῳ (=τῷ Σερ. αὐτῷ) λοιδορουμένῳ... ἀπεκρίνατο.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 120. **Παράλειψις τοῦ ἄρθρου.**

1. Τὸ ἄρθρον δύναται νὰ παραλειφθῇ :
α΄) ἐπὶ τῶν προσωπικῶν κυρίων ὀνομάτων· ταῦτα δὲν
λαμβάνουσιν ἄρθρον, ἐπειδὴ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δηλοῦσιν ὡρισμένα
ἄτομα· λαμβάνουσι δὲ αὐτό, ἂν πρότερον ἐμνημονεύθησαν, ἢ ὅταν
πρέπῃ νὰ δηλωθῶσιν ὡς ἱκανῶς γνωστὰ ἢ ἔνδοξα. Τὰ κατὰ
πληθυντικὸν ἀριθμὸν τιθέμενα ἐθνικὰ ὀνόματα ὡς καὶ τὰ
τῶν χωρῶν, τόπων καὶ ἑορτῶν ποτὲ μὲν δέχονται τὸ ἄρθρον,
ποτὲ δὲ οὐχί : Σωκράτης ἔφη. Ὁμοίως καὶ ὅταν συνάπτωνται
μετ' ἐπιθέτου : σοφὸς Σ. Θουκ.2,1 ἄρχεται δὲ πόλεμος ἐνθένδε
ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων· Ξ.Ἀν.1,4, 5 Ἀβρο-
κόμας οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ
ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπήλαυνεν. Θουκ.
1,1 τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων (τῶν
Πελ. καὶ Ἀθην. ἐν ὡρισμένῃ ἐποχῇ). 1,25,1 οἱ Ἐπιδάμνιοι
(ὡς ὅλον, ἡ πόλις τῶν Ἐπ.) Πλ. Φαίδρ. 229,B ἀπὸ τοῦ Ἰλισ-
σοῦ λέγεται ὁ Βορέας τὴν Ὠρείθυιαν ἁρπάσαι (ὡς ὄνομα γνω-
στὸν γνωστοῦ μύθου). Ἰσοκρ.6,17 κατῴκησαν ἐν Δωριεῦσι, ἐπὶ
δὲ τρίτης γενεᾶς εἰς Δελφοὺς ἀφίκοντο. Ξ.Πολ.Ἀθ.3,4 χορηγοῖς
διαδικάσαι εἰς Διονύσια καὶ Θαργήλια καὶ Παναθήναια καὶ
Προμήθεια κτλ.

Σημ. 1. Τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων, ἂν μετ' αὐτὰ ἕπηται κατὰ
παράθεσιν προσδιορισμὸς ἔναρθρος, τίθενται ἀνάρθρως : Ξ. Κυρ. 1,5,3
Κροῖσος, ὁ Λυδῶν βασιλεύς· ἐὰν δὲ τὸ κύριον ὄνομα τίθηται ἐνάρθρως,
τότε τὸ ἄρθρον ἔχει δεικτικὴν σημασίαν, δηλοῦν τὸ κύριον ὄνομα ὡς
προμνημονευθὲν ἢ γνωστόν: Ξ.Ἀν.6,4,13 ὁ Σιλανός, ὁ Ἀμβρακιώτης
(ὡς προμνημονευθείς). Λυκοῦργ.17 τὸ ἱερὸν τοῦ Διός, τοῦ Σωτῆρος (τοῦ
γνωστοῦ τοῖς πᾶσι). Τὸ ἄρθρον τίθεται ἐπὶ τοῦ κατὰ παράθεσιν προσ-
διορισμοῦ, ὅταν οὗτος χρησιμεύῃ πρὸς διάκρισιν προμνημονευθέντος προσ-
ώπου ἢ πράγματος ἀπ' ἄλλων ὁμωνύμων, ἢ ὅταν δι' αὐτοῦ πρέπῃ νὰ δη-
λωθῇ τι ὡς γνωστόν, στερεῖται δὲ τοῦ ἄρθρου, ἐὰν εἶνε ἁπλῶς ἐπιθετιχ.
προσδιορισμός : Ἡρόδ.1,1 ὁ Ἡρόδοτος Ἁλικαρνασσεὺς (ὁ ἐξ Ἁλικαρνασ-
σοῦ Ἡρόδοτος). Θουκ. 1, 1 Θουκυδίδης Ἀθηναῖος (ὁ ἐξ Ἀθηνῶν) : ἡ
προσθήκη τοῦ ἄρθρου ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις ἤθελεν ἐκφράζει ἀλαζονείαν
τινά. Ὁ Ξενοφῶν ἐν Ἀναβ.3,6,4 λέγει αἰδημόνως περὶ ἑαυτοῦ «Ξενοφῶν
Ἀθηναῖος», ἐν 5 ὅμως «Σωκράτει, τῷ Ἀθηναίῳ». Ὅταν τὸ ὄνομα τοῦ
πατρὸς κεῖται μετὰ τὸ κύριον ὄνομα ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τόπιν δ' αὐτοῦ ἕπηται καὶ ἕτερος κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, τότε ὁ προσδιορισμὸς οὗτος τίθεται ἀνάρθρως: Θουκ. 1,114 Σιτάλκης, ὁ Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλεύς.

Σημ. 2. Τὸ ὄνομα τῶν ποταμῶν κεῖται κανονικῶς ὡς ἐπίθετον μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τῆς λέξεως ποταμός: Σπάνια εἶνε τὰ παραδείγματα, οἷον τό: ἐπὶ τῷ ποταμῷ Κακυπάρει Θουκ. 7,80, ὅπερ συχνὸν παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. Ἐνίοτε καὶ ἐνταῦθα παραλείπεται τὸ ἄρθρον: Ἀχέρων ποταμός· Ὡς προτάσσεται τὸ ὄνομα τῶν ποταμῶν, οὕτω καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὀρέων, νήσων, λιμνῶν, πόλεων καὶ ἄλλων χωρῶν, ἐὰν εἶνε τοῦ αὐτοῦ γένους ἢ τοὐλάχιστον ἔχωσι τὴν αὐτὴν τῷ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμῷ κλίσιν: γῆ, ἄκρον, ὄρος, νῆσος, κτλ. Ἐὰν μήτε τὸ γένος μήτε ἡ κλίσις εἶνε τὰ αὐτά, ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς τίθεται ἐνάρθρως: τῷ ὄρει τῇ Γερανείᾳ Θουκ. 4,70. Σπανίως ἐλλείπει τὸ ἄρθρον: ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως.. ἴδ. § 56 Σημ. 12 καὶ Δ.Σ. σελ.305, Σημ.2.

Σημ. 3. Ἂν κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς δὲν εἶνε κύριον ὄνομα, ἀλλ' ἄλλη λέξις, τὸ ἄρθρον δύναται ἐπίσης ἢ νὰ κεῖται, ὅπερ εἶνε καὶ συνηθέστερον, ἂν ὡρισμένως πρέπῃ οὗτος νὰ δηλωθῇ, ἢ καὶ νὰ ἐλλείπῃ, ἂν ἀορίστως δηλῶται. Εὐρ. Ὀρ. 293 Ἐγὼ δ' ὁ τλήμων. Σοφ. Ἠλ. 450 κἀμοῦ ταλαίνης.

β) Ἐπίσης δύναται νὰ παραλειφθῇ τὸ ἄρθρον ἐπὶ προσηγορικῶν ὀνομάτων, ἅτινα ὡς κύρια ὀνόματα θεωροῦνται: ἥλιος, σελήνη, θάλασσα, οὐρανός, χρόνος, ἄστρα, γῆ, ὧραι (αἱ τοῦ ἔτους), ὥρα (=ἐπὶ ἡλικίας), ἥβη, κεραυνός, ἄνεμοι κττ., ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀνέμων καὶ ἀστέρων, ἐπὶ τῶν λέξεων ἄστυ, πόλις, ἀκρόπολις, νῆσος, τεῖχος, πεδίον, ὅταν σημαίνωσιν ὡρισμένην πόλιν, ἀκρόπολιν κτλ., ἐπὶ τῆς λέξεως βασιλεὺς ἐπὶ ὡρισμένου βασιλέως, κανονικῶς δὲ ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν; Ξ Ἀν,1,1,6 πόλεις ἐκ βασιλέως δεδομέναι. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐν 2,4,4.5.38) κτλ. ἴδ. Δ.Σ. σελ. 305, β'.

γ') Ἐνίοτε δὲ παραλείπεται τὸ ἄρθρον καὶ ἐπὶ ἄλλων φράσεων, εἰ καὶ ὁ λόγος εἶνε περὶ ὡρισμένων ἀντικειμένων: Ξ. Ἀν. 3, 1,6 ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει, θύειν. Φαίδρ. 249, Ε ἡμῶν ἡ ψυχὴ συμπορευθεῖσα θεῷ. Ἐπὶ τῆς λέξεως ἄνθρωπος μετὰ περιφρονήσεως: Ἀντιφ. 2,β,2 (παρὰ Δημοσθένει συχνότατα ἄνθρωπος=Φίλιππος)· ἐπίσης ἐπὶ τῆς λέξεως ἀνήρ, ὅταν ἀναφέρηται εἰς ὡρισμένον, προρρηθέντα ἄνθρωπον. Ἐνίοτε καὶ ἐπὶ ὀνομάτων δηλούντων ἄρχοντας: βουλὴ (= βουλευταὶ) κ.τ.τ. πρυτάνεις, στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἴδ. Δ.Σ. σελ. 306, γ'. καὶ τέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λος ἐπὶ φράσεων δηλουσῶν καθ' ἑαυτὰς ὡρισμένον τι : δεξιὰν ἔλαβον.—εὐώνυμον κέρας.

δ') Ἐπὶ ὀνομάτων συγγενείας, ἅτε δηλούντων ὡρισμένην σχέσιν: πατήρ, μήτηρ, πάππος, υἱός, ἀδελφός, γονεῖς, παῖδες, ἀνήρ, γυνὴ κτλ.: Πλ. Ἀλκ. I.126, Ε ὁμόνοιαν, ἥνπερ πατήρ τε υἱὸν (τὸν ἑαυτοῦ υἱ.) φιλῶν ὁμονοεῖ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ (=ἑαυτοῦ ἀδ.) καὶ γυνὴ ἀνδρὶ (τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί).

ε') Ὅταν δύο ἢ καὶ πλείονα παρατεταγμένα οὐσιαστικὰ συνδέωνται εἰς ἓν ὅλον: Θουκ. 2,72 πόλιν καὶ οἰκίας, ἡμῖν παράδοτε. Ξ. Ἀν. 1,4,8 ἔχω αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας.

ς') Συνηθεστάτη εἶνε ἡ παράλειψις τοῦ ἄρθρου ἐν τῇ μετὰ προθέσεων συνδέσει αὐτοῦ, ἐπειδὴ τότε ἡ μὲν ἔκφρασις λαμβάνει χαρακτῆρα ἐπιρρηματικόν, τὰ δὲ ἀντικείμενα ἐξαίρονται ἧττον ὡρισμένως: Θουκ. 4,11 ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης ἠμύνοντο.

ζ') Πολλάκις ἐλλείπει τὸ ἄρθρον ἐπὶ λέξεων χρόνου δηλωτικῶν, ἀλλ' ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν ταῖς πλαγίαις πτώσεσι καὶ ἐν συνδέσει μετὰ προθέσεων. (ἰδ. ς') σπανιώτερον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, ἐὰν κεῖται ὡς ὑποκείμενον, πάντοτε δὲ ἐὰν εἶνε κατηγορούμενον κατὰ τὰ ἐν § 118, Σημ. 1 : Ξ. Κυρ. 4,5,14 ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε. 2,6,7 καὶ ἡμέρας καὶ νυκτός.

η') Τὸ ἄρθρον παραλείπεται ἐπὶ ὀνομάτων προσηγορικῶν ἐχόντων σημασίαν ἀφῃρημένην, ἢ δηλούντων ἐνέργειαν, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε ἐμπρόθετα : ἰδ. Δ. Σ. σελ. 307, η'.

θ') Τὰ ἀφῃρημένα ὀνόματα στεροῦνται ἄρθρου πολλάκις καὶ ὅταν λαμβάνωσιν ἔννοιαν συγκεκριμένην· τοῦτο δὲ ἰδίᾳ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν, ἐπειδὴ λαμβάνονται οἱονεὶ ὡς κύρια ὀνόματα, π. χ. Ἰσοκρ. 1,6 πλοῦτος κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν. Ὡσαύτως : γεωργία, μουσική, γυμναστικὴ κτλ. Συχνότατα δὲ καὶ τὰ οὐσιαστικὰ μέγεθος, πλῆθος, ὕψος, εὖρος, γένος, ὄνομα, τίθενται ἀνάρθρως, ἐπειδὴ λαμβάνονται ὡς ἐπιρρηματικαὶ τρόπον τινὰ φράσεις (αἰτ. τοῦ κατα τι): Ξ. Ἀν. 1, 2,23 ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων.

ι') Ἐὰν οὐσιαστικὸν συνημμένον μετὰ γενικῆς (ἰσοδυναμού-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σης ἐπιθετικ. προσδιορισμῷ) παριστᾷ ἔννοιαν γενικήν, αὐτὸ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν λαμβάνει ἄρθρον, ἡ δὲ γενικὴ τίθεται ἐνάρθρως : Σοφ. Οἰδ.Τ.1530 τέρμα τοῦ βίου. Ὅταν δὲ ἡ γενικὴ εἶνε ὄνομα κύριον, τὸ ἄρθρον παραλείπεται, εἰς δὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν δύναται νὰ προστεθῇ: Ἡρόδ.3,26 κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν· ἀλλ' ἐν 2,30 καὶ 4,52 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν. Ὅταν δὲ ἀμφότεραι αἱ ἔννοιαι λαμβάνωνται ὡς γενικαί, στεροῦνται τοῦ ἄρθρου : ἰδ.Δ.Σ.σελ.308,ι'.

ια') Τὰ ὡς οὐσιαστικὰ τιθέμενα ἐπίθετα καὶ μετοχαὶ (§ 119,1) δὲν δέχονται τὸ ἄρθρον, ἐὰν ἐκφέρωσιν ἔννοιαν γενικήν· ἐν δὲ τῷ πληθυντ. καὶ ὅταν μέρος μόνον τοῦ ὅλου δηλῶσιν, ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς κυρίως οὐσιαστικοῖς : Θουκ.2,81 μέσον ἔχοντες. Πλ.Πολ.610,Δ ἀπαλλαγὴ γὰρ ἂν εἴη κακῶν. Πολλάκις εὕρηται παρὰ Πλάτωνι ἀνάρθρως τὸ ἑνικὸν οὐδέτερον ἐπὶ ἀφῃρημένων ἐννοιῶν, ἐνῷ παρ' ἄλλοις τίθεται ἐνάρθρως : Ἱπ. Ι.293,Ε σκόπει, εἴ σοι δοκεῖ καλὸν (=τὸ κάλλος) εἶναι· ἀνάρθρως δὲ πρέπει νὰ τεθῇ κατὰ τὰ ἐν § 118, Σημ.4, ὅταν εἶνε κατηγορούμενον: Πλ.Φιλ.11,Α Φίληβος ἀγαθὸν εἶναί φησι τὸ χαίρειν. Συχνότατα τίθεται ἀνάρθρως ὁ πληθ. τῶν μετοχῶν, ὅταν αὗται ἀναφέρωνται εἰς ἀόριστα πρόσωπα : Ξ. Κυρ. 6,2,1 ἦλθον παρὰ τοῦ Ἰνδοῦ χρήματα ἄγοντες. Συνηθέστατα παραλείπεται τὸ ἄρθρον ἐπὶ μετοχῆς ἐκ τοῦ πέμπειν ἐξηρτημένης: κατασκεψομένους ἔπεμψε Ξ.Κυρ.3,1,2.

ιβ') Σπανιωτάτη εἶνε ἡ παράλειψις τοῦ ἄρθρου καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ποιηταῖς ἐπὶ τῶν ἐπιθετικῶς τιθεμένων ἐπιρρημάτων (§ 119, 2) τοῦ χρόνου καὶ τοῦ βαθμοῦ: καλεῖ σ' ἄνασσα δή ποτ' Ἰλίου (ἀντί : ἄνασ. ἡ ποτ' Ἰλ.) Εὐρ. Ἑκ.891.

§ 121. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.**

1. Πολλάκις τὸ ἄρθρον ἀποχωρίζεται τοῦ οὐσιαστικοῦ διὰ παρεμπιπτόντων λεξειδίων: μέν, μὲν γάρ, κτλ. δέ, δ' οὖν, πολλάκις δὲ καὶ διὰ τοῦ οἶμαι : Ἐὰν προηγῆται τοῦ ἄρθρου πρόθεσις, οἱ πεζογράφοι λέγουσι : πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα ἤ: πρὸς τὸν ἄνδρα δέ, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς τὸν δὲ ἄνδρα, ὅπερ ἀπαντᾷ παρὰ ποιηταῖς : ἰδ.Δ.Σ.σελ.309,1,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Ἐὰν δύο ἢ πλείονα οὐσιαστικὰ συνδέωνται πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ καὶ ἢ τέ.. καί, τὸ ἄρθρον ἢ ἐπαναλαμβάνεται πρὸ ἑ-κάστου αὐτῶν, ὅταν αἱ μερικαὶ ἔννοιαι θεωρῶνται ὡς καθ' ἑαυτὰς ὑπάρχουσαι ἢ ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἀλλήλας κείμεναι, ἢ δὲν ἐπα-ναλαμβάνεται, καὶ τότε αἱ μερικαὶ ἔννοιαι θεωροῦνται ὡς συν-δεδεμέναι ἐν μιᾷ ὁλικῇ παραστάσει: Δημ.18,205 τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον (ἐξαίρεται ἡ ἀντίθεσις). Πλ.Κρατ.405,Γ τὸν ἀκόλουθόν τε καὶ τὴν ἄκοιτιν (ἑκάστη ἔν-νοια θεωρεῖται καθ' ἑαυτήν). Ξ.'Απ.3,10,5 τὸ μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλεύθερον καὶ τὸ ταπεινόν τε καὶ ἀνελεύθερον. Συνήθως δὲ ἐ-παναλαμβάνεται τὸ ἄρθρον, ὅταν πρέπῃ νὰ ἀναπληρωθῇ προηγη-θὲν οὐσιαστικόν: Πλ.'Απολ.354.Ε μετρία ἡ θεῷ δουλεία, ἄμε-τρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις. Δύναται δὲ καὶ αὐτὸ τὸ οὐσιαστικὸν νὰ ἐπαναληφθῇ: Ξ.Κυρ.5,2,31 ἀσφαλεστέραν οὐδεμίαν πορείαν τῆς πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας. Ἐνίοτε ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἄρθρον πρὸς ἔμφασιν ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν, εἰ καὶ ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ αὐτὸ οὐσιαστικόν: Δημ.19,87 τὸν αἴτιον καὶ τὸν παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐκείνῳ. 311 τὴν ὁσίαν καὶ τὴν δικαίαν ψῆφον. —

3. Ὅταν ἔναρθρον οὐσιαστικὸν συνάπτηται μετ' ἐπιθέτου (§ 23,2), διακριτέον τὰς ἑξῆς δύο περιπτώσεις ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἄρθρου:

Α. ὅταν ἔναρθρον ἐπίθετον συνάπτηται μετ' οὐσιαστικοῦ, ἀ-ποτελεῖται μία ἔννοια καὶ γίνεται ἀντίθεσις οὐσιαστικοῦ πρὸς ἄλ-λο ὁμοειδὲς οὐσιαστικόν· τότε τὸ ἄρθρον λαμβάνει τριπλῆν θέ-σιν: α') ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ· β') ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός· γ') ἀνὴρ ὁ ἀγαθός. Ἡ τοιαύτη τριπλῆ θέσις τοῦ ἐπιθέτου λέγεται ἐπιθε-τική, ἐπειδὴ ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν τὸ ἐπίθετον παρίσταται ὡς ἐπιθε-τικὸς προσδιορισμός*: Πλ.Νόμ.805,Δ.τὸ θῆλυ γένος, Αἰσχν.

* Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐξαίρεται ὁ ἐπιθετ. προσδιορι-σμός, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, καὶ μάλιστα ἐπὶ μὲν τῆς δευτέρας περιπτώσεως τὸ οὐσιαστικὸν τίθεται ὡς ὡ-ρισμένον ἢ πρότερον μνημονευθέν, ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης τίθεται μὲν ὡς ἀόρι-στον, προσδιορίζεται δ' ὅμως ἀκριβέστερον διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3,6 διοικοῦνται τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις. Ἰσοκρ. 1,16 τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης. — Ξ. Ἀπ. 4,5,11 τί διαφέρει ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου; Ἐνίοτε ἐναλλάσσονται αἱ θέσεις τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ καὶ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἄνευ διαφορᾶς σημασίας: ἰδ. Δ. Σ. σελ. 310, Α.

Β. τὸ ἐπίθετον, ὅταν δὲν συνάπτηται μετ' οὐσιαστικοῦ εἰς μίαν ἔννοιαν, εἶνε **κατηγορούμενον** συντετμημένης δευτερευούσης προτάσεως* καὶ δὲν δηλοῖ ἀντίθεσιν οὐσιαστικοῦ πρὸς ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδές, ἀλλ' ἀντιτίθεται αὐτὸ πρὸς ἑαυτό. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἄρθρον τίθεται πρὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὅπερ ἢ προτάσσεται τοῦ ἐπιθέτου ἢ ἐπιτάσσεται αὐτῷ: ὁ ἀνὴρ ἀγαθός. — ἀγαθὸς ὁ ἀνήρ· καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη θέσις τοῦ ἄρθρου **κατηγορηματική**: Θουκ. 2,93 τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενὰς (=ὥστε εἶναι κενάς). 6,34 ἀπορεῖεν ἂν κατὰ χωρία ἔρημα (=ἐπεὶ ἔρημα ἦν). Ξ. Ἀπ. 1,4,13 (ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε (=ἡ ψυχή, ἣν ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρ. ἐνέφυσε, κρατίστη ἐστί).

§ 122. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ῥηθεισῶν θέσεων τοῦ ἄρθρου ἐν τοῖς ἐπιθετ. προσδιορισμοῖς.

1. Ἐπὶ τῶν ῥηματικ. οὐσιαστικῶν, ἅτινα δηλοῦσιν ἐνέργειαν ἢ κατάστασιν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλων οὐσιαστικῶν, τίθεται πολλάκις ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν ἄνευ ἐπαναλήψεως τοῦ ἄρθρου. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει, καὶ ὅτε παρεντίθεται ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ: Ξ. Ἑλλ. 6,4,37 τὰ αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀντί: τῆς ὑπὸ τῆς γυν. ἐπιβ., ἤ: τῆς ἐπιβ. τῆς ὑπὸ τῆς γ.. Θουκ. 2,52 ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ ἄστυ.

---

* Ὁ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἤ: ἀγαθὸς ὁ ἀνὴρ = ὁ ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν = ὁ ἀνήρ, ὅστις ἀγαθός ἐστιν ἤ: ἐπεὶ ἀγαθός ἐστιν, ὅπερ προῆλθεν ἐκ τοῦ «ἀνὴρ ἀγαθός ἐστιν ἤ: ἀγαθός ἐστιν ὁ ἀνήρ». Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἔμφασις κεῖται ἐπὶ τῆς πρώτης λέξεως. Παράβαλε τό: οἱ ἄνθρωποι μισοῦσι τὸν ἄνδρα κακόν, ἤ: κακὸν τὸν ἄνδρα = οἱ ἄνθρωποι μισοῦσι τὸν ἄνδρα, ὅστις εἶνε κακός, ἤ: ἐπειδὴ (ἐὰν) εἶνε κακὸς κτλ. πρὸς τό: τὸν κακὸν ἄνδρα ἤ: τὸν ἄνδρα τὸν κακὸν = τὸν κακὸν ἄνδρα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν καλόν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Οἱ ἀκριβέστεροι προσδιορισμοὶ μετοχῆς,ἐπιθέτου ἢ ἀπαρεμφ. πολλάκις δὲν τίθενται μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ αὐτῶν, ἀλλὰ προηγοῦνται τοῦ ἄρθρου, ἵνα ἐξάρωσιν αὐτὰ ἐμφαντικώτερον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξ ἁπλῆς ἀμελείας : Θουκ.6,64 εἶναι δὲ ταῦτα τοὺς ξυνδράσοντας πολλούς. Θουκ.7,72 πληρώσαντες ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν (ἀντί : τὰς ἔτι λοιπ.) Τὸ **ἀεὶ** = ἑκάστοτε τίθεται καὶ πρὸ τῆς μετοχῆς καὶ μετ' αὐτήν: Ξ. Ἑλ.2.1,4 **ἀεὶ** ὁ ἀκούων. Κυρ. 2,3,2 τοῖς νικῶσιν **ἀεί**. Ἀπολ. 9 **ἀνελευθέρως** τὸ ζῆν.

3. Ὅταν ἔναρθρον οὐσιαστικὸν συντάσσηται γενικῇ, ἡ τοῦ ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ θέσις συμβαίνει νὰ εἶνε ἐπιθετικὴ (§ 121, 3,Α) τότε μόνον, ὅτε τὸ οὐσιαστικὸν μετὰ τῆς γενικῆς ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδές : **ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἤ: ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων** (=ὁ δ. τῶν Ἀθ. ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλον δῆμον)· ἡ ἔμφασις τότε κεῖται ἐπὶ τῆς γενικῆς. Τοὐναντίον δὲ ἡ γενικὴ προηγεῖται τοῦ ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ, ἢ ἕπεται αὐτῷ ἄνευ ἐπαναλήψεως τοῦ ἄρθρου τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο δηλοῖ μέρος τῆς ἐννοίας τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ, τὸ δὲ μέρος τοῦτο ἀντιτίθεται ἑτέρῳ μέρει τοῦ αὐτοῦ κατὰ γενικὴν οὐσιαστικοῦ· ἡ ἔμφασις τότε κεῖται ἐπὶ τοῦ **ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ : ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἤ: τῶν Ἀθηναίων ὁ δῆμος** (=ὁ κοινὸς λαὸς τῶν Ἀθ. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς εὐγενεῖς· ἐκ τῶν Ἀθηναίων [δηλ. τοῦ τε κοινοῦ λαοῦ καὶ τῶν εὐγενῶν] ὁ δῆμος καὶ οὐχὶ οἱ εὐγενεῖς). Ἐν τῇ τοιαύτῃ αὐτῆς θέσει ἡ **γενικὴ** δὲν εἶνε ἐπιθετική, ἀλλὰ **διαιρετικὴ ἢ κτητική**· ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐνταῦθα δὲν θεωρεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλον δῆμον, ἀλλ' ὡς **μέρος** τοῦ συνόλου τῶν Ἀθ. ἐν ἀντιθέσει **πρὸς ἄλλο μέρος** τοῦ αὐτοῦ συνόλου,ἤτοι πρὸς τοὺς ἀριστοκρατικούς, ἰδ.Δ.Σ.σελ.312.3. Δύναται προσέτι τὸ μὲν οὐσιαστικὸν νὰ προτάσσηται ἀνάρθρως, ἡ δὲ ἐπιθετικὴ γενικὴ νὰ ἕπηται ἐνάρθρως: Ἡροδ.5,50 ἀπὸ **θαλάσσης** τῆς Ἰώνων=ἀπὸ τῆς Ἰωνικῆς θαλάσσης. Θουκ.4,1 κατὰ **ἔχθος** τὸ Ῥηγίνων.

Σημ. 1. Καὶ ὅμως ἀπαντῶσι χωρία, συνήθως παρὰ Θουκυδ., ἐν οἷς καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιθετικῆς γενικῆς δὲν ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἄρθρον τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ τῆς διαιρετικῆς ἢ κτητικῆς γενικῆς : Ξ.Κυρ.8, 1,8 ἐπὶ τὰς θύρας Κύρου (=τὰς θύρας τὰς Κύρου), ἀλλ' ἐν Ἀν.2,5,31 ἐπὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους. Ἐνίοτε δὲ καὶ προηγεῖται τοῦ οὐσιαστικοῦ ἡ ἐπιθετικ. γενική, ὅταν αὕτη πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ : Θουκ.8,85 περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως (=περὶ τῆς τοῦ μ. ἀποδόσεως).ἰδ.Δ.Σ.σελ.313,Σημ.1.

Σημ. 2. Ὅταν ἀντὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμ. κεῖται ἡ γενικὴ τῶν οὐσιαστικῶν ἀντωνυμιῶν, τὸ δὲ μετ' αὐτῆς συνημμένον οὐσιαστικὸν εἶνε ἔναρθρον, αἱ μὲν αὐτοπαθεῖς ἀντων. (ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ κτλ.) λαμβάνουσι τὴν ἐπιθετικὴν τοῦ Α θέσιν (§121,3): τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα ἢ τὸν πατέρα τὸν ἐμαυτοῦ ἢ πατέρα τὸν ἐμαυτοῦ (§ 109, 5, γ'), αἱ δὲ ἁπλαῖ προσωπικαὶ ἀντων. (μοῦ, σοῦ, κτλ.) λαμβάνουσι τὴν θέσιν τῆς κτητικῆς γενικῆς : ὁ πατήρ μου (σοῦ, αὐτοῦ κτλ.) ἢ μοῦ (σοῦ, αὐτοῦ κτλ) ὁ πατὴρ : Ὅταν δὲ τὸ οὐσιαστικὸν ἔχῃ παρ' ἑαυτὸ καὶ ἄλλον ἐπιθετικὸν προσδιορισμόν, αἱ ἀντωνυμίαι αὗται δύνανται νὰ τεθῶσιν ἐν τῷ μέσῳ: Ἀρφ. Βατρ.485 εἰς τὴν κάτω μου κοιλίαν. (§121,3). Τὴν ἐπιθετικὴν τοῦ Α θέσιν ἔχουσι καὶ αἱ γενικαὶ τῶν δεικτικῶν καὶ ἀλληλοπαθῶν ἀντωνυμιῶν : ὁ τούτου (ἐκείνου) πατὴρ ἢ: ὁ πατὴρ ὁ τούτου (ἐκείνου): Οὐχ ἧττον ἀπαντῶσιν ἐνίοτε αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἀνάρθρως μετὰ ἔναρθρον οὐσιαστικόν : Ἰσαῖ.10,3 τοῦ πατρὸς τούτων.

Σημ. 3. Ἐλάχισται δὲ καθόλου εἶνε αἱ ἐξαιρέσεις τοῦ ῥηθέντος κανόνος ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἄρθρου ἐπὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπ. καὶ αὐτοπαθ. ἀντωνυμιῶν: Σοφ.Οἰδ.τ.1458 ἡ μὲν ἡμῶν μοῖρ'.Ἀρφ.Λυσ.416 τῆς μου γυναικός. Θουκ.3,22 τῆς αὐτῶν φυλακῆς.

Σημ. 4. Ὁ Ὅμηρος δὲν προστίθησι ἄρθρον τῷ οὐσιαστικῷ τῷ συνημμένῳ οὐσιαστικ. ἀντωνυμίᾳ : ι,498 ἡμέων κεφαλάς. ν,231 σεῦ γούνατα.

Σημ. 5. Σαφέστατα καταφαίνεται ἡ διαφορὰ τῆς θέσεως τοῦ ἄρθρου ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων ἄκρος, μέσος καὶ ἔσχατος. Ὅταν δηλ. τὸ ἄρθρον τίθηται ὡς ἐν § 121,3 Α ἐλέχθη, τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶνε ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἀποτελοῦντα μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν αὐτῶν ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλο οὐσιαστικὸν τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἤτοι γίνεται διάκρισις οὐσιαστικοῦ ἀπὸ ἄλλου ὁμοειδοῦς οὐσιαστικοῦ* Θουκ.4,35. ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου (ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλα ἐρύματα). Ὅταν τοὐναντίον τὸ ἄρθρον τεθῇ ὡς ἐν § 121,3Β ἐλέχθη, τὰ εἰρημένα ἐπίθετα εἶνε κατηγορούμενα, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν ἀντιτίθεται ἑαυτῷ, ἐπειδὴ διὰ τοῦ ἄρθρου δηλοῦται ἀκριβέστερός τις προσδιορισμὸς (μέρος δηλ.) αὐτοῦ :** Ξ.Κυρ.2,2,3 κατὰ μέσον τὸν κύκλον.

---

* Ἡ μέση πόλις ἢ: ἡ πόλις ἡ μέση (=ἡ μέση πόλις ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας πόλεις, ἡ μέση τῶν πόλεων, ἤτοι ἡ πόλις, ἥτις εἶνε ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων πόλεων, πέριξ αὐτῆς οὐσῶν)· ὁμοίως : ἡ ἐσχάτη νῆσος= ἡ ἐσχάτη τῶν νήσων ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας νήσους

** Ἐπὶ τῷ ὄρει ἄκρῳ ἢ ἐπ' ἄκρῳ τῷ ὄρει (=εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὄρους, ἐκ τῶν μερῶν τοῦ ὄρους τὸ ἄκρον)· ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἢ: σπανίως, ἐν τῇ πόλει μέσῃ (=ἐν τῷ μέρει τῆς πόλεως, ὅπερ εἶνε μέσον, ἐν τῷ μέσῳ, τῷ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 6. Οὕτω τὸ ἐπίθετον μόνος τίθεται ὡς ἐν § 121,3Α ἐλέχθη, ὅταν δηλοῖ ἐπιθετ. προσδιορισμὸν τοῦ οὐσιαστ. : ὁ μόνος παῖς (=ἐκ τῶν παίδων ὁ μόνος)· τίθεται δὲ ὡς ἐν § 121,3Β ἐλέχθη, ὅταν προσδιορίζῃ ἀκριβέστερον τὸ κατηγόρημα : ὁ παῖς παίζει μόνος, ἢ : μόνος ὁ παῖς παίζει : ἰδ. § 16, Σημ. 7. Ὁμοίως τίθεται καὶ τὸ ἥμισυς. Περὶ πάντων τούτων ἰδ.Δ.Σ. σελ.344, Σημ.6. Περὶ τοῦ ὅλος καὶ πᾶς ἰδ. § 123,6.

Σημ. 7. Πολλάκις εἰς οὐσιαστικόν τι ἀποδίδονται δύο ἢ καὶ πλείονες ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ ὡς ἐπάλληλοι (ἰδ.§ 55,4). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει παρατηροῦνται αἱ ἑξῆς θέσεις : α') Ξ.Ἑλ.7,4,38 εἰς τὰς ἄλλας Ἀρκαδικὰς πόλεις. β') Ἡροδ.7,196 ὁ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατός. γ') Πλ.Κρατ.398,Β ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἡμετέρᾳ φωνῇ. δ') Θουκ.1,108 τὰ τείχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἀπετέλεσαν. ε') Ξ.Ἑλλ.4, 3,15 τὰς ὑπὸ τῇ Θρᾴκῃ οἰκούσας πόλεις Ἑλληνίδας. ς') Θουκ.8,13 καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμήσασαι. ζ') Ἀνδοκ.3,7 τὸ τεῖχος τὸ μακρὸν τὸ νότιον. ἰδ.Δ.Σ. σελ.315, Σημ.7.

Σημ. 8. Ἐὰν ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἔχῃ ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, παρατηροῦνται αἱ ἑξῆς θέσεις :

α') ὁ πρὸς τὸν πόλεμον αἱρεθεὶς στρατηγός,
β') ὁ στρατηγὸς ὁ πρὸς τὸν πόλεμον αἱρεθείς,
γ') ὁ αἱρεθεὶς πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγός,
δ') ὁ αἱρεθεὶς στρατηγὸς πρὸς τὸν πόλεμον.
ε') ὁ πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγὸς αἱρεθείς. ἰδ.Δ.Σ. σελ.315, Σημ.8.

Σημ. 9. Ὁ ἐν Σημ. 8,ε' τρόπος ἀπαντᾷ ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων : Σοφ.Οἰδ.Κ.1514 αἱ πολλὰ βρονταὶ διατελεῖς (ἀντί : αἱ πολλὰ διατ. βρ. ἢ : αἱ βρ. αἱ πολλὰ διατελεῖς). Ἀρφ.Πλ.294 τὴν πᾶσιν εἰρήνην φίλην.

Σημ. 10. Τὸ εἰς οὐσιαστικωθεῖσαν μετοχὴν ἀνῆκον κατηγορούμενον τίθεται ἢ μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τῆς μετοχῆς ἢ μετὰ τὴν μετοχήν : Πλ.Πολ.341,Γ λέγε τὸν τῷ ὄντι ἰατρὸν ὄντα. Ἰσαῖ.6,16 παρὰ τῶν ὄντων θεραπόντων,

Σημ. 11. Ὅταν δὲ ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἔχῃ δύο ἢ πλείονας προσδιορισμούς, οὗτοι ἢ τίθενται μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἢ χωρίζονται οὕτως, ὥστε ὁ μὲν νὰ προτάσσηται τῆς μετοχῆς, ὁ δὲ νὰ ἕπηται αὐτῇ : ἰδ,Δ.Σ. σελ.316, Σημ.11.

Σημ. 12. Πολλάκις ἡ μετοχή, ἡ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικοῦ κατηγορηματικῶς, δύναται νὰ ἑρμηνεύηται δι' ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ : Θουκ. 3,1 ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι (ἅμα τῇ ἀκμῇ τοῦ σίτου) 20. οἱ Πλαταιῆς.. τῷ σίτῳ ἐκλιπόντι ἐπιέζοντο (=τῇ ἐπιλείψει τοῦ σίτου). 1,100 οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον κτιζόμενον (=ἡ κτίσις τοῦ χωρίου= ἡ κτίσις πόλε-

κέντρῳ τῆς πόλεως). Ὁμοίως : ἐν ἐσχάτῃ τῇ νήσῳ ἢ : ἐν τῇ νήσῳ ἐσχάτῃ (=ἐν τῷ ἐσχάτῳ τῆς νήσου μέρει).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ως ἐν τῷ χωρίῳ). Ὁμοίως: ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος (=ἐπὶ τῆς Πυθοδώρου ἀρχῆς). ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι (=ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου). Τοιοῦτον καὶ τὸ περιιόντι τῷ ἐνιαυτῷ (=τῇ περιόδῳ τοῦ ἐνιαυτοῦ).

§ 123. **Τὸ ἄρθρον ἐπὶ τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἀριθμητ. ὀνομάτ. μετὰ οὐσιαστικοῦ ἢ ἄνευ οὐσιαστικοῦ.**

1. Τὸ ἄρθρον προστίθεται ἐνίοτε ταῖς κατ' αἰτιατικὴν προσωπικαῖς καὶ αὐτοπαθέσιν ἀντωνυμίαις, ὅταν δηλῶσι μετ' ἐμφάσεως τὸ πρόσωπον, ἢ ἀναφέρωνται εἰς προρρηθὲν τοιοῦτον: Πλ.Φαίδρ.258,Α καὶ ὅς εἶπε, τὸν ἑαυτὸν δὴ λέγων μάλα σεμνῶς καὶ ἐγκωμιάζων (τὸ ἄτομόν του). Φίλ.20,Β δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν οὐδὲν δὴ τὸν ἐμέ (=τὸ ἄτομόν μου). Πλ. Λυσ.203,Β. Ποῖ, ἔφην ἐγώ, λέγεις καὶ παρὰ τίνας τοὺς ὑμᾶς. (=καὶ τίνες εἰσὶν οὗτοι, οὓς λέγεις ὑμᾶς;).

2. Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμ. τίς, τί, ποῖος λαμβάνουσι τὸ ἄρθρον, ὅταν ἡ ἐρώτησις γίνηται περὶ μνημονευθέντος προσώπου ἢ πράγματος. ἢ περὶ ποιότητος· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ ἐν διαλόγῳ: Σοφ.Οἰδ.Κ.893Οἰδίπ.πέπονθα δεινά.Τεῦκρ.τὰ ποῖα ταῦτα; Ἀρφ. Πλ.696.Τρυγ. εὐδαιμονεῖ· πάσχει δὲ θαυμαστόν. Ἑρμ. τὸ τί; Ξ. Οἰκ.10,1. Ἐνίοτε καὶ ὅταν ἡ ἐρώτησις ἀναφέρηται εἰς τὰ ἑπόμενα: Πλ.Εὐθύφρ.12,Ε.Δημ.18,64.

Σημ. 1. Τοῦ τρόπου τούτου διάφορος εἶνε ἐκεῖνος, καθ' ὃν μετ' ἄναρθρον ἐρωτηματικὴν λέξιν ἕπεται ἔναρθρον οὐσιαστικὸν ἢ δεικτ. ἀντωνυμ.: ὅταν, ἐγὼ λέγω π.χ. ἐρῶ σοι μῦθον, ὁ δὲ ἀκούσας μὴ περιμένων τὴν διήγησίν μου ἐρωτᾷ: τὸν ποῖον, τὸ μὲν ἄρθρον ἀποδίδοται ἁπλῶς εἰς τὸν προηγούμενον μῦθον, ὁ δὲ ἐρωτῶν θέλει πλέον νὰ μάθῃ τὴν διὰ τῆς ἁπλῆς λέξεως μῦθον δηλωθεῖσαν διήγησιν· ὅταν δὲ ἐρωτῶ: ποῖον τὸν μῦθον εἶπες; δηλοῦται, ὅτι ὁ μὲν ἔχει εἰπῇ τι, ἐγὼ δὲ ἐρωτῶν οὕτω θέλω νὰ μάθω ἀκριβέστερον τὴν διήγησιν αὐτοῦ.

Σημ. 2 Ἡ ἀόριστος δ' ὅμως ἀντωνυμ. τὶς οὐδέποτε λαμβάνει τὸ ἄρθρον· ἐν οἷς δὲ χωρίοις συμβαίνει τοῦτο, οἷον παρὰ Σοφ.Οἰδ.Κ.289 «ὅταν ὁ κύριος παρῇ τις», τ. 107 «τοὺς αὐτοέντας τινάς», ἡ μὲν ἀντωνυμία λαμβάνεται οὐσιαστικῶς(=εἷς τις ἄνθρωπος), τὸ δὲ ἔναρθρον οὐσιαστικὸν ὡς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός.

3. Οὐσιαστικὸν συναπτόμενον μετ' ἀντωνυμίας κτητικῆς ἢ γενικῆς προσωπικῆς ἢ καὶ αὐτοπαθοῦς, τίθεται ἀνάρθρως μέν, ἂν πρέπῃ νὰ ἐκληφθῇ ἀόριστον, ἐνάρθρως δέ, ὅταν ὡρισμένον, γνωστὸν (καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Ὁμήρῳ, εἰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνάρθρως): Ἐπὶ δὲ τῶν λέξεων πόλις, πατρὶς καὶ τῶν ὁμοίων,
καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων τῆς συγγενείας : ὡς πατήρ,
μήτηρ κτλ. (§ 120,δ') δύναται να παραλειφθῇ τὸ ἄρθρον καὶ ὅ-
ταν δηλῶσιν ὡρισμένον τι: Ἐπὶ ἀντιθέσεως δ' ὅμως καὶ ἐμφάσεως
τὸ ἄρθρον πρέπει νὰ τεθῇ. Δύναται προσέτι τὸ οὐσιαστικὸν νὰ
προταχθῇ μὲν ἀνάρθρως (ἀορίστως), νὰ προσδιορίζηται δὲ ἔπειτα
ἀκριβέστερον δι'ἑπομένης ἐνάρθρου κτητικῆς ἀντωνυμίας (κατὰ τὸ
ἀνὴρ ὁ ἀγαθὸς §121,3Α.): Πλ.Σοφ.225,Δ κατὰ γνώμην τὴν
ἐμήν. ἰδ.Δ.Δ.σελ.317,3.

4. Τὸ οὐσιαστικὸν τὸ συναπτόμενον μετὰ τῶν δεικτ. ἀντωνυ-
μιῶν οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος καὶ αὐτὸς λαμβάνει τὸ ἄρθρον καὶ
κατέχει τὴν ἐν 3Β θέσιν, αἱ δὲ ἀντωνυμίαι εἶνε κατηγορούμενα,
κατὰ τὰ ἐν 121,3Β ῥηθέντα, διότι αὗται δὲν τίθενται ὡς ἐπιθε-
τικοὶ προσδιορισμοί, ἀλλ' ἢ ὡς οὐσιαστικὰ (οὗτος, δηλ. ὁ ἄνθρω-
πος) ἢ τοπικῶς ἐν ἐννοίᾳ κατηγορηματικῇ (ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἶνε
οὗτος [ἐνταῦθα], ἐκεῖνος [ἐκεῖ]) :

οὗτος ὁ ἀνὴρ ἢ ὁ ἀνὴρ οὗτος (οὐχὶ ὁ οὗτος ἀνὴρ)

ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ ἢ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος (οὐχὶ ὁ ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ)

ἥδε ἡ γνώμη ἢ ἡ γνώμη ἥδε (οὐχὶ ἡ ἥδε γνώμη)

αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἢ ὁ βασιλεὺς αὐτός : ἀλλὰ ὁ αὐτὸς βασιλεύς,

σπανίως (ὁ) βασιλεὺς ὁ αὐτός.

ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ ἢ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος (οὐχὶ ὁ ἐκεῖνος ἀνήρ).

Σημ. 3 Πολλάκις ἡ ἀντωνυμ. χωρίζεται ἀπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ ἀ-
ναφέρεται, διὰ μιᾶς ἢ πλειόνων λέξεων: Πλ.Συμπ.213,Γ ὁ τούτου ἔρως
τοῦ ἀνθρώπου. Μενέξ.237,Ε ἥδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς προγόνους.

Σημ. 4 Ὅταν τὸ ἔναρθρον οὐσιαστικὸν συντάσσηται μετ' ἐπιθετ. προσ-
διορισμοῦ, ἡ δεικτ. ἀντωνυμ. δύναται νὰ τεθῇ ἐν τῷ μέσῳ: Θουκ.8,80 καὶ
αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὗται νῆες ἀντί : αὗται αἱ τῶν Πελ. νῆες.

Σημ. 5. Παραλείπεται τὸ ἄρθρον ἐν τοῖς οὐσιαστικοῖς :
α') ὅταν ἡ ἀντωνυμία κεῖται ὡς ὑποκείμενον, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν ὡς κατη-
γορούμενον (§118,Σημ.1): Θουκ.1,1 κίνησις αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἕλ-
λησιν ἐγένετο (= τοῦτο ὑπῆρξε κίν. μεγ.).. Ὅταν τὸ κατηγορηματικὸν
οὐσιαστικὸν ἔχῃ ἐπιθετ προσδιορισμόν, ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμ. κεῖται ἐν τῷ
μεταξὺ· ἰδ. Σημ. 4: Θουκ.1,98 πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ
καθεστηκὸς (= αὕτη ἦν ἡ πρ. ξυμ.πόλ., ἥτις κτλ). Ὅταν δὲ τὸ κατη-
γορηματικὸν οὐσιαστικὸν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὥς τι ὡρισμένον καὶ προρρη-
θέν, τότε τὸ ἄρθρον κεῖται ἐν τῷ μεταξύ: Ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν συνάπτηται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετ' ἐπιθετικῆς προτάσεως, τὸ ἄρθρον δύναται νὰ λείπῃ ἅτε ἀναπληρούμενον δι' αὐτῆς. Παραλείπεται προσέτι τὸ ἄρθρον καὶ ὅταν ἡ μὲν δεικτ. ἀντωνυμ. δηλοῖ ἁπλῶς τοπικὴν ἀναφορὰν (=ἐνταῦθα, ἐκεῖ), ὁ δὲ λέγων δεικνύει τι οἱονεὶ διὰ τῶν δακτύλων : (Δύναται δ' ὅμως καὶ τὸ ἔναρθρον οὐσιαστικὸν νὰ εἶνε ὑποκείμ., ἡ δὲ δεικτ. ἀντωνυμ. κατηγορούμενον: ἰδ. Δ Σ.Σελ. 319, Σημ.5, α'.

β') ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν εἶνε ὄνομα κύριον : οὗτος, ὅδε, ἐκεῖνος, αὐτός Σωκράτης. Ξ.'Απ.4,2,3 Εὐθύδημος οὑτοσί. 'Αν.2,1,5 αὐτὸς Μένων.

γ') ἐπὶ τοῦ οὗτος ἀνὴρ, ὅταν κεῖται μετὰ πάθους, ἰδίᾳ ἐπὶ καταφρονήσεως, ἀντὶ τῆς ἀντωνυμ. σύ: Συχνάκις ἀπαντᾷ οὕτω παρὰ τοῖς Τραγικοῖς: ἀνὴρ ὅδε ἢ: ὅδε ὁ ἀνὴρ ἀντὶ: ἐγώ: Σοφ.Φ.1036. Αἴ.78.Εὐρ."Αλκ.331. 'Ομοίως καὶ παρ' 'Ηροδότῳ 1,108. 'Αντιφ.6,9. καὶ παρ' αὐτῷ τῷ 'Ομήρῳ τὸ οὗτος ἀνήρ: β,40 ὦ γέρον, οὐχ ἑκὰς οὗτος ἀνὴρ (=ἐγὼ) (τάχα εἴσεαι αὐτός, ὃς λαὸν ἤγειρα.

δ') οἱ ποιηταὶ παραλείπουσι πλειστάκις τὸ ἄρθρον καὶ ἔνθα οἱ πεζογράφοι πρέπει νὰ θέσωσιν αὐτό (Παρ' 'Ομήρ. καὶ τὸ αὐτὸς = ὁ ἴδιος σπανίως τίθεται ἐνάρθρως: Μ,225), ἀλλὰ σπανίως οἱ Κωμικοί· ἐκ δὲ τῶν πεζογράφων ὁ 'Ηρόδοτος πολλάκις παραλείπει τὸ ἄρθρον καὶ ἰδίᾳ ὅταν ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία μέλλῃ νὰ ἐπεξηγηθῇ διὰ τῶν ἑπομένων : 1,9 λέγω λόγον τόνδε· 2, 111 διὰ τοιόνδε πρῆγμα.

5. Τὸ μετὰ τῶν δεικτικῶν ἀντων. τοιοῦτος, τοιόσδε, τοσοῦτος, τοσόσδε, τηλικοῦτος συναπτόμενον οὐσιαστικὸν τίθεται ἀνάρθρως μέν, ὅταν εἶνε ἀόριστον(=εἷς τις τούτων, οἵτινες εἶνε τοιοῦτοι, τοιοίδε κτλ.), ἐνάρθρως δὲ καὶ δὴ ἐν τῇ θέσει τοῦ Α (§121,3), ὅταν δηλῶται ὡς ὡρισμένον, ἐπειδὴ ἡ διὰ τῶν εἰρημένων ἀντωνυμιῶν δηλουμένη ποιότης ἢ ποσότης πρέπει νὰ δηλωθῇ ὥς τι προμνημονευθέν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὥς τι, ὅπερ ἤδη τὸ πρῶτον πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ, ἤτοι ὡς ἑπόμενόν τι, ἢ ὥς τι, ὅπερ ἁρμόζει εἰς ἅπαν τὸ γένος τῶν προρρηθέντων οὐσιαστικῶν: "Οταν δὲ αἱ εἰρημέναι ἀντωνυμίαι χρησιμεύωσιν ὡς κατηγορούμενον, τίθενται ἀνάρθρως : Πολλάκις παραλείπεται τὸ ἄρθρον καὶ ἔνθα ἠδύνατο νὰ τεθῇ : Θουκ.2,18 ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν 'Αρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. 'Εν τῇ φράσει: τοιαῦτα εἶπον παραλείπεται πάντοτε τὸ ἄρθρον.

6. "Οταν οὐσιαστικὸν συνάπτηται μετὰ τοῦ πᾶς, πάντες, ὅλος, διακριτέον τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α') ἐὰν ἡ ἔννοια τοῦ οὐσιαστικοῦ λαμβάνηται ὡς γενική, τὸ ἄρθρον παραλείπεται ἐν ἀμφοτέροις· τότε τὸ μὲν οὐσιαστικὸν εἶνε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατηγορούμενον, τὸ δὲ πᾶς=1) ἕκαστος: Πᾶς ἄνθρωπος (σπαν. ἄνθρωπος πᾶς)=πᾶς, ὅστις εἶνε ἄνθρωπος=ἕκαστος ἄνθρωπος, οἷον: Ξ.Ἀν.2,5,9 σὺν σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὔπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός. Ὁμοίως: ὅλη πόλις καὶ πόλις ὅλη (=ὁλόκληρος πόλις καὶ πόλ.ὁλ.). 2) ὅλως, καθαρῶς: Πλ.Πολ. 575, Α ὁ ἔρως ἐν πάσῃ ἀναρχίᾳ καὶ ἀνομίᾳ ζῶν (=ἐν παντελεῖ ἀ.). Δημ.18,279 πᾶσαν ἔχει κακίαν (=πᾶν εἶδος κακίας).

β') ὅταν τὸ μετὰ τοῦ πᾶς, πάντες, ὅλος συναπτόμενον οὐσιαστικὸν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὡς ὅλον τι ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἓν ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτοῦ, τότε τὸ πᾶς τίθεται ἐνάρθρως πρὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ εἶνε ἐπιθετικὸς αὐτοῦ προσδιορισμός: Θουκ. 1,132 καὶ φανερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιᾶται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ οὔτε ἡ πᾶσα πόλις (=ἡ πόλις ἐν συνόλῳ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Παυσανίου καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας τῆς Σπάρτης). Ὁμοίως: ἡ ὅλη πόλις. Πλ.Πρωτ.329,Ε ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Διὸ τὸ ὁ πᾶς, οἱ πάντες μετ' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κείμενα σημαίνουσιν ἐν συνόλῳ: Θουκ.1,60 πέμπουσιν χιλίους τοὺς πάντας ὁπλίτας (=τὸ ὅλον).

γ') ὅταν τὸ πᾶς, πάντες καὶ ὅλος συνάπτηται μετ' ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ, εἶνε κατηγορούμενον καὶ δηλοῖ ὁλόκληρος, ἄνευ παραλείψεως, ἄνευ ἐξαιρέσεώς τινος τῶν ἀποτελούντων τὴν ἔννοιαν τοῦ οὐσιαστικοῦ μερῶν: Θουκ.1,74 ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι.

7. Ἐὰν τὸ οὐσιαστικὸν συνάπτηται μετὰ τοῦ ἕκαστος, τίθεται ἀνάρθρως μὲν ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ πᾶς ἐν τῇ σημασίᾳ ἕκαστος (καθεὶς), ὅταν ἡ ἔννοια αὐτοῦ εἶνε γενική, ἐνάρθρως δέ, ὅταν ἡ ἔμφασις πίπτῃ ἐπ' αὐτὸ καὶ ἐξαίρηται ἡ ἔννοια τῆς διανομῆς· τότε δὲ τὸ ἕκαστος κεῖται κατηγορηματικῶς: Ξ.Ἀπ.4,2,12 οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοιαῦτα δρᾶν τε καὶ ἀκούειν (=πᾶσαν ἡμέραν γενικῶς). Δημ. 18,68 κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην (=κατὰ μίαν ἑκάστην ἡμ.). Ξ.Ἀν.7,4,14 ἡγεμὼν ἦν ὁ δεσπότης ἑκάστης τῆς οἰκίας (=μιᾶς ἑκάστης οἰκίας).

8. Τὸ μετὰ τοῦ ἑκάτερος συναπτόμενον ἄμφω καὶ ἀμφότερος οὐσιαστικὸν λαμβάνει πάντοτε τὸ ἄρθρον κατ' ἀκολουθίαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αἱ εἰρημέναι ἀντωνυμίαι κεῖνται κατηγορηματικῶς: Θουκ.4,14 καθ'ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν. 5,23 ἄμφω τὼ πόλεε· 3,6 ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσι. Ὁ Πλάτων λέγει οὐ μόνον «αὐτὸ τὸ ἑκάτερον καὶ τὸ ἀμφότερον (Ἱππ.Ι.303,Α), τὸ ξυναμφότερον (Συμπ.209,Β) κτλ., ἀλλὰ μεταχειρίζεται καὶ τὸ ἀμφότερος, ξυναμφότερος ἐνίοτε ὡς ἐπιθετικ. προσδιορισμούς, ἰδ.§114,7.

9. Ἄλλος διάφορος, ἄλλος ἰδ.§114,4 καὶ Σημ. 7,8.

10. Ἕτερος καὶ ὁ ἕτερος ἰδ.§114,3 καὶ Σημ.8.

11. Ἐπὶ τοῦ πολύς διακριτέον τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α') τίθεται ἀνάρθρως μετ' ἀνάρθρου οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο δηλοῖ τι ἀόριστον: Πλ.Φαίδρ.248,Β πολὺν ἔχουσαι πόνον ἀτελεῖς τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρχονται.

β') τίθεται ἐνάρθρως ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμὸς ἀνάρθρ. οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο δηλοῖ τι ὡρισμένον ἢ προμνημονευθὲν ἢ γνωστόν; Σοφ.Ἠλ.564 τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχ' ἐν Αὐλίδι. Τὸ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι δηλοῖ ἢ τοὺς εἰρημένους πολλοὺς ἀνθρώπους, ἢ ἄθροισμα πολλῶν ὁμοίων ἢ συγγενῶν ἀνθρώπων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ μέρη τοῦ ὅλου: Ξ.Απ.1,2,45 ὅσα οἱ ὀλίγοι τοὺς πολλοὺς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατοῦντες γράφουσι. ὅθεν τὸ οἱ πολλοὶ = 1) οἱ πλείονες, 2) τὸ πλῆθος, οἱ δημοκρατικοί· τὸ δὲ πολλοὶ=οὐκ ὀλίγοι. Τὸ πολὺ=τὸ πλεῖστον, τὸ μέγιστον μέρος.

Σημ. 6 Πᾶν ὅ,τι ἐλέχθη περὶ τοῦ θετικοῦ ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ συγκριτικοῦ καὶ ὑπερθετικοῦ: ἰδ.Δ·Σ.σελ.322,Σημ.6.

γ') τίθεται ἀνάρθρως ὡς κατηγορούμενον ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ (§ 121, 3, Β): Θουκ. 6, 46 πολλὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. Ξ.Κυρ.1,3,6 ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα.

12. Ὀλίγοι=ὀλίγοι ἀορίστως: ὀλίγοι ἄνθρωποι= οὐ πολλοὶ ἄν. Οἱ ὀλίγοι=1) οἱ προμνημονευθέντες ὀλίγοι, ἢ ὡρισμένον τι ὅλον =οἱ ὀλιγώτεροι· 2) οἱ ὀλιγαρχικοί, ὡς ὅλον τι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οἱ πολλοὶ=οἱ δημοκρατικοί: ἰδ.Δ.Σ.σελ.323,12.

13. Ἐπὶ ἀπολύτων ἀριθμητικῶν συνημμένων μετ' οὐσιαστικοῦ παραλείπεται μὲν τὸ ἄρθρον, ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐκφέρηται ἀορίστως: τρεῖς ἄνδρες ἦλθον· τίθεται δὲ τὸ ἄρθρον: 1) ὅταν τὸ ἀριθμητικὸν εἶνε ἐπιθετικ. προσδιορισμός, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν δηλοῖ προμνημονευθέν τι ὅλον ἢ ὡρισμένον μέρος προει-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρημένου ὅλου : Θουκ.1,116 πλεύσαντες ναυσὶν ἑξήκοντα ταῖς ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο· 2) ὅταν τὸ ἀπολύτῳ ἀριθμητικῷ συνημμένον οὐσιαστικὸν προσδιορίζηται ἀκριβέστερον δι' ἐπιθετικῆς προτάσεως: Θουκ.4,3 τὰς τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἳ ἔτυχον βοηθοὶ παροῦσαι· 3) μετὰ τὰς προθέσεις ἀμφί, περί, εἰς, ὑπέρ, ὅταν ὁρίζηται ἀριθμητικόν τι ὅλον μετὰ τῆς ἐννοίας τοῦ ὡς ἔγγιστα : Ξ. Ἀν.4,8,15 ἐγένοντο μὲν λόχοι.. ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν. 4) Ὡσαύτως τίθεται τὸ ἄρθρον ἐπὶ τῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν, τοῦ ὅλου λεγομένου ἢ νοουμένου : Θουκ.1,10 Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται (=τὰ δύο πέμπτα). ἰδ.Δ.Σ.σελ.323,13.

14. Οὐσιαστικὸν συνημμένον μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητ. τίθεται ἐνάρθρως μὲν (καὶ δὴ ἐν τῇ ἐπιθετικῇ τοῦ ἄρθρου θέσει), ἐὰν ἐκφέρῃ ἔννοιαν ὡρισμένην, ἀνάρθρως δέ, ἐὰν δηλοῖ ἔννοιαν ἀόριστον: Θουκ.2,2 τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΗΣ

§ 124. Περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς.

1. Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ εἶνε ῥηματικοὶ τύποι, ἐκφέροντες τὴν ῥηματικὴν ἔννοιαν τὸ μὲν ἀπαρέμφατον ἐν τύπῳ καὶ σημασίᾳ οὐσιαστικοῦ ὡς ἔννοιαν ἀφῃρημένου ὀνόματος, ἡ δὲ μετοχὴ ἐν τύπῳ καὶ σημασίᾳ ἐπιθέτου ὡς ἔννοιαν ἐπιθέτου· διὸ τὸ μὲν ἀπαρέμφατον δύναται νὰ κληθῇ ῥηματικὸν οὐσιαστικόν, ἡ δὲ μετοχὴ ῥηματικὸν ἐπίθετον. Καὶ τοῦ μὲν ἀπαρεμφάτου ἡ οὐσιαστικὴ φύσις φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι συνάπτεται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς καὶ τὸ οὐσιαστικόν, τῆς δὲ μετοχῆς ἡ ἐπιθετικὴ δύναμις γίνεται κατάδηλος ἔκ τε τοῦ τύπου αὐτῆς, συμφωνοῦντος πρὸς τὸν τοῦ ἐπιθέτου, καὶ ἐκ τῆς χρήσεως, καθότι ἀναφέρεται εἰς οὐσιαστικὸν ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός.

2. Ἀλλὰ καὶ οὕτως τό τε ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ δια-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φέρουσι τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ ἐπιθέτου κατὰ τοῦτο, ὅτι φέροντα ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὴν ῥηματικὴν φωνὴν καὶ φύσιν 1) δηλοῦσι τὴν διάφορον ποιότητα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, τὸ διαρκές, ἀκαριαῖον καὶ τετελεσμένον, καὶ τὴν διάθεσιν αὐτῆς, 2) ὅτι φυλάττουσι τὴν σύνταξιν τῶν ῥημάτων αὐτῶν, 3) ὅτι συνάπτονται μετὰ τοῦ ἄν, καὶ 4) τέλος ὅτι ἑκάστου ῥήματος ὑπάρχει οὐχὶ ἓν ἀπαρέμφατον ἀλλὰ πολλά, οὐχὶ μία μετοχὴ ἀλλὰ πολλαί· τὸ δὲ ἀπαρέμφατον ἰδίᾳ δέχεται τὸν ἐπιθετ. προσδιορισμὸν οὐχὶ ὡς τὸ κυρίως οὐσιαστικόν, ἀλλ' ἢ ὑπὸ τὸν τύπον ἐπιρρήματος ἢ κατ' αἰτιατικήν: **καλῶς ἀποθανεῖν** (καλὸς θάνατος). **ἄρχειν βασιλέα** (ἀρχὴ βασιλέως).

Σημ. Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἀνάρθρου καὶ ἐνάρθρ. ἀπαρεμφ. ἀπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἰδ. Δ.Σ.325, 3 καὶ 4.

I. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ.

Προσημείωσις. Τὸ ἀπαρέμφατον λαμβανόμενον καὶ ὡς ὄνομα καὶ ὡς ῥῆμα τίθεται ἐν τῷ λόγῳ ἀνάρθρως καὶ ἐνάρθρως· ἐν ἑκατέρᾳ δὲ περιπτώσει χρησιμεύει μὲν ὡς ὑποκείμενον, κατηγορούμενον, προσδιορισμὸς καὶ ὡς ἀντικείμενον, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀποβάλλει καὶ τὴν ῥηματικὴν αὐτοῦ φύσιν, δύναται νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸ ἴδιον ὑποκείμενον, κατηγορούμενον κτλ.

Α'. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον.

§ 125. α. **Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὄνομα.**

Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον τίθεται ἐν τῷ λόγῳ:

α') ὡς ὑποκείμενον: Αἰσχλ. Ἀγ. 570 ἀεὶ γὰρ ἡβᾷ τοῖς γέρουσιν εὖ μαθεῖν. Θουκ. 1,5 οἷς κόσμος (ἐστὶ) καλῶς τοῦτο δρᾶν. Ξ. Πολ. Λακ. 9,1 ἕπεται τῇ ἀρετῇ σῴζεσθαι κτλ.

β') ὡς κατηγορούμενον μετὰ τοῦ ἐστί, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ὁρισμῶν: Πλ. Πρωτ. 342 τὸ Λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν. Γοργ. 476 τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστιν ἢ ποιεῖν;

γ') ὡς κατ' ἐπεξήγησιν ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προηγουμένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀντωνυμίας: Πλ. Πολ. 566, Β τὸ δὴ τυραννικὸν αἴτημα.., αἰτεῖν τὸν δῆμον ἰδ. § 56, 7.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ΄) ὡς ἀντικείμενον, ἀντιστοιχοῦν πρὸς αἰτιατικὴν συμπληρωματικὴν οὐσιαστικοῦ, ῥημάτων μεταβατικῶν τε καὶ ἀμεταβάτων· τοιαῦτα δὲ ῥήματα ἀπαιτοῦντα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἑαυτῶν ἐννοίας ἀπαρέμφατον εἶνε τὰ ἑξῆς:

1) τὰ **δοξαστικὰ** καὶ **λεκτικὰ** καὶ τὰ τούτοις ὅμοια καὶ ἐναντία*· ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ **οὐ**, σπανιώτερον δὲ τὸ **μή**: Ξ.'Αν.1,3,6 νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ **εἶναι** καὶ πατρίδα. . καὶ συμμάχους. Ξ.'Απ. 3,9,6 Σωκράτης τὸ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν ἐγγυτάτω μανίας **ἐλογίζετο εἶναι**. Κυρ.1,6,4 **ἐλπίζεις τεύξεσθαι** ὧν ἂν δέῃ. Πλ. Θεαίτ.152,Α Πρωταγόρας **ἔλεγε** πάντων χρημάτων μέτρον **εἶναι** ἄνθρωπον. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 326,1).

Σημ 1. Τὸ ἀπαρέμφ. τῶν εἰρημένων ῥημάτων καλεῖται εἰδικὸν καὶ ἀναλύεται ἐν τῇ καθωμιλημένῃ διὰ τοῦ ὅτι καὶ ῥήματος τῆς ὁριστικῆς.

Σημ. 2· Μετὰ τὰ **λεκτικά**, σπανιώτατα δὲ μετὰ τὰ δοξαστικὰ καὶ τὸ **φάναι**, τίθεται τὸ ὅτι ἢ ὡς μετὰ ῥήματος παρεμφατ. ἐγκλίσεως (ἰδ. §189. Σημ.4.). Τὸ **ὁμολογεῖν** σχεδὸν πάντοτε μετ' ἀπαρεμφάτου συντάσσεται: Τινὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων εὕρηνται συντασσόμενα μετοχῇ, ἀλλὰ μετὰ διαφόρου σημασίας, ἰδ. § 138. Περὶ τοῦ μή, μὴ οὐ σὺν ἀπαρεμφάτῳ μετὰ τὸ ἀρνεῖσθαι, ἀπιστεῖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἰδ. § 169,1,3.

Σημ. 3. Μετὰ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα ἐνίοτε παραλείπεται τὸ δεῖν· Πλ. Φίλ.59,Α εἰ περὶ φύσεως ἡγεῖταί τις ζητεῖν. ἰδ. Δ. Σ. σελ.327, Σημ. 3.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου μετὰ τοῦ ἂν ἰδ. § 49,3.

Σημ. 5. Τὸ ἐλπίζω, ἐλπίς ἐστι, προσδοκῶ, ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι καὶ τὸ ὄμνυμι (ἐὰν ὁ ὅρκος ἀναφέρηται εἰς τὸ μέλλον) συντάσσονται συνήθως **μέλλοντι** τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐὰν δὲ τὸ διὰ τοῦ ἀπαρεμφ. ἐκφερόμενον εἶνε **ἀπόδοσις** ὑποθέσεως λεγομένης ἢ νοουμένης, τότε ἀντὶ τοῦ μέλλοντος γίνεται χρῆσις τοῦ ἀορίστου τοῦ ἀπαρεμφ. μετὰ τοῦ ἄν, ὅστις ὅμως ἐπὶ τῶν **ἐλπίδος** σημαντικῶν ῥημάτων(**ἐλπίζειν**, **ἐλπίδα εἶναι**) οὐχὶ σπανίως παραλείπεται (ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται συνήθως τὸ μή): Ξ. Ἑλλ.4,4,5 ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς **πείσεσθαι**. Λυσ. 50,76 ὀμνύουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὰν ἔφηβοι γένωνται, μήτε τὰ ἱερὰ ὅπλα καταισχυνεῖν μήτε τὴν τάξιν **λείψειν**, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν.

---

* Δοκεῖν, νομίζειν, ὑποπτεύειν, ὕποπτον εἶναι, ποιεῖν, ἡγεῖσθαι, οἴεσθαι, ὑπολαμβάνειν, λογίζεσθαι, κινδυνεύειν, φαίνεσθαι, ἐλπίζειν, προσδοκᾶν, κρίνειν, εἰκάζειν κτλ.—λέγειν, φάναι, ὁμολογεῖν, ἀρνεῖσθαι, μνημονεύειν, ὀμνύναι, ἐπαγγέλλεσθαι, ἐγγυᾶσθαι, ὑπισχνεῖσθαι, αἰτιᾶσθαι, ἀπιστεῖν, ἀγγέλλειν, προφασίζεσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ραδώσειν: Με. 155 ἔλπιζε τιμῶν τοὺς γονεῖς πράξειν καλῶς. Ξ.'Απ. 2,1,27 ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην ἀγαθὸν γενέσθαι. Κυρ. 4,5,25 διαλέγου αὐτῷ ὁπόσα ἐλπὶς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἂν ταῦτ' εὖ γένηται. Παρ' Ὁμήρῳ δὲ καὶ ὁ μέλλων τοῦ ἀπαρεμφάτου λαμβάνει ἐνίοτε τὸν κὲν, ὅπως, ὡς εἴδομεν ἐν § 42, Σημ.6, καὶ ὁ μέλ. τῆς ὁριστ. ἐν τῇ ἀποδόσει ὑποθετ. λόγου: εἰ τούτῳ κε λάβοιμεν, ἐελποίμην κεν'Αχαιοὺς αὐτονυχὶ νηῶν ἐπιβησέμεν ὠκειάων Θ,196.

Σημ. 6. Τὸ ἀπειλεῖν συντάσσεται ποτὲ μὲν μέλλοντι ἀπαρεμφ., ποτὲ δὲ τῷ ὅτι καὶ μέλλοντι τῆς ὁριστ. ἢ εὐκτικῆς Ξ.'Απ.3,5,4.'Αν.5,6,34.

2) τὰ βουλητικὰ καὶ ἐφετικὰ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια καὶ ἐναντία (ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ μή):* Γνωμ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Με.397 ὅστις πένης ὢν ζῆν ἐν ἄστει βούλεται, ἀθυμότερον ἑαυτὸν πονεῖν ἐπιθυμεῖ. Λυσ.16,20 νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ.Ξ.'Απ.4,5,11 τὰ ἥδιστα ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν. Θουκ.6,29 οἳ ἔλεγον (=ἐκέλευον) νῦν μὲν πλεῖν καὶ μὴ κατασχεῖν τὴν ἀγωγήν. ἰδ.Δ.Σ.σελ. 328,2).

Σημ. 7. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ μένειν ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ σύνθετα, ἐν οἷς κεῖται ἡ ἔννοια τῆς ἐπιθυμίας: Αἰσχλ.'Αγ.446 χορ. μένει δ' ἀκοῦσαί τί μου μέριμνα νυκτηρεφές. Ξ.'Αν.3,1,14 ποίαν ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω;

Σημ. 8. Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ μετὰ τῶν ῥημάτων ἐκείνων, ἅτινα δέ-

---

* Βούλομαι, (ἐ) θέλω, μέλλω, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, εὔχομαι, ἀξιῶ, σπουδάζω, σπεύδω, ἐπείγομαι, γλίχομαι, ὀρέγομαι, δικαιῶ, ζητῶ, προθυμοῦμαι, πρόθυμός εἰμι, ἐπιχειρῶ, πειρῶμαι, μελετῶ, βουλεύομαι, ἐπιβουλεύω, διανοοῦμαι, προαιροῦμαι, ἐπέχω, ψηφίζομαι, δοκεῖ, δέδοκται, μέλει μοι, παρασκευάζομαι, μηχανῶμαι, τολμῶ, θαρρῶ (=τολμῶ), ὑπομένω, εἴωθα κ.α. αἰτῶ, αἰτοῦμαι, λίσσομαι (ποιητ.), δέομαι, ἱκετεύω, παραινῶ, ἐπαίρω, ἐπιτέλω (ἐπικ.), παροξύνω, προτρέπω, πείθω, ἀναγιγνώσκω (παρ' Ἡροδ. = πείθω), παρασκευάζω (=πείθω, Θουκ.7,35,1), συμβουλεύω, νουθετῶ, κελεύω (ἐπικ.), προστάττω, δια—, παρακελεύομαι, παραγγέλλω, περι—, γράφω (=γραφῇ παραγγέλλω)κτλ.· τὰ λεκτικὰ ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ κελεύω: λέγω, εἶπον, φωνῶ κτλ.· ἐῶ, συγχωρῶ, ἀφίημι, ἐπιτρέπω, δίδωμι (=ἐπιτρέπω), ἀμελῶ κτλ.· δέδοικα, φοβοῦμαι, δέος, φόβος ἐστί, εὐλαβοῦμαι, φεύγω, ἀναβάλλομαι· ὀκνῶ, αἰσχύνομαι κτλ.· ἐλεαίρω (ποιητ. υ,202), οἰκτίρω Σοφ.Αἴ.653, στυγέω Α,186, μισέω Ρ,272, ἀπαγορεύω, ἔχω (= ἀπείργω), κατέχω, κωλύω, εἴργω, ἐμποδὼν εἰμι κτλ., ἡσυχίαν, πράγματα, ἀσχολίαν, ὄχλον παρέχω τινί, ἐξουσίαν δίδωμι καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χονται ἀντικείμενον οὐσιαστικὸν κατὰ γενικὴν, οἷον: ὀρέγομαι, γλίχομαι, ἐπιθυμῶ, πρέπει νὰ ληφθῇ ὡς αἰτιατική. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 329, Σημ. 7.

Σημ. 9. Περὶ τῆς μετὰ μετοχῆς συντάξεως πολλῶν ἐκ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἰδ. § 138.

Σημ. 10. Πολλὰ τῶν ῥημάτων τῆς τάξεως ταύτης συντάσσονται ἐνίοτε μετὰ τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀποτελέσματος, ἢ μετὰ τοῦ ὅπως,ὥστε, ἵνα σὺν παρεμφατικῇ ἐγκλίσει πρὸς δήλωσιν σκοποῦ: ὅπως,ἣν δυνώμεθα,καλῶς νικῶντες, σῳζώμεθα.Δημ.18,155 ἀξιοῦν, ἵνα βοηθήσῃ. Περὶ τοῦ φοβεῖσθαι, δεδιέναι, φυλάττεσθαι ὥστε ἰδ. § 224, ζ'. Τὸ παρασκευάζομαι, διανοοῦμαι, μηχανῶμαι, γλίχομαι, διακελεύομαι, παρα —, δέομαι συντάσσονται τῷ ὅπως σὺν μέλλοντι ὁριστικῆς : Περὶ τοῦ σπεύδειν, σπουδάζειν, ὅπως ἰδ. § 191. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 329, Σημ. 9.

Σημ. 11. Τὸ πείθειν ἐπὶ τῆς σημασίας πειθοῖ παρορμᾶν τινα συντάσσεται συνήθως μεʼἀπαρεμφ. τελ. (ἰδ. ἀριθ.2), ἐπὶ δὲ τῆς σημασίας ἐμποιεῖν τινι πίστιν συντάσσεται συνήθως μετὰ εἰδικῆς προτάσεως διὰ τοῦ ὡς εἰσαγομένης, σπανίως δὲ μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 330, Σημ. 10.

Σημ. 12. Περὶ τοῦ μή, μὴ οὐ σὺν ἀπαρεμφ. μετὰ τὰ ἀποτρεπτικά,
κωλυτικά, ἀπαγορευτικὰ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ῥήματα ἰδ. § 169,1,3.
3) τὰ σημαίνοντα δύναμιν, ἀξίαν, ἱκανότητα πρός τι ῥή-
ματα, τὰ ἔθους σημαντικὰ καὶ τὰ τούτοις ἐναντία (ἐπὶ ἀρ-
νήσεως τίθεται μή)· τὰ σημαίνοντα ποιεῖν ἢ ἀπεργάζεσθαί
τι, τὰ προαιρετικά, κλητικά, διδακτικά·* τὰ ῥήματα εἰμί,
πάρ'—, καὶ πέφυκα, ὅταν σημαίνωσιν εἰμί πρός τι ἱκανός,
ἔχω φύσει τὴν ἐπιτηδειότητα ἢ ἰδιότητα νά.., ἐν οἷς ὑπάρχει
ἡ ἔννοια τοῦ δύνασθαι: Πλ.Συμπ.201,Γ σοὶ οὐκ ἂν δυναίμην
ἀντιλέγειν. Ξ. Ἀν. 2,2,11 ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμ-
βάνειν. Κυρ. 2,1,16 γέρρον εἰθίσμεθα φορεῖν. Ἀν. 5,7,26
ἐπίσταμαι νεῖν. Σοφ.Φ.88 ἔφυν γὰρ οὐδὲν ἐκ τέχνης πράσ-
σειν κακῶς. Ξ.Ἀπολ.13, μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαί-
νοντας εἶναι. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 330,3).

Σημ. 13. Συχνὰ τὸ ἔχω συντάσσεται ἀπαρεμφάτῳ συνήθως λεκτικοῦ ῥήματος ἰδ. Δ.Σ. Σημ. 12.

---

* Δύναμαι, ἔχω (=δύναμαι), ἔστι, πάρ'—, ἔξ—, ἔν—, ἐνδέχεται (= εἶνε δυνατόν) κτλ. ποιῶ, πράττω, διαπράττομαι, ἀπεργάζομαι, κατασκευάζω, καθίστημι, καθίζω, ὀνομάζω, διδάσκω κ. α.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 14. Ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ ἀπαρεμφ. τινὰ τῶν ῥημάτων τῆς τάξεως ταύτης λαμβάνουσιν ἐνίοτε τὸ ὥστε μετ' ἀπαρεμφ. πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀποτελέσματος. ἰδ. Δ.Σ. σελ.331, Σημ. 13.

4) λαμβάνουσιν ὁμοίως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἑαυτῶν ἐννοίας ἀπαρέμφατον, ὅπερ κατέχει θέσιν γραμματικοῦ ὑποκειμένου* ἐν τῇ προτάσει, αἱ φράσεις: γίγνεται (= συμβαίνει), γίγνεταί μοι, συμφέρει, συμφέρεται (=συμβαίνει), συμπίπτει καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις αἱ δηλοῦσαι τὸ προσῆκον, πρέπον** : Ξ. Κυρ.5,2,12 εὔχονται πᾶσι θεοῖς γενέσθαί ποτε ἐπιδείξασθαι, ὡς πιστοί εἰσιν. Θουκ.1,23 παθήματα ξυνηνέχθη γενέσθαι τῇ Ἑλλάδι κτλ. 2,61 ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι. Ξ.Κυρ.7,5, 84 τῷ ἀρετῆς ἐρήμῳ οὐδὲ ἄλλο καλῶς ἔχειν οὐδὲν προσήκει.

Σημ. 15. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ φράσεις : παρὰ μικρόν, παρ' ἐλάχιστον ἔρχομαι. πολλοῦ, μικροῦ, τοσούτου κτλ. δέω μετ' ἀπαρεμφ (§ 129, ε'): ἰδ. Δ.Σ.σελ. 331, Σημ.15.

Σημ. 16. Μετὰ τὸ γίγνεται καὶ τὰ ὅμοια ἐνίοτε ἕπεται τὸ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀποτελέσματος (ἀλλὰ τότε ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς ἡ ἔννοια: συμβαίνει τοιοῦτόν τι ὥστε νὰ..) ἰδ. Δ.Σ.σελ. 332, Σημ. 15.

5) πολλὰ ἐπίθετα σημαίνοντα δύναμιν, ἐπιτηδειότητα καὶ ἀφῃρημένα οὐσιαστικὰ*** μετὰ τοῦ εἶναι κειμένου ἐν τῇ προτάσει ἢ νοουμένου: Ξ. Ἀν.4,1,24 ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Κυρ.1,3,18 δεινότερος διδάσκειν. Ἡρόδ. 1,195 χώρη ἀγαθὴ ἐκφέρειν καρπόν. Ξ. Ἀν.1,3,11 ἐμοὶ δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν. ἰδ. Δ.Σ. σελ.332,5).

Σημ. 17. Πλὴν τῆς ῥηθείσης συντάξεως τοῦ αἴτιος σὺν ἀπαρεμφάτῳ ἀπαντῶσι καὶ αἱ ἑξῆς : α') αἴτιος τοῦ ποιεῖν: Ξ. Ἑλλ.7,2,10. β) αἴτιός

---

* Τινὰ τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἔχουσιν ὡς ὑποκείμενον τὴν ἀφῃρημένην αὐτῶν ἔννοιαν : δεῖ χρημάτων=ἔστι χρεία χρημάτων.—μέλλει μοι τούτου=ἔστι μοι μέλημα τούτου.—παρεσκεύαστο τοῖς Πλαταιεῦσιν=παρασκευὴ ἐγεγένητο τοῖς Πλ. κτλ.

** Χρή, δεῖ, προσήκει, πρέπει, ἀναγκάζειν,δικαιόν ἐστιν, ῥᾴδιον,πιθανόν, ἀναγκαῖόν ἐστιν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ἰδ. § 126, Σημ.2, δ' καὶ ϛ'.

*** Δυνατός, οἷος, οἷός τέ εἰμι, δίκαιός εἰμι (ἔχω τὸ δικαίωμα), δεινός, ἱκανός, ἐπιτήδειος, ἀγαθός, κακός, ἥσσων' αἴτιός εἰμι κτλ.— ῥᾴδιος, χαλεπός, ἡδύς, ἄξιος, ἀμήχανος, εὐπρεπὴς κττ. παρ' Ὁμήρῳ καὶ τὸ τοιόσδε, τοιοῦτος, ποῖος, τηλίκος εἰμι. ὥρα, καιρός, σχολή, ἀσχολία, κίνδυνος, ἀνάγκη ἐστὶ κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σοί εἰμι τοῦ ποιεῖν τι : Ξ.'Απ. 4,4,15. γ) ἐλλείψει τῆς δοτικ : Ξ. 'Απ.1,6,8. δ) αἴτιός εἰμί σε ποιεῖν τι: Λυσ.26,13. ε) αἴτιός εἰμι ποιεῖν τι, ἀντί : αἴτιός σοί εἰμι ποιεῖν τι Θουκ. 1,74.

ε') τίθεται τὸ ἀπαρέμφατον πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ μετὰ τῶν ῥημάτων, τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ διδόναι καὶ ἐκλέγειν, καὶ μετὰ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων (ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ σπανιώτατα· συνηθέστατα ἀπαντᾷ ὁ μέλλλων τῆς μετοχῆς)*: Θουκ.2,27 τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι.Ξ.'Αν. 4,8,25 εἵλοντο Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. Θουκ.6,50 (οἱ 'Αθηναῖοι) δέκα τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαι. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 333, ε').

Σημ. 18. Τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ἐξαρτώμενον ἐκ τῶν ῥημάτων τῶν εἰρημένων τάξεων, ἀναλύεται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ διὰ τοῦ νὰ καὶ ῥήματος τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ λέγεται τελικόν· ἀλλὰ κυρίως τελικὸν ἀπαρέμφατον εἶνε τὸ δηλοῦν σκοπόν, ἤτοι τὸ ἐξαρτώμενον ἐκ τῶν δόσεως καὶ ἐκλογῆς σημαντ. ῥημάτων.

Σημ. 19. Παρὰ ποιηταῖς, ἰδίᾳ τοῖς ἐπικοῖς, σπανίως δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τὸ ἀπαρέμφατον συνάπτεται καὶ μετὰ ῥημάτων ἀμεταβάτων, ἐπέχον τρόπον τινὰ θέσιν αἰτιατικῆς τοῦ κατά τι, τῆς ἀναφορᾶς (ἰδ. § 60,5) καὶ μετ' ἐπιθέτων, σπανίως δὲ μετ' οὐσιαστικῶν, ἰδίᾳ τοῦ θαῦμα: Θέογν. 216 τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.Ξ.π. πορ. 3,1 ἐμπορεύεσθαι ἡδίστη τε καὶ κερδαλεωτάτη πόλις.'Ιδίωμα τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης εἶνε νὰ μεταχειρίζηται ἐν ταῖς ῥηθείσαις φράσεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀντὶ παθητικοῦ ἀπαρεμφάτου ἐνεργητικὸν ἢ μέσον, οἷον: ταῦτα ῥάδιά ἐστι μαθεῖν. θαῦμα ἰδεῖν (ἢ ἰδέσθαι).Τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμ. τοῦ ἀπαρεμφ. ἐν ταῖς τοιαύταις φράσεσιν εὐκόλως ἐννοεῖται, οἷον: καλός ἐστιν ἰδεῖν δηλ. ἡμῖν ἤ τινί· ἐνίοτε εὑρίσκεται ἐνεργητικὸν καὶ παθητ. ἀπαρέμφ. ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ : ἰδ. Δ. Σ. σελ. 333, 18.

Σημ. 20. Οὕτω ἑρμηνευτέον τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ἐν τῇ φράσει ἑκὼν εἶναι (=κατὰ τὸ εἶναι ἑκουσίως, ἤτοι ὅσον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως.) εὕρηται κανονικῶς μὲν μετὰ προηγουμένην ἄρνησιν, σπανίως δὲ πρὸ ἀρνήσεως. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 334, Σημ. 19.

§ 126. 6. **Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ῥῆμα.**

1. 'Επειδὴ τὸ ἀπαρέμφατον δὲν ἀποβάλλει τὴν ῥηματικὴν αὐ-

* Διδόναι, παρέχειν, προσφέρειν, ἐπιτρέπειν, ἐφιστάναι, καταλείπειν, λαμβάνειν, αἰτεῖν, προστατεῖν, αἱρεῖσθαι κ.τ.τ. ἥκειν, βαίνειν κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ φύσιν, δέχεται ὑποκείμενον, ἀντικείμενον, κατηγορούμενον καὶ προσδιορισμούς, ὡς καὶ αἱ παρεμφατικαὶ ἐγκλίσεις.

α) *Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου.*

2. Ὅταν τὸ ὑποκείμ. τοῦ ῥήματος χρησιμεύῃ καὶ ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένου ἀπαρεμφ., λέγεται **ταυτοπροσωπία**, ὅταν δὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφ. εἶνε διάφορον τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται, λέγεται **ἑτεροπροσωπία**: πείθομαι πρόθυμος εἶναι.—νομίζω τὸν ἄνδρα εὐδαιμονεῖν.-παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ ἥκειν.

3. Ἐπὶ ταυτοπροσωπίας δὲν ἐπαναλαμβάνεται τὸ ὑποκείμενον ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου: Ξ.'Αν.4,4,2 Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς. Σοφ.'Αντιγ.558 σὺ μὲν εἵλου ζῆν, ἐγὼ δὲ κατθανεῖν. Πλ.Πρωτ.312,Γ οἶμαί γ', ἔφη, εἰδέναι.

4. Ὅταν ἐπὶ ταυτοπροσωπίας εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξενεχθῇ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφ. μετ' ἐμφάσεως, ὅπερ συμβαίνει ἰδίᾳ ἐπὶ ἀντιθέσεων, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας (ἐγώ, σύ, αὐτός), καὶ δὴ ποτὲ μὲν κατ' αἰτιατικήν, ποτὲ δὲ κατ' ὀνομαστικήν : Πλ. Ἱππ.Ι.282,Ε οἶμαι ἐμὲ πλείω χρήματα εἰργάσθαι ἢ ἄλλους. Δημ. 9,74 εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε. 21,580 νομίζεις ἡμᾶς μὲν ἀνέξεσθαί σου, αὐτὸς δὲ τυπτήσειν ; ἐπὶ ἀντιθέσεως προσώπων ἀντὶ ἑαυτὸν τίθεται καὶ αὐτός (ν): Θουκ.4,28Κλέων οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον (Νικίαν) στρατηγεῖν. Ἀντὶ αὐτοὶ κεῖται σφεῖς : Θουκ.4,114 τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς ἀδικεῖσθαι ἀλλ' ἐκείνους.

Σημ. 1.'Ενίοτε τίθεται τὸ ὑποκείμ. τοῦ ἀπαρεμφ. ἐπὶ ταυτοπροσωπίας χάριν μείζονος σαφηνείας : Ξ. Κυρ.8,2,26.Ἄνευ ἐμφάσεως τίθενται ἐνίοτε αἱ ἐγκλιτικαὶ ἀντωνυμίαι : Πλ.Πολ.400, Β. ἰδ. Δ.Σ. σελ.335, Σημ. 1.

5. Ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τὸ ὑποκείμ.τοῦ ἀπαρεμφ. τίθεται ἐν τῇ προτάσει καὶ δὴ κατ' αἰτιατικήν: Ξ.Κυρ.2,4,5 ἐλπίζω ἐκείνους ἐλθεῖν πρὸς σὲ μᾶλλον ἢ πρὸς ἐμέ. 'Αν.2,2,17 κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν (οἱ Ἕλληνες) καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.

Σημ. 2.'Απαρέμφατον μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικὴν τίθεται ἐπὶ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἑξῆς ῥημάτων: α´) τῶν δοξαστικῶν καὶ λεκτικῶν (ἴδ. § 125,1). β´) ἐπὶ τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ ποιεῖν τι, ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῦ αἴτιον εἶναι. γ´) ἐπὶ τοῦ βούλεσθαι, ἐᾶν, συγχωρεῖν. δ´) ἐπὶ τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ φράσεων χρή, δεῖ, κ.τ.τ. ἐνδέχεται, ἀναγκαῖον, δυνατόν ἐστιν, κ.τ.τ. οὐδεμία μηχανή ἐστιν, καλόν, ἐπιεικές ἐστι κττ. ὥρα, κίνδυνός ἐστιν κττ. ε´) ἐπὶ τῶν σημαινόντων σύμβασιν, ὁμολογίαν, οἷον: συμβαίνω. ς´) ἐπὶ τῶν δηλούντων τὸ κατὰ τύχην συμβαίνειν, οἷον: συμβαίνει (§ 125,4): ἴδ.Δ.Σ.σελ.335, Σημ. 2.'Επὶ τῶν εἰρημένων ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ φράσεων ἡ αἰτιατ. σὺν ἀπαρεμφ. ἐκληπτέα ὡς γραμματικὸν ὑποκείμ. τῆς προτάσεως,λογικῶς δ' ὅμως, ἤτοι ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν, εἶνε ἀντικείμ.· αἱ δὲ ἀπρόσ. φράσεις λαμβάνονται ὡς μεταβ. ῥήματα : δοκεῖ μοι (=νομίζω) ἢ λέγεται (=λέγουσι) Κῦρον σοφώτατον γενέσθαι.

6. Ὅταν λέξις τις οὖσα ἀντικείμενον (κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ αἰτιατ.) τοῦ ῥήματος χρησιμεύῃ καὶ ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφ., τότε δὲν ἐπαναλαμβάνεται αὕτη ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου : Ξ.Οἰκ.2,1 κατέγνωκας ἡμῶν ἱκανῶς πλουτεῖν. Θουκ. 4,92 πιστεύσαντες τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι. Πλ.Εὐθύδ.272,Γ ἐκεῖσε ἄλλους πέπεικα συμμαθητάς μοι φοιτᾶν πρεσβύτας. ἴδ. καὶ ἀριθ. 8.

β´) *Τὸ κατηγορούμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου.*

7. Ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τὸ κατηγορούμενον καὶ οἱ μετοχικοὶ προσδιορισμοὶ ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τίθενται δυνάμει ἕλξεως κατ' ὀνομαστικήν : Ξ.'Αν.1,6,8 ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Θουκ.1,117 ξυνέβησαν Βυζάντιοι ὑπήκοοι εἶναι.—1,91 ἄνευ ἐκείνων ἔφασαν γνόντες τολμῆσαι. Δημ. ἐψηφίσασθε ἐξελθεῖν βοηθήσοντες.

Σημ. 4.'Εὰν τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται ἐκ μετοχῆς, τὸ κατηγορούμενον τίθεται καθ' ἕλξιν συνηθέστατα ὁμοιοπτώτως τῇ μετοχῇ: Πλ.'Απολ.21,Β τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι. Ἰσοκρ.9,75 ῥᾴδιόν ἐστι τεκμαίρεσθαι τοῖς μὴ ῥᾳθυμεῖν αἱρουμένοις, ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις. Οὐχ ἧττον ἕπεται ἐνίοτε τῇ τοιαύτῃ μετοχῇ κατὰ πλαγίαν πτῶσιν κειμένῃ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας ὀνομαστικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου : ἴδ. Δ.Σ. σελ. 336. Σημ. 4.

8. Τὸ οἴομαι, ἡγοῦμαι, φημὶ μετὰ τοῦ δεῖν, χρῆναι, ἀνάγκην εἶναι ἀποτελοῦντα τρόπον τινὰ μίαν ἔννοιαν λαμβάνονται ὡς ἓν ῥῆμα· κατ' ἀκολουθίαν, ὅταν τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν εἶνε καὶ ὑποκείμ. τοῦ ἐκ τοῦ δεῖν (χρῆναι, ἀνάγκην εἶναι) ἐξαρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τωμένου ἀπαρεμφ. δὲν ἐπαναλαμβάνεται μέν, νοεῖται δ' ὅμως κατ' ὀνομαστικήν· διὸ τὸ κατηγορούμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ τίθενται καθ' ἕλξιν κατ' ὀνομαστικήν: Πλ.Πρωτ.316,Γ μόνος οἴει δεῖν διαλέγεσθαι πρὸς μόνους. Δημ.19,35 ἡγούμην.. αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. Ξ. Ἱέρ.2,8 αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν καὶ . . (ἐτέθη αὐτοὶ ἕνεκα τῆς ἀντιθέσεως). Λυσ. εἰ οἴεσθε χρῆναι οὓς ἐκεῖνοι παρέλιπον ἀδικοῦντες ὑμεῖς ἀπολέσαι, οὐδεὶς κτλ. (ἐτέθη ὑμεῖς ἕνεκα τῆς ἀντιθέσεως).

9. Ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τό τε κατηγορούμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τίθενται κατ' αἰτιατικήν, ὅταν ὑποκείμενον τούτου εἶνε λέξις μὴ ὑπάρχουσα ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, οἷον: Ἀθηναίους φημὶ σοφοὺς εἶναι· ἐὰν δ' ὅμως τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος χρησιμεύῃ ὡς ὑποκείμ. τοῦ ἀπαρεμφάτου, τότε τίθενται ἢ ὁμοιοπτώτως τῷ ἀντικειμ. τοῦ ῥήματος δυνάμει ἕλξεως ἢ κατ' αἰτιατικήν: 1) Κατὰ γενικήν: Ξ. Ἑλλ. 1,5,2 Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου.. γενέσθαι. Αὕτη εἶνε ἡ συνήθης σύνταξις, ὅταν ἀπαρέμφατον μὲν εἶνε τὸ εἶναι ἢ γίγνεσθαι, κατηγορούμενον δὲ ἐπίθετον· ἐὰν δὲ κατηγορούμενον εἶνε οὐσιαστικόν, τότε κανονικῶς σχεδὸν καὶ αὐτὸ καὶ οἱ ἀκριβέστεροι προσδιορισμοὶ τίθενται κατ' αἰτιατικήν: Ξ.Κυρ.7,2,23 ὑπὸ τῶν δεομένων μου προστάτην γενέσθαι. Ἀντιφ.2,13 δέομαι δ' ὑμῶν.. ἐλεήσαντας τὴν ἀτυχίαν μου ἰατροὺς γενέσθαι αὐτῆς. 2) Κατὰ δοτικήν: Συμβουλεύω σοι προθύμῳ εἶναι ἢ πρόθυμον εἶναι. Ξ. Ἀν. 7,1,21 νῦν σοι ἔξεστιν ἀνδρὶ γενέσθαι. 1,3,5 ἀνάγκη μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ κτλ. 3) Κατ' αἰτιατικήν: Πλ.Γοργ.470, Γ τὸν καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναί φημι.

Σημ. 5. Ἐνίοτε εὕρηνται ἀμφότεραι αἱ συντάξεις: Πλ.Γοργ.492, Β οἷς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἢ βασιλέων υἱέσιν εἶναι ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχήν τινα.

Σημ. 6. Πολλάκις τίθεται ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφ. κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς κατ' αἰτιατικήν, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει μὲν ὑποκείμενον αὐτοῦ νοεῖται δὲ ὡς τοιοῦτον τὸ τινὰ ἢ ἀνθρώπους: Πλ.Ἀπολ.29,Α τὸ θάνατον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δεδιέναι οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα. Θουκ. 2,65 αἴσχιον ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι.

§ 127. γ') **Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου.**

Τὸ ἀπαρέμφατον εἴτε ὑποκείμενον εἶνε εἴτε κατηγορούμενον κτλ. δέχεται τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ καὶ τὸν ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν ὡς καὶ αἱ παρεμφατικαὶ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος: Ἰσοκρ. 4,87 ἠπείχθησαν μετασχεῖν τῶν κινδύνων. Πλ. Γοργ. 457,Ε φοβοῦμαι διελέγχειν σε. Ξ. Κυρ. 2,2,8 εἶπον, τοῦτο μόνον ὁρᾶν πάντας, τῷ πρόσθεν ἕπεσθαι κτλ.

§ 128. δ') **Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως (ἀνεξαρτήτως).**

Τὸ ἀπαρέμφατον κεῖται ἀπολύτως:

α') παρὰ τοῖς ἐπικοῖς συχνότατα μὲν ἀντὶ τοῦ β' προσώπ. τῆς προστακτικῆς, σπανίως δὲ ἀντὶ τοῦ γ' προσώπου αὐτῆς· ἀντὶ τοῦ β' δ' ὅμως προσ. τῆς προστακτ. τίθεται οὐχὶ σπανίως καὶ παρ' ἄλλοις ποιηταῖς, παρ' Ἡροδότῳ καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἀττικοῖς πεζογράφοις. Τὸ πρὸς ὃ ἀπευθύνεται ὁ λέγων πρόσωπον θεωρεῖται ὡς ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ ἐκληπτέον ὡς ἀντικείμενον νοουμένης μέν, μὴ ἐκφερομένης δὲ προστακτικῆς βουλητικοῦ ῥήματος, οἷον τοῦ ἔθελε: διὸ οἱ ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ καὶ τὰ κατηγορούμενα ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τίθενται κατ' ὀνομαστικὴν ἀναφερόμενα εἰς τὸ ὑποκείμενον, ὅπερ ἢ ἐκφέρεται ἐν τῇ προτάσει ἢ κεῖται ἐν τῇ παρασιωπωμένῃ προστακτικῇ (σύ, ὑμεῖς): Β, 75 ὑμεῖς δ' ἄλλοθεν ἄλλοι ἐρητύειν ἐπέεσσιν. Σοφ. Φ. 57 ὅταν σ' ἐρωτᾷ.., λέγειν, Ἀχιλλέως παῖ. Θουκ. 5,9 σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν καὶ ἐπείγεσθαι ὡς τάχιστα συμμῖξαι. Ἐπίγραμ. ὦ ξεῖν' ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς 'κείνων ῥήμασι πειθόμενοι. Η, 79 τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 339, α').

β') ἐὰν τὸ ἀπαρέμφατον ἀναφέρηται εἰς γ' πρόσωπον, τὸ ὑποκείμενον, τὸ κατηγορούμενον καὶ οἱ ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ τίθεν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται κατ'αἰτιατικήν. Ἐνταῦθα τὸ ἀπαρέμφατον ἢ εἶνε ἀντικείμενον νοουμένου μὲν μὴ ἐκφερομένου δὲ ῥήματος, εὐχὴν δηλοῦντος, οἷον: **εὔχομαι** ἢ **προστακτικῆς** τινος, π. χ. **δός**, ὅπερ ἐνίοτε καὶ προστίθεται (Γ', 351 Ζεῦ.., **δὸς** τίσασθαι). ἢ εἶνε ἀντικείμενον τοῦ **χρή, δεῖ** κττ. Τίθεται δὲ τὸ τοιοῦτον ἀπαρέμφατον ἐπὶ **εὐχῶν, προσευχῶν, παραγγελμάτων, συνθηκῶν**: ρ, 354 Ζεῦ ἄνα, **Τηλέμαχόν** μοι ἐν ἀνδράσιν **ὄλβιον εἶναι**. Αἰσχλ.ἑπτ.235 θεοὶ πολῖται μή **με** δουλείας **τυχεῖν**. Θουκ. 5,18 ξυμμάχους δ' **εἶναι** μηδετέρων, ἣν δὲ κτλ., **ἐξέστω** κτλ. Πλ.νόμ.753,Β καὶ Γ πάντες μὲν κοινωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως... **ποιεῖσθαι** δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἱερῷ κτλ. ἰδ.Δ.Σ. σελ. 339, β').

γ') Τὸ ἀπαρέμφατον τίθεται ἐνίοτε ἐπὶ **ἀναφωνήσεως πλήρους πάθους**, δηλ. χαρᾶς, λύπης, ἀγανακτήσεως, ὡς ἡ αἰτιατικὴ οὐσιαστικοῦ (ἰδ.§ 62), ἐν ᾗ τοσοῦτον διεγείρεται τὸ αἴσθημα, ὥστε ὁ λέγων οὐδόλως προσέχει εἰς τὴν κανονικὴν (γραμματικὴν) συμπλήρωσιν τῆς προτάσεως. Συνήθως δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προτάσσεται τοῦ ἀπαρεμφάτου τὸ ἄρθρον τό (ἰδ. § 133,3). : Αἰσχλ.Εὐμ.801 **ἐμὲ παθεῖν** τάδε, φεῦ, **ἐμὲ** παλαιόφρονα κατὰ γῆν **οἰκεῖν**, ἀτίετον, φεῦ, μύσος (=ἐγὼ νὰ πάθω ταῦτα, ἐγὼ νὰ κατοικῶ κτλ.), ὅπερ ἄνευ πάθους λεγόμενον θὰ ἦτο: **δεινόν ἐστιν ἐμὲ παθεῖν** τάδε κτλ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.340,γ').

δ) ἐπὶ τῶν ἑξῆς φράσεων : **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ δεῖν** (=σχεδὸν) **ἑκὼν εἶναι** (=κατὰ δύναμιν, ὅσον εἶνε δυνατόν).(**ὡς**) **ἔπος εἰπεῖν**(=ἵνα οὕτως εἴπω,σχεδόν).(**ὡς**)**ἁπλῶς εἰπεῖν** (ἵνα ἁπλῶς εἴπω)·(**ὡς**) **συνελόντι εἰπεῖν** ἤ: **ὡς συντόμως εἰπεῖν** (=ἵνα συντόμως εἴπω, συντόμως). **σὺν θεῷ εἰπεῖν**. **συνελόντα εἰπεῖν**. Καὶ ἐνάρθρως: **ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν**. **τὸ ξύμπαν εἰπεῖν**). **σχεδὸν εἰπεῖν**. **ὡς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν**. **ὡς εἰρῆσθαι** ἤ: **ὡς ἐν τύπῳ εἰρῆσθαι** (= νὰ εἶνε εἰρημένον)· (**ὡς**) **ἐμοὶ δοκεῖν** (=ὡς ἐγὼ νομίζω, κατὰ τὴν γνώμην μου). κτλ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.340,δ').

Σημ. Αὗται αἱ συχνότατα ἀπαντῶσαι παρενθετικαὶ προτάσεις, κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον οὖσαι ἀνεξάρτητοι, δηλοῦσι συντόμως ἀκολουθίαν, συνέπειαν κυρίας προτάσεως, ἥτις πρέπει νὰ συμπληρῶται, π.χ. ὡς **συνελόντι**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰπεῖν = ὡς ἐστί τινι συνελόντι εἰπεῖν = ὡς δύναταί τις συνελὼν (συντόμως) νὰ εἴπῃ· ὡς ἐμοὶ δοκεῖν = ὡς ἔστιν ἐμοὶ δοκεῖν = ὡς δύναμαι ἐγὼ νὰ νομίζω = κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην.

§ 129. δ') Χρήσεις τῆς προσωπικῆς συντάξεως τοῦ ἀπαρεμφ. ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου.

Πολλάκις προτιμᾶται τῆς ἀπροσώπου ἡ προσωπικὴ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσι :

α') ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγεται, ἀγγέλλεται, ὁμολογεῖται κττ. 1) *προσωπ.* Ξ.Κυρ.1,2,1 πατρὸς μὲν δὴ ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσεω. 2) *ἀπροσ.* Ἡρόδ.3,26 ἐς τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν.

β') ἐπὶ τοῦ δοκεῖ σὺν δοτικῇ συχνότατα : 1) *προσωπ.* Ξ. Ἀν. 3,1,21 λελύσθαί μοι δοκεῖ ἡ ἐκείνων ὕβρις. 2) *ἀπροσώπ.*: Ξ.Κυρ.4,5,16 δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ εἰς Πέρσας.

γ') ἐπὶ τοῦ συμβαίνει, ἐφ' οὗ τὸ ὑποκείμ. συνηθέστατα προτάσσεται, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀπροσ. συντάξει ἐπιτάσσεται: 1) *προσωπ.* Πλ.Φίλ.55,Α πολλή τις ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι· 2) *ἀπροσ.* Πλ.Πολ.375, Δ καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι.

δ') τὰ ἐπίθετα δίκαιος, ἄξιος, ἐπίδοξος, δυνατός, ἀμήχανος, χαλεπός, σύμφορος, βέβαιος, ἱκανός, ἀναγκαῖος κτλ. μετὰ τοῦ εἶναι συντάσσονται πολλάκις προσωπικῶς (τὸ ἐπίδοξος πάντοτε): 1) *προσωπ.* Πλ.Συμπ.214,Γ σὺ δ' ἐπειδὴ οὐκ εἴρηκας, δίκαιος εἶ εἰπεῖν· 2) Ξ. Ἀν.2,5,41 δίκαιον ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας.

ε') ἐπὶ τῶν φράσεων τοσούτου (σπανιώτερον τοσοῦτον Πλ. Μεν.71, Α) δέω σὺν ἀπαρεμφ. καὶ ἑπομένῳ ὥστε (σπανιώτερον ὡς) μεθ' ὁριστικῆς· πολλοῦ, μικροῦ, ὀλίγου δέω σὺν ἀπαρεμφ.· μικροῦ ἐνδεής εἰμι· ὀλίγον, βραχὺ ἀπολείπω σὺν ἀπαρεμφ.: Ἰσοκρ. 4,134 ἡμεῖς τοσούτου δέομεν συγκρούειν τι τῶν ἐκείνου πραγμάτων, ὥστε. κτλ.Θουκ.2,77 τοῦτο.. ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 342, ε').

ς') Σπανιώτερα εἶνε τὰ παραδείγματα, οἷα παρὰ Ξενοφῶντι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται κατ' αἰτιατικήν. Ἐνταῦθα τὸ ἀπαρέμφατον ἢ εἶνε ἀντικείμενον νοουμένου μὲν μὴ ἐκφερομένου δὲ ῥήματος, εὐχὴν δηλοῦντος, οἷον: **εὔχομαι** ἢ **προστακτικῆς** τινος, π. χ. δός, ὅπερ ἐνίοτε καὶ προστίθεται (Γ', 351 Ζεῦ.., δὸς τίσασθαι), ἢ εἶνε ἀντικείμενον τοῦ χρή, δεῖ κττ. Τίθεται δὲ τὸ τοιοῦτον ἀπαρέμφατον ἐπὶ εὐχῶν, προσευχῶν, παραγγελμάτων, συνθηκῶν: ρ, 354 Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἐν ἀνδράσιν ὄλβιον εἶναι. Αἰσχλ. ἑπτ. 235 θεοὶ πολῖται μὴ με δουλείας τυχεῖν. Θουκ. 5,18 ξυμμάχους δ' εἶναι μηδετέρων, ἢν δὲ κτλ., ἐξέστω κτλ. Πλ. νόμ. 753, Β καὶ Γ πάντες μὲν κοινωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων αἱρέσεως... ποιεῖσθαι δὲ τὴν αἵρεσιν ἐν ἱερῷ κτλ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 339, β').

γ') Τὸ ἀπαρέμφατον τίθεται ἐνίοτε ἐπὶ **ἀναφωνήσεως πλήρους πάθους**, δηλ. χαρᾶς, λύπης, ἀγανακτήσεως, ὡς ἡ αἰτιατικὴ οὐσιαστικοῦ (ἰδ. § 62), ἐν ᾗ τοσοῦτον διεγείρεται τὸ αἴσθημα, ὥστε ὁ λέγων οὐδόλως προσέχει εἰς τὴν κανονικὴν (γραμματικὴν) συμπλήρωσιν τῆς προτάσεως. Συνήθως δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προτάσσεται τοῦ ἀπαρεμφάτου τὸ ἄρθρον τὸ (ἰδ. § 133,3). : Αἰσχλ. Εὐμ. 801 ἐμὲ **παθεῖν** τάδε, φεῦ, ἐμὲ παλαιόφρονα κατὰ γῆν **οἰκεῖν**, ἀτίετον, φεῦ, μύσος (=ἐγὼ νὰ πάθω ταῦτα, ἐγὼ νὰ κατοικῶ κτλ.), ὅπερ ἄνευ πάθους λεγόμενον θὰ ἦτο: δεινόν ἐστιν ἐμὲ παθεῖν τάδε κτλ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 340, γ').

δ) ἐπὶ τῶν ἑξῆς φράσεων: ὀλίγου ἢ μικροῦ δεῖν (=σχεδὸν) **ἑκὼν εἶναι** (=κατὰ δύναμιν, ὅσον εἶνε δυνατόν). (ὡς) **ἔπος εἰπεῖν** (=ἵνα οὕτως εἴπω, σχεδόν). (ὡς) **ἁπλῶς εἰπεῖν** (ἵνα ἁπλῶς εἴπω)· (ὡς) **συνελόντι εἰπεῖν** ἤ: ὡς **συντόμως εἰπεῖν** (=ἵνα συντόμως εἴπω, συντόμως). σὺν **θεῷ εἰπεῖν**. **συνελόντα εἰπεῖν**. **Καὶ ἐνάρθρως**: ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν. τὸ ξύμπαν **εἰπεῖν**). σχεδὸν **εἰπεῖν**. ὡς ἐν βραχεῖ εἰπεῖν. ὡς εἰρῆσθαι ἤ: ὡς ἐν **τύπῳ** εἰρῆσθαι (= νὰ εἶνε εἰρημένον)· (ὡς) **ἐμοὶ** δοκεῖν (=ὡς ἐγὼ νομίζω, κατὰ τὴν γνώμην μου). κτλ. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 340, δ').

Σημ. Αὗται αἱ συχνότατα ἀπαντῶσαι παρενθετικαὶ προτάσεις, κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον οὖσαι ἀνεξάρτητοι, δηλοῦσι συντόμως ἀκολουθίαν, συνέπειαν κυρίας προτάσεως, ἥτις πρέπει νὰ συμπληρῶται, π.χ. ὡς **συνελόντι**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰπεῖν=ὡς ἐστί τινι συνελόντι εἰπεῖν=ὡς δύναταί τις συνελὼν (συντόμως) νὰ εἴπῃ· ὡς ἐμοὶ δοκεῖν = ὡς ἔστιν ἐμοὶ δοκεῖν = ὡς δύναμαι ἐγὼ νὰ νομίζω=κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην.

§ 129. δ') **Χρῆσις τῆς προσωπικῆς συντάξεως τοῦ ἀπαρεμφ. ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου.**

Πολλάκις προτιμᾶται τῆς ἀπροσώπου ἡ προσωπικὴ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσι :

α') ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγεται, ἀγγέλλεται, ὁμολογεῖται κττ. 1) *προσωπ.* Ξ.Κυρ.1,2,1 πατρὸς μὲν δὴ ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσεω. 2) *ἀπροσ.* Ἡρόδ.3,26 ἐς τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν.

β') ἐπὶ τοῦ δοκεῖ σὺν δοτικῇ συχνότατα : 1) *προσωπ.* Ξ. Ἀν. 3,1,21 λελύσθαί μοι δοκεῖ ἡ ἐκείνων ὕβρις. 2) *ἀπροσώπ.*: Ξ.Κυρ.4,5,16 δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ εἰς Πέρσας.

γ') ἐπὶ τοῦ συμβαίνει, ἐφ' οὗ τὸ ὑποκείμ. συνηθέστατα προτάσσεται, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀπροσ. συντάξει ἐπιτάσσεται: 1) *προσωπ.* Πλ.Φίλ.55,Α πολλή τις ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι· 2) *ἀπροσ.* Πλ.Πολ.375, Δ καὶ οὕτω δὴ ξυμβαίνει ἀγαθὸν φύλακα ἀδύνατον γενέσθαι.

δ') τὰ ἐπίθετα δίκαιος, ἄξιος, ἐπίδοξος, δυνατός, ἀμήχανος, χαλεπός, σύμφορος, βέβαιος, ἱκανός, ἀναγκαῖος κτλ. μετὰ τοῦ εἶναι συντάσσονται πολλάκις προσωπικῶς (τὸ ἐπίδοξος πάντοτε): 1) *προσωπ.* Πλ.Συμπ.214,Γ σὺ δ' ἐπειδὴ οὐκ εἴρηκας, δίκαιος εἶ εἰπεῖν· 2) Ξ. Ἀν.2,5,41 δίκαιον ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας.

ε') ἐπὶ τῶν φράσεων τοσούτου (σπανιώτερον τοσοῦτον Πλ. Μεν.71, Α) δέω σὺν ἀπαρεμφ. καὶ ἑπομένῳ ὥστε (σπανιώτερον ὡς) μεθ' ὁριστικῆς· πολλοῦ, μικροῦ, ὀλίγου δέω σὺν ἀπαρεμφ.· μικροῦ ἐνδεής εἰμι· ὀλίγον, βραχὺ ἀπολείπω σὺν ἀπαρεμφ.: Ἰσοκρ. 4,134 ἡμεῖς τοσούτου δέομεν συγκρούειν τι τῶν ἐκείνου πραγμάτων, ὥστε. κτλ.Θουκ.2,77 τοῦτο.. ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 342, ε').

ϛ') Σπανιώτερα εἶνε τὰ παραδείγματα, οἷα παρὰ Ξενοφῶντι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀν.1,5,9 «καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἡ βασιλέως ἀρχή.. ἰσχυρὰ οὖσα» ἀντί: ἦν συνιδεῖν τὴν βασ. ἀρχ. ἰσχυρὰν οὖσαν. Εὐρ. Ἄλκ.278 ἐν σοὶ δ' ἐσμὲν καὶ ζῆν καὶ μή» ἀντί : «ἐν σοὶ δ' ἔστι καὶ ζῆν ἡμᾶς καὶ μὴ ζῆν». Ἡροδ.7,52 ἐπὶ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὰ ἐγένετο διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι», ἀντί : ἐπὶ τούτοισι ἐγένετο τὴν πᾶσαν Περσ. στρ. δ.κ.περ.

Β'. Ἔναρθρον ἀπαρέμφατον.

§ 130. **Προσημειώσεις.**

1. Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον δηλοῖ, ὡς ἐρρήθη, ἐν γένει ἀφηρημένην ἔννοιαν οὐσιαστικοῦ, τὸ δὲ ἔναρθρον ἀπαρέμφατον καθιστᾷ αὐτὴν ὡρισμένην πως καὶ προσεγγίζει πρὸς τὸ κυρίως ἀφηρημένον οὐσιαστικόν ἰδ. (§ 124,1)

2. Ἡ χρῆσις τοῦ ἐνάρθρου ἀπαρεμφάτ. συμφωνεῖ ἐν γένει πρὸς τὴν τοῦ ἀνάρθρου· οὐχ ἧττον δὲ ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν ἥδε ἡ διαφορά· ὅτι τὸ μὲν ἄναρθρον δηλοῖ ἐνέργειαν ἢ πρᾶξιν παρερχομένην, τὸ δὲ ἔναρθρον κατάστασιν διαρκῆ, οἷον: ἁμαρτάνειν ἄνθρωπον=ἐάν, ὅταν ἁμαρτάνῃ ἄνθρωπός τις· τὸ ἁμαρτάνειν ἄνθρωπον=ἡ ἁμαρτία ἀνθρώπου τινός.

§ 131. α') **Τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὄνομα.**

1 Τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφατον τίθεται ἐν τῷ λόγῳ ὡς ὑποκείμενον, κατηγορούμενον, ἀντικείμενον καὶ προσδιορισμός· καὶ δή :

α') *κατ' ὀνομαστικὴν ὡς ὑποκείμενον*: Ξ.Κυρ.5,4,19 τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδέν, οἶμαι, θαυμαστόν. Ὡς κατηγορούμενον : Πλ·Γοργ. 469 τοῦτο ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι.

β') *κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον* μεταβατ. ῥημάτων : Ξ. Κυρ. 1,4,21 Ὁ Κῦρος ἐφέρετο μόνον ὁρῶν τὸ παίειν τὸν ἁλισκόμενον. — Μετὰ τῆς προθέσεως διὰ δηλοῖ αἰτίαν, μετὰ τῆς ἐπί, πρός, εἰς σκοπόν· μετὰ τῆς κατὰ καὶ εἰς ἀναφοράν· μετὰ τῆς παρὰ σύγκρισιν : Ξ.Κυν.12,21 ἡ ἀρετὴ πανταχοῦ πάρεστι διὰ τὸ εἶναι ἀθάνατος. Κυρ. 1,3,1 Κῦρος τῶν ἡλίκων διαφέρων ἐφαίνετο εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν. Ἀπ.1,2,1 πρὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ μετρίων δεῖσθαι πεπαιδευμένος. Πλ. Ἀπολ. 28, Γ τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι ὥστε...

γ') *κατὰ γενικὴν ὡς ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς* (ἀντικείμενον) ῥήματος καὶ ἐπιθέτου, ἢ ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμὸς οὐσιαστικοῦ: Ξ. Ἀν.1,4,15 ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν—Ξ. Ἀν.7,7,48 ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν. Δημ.21,134 ἐκ τῶν ἄλλων ὧν ἔζης ἄξιος αὐτοῖς ἐδόκεις εἶναι τοῦ τοιαῦτ' ἀκούειν. Καὶ ἐπὶ *συγκριτικῶν* : Δημ. 1,23 δοκεῖ τὸ φυλάξαι τ' ἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι.—Θουκ.2,56 πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα ἦλθον τοῦ ἑλεῖν. Προσέτι τίθεται ἡ γενικὴ ὡς κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς οὐσιαστικοῦ, ἰδ. §.52, δ'.

Σημ. 1. Συχνότατα τίθεται τὸ τοῦ, τοῦ μὴ σὺν ἀπαρεμφ. ὡς ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς ὁλοκλήρου προτάσεως πρὸς δήλωσιν σκοποῦ, τέλους (=ἵνα, ἵνα μή) : Θουκ.1,4 Μίνως τὸ λῃστικὸν καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ. 1,23 τὰς αἰτίας προὔγραψα τοῦ μή τινα ζητῆσαί ποτε ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη.

Σημ. 2. Ὁμοίως τίθεται τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφ. κατὰ γενικὴν μετὰ προθέσεων (ἀντί, ἐξ, ἀπό, πρό, ὑπέρ, διά, μετά, περί, καὶ μετὰ τῶν καταχρηστικῶν ἕνεκα μή, χάριν, ἄνευ, χωρίς, μέχρι καὶ μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων ἔξω καὶ πόρρω σὺν τῷ εἶναι, γίγνεσθαι καὶ τοῖς ὁμοίοις πρὸς δήλωσιν διαφόρων σχέσεων: Ξ. Ἑλλ.3,4,12 ὁ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς... ἐπορεύετο. Θουκ.1,138 γίγνεται μέγας ἀπὸ τοῦ πεῖραν διδοὺς ξυνετὸς φαίνεσθαι. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 344, Σημ. 2.

δ') *κατὰ δοτικὴν* ὡς ἀντικείμ. τῶν ῥημάτων πιστεύω, ἀπιστῶ, ἔοικα καὶ ὡς προσδιορισμὸς τῶν ἐπιθέτων ὅμοιος, ἐναντίος, καὶ ἰδίᾳ πρὸς δήλωσιν τοῦ ὀργάνου ἢ μέσου καὶ τῆς αἰτίας: Ξ. Ἀπολ. 14 ἀπιστοῦσι τῷ ἐμὲ τετιμῆσθαι ὑπὸ δαιμόνων. Ἰσοκρ.15,24. Πλ. Φαιδ.71, Γ τῷ ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν. Δημ. 18,269 τὸ ὑπομιμνήσκειν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. Θουκ. 2,42 παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι ἢ τῷ ἐνδόντες σῴζεσθαι. Καὶ μετὰ τῶν προθέσεων ἐν, ἐπὶ (=ἕνεκα, ἵνα) καὶ πρός: Σοφ. Αἴ.554 ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος. Θουκ.1,34 ἐπὶ τῷ ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται.

2. Ὡς τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφ. (§ 125, γ'), οὕτω καὶ τὸ ἔναρ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θρον τίθεται ὡς κατὰ παράθεσιν ἢ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς προηγουμένης λέξεως, ἰδίᾳ δὲ δεικτικοῦ τινος: Πλ. Γοργ. 483, Γ τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. Ξ. Κυρ. 8,7,25 τί τούτου μακαριώτερον, τοῦ γῇ μιχθῆναι;

§ 132. β') **Τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ῥῆμα.**

1. Τὸ ἔναρθρον ἀπαρέμφατον δὲν ἀποβάλλει τὴν ῥηματικὴν αὑτοῦ φύσιν· διό, ὅπως καὶ τὸ ἄναρθρον, διατηρεῖ τὴν σύνταξιν τοῦ ῥήματος, τὰς διαφόρους διαθέσεις καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῦ (§ 124): Τὸ γράφειν, τὸ γράψαι, τὸ γεγραφέναι, τὸ γράψειν, τὸ γράψασθαι, τὸ γεγράφθαι κτλ. Τὸ ἐπιστολὴν γράφειν· τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπιθυμεῖν· τὸ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. Τὸ καλῶς γράφειν. Καὶ ἀντωνυμίαι γένους οὐδετέρου ἀριθ. ἑνικοῦ συντάσσονται ὡς ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ μετ' ἐνάρθρου ἀπαρεμφάτου: Πλ. Γοργ. 512, Ε αὐτὸ τὸ ἀποθνήσκειν.

2. Οἱ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον τοῦτο ἀνήκοντες ἀκριβέστεροι προσδιορισμοὶ τίθενται συνήθως μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ ἀπαρεμφ.· πολλάκις μάλιστα παρεντίθενται καὶ ὁλόκληροι προτάσεις: Ξ. Οἰκ. 13,6 τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐκ δυοῖν τούτοιν τὸ πείθεσθαι μανθάνουσιν, ἔκ τε τοῦ, ὅταν ἀπειθεῖν ἐπιχειρῶσι, κολάζεσθαι καὶ ἐκ τοῦ, ὅταν προθύμως ὑπηρετῶσιν, εὖ πάσχειν. Οὐδὲν ἧττον ὅμως παρὰ ποιηταῖς αἱ παρεντιθέμεναι λέξεις λαμβάνουσι διάφορον θέσιν: Σοφ. Ἀντ. 723 καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν (ἀντί: καλὸν καὶ τὸ τῶν εὖ λεγόντων μανθάνειν (=ἀκούειν). ἰδ. Δ. Σ. σελ. 345,2.

3. Καὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ἐνάρθρ. ἀπαρεμφ., εἴτε ὑποκείμενον εἴτε ἀντικείμενον εἶνε, τίθενται ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνάρθρου ἀπαρεμφ., ἤτοι ἐπὶ μὲν ἑτεροπροσωπίας κατ' αἰτιατικήν, ἐπὶ δὲ ταυτοπροσωπίας τὸ μὲν ὑποκείμενον δὲν ἐκφράζεται, τὸ δὲ κατηγορούμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ τίθενται κατ' ὀνομαστικήν: Ξ. Κυρ. 5,4,19 τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδέν, οἶμαι, θαυμαστόν. 1,4,3 ὁ Κῦρος διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι πολλὰ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 133. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἐνάρθρου ἀπαρεμφάτου.

1. Πολλὰ ῥήματα καὶ ῥηματικαὶ φράσεις ἀνάρθρῳ ἀπαρεμφάτῳ συντασσόμενα, ἀπαντῶσιν ἐνίοτε μετὰ τοῦ ἄρθρου τὸ καὶ ἀπαρεμφάτου καὶ τότε ἔτι, ὅτε ἔπρεπε νὰ συνταχθῇ οὐσιαστικῷ κατὰ γενικήν: διὸ τὸ ἀπαρέμφ. τότε δὲν δηλοῖ ἁπλῶς τὴν ἐνέργειαν ἀλλὰ διαρκῆ τινα κατάστασιν; ἰδ. § 130,2. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφ. εἶνε ἰδία τῶν Τραγικῶν, οὐχὶ δὲ ξένη καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου: Σοφ. Οἰδ. τ. μαθὼν γὰρ οὐκ ἂν ἀρνοίμην τὸ δρᾶν. Ξ. Κυρ. 1,6,32 οὐκ ἀπείχοντο οὐδ' ἀπὸ τῶν φίλων τὸ μὴ οὐχὶ πλεονεκτεῖν παρ' αὐτῶν πειρᾶσθαι.

2. Ὅταν πρόθεσις συνάπτηται μετ' ἀπαρεμφάτου, πρέπει νὰ τεθῇ τὸ ἄρθρον, ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ἡ σύνταξις τῆς προθέσεως· μόνον ὁ Ἡρόδοτος παραλείπει τὸ ἄρθρον ἐπὶ τῆς προθέσεως ἀντί. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 346,2.

3. Ὡς τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφ. (§ 128,γ΄) τίθεται ἐπὶ ἀναφωνήσεως πλήρους πάθους, οὕτω καὶ τὸ ἔναρθρον καὶ δὴ συχνότερον: Σοφ. Φιλ. 234 ὦ φίλτατον φώνημα, φεῦ τὸ (ἐνν. ἐμὲ) καὶ λαβεῖν πρόσφθεγμα τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἐν χρόνῳ μακρῷ. Ξ. Κυρ. 2,2,3. Τῆς τύχης τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν.

Σημ. Πολλαὶ φράσεις, ἐν αἷς ὑπάρχει τὸ τὸ πρὸ τοῦ μετ' ἐπιρρήματος ἢ ἐμπροθέτου οὐσιαστικοῦ συνημμένου ἀπαρεμφάτου εἶναι, ἀπαντῶσι κείμεναι ἀντὶ ἐπιρρημάτων. Ταύτας πρέπει νὰ θεωρήσῃ τις ὡς αἰτιατικήν, ἐπειδὴ αὕτη, ὡς ἐρρήθη ἐν § 58,1. καὶ § 60, Σημ. 8 καὶ 9 εἶνε ἡ πτῶσις, ἡ μᾶλλον ἐπιτηδεία πρὸς ἔκφρασιν ἐπιρρηματ. προσδιορισμῶν, ἅτε δηλοῦσα γενικῶς τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ συμπληροῖ τὸ κατηγόρημα: Ξ. Ἀν. 3,2,37 ὀπισθοφυλακῶμεν ἡμεῖς οἱ νεώτεροι τὸ νῦν εἶναι. Ἑλλ. 3,5,7 τὸ ἐπ' ἐκείνοις εἶναι ἀπολώλατε (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐκείνων). ἰδ. Δ.Σ. σελ. 347,4.

II. ΜΕΤΟΧΗ.

§ 134. Παρατηρήσεις γενικαί.

1. Ἡ μετοχὴ εἶνε, ὡς ἐρρήθη, ῥηματικὸν ἐπίθετον. Ἡ δὲ ῥη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ματικὴ αὐτῆς φύσις φαίνεται ἐξ ὧν καὶ ἡ τοῦ ἀπαρεμφ., ἰδ. § 124, 2.

2. Ἡ μετοχὴ κεῖται ἐν τῷ λόγῳ ἢ ἐν ἐξαρτήσει ἢ ἀπολύτως· ἡ ἐξηρτημένη μετοχὴ α´) προσδιορίζει οὐσιαστικὸν καὶ λέγεται ἐπιθετική, β´) συμπληροῖ ῥηματικὸν κατηγόρημα καὶ λέγεται κατηγορηματική, γ´) ἀναπληροῖ δευτερευούσας παρεμφατικὰς προτάσεις καὶ λέγεται παραθετικὴ (παρενθετική): ὁ γράφων παῖς, ἢ: ὁ παῖς ὁ γράφων.—τὸ ῥόδον ἀνθοῦν ἐστι (§ 11 Σημ. 2)· ὁρῶ τὸν παῖδα τρέχοντα.—παῖς ὤν.

4. Ἡ παραθετικὴ μετοχὴ ἐπέχουσα θέσιν ἐπιρρηματικοῦ δευτερεύοντος προσδιορισμοῦ τῆς κυρίας πράξεως δηλοῖ τὴν σχέσιν τοῦ χρόνου, τῆς αἰτίας, τοῦ σκοποῦ, τῆς ὑποθέσεως, τοῦ τρόπου καὶ ὀργάνου ἢ μέσου: ὁ ἀνὴρ γελῶν εἶπε (=ἐν γέλωτι εἶπε). τοῦ ἀνδρὸς γελῶντος (=ὅτε ὁ ἀνὴρ ἐγέλα). κτλ ἰδ. § 139.

Σημ. Ἐπειδὴ ἡ ἐν τῷ ἀριθμῷ 2, α´) μνημονευθεῖσα περίπτωσις ἀνεπτύχθη ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπιθετ. προσδιορισμῶν (§ 51), ὑπολείπονται πρὸς ἐξέτασιν μόνον αἱ δύο τελευταῖαι.

Α´. Ἡ μετοχὴ ὡς συμπλήρωμα ῥήματος.

§ 135. **Προσημειώσεις.**

1. Ἡ μετοχὴ δύναται νὰ τεθῇ ὡς καὶ πᾶν ἐπίθετον κατηγορούμενον ἐν τῇ προτάσει (κατηγορηματικὴ μετοχή): Ξ. Ἀν. 2, 6, 7 Κλέαρχος φιλοκίνδυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἰδίᾳ δὲ συμπληροῖ ἀτελὲς καθ' ἑαυτὸ κατηγόρημα· ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη συμπλήρωσις ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμ. τοῦ ῥήματος, συμφωνεῖ πρὸς αὐτό, ὡς καὶ τὸ ἐπίθετον κατηγορούμενον ὄν, κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν: αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων·—ἤκουσα Σωκράτους διαλεγομένου.—χαίρω ἐλθόντι τῷ πατρί.— ὁρῶ τὸν ἄνδρα τρέχοντα.

2. Ὅταν ἡ μετοχὴ ἀναφέρηται εἰς τὸ ὑποκείμ. τοῦ κυρίου ῥήματος, τίθεται κατ' ὀνομαστικήν: διατελῶ μαχόμενος· ἐὰν δὲ τὸ ὑποκείμενον εἶνε ἅμα καὶ ἀντικείμενον, π. χ. οἶδα (ἐγὼ) ἐμαυτὸν θνητὸν ὄντα, ἡ αἰτιατικὴ τῆς προσ. ἀντωνυμ. παραλείπεται, ἡ δὲ μετοχὴ δυνάμει ἕλξεως τίθεται ὁμοιοπτώτως τῷ ὑποκειμένῳ τοῦ κυρίου ῥήματος, ἤτοι κατ' ὀνομαστικήν: οἶδα θνητὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὧν. Θουκ. 7,47 ἑώρων οὐ κατορθοῦντες. Ἐπίσης κατ' ὀνομαστικὴν τίθεται ἡ μετοχή, ὅταν ἀναφέρηται εἰς τὸ ὑποκείμ. ῥήματος παθητικοῦ ἢ αὐτοπαθοῦς, οἷον: ὁρῶμαι, φαίνομαι, φανερός εἰμι, δῆλός εἰμι εὖ ποιήσας.

3. Ἐὰν ἡ μετοχὴ ἀναφέρηται εἰς ῥήματος ἀντικείμ., ὅπερ εἶνε διάφορον τοῦ ὑποκειμένου, τίθεται κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ.: Ξ. Ἀπ. 2,4,1 ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ περὶ φίλων διαλεγομένου. Θουκ. 2,13 ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην. χαίρω σοι ἐλθόντι.

Σημ. 1. Ἐπὶ ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ φράσεων ἢ κεῖται ἡ μετοχὴ αὐτῶν κατ' αἰτιατικὴν ἢ τίθεται τὸ ἐπίθετον μετὰ τοῦ ὄν: Ἰσοκρ. 4,48 ὁρῶσα περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς ἐχόντων οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις. Ξ. Ἀπ. 2,6,29 ὁρῶ καὶ σοὶ τούτων δεῆσον. Θουκ. 4,15 εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι.

Σημ. 2. Ἐνίοτε παραμελεῖται ἡ ἕλξις τῆς εἰς τὸ ὑποκείμ. ἀναφερομένης μετοχῆς, ἡ δὲ αἰτιατικὴ τῆς προσωπ. ἀντωνυμ. καὶ τῆς μετοχῆς τίθεται ὡς ἀντικείμενον τοῦ κυρίου ῥήματος, ὅταν τὸ πρόσωπον πρέπῃ νὰ ἐξενεχθῇ μετ' ἐμφάσεως ὡς ἀντικείμενον: Ἰσοκρ. 15,321 οἶδα γὰρ ἐμαυτὸν ὁσίως καὶ δικαίως κεχρημένον αὐτοῖς.

Σημ. 3. Ἐπὶ τοῦ σύνοιδα καὶ συγγιγνώσκω (τοῦ δευτέρου ἰδίᾳ παρ' Ἡροδότῳ) ἐμαυτῷ (=ἔχω συνείδησιν ἐμαυτοῦ) ἡ μετοχὴ δύναται ν' ἀνενεχθῇ ἢ εἰς τὸ τοῦ ῥήματος ὑποκείμενον ἢ εἰς τὴν προσκειμένην αὐτῷ αὐτοπαθῆ ἀντωνυμ., ἤτοι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει κεῖται κατ' ὀνομαστικήν, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ κατὰ δοτικήν: Ξ. Κυρ. 1,5,11 σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς ἀσκηταὶ ὄντες τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἔργων. — Πλ. Ἀπολ. 22, Δ ἐμαυτῷ ξυνῄδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ. Ὅταν δὲ ἀντικείμενον δὲν εἶνε τὸ ὑποκείμενον ἀλλ' ἄλλη λέξις, τὸ δὲ σύνοιδα δηλοῖ γνωρίζω τι μετά τινος, εἶμαι συγγνώστης, ὥστε δύναμαι νὰ εἶμαι μάρτυς πράγματός τινος, ἐνίοτε δὲ καὶ γενικῶς γινώσκω ἀκριβῶς, τότε καὶ τὸ ἀντικείμ. καὶ ἡ μετοχὴ τίθενται ἢ κατὰ δοτικήν, ἤ, ὅπερ καὶ σπανιώτερον, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικήν, ἢ τὸ μὲν οὐσιαστικὸν κατὰ δοτικήν, ἡ δὲ μετοχὴ κατ' αἰτιατ., ὅπερ καὶ σπανιώτατον: Ἰσοκρ. 7,50 σύνοιδα τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἥκιστα χαίρουσι ταύτῃ τῇ καταστάσει. — Δημ. 49,58 συνειδὼς με ἀληθῆ ἐγκαλοῦντα. — Ξ. Οἰκ. 3,7 ἐγώ σοι σύνοιδα ἐπὶ κωμῳδῶν θέαν πάνυ πρωῒ ἀνιστάμενον. Ὁμοίως λανθάνω ἐμαυτὸν ποιῶν τι (οὐχὶ δὲ καὶ ποιοῦντα): καὶ ἐπὶ τοῦ ἐοικέναι = φαίνεσθαι, ὅμοιον εἶναι, ἡ μετοχὴ ἀναφέρεται ἐνίοτε εἰς τὸ ὑποκείμ., συχνότερον δὲ εἰς τὸ ἀντικείμ.: Τὸ ὅμοιον εἶναι φαίνεται συντασσόμενον μόνον μετὰ δοτικῆς τῆς μετοχῆς. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 350, Σημ. 3.

Σημ. 4. Ὅταν προηγῆται μὲν ῥῆμα μετὰ δοτικῆς, οἷον: δοκῶ μοι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐξαρτᾶται δ' ὅμως ἀπ' αὐτοῦ ἀπαρέμφατον, ἔχον τὸ ἑαυτοῦ συμπλήρωμα κατὰ μετοχήν, τότε ἡ μετοχὴ συμφωνεῖ πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν δοτικήν : Δημ.18,46 συμβέβηκε τοῖς προεστηκόσι (τῆς πόλεως) καὶ τἆλλα πλὴν ἑαυτοὺς οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσιν αἰσθέσθαι (=οἱ προεστηκότες πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακότες ᾔσθηνται).

Σημ. 5. Περὶ τῆς παραλείψεως τῆς μετοχῆς ὧν ἴδ.§137.

§ 136. Ῥήματα ἀπαιτοῦντα συμπλήρωμα κατὰ μετοχήν.

Ῥήματα καὶ φράσεις, ὧν τὸ συμπλήρωμα ἐκφέρεται κατὰ μετοχὴν **κατηγορηματικὴν** εἶνε τὰ ἑπόμενα :

1) τὰ αἰσθήσεως καὶ γνώσεως σημαντικὰ ῥήματα:* Θουκ. 1,32 ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι. Ξ.Ἀπ.2,2,4 ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου· καὶ κατὰ αἰτιατ. : Ἑλλ.4,8,29. Ἀπ. 1,2,18 οἶδα Σωκράτην δεικνύντα ἑαυτόν. Ἡροδ.6,23 ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑαυτῶν. Σπανιώτερον μετὰ γενικ.: Θουκ.4,6. κτλ.

Σημ. 1. Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ σύνοιδα, συγγιγνώσκω ἴδ. § 135

Σημ. 3. περὶ τῆς συντάξεως τῶν ῥηθέντων ῥημάτων μετὰ τοῦ ὅτι, ὡς ἴδ.§ 189, τινῶν δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦ ὅτε § 190,7.

2) Τὰ δείξεως καὶ δηλώσεως σημαντικά:** Θουκ. 3,84 ἡ ἀνθρωπεία φύσις ἀσμένη ἐδήλωσεν ἀκρατὴς ὀργῆς οὖσα. Ἰσαῖ. 6,49 ἡ τούτων μήτηρ ὁμολογουμένη οὖσα δούλη. Δημ.27,16 φανήσεται ταῦθ' ὡμολογηκώς.Ξ. Ἑλλ.7,5,10 ἐξήγγειλε τῷ Ἀγησιλάῳ προσιὸν τὸ στράτευμα.

Σημ.2. Ἀντὶ τῶν ἀπροσώπ. φράσεων : δῆλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, φαίνεται, ὅτι τίθενται συνήθως αἱ προσωπικαὶ (§ 129.): δῆλός εἰμι, φανερός εἰμι, φαίνομαι τὴν πατρίδα εὖ ποιήσας.ἴδ.Δ.Σ.σελ. 351,2).

---

* Ὁρᾶν, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, νοεῖν, ἐν—, ἀγνοεῖν, εἰδέναι, ἐπίστασθαι, μανθάνειν, γιγνώσκειν· συνειδέναι καὶ συγγιγνώσκειν (§135,Σημ.3), φρονεῖν, ἐνθυμεῖσθαι· πυνθάνεσθαι, αἰσθάνεσθαι· μιμνῄσκεσθαι, ἐπιλανθάνεσθαι· εὑρίσκειν, λαμβάνειν καὶ κατα—(=ἐπιτυγχάνειν), αἱρεῖν, ἁλίσκεσθαι κτλ. καὶ τὰ ποιητικὰ κλύειν καὶ κιχάνειν.

** Δεικνύναι, δηλοῦν, δῆλον ποιεῖν, φαίνειν, φανερὸν ποιεῖν, φαίνεσθαι, ἰνδάλλεσθαι = φαίνεσθαι Ρ,213, δῆλον καὶ φανερὸν εἶναι, ἐπάϊστον γίγνεσθαι =γνωστὸν γίνεσθαι, Ἡρόδ.2,119. ἐοικέναι (§ 135, Σημ.3) =φαίνεσθαι (ὁμοιάζειν), ὅμοιον εἶναι (135 Σημ.3), ἐνίοτε τὸ ὁμολογεῖν καὶ ἀγγέλλειν, μνημονεύειν (σπανίως)· ἐλέγχειν, ἐξ—. ποιεῖν (=ἀποδεικνύναι,138,19) κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 3. Περὶ τῆς μετοχῆς ἐν τοῖς λεκτικοῖς καὶ ἀρνητικοῖς ῥήμασιν ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφ. ἰδ.§138,18 καὶ Σημ. 2.

3) τὰ ψυχικοῦ παθήματος σημαντικά:* Πλ.Πρωτ.315,Β τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἰδὼν ἥσθην. Πολ.475,Β ὑπὸ σμικροτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν. Ξ. Ἀπ. 1,2,47 ὑπὲρ ὧν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι ἤχθοντο. Πλ. Φιλ. 47,Γ ἐλπίζων μὲν χαίρει κενούμενος δ' ἀλγεῖ. κτλ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.352,3).

4) τὰ πλησμονῆς, κόρου, ἀπολαύσεως καὶ ἐπαρκείας σημαντικὰ κττ.:Σοφ.Οἰδ.Κ.768 μεστὸς ἦν θυμούμενος. Εὐρ. Ἱππ.925 σὸν βλέπων ἐμπίπλαμαι πρόσωπον.ἴδ.Δ.Σ.σελ.353,4.

5) τὰ ὀλιγωρίας, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ τὰ τούτοις ἐναντία:** Θουκ.4,5 (οἱ Λακεδαιμόνιοι)πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο. Ξ.Κυρ.5,1,26 ὁρῶντές σε ἀνεξόμεθα καὶ καρτερήσομεν ὑπὸ σοῦ εὐεργετούμενοι. ἰδ.Δ.Σ. σελ.353,5).

6) Τὰ ἐνάρξεως,λήξεως καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις:***Πλ.Συμπ. 186,Β ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων.Ξ.Ἀν.5,5,9 οὐδὲ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. Κυρ.4, 5,58 καὶ αὐτὸς οὕτω ποιῶν κατῆρχεν. ἰδ. Δ. Σ. σελ.353,6).

7) Τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ εὖ ποιεῖν, ἀδικεῖν, νικᾶν, ἡττᾶσθαι, ἁμαρτάνειν κττ.**** Εὐρ.Ὀρ.1212 εἴπερ εὐτυχήσομεν.. ἑλόντες.Θουκ.1,53 ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες.2,71 οὐ δίκαια ποιεῖτε στρατεύοντες. ἰδ.Δ.Σ.σελ.354,7).

---

* Χαίρειν, ἥδεσθαι, ἀγάλλεσθαι· ἀγαπᾶν, φιλεῖν (σπανίως)· λυπεῖσθαι, βαρύνεσθαι, ἀλγεῖν, ἀρκεῖσθαι, ἄχθεσθαι, ἀγανακτεῖν· ὀργίζεσθαι· αἰσχύνεσθαι, μέλειν τινί ε, 6, μεταμέλεσθαι· χαλεπῶς, ῥᾳδίως φέρειν, θαυμάζειν σποράδην, καὶ τὰ ποιητικὰ ἀσχαλᾶν, αἰδεῖσθαι, ὄθεσθαι.

** Περιορᾶν, ἐφ—, εἰσ—, προΐεσθαι, ἐν ὀλιγωρίᾳ ποιεῖσθαι, οὐ φροντίζειν, ἐπιτρέπειν σπανίως· ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν, ὑπομένειν, λιπαρεῖν, κάμνειν, ἀπαγορεύειν, ἀπειπεῖν, ἀπειρηκέναι καὶ τὰ ποιητ. τλῆναι καὶ τολμᾶν

*** Ἄρχεσθαι, ὑπ-, κατάρχειν· παύειν, παύεσθαι, (ἔχειν=παύειν, καὶ ἐπέχειν=παύεσθαι, ἄπαγε= παῦσαι ποιητ., κωλύειν ἐνίοτε, λήγειν, διαλλάττειν, ἀπαλλάττεσθαι, μεθίεσθαι, ἀνιέναι, ἐπ—, λείπεσθαι, ἀπο—, ἐκλείπειν, ἐπι—, καὶ τὰ ποιητικὰ ἄρχειν, μεθιέναι.

**** Εὐτυχεῖν· νικᾶν, κρατεῖν, περιγίγνεσθαι, ἡσσᾶσθαι, εὖ ποιεῖν, ἁμαρτάνειν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι, χάριν εἰδέναι ἢ ἔχειν· πράγματα ἔχειν· περιεργάζεσθαι καὶ πονεῖσθαι παρ' Ὁμήρῳ καὶ τὸ καταπροΐξομαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8) Τὸ πειρᾶσθαι (δοκιμάζειν), συχνάκις ἰδίᾳ παρ' Ἡροδότῳ, καὶ αἱ παρὰ τοῖς Ἴωσι φράσεις : πολλός εἰμι, ἔγκειμαι, γίνομαι, παντοῖος γίνομαι καὶ τὰ Ἀττικὰ πολὺς ἔγκειμαι καὶ ἁπλῶς ἔγκειμαι, πάντα ποιῶ, τὸ ἐπείγομαι σποράδην παρ' Ἡροδ. 8,62 καὶ τὸ παρασκευάζομαι, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τοῦ ὡς καὶ μέλλοντος τῆς μετοχῆς, καὶ τὸ σπουδάζειν σπανίως (= καταγίνεσθαι) : Ἡρόδ. 9,90 πολλὸς (= πολὺς) ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος. 9,109 παντοῖος ἐγένετο οὐ βουλόμενος δοῦναι. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 354,8).

9) Ἀπρόσωποί τινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φράσεις,* αἵτινες σπανιώτερον εἶνε προσωπικαὶ καὶ περὶ ὧν ἰδ. Δ.Σ. σελ. 355,9).

10) Τὰ κινήσεως σημαντικά : ἔρχεσθαι, ἱκνεῖσθαι (παρὰ ποιηταῖς), ἰέναι, βαίνειν (ποιητ.), ἰδίᾳ δὲ τὸ ἥκειν ἐξαίροντα τὴν διὰ τῆς μετοχῆς δηλουμένην ἔννοιαν: ἥκω ἔχων (=φέρω μαζή μου), ἥκω ἀγγέλλων (=ἀγγέλλω): Πλ. Φαίδ. 100,Β ἔρχομαι ἐπιχειρῶν κτλ. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 355,10).

Σημ. 4. Τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα δέχονται συνήθως μέλλοντα τῆς μετοχῆς, ἥτις τελικὴ λέγεται: Ξ.'Αγ. 2,7 τοῦτο λέξων ἔρχομαι. Τοιαύτη μετοχὴ λαμβάνουσα τὸ ὡς τίθεται καὶ ἐπὶ ἄλλων ῥημάτων πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ : Ξ.'Αν. 1,1,3 συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.

11) Τὸ ἔχω συντάσσεται μετοχῇ (ἀορίστου μὲν συνήθως, παρακειμένου δὲ σπανίως, καὶ ἔτι σπανιώτερον ἐνεστῶτος) ἀποτελοῦν περίφρασιν παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως, κατ' ἀρχὰς μὲν ῥήματος μεταβατικοῦ, οἷον: ἔχω τι λαβὼν (=ἔλαβόν τι καὶ ληφθὲν ἔχω), εἶτα δὲ καὶ ἀμεταβάτου (ἐπὶ διαρκοῦς καταστάσεως). ἰδ. §§ 35, Σημ. 5 καὶ 36, Σημ. 3. καὶ Δ.Σ. σελ. 356,11).

Σημ. 5. Τὸ ἔχω μετ' ἀπαρεμφ. δηλοῖ δύναμαι, ἰδ. §. 125 δ'), 3)

12) Περὶ τοῦ εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω ἰδ. 11, Σημ. 2.

13) Ῥήματά τινα καὶ ἰδίᾳ τὸ ληρεῖν, φλυαρεῖν, διατρίβειν, αἰτιᾶσθαι συντάσσονται τῇ μετοχῇ ἔχων, περὶ ἧς ἰδ. Δ.Σ. σελ. 356,13).

14) Τέλος μετοχῇ κατηγορηματικῇ συντάσσονται τὰ ἑξῆς ῥήματα: α') τὸ τυγχάνω καὶ τὸ ποιητ. κυρῶ, β') τὸ λαν-

---

* Πρέπει, προσήκει, δοκεῖ, λυσιτελεῖ, συμφέρει, βλάπτει, καλόν, ἀγαθόν, φίλον ἐστί, καταισχύνει, θάρρος, φόβος ἐστί μοι κττ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θάνω (παρὰ ποιητ. λήθω), σπανιώτερον τὸ ἀποκρύπτομαι, γ΄) τὸ διατελῶ, διαγίγνομαι, διάγω, δ΄) τὸ φθάνω ἢ φθάνω τινὰ = προφθάνω, προλαμβάνω), ε΄) τὸ οἴχομαι: Πλ.Φαίδ.72,Ε ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὖσα. Θουκ.2,2 ἔλαθον ἐσελθόντες. Ξ.Συμπ.1,6 ἀπεκρυπτόμην ὑμᾶς ἔχων πολλὰ καὶ σοφὰ λέγειν. Θουκ.7,38 παρασκευαζόμενοι ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ξ.Ἀπ. 4,8,4 οὐδὲν ἄλλο ποιῶν διαγεγένηται ἢ διασκοπῶν τά τε δίκαια καὶ τὰ ἄδικα. Ἀν.3,4,49 φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους. Ἡρόδ.1,157 ᾤχετο φεύγων (=δρομαῖος ἔφυγε).

Σημ. 6. Ἐπειδὴ ἐν τῷ φθάνειν περιέχεται ἔννοια συγκρίσεως, δύναται νὰ ἕπηται αὐτῷ καὶ τὸ πρίν, πρὶν ἤ, πρότερον ἤ, σπανιώτερον τὸ ἢ μόνον μετ' ἀπαρεμφ.: Ξ.Κυρ.3,2,4 ἦν φθάσωμεν, πρὶν τοὺς πολεμίους συλλεγῆναι, ἀναβάντες. Τὸ οὐ φθάνω καὶ ἢ καὶ εὐθὺς δηλοῖ μόλις προφθάνω νὰ κάμω τι καὶ εὐθὺς γίγνεταί τι ἄλλο: (οὐκ ἔφθη εἰπὼν καὶ ἀφίκοντο οἱ πολέμιοι), μόλις ποιῶ τι, καὶ εὐθὺς γίνεταί τι ἄλλο=μετὰ τὸ ἓν εὐθὺς καὶ τὸ ἕτερον: Ἰσοκρ.4,98 οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες καὶ Θηβαίοις εὐθὺς ἐπεβούλευσαν.

Σημ. 7. Ἡ φράσις οὐκ ἂν φθάνοις λέγων (Ξ.Ἀπ.2,3,11) δηλοῦσα λέγε ταχέως ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἐξελαμβάνετο ἀρχῆθεν ὡς ἐρώτησις: δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ λέγῃς μίαν ὥραν ἀρχήτερα ;=λέγε μίαν ὥραν ἀρχήτερα. Ἕνεκα δὲ τῆς συχνῆς χρήσεως τῆς φράσεως ταύτης συνέβη ὥστε, παραμεληθείσης τῆς ἀρχῆθεν σημασίας νὰ τίθηται καὶ ἄνευ ἐρωτήσεως, καὶ τὸ οὐ νὰ φαίνηται πλεονάζον, ὡς καὶ ἐν τῷ οὐκοῦν (ἴδ.§162, 4) : Ἡρόδ. 7,162 ἐπεὶ ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι (=φύγετε τάχιστα). Σπανιώτερον ἐπὶ τοῦ α΄ καὶ γ΄ προσώπου· ἴδ. Δ. Σ.σελ. 357,Σημ.13.

Σημ. 8. Ἐπὶ τῶν ῥημάτων λανθάνειν, φθάνειν καὶ τῶν παρὰ ποιηταῖς σποράδην ἀπαντώντων κυρεῖν, τυγχάνειν ἡ σχέσις ἐνίοτε ἀντιστρέφεται, ἤτοι τὰ ῥήματα ταῦτα τρέπονται εἰς μετοχὴν καὶ φαίνονται ὡς συμπλήρωμα τοῦ κυρίου ῥήματος : Θουκ. 1,65 ἔκπλουν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν (= ἔλαθε ποιησάμενος). Ξ.Κυρ.6.4,10. Ε, 119 ὅς μ' ἔβαλε φθάμενος. Σοφ.Φ.371 πλησίον γὰρ ἦν κυρῶν. Εὐρ.Ἰφ.Αὐλ.958 τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ, ὃς ὀλίγ' ἀληθῆ, πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει τυχών.

Σημ. 9. Περὶ τῆς μετ' ἀπαρεμφάτου συντάξεως ἐνίων ἐκ τῶν ῥημάτων τῶν τάξεων τούτων ἴδ. § 138.

§ 137. **Παράλειψις τῆς μετοχῆς ὤν.**

Ἡ μετ' ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ μετοχὴ τοῦ εἶναι παραλείπε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ται ἐνίοτε ἐπὶ πολλῶν ἐκ τῶν ῥηθέντων ῥημάτων καὶ φράσεων· σπανιώτερον δὲ συμβαίνει τοῦτο, ἔνθα τὸ εἶναι κεῖται ὡς ὑπαρκτικὸν ἄνευ ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ :

α') Ἐπὶ τῶν αἰσθήσεως καὶ δηλώσεως σημαντικῶν ῥημάτων: Ξ.Ἀπ.1,5,1 ὅν τινα ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρός. Ξ.Ἀν.3,1,36 κἂν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθύμους. Σοφ.Οἰδ.Κ.783 ὥς σε δηλώσω κακόν.

β') Σπανιώτατα ἐπὶ τοῦ περιορᾶν: Ἀρφ.νεφ.124 ἀλλ'οὐ περιόψεταί μ' ὁ θεῖος Μεγακλέης ἄνιππον.

γ') Σπανίως μὲν ἐπὶ τοῦ συμβαίνω, συχνάκις δὲ ἐπὶ τοῦ τυγχάνω, διατελῶ, διαγίγνομαι: Πλ.Γοργ.479,Γ ἆρ'οὖν συμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἀδικεῖν ; (ἐνν. ὄν). Σοφ.Αἴ.9 ἔνδον γὰρ ἀνὴρ ἄρτι τυγχάνει. Θουκ.1,34 ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη. Ξ.Κυρ.1,2,15 οἳ δ'ἂν μὴ διαγένωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις.

Σημ. Πολλάκις δ' ὅμως ἐπὶ τοῦ τυγχάνω ἐν δευτερευούσῃ προτάσει νοητέα μετοχή τις ἐκ τῆς κυρίας προτάσεως ἀπὸ κοινοῦ : Ξ.Ἀν.2,2,17 οἱ δὲ ὕστερον ὡς ἐτύγχανον (ἐνν. αὐλιζόμενοι) ἕκαστοι, ηὐλίζοντο.

§ 138. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῆς συμπληρωματικῆς μετοχῆς καὶ τοῦ συμπληρωματικοῦ ἀπαρεμφάτου.

Τινὰ τῶν ῥημάτων καὶ φράσεων τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν τάξεων λαμβάνουσιν ὡς συμπλήρωμα αὐτῶν ἀπαρέμφατον, μεταπτώσει σημασίας.

1) Ἀκούω μετὰ γενικῆς μὲν προσώπου καὶ μετοχῆς ἐπὶ ἀμέσου ἀντιλήψεως, ἐπὶ αὐτηκοΐας, μετ' αἰτιατ. δὲ προσώπου καὶ μετοχῆς ἢ εἰδικῆς προτάσεως ἐπὶ ἐμμέσου μὲν βεβαίας δ'ὅμως καὶ ἀσφαλοῦς ἀντιλήψεως, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ ἐπὶ ἐμμέσου ἀντιλήψεως ἄνευ δηλώσεως κατὰ πόσον τὸ ἀκουόμενον εἶνε ἀληθὲς ἢ μή (= μανθάνω τι ἐξ ἀκοῆς) : Ξ. Ἀπ.2,2,5 ἤκουσα αὐτοῦ διαλεγομένου (=ἤκουσα τοὺς λόγους αὐτοῦ ἰδίοις ὠσί)· Ἑλλ.4,8,29 ἤκουσε τὸν Θρασύβουλον προσιόντα. Ἀν.3,2,24 ἀκούω κώμας εἶναι καλάς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2) Ὁρᾶν μετ' ἀπαρεμφάτου μόνον παρὰ Θουκ. 8,60 ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ νομίζειν ἰδ. Δ. Σ. σελ. 359,2).

3) Πυνθάνεσθαι (ποιητ. πεύθεσθαι) συνήθως μετὰ μετοχῆς (κατ' αἰτιατ., σπανίως κατὰ γεν.) = μανθάνω, πληροφοροῦμαι, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀπαρεμφάτου = ἀκούω παρ' ἄλλου, ὡς τὸ ἀκούω: ἰδ. §136,1: Θουκ. 5,55· ἰδ. Δ. Σ. σελ. 359,3).

4) Αἰσθάνεσθαι μετὰ μετοχῆς = νοεῖν, παρατηρεῖν, πληροφορεῖσθαι· μετ' ἀπαρεμφάτου = ὑπολαμβάνειν: ἰδ. §136,1): Θουκ. 6,59. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 359,4).

5) Γιγνώσκειν μετὰ μετοχῆς = γνωρίζειν, ἀναγνωρίζειν, μανθάνειν, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ = α') νομίζειν ὅτι,.. β') ἀποφασίζειν νά..: (§136,1): Ἡροδ. 9,71 ἔγνωσαν Ἀριστόδημον ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα.. — 1,74 Ἀλυάττεα ἔγνωσαν (ἀπεφάσισαν) δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀστυάγεϊ.

6) Συγγιγνώσκω μετὰ μετοχῆς = ἔχω τὴν συνείδησιν, τὴν συναίσθησιν . . . : συγγιγνώσκω ἐμαυτῷ εὖ ποιήσαντι, ἰδ. § 135, Σημ. 3., μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ παρ' Ἡροδότῳ καὶ τοῖς μεταγενεστέροις = ὁμολογῶ, παραδέχομαι. ἰδ. Δ. Σ. σελ. 359,6).

7) Εἰδέναι καὶ ἐπίστασθαι μετὰ μετοχῆς = γνωρίζειν ὅτι.., μετὰ τελικοῦ δὲ ἀπαρεμφ. = ἐννοεῖν, ἢ εἶναι ἐπιτήδειον, ἢ δύνασθαι νά. . : Οἶδα (ἐπίσταμαι).. Θεοὺς σέβειν. Τὸ εἰδέναι καὶ ἐπίστασθαι εὕρηνται ἐπίσης ἀπαρεμφάτῳ συντασσόμενα καὶ ὅταν σημαίνωσιν ἔχειν πεποίθησιν. Ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ μὲν εἰδέναι εἶνε σπανία, ἀπαντῶσα μᾶλλον παρὰ ποιηταῖς ἢ τοῖς λογογράφοις, τοῦ δὲ ἐπίστασθαι συχνὴ παρ' Ἡροδότῳ· ἰδ. Δ. Σ. σελ. 359,7).

Σημ. 1. Ἐνίοτε τὰ αἰσθήσεως σημαντικὰ ῥήματα συντάσσονται ἀπαρεμφάτῳ, ἐπειδὴ εὐκόλως ἡ ἔννοια αὐτῶν μεταπίπτει εἰς τὴν τῶν δοξαστικῶν: Θουκ. 4,27 ὁρῶντες κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην τόν τε ἔφορμον οὐκ ἐσόμενον, ἀλλ' ἢ τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι κτλ.

8) Νομίζειν μετὰ μετοχῆς = εἰδέναι, σπανιώτατον, σύνηθες δὲ μετ' ἀπαρεμφάτου = ἡγεῖσθαι: Ξ. Ἀν. 6,6,24. Πολ. Λακ. 1,6· ἰδ. Δ. Σ. σελ. 360,8).

9) Τὸ μανθάνειν μετὰ μετοχῆς δηλοῖ παρατηρεῖν, γνωρίζειν, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ = ἱκανὸν γίγνεσθαι, διδάσκεσθαι. Μανθά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νω ἁμαρτών=παρατηρῶ ὅτι ἥμαρτον, (§136,1):Ξ. Ἀν.3,2,35.

10) Τὸ μεμνῆσθαι μετὰ μετοχῆς δηλοῖ ἐνθυμεῖσθαι ὅτι.., μετὰ τελικοῦ δὲ ἀπαρεμφάτου=σκέπτεσθαι νά.., παρασκευάζεσθαι πρός τι: Μέμνημαι εὖ ποιήσας τοὺς πολίτας,(§136,1)— Ξ. Ἀν.3,2,39 μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι.

11) Τὸ ἐπιλανθάνομαι μετὰ μετοχῆς δηλοῖ λησμονῶ ὅτι.. μετὰ τελικοῦ δὲ ἀπαρεμφάτου = λησμονῶ νά.., παραλείπω : ἰδ.Δ.Σ.σελ.360,11).

12) Τὸ λογίζομαι μετ' ἀπαρεμφάτου δηλοῖ σκέπτομαι, διαλογίζομαι, νομίζω, παρ' Ἡροδότῳ δὲ 3,65 Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε, τὸ λογίζεσθε κεῖται ἀντὶ τοῦ ἴστε.

13) Τὸ φαίνεσθαι μετὰ μετοχῆς δηλοῖ δείκνυσθαι, φανερὸν γίγνεσθαι, ὅτι.., μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ=δοκεῖν, προσποιεῖσθαι ὅτι..: Ἐφαίνετο κλαίων=ἔκλαιε φανερά. ἀληθῶς· τὸ δὲ ἐφαίνετο κλαίειν=ἐφαίνετο, προσεποιεῖτο ὅτι ἔκλαιε:Ξ.Συμπ.1,15. ἰδ.Δ.Σ.σελ.361,13).

14) Τὸ ἐοικέναι μετὰ μετοχῆς κατ'ὀνομαστικὴν μὲν δηλοῖ φανερὸν γίγνεσθαι ὅτι.., κατὰ δοτικὴν δὲ=ὁμοιάζειν, ὅμοιον εἶναι.. (§ 135 Σημ.3)· μετ' ἀπαρεμφάτου=δοκεῖν, νομίζεσθαι ὅτι.. : ἰδ.Δ.Σ σελ.361.14).

15) Τὸ δεικνύναι, ἀποφαίνειν, δηλοῦν μετὰ μετοχῆς σημαίνουσι φανερὸν ποιεῖν, ἀποδεικνύειν ὅτι.., μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ=διδάσκειν, διὰ σημείου κελεύειν. ἰδ.Δ Σ.σελ.361,15).

16) Εὑρίσκειν μετὰ μετοχῆς = καταλαμβάνειν, γνωρίζειν ὅτι.., μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ σπανίως =ἀνακαλύπτειν· ἰδ. Δ.Σ. σελ.361,16).

17) Τὸ ἀγγέλλειν μετὰ μετοχῆς μὲν δηλοῖ ἀγγελίαν περὶ πραγματικοῦ συμβάντος, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ ἀγγελίαν ἀβεβαίου ἔτι, ἢ ἁπλῶς ὑποτιθεμένου : ἰδ.Δ.Σ.σελ.361,17).

18) Τὸ ὁμολογεῖν=συναινεῖν, συμφωνεῖν συνήθως μετ'ἀπαρεμφάτου, σπανίως δὲ μετὰ μετοχῆς, δι' ἧς ἡ πρᾶξις δηλοῦται ἔτι μᾶλλον ὡρισμένη· ἰδ.Δ.Σ.σελ.361,18).

Σημ. 2. Τὰ λεκτικά, διηγηματικὰ καὶ ἀρνητικὰ ῥήματα συντάσσονται συνήθως ἀπαρεμφάτῳ, ἰδ.§125,δ',1),παρὰ ποιηταῖς δὲ ἐνίοτε, σπο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ράδην δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συντάσσονται καὶ μετοχῇ, ὅταν τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν πρέπῃ νὰ παρασταθῇ ὡς ὄντως ὑπάρχον· ἰδ.Δ.Σ.σελ.362,Σημ.2.

19) Τὸ ποιῶ μετὰ μετοχῆς δηλοῖ α΄) παριστάνω, β΄) ὑποθέτω, παραδέχομαι, (ἰδ.§,125,δ΄,1): Ποιῶ σε γελῶντα.—Ποιῶ σε γελᾶν. ἰδ.Δ.Σ.σελ. 362,19).

20) Αἰσχύνομαι καὶ αἰδοῦμαι μετὰ μετοχῆς=ἐντρέπομαι διὰ πρᾶξίν μου γενομένην, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ=ἐντρέπομαι νὰ πράξω τι, ἐξ αἰσχύνης ἢ αἰδοῦς δὲν πράττω τι: Ξεν. Κυρ.5, 1,21 τοῦτο μὲν (τὸ ἀποδιδόναι χάριν μήπω με δύνασθαι) οὐκ αἰσχύνομαι λέγων· τὸ δέ, ἐὰν μένητε παρ' ἐμοί, ἀποδώσω, τοῦτο εὖ ἴστε, αἰσχυνοίμην ἂν εἰπεῖν.

Σημ. 3. Περὶ τῶν λοιπῶν ψυχικοῦ παθήματος σημαντικῶν ῥημάτων, ἅτινα σπανιώτατα μὲν συντάσσονται ἀπαρεμφάτῳ, συχνάκις δὲ εἰδικῇ προτάσει διὰ τοῦ ὅτι ἢ τοῦ εἰ ἐκφερομένῃ, ἰδ. Δ.Σ.σελ. 362, Σημ.3.

21) Τὸ ἀρκῶ καὶ ἱκανός εἰμι προσωπικῶς συντάσσονται μετοχῇ, ἀπροσώπως δὲ (ἀρκεῖ, ἱκανόν ἐστι) μετ' ἀπαρεμφάτου= εἶνε ἀρκετὸν ὅτι κτλ.

22) Ἀνέχομαι, ὑπομένω μετὰ μετοχῆς=ὑποφέρω, ὑπομένω, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ σπανίως = τολμῶ, (ἰδ. § 136,5 καὶ 125, δ', 2): ἰδ.Δ.Σ.σελ.363,22).

23. Περιορᾶν μετὰ μετοχῆς=παραβλέπειν, ἀδιαφορεῖν, ὀλιγωρεῖν (§ 136,5). μετ' ἀπαρεμφάτου σπανίως=ἐᾶν, συγχωρεῖν, ἐπιτρέπειν: Θουκ.1,35.

24) Ἐπιτρέπειν=συγχωρεῖν νά.., συντάσσεται συνήθως ἀπαρεμφάτῳ, ὡς τὸ ἐᾶν, σπανίως δὲ μετοχῇ (ἰδ. § 136,5), ἰδ. Δ.Σ.σελ.363,24).

25) Ἀποκάμνω μετὰ μετοχῆς = ἀποκάμνω πράττων τι, ἰδ. § 136,5, μετ' ἀπαρεμφάτου (σπανίως) = ὑπὸ κόπου παύω νὰ κάμω τι: Πλ. Κριτ. 45, Β. ἰδ.Δ.Σ.σελ.363,25).

26) Ἄρχεσθαι μετὰ μετοχῆς = εἰμὶ ἐν τῇ ἀρχῇ πράξεώς τινος (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τέλος ἢ τὸ μέσον αὐτῆς), ἢ καὶ ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ τὸ εἶδος καὶ ὁ τρόπος, ἐν οἷς συμβαίνει ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, μετ' ἀπαρεμφάτου δέ=ἐπιχειρῶ, ἀρχίζω νά... (ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλην ἐνέργειαν): ἰδ. Δ.Σ.σελ.363,26). Περὶ τῶν ἄλλων συντάξεων τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι ἰδ. § 67,9).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

27) Τὸ παύω μετὰ μετοχῆς=κάμνω τινὰ νὰ παύσῃ, παύω νά..., (§ 136,6), μετ' ἀπαρεμφάτου δέ=κωλύω νά...: Ἡροδ. 5,67 Πλ. Πολ. 416, Γ. ἰδ.Δ.Σ,σελ.364,28).

28) Μεθίημι (ποιητ.), μεθίεμαι μετὰ μετοχῆς=χαλαρόνω, παύω, παραιτῶ, π.χ. κλαύσας, ἰδ.§ 136,6, μετ' ἀπαρεμφάτου δὲ=ἐνδίδω, συγχωρῶ, ἐπιτρέπω: ἰδ.Δ.Σ.σελ.364,28).

29) Περὶ τοῦ πειρᾶσθαι,παντοῖος γίνομαι,ἐπείγομαι μετὰ μετοχῆς ἢ μετ' ἀπαρεμφάτου ἰδ.Δ.Σ.σελ.364,29).

30) Αἱ ἐν § 136,9 μνημονευθεῖσαι φράσεις συντάσσονται συχνότερον ἀπαρεμφάτῳ, καθόσον ἡ ἐνέργεια τῆς ἐξηρτημένης ῥηματικῆς ἐννοίας συνήθως δὲν νοεῖται ὅτι προσυπάρχει προσώπῳ τινί, ἀλλ' ὅτι πρῶτον ἤδη ἐκ τῶν φράσεων ἐκείνων προέρχεται: Πρέπει μοι τῶν ἐπιστημῶν ἐπιμελεῖσθαι = πρέπον εἶνε νὰ ἐπιμελῶμαι τῶν ἐπιστημῶν, τὸ δὲ πρέπει μοι τῶν ἐπιστημῶν ἐπιμελομένῳ=πρέπον μοι εἶνε, ὅτι ἐπιμελοῦμαι τ. ἐπιστ.: ἰδ.Δ. Σ.σελ.364,30).

31) Τὸ φθάνειν συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου σπανίως μὲν παρὰ τοῖς δοκίμοις, συχνάκις δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, ὅπερ ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῷ ῥήματι τούτῳ κεῖται ἡ ἔννοια τῆς ἐφέσεως, τάσεως: Θουκ.1,44.'Αρφ.'Ιππ. 935.

Β'. Ἡ παραθετικὴ μετοχή.

§ 139. **Ἡ μετοχὴ ἐκφέρουσα ἐπιρρηματ. σχέσεις.**

1. Ἡ μετοχὴ τίθεται προσέτι εἰς δήλωσιν τοιούτου ἐπιθετ. προσδιορισμοῦ * οὐσιαστικῶν,δι' οὗ συγχρόνως προσδιορίζεται ἀκριβέστερον καὶ τὸ κατηγόρημα τῆς προτάσεως. Ἐν τῇ περιπτώσει

---

* Ἡ τοιαύτη μετοχὴ διαφέρει τῆς κυρίως ἐπιθετ. μετοχῆς ἢ τοῦ ἐπιθέτου, καθότι οὐδέποτε τίθεται μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐνάρθρως μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν (§ 121, 3), ἀλλὰ κεῖται ἀνάρθρως ἢ μετὰ τὸ οὐσιαστικὸν ἢ πρὸ αὐτοῦ, ἐπειδὴ πανταχοῦ ἀναλύεται εἰς κατηγόρημά τι (ῥῆμα): ὁ παῖς γράφων ἢ γράφων ὁ παῖς = ὁ παῖς ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε, ὅταν γράφει (γράφοι, γράφῃ ἢ ἔγραφε). τοῦ παιδὸς γράφοντος ἢ γρά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ταύτη ἡ μετοχὴ δηλοῖ τὰς ἐπιρρηματ. σχέσεις τοῦ χρόνου, τῆς αἰτίας, τοῦ σκοποῦ, τῆς ὑποθέσεως, τῆς ἐνδόσεως, τοῦ τρόπου καὶ τοῦ ὀργάνου.

2. Ἡ μετοχὴ αὕτη ἔχει διττὴν σύνταξιν, συνημμένην (participium coniunctum) καὶ ἀπόλυτον κατὰ γενικὴν (genetivi absoluti). Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα παραθετικὴ μετοχὴ ἀναλύεται εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν, ἡ διαφορὰ τῆς συνημμένης καὶ ἀπολύτου συντάξεως αὐτῆς κεῖται ἐν τοῖς ἑξῆς:

α΄) ὅτι ἡ συνημμένη μετοχὴ τίθεται, ὅταν ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως εἶνε τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον τῆς κυρίας, πρὸς ὃ συμφωνεῖ κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν: οἱ πολέμιοι φυγόντες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐδιώχθησαν = ὅτε οἱ πολ. ἔφυγον, ἐδιώχθησαν ὑπὸ τῶν πολ..—τοῖς Πέρσαις εἰς γῆν εἰσβαλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἠναντιώθησαν=ὅτε οἱ Πέρ. εἰς γῆν εἰσέβαλον, οἱ Ἑλλ. ἠναντιώθησαν αὐτοῖς.

β΄) ἡ Γενικὴ ἀπόλυτος τίθεται, ὅταν ἡ δευτερεύουσα πρότασις ἔχῃ ἴδιον ὑποκείμενον, ἤτοι λέξιν, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει· τότε τὸ μὲν ὑποκείμ. τῆς δευτερ. προτάσεως τίθεται κατὰ γενικήν, ἡ δὲ μετοχὴ συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ τιθεμένη ὡσαύτως κατὰ γενικήν: Ξ. Οἰκ. 4,2 τῶν σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ πολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται=ἐὰν τὰ σώματα θηλύνωνται, καὶ αἱ ψ. π. ἀρ. γίγνονται.

Σημ. 1. Οὐδέποτε τίθεται ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ὅταν ἡ διὰ τῆς μετοχῆς δηλουμένη ἔννοια ἀναφέρηται εἰς τὸ ὑποκείμ. τῆς κυρίας προτάσεως, ἀλλ' ἡ συνημμένη.

Σημ. 2. Ἀντὶ τῆς μετοχικῆς συντάξεως τίθενται ἐνίοτε δευτερεύουσαι προτάσεις ἢ χάριν μείζονος ἐμφάσεως ἢ χάριν σαφηνείας.

3. Ἥ τε συνημμένη μετοχὴ καὶ ἡ γενικὴ ἀπόλυτος τίθενται, ὡς εἴδομεν ἐν ἀριθ. 1, πρὸς δήλωσιν:

1) Χρόνου (χρονικὴ μετοχή): Ξ Ἀπ. 1,2,22 πολλοὶ τὰ

φοντος τοῦ παιδὸς = εἰ, ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε, ὅταν γράφει (γράφοι, γράφῃ ἢ ἔγραφε)· τοὐναντίον δὲ ὁ γράφων παῖς ἢ ὁ παῖς ὁ γράφων=ὁ γραφεὺς παῖς ἢ ὁ παῖς ὁ γραφεύς· τοῦ γράφοντος παιδὸς = τοῦ γραφέως παιδός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χρήματα ἀναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τούτων οὐκ ἀπέχονται. Τοιαύτη εἶνε ἡ μετὰ τοῦ ποιήσας συχνὴ περίφρασις ἐν τῇ σημασίᾳ ὕστερον, μετὰ ταῦτα: Ἡρόδ. 6,96 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο, ἢ ἡ μετὰ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ προηγηθέντος ῥήματος κατὰ μετοχήν: Ξ. Κυρ. 3,1,37 Νῦν μὲν δειπνεῖτε· δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε — Γενικὴ ἀπόλυτος: Ξ. Ἑλλ. 5,1,9 ναυμαχίας πρὸς τὴν σελήνην γενομένης τέτταρας τριήρεις λαμβάνει Γοργώπας.

Σημ. 3. ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ αἱ ἑπόμεναι μετοχαί, αἵτινες ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ ἰσοδυναμοῦσι ἐπιρρήμασιν ἢ ἐπιρρηματικαῖς φράσεσιν καὶ περὶ ὧν ἰδ. Δ.Σ. σελ. 367, Σημ. 3. ἀρχόμενος (=ἐν ἀρχῇ, τὸ πρῶτον): Πλ. Φαίδρ. 263, Δ τελευτῶν (=τέλος, ἐν τέλει): διαλιπὼν χρόνον (= μετά τινα χρόνον) ἢ διαλιπὼν πολύν, ὀλίγον χρόνον, ἐπισχὼν πολὺν χρόνον, μικρόν: ἀνύσας=τέλος πάντων, εὐθὺς ὡς τάχιστα.

Σημ. 4. Ἡ μετοχὴ κατὰ γενικὴν τίθεται ἐνίοτε καὶ ἄνευ οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου, ἢ ὅταν περιέχηται ἐν αὐτῇ τῇ μετοχῇ, ὅτε συνήθως προσυπακούεται τὸ ἀνθρώπων, πραγμάτων κτλ., ἢ ὅταν τέλος ἕπηται πρότασις δευτερεύουσα μετὰ τοῦ ὅτι κειμένη ἀντὶ τῆς γενικῆς οὐσιαστικοῦ: Ἡροδ. 3,13 οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφευγον· κατειληθέντων δὲ (αὐτῶν) ἐς Μέμφιν ἔπεμπε Καμβύσης (κήρυκα). Ξ. Ἀν. 1,10,6 προσιόντος (ἐνν. αὐτοῦ). — Κυρ. 3,3,54 ἰόντων ἐς μάχην (=ὅταν τις πορεύηται εἰς μ.). Ἐν ταῖς φράσεσιν εἰσαγγελθέντων, ὅτι... σημανθέντων ὅτι... κτλ. γίνεται χρῆσις τοῦ πληθυντ. ἀριθμοῦ ἢ διότι τὸ τῆς δευτερευούσης προτάσεως ὑποκείμ. κεῖται κατὰ πληθυντ. ἀριθμὸν ἢ διότι μνημονεύονται πολλαὶ περιστάσεις, ἢ διότι τὸ διὰ τῆς μετοχῆς δηλούμενον πλεονάκις ἐπανελήφθη: Θουκ. 1,116. Ξ. Κυρ. 1,4,18. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑνικόν: Θουκ. 1,74. Καὶ ἄνευ δευτερευούσης προτάσεως ἐπὶ ἀπροσώπων φράσεων: Ξ. Ἀν. 3,1,40 οὕτω γε ἐχόντων. Θουκ. 4,20 «ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων. Ἐν τοιαύτῃ δ' ὅμως περιπτώσει συνήθης εἶνε ἡ αἰτιατική. (§140). Τῶν ῥημάτων ὕει (ὁ θεός), σαλπίζει (ὁ σαλπιγκτής) κτλ. (ἰδ. §10, 6) ἡ μετοχὴ τίθεται πάντοτε κατὰ γενικήν. Ἀρφ. Σφ. 774 ὕοντος. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 367, Σημ. 5.

Σημ. 5. Περὶ τῆς ἐμπροθέτου χρονικῆς μετοχῆς ἰδ. Δ.Σ. σελ. 368, Σημ. 5

Σημ. 6. Πρὸς ἀκριβέστερον προσέτι προσδιορισμὸν τῶν χρονικῶν σχέσεων προστίθενται πολλάκις τῇ τε συνημμένῃ μετοχῇ καὶ τῇ γενικῇ ἀπολύτῳ τὰ χρονικὰ ἐπιρρήματα: αὐτίκα, εὐθύς, ἐξαίφνης, μεταξύ, ἅμα, ἄρτι: Ἡρόδ. 2,146 Διόνυσον . . αὐτίκα γενόμενον (=ἅμα τῇ γεννήσει) ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς Πλ. Φαίδ. 70, Α μὴ εὐθὺς ἀπαλλαττομένη (ἡ ψυχὴ)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ σώματος διασκεδασθεῖσα οἴχηται. Κρατ.396, Β τοῦτον δὲ Κρότου υἱὸν εἶναι ὑβριστικὸν μὲν ἂν τι δόξειεν εἶναι ἀκούσαντι ἐξαίφνης. Λυσ.207,Α ὁ Μενέξενος ἐκ τῆς αὐλῆς μεταξὺ παίζων εἰσέρχεται. Ξ.'Αν.3,1,47 καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη—Θουκ.2,79 ἄρτι τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσι ἄλλοι πελτασταί.

Σημ. 7. Πρὸς σαφεστέραν καὶ ἐμφαντικωτέραν δήλωσιν τῆς χρονικῆς ἀκολουθίας μετὰ τὴν μετοχὴν προστίθενται συχνότατα εἰς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως τὰ ἐπιρρήματα: ἐνταῦθα, εἶτα ἔπειτα, τότε, τότ' ἤδη, εὐθύς, ἐκ τούτου, μετὰ ταῦτα, οὕτω (ς), οὕτω δή, ὧδε·ἰδ.Δ.Σ. σελ. 368, Σημ. 7. Ξ. Κυρ. 1,4,16 ἀκούων οὖν ἐν τοῖς μεθορίοις πολλὰ θηρία εἶναι., ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἐξελθεῖν. 'Αν.4,7,13 αἱ γυναῖκες ῥιπτοῦσαι τὰ παιδία εἶτα καὶ ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν. Θουκ.2,54 ἐσβεβληκότων τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. Πλ.Φαίδ. 61, Δ καὶ καθεζόμενος οὕτως ἤδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

2) Αἰτίας (αἰτιολογικὴ μετοχή): Σοφ. Φιλ. 1035 ὀλεῖσθε δ' ἠδικηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε. Πλ. Ἱππ. Ι.285, Β παρανομοῦσιν ἄρα Λακεδαιμόνιοι οὐ διδόντες σοι χρυσίον. Συχνότατα ἐν ἐρωτηματ. προτάσεσι. Περὶ τοῦ τί μαθών, τί παθὼν ἰδ. § 219, Σημ.6. Γενικὴ ἀπόλυτος (χρησιμεύουσα ὡς ἐπεξήγησις δεικτ. ἀντωνυμίας): Θουκ.7,13 τὰ πληρώματα διὰ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν ἀπολλυμένων, κτλ. ἰδ.Δ.Σ.σελ.369,2).

Σημ. 8. Πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀποτελέσματος προστίθεται ἐνίοτε εἰς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως τὸ οὕτω: Πλ.Λάχ.178,Β ὑμᾶς δ' ἡμεῖς ἡγησάμενοι καὶ ἱκανοὺς γνῶναι καὶ γνόντας ἁπλῶς ἂν εἰπεῖν ἃ δοκεῖ ὑμῖν, οὕτω παρελάβομεν. Πρὸς ἔξαρσιν δὲ τῆς αἰτίας προστίθεται εἰς τὸ ῥῆμα τὸ διὰ τοῦτο (ταῦτα), ἐκ τούτου: Ξ.'Αν.1,7,3 νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον.5,8,15 ἐν ἐμαυτῷ οὖν πεῖραν λαβών, ἐκ τούτου καὶ ἄλλον.. ἤλαυνον.

Σημ. 9. Πολλάκις πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς αἰτίας προτάσσεται τῆς τε συνημμένης καὶ τῆς ἀπολύτου μετοχῆς τὸ ὡς, δι' οὗ δηλοῦται αἰτιολογία ὑποκειμενική, ἤτοι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμ. τῆς κυρίας προτάσεως: Ξ. 'Απ. 1,3,2 Σωκράτης εὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας ὁποῖα ἀγαθά ἐστιν· ἢ τὸ ἅτε, ἅτε δή, οἷον,οἷον δή, οἷα, οἷα δή, δι' ὧν δηλοῦται αἰτιολογία ἀντικειμενικὴ (πραγματική): Θουκ. 4,130 Οἱ 'Αθηναῖοι ἐσπεσόντες ἐς τὴν

---

* Αἱ μετὰ προθέσεων αὗται μετοχαὶ ἀποδίδονται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ δι' οὐσιαστικοῦ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μένδην πόλιν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, διήρπασαν. Πλ. Συμπ.203,Β οἷον δὴ εὐωχίας οὔσης. Ἑλλ. 5,4,39 οἷα δὴ ἀπιόντων πρὸς δεῖπνον.. τῶν πελταστῶν.., ἐπελαύνουσι. Πλείονα περὶ τούτων ἰδ. Δ. Σ σελ.369,Σημ.9, καὶ § 141.

3) Ὑποθέσεως (ὑποθετικὴ μετοχή): Ξ.Κυρ.8,7,28 τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. Ἐπὶ ἐρωτήσεως: Ξ. Ἀγ.10,2 τίς γὰρ ἂν θεοσεβῆ μιμούμενος ἀνόσιος γένοιτο; Γενικὴ ἀπόλυτος: Δημ. 9,76 οἴομαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τούτων γιγνομένων.

Σημ. 10. Καὶ ἐνταῦθα ἐνίοτε προστίθεται τῷ ῥήματι τῆς προτάσεως τὸ οὕτως πρὸς ἔξαρσιν τῆς ἀκολουθίας: Ξ.Κυρ.1,6,5.

4) Ἐνδόσεως (ἐνδοτικὴ ἢ ἐναντιωματικὴ μετοχή): Ξ. Οἰκ. 15,3 (ἡ γεωργία ποιεῖ) τοὺς μὴ ἐπισταμένους πολλὰ πονοῦντας ἀπόρως βιοτεύειν. Πολ.Λακ. 1,1 ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα δυνατωτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη.

Σημ. 11. Πολλάκις προστίθεται τῇ τοιαύτῃ μετοχῇ τὸ πέρ (παρὰ ποιηταῖς καί, σπανίως, τῷ Ἡροδότῳ), καί, καὶ ταῦτα, οὐδὲ (μηδέ),καὶ..πὲρ (τὸ πὲρ παρ' Ὁμήρῳ ἔτι δὲ καὶ παρ' Αἰσχύλῳ, τίθεται μετὰ τὴν λέξιν, ἥτις πρέπει νὰ ἐξαρθῇ), κανονικῶς δὲ καίπερ, ὅπερ ἀπαντᾷ καὶ παρ' Ὁμήρῳ, καίτοι, σπάνιον παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις τῶν Συγγραφέων, σύνηθες δὲ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. Ἵνα δὲ ἐξαρθῇ ἐπὶ μᾶλλον ἡ ἀντίθεσις, προστίθεται πολλάκις τῷ ῥήματι τὸ ὅμως, εἶτα, ἔπειτα, κᾆτα, κᾄπειτα, ἅτινα παρὰ ποιηταῖς συνάπτονται συνήθως μετὰ τῆς μετοχῆς, πολλάκις δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, προτασσόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ: Αἰσχλ. Ἑπτ.1029 τάφον γὰρ αὐτῷ.. γυνή περ οὖσα. Ξ. Ἀπ. 2,3,19 ἀδελφὼ φίλω ὄντε καὶ πολὺ διεστῶτε πράττετον ἅμα καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν. ἰδ.Δ.Σ.σελ. 370,Σημ. Σπανίως τὰ εἰρημένα μόρια τίθενται καὶ μετὰ τὴν μετοχήν: Πλ. Πολ.341,Γνῦν γοῦν ἐπεχείρησας οὐδὲν ὢν καὶ ταῦτα.

Σημ. 12. Πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς ῥηθείσης σχέσεως τίθεται ἐνίοτε ἡ ἐπὶ σὺν δοτικῇ, ἰδ. § 82, ΙΙ.Θουκ.8,97 ἐπὶ δ'οὖν τοῖς ἠγγελμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς εἴκοσιν ὅμως ἐπλήρουν.

5) Τοῦ τέλους ἢ σκοποῦ (τελικὴ μετοχή): Πρὸς δήλωσιν τῆς σχέσεως ταύτης τίθεται ὁ ἐνεργητικὸς μέλλων μόνον, ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ἐνεστὼς (§ 136,6)· ἰδίᾳ τίθεται ἡ τοιαύτη μετοχὴ ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων: Ἡρόδ.6,70 ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Πρβλ.§ 136,10.

6) Τοῦ τρόπου καὶ μέσου καὶ καθόλου πρὸς δήλωσιν περι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στάσεώς τινος (τροπικὴ καὶ ὀργανικὴ μετοχή): Ξ.Κυρ.3,2,25 ληϊζόμενοι ζῶσιν. Ἀπ.3,5,16 προαιροῦνται μᾶλλον οὕτω κερδαίνειν ἀπ' ἀλλήλων ἢ συνωφελοῦντες αὐτούς. ἰδ.Δ.Σ.σελ.271,6.

Σημ. 13. Οὕτω τίθενται συνήθως αἱ μετοχαὶ ἔχων, ἄγων, φέρων, λαβών, μετὰ τῶν κινήσεως σημαντ. ῥημάτων ἰσοδυναμοῦσαι τῇ προθέσει μετὰ σὺν γενικῇ. Καὶ ἡ μὲν μετοχὴ ἔχων καὶ λαβὼν τίθενται ἐπί τε ἐμψύχων καὶ ἀψύχων, ἡ δὲ ἄγων ἐπὶ ἐμψύχων ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ ἀψύχων, ἡ δὲ φέρων ἐπὶ ἀψύχων: Παρὰ ποιηταῖς καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐπικοῖς τίθενται συχνὰ αἱ μετοχαὶ ἔχων, φέρων, λαβών, ἀείρας, ἄγων μετὰ τῶν ῥημάτων τῶν ἐχόντων τὴν ἔννοιαν τοῦ διδόναι, τιθέναι καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις, ἵνα παρασταθῇ γραφικῶς καὶ τρόπον τινὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀκροατοῦ ἡ στιγμὴ τῆς πράξεως ἡ προηγηθεῖσα τοῦ διδόναι, τιθέναι κτλ.· Ἔτι δὲ τίθενται καὶ αἱ μετοχαὶ παρών, ἐλθών, μολών, ἰών, λαβὼν καὶ αἱ ὅμοιαι καὶ ἐν ἄλλαις συντάξεσιν ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Τραγικοῖς: ἰδ. Δ.Σ. σελ. 371, Σημ.13.

§ 140. **Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος.**

Ἀντὶ τῆς ἀπολύτου γενικῆς τίθεται καὶ ἡ αἰτιατική, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν ἡ μετοχὴ κεῖται ἄνευ ὡρισμένου ὑποκειμ., ἤτοι ἐπὶ ἀπροσώπων ῥημάτων, ἐπὶ παθητικῶν ἀπροσώπως λαμβανομένων, ἐπὶ ἀπροσώπων φράσεων ἐξ οὐδετέρου ἐπιθέτου καὶ τοῦ ὄν, σπανίως δὲ καὶ ἐπὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τοῦ ὡς ἢ ὥσπερ, τέλος, εἰ καὶ σπανίως, ἐν συναφείᾳ μετ' ἀντωνυμίας (ταῦτα, οὐδὲν) ἢ μετ' οὐσιαστικοῦ γένους οὐδετέρου *. Πλ.Μενέξ.346,Δ ἡμῖν ἐξὸν ζῆν μὴ καλῶς αἱρώμεθα μᾶλλον τελευτᾶν. Ἡροδ. 3,65 ἀδελφοκτόνος οὐδὲν δέον γέγονα. Πλ.Πολιτ.275,Ε τῷ πολιτικῷ δὲ οὐ μετὸν (δηλ.τοῦ τὰς ἀγέλας τρέφειν) ἐπηνέγκαμεν τοὔνομα.Θουκ.4,125 δοκοῦν ἀναχωρεῖν. Ἰσοκρ. 4,171 τυχὸν ἄν τι συνεπέραναν (=κατὰ τύχην, ἴσως). Θουκ.2,47 ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι (δηλ.αὐτήν)..(=εἰ καὶ λέγεται). Λυσ.30,2 προστα-

---

* α'.) ἐξόν, ἐνόν, παρόν, ὑπάρχον, μετὸν τινὶ τινος· δέον, χρεὼν· πρέπον, προσῆκον· δοκοῦν, δόξαν· μέλον, μεταμέλον, τυχόν, παρατυχόν· παρέχον, παρασχὸν, παρεστηκός (Θουκ.4,133 =ἀφοῦ τῷ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν). οὕτως ἔχον· δεδογμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον, λεγόμενον, κυρωθέν, προσταχθὲν—δῆλον, ἄδηλον, δυνατόν, ἀδύνατον, καλόν, αἰσχρὸν ὂν κ.τ.λ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χθὲν αὐτῷ (=εἰ καὶ προσταγὴ ἐδόθη αὐτῷ). — Ξ. Κυρ. 2,2,20 αἰσχρὸν ὄν. Θουκ. 1,2 ἄδηλον ὄν. Καὶ ἄνευ τοῦ ὄν, οἷον: Πλ. Πολιτ. 449, Γ δῆλον, ἰδ. § 144. Ἡροδ. 2,66 ταῦτα δὲ γινόμενα πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. Πλ. νόμ. 866, Β τὸ μίασμα ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθός. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 372, § 140.

Σημ. 1. Ἐπὶ τῶν εἰρημένων περιπτώσεων σπανιώτατα γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς ἀπολύτου, ἰδ. § 139, Σημ. 4.

Σημ. 2. Ἐὰν εἰς ἀπρόσ. ῥῆμα προστεθῇ ἀντωνυμία γένους οὐδετέρου ὡς ὑποκείμενον, τίθεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γενικὴ ἀπόλυτος: Ξ. Ἑλλ. 1,1,36 δόξαντος τούτου ᾤχετο. Κυρ. 4,5,53 τούτου συνδοκοῦντος. Εὕρηται δὲ καὶ δόξαν ταῦτα (ἐκ τοῦ ἔδοξε ταῦτα), π.χ. Ξ. Ἀν. 4,1,13 δόξαν ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων, ὧν τὸ ὑποκείμενον ἐνυπάρχει τῷ ῥήματι, τίθεται ἡ γενική, οἷον; ὕοντος, σαλπίζοντος. Ἄλλως ἐπὶ τῶν ἀπροσώπων φράσεων σπανίως τίθεται ἡ γενική (ἰδ. § 139. Σημ. 4). Ἐνίοτε ἀπαντᾷ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ ἥ τε γενικὴ καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος: Ξ. Ἀν. 5,7,3 καὶ χειμῶνός γε ὄντος οἵου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων κ.τ.λ.

§ 141. **Τὸ ὡς μετὰ μετοχῆς.**

Ἡ παραβολικὴ καὶ ὁμοιωματικὴ δύναμις τοῦ ὡς τηρεῖται καὶ ἐν τῇ συνδέσει αὐτοῦ μετὰ μετοχῆς· παραδείγματος χάριν τό: οἱ Κερκυραῖοι τρόπαιον ἔστησαν ὡς νενικηκότες κυρίως σημαίνει οἱ Κερκυραῖοι ἔστησαν τρόπαιον ὡς τοιοῦτοι, οἵτινες εἶχον νικήσει. Ἐκ τῆς ὁμοιωματικῆς δὲ ταύτης σημασίας τοῦ ὡς προῆλθεν ἡ ὑποκειμενικὴ αἰτιολογία, ἡ δι' αὐτοῦ καὶ τῆς μετοχῆς ἐκφερομένη, διότι τὸ «οἱ Κερκ. ἔστησαν τρόπ. ὡς τοιοῦτοι, οἵτινες εἶχον νικήσει» ἰσοδυναμεῖ τῷ «ὡς τοιοῦτοι, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι εἶχον νικήσει, ἤτοι ἐπειδὴ ἐνόμιζον, ὅτι εἶχον νικήσει·» διότι πᾶσα παραβολὴ εἶνέ τι ὑποκειμενικόν, ἐν τῇ διανοίᾳ ὑπάρχον· ἂν δὲ οἱ Κερκυραῖοι ὄντως εἶχον νικήσει, ὅπως αὐτοὶ ἐνόμιζον, ἢ μή, τοῦτο δὲν συνάγεται ἐκ τῆς σημασίας τοῦ ὡς, ἀλλ' ἐκ τῆς ὅλης συναφείας τοῦ λόγου, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ὑποκειμενικὴ αἰτιολογία δύναται νὰ εἶνε πραγματικὴ ἢ μή, καθόσον ἡ ἰδέα καὶ σκέψις τοῦ λέγοντος ἢ ποιοῦντός τι συμφωνεῖ ἢ μὴ πρὸς τὸ ἀληθὲς καὶ πραγματικόν. Τοὐναντίον ἡ αἰτιολογικὴ μετοχὴ ἄνευ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ ὡς δηλοῖ αἴτιον ἐξ ἀντικειμένου, πραγματικόν· ὅθεν τὸ «οἱ Κερκυραῖοι ἔστησαν τρόπαιον νενικηκότες» σημαίνει «διότι ὄντως εἶχον νικήσει.» Πλείονα περὶ τούτου ὡς καὶ τὰ παραδείγματα ἐπί τε συνημμένης μετοχῆς καὶ γενικῆς καὶ αἰτιατ. ἀπολύτου. ἰδ Δ.Σ. σελ. 374.

Σημ. 1. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ χρῆσις τῆς γεν. ἀπολύτου μετὰ τοῦ παραβολικοῦ ὡς ἀντὶ μετοχῆς ἀναφερομένης εἰς ἀντικείμενον ἢ συμπλήρωμα τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως ἐπὶ τῶν γνωστικῶν, λεκτικῶν (ἐνίοτε) καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις ῥημάτων *: Πλ. Φαίδ. 77, Ε ὡς δεδιότων (ἡμῶν).. πειρῶ ἀναπείθειν (ἀντί: ὡς δεδιότας ἡμᾶς π. ἀν.). Ξ.'Αν. 1,3,7 ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε (ἀντί: οὕτω τὴν γν. ἔχετε περὶ ἐμοῦ ὡς ἰόντος κτλ. πρβλ. Πλ. Πολ. 414, Ε δεῖ ὡς περὶ μητρὸς καὶ τροφοῦ τῆς χώρας διανοεῖσθαι, ἀντί: δεῖ περὶ τῆς χ. ὡς περὶ μ. καὶ τρ. δ.). Ἐνίοτε τίθεται αἰτιατική: Ξ.'Αν. 1,3,15 ὡς στρατηγήσοντα ἐμὲ.., μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω. Ἰσοκρ. 5,114. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 374. Σημ. 1

Σημ. 2. Ἐνίοτε καὶ μετὰ παραλείψεως τοῦ γνωστικοῦ ῥήματος (οὕτως ἴσθι, γίγνωσκε): Ξ. Κυρ. 1,6,40 ὡς (ἐμοῦ) πορευσομένου οὖν, ἔφη, ἤδη νυνί. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 375, Σημ. 12.

Σημ. 3. Ἐπὶ ταυτοπροσωπίας ἐννοεῖται ὅτι τίθεται ὀνομαστική: Ἰσοκρ 6,106 ὥσπερ (ἰδ. § 142,3) ἐν κοινῷ θεάτρῳ τῶν Ἑλλήνων διδοὺς ἔλεγχον ἕκαστος ἡμῶν τῆς αὐτοῦ φύσεως οὕτω διακείσθω τὴν γνώμην.

Σημ. 4 Ἐπειδὴ ἡ χρῆσις τῆς αἰτιατ. ἀπολύτου ἄνευ μὲν τοῦ ὡς ἐπὶ ὡρισμένου ὑποκειμένου εἶνε σπανία, μετὰ δὲ τοῦ ὡς συχνοτάτη, ὀρθὸν εἶνε ἴσως νὰ ὑπολάβῃ τις, ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιπτώσει ἡ αἰτιατ. μετὰ τῆς μετοχῆς αὐτῆς πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀντικείμενον ῥήματος αἰσθητικοῦ ἢ διηγηματικοῦ, ὅπερ δηλοῦται διὰ τοῦ ὡς, π.χ. οἱ πατέρες τοὺς υἱεῖς ἀπὸ τῶν πονηρῶν.. εἴργουσι, ὡς τὴν τούτων ὁμιλίαν κατάλυσιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς (= γνόντες τὴν τ. ὁμ. κατάλυσιν οὖσαν τ.α.). πρβλ. Ξ.'Αν. 1,3,15 ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω (= μηδεὶς ἐξ ὑμῶν ἂς λέγῃ περὶ ἐμοῦ ὡς περὶ τοιούτου, ὅστις θὰ στρατηγ. κτλ.).

§ 142. Ὥστε, ἅτε, οἷα, οἷον, ὥσπερ μετὰ μετοχῆς.

1. Τὸ ὥστε, ἐνισχυμένον ὡς, συντάσσεται ὡς καὶ τοῦτο, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι τὸ ὥστε λέγεται μόνον ἐπὶ πραγματικοῦ, ὅπερ δ' ὅμως ὁ λέγων ἐκφέρει ἐξ ἑαυτοῦ. Δηλοῖ δὲ τὸ ὥστε

* εἰδέναι, ἐπίστασθαι, γιγνώσκειν, μανθάνειν, διανοεῖσθαι, νοεῖν, ἔχειν γνώμην, διακεῖσθαι τὴν γνώμην, φροντίζειν, λέγειν, μηνύειν κ.τ.τ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπεξήγησιν περιπτώσεως ἀφ' ἑαυτῆς νοουμένης καὶ πάντη φυσικῆς· διὸ ἐξηγητέον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ διὰ τοῦ ἐπειδή, ὡς εἰκός, ἐπειδὴ βέβαια. Εἶνε δὲ συχνὸν μὲν παρ' Ἡροδότῳ, σπάνιον δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς: Ἡροδ.1,8 ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων.. ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε. Θουκ. 7,24 ὥστε γὰρ ταμιείῳ χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι.

2. Ὡς τίθεται τὸ ὥστε (ἀριθ. 1), οὕτω καὶ τὸ ἅτε, ἅτε δὴ (ἃ δή σπαν.), οἷα, οἷον πρὸς δήλωσιν ἀντικειμ. αἰτίας: Παραδείγματα ἰδ. Δ.Σ. σελ. 376,2. Πρβλ. καὶ § 139. Σημ. 9.

3. Τὸ ὥσπερ τίθεται α') ὡς τὸ ὥστε: Πλ. Πολιτ. 330, Ε αὐτὸς ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν.. καθορᾷ αὐτά. β') Ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ ὡς πρὸς δήλωσιν ὑποκειμ. αἰτίας (=ὡσεὶ): Ξ. Ἀν. 5,4,34 ὠρχοῦντο ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι. Δ.Σ. § 142,3.

§ 143. **Παρατηρήσεις περὶ τῆς χρήσεως τῶν μετοχῶν.**

(Μετοχὴ ἀντὶ ῥήματος παρεμφατικοῦ. — Σύνδεσις παρεμφατικοῦ ῥήματος μετὰ συστοίχου μετοχῆς. — Μετάβασις τῆς μετοχ. συντάξεως εἰς παρεμφατικήν. — Σύνδεσις μετοχῆς μετ' ἀναφορ. ἢ ἐρωτηματ. ἀντωνυμιῶν.)

1. Πολλάκις τὸ κύριον κατηγόρημα τῆς προτάσεως ὡς δευτερεῦόν τι λαμβανόμενον ἐκφέρεται διὰ μετοχῆς, τὸ δὲ δευτερεῦον ὡς κυρία πρᾶξις θεωρούμενον δηλοῦται διὰ παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως: Εὐρ. Ἑλ. 984 ᾧ (δόλῳ) καὶ πόσιν καθεῖλες Αἴγισθον κτανὼν (ἡ κυρία ἔννοια εἶνε τὸ κτείνειν). ἰδ. Δ.Σ. § 143,1.

Σημ. Παρὰ ποιηταῖς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ἰδίᾳ παρ' Ἡροδότῳ, ἐκφέρονται διὰ παρεμφατικῶν ἐγκλίσεων ἥ τε κυρία πρᾶξις καὶ ἡ δευτερεύουσα παρατασσόμεναι, ἐνῷ ἡ δευτερεύουσα ἔπρεπε νὰ ἐξενεχθῇ διὰ μετοχῆς: Ξ. Ἀν. 1,9,14 καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν.. ἐποίει (ἀντὶ πολέμου αὐτῷ ὄντος στρατευόμενος.. ἐποίει). ἰδ. Δ.Σ. § 143, Σημ.

2. Ἐνίοτε παράκειται τῷ ῥήματι σύστοιχος μετοχὴ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ μάχην μάχεσθαι, φυγῇ φεύγειν (§ 60,2 καὶ Σημ. 2) κτλ: Ξ. Κυρ. 5,1,1 ἀκούσας ἤκουσα. Καὶ ἐνάρθρως: Ξ. Ἀπ. 4,6,3 οὐκοῦν ὁ τοὺς νόμους τούτους εἰδὼς εἰδείη ἄν, ὡς δεῖ. κτλ. ἰδ. Δ.Σ. § 143,2.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. Ἐνίοτε μεταβαίνει ἡ μετοχικὴ σύνταξις εἰς παρεμφατικὴν ἔγκλισιν ἢ (ὅπερ σπανιώτερον) καὶ τἀνάπαλιν: Δημ.57,11 μάρτυρα μέν.. παρασχόμενος.. παρεκελεύετο δὲ. β'). Ξ. Κυρ 1,3,1 ἔρχεται αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦρον.. ἔχουσα.ἰδ.Δ.Σ.§ 143,3.

4. Ἡ μετοχὴ συντάσσεται ἐνίοτε μετ' ἀναφορικῆς ἢ ἐρωτηματ. ἀντωνυμίας χάριν συντομίας. Ξ.Κυρ.4,3,9 τἆλλα, ὅσα δεῖ ἵπποις ἔχουσι χρῆσθαι (τὰ ἄλλα, ὅσα πρέπει νὰ ἔχωσιν οἱ ἵπποι, ὅταν μέλλῃ νὰ μεταχειρισθῇ τις αὐτούς). ἰδ. Δ. Σ. 143,4.

§ 144. **Παράλειψις τῆς μετοχῆς ὤν.**

Ὅταν κατηγορούμενον (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μετὰ τοῦ εἰμὶ μεταβληθῇ εἰς μετοχικὴν σύνταξιν, τότε ἐπὶ μὲν ἐπιθέτων παραλείπεται ἐνίοτε ἡ μετοχὴ ὢν ἔν τε τῇ ποιήσει καὶ τῷ πεζῷ λόγῳ, ἐπὶ δὲ οὐσιαστικοῦ ἐν μὲν τῷ πεζῷ λόγῳ οὐδέποτε παραλείπεται ἡ μετοχὴ ὤν, ἐν δὲ τῇ ποιήσει σπανιώτατα: Ξ.Κυρ. 1,3,3 ὁ Κῦρος ἅτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἥδετο τῇ στολῇ: Σοφ.Οἰδ.τ.1260 δεινὸν δ' αὔσας ὡς ὑφηγητοῦ τινος πύλαις διπλαῖς ἐνήλατ'. Ἐπὶ τοῦ ἅτε, οἷα παραλείπεται ἡ μετοχὴ πολλάκις καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: Πλ.Πολ.568, Β αὐτοὺς εἰς τὴν πολιτείαν οὐ παραδεξόμεθα ἅτε τυραννίδος ὑμνητάς. Ξ.Κυρ.1,3,2 ὁ Κῦρος, οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος, ἠσπάζετο αὐτὸν (τὸν Ἀστυάγην). Ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιθέτων, ὡς ἐλέχθη, ἡ παράλειψις τοῦ ὢν εἶνε πολὺ συχνοτέρα καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πεζῷ λόγῳ: Σοφ. Οἰδ. τ. 1,326 γιγνώσκει σαφῶς, καίπερ σκοτεινὸς (ἐνν. ὤν), τήν γε σὴν αὐδὴν ὅμως. Θουκ.2,35 πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν (ἐνν. ὄν). Ξ.Ἀν. 6,6,9 ὁ Κλέανδρος ἔφη κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτοὺς ὡς πολεμίους (ἐνν. ὄντας). Ὁμοίως: Θουκ.1,30 χειμῶνος ἤδη (ἐνν. ὄντος) ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· ἰδ. καὶ § 144. Τὰ ἐπίθετα ἑκὼν καὶ ἄκων λαμβάνονται ἀπὸ Ὁμήρου ὡς μετοχαὶ κείμενα καὶ ἄνευ τοῦ ὤν. ἰδ. Κ, 372. Θουκ.7,86. καὶ Α.301. Πλ. Θεαίτ.180, Γ. Ὅταν δὲ παρὰ τὴν μετοχὴν τίθεται ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν, συνήθως μὲν προσλαμβάνουσι ταῦτα τὸ ὤν, σπανίως δὲ κεῖνται καὶ ἄνευ αὐτοῦ: Ἀρφ.Σφ.507 ξυνωμότης ὢν καὶ φρονῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τυραννικά.—Θουκ. 3,82 καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν οὐδ' ἑτοίμων (ἐνν. ὄντων).

§ 145. **Ἀσύνδετος καὶ συνδετικὴ σύνταξις τῶν μετοχῶν.**

1. Δύο ἢ πλείονες ὁμοειδεῖς μετοχαὶ δὲν συνδέονται ἀλλήλαις α') ὅταν ἀποτελῶσιν ἀντίθεσιν πρὸς ἀλλήλας, ἢ ὅταν ἡ ἑπομένη χρησιμεύῃ πρὸς δείνωσιν τοῦ λόγου ἢ ὅταν διὰ τοῦ ἀσυνδέτου πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἐν ζωηρᾷ διηγήσει ταχύτης καὶ κίνησις, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ ποιήσει καὶ ἰδίᾳ τῇ ἐπικῇ: θ,231 ἔσθοντες κρέα πολλὰ βοῶν ὀρθοκραιράων, πίνοντες κρητῆρας ἐπιστεφέας οἴνοιο (ἀντίθεσις).—μ,256 αὐτοῦ δ' εἰνὶ θύρῃσι κατήσθιε κεκλήγοντας χεῖρας ἐμοὶ ὀρέγοντας (ἐπίτασις)—Αἰσχν. Κτ. 34 τὰ δέκα τάλαντα, ὁρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι. β') Ὅταν ἡ ἑπομένη μετοχὴ ἐπέχῃ θέσιν ῥήματος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, ἥτις προσδιορίζει αὐτήν: Ξ. Ἀν. 1,1,7 ὁ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον (ὑπολαβὼν συνέλεξε, καὶ συλλέξας ἐπολ.).

2. δύο ἢ πλείονες μετοχαὶ δὲν συνδέονται πρὸς ἀλλήλας, ὅταν εἶνε ἑτεροειδεῖς, ἤτοι ὅταν ἐκφέρωσι σχέσεις πρὸς τὴν κυρίαν πρότασιν διαφόρους, ἢ ὅταν ἡ μία ἐπεξηγῇ τὴν ἄλλην ἢ εἶνε ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς αὐτῆς, ἢ τέλος ὅταν ἡ μία εἶνε οὕτω στενῶς συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ῥήματος, ὥστε ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἡ δὲ ἑτέρα πρέπῃ ν' ἀποδοθῇ εἰς ἀμφότερα: Πλ. Θεαίτ. 180,Ε προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες. ε,374 αὐτὸς δὲ..κάππεσε χεῖρε πετάσσας νηχέμεναι μεμαώς (ἡ δευτέρα εἶνε ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τῆς πρώτης). Λ,212 πάλλων ὀξέα δοῦρα κατὰ στρατὸν ᾤχετο πάντῃ, ὀτρύνων μαχέσασθαι (τὸ πάλλων ᾤχετο ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ ὀτρύνων).

3. Ὅταν δ' ὅμως αἱ μετοχαὶ εἶνε ὁμοειδεῖς, συνδέονται διὰ τοῦ καί, τέ..καί, δέ, ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐν τῇ συνδέσει αὐτῶν μετ' ἀπολύτων μετοχῶν κατὰ γενικήν. Ξ. Ἀν. 2,1,8 οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχον-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τας λέγουσιν, ὅτι κτλ. Θουκ. 1,2 τῆς ἐμπορίας οὐκ οὔσης οὐδ' ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις..οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο.

Σημ. Οὐχ ἧττον συνδέονται ἐνίοτε καὶ μετοχαὶ ὑποτεταγμέναι ἀλλήλαις: Θουκ. 1,1 Θουκυδίδης..ξυνέγραψε τὸν πόλεμον.., ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου καὶ ἐλπίσας (=ἐπειδὴ ἤλπισεν) μέγαν ἔσεσθαι.

Πραγματικὴ καὶ φαινομένη ἀνακολουθία ἐν τῇ μετοχικῇ συντάξει—Ἐναλλαγὴ τῶν πτώσεων.

§ 146. α') **Μετοχὴ κατ' ὀνομαστικὴν ἀντὶ ἄλλης πτώσεως.**

1. Πολλάκις εἰς προηγούμενον οὐσιαστικὸν κατὰ δοτικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἢ γενικήν, ὅπερ εἶνε γραμματικῶς μὲν δευτερεύων ὅρος (ἀντικείμενον ἢ ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς) τῆς προτάσεως, λογικῶς δὲ ὑποκείμενον αὐτῆς, ἀναφέρεται ἀνακολούθως μετοχὴ κατ' ὀνομαστικὴν (ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος). Αἰτία τῆς γραμματικῆς ταύτης ἀνακολούθου συντάξεως (ἥτις συμβαίνει ἐπὶ φράσεων ἰσοδυναμουσῶν πρὸς ῥήματα ἔχοντα ὑποκείμενον κατ' ὀνομαστικὴν τὸ οὐσιαστικὸν ἐκεῖνο) εἶνε ὅτι ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ ἐξάρῃ δι' αὐτῆς τὸ λογικόν, τὸ ἐνεργοῦν ὑποκείμενον: α') δοτικ.: ἔδοξεν αὐτοῖς (=ἐψηφίσαντο) οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μιτυληναίους..ἐπικαλοῦντες κ.τ.λ. Θουκ. 3,36. καὶ γὰρ ἐφαίνετο αὐτοῖς (=ἡγοῦντο) κρίνοντες κτλ. 4,108. καὶ ἔρως ἐνέπεσε πᾶσιν (=ἐπεθύμουν πάντες).... εὐέλπιδες ὄντες σωθήσεσθαι 6,24. ἀποβλέψας πρὸς τοῦτον τὸν στόλον.. ἔδοξέ μοι πάγκαλος εἶναι Πλ.νόμ.686, Δ. β') *Αἰτιατικ.*: ἰδίᾳ ὅταν ὁ συγγραφεὺς ἄρχηται μὲν ἀπὸ παθητ. συντάξεως ἢ ἔχῃ τοιαύτην ἐν νῷ, μεταβαίνῃ δὲ εἰς ἐνεργητικήν: εἴρητο.. θεραπεύοντες (= εἰρήκεσαν) Θουκ. 6,21· ἢ ὅταν ὁ συγγραφεὺς ἄρχηται μὲν ἀπὸ ἐνεργητ. συντάξεως, μεταβαίνῃ δὲ εἰς παθητικήν: θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε, τὸ μέν.. κρίνοντες κτλ. (= θεῶν φόβῳ οὐδενὶ ἀπείργοντο) Θουκ. 2,53. γ') *Γενικ.*: Δαρείου ἡ γνώμη ἦν (=ἐγίγνωσκε) εἰκάζων Ἡρόδ. 4,132.

2. Ὁμοίως ἐπικρατεῖ τῆς γραμματικῆς ἡ λογικὴ σύνταξις καὶ ἐν χωρίοις, οἷα τὰ ἑξῆς: στάσις τ' ἐν ἀλλήλοισιν ὀροθύ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νετο (=στάσιν ὠρόθυνον), οἱ μὲν θέλοντες ἐκβαλεῖν ἕδρης Κρόνον, οἱ δὲ τοὔμπαλιν σπεύδοντες κτλ. Αἰσχλ. Πρ.201. τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο (=ἀμφότεροι ἐπολέμουν), Ἀθηναῖοι μὲν . . τὴν νῆσον περιπλέοντες.., Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμενοι Θουκ. 4,23. μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν (=ξυνῆλθον) Ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες, Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως 5,70. οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς . . εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων (= ᾤμοζον) Ξ. Ἑλ. 2,2,3. ἰδ. Δ.Σ. § 146,2.

Σημ. 2. Περὶ τῆς ὀνομαστ. τῶν μετοχῶν ἐν τῷ ἐπιμεριστικῷ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμῷ ἰδ. § 56 καὶ Σημ. 18 καὶ ἑξῆς.

3. Ἕνεκα τῆς εἰρημένης τάσεως πρὸς ἔξαρσιν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ λογικοῦ ὑποκειμ. ἐνίοτε προηγεῖται μὲν οὐσιαστικὸν κατ' ὀνομαστικὴν μετὰ μετοχῆς, ἕπεται δὲ ἀνακολούθως ῥῆμα ἔχον ὑποκείμενον ἕτερον οὐσιαστικόν, ἐνῷ κανονικῶς ἔπρεπε ἢ ν' ἀκολουθήσῃ ῥῆμα ἔχον ὑποκείμ. τὸ πρῶτον οὐσιαστικὸν ἢ ἡ μετοχὴ νὰ κεῖται κατὰ γεν. ἀπόλυτον· δὲν προτιμᾶται δὲ ἡ γεν. ἀπόλυτος, διότι τὸ δι' αὐτῆς ἐκφερόμενον ἀποβαίνει δευτερεύουσα ἔννοια: ἁλὴς γενομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χεὶρ μεγάλη συνάγεται (ἐνταῦθα ἂν ἡ μετοχὴ ἐτίθετο κατὰ γενικήν, τότε ἡ ἕνωσις ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἥτις διὰ τῆς ὀνομαστ. ἐκφέρεται ὡς ἡ κυρία ἔννοια καὶ τὸ λογικὸν ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, θὰ ἀπέβαινε δευτερεύουσα ἔννοια) Ἡρόδ.,7,157. Ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον κτλ. (ὡσεὶ ἔμελλε νὰ ἀκολουθήσῃ: πολλοὺς ἀπέκτεινε) Ξ. Ἑλ. 4,1,24. Πρβλ. Κυρ. 6,3,2.

4. Περὶ τῆς ἐν τῷ τοῦ Θουκυδ. 3,34 μερικῆς ἀνακολουθίας ἰδ. Δ.Σ. § 146,4.

5. Οὐδεμία δὲ ἀνακολουθία εἶνε ἐν τῷ ἑξῆς χωρίῳ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἑλ. 2,3,22) «Ἐκεῖνοι (οἱ τριάκοντα) δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις..εἶπεν ὁ Κριτίας». διότι ὁ Κριτίας ἦτο εἷς τῶν εἰσελθόντων τριάκοντα. Ὁμοίως: καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες. ἀπήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐντεταλμένα Θουκ. 3,4.

Σημ. 3. Ἐνίοτε κεῖται ἐν τῇ προτάσει ἡ μετοχὴ κατ' ὀνομαστικὴν μόνη ἄνευ παρεμφατικοῦ ῥήματος, ὅτε πρέπει νὰ νοηθῇ τοιοῦτον ἐκ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς προηγουμένης ἢ ἐκ νοουμένης προτάσεως: Θουκ. 1,25 Κορίνθιοι κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι· οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες (ἐνν. παρημέλουν) γέρα τὰ νομιζόμενα, οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν κ.τ.λ. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν συνδέσμων: εἰ, ἐάν, ὅταν, κ.τ.λ. ἐπὶ τοῦ ὅσα μὴ ἄνευ ἀπαρεμφ. ἰδ. Δ. Σ. § 146, Σημ. 3. —Ἐπίσης ἐν διαλόγοις ἀναφορικῶς πρὸς τὸν προηγηθέντα λόγον ἄλλου τινός: Ξ.Συμπ. 4,53 αἰσθάνομαι γάρ τινας ἐπιβουλεύοντας διαφθεῖραι αὐτόν. Καὶ ὁ Σωκράτης ἀκούσας Ἡράκλεις, ἔφη, τί τοσοῦτον νομίζοντες ἠδικῆσθαι..; (ἐνν. ἐπιβουλεύουσιν λαμβανόμενον ἐκ τοῦ ἐπιβουλεύοντας).

§ 147. β΄) **Γενικὴ ἀπόλυτος ἀντὶ μετοχῆς συνημμένης κατ' ὀνομαστικήν, αἰτιατικὴν ἢ δοτικήν.**

Ἡ γεν. ἀπόλυτος τίθεται ἐνίοτε καὶ ὅταν τὸ ὑποκείμ. αὐτῆς εἶνε τὸ αὐτὸ τῷ ὑποκειμένῳ ἢ ἀντικειμ. τοῦ ῥήματος* ἰδ. Δ Σ. § 147.

α) *Γεν. ἀπόλυτος ἀντὶ ὀνομαστ*: Θουκ. 3,13 βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως πόλιν προσλήψεσθε. Ξ.Κυρ. 1,4,20 ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἔδοξέ τι (δηλ. αὐτὸς) λέγειν τῷ Ἀστυάγει.

β΄) *Γεν. ἀπόλ. ἀντὶ αἰτιατ.*: Ξ.Κυρ. 3,1,9 ἐρώτα ὅ,τι βούλει, ὡς τἀληθῆ ἐροῦντος (δηλ: ἐμοῦ) ἀντί: ὡς ἐροῦντά με.

γ΄) *Γεν. ἀπόλ. ἀντὶ δοτ.*: Θουκ. 1,144 καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους..ἠγγέλθη αὐτῷ (Περικλεῖ).

Σημ. Περὶ τῆς γενικῆς ἀντὶ δοτικῆς παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἡροδότῳ ἰδ. § 147, Σημ.

§ 148. γ΄) **Μετοχὴ κατ' αἰτιατικὴν ἢ δοτικὴν ἀντὶ μετοχῆς κατ' ἄλλην πτῶσιν.**

1. Ἐνίοτε κεῖται ἡ μετοχὴ κατ' *αἰτιατικήν*, εἰ καὶ εἰς ἄλλην ἀναφέρεται πτῶσιν:** Πλ. Φαίδρ. 275, Α τοῦτο τῶν μαθόντων λήθην

---

* Αἰτία δὲ τῆς τοιαύτης συντάξεως εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο, ὅτι ὁ λέγων θέλει νὰ ἐξάρῃ τὸ διὰ τῆς μετοχῆς ἐκφερόμενον μετὰ μείζονος ἐμφάσεως καὶ ἀντιτάξῃ αὐτὸ πρὸς τὰς λοιπὰς λέξεις τῆς προτάσεως· πολλάκις δὲ προτιμᾶται ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς ἡ πρὸς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως ἐπιρρηματικὴ σχέσις δηλοῦται σαφέστερον ἢ διὰ τῆς συνημμένης μετοχῆς, ἥτις δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἀντὶ ἐπιθετ. προτάσεως.

** Αἰτία τῆς ἐξαιρέσεως ταύτης εἶνε ὅτι ἡ μετοχὴ συντάσσεται κατὰ τὸ κατὰ σύνεσιν σχῆμα μετ' ἄλλης τινὸς φράσεως, ἥτις ἀπαιτεῖ μὲν ἄλλην πτῶσιν, κατὰ σημασίαν δ' ὅμως εἶνε ἡ αὐτὴ τῇ ἐκφερομένῃ ἰδ. § (146).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὲν ἐν ψυχαῖς παρέξει..,ἅτε διὰ πίστιν γραφῆς..ἀναμιμνησκομένους (ὡσεὶ προηγήθη: τοῦτο τοὺς μαθόντας ἐπιλανθανομένους). Οὕτω τὸ δοκεῖ σὺν δοτικῇ ἐν πλαγίῳ λόγῳ συντάσσεται αἰτιατικῇ μετοχῆς: Πλ.'Αλκ.2.148,Δ ἐνῷ ἐν ὀρθῷ συντάσσεται ὀνομαστικῇ (ἰδ. § 146).Πρβλ.Ξ. Κυρ.2,3,4. ἰδ.Δ Σ.§ 148,1.

2. Ἐνίοτε τίθεται ἡ μετοχὴ κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως, εἰ καὶ τὸ ῥῆμα αὐτῆς ἑτέραν τινὰ πτῶσιν ἀπήτει, ἕνεκα τῆς προηγηθείσης προτάσεως εἴτε ἐξ ἀμελείας εἴτε χάριν σαφηνείας: Ἡρόδ.5,103, ἰδ.Δ.Σ.§ 148,2.

3. Ὡσαύτως, εἰ καὶ πολὺ σπανιώτερον, μετοχὴ κατὰ δοτικὴν ἀναφέρεται εἰς ἄλλην πτῶσιν,μὴ λαμβανομένη ὑπ'ὄψιν τῆς γραμματικῆς συντάξεως ἀλλὰ τῆς ἐννοίας τοῦ κυρίου ῥήματος: Θουκ. 1,62 ἦν γνώμη τοῦ Ἀριστέως (=ἔδοξεν τῷ Ἀρ.) τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους. Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 487 ἄλλως τέ μ' ἔλεος τῆς ταλαιπώρου κόρης ἐσῆλθε συγγένειαν ἐννοουμένῳ.

Σημ. Περὶ τοῦ ἂν μετ' ἀπαρεμφ. καὶ μετοχῆς ἰδ. § 49,3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

§ 150. **Περὶ τῶν ἐπιρρημάτων.**

1. Ὡς τὰ ἐπίθετα δηλοῦσι προσδιορισμὸν ἐννοίας οὐσιαστικῶν, οὕτω καὶ τὰ ἐπιρρήματα προσδιορίζουσι ἀκριβέστερον ῥηματικὴν ἔννοιαν, ἐκφερομένην ἢ δι' ἁπλοῦ ῥήματος ἢ δι' ἐπιθέτου μετὰ τοῦ συνδετικοῦ εἶναι, ἔτι δὲ ἐπίθετα, καὶ ἄλλα ἐπιρρήματα καὶ λέγονται ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ (ἰδ.§ 23,3, ε'):τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου.πολλάκις συνερχόμεθα.ἄλλοθί που.

2. Τὰ ἐπιρρήματα δηλοῦσι τὰς σχέσεις 1) τοῦ τρόπου, 2) τοῦ τόπου, 3) τοῦ χρόνου καὶ 4) τοῦ ποσοῦ;ἰδ.τὰ παραδείγματα ἐν §151. Ἐν εὐρυτέρᾳ δὲ σημασίᾳ ἐπίρρημα καλεῖται ἐν γένει πᾶσα ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις ῥηματικῶν ἢ οὐσιαστικῶν τύπων ἢ πρόθεσις μετὰ οὐσιαστικῶν, ὅταν χρησιμεύωσι πρὸς δήλωσιν τῶν ῥηθεισῶν σχέσεων, ὡς: γελῶν εἶπε, σπουδῇ, διὰ τάχους κ.τ.λ. ἔτι δὲ καὶ ὅτε τίθενται πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων: 1) τοῦ ὀργάνου ἢ μέσου 2) τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ 3) τοῦ **αἰτίου**, καὶ λέγονται ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί. ἰδ. § 151.

Σημ. 1. Ἐπιρρηματικὴ σχέσις ἐκφέρεται προσέτι ἐνίοτε καὶ δι' ἀπαρεμφάτου (ἰδ. § 125, Σημ. 19.), δι' ὁλοκλήρου προτάσεως ἰδ. § 187α, 3) καὶ διὰ μετοχῆς (§ 139).

3 Ὁ δι' ἐπιρρήματος ἐκφερόμενος ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος δύναται πολλάκις ν' ἀναφέρηται ἐμμέσως εἰς τὸ ὑποκείμ. ἢ ἀντικείμ. τῆς προτάσεως: Πλ. νόμ. 752, Β εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νομοθετοῦμεν (=εὔκολοι καὶ ἄφοβοι ὄντες). Θουκ. 6,27 τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον (=ἐξελάμβανον εἶναι τὸ πρᾶγμα μεῖζον). Ξ. Ἀν. 1.4,17 Μένωνι δῶρα ἐλέγετο πέμψας μεγαλοπρεπῶς (=μεγαλοπρεπῆ). Αἱ τοιαῦται δ' ὅμως ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις συχνότατα λαμβανόμεναι ὡς ἐπιθετικαὶ ἐκφράσεις ἐκφέρονται καὶ δι' ἐπιθέτων· ἰδ. § 55,2.

4. Οὐχὶ σπανίως χάριν συντομίας τὸ ἀποτέλεσμα πράξεώς τινος ἐκφέρεται δι' ἐπιρρήματος ἀντὶ δευτερευούσης προτάσεως συμπερασματικῆς. Ὡς δὲ τὸ ἐπίθετον κεῖται προληπτικῶς ἀναφορικῶς πρὸς τὸ οὐσιαστικόν (§ 55,3), οὕτω καὶ τὸ ἐπίρρημα ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ῥῆμα: Θουκ. 4,19 νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύεσθαι βεβαίως = ὥστε τοῦτο (τὸ διαλύεσθαι) νὰ εἶνε βέβαιον. Οὕτω δύνανται νὰ τίθενται τὰ ἐπιρρήματα ἀντὶ δευτερευούσης προτάσεως αἰτιολογικῶς, χρονικῶς, τελικῶς, κ.τ.λ: Θουκ. 2,64 φέρειν τε χρὴ τὰ δαιμόνια ἀναγκαίως=ἐπεὶ ἀναγκαῖά ἐστι. 4,62 τιμωρία οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως (=ὡς δίκαιόν ἐστι) ὅτι καὶ ἀδικεῖται. Πλείονα περὶ τούτου ἰδ. Δ.Σ. § 150,5.

Σημ. 2. Περὶ τῆς συντάξεως ἐπιρρήματος μετὰ τοῦ εἶναι, γίγνεσθαι κ.τ.λ. ἰδ. § 18. Σημ. 1 καὶ 2.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

§ 151. **Κοινοὶ προσδιορισμοί.**

Οἵ τε ἐπιρρηματικοὶ (§ 150,1) καὶ οἱ ὡς ἐπιρρηματικοὶ (150,2 καὶ Σημ.) προσδιορισμοὶ προσδιορίζοντες πᾶσαν ῥηματικὴν ἔννοιαν (150,1) καὶ πᾶσαν πρότασιν, συνεπτυγμέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νην ἢ ἀνεπτυγμένην (§ 11, Σημ. 1), λέγονται κοινοὶ προσδιορισμοὶ καὶ δηλοῦσι, καθὰ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρρήθη (§ 150, 2), α΄) τρόπον, β΄) τόπον, γ΄) χρόνον, δ΄) ποσόν, ε΄) ὄργανον ἢ μέσον, ς΄) κατά τι ἢ ἀναφορὰν καὶ ζ΄) αἴτιον. Περὶ ἑκάστου τούτων ἐγένετο λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἑξῆς συγκεφαλαιωτικῶς:

α. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τρόπου ἐκφέρεται:

α΄) διὰ τῶν τροπικῶν ἐπιρρημάτων: εὖ, καλῶς, κ.τ.λ.

β΄) διὰ γενικῆς μετὰ τῶν προθέσεων: ἀπὸ (σελ: 189,3,η΄), ἐκ (σελ. 190, 3, η΄), διὰ (σελ. 198, 3, δ΄), μετὰ (σελ. 207, 2, α΄), ἐπὶ (§ 93, I, 3 ς΄), ὑπὸ (σελ. 212, 2, ε΄).

γ΄) διὰ δοτικῆς (σελ. 180,9), διὰ δοτικῆς τῆς συνοδίας ἐπὶ στρατιωτ. φράσεων, μεθ' ἧς ἐνίοτε τίθεται καὶ ἡ σὺν (σελ. 178, 3), ἔτι δὲ καὶ μετὰ τῆς ἀντωνυμ. αὐτὸς ἐπὶ ἄλλων φράσεων (σελ. 174, Σημ. 5).

δ΄) διὰ δοτικῆς μετὰ τῶν προθέσεων ἐν (σελ. 192,3,β΄), σύν (σελ. 193,2, β΄).

ε΄) δι' αἰτιατικῆς: τίνα τρόπον κόψω τὴν θύραν; Ἀρφ. Βατ. 460.

ς΄) δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῶν προθέσεων ἀνὰ (σελ. 195,3). κατὰ (σελ. 196,3,ς΄), πρὸς (σελ. 211,3,γ΄), εἰς (σελ. 194, 3,β΄), ἐπὶ (σελ. 206,3,γ΄).

ζ΄) δι' ἐπιθέτων κατηγορηματικῶς κειμένων (σελ. 112,2) ἢ διὰ τροπικῆς μετοχῆς (§ 189,3,6)).

β. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου.

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου εἶνε τετραπλοῦς, ἤτοι δηλοῖ 1) τὴν ἐν τόπῳ στάσιν, 2) τὴν εἰς τόπον ἢ πρὸς πρόσωπον κίνησιν, 3) τὴν ἔκ τινος τόπου κίνησιν καὶ 4) τὴν διὰ τόπου κίνησιν.

1. Ἡ ἐν τόπῳ στάσις ἐκφέρεται:

α΄) διὰ τῶν στάσεως σημαντικῶν ἐπιρρημάτων, ἤτοι τῶν εἰς —οῦ (σελ. 157, α΄), —οῖ, — σι (σελ. 214, 1,) καὶ — θι ληγόντων καὶ ἄλλων: αὐτόθι, ἄλλοθι, ἄλλῃ, ἀλλαχῇ, χαμαί,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔνδον, προσέτι δὲ διὰ τοῦ ἄνω, κάτω, ἔνθα, ἐνθάδε, ἅτινα δηλοῦσι καὶ τὴν εἰς τόπον κίνησιν.

β') διὰ γενικῆς παρὰ ποιηταῖς καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἐπικοῖς (§ 67,18).

γ') διὰ γενικῆς μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων ἐντός, ἔνδοθεν, ἔνδον (σελ. 157, Σημ. 51).

δ') διὰ γενικῆς μετὰ τῶν προθέσεων: ὑπὲρ (σελ. 199,1,β'), ἐπὶ (σελ. 203,1,α'), πρὸ (σελ. 187,1), ὑπὸ (σελ. 212,I,1,β').

ε') διὰ δοτικῆς ἀπροθέτου παρὰ ποιηταῖς καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἐπὶ τῶν κυρίων τοπικῶν ὀνομάτων (σελ. 180,1).

Σημ. Ὁμοίως ἀπροθέτως τίθεται τὸ κύκλῳ, πάσῃ γῇ καὶ αἱ ἐπιρρηματικῶς λαμβανόμεναι ἀντωνυμίαι: ᾗ, τῇ, τῇδε, ταύτῃ κτλ. (σελ. 180,1).

ϛ') διὰ δοτικῆς συνήθως μετὰ τῆς προθέσεως ἐν (σελ. 191,1), ἔτι δὲ καὶ μετὰ τῆς ἐπὶ (σελ. 204,1), παρὰ (σελ. 208, II,1), πρὸς (σελ. 210,II, α'), ὑπὸ (σελ. 212, II,1), περὶ καὶ ἀμφὶ (σελ. 201,II,1).

ζ') δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῆς προθέσεως κατὰ ἐπὶ τοπικῆς ἐκτάσεως (σελ. 196. στίχ. 1.).

2. Ἡ εἰς τόπον ἢ πρὸς πρόσωπον κίνησις ἐκφέρεται:

α') διὰ τῶν εἰς —δε ἢ —ζε καὶ —σε ληγόντων ἐπιρρημάτων (σελ. 130, Σημ. 4): οἴκαδε, πεδίονδε, Ὀλυμπίαζε, θύραζε, ἐκεῖσε, ἄλλοσε κτλ. καὶ δι' ἄλλων, οἷον: ἔνθα, ἐνταῦθα, ἄνω, κάτω, εἴσω, οἷ, ποί, ὅποι κτλ.

β') διὰ γενικῆς παρὰ ποιηταῖς (σελ. 157,α').

γ') διὰ γενικῆς μετὰ τῶν προθέσεων ἐπὶ (σελ. 203,I,1,β'), κατὰ (σελ. 196,1), ὑπὸ (σελ. 212,I,1).

δ') δι' αἰτιατικῆς παρὰ ποιηταῖς (σελ. 130,4).

ε') δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῶν προθέσεων εἰς (σελ. 193), ὡς (σελ. 194), ἀνὰ (σελ. 195,1), κατὰ (σελ. 195,1, α'), περὶ καὶ ἀμφὶ (σελ. 202), ἐπὶ (σελ. 206,1), μετὰ παρὰ ποιηταῖς (σελ. 207,III, 1), παρὰ (σελ. 208. III,1), πρὸς (σελ. 211,1), ὑπὸ (σελ. 212,III,1).

ϛ') διὰ τοπικῶν ἐπιθέτων κατηγορηματικῶς κειμένων σελ. 112,2).

3. Ἡ ἐκ τόπου κίνησις ἐκφέρεται :

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α΄) διὰ τῶν εἰς—θεν ληγόντων ἐπιρρημάτων: οἴκοθεν, ἐκεῖθεν, οὐδαμόθεν, Ἀθήνηθεν κτλ.

β΄) διὰ γενικῆς (σελ. 156,16).

γ΄) διὰ γενικῆς μετὰ τῶν προθέσεων: ἀπὸ (σελ. 188,1), ἐκ (σελ. 190,1), παρὰ (σελ. 208,II,1).

4. Ἡ διὰ τόπου κίνησις ἐκφέρεται:

α΄) δι' ἐπιρρηματικῶν τινων δοτικῶν: ᾗ, ταύτῃ: π.χ. Ξ. Ἀν.4,8,12 ᾗ τε ἂν εὔοδον ᾖ, ταύτῃ ἕκαστος ἄξει (ὁ λόχος). Πλ. Φαίδ.82,Δ ταύτῃ τρέπονται.

β΄) διὰ γενικῆς παρὰ ποιηταῖς (σελ. 157, α΄).

γ΄) διὰ γενικῆς μετὰ τῆς προθέσεως διὰ (σελ. 197,1).

δ΄) δι' αἰτιατικῆς μετὰ τῶν προθέσεων διὰ (σελ. 198,1), κατὰ (σελ. 195,1,α΄).

γ. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου.

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται:

α΄) διὰ χρονικῶν ἐπιρρημάτων: νῦν, ἄρτι, πάλαι, χθὲς κτλ.

β΄) διὰ γενικῆς χρονικοῦ ὀνόματος (σελ. 157, β΄), ἔτι δὲ διὰ τοῦ ἀρχῆς καὶ τοῦ λοιποῦ (αὐτόθι).

γ΄) διὰ γενικῆς μετὰ τῶν προθέσεων: πρὸ (σελ. 187,2), ἀπὸ (σελ. 188,2), ἐκ (σελ. 190,2), διὰ (σελ. 198,2), ἐπὶ (σελ. 203,2) ἰδίᾳ ἐπὶ κυρίων ὀνομάτων ἐχόντων ἀρχήν τινα; ἐπὶ Περικλέους—ἐπὶ Σόλωνος κτλ., κατὰ (σελ. 197,2), καὶ μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων ἐντὸς ἢ ἔσω (σελ. 158, Σημ. 53).

δ΄) διὰ δοτικῆς χρονικοῦ ὀνόματος (ἡμέρα, νύξ, μήν κτλ,) πρὸς δήλωσιν χρόνου (ὡρισμένου), ἐν ᾧ ἔγεινε, γίνεται ἢ θὰ γείνῃ τι (σελ. 181,2), προσέτι δὲ ἐπὶ ὀνομάτων ἑορτῶν (σελ. 181, Σημ. 2). Περὶ τοῦ χρόνῳ κτλ. ἰδ. σελ. 181, Σημ. 2.

ε΄) διὰ δοτικῆς μετὰ τῶν προθέσεων ἐν (σελ. 181, Σημ. 3 καὶ σελ. 192,2), ἐπὶ (σελ. 205,2).

ϛ΄) δι' ἐπιρρηματικῶν αἰτιατικῶν (σελ. 131, Σημ. 10).

ζ΄) δι' αἰτιατικῆς: ἡμέραν, νύκτα, μῆνα κτλ. μετὰ τακτικοῦ ἐπιθέτου, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς ἀντωνυμίας οὗτος (σπανίως μετ' ἀπολύτων ἀριθμητ.) πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεταί τι, ἢ πρὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετό τι (σελ. 131,6).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς χρονικῆς γενικῆς, δοτικῆς καὶ αἰτιατικῆς ἰδ. § 76, Σημ. 4.

η') δι' **αἰτιατικῆς** μετὰ τῶν προθέσεων: **εἰς** (σελ. 194,2,6'), ἀνὰ (σελ. 195,2), κατὰ (σελ. 196,2), διὰ (σελ. 198,2), περὶ καὶ ἀμφὶ (σελ.202,2), ἐπὶ (σελ.206,2), μετὰ σελ.207,III,2,), παρὰ (σελ. 209,2), πρὸς (σελ. 211,2), ὑπὸ (σελ. 213,2).

θ') διὰ χρονικῶν ἐπιθέτων κειμένων κατηγορηματικῶς (σελ. 112,2).

ι') διὰ χρονικῆς μετοχῆς (§ 139,3,1)).

ια') διὰ χρονικῆς προτάσεως (§ 203).

δ. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ.

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ ἐκφέρεται:

α') διὰ τῶν ποσότητος σημαντικῶν ἐπιρρημάτων: πάνυ, σφόδρα, λίαν κτλ.

β') διὰ γενικῆς ἐπὶ τῶν ὠνήσεως, πωλήσεως κτλ. σημαντικῶν ῥημάτων (σελ. 143,2).

γ') διὰ γενικῆς μετὰ τῆς προθέσεως πρὸ (σελ. 187,3,β').

δ') διὰ δοτικῆς (σελ. 179,8).

ε') δι' αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τοπικὴ ἔκτασις ἢ χρονικὴ διάρκεια (σελ. 131,6).

ς') δι' ἐπιθέτων κειμένων κατηγορηματικῶς (σελ. 112,2).

ε. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ὀργάνου ἢ μέσου.

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ὀργάνου ἢ μέσου εἶνε συγγενὴς πρὸς τὸν τοῦ τρόπου καὶ ἐκφέρεται:

α') διὰ γενικῆς μετὰ τῆς προθέσεως διὰ (σελ. 177, Σημ. 2, καὶ σελ. 198,3,γ'), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς ἀπὸ (σελ. 189,3,ς'), ἐκ (σελ. 190,3,ς'), ὑπὸ (σελ. 212,2,γ').

β') διὰ δοτικῆς (σελ. 177,2,3 καὶ 5 καὶ σελ. 176,3).

γ') διὰ δοτικῆς ἐπὶ στρατιωτικῶν φράσεων (δοτικῆς τῆς συνοδίας)· ἡ τοιαύτη δοτικὴ λαμβάνει ἐνίοτε καὶ τὴν πρόθεσιν σὺν (σελ. 178,3).

δ') διὰ δοτικῆς μετὰ τῆς προθέσεως ἐν (σελ. 192,3,α') καὶ τῆς σὺν (σελ. 193,2,α').

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτὸ καθ' αὐτὸ διδάξειν **ἐμέλλομεν**. Ξ. Κύρ. 4,1,23 νῦν δὴ σὺ **δηλώσεις** εἰ ἀληθῆ λέγεις.

Σημ. Περὶ τοῦ νῦν δὲ ἰδ. § 43,γ').

2. Τὸ **νυνὶ** (ἐκ τοῦ **νῦν** καὶ τοῦ δεικτικοῦ ι) ἀναφέρεται εἰς τὸ πραγματικῶς παρόν, ἐντονώτερον ὂν τοῦ **νῦν**, καὶ συντάσσεται συνήθως μετὰ τῶν ἀρκτικῶν χρόνων, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ παρῳχημένου, ὡς καὶ τὸ νῦν· ἰδ. παραδείγματα ἐν Δ. Σ. § 152,2.

3. Τὸ **ἄρτι** καὶ **ἀρτίως** (=ταύτην τὴν στιγμήν, πρὸ ὀλίγου) παρὰ τοῖς δοκίμοις τίθενται ἐπὶ **ἐνεστῶτος** καὶ **παρελθόντος**.

§ 153. Ἤδη.

Τὸ **ἤδη** (πλέον) τίθεται καὶ ἐπὶ **παρελθόντος** καὶ ἐπὶ **ἐνεστῶτος** καὶ **μέλλοντος** ὁρίζον τὸ χρονικὸν σημεῖον, μέχρι οὗ λήγει γεγονός τι καὶ ἄρχεται ἕτερον. Ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης τὸ **ἤδη** ἰδίᾳ ἐπὶ μέλλοντος πολλάκις δύναται νὰ μεταφρασθῇ διὰ τοῦ **τώρα, εὐθύς, πάραυτα**· Παραδείγματα ἰδ. ἐν Δ. Σ. § 153. Τὸ **ἤδη** τίθεται καὶ ἐπὶ τοπικῆς ἐννοίας πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀμέσως πλησίον: Ἡροδ. 3,5 ἀπὸ ταύτης (τῆς λίμνης) **ἤδη** Αἴγυπτος.

§ 154. Τὸ βεβαιωτικὸν δή.

1. Τὸ **δή**, ὅπερ οὐδέποτε ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἀρχῆθεν εἶχε σημασίαν **χρονικὴν** (=ἤδη)· ἐκ ταύτης δὲ ἀνεπτύχθη ἡ τροπική, ἡ βεβαιωτικὴ αὐτοῦ σημασία, καθ' ἣν ἀναφέρεται εἰς γνωστὸν πλέον, εἰς φανερόν, δυνάμενον νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τοῦ **βεβαίως, δῆλον, μάλιστα**: Ξ. Ἀν. 1,1,4 Παρύσατις μὲν **δὴ** ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ. Πλ. Ἀπολ. 27, Γ οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει **δή**. Οὕτω πολλάκις τίθεται ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι.

2. Καὶ καθόλου τὸ **δὴ** τίθεται πολλάκις ἐπὶ **μεταβάσεως** ἀπὸ διανοήματος εἰς διανόημα: Ξ. Ἀν. 2,5,10. Προσέτι δὲ τίθεται πολλάκις καὶ ὅταν ὁ συγγραφεὺς μετὰ μακρὸν παρεμπεσόντα λόγον ἀναλαμβάνῃ πάλιν τὴν διακοπεῖσαν διήγησιν: Θουκ. 1,126 τοῦτο **δὴ** τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλαύνειν ἐκέλευον.

3. Ἐπειδὴ τὸ **δὴ** πανταχοῦ δηλοῖ γνωστόν τι πλέον καὶ φανερόν, τίθεται πολλάκις περιληπτικῶς πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προειρημένων: Θουκ. 2,4.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4. Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης καὶ χρήσεως τοῦ δὴ προῆλθεν ἡ συμπερασματικὴ αὐτοῦ σημασία (ὅθεν, λοιπόν): Ξ.Κυρ.5,3,4 οὕτω δὴ λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἔδει, τἆλλα ἔδοσαν τῷ Γωβρύᾳ.

5. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς σημασίας τοῦ δὴ προῆλθεν ἡ ἐπιτατικὴ ἢ ἀναδεικτική : Θουκ.1,1 κίνησις αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο. Ξ. Ἀν.1,9,12 ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες. Ὁμοίως : νῦν δή, πολλάκις δὴ κτλ. (νυνδή= πρὸ ὀλίγου). Πλείονα ἰδ. ἐν Δ.Σ. § 154.

Σημ. Διὰ τοῦ τὲ..καὶ δὴ καὶ προστίθεται γενικῷ τινι μερικόν τι, ἐπισημότερον καὶ ἰσχυρότερον, ἰδίᾳ ἐν τῇ συντάξει ἄλλος τε. .καὶ δὴ καί: Πλ. Ἴ. 530, Β. Ὁμοίως λέγεται καὶ.. καὶ δὴ καί: Πλ. Γοργ. 526, Ε.

§ 155. **Δήπου, δήπουθεν, δῆθεν, δῆτα, δαί, θήν.**

1. Τὸ δήπου σύνθετον ἐκ τοῦ δὴ (=βεβαίως) καὶ τοῦ πού (=ἴσως) σημαίνει: βεβαίως νομίζω, ἂν δὲν ἀπατῶμαι : Ξ. Ἀν. 3,2,15 νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστιν, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει προθυμοτέρους εἶναι. Ἕνεκα τῆς βεβαιωτικῆς ἅμα καὶ ἐνδοιαστικῆς σημασίας, τὸ δήπου χρησιμεύει ἐνίοτε εἰς δήλωσιν λεπτῆς εἰρωνείας

2. Τὸ δήπουθεν σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ δήπου, ἀλλ' ἰσχυρότερόν πως (=βεβαιότατα).

3. Τὸ δῆθεν (ἄχρηστον παρ' Ὁμήρῳ) δηλοῖ μέν, ὡς καὶ τὸ δή, δῆλόν τι, ἀλλὰ συνήθως τίθεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον, τὸ κατὰ προσποίησιν δῆλον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ μὴ πραγματικὸν (= τῷ τῆς κοινῆς γλώσσης τάχα).

4. Τὸ δῆτα εἶνε ἰσχυρότερος τύπος τοῦ δή· ὡς δὲ τὸ δή, οὕτω καὶ τὸ δῆτα δὲν τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἀλλὰ μετά τινα λέξιν αὐτῆς, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν σημαντικωτέραν.

5. Τὸ δαί, ἐκτεταμένος τύπος τοῦ δή, εἶνε ἴδιον τῆς δημώδους γλώσσης τῶν πολλῶν καὶ ἀπαντᾷ μόνον παρ' Ἀριστοφάνει καὶ Πλάτωνι, σπανιώτατα δὲ παρὰ τοῖς Τραγικοῖς.

6. Τὸ θὴν συμφωνεῖ κατὰ τὴν σημασίαν καὶ χρῆσιν πρὸς τὸ δὴ καὶ ἀπαντᾷ παρ' Ὁμήρῳ ἐγκλιτικῶς.

Σημ. Πλείονα περὶ τῶν μορίων τούτων ἰδ. Δ.Σ. § 155.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 156. Τὸ βεβαιωτικὸν μήν.

1. Τὸ μὴν δηλοῖ βεβαίωσιν (=τῷ ὄντι, ἀληθῶς)· οὐδέποτε κεῖται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ λέξιν ἐρωτηματικὴν καὶ μετὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα καὶ συνδέσμους.

2. Τὸ μὴν ἢ δηλοῖ ἁπλῆν βεβαίωσιν τοῦ λόγου: Πινδ.Ἰ.3,53 ἢ ἐκφέρει βεβαίωσιν σαφῆ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ εἰρημένα.

3. Τὸ μήν, ὅταν συνάπτηται μετὰ τῆς προστακτικῆς, δηλοῖ ἔφεσιν καὶ πόθον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ποθουμένου (=λοιπόν): Σοφ. Οἰδ.Κ.178 ἕπεο μάν. Πολλάκις κεῖται μετὰ ἐρωτηματικὴν λέξιν, ἵνα ἐξάρῃ αὐτὴν ἐπὶ μᾶλλον (=λοιπόν): Ξ.Συμπ.4,55 ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῶ. Ἀλλ' ἐπὶ τῷ μήν;

4. Τὸ μὴν συνάπτεται μετὰ πολλῶν τροπικῶν ἐπιρρημάτων καὶ συνδέσμων. Πλείονα περὶ τούτου ἰδ. Δ.Σ. § 156.

§.157. Τὸ βεβαιωτικὸν μὲν—μὲν δή·μέντοι·μὲν οὖν.

1. Τὸ μὲν ὡς ἀσθενὴς τύπος τοῦ μὴν δηλοῖ βεβαίωσιν ἀλλ' ἀσθενεστέραν. Οὐδέποτε καὶ τοῦτο κεῖται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἀλλὰ συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς σημαντικωτέρας ἐν τῇ προτάσει λέξεως ἤ, ἐπὶ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων, μετὰ τῶν συνδέσμων, ὅτε ἀναφέρεται εἰς ὁλόκληρον τὸ διανόημα. Ἡ δὲ χρῆσις καὶ σημασία αὐτοῦ συμφωνεῖ σχεδὸν καθόλου πρὸς τὴν τοῦ μήν = τῷ ὄντι, ἀληθῶς κτλ. Ἐπὶ ἐρωτήσεως δύναται νὰ μεταφρασθῇ διὰ τοῦ εἶνε ἀληθές; Πλ.Χαρμ.153,Γ παρεγένου μὲν τῇ μάχῃ;

2. Τὸ μὲν δὴ (καὶ μενδὴ) δηλοῖ τὴν βεβαίωσιν (μὲν) ὡς τετελεσμένην, ἀναμφίβολον, φανεράν(δή): Σοφ.Φ.1308 τὰ μὲν δὴ τόξ' ἔχεις=ἔχεις λοιπὸν πλέον βεβαίως τὰ τόξα.

3. Τὸ μέντοι εἶνε=τῷ βεβαιωτικῷ μέν, ἐνισχυθὲν διὰ τοῦ τοὶ (ἰδ. § 161) καὶ τίθεται ἢ ἵνα δηλώσῃ ἁπλῶς βεβαίωσιν (= ἀληθῶς, βεβαίως) ἢ ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν (=ὅμως):

Σημ. Πλείονα περὶ τούτων ἰδ. Δ.Σ. § 157.

4. Μὲν οὖν, μενοῦν ἰδ. § 162.

§ 158. Τὸ βεβαιωτικὸν καὶ ἐρωτηματικ. ἦ—Ἤτοι.

1. Καὶ τὸ ἦ ὡς καὶ τὸ μήν, μέν, δὴ δηλοῖ ἐνίσχυσιν καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βεβαίωσιν=ἀληθῶς, ὄντως, μετὰ τῆς διαφορᾶς, ὅτι εἶνε ἐμφαντικώτερον· διὸ τίθεται ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως, διατηρεῖ δ' ὅμως πάντοτε τὴν ἀντιθετικὴν αὐτοῦ σημασίαν : Πλ.Γοργ.447,Γ ἦ καλῶς λέγεις. Συνάπτεται δὲ συνήθως μετ' ἄλλων βεβαιωτικῶν μορίων (μήν, μέν, δή, δῆτα καί μετ' ἐπιρρημάτων ποσοῦ : μάλα, μάλα δή, κάρτα): 6,328 ἦ μάλα Τηλέμαχος φόνον ἡμῖν μερμηρίζει. Αἰσχλ.Αγ.578 ἦ κάρτα κτλ. Περὶ ἄλλων συνδέσεων αὐτοῦ ἰδ. Δ.Σ. § 158.

2. Ἐκ τοῦ βεβαιωτικοῦ ἦ ἀνεπτύχθη τὸ ἐρωτηματικὸν ἦ, ὡς ἐκ τοῦ ἄρα ἀνεπτύχθη τὸ ἐρωτηματικὸν ἆρα. Ἀλλὰ καὶ ὡς τοιοῦτον τὸ ἦ περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχῆθεν βεβαιωτικὴν σημασίαν (§ 219, 13).

3. Τὸ ἤτοι, σύνθετον ἐκ τοῦ βεβαιωτικοῦ ἦ καὶ τοῦ ἐπίσης βεβαιωτικοῦ τοὶ (§161), δηλοῖ βεβαίωσιν ἐπιτεινομένην διὰ τοῦ τοί: α,155 τοῦ δ' ἤτοι κλέος ἔσται.

Σημ. Περὶ τοῦ διαζευκτικοῦ ἤτοι=ἢ ἰδ. § 182.

§ 159. **Τὸ βεβαιωτικὸν νή, ναί, μά.**

1. Τὸ νὴ δηλοῖ βεβαίωσιν καὶ συντάσσεται αἰτιατικῇ τοῦ προσώπου, ὅπερ ὀμνύει τις, καὶ συχνότατα μὲν μετὰ τοῦ Δία : νὴ (τὸν) Δία· προσέτι δέ: νὴ τὴν Ἥραν, κτλ.

2. Τὸ ναὶ ἔχει στενὴν σχέσιν πρὸς τὸ νὴ καὶ σημαίνει ὅ,τι καὶ τοῦτο. ἰδ. Δ.Σ. § 159,1 καὶ 2.

3. Τὸ μά, ἐπίρρημα ἐπίσης ὀμοτικὸν καὶ βεβαιωτικὸν ὄν, συνάπτεται αἰτιατικῇ προσώπου ἢ πράγματος, ἅτινα ὀμνύει τις, καὶ τίθεται καὶ ἐν καταφατικαῖς προτάσεσι συνημμένον μετὰ τοῦ ναί: ναὶ μὰ Δία κτλ. καὶ ἐν ἀποφατικαῖς συνημμένον μετὰ τοῦ οὔ (οὐ μά Δία): Ὅταν δὲ ἀπαντᾷ μὰ Δία ἄνευ τοῦ οὔ, τότε ἢ προηγεῖται ἀρνητικὴ πρότασις, ἣν πρέπει τις νὰ νοήσῃ πρὸ τοῦ μὰ Δία, ἢ ἕπεται κατόπιν ἄρνησις, καὶ τότε τὸ μὰ Δία δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀρνητικόν, ἀλλὰ χρησιμεύει μόνον πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἑπομένης ἀρνητικ. προτάσεως=ἀληθῶς οὐχί, τῷ ὄντι οὐχί: Πλείονα περὶ τῶν μορίων τούτων ἰδ. Δ.Σ. § 159.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 160. Τὸ βεβαιωτικὸν ἐπίρ. τ έ καὶ τὸ ἀοριστολογικόν τ έ.

1. Παρὰ τὸν σύνδεσμον τὲ πρέπει, ὡς φαίνεται, νὰ καταλεχθῶσι καὶ δύο ἕτερα τέ, τὸ βεβαιωτικὸν καὶ τὸ ἀοριστολογικόν, περὶ οὗ ἰδ. Δ.Σ. § 160.

§ 161. Τὸ βεβαιωτικὸν τοί.

1. Τὸ ἐγκλιτικὸν τοὶ δηλοῖ μετ' εὐκόσμου ἀμφιβολίας βεβαίωσιν ὑποκειμενικὴν (=πού, νομίζω), ἣν ὁ λέγων ἢ ἐκφέρει ὡς ἰδίαν γνώμην ἢ ὑποβάλλει αὐτὴν εἰς τὴν πίστιν ἑτέρου (= πίστευσόν μοι): Συχνὰ δὲ ἀπαντᾷ ἐν ταῖς ἀποδόσεσι καὶ ἀποκρίσεσι: ἰδ. Δ. Σ. § 161,1. Συχνὸν δὲ ἰδίᾳ εἶνε τὸ τοὶ ἐπὶ γνωμῶν καὶ ἀποφθεγμάτων : Σοφ. Αἴ. 580 κάρτα τοι φιλοίκτιστον γυνή.

2. Τὴν βεβαιωτικὴν αὐτοῦ σημασίαν τηρεῖ τὸ τοὶ καὶ ἐν τῇ συνδέσει αὐτοῦ μετ' ἄλλων μορίων καὶ συνδέσμων: καίτοι, αὐτάρτοι, ἀλλά τοι κτλ. περὶ οὗ ἰδ.Δ.Σ.§ 161.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ μετὰ μετοχῆς καίτοι ἰδ. § 139, Σημ.11.

Σημ. 3. Περὶ τοῦ βεβαιωτικοῦ ἤτοι ἰδ.§ 158,4. περὶ δὲ τοῦ διαζευκτικοῦ ἤτοι=ἢ ἰδ. § 182.

§ 162. Τὸ βεβαιωτικὸν οὖν.

1. Τὸ οὖν ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν (=τῷ ὄντι, βεβαίως), εἶτα δὲ ἐξέπεσεν εἰς σύνδεσμον. Τὸ οὖν, οὐδέποτε τιθέμενον ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τὸ προηγούμενον καὶ ἰδίᾳ ἀνήκει εἰς ὁλόκληρον τὸ νόημα τῆς προτάσεως· συνάπτεται δὲ ὡς καὶ ἄλλα βεβαιωτικὰ μόρια μετὰ τῆς σημαντικωτέρας τοῦ ὅλου νοήματος λέξεως. Ἡ συλλογιστικὴ τοῦ οὖν σημασία(=λοιπόν, ὅθεν) ἀνεπτύχθη βραδύτερον ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς (ἰδ.§ 186β,4). Συνάπτεται δὲ τὸ οὖν μετὰ διαφόρων μορίων καὶ ἀντωνυμιῶν: γ' οὖν, γοῦν, μὲν οὖν, μῶν (=μή οὖν) οὔκουν, δ' οὖν, ἀλλ' οὖν, εἴτ' οὖν, γὰρ οὖν· ὅστις οὖν, ὅσπερ οὖν, κτλ., ἐν οἷς ἐπικρατεῖ ἡ πρώτη, ἡ βεβαιωτικὴ αὐτοῦ σημασία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2 Τὸ μὲν οὖν συνήθως χρησιμεύει, ὡς καὶ τὸ μὲν δὴ (ἰδ. § 157) εἰς συγκεφαλαίωσιν τῶν προηγουμένων καὶ μετάβασιν εἰς τὰ ἑπόμενα. Συχνότατα δὲ εἶνε εὔχρηστον ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι καὶ δὴ ὡς καταφατικὸν ἢ ἐπανορθωτικόν, ἤτοι ἐπιβεβαιοῖ τι ἀντίθετον τοῦ λεχθέντος ὑπ' ἄλλου τινὸς (= μάλιστα ἢ τοὐναντίον μάλιστα): Αἰσχλ. Ἀγ. 1061 Χορ. πρὸς τὴν Ἀτρειδῶν (στέγην ἤγαγόν σε). Κασ. μισόθεον μὲν οὖν (=καὶ τῷ ὄντι, καὶ μάλιστα εἰς μισ. στέγ.). Ξ. Ἀπ. 2,7,5 ἔπειτα, ἔφη, εἰ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται ποιεῖν; Πάντα μὲν οὖν (=τοὐναντίον μάλιστα, πάντα ἐπ., π. immo vero omnia). Ἐπὶ τῶν καταφατικῶν ἀποκρίσεων προστίθενται συχνότατα τῇ φράσει ταύτῃ καὶ ἐπιρρήματα: πάνυ, παντάπασι, κομιδῇ, καὶ δή.

3. Οὐκ οὖν=ὄχι βέβαια, οὐδαμῶς: Αἰσχλ. Πρ. 518 τοῦτ' οὐκ ἂν οὖν πύθοιο. Ἔνθα ἡ σύνταξις ἀπαιτεῖ μὴ ἀντὶ οὐ, κεῖται μὴ οὖν: Θουκ. 8,91 ἐξειργόμενοι δὲ καὶ τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε.. διαφθαρῆναι. Εὕρηται δὲ καὶ ἡνωμένον οὔκουν: Αἰσχλ. Πρ. 516 οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην. ἰδ. ἀριθ. 4, β'. Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ οὔκουν καὶ οὐκοῦν, ἰδ. ἀριθ. 4.

4.) Οὐκοῦν. Τὸ οὐκοῦν τοῦτο διακριτέον τοῦ ἀνωτέρω οὔκουν:

α') Τὸ οὐκοῦν τιθέμενον κατ' ἀρχὰς ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῖ λοιπὸν δέν..; ἔπειτα δέ, ἐπειδὴ ἐν ἐρωτήσει ἐχούσῃ τὸ οὖν πᾶσα ἡ βαρύτης καὶ ἡ ἀξία τοῦ νοήματος πίπτει ἐπὶ τὸν συλλογιστικὸν οὖν, εὐκόλως τὸ οὐκοῦν ἠδύνατο νὰ λάβῃ καὶ ἔλαβε τὴν σημασίαν τοῦ ἁπλοῦ οὖν. Ὅταν δὲ μετὰ τὸ οὐκοῦν ἀναμένηται οὐχὶ καταφατικὴ ἀλλ' ἀποφατικὴ ἀπόκρισις, τότε τίθεται μετὰ τὸ οὐκοῦν τὸ οὐ: Πλ. Φίλ. 43,Δ οὐκοῦν οὐκ ἂν εἴη τὸ μὴ λυπεῖσθαι ταὐτὸν τῷ χαίρειν;

β') Οὔκουν. Τοῦ οὔκουν τούτου γίνεται χρῆσις 1) ἐν ἰσχυραῖς ἀρνητικαῖς ἀποκρίσεσιν, ὅτε τὸ οὖν φυλάττει τὴν βεβαιωτικὴν αὐτοῦ σημασίαν: Ξ. Ἀπ. 4,2,10 ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι: Οὔκουν ἔγωγ', ἔφη (=παντελῶς ὄχι, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει). Εἶτα ἐν λόγῳ συνεχεῖ, ὅτε τὸ οὖν ἐνίοτε ἔχει τὴν συλλογιστικὴν σημασίαν: 2) τίθεται τὸ οὔκουν ἐπὶ ἐρωτήσεων, κατὰ πάντη δ' ὅμως διάφορον τρόπον ἢ τὸ οὐκοῦν καθόσον,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνῷ ἐν τῇ διὰ τοῦ οὐκοῦν ἐρωτήσει ὑπερισχύει ἡ δύναμις τοῦ οὖν, ἐν τῇ διὰ τοῦ οὔκουν ὑπερισχύει ἡ δύναμις τοῦ οὔ.

Σημ. 1. Πλείονα ἰδ. Δ.Σ. § 162.

Σημ. 2. Συχνάκις τίθεται τὸ οὔκουν τοῦτο ἐν ἐρωτήσει μετὰ τοῦ β' προσώπου τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. (§ 38, ε')· ἀντὶ τοῦ β' προσώπου δύναται νὰ τεθῇ καὶ τὸ γ' πρόσ., ἀλλὰ μετὰ τοῦ τίς: Σοφ.Οἰδ.Κ.897.

§ 163. Ἄρα.

1. Τὸ ἄρα παρὰ ποιηταῖς καὶ ἄρ πρὸ συμφώνου, ἐγκλιτ. ῥά· (μεταξὺ δύο φωνηέντων ῥῥ) παραγόμενον ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, ἐξ ἧς καὶ τὸ ῥῆμα ἀραρίσκω, σημαίνει κυρίως τὸ μετά τινος ἄλλου συνειρόμενον καὶ ἐξ αὐτοῦ προερχόμενον καὶ συμπεραινόμενον καὶ δύναται πολλαχοῦ νὰ ἑρμηνευθῇ: κατὰ φυσικὸν λόγον, ὡς εἶνε ἑπόμενον, ὡς γίνεται φανερόν (ὡς ἄλλοθεν συμπεραίνεται καὶ βεβαιοῦται)· ὅθεν τὸ ἄρα ἔχει συλλογιστικὴν καὶ βεβαιωτικὴν σημασίαν (=λοιπόν, τῷ ὄντι βεβαίως): Κ,336.

2. Σαφῶς φαίνεται ἡ πρώτη σημασία τοῦ ἄρα καὶ ἐν τῇ μετὰ παρατατικοῦ χρήσει αὐτοῦ ἐν ταῖς προτάσεσιν, ἐν αἷς δι' αὐτοῦ δηλοῦται ἀλήθεια νῦν τὸ πρῶτον εἰς φῶς προκύπτουσα καὶ ἐξάγουσα ἐκ τῆς τέως κρατούσης ἀπάτης καὶ πλάνης : Θουκ.2,69. Πλείονα περὶ τοῦ ἄρα ἰδ. Δ.Σ. σελ. 409. καὶ § 34, Σημ.3.

§ 164. Τὸ Πέρ.

1. Πέρ. Τὸ πὲρ (συγγενὲς τοῦ λατινικοῦ per καὶ τῆς προθέσεως περὶ) δηλοῖ παντελῶς, πέρα πέρα, ἀκριβῶς, καὶ ἐξαίρει τὴν λέξιν, μεθ' ἧς συνάπτεται, ὡς καὶ τὸ γέ· ἴσα ἴσα, Ἐν τῷ Ἀττικῷ πεζῷ λόγῳ ἀπαντᾷ μόνον ἐν συνδέσει μετ' ἀναφορικῶν καὶ συνδέσμων. ἰδ. Δ.Σ. § 164.

§ 165. Γέ.

Τὸ γὲ (=βεβαίως μάλιστα) κατὰ τὰ ἐν § 164,1 εἰρημένα ἀναδεικνύει, ἐξαίρει, ὡς καὶ τὸ πὲρ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, μεθ' ἧς τίθεται· ἐκ τῆς ἀναδεικτικῆς δὲ ταύτης σημασίας ἀνεπτύχθη ἡ τῆς διακρίσεως καὶ τοῦ περιορισμοῦ, ἡ ἐλαττωτικὴ καὶ ἡ κολαστικὴ αὐτοῦ σημασία (=τοὐλάχιστον): Πλ.Πρωτ.309,Γ οὐ δήπου τινὶ καλλίονι ἐνέτυχες ἄλλῳ ἔν γε τῇδε τῇ πόλει· Δ σοφωτάτῳ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γε νῦν. Ἡ χρῆσις τοῦ μορίου τούτου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ εἶνε μεγίστη καὶ ποικιλωτάτη, τιθεμένου ἐπὶ ὅρκων, ἱκεσιῶν καὶ ἐπὶ ἐντόνων ἐρωτήσεων μετὰ τὸ ἆρα: Ξ. Ἀπ.3,11,5. 1, 5,4· καὶ ἐν εἰρωνικαῖς προτάσεσι Λυκούργ. 153. Συχνότατα τίθεται μετὰ τὸ ἀλλὰ μήν. οὐ μήν. καὶ μήν,. ἀλλ' οὖν.καίτοι.ἤπου. νὴ Δία· μὰ Δία, οὐχὶ ἀμέσως ἀλλὰ μετὰ παρέμπτωσιν μιᾶς ἢ πλειόνων λέξεων.

§ 166. Τὰ ἀρνητικὰ ἢ ἀποφατικὰ μόρια οὐ καὶ μή.

1. Τὸ οὐ (οὐ πρὸ συμφώνου, οὐκ πρὸ φωνήεντος ψιλουμένου' οὐχ πρὸ φωνήεντ. δασυνομένου)ἀποφάσκει καὶ ἀναιρεῖ τὴν ὕπαρξιν ἀντικειμένου (προσώπου ἢ πράγματος) ἢ γεγονότος τινός, ἤτοι δηλοῖ ὅτι τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ὁ λόγος, αὐτὸ καθ' αὑτὸ οὐδαμῶς ὑπάρχει, τὸ δὲ μὴ ἐκφέρει βούλησιν τοῦ ὑποκειμένου νὰ μὴ ὑπάρχῃ τι, ἤτοι παριστᾷ αὐτὸ ὡς μόνον ἐν τῇ βουλήσει καὶ τῇ διανοίᾳ τοῦ λέγοντος μὴ ὑπάρχον· ὅθεν τὸ μὲν οὐ ἀποφάσκει ἀντικειμενικῶς, τὸ δὲ μὴ ὑποκειμενικῶς. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῶν συνθέτων ἐκ τοῦ οὐ καὶ μή : οὐδέ, μηδέ, οὐδείς, μηδεὶς κτλ.

2. Τὸ οὐ τίθεται ἐπὶ πάσης προτάσεως κρίσεως, ἀνεξαρτήτου τε καὶ ἐξηρτημένης ἢ δευτερευούσης, εἴτε ὡρισμένως ἐκφέρονται αὗται δι' ὁριστικῆς, εἴτε ἀορίστως διὰ τῆς εὐκτικῆς μὲν μετὰ τοῦ ἂν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ μέλλοντος (§ 46,α'),διὰ τῶν ἱστορικῶν δὲ τῆς ὁριστικῆς ὡσαύτως μετὰ τοῦ ἂν (§ 42,2,) ἐπὶ παρελθόντος. Καὶ καταφατικὴ δὲ κρίσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ οὐ ὑπὸ τὸν τύπον ἐρωτήσεως :

α') *Κρίσις ἐν κυρίᾳ προτάσει* : τοῦτο οὐ γίγνεται, οὐκ ἐγένετο, οὐ γενήσεται.—Τοῦτο οὐκ ἂν γίγνοιτο.—Τοῦτο οὐκ ἂν ἐγένετο. Οὕτω μετὰ τοῦ ἂν (κὲν) ἢ ἄνευ αὐτοῦ, ἐὰν αὕτη κεῖται ἀντὶ τοῦ μέλλ. τῆς ὁριστ. (§ 44, Σημ. 1 καὶ 2): Γ, 54 οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις. ἰδ. § 41,5.

Σημ. Περὶ τοῦ μὴ ἐπὶ ἐρωτήσεων, αἵτινες ἐκφέρουσι κρίσιν ἰδ. § 167.

β') *Κρίσις ἐν ἐξηρτημένῃ προτάσει*: 1) μετὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἰδ. § 189,1. 2) ἐν ταῖς ἀναφορ. προτάσεσιν, ἰδ. § 194,1. 3) ἐν ταῖς χρονικαῖς ἐπιρρηματ. προτάσεσι, ταῖς διὰ τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτε, ὡς (=ὅτε), ἐπειδὴ κτλ. καθ᾿ ὁριστικὴν ἐκφερομέναις : ἰδ. § 204, Σημ. 1. 4) ἐν ταῖς αἰτιολογικαῖς ἐπιρρηματικαῖς, ταῖς διὰ τοῦ ὅτι, ἐπεὶ κτλ. ἐκφερομέναις : ἰδ. § 207, α΄. 5) ἐν ταῖς μετὰ τοῦ ὥστε προτάσεσι τῆς ἀκολουθίας ταῖς καθ᾿ ὁριστικὴν ἢ καθ᾿ ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἐκφερομέναις ἢ κατ᾿ εὐκτικὴν ὡσαύτως μετὰ τοῦ ἄν: ἰδ. § 218. 6). ἐν ἐξηρτημέναις ἐρωτηματ. προτάσεσι: Πλ. Πρωτ. 341, Β Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τἀγαθὰ δεινὰ (=κακὰ) καλῶν ; Περὶ τοῦ μὴ ἰδ. § 167.

γ΄) Τὸ οὐ τίθεται καὶ ὅταν πρόκειται νὰ ἄρῃ μίαν μόνον λέξιν τῆς προτάσεως, οἷον: οὐκ ἀγαθός· οὐ κακῶς. Τὸ οὐ τοῦτο, τὸ μίαν μόνον λέξιν τῆς προτάσεως αἶρον, τίθεται κανονικῶς καὶ ἔνθα ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπήτει τὸ μή, ἰδ. § 167,. Τίθεται προσέτι τὸ οὐ καὶ ἐπὶ λέξεων, μεθ᾿ ὧν ἐκφέρει ἀντίθετον πρὸς αὐτὰς ἔννοιαν, οἷον : τὰ οὐ καλά =τὰ αἰσχρά· οὐ καλῶς= αἰσχρῶς· οὐχ εἷς ἢ οὐκ ὀλίγοι=πολλοί· οὐχ ἥκιστα=μάλιστα. οὔ φημι=ἀρνοῦμαι· οὐχ ὑπισχνοῦμαι=ἀπαρνοῦμαι, κτλ. Αἱ φράσεις αὗται προῆλθον ἐκ τοῦ προσφιλοῦς τοῖς Ἕλλησι σχήματος τῆς λιτότητος, δι᾿ οὗ φαίνεταί τις ἐκφράζων ὀλιγώτερον ἢ ἐννοεῖ καὶ θέλει νὰ ἐκφράσῃ, περιέχουσι δὲ ἐν ἑαυταῖς πάντοτε ἀντίθεσιν, οἷον : οὐ στέργω=δὲν ἀγαπῶ ἀλλὰ μᾶλλον μισῶ. Πρβλ. Ἡρόδ. 2,43. 4,170 οὐχ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα.

δ΄) Ὁμοίως τίθεται τὸ οὐ μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 125,δ΄ 1), σπανίως δὲ τίθεται τὸ μή, ὅταν ἡ διὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου ἐκφερομένη ἔννοια παρίσταται ὡς γνώμη οὐχὶ τοῦ συγγραφέως· ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ τὸ ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται, ὅτε πρέπει τρόπον τινὰ νὰ ἐξετασθῇ ἂν αὕτη εἶνε ὀρθὴ ἢ μή*. Διὸ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὸ φάναι τίθεται οὐ, σπανίως δὲ τὸ μή : μετὰ δὲ τὸ λέγειν συχνότερον τίθεται τὸ μὴ ἢ τὸ

* Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διὰ τί μετὰ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ῥῆμα τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ δύναται νὰ αἴρηται τόσον διὰ τοῦ οὐ, ὅσον καὶ διὰ τοῦ μή, οἷον: λέγω τοῦτο οὐχ οὕτως ἔχειν, καὶ λέγω τοῦτο μὴ οὕτως ἔχειν. Ἀλλ᾿ ὅμως ἡ γλωσσικὴ χρῆσις ὥρισεν, ἵνα ἄλλων μὲν ῥημάτων τὸ ἀντικείμενον αἴρηται διὰ τοῦ οὐ, ὡς γνώμη, κρίσις τοῦ συγγραφέως, ἄλλων δὲ διὰ τοῦ μή, ὡς δοξασία τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐ : Μετὰ δὲ τὰ δοξαστικὰ τίθεται συνήθως μὲν τὸ οὐ, σπανίως δὲ τὸ μὴ (ἴδ. § 125, δ', 1).

ε') Τὸ οὐ τίθεται προσέτι ἐπὶ ἀφῃρημένων οὐσιαστικῶν ἢ οὐσιαστικῶς λαμβανομένων ἐπιθέτων, ὅταν ἀναλύωνται εἰς πρότασιν κρίσεως: Θουκ. 5, 35 κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (=ὅτι=διότι οὐκ ἀπέδοσαν).

ς') Τὸ οὐ τίθεται ὡσαύτως ἐπὶ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν, ὅταν ἰσοδυναμῶσι προτάσει ἀπαιτούσῃ τὸ οὐ ἢ ὅταν τὰ ἐπίθετα μετὰ τῆς ἀρνήσεως ἀποδίδωσιν, ὡς ἐλέχθη (2, γ'.) τὴν ἐναντίαν ἔννοιαν, ἤτοι ὅταν ἰσοδυναμῶσι προτάσει κρίσεως, οἷον: τὰ οὐ καλὰ βουλεύματα = βουλ. ἅτινα οὐ καλά ἐστιν.: Πλ. Φαίδ. 63, Β εἰ μὴ ᾤμην ἥξειν παρὰ θεούς, ἠδίκουν ἂν οὐκ ἀγανακτῶν τῷ θανάτῳ (=ἐπεὶ οὐκ ἠγανάκτουν· τὸ δὲ μὴ ἀγανακτῶν=εἰ μὴ ἠγανάκτουν).

3. Τὸ μὴ τίθεται :

α') ἐπὶ κυρίων προτάσεων ἐπιθυμίας (§41, 5) ἤτοι 1) ἐπὶ ἀπαγορευτικῶν προτάσεων κατὰ προστακτικὴν ἢ ὑποτακτικήν, οἷον: μὴ γράφε, μὴ γράψῃς (ἴδ. § 47, ε' καὶ Σημ. 4). 2) ἐπὶ προτρεπτικῶν προτάσεων κατὰ α' πρόσωπ. τῆς ὑποτακτ. ἴδ. § 44, 2. 3) ἐπὶ ἐρωτηματ. προτάσεων, αἵτινες ἐκφέρουσι φόβον, μέριμναν τοῦ ἐρωτῶντος μὴ συμβῇ τι, μεθ' ἃς ἀποφατική ἀπόκρισις προσδοκᾶται (ἴδ. § 219, 11, 12, 14,), ἔτι δὲ τίθεται καὶ ἐπὶ ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων κατὰ α' πρόσωπ. τῆς ὑποτακτικῆς, (ἴδ. § 44, 2, γ'). 4) ἐπὶ προτάσεων δηλουσῶν φόβον μήπως συμβῇ τι τίθεται μὴ μεθ' ὑποτακτικῆς, ἐπὶ προτάσεων δὲ δηλουσῶν φόβον μήπως δὲν συμβῇ τι, τίθεται μὴ οὐ ὡσαύτως μεθ' ὑποτακτικῆς: Πλ. Γοργ. 462, Ε μὴ ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν; Ἀπολ. 39, Α ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπόν, (ἐν πλαγίῳ λόγῳ τίθενται ταῦτα καὶ μετ' εὐκτικῆς μετὰ χρόνον ἱστορικόν: Πλ. Πολ. 393, Ε). 5) ἐπὶ εὐχῆς κατ' εὐκτικὴν ἐκφερομένης ἢ καθ' ἱστορ. χρόνον τῆς ὁριστ., καὶ ἐπὶ τοῦ ὤφελον ἢ ὡς ὤφελον (§ 45, δ' καὶ 42, 1, δ'). 6) ἐπὶ ὅρκων περί τε μελλόντων καὶ παρελθόντων πραγμάτων, π. χ. Ἀρφ. Ἐκκλ. 1000

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὰ τὴν Ἀφροδίτην..,μή 'γώ σ' ἀφήσω. Οὕτω τὸ ὄμνυμι μὴ μετ' ἀπαρεμφάτου: Ἀνδοκ. 1,126.

β') ἐπὶ δευτερευουσῶν προτάσεων, ἤτοι 1) ἐπὶ τῶν τελικῶν. §§ 191. 192. (Παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις δ' ὅμως, οἷον τῷ Πλουτάρχῳ, ἀπαντᾷ πολλάκις ὅπως οὐ ἀντὶ ὅπως μή). 2) ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιθετικῶν προτάσεων, αἵτινες περιέχουσι σκοπὸν ἢ ὑπόθεσιν (ἰδ. §§ 208 194,3 καὶ 4), ἐπὶ τῶν τοπικῶν ἐπιρρηματικ. προτάσεων (§ 202), ἐπὶ τῶν χρονικῶν ἐπιρρηματ. προτάσεων (§ 204. Σημ. 1.) καὶ ἐπὶ ὁμοιωματικτῶν, ὅταν περιέχηται ἐν αὐταῖς ὑπόθεσις (ἰδ. § 212). 3) Ἐπὶ τῶν προτάσεων τῆς ἀκολουθίας τῶν διὰ τοῦ ὡς ἢ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ ἐκφερομένων, ἰδ. § 215,3. 4) ἐπὶ τῶν πλαγίων ἐρωτηματ. προτάσεων, αἵτινες δηλοῦσι φόβον, ὑποψίαν μὴ συμβῇ τι, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ταυτοσήμων ἀνεξαρτήτων (ἰδ. 3,α', 3) ἰδ. § 223. 2) ἔτι δὲ ἐπὶ τῶν πλαγίων ἐρωτηματ. προτάσεων, καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερομένων, αἵτινες σημαίνουσι ἀπορίαν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν εὐθειῶν (3,α', 3) : Εὐρ. Ἰφ. Αὐλ. 639 οὐκ οἶδ', ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ. ἰδ. § 167 2. 5). Ἐν γένει ἐπὶ πάσης δευτερευούσης προτάσεως, δι' ἧς ἐκφέρεται ἔννοια γενικὴ καὶ ἀόριστος ἢ πρᾶξις πολλάκις ἐπαναλαμβανομένη. Ὡς πολλάκις τίθεται εἰ μὴ ἀντὶ ὅτι οὐ, ὅταν ἡ αἰτία λαμβάνηται γενικωτέρα (§ 190, 8. 209), οὕτω πολλάκις τίθεται ὅς μὴ (= εἰ μή) ἀντὶ ὅτι οὐ: Σοφ. Οἰδ. τ. 1335 τί γὰρ ἔδει μ' ὁρᾶν, ὅτῳ γ' ὁρῶντι μηδὲν ἦν ἰδεῖν γλυκύ ;

γ') Ἐπὶ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐξαρτωμένου ἐκ ῥήματος βουλητικοῦ καὶ ἱκανότητος ἢ ἀνάγκης σημαντικοῦ (ἰδ. § 125,δ') 2) καὶ 3).

δ') Ἐπὶ τοῦ ἐνάρθρου ἀπαρεμφάτου λαμβανομένου ὡς ἀφηρημένης ἐννοίας: Ξ. Ἀπ. 2,1,3 τὸ μὴ φεύγειν. Πλ. Πολ. 382, Δ διὰ τὸ μὴ εἰδέναι.

ε') Ἐπὶ ἀφηρημένων οὐσιαστικῶν ἢ οὐσιαστικωμένων ἐπιθέτων, ὅταν περιέχωσιν ἔννοιαν ὑποθετικήν: Ἀρφ. Ἐκκλ. 115 δεινὸν δ' ἐστὶν ἡ μὴ 'μπειρία (=δεινόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐμπειρία ἐστι, ἤ: εἰ μή τις ἔμπειρός ἐστιν)· Πλ. Γοργ. 459 ὁ μὴ ἰατρός

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γε ἀνεπιστήμων ὢν ὁ ἰατρὸς ἐπιστήμων (=ἄν τις μὴ ἰατρὸς ᾖ).

ς΄) Ἐπὶ μετοχῶν καὶ ἐπιθέτων, ὅταν ἀναλύωνται εἰς πρότασιν ἀπαιτοῦσαν τὸ μή, ἤτοι ὅταν περιέχωσιν ἔννοιαν ὑποθετικήν, (ἰδ. ἀριθ. 3,6) Σοφ. Τρ. 725 οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς μὴ καλοῖς βουλεύμασιν οὐδ' ἐλπὶς (=εἰ μὴ τὰ βουλεύματα καλά ἐστιν)· Εὐρ. Ἡρακλδ. 283 μάτην γὰρ ἥβην ὧδε γ' ἂν κεκτῴμεθα πολλὴν ἐν Ἄργει μή σε τιμωρούμενοι (=εἰ μὴ ἐτιμωρούμεθά σε).

Σημ. Πλείονα περὶ τοῦ οὐ καὶ μὴ ἰδ. Δ.Σ. § 166.

§ 167. Παρατηρήσεις.

1. Ἐνίοτε εὕρηται οὐ ἔνθα ἔπρεπε νὰ κεῖται μὴ καὶ τἀνάπαλιν, ἀλλὰ μετ' ἀκριβεστέραν ἔρευναν ἀνευρίσκει τις, ὅτι τοῦτο συμβαίνει ἕνεκα λόγου τινός: ἰδ. Δ.Σ. § 167.

§ 168. Ἀρνήσεις πολλαί.

1. Ἐὰν ἐν προτάσει ἀρνητικῇ προηγῆται ἁπλῆ ἢ σύνθετος ἄρνησις (οὐ, μή, οὐδείς, οὐδέ, μηδέ), ἀκολουθῇ δὲ σύνθετος, αἱ ἀλλεπάλληλοι ἀρνήσεις δὲν ἀναιροῦσιν ἀλλήλας ἀλλὰ συνεχίζουσι τὴν ἄρνησιν μετ' ἐμφάσεως· ὅθεν ἀντὶ τῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων (τὶς, πὼς, ποὺ, ποτὲ κτλ.) ἐν ἀρνητικαῖς προτάσεσι γίνεται χρῆσις τῶν ἀντιστοίχων ἀρνητικῶν (οὐδείς, οὐδαμῶς, οὐδαμοῦ, οὐδέποτε κτλ).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀρνήσεις πρέπει νὰ εἶνε ὁμοειδεῖς, ἤτοι πρέπει νὰ εἶνε σύνθετοι πᾶσαι ἢ μετὰ τοῦ οὐ ἢ μετὰ τοῦ μή: Θουκ. 1,3 οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε. Σοφ. Οἰδ. Κ. 278 καὶ μὴ θεοὺς (Ἐριννύας) τιμῶντες εἶτα τοὺς θεοὺς (Δία καὶ Ἀπόλλωνα) μοίρᾳ 'μποιεῖσθε μηδαμῶς. Ξ. Κυρ. 7,2,20 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐψεύσατο. Πλείονα παραδείγματα ἰδ. Δ.Σ. § 168,1.

2. Ἀναιροῦσι δὲ πάντοτε ἀλλήλας, ἐὰν μετὰ σύνθετον ἄρνησιν ἕπηται ἁπλῆ (οὐδεὶς οὐ=οὐδεὶς ὅστις οὐ=πάντες): Ξ. Συμπ. 1,9 τῶν ὁρώντων οὐδεὶς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἐκείνου· ἀλλ' ὅμως ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς οὐ τίθεται συνήθως οὐδεὶς ὅστις οὐ, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ=πάντες. Ἐπὶ τοῦ οὐδὲ οὐ δ' ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν συμβαίνει ἀναίρεσις τῆς ἀρνήσεως καὶ ἰδίᾳ μετὰ παρεμπίπτουσαν πρότασιν: Ὁμοίως ἀναιροῦσιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλήλας αἱ ἀρνήσεις οὐ.. οὐ ἢ μή..μή, πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ ῥητορικὴ ἀναδίπλωσις, ἐν ᾗ ἡ δευτέρα ἄρνησις ἐπιτείνει τὴν πρώτην: Παραδείγματα ἰδ. Δ.Σ. § 168,2.

Σημ. 1. Ἐνίοτε κεῖνται μετὰ τὸ οὐ (μή), οὐδεὶς (μηδείς), οὐδέποτε κτλ. αἱ ἀντίστοιχοι ἀόριστοι ἀντωνυμίαι καὶ τὰ ἐπιρρήματα τίς, πώ, ποτέ, πώς, πού κτλ. Σοφ. Αἴ. 481 οὐδεὶς ἐρεῖ ποτε.

Σημ. 2. Ἀξία σημειώσεως εἶνε ἡ πολλάκις παρὰ Δημοσθένει ἀπαντῶσα ἀρνητικὴ φράσις οὐδὲ πολλοῦ δεῖ καὶ οὐδ' ὀλίγου δεῖ μετὰ ἄρνησιν ἀντὶ τοῦ ἐν καταφατικαῖς προτάσεσι συνήθους πολλοῦ γε καὶ δεῖ 9,24.

Σημ. 3. Πλείονα περὶ τούτων ἰδ. Δ.Σ. § 168.

§ 169. Ἀρνήσεις περιτταί.

1. Μετὰ ῥῆμα φόβου, ὑποψίας, ἀμφιβολίας, ἀρνήσεως, κωλύσεως κτλ.* ἕπεται κανονικῶς σχεδὸν ἀπαρέμφατον μετὰ πλεονάζοντος μή. Τὸ μὴ τοῦτο, δι' οὗ ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐν τοῖς προειρημένοις ῥήμασιν ἐνυπάρχουσα ἄρνησις, χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ σαφέστερον τὸ ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ῥημάτων τούτων προερχόμενον ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα:

οἷον: κωλύω σε μὴ γράφειν=σὲ ἐμποδίζω νὰ μὴ γράφῃς, ἤτοι κωλύων σε κατορθώνω ὥστε νὰ μὴ γράφῃς=σὲ ἐμποδίζω νὰ γράφῃς· ἀρνοῦμαι τοῦτο οὕτω μὴ ἔχειν=ἀρνούμενος λέγω ὅτι τοῦτο δὲν ἔχει οὕτω=λέγω ὅτι τοῦτο δὲν ἔχει οὕτω, π.χ. Ξ. Ἑλ. 7,3,7 ἠρνοῦντο μὴ αὐτόχειρες εἶναι. ἰδ. Δ. Σ. § 169,1.

Σημ. 1. Σημειωτέον ὅτι τὸ μὴ τὸ ἀπαντῶν μετὰ τὰ ῥήματα ἀπολύω, ἀφίημι, σῴζω (ποιητ.), ῥύομαι (ποιητ. καὶ παρ' Ἡροδότῳ), φυλάττω, ἀφαιρεῖσθαι δὲν πλεονάζει, ἀλλ' εἶνε ἀναγκαῖον, διότι τὰ ῥήματα ταῦτα ἐκφέρουσιν ἔννοιαν καταφατικήν: Θουκ. 1,95 ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν (=ἀπολύεται, διότι εὑρέθη ὅτι δὲν ἠδίκησε).

2 Ὅταν μετὰ τὰ ἀμφισβητήσεως, ἀντιλογίας, ἀρνή-

---

* ἀρνοῦμαι, ἐξ—, ἔξαρνος, ἄπαρνός εἰμι, ἀμφισβητῶ, ἀποκρύπτομαι· ἀντιλέγω, ἀντειπεῖν, ἐναντιοῦμαι, διαμάχομαι· ἀμφιλέγω, ἀπιστῶ, ὄκνον παρέχω· εἴργω, ἔχω, ἴσχω, ἀπέχω, κωλύω, ἐρύκω (ποιητ.), ἐμποδὼν εἰμι, ἀπέχομαι, ὑφίεμαι, φεύγω, ὑπεκτρέχω· ἀπαγορεύω, ἀπειπεῖν· ἀποψηφίζομαι, παύω (ποιητ. καὶ τοῦ μεταγν. πεζοῦ λόγου)· ἀπογιγνώσκω, ἀποδοκεῖ, μεταγιγνώσκω, μεταβουλεύομαι, μεταδοκεῖ μοι, μεταδοκεῖταί μοι, ἀνατίθεμαι· φυλάττομαι, εὐλαβοῦμαι, δέδοικα, φοβοῦμαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σεως σημαντικὰ ῥήματα κττ.* ἕπηται ἀντὶ ἀπαρεμφάτου δευτερεύουσα πρότασις διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς, καὶ τότε ἔτι ἐπαναλαμβάνεται ἐνίοτε ἡ ἐν τοῖς ῥήμασι τούτοις ἐνυπάρχουσα ἄρνησις διὰ τοῦ οὐ: Πλ. Μεν. 89, Δ ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, σκέψαι, ἐὰν σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. Παραδείγματα ἐν Δ.Σ. § 169ε 2.

3. Ἐὰν τὰ ἐν ἀριθμῷ 1 καταλεχθέντα ῥήματα αἴρωνται διὰ τοῦ οὐ ἢ δι' ἐρωτηματ. τύπου καὶ οὕτω μεταβάλλωνται εἰς καταφατικά, τότε μετὰ τὸ μὴ τοῦ ἀπαρεμφάτου προστίθεται καὶ ἕτερον οὐ, ὅπως καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀρθῇ ἡ διὰ τοῦ μὴ ἐκφερομένη ἄρνησις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον μεταβληθῇ ὁμοίως ἀπὸ ἀποφατικοῦ εἰς καταφατικόν,** οἷον: τὸ μὲν ἀρνοῦμαι μὴ ψεύσασθαι εἶνε = ἀρνούμενος λέγω ὅτι οὐκ ἐψευσάμην, τὸ δὲ οὐκ ἀρνοῦμαι (= ὁμολογῶ) μὴ οὐ ψεύσασθαι (μὴ τἀληθῆ εἰπεῖν) = οὐκ ἀρνούμενος ὁμολογῶ, λέγω ὅτι ἐψευσάμην: Πλ. Ἱππ. 2. 369, Δ ἐγώ τοι οὐκ ἀμφισβητῶ μὴ οὐχὶ σὲ εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ. Πλείονα παραδείγματα ἰδ. ἐν Δ.Σ. § 169, 3.

4. Διάφορος δὲ εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ μὴ οὐ μετ' ἀπαρεμφάτου, ὅταν προηγῆται ῥῆμα, ἔχον καταφατικὴν ἔννοιαν, μετ' ἀρνήσεως ἢ σύνθετον μετὰ τοῦ στερητικοῦ α, ἢ ῥῆμα ἁπλοῦν μὲν ἀλλ' ἐρωτηματικῶς ἐκφερόμενον·*** τότε τὸ οὐ δὲν αἴρει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπαρεμφ., ἀλλὰ χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ σαφεστέραν τὴν διὰ τοῦ μὴ ἐκφερομένην ἄρνησιν· διὸ τὸ οὐ δύναμαι μὴ οὐκ ἐπαινεῖν σε (ὅπερ προτιμᾷ ὁ Ἕλλην) εἶνε ἰσχυρότερον τοῦ οὐ δύναμαι μή σε ἐπαινεῖν. Ξ. Ἑλλ. 2, 3, 16 οὐκ ἐγχωρεῖ μὴ οὐ κτλ.

---

* ἀπιστεῖν, ἀμφισβητεῖν, ἀντιλέγειν, ἀρνεῖσθαι, ἔξαρνον γίγνεσθαι κττ.

** Ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ μὴ οὐ ὡς καὶ ἡ τοῦ ἐν ἀριθ. 4 μνημονευομένη φαίνεται ἀναπτυχθεῖσα καθ' οὓς χρόνους ἐμορφώθη ὁ πεζὸς λόγος παρ' Ἀττικοῖς.

*** Τὰ δεχόμενα τοιαύτην σύνταξιν εἶνε τάδε: οὐ δύναμαι, ἀδύνατος, οὐχ οἷός τ' εἰμι, οὐχ ἱκανός εἰμι, ἀδύνατόν ἐστιν, οὐχ οἷόν τε, οὐκ ἔστιν, οὐκ ἐγχωρεῖ ἢ οὐδεμία μηχανή ἐστιν (= οὐ δυνατόν ἐστιν), πολλοῦ δέω (= οὐχ οἷός τ' εἰμι), οὐ δίκαιον, οὐχ ὅσιόν ἐστιν, οὐ προσήκει μοι, οὐ προσδοκία ἐστίν, οὐκ ἔχω ἐλπίδα, οὐ θαρσῶ, οὐ βέβαιον ἔχω, οὐκ εἰκός ἐστιν, ἄλογόν ἐστιν, οὐ λόγον ἔχει, ἀνεκτόν ἐστιν, οὐ λόγος ὑπολείπεται, οὐ πείθω, οὐ πείθομαι, οὐκ αἰτιῶμαι, οὐ συγχωρῶ κττ. προσέτι: ἄνοια, ἀνόητόν ἐστιν·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 2. Τὸ μὴ οὐ τοῦτο εὕρηται ἐνίοτε συναπτόμενον καὶ μετὰ μετοχῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως ἢ αἴρηται διὰ τοῦ οὐ ἢ περιέχῃ ἐν ἑαυτῷ ἄρνησιν: αἰσχρὸν=οὐ καλόν, δυσάλγητος = οὐκ οἰκτίρμων, χαλεπὸς =οὐ ῥᾴδιος· καὶ ἐνταῦθα τὸ οὐ ἐνισχύει τὴν διὰ τοῦ μὴ ἐκφερομένην ἄρνησιν, ὅπως καὶ ἐπὶ ἀπαρεμφάτου: οὐ βιώσομαι μὴ οὐ σοὶ συνὼν (κατ' οὐδένα τρόπον θέλω νὰ ζήσω, κατ' οὐδένα, ἐὰν μὴ ἀναστρέφωμαι μετὰ σοῦ).

Σημ. 3. Παρὰ τὰς ἄνω μνημονευθείσας δύο συντάξεις τοῦ ἀπαρεμφάτου μετ' ἀρνήσεως (μὴ ποιεῖν καὶ οὐ.. μὴ οὐ ποιεῖν) λαμβάνουσι πολλαὶ τῶν εἰρημένων φράσεων καὶ ἄλλας μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου, περὶ ὧν ἰδ. Δ.Σ. § 169, Σημ 3.

α') Πολλάκις ἐπὶ τῶν προειρημένων ῥημάτων (ἀριθ. 1) δὲν τίθεται τὸ μή, οἷον: κωλύω σε γράφειν. Ἡ σύνταξις αὕτη εἶνε συνηθεστάτη ἐπὶ τοῦ κωλύειν, συνήθης δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλων ὁμοίας φύσεως ῥημάτων*. Ἐν τῇ συντάξει ταύτῃ τὸ ἀπαρέμφατον φαίνεται ἁπλῶς ὡς ἀντικείμενον.

β') Ὁμοίως παραλείπεται τὸ μὴ οὐ, ὅταν τὸ ἀρνητικὸν ῥῆμα αἴρηται διὰ τοῦ οὐ· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ οὐ κωλύω, οὐκ ἐμποδὼν εἰμι: Αἰσχλ. Εὐμεν. 581 δρᾶσαι οὐκ ἀρνούμεθα.

5. Ὁμοίως πλεονάζει τὸ οὐ μετὰ τὰ ἐπιρρήματα πλήν, ἄλλως καὶ τὸ ἄνευ, ἐπειδὴ καὶ ἐν πᾶσι τούτοις περιέχεται ἔννοια ἀρνητική· ὁμοίως μετὰ τὸ πρὶν προηγουμένης ἀρνήσεως, καὶ τέλος μετὰ τὸ μᾶλλον ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέν, ὅταν προηγῆται ἄρνησις, ἀλλ' οὐχ ἧττον καὶ ἄνευ αὐτῆς, ἐπειδὴ τὸ δεύτερον μέλος τῆς παραθέσεως μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ περιέχει ἄρνησιν, ἰδ. Δ.Σ. §169,5.

6. Διάφορον τοῦ προειρημένου μὴ καὶ μὴ οὐ εἶνε τὸ μὴ καὶ μὴ οὐ, ὧν γίνεται χρῆσις μετὰ τὰ φόβου, μερίμνης σημαντικὰ ῥήματα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἰδ, § 222.

7. Ὡσαύτως ἐρωτηματικὴ θεωρητέα καὶ ἡ σύνδεσις τῶν ἀποφατικῶν μορίων οὐ μή, τιθεμένη μετὰ τοῦ β' ἀορίστου (σπανίως τοῦ α') τῆς ὑποτακτικῆς ἢ μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς· εἶνε δὲ αὕτη φράσις ἐλλειπτικὴ προελθοῦσα ἐκ ῥήματος φόβου σημαντικοῦ (φόβος, δεινὸν, δέος ἐστίν), ὅπερ ἐνίοτε καὶ τίθεται. Τῆς συνδέσεως ταύτης γίνεται χρῆσις εἰς δήλωσιν ἐντόνου ἀρ-

---

τέλος φράσεις, ἐν αἷς ἐνυπάρχει ἄρνησις καὶ δι' ὧν ἐκφέρεταί τι, ὅπερ ἐναντιοῦται εἰς ψυχικὸν αἴσθημα, εἰς τὴν ἠθικήν: δεινόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν=οὐ καλόν ἐστιν, αἰσχύνη ἐστίν, αἰσχύνομαι.

* Εἴργω, ἀπ—, ἔχω, κατ—, ἴσχω, ἐμπόδιός εἰμι, ἐκκλείω, ἐξωθῶ, παύω (παρ' Ἡροδοτ.), ἀπέχομαι, ἀρνοῦμαι, εὐλαβοῦμαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νήσεως τοῦ μέλλοντος (οἷον : οὐ μὴ γενήσεται τοῦτο=δὲν εἶνε φόβος μήπως γείνῃ τοῦτο, δὲν θὰ γείνῃ τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον, ἰδ. Δ.Σ. § 169,7.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ οὐ μὴ μετὰ τοῦ β' προσώπου τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς ἐν ἐρωτήσει ἢ ἄνευ αὐτῆς ἐπὶ ἐντόνου ἀπαγορεύσεως ἰδ. §.38, Σημ. 2.

II. ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ (ΛΟΓΟΥ)

Ἢ

Περὶ συνδέσεως τῶν προτάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

§. 170. Προσημειώσεις

1. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ κατωτάτῃ βαθμῖδι τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως ὢν ἐξέφερε τὰ διανοήματα αὐτοῦ ἐν προτάσεσι κεχωρισμέναις ἀπ' ἀλλήλων, ἤτοι ἀσυνδέτως, οἷον: τὸ ἔαρ ἐπεγένετο, τὰ δένδρα θάλλει· προαχθεὶς δὲ βραδύτερον πνευματικῶς κατώρθωσε νὰ ἐξακριβώσῃ, ὅτι ταῦτα ἔχουσι πρὸς ἄλληλα τοιαύτην σχέσιν, ὥστε 1) παριστῶσι μὲν ἑνότητα διανοήματος, διαφυλάττει δ' ὅμως ἕκαστον αὐθυπαρξίαν τρόπον τινὰ καὶ ἀνεξαρτησίαν, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὰ τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ἐν προτάσεσιν, ἃ συνέδεεν ἢ διὰ τῶν συνδέσμων καί, τέ, δέ κτλ. οἷον: τὸ ἔαρ ἐπεγένετο, τὰ δὲ δένδρα θάλλει.— Σωκράτης ἦν σοφὸς καὶ Πλάτων ἦν σοφός, ἢ δι' ἄλλων ἰδίων συνδέσμων, δηλούντων τὴν σχέσιν ταύτην: γάρ, οὖν, ἄρα κτλ, οἷον: τὰ δένδρα θάλλει· τὸ γὰρ ἔαρ ἐπεγένετο· ἢ: τὸ ἔαρ ἐπεγένετο· τὰ δένδρα οὖν θάλλει. 2) τὸ ἓν εἶνε προσκεκολλημένον τῷ ἑτέρῳ, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἑτέρου, δηλ: τὸ ἓν συμπληροῖ ἢ ἀκριβέστερον προσδιορίζει τὸ ἕτερον, ἤτοι τὸ ἓν παρίσταται ὡς μέλος τοῦ ἑτέρου οὐχὶ αὐθύπαρκτον, ἀλλ' ἐξαρτώμενον, κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἓν ὑποτάσσεται τῷ ἑτέρῳ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὰ συνδέων δι' ἄλλων νέων συνδέσμων (ὅτε, ὅτι, ὡς, εἰ κτλ), οἵτινες ἐδήλουν ὅτι ἡ δι' αὐτῶν συνδεομένη πρότασις παρίσταται ὡς ἁπλῆ ἔννοια, δηλ: ὡς ἁπλοῦν μέλος (οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα) τῆς ἑτέρας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προτάσεως, οἷον: ἐπεὶ τὸ ἔαρ ἐπεγένετο, τὰ δένδρα θάλλει, ἤ: τὸ ἔαρ ἐπεγένετο, ὥστε τὰ δένδρα θάλλει.

2. Τὸ μὲν πρῶτον εἶδος τῆς συνδέσεως καλεῖται παράταξις ἢ σύνδεσις κατὰ παράταξιν, οἱ δὲ ἀνήκοντες εἰς ταύτην σύνδεσμοι παρατακτικοὶ καὶ αἱ δι' αὐτῶν συνδεόμεναι προτάσεις παρατακτικαί, αὐτοτελεῖς, ἀνεξάρτητοι, πρωτεύουσαι, τὸ δὲ δεύτερον ὑπόταξις ἢ σύνδεσις καθ' ὑπόταξιν, οἱ δὲ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντες σύνδεσμοι ὑποτακτικοὶ καὶ αἱ δι' αὐτῶν συνδεόμεναι προτάσεις ὑποτεταγμέναι, ὑποτελεῖς, ἐξηρτημέναι, δευτερεύουσαι.

3. Οἵ τε παρατακτικοὶ καὶ οἱ ὑποτακτικοὶ σύνδεσμοι χρησιμεύουσι κυρίως καὶ μόνον πρὸς σύνδεσιν ὁλοκλήρων προτάσεων· ἐὰν δ' ὅμως πολλαὶ προτάσεις ἔχωσιν ὅρους τινὰς κοινούς, ἐκφέρονται οὗτοι ἅπαξ μόνον. Διὰ τῆς συνδέσεως λοιπὸν αἱ τοιαῦται προτάσεις συναιροῦνται ἢ συμπτύσσονται εἰς μίαν, π.χ. Σωκράτης ἦν σοφὸς καὶ Σωκράτης ἦν ἀγαθὸς=Σ. ἦν σοφὸς καὶ ἀγαθός.— Σωκράτης ἦν σοφὸς καὶ Πλάτων ἦν σοφὸς= Σ. καὶ Πλ. ἦσαν σοφοί —Σωκράτης σοφὸς ἦν καὶ ἀγαθὸς καὶ Πλάτων σοφὸς ἦν καὶ ἀγαθός= Σ. καὶ Πλ. ἦσαν σοφοὶ καὶ ἀγαθοί.

4. Κατὰ παράταξιν συνδέονται καὶ πᾶσαι αἱ ὁμοειδεῖς ὑποτελεῖς προτάσεις, αἵτινες μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πρότασιν προσδιορίζουσι: Λυσ.13,5 ἐπειδὴ αἱ νῆες αἱ ἡμέτεραι διεφθάρησαν καὶ τὰ πράγματα ἐν τῇ πόλει ἀσθενέστερα ἐγεγένητο, οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον αἵ τε νῆες αἱ Λακεδαιμονίων ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἀφικνοῦνται καὶ ἅμα λόγοι πρὸς Λακεδαιμονίους περὶ εἰρήνης ἐγίγνοντο.

Σημ. Σύνδεσις κατὰ παράταξιν γίνεται καὶ ἄνευ συνδέσμου, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρηται μετὰ σφοδρότητος (σχῆμα ἀσύνδετον, περὶ οὗ βλέπε ἐν § 186,γ):Ξ.Κυρ.7,1,38 προσπεσόντες ἐμάχοντο, ἐώθουν, ἐωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο.

5. Ἡ πρότασις, εἰς ἣν ἀνήκει ἑτέρα ὡς μέλος συμπληρωματικὸν ἢ προσδιορίζον, καλεῖται κυρία ἢ πρωτεύουσα, ἡ δὲ συμπληροῦσα ἢ προσδιορίζουσα καλεῖται ὑποτελὴς ἢ δευτερεύουσα, (ἰδ. ἀριθ. 2), ἀμφότεραι δὲ ὁμοῦ εἰλημμέναι καλοῦνται πρότασις ἢ λό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γος σύνθετος, π.χ. «ὁ ἀνήρ, ὅστις ἦλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἀνήγγειλε τῷ Κύρῳ, ὅτε νὺξ ἐγένετο, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἔφυγε,» ἔνθα τὸ μὲν «ὁ ἀνὴρ ἀνήγγειλε» εἶνε πρότασις κυρία, πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ δευτερεύουσαι. Πᾶσα δὲ κυρία πρότασις ἀναφερομένη εἰς ἄλλην καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένη γίνεται ὡς πρὸς ταύτην δευτερεύουσα, ἢ ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ δευτερεύουσα πρότασις, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἄλλη, εἶνε ὡς πρὸς ταύτην κυρία, π.χ. ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται, ὅτι ὁ ἀνήρ, ὅστις ἦλθεν ἐκ τοῦ στρατοῦ, ἀνήγγειλε κτ.λ. ἡ πρότασις «ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀνήγγειλε» ὡς πρὸς μὲν τὴν πρότασιν «ὅστις ἦλθεν ἐκ τοῦ στρατοῦ» εἶνε κυρία, ὡς πρὸς δὲ τὴν πρότασιν «ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται» εἶνε δευτερεύουσα. Οὕτω δὲ καὶ πᾶσα δευτερεύουσα πρότασις, ἐξ ἧς ἐξαρτῶνται ἄλλαι, θεωρεῖται ὡς πρὸς ταύτας κυρία, π.χ. ὁ Ξενοφῶν διηγεῖται ὅτι ὁ ἀνὴρ εἶπε ταῦτα τῷ Κύρῳ, ὅτε ἠγγέλθη αὐτῷ, ὅτι οἱ πολέμιοι ἔφυγον ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

Α· ΠΑΡΑΤΑΞΙΣ

§ 171 **Προσημειώσεις.**

Αἱ κατὰ παράταξιν συνδεόμεναι προτάσεις εἶνε:

α') συμπλεκτικαί, β') ἀντιθετικαί, γ') διαζευκτικαί, δ') αἰτιολογικαί.

Α'. Παράταξις συμπλεκτική.

§ 172. **Προσημειώσεις.**

Ἡ συμπλεκτικὴ παράταξις κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι προτάσεις κείμεναι παρ' ἀλλήλας καὶ θεωρούμεναι ὡς συνυπάρχουσαι συνδέονται εἰς ἑνότητα ἑνὸς διανοήματος, καθ' ὃ τὸ διὰ τῆς παρατασσομένης προτάσεως δηλωθὲν διανόημα αὐξάνει τὸ μέγεθος τοῦ διὰ τῆς προηγουμένης ἐξενεχθέντος. Εἶνε δὲ ἡ συνδετικὴ αὕτη παράταξις ἢ συμπλοκὴ ἢ ἐπίδοσις· ἡ δὲ συμπλοκὴ πάλιν εἶνε 1) καταφατική, 2) ἀποφατική, 3) ἀποφατικὴ ἅμα καὶ καταφατικὴ καὶ τἀνάπαλιν.

§ 173. α. **Συμπλοκὴ καταφατική.**

Ἡ καταφατικὴ συμπλοκὴ γίνεται διὰ τῶν συμπλεκτικῶν συνδέσμων τέ· τέ..τέ· καί· τέ.. καί· καί..καί.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. **Τέ**. Ὁ συμπλεκτικὸς σύνδεσμος τὲ μόνος πρὸς σύνδεσιν μερικῶν ἐννοιῶν εὕρηται σχεδὸν μόνον παρὰ ποιηταῖς: Λ,65 ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε. Αἰσχλ.Πρ.171 σκῆπτρον τιμάς τε. σπανίως δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: Πλ.Φαίδρ.267,Α Τισίαν δὲ Γοργίαν τε. Ἡ τοιαύτη χρῆσις εἶνε συχνοτέρα ἐπὶ μετοχῶν καὶ ἀπαρεμφ., ἅτινα πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς συμπληρωτικαὶ τρόπον τινὰ δευτερεύουσαι προτάσεις (ἰδ. ἀριθ 2): Ξ. Ἀν.3,2,16. ἰδ. Δ.Σ. σελ. 432,1.

2. Ὁ μόνος τὲ συνδέει πολλάκις καὶ προτάσεις, αἵτινες ἔχουσι στενὴν σχέσιν πρὸς ἀλλήλας, ἤτοι ἡ δευτέρα εἶνε συμπλήρωμα ἢ ἐπεξήγησις τῆς προηγουμένης ἢ δηλοῖ ἀποτέλεσμα προερχόμενον ἐξ ἐκείνης· διὸ πολλάκις ὁ τὲ ἰσοδυναμεῖ τῷ οὖν, ὅθεν, καὶ οὕτω, **παραδείγματος** χάριν, ὥστε. Ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ τὲ ἀπαντᾷ οὐ μόνον παρὰ ποιηταῖς ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ἰδίᾳ δὲ παρ' Ἡροδότῳ καὶ Θουκυδίδῃ, συχνὰ δὲ καὶ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, σπανίως δ' ὅμως παρ' ἄλλοις καὶ μάλιστα τοῖς ῥήτορσι: Α,256 ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες, ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ(=καὶ οὕτω ἤθελον χαρῇ πολὺ καὶ οἱ λοιποὶ Τρ.). Σοφ.Αἴ.657 ἀλλ' εἶμι πρός..λειμῶνας..μολών τε.. κρύψω τόδ' ἔγχος (=καὶ λοιπὸν ἐλθὼν θά..). Ξ.'Αν.1,5,14 ὁ δ' ἐχαλέπαινεν..ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι (=καὶ οὕτω λοιπὸν ἐκέλ.νά..).

3. **Τέ..τέ**. Ὁ τὲ.. τὲ συνδέει συγγενεῖς ἐννοίας ἢ διανοήματα εἰς ἓν ὅλον σαφέστερον καὶ ἀκριβέστερον ἢ ὁ μόνος τέ. Καὶ ἡ χρῆσις αὕτη εἶνε πολὺ συχνοτέρα ἐν τῇ ποιήσει ἢ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· καὶ ἐν τούτῳ πάλιν πολὺ συχνοτέρα ἢ ἡ μόνου τοῦ τέ. Συχνότατα συνδέονται διὰ τοῦ τὲ..τὲ ἀντιθέσεις, οἷον παρ' Ὁμήρῳ τὸ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε (ἔνθα τὸ ἄνδρες καὶ θεοὶ ἀποτελεῖ ἓν ὅλον): Θουκ.6,34 ὃ δὲ μάλιστα ἐγώ τε νομίζω ἐπίκαιρον, ὑμεῖς τε..ἥκιστ' ἂν ὀξέως πείθοισθε, ὅμως εἰρήσεται. Α,177 αἰεὶ γὰρ ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε.

Σημ. 1. Ἐπὶ τῶν ἀντιθέσεων ἀποκλίνει πολλάκις ὁ διπλοῦς τὲ πρὸς τοὺς διαζευκτικοὺς συνδέσμους ἢ..ἤ· διὸ καὶ ἐναλλάσσονται ἐνίοτε ὁ τὲ καὶ ἤ, δηλ: εὕρηται τὲ..ἢ ἢ ἤ..τέ: Ξ.Οἰκ.20,12 ἡ γῆ ὑγροτέρα τε οὖσα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς τὸν σπόρον ἢ ἀλμωδεστέρα πρὸς φυτείαν. ἰδ. Δ.Σ. § 173, Σημ.2.

Σημ. 2 Ἐπειδὴ ὁ τὲ..τὲ συνδέει καὶ ἀντίθετα, εὕρηται σπανίως μέν.. τὲ καὶ τὲ.. δὲ ἰδ. Δ.Σ. § 173, Σημ.3.

Σημ. 3. Ἐνίοτε εὕρηται τὸ τὲ ἄνευ ἑπομένου μέλους ἀντιστοιχοῦντος αὐτῷ, ἰδίᾳ ἐν μακρᾷ τοῦ λόγου διακοπῇ, ἢ ἐὰν ὑπῆρχε μὲν ἐν τῷ νῷ τοῦ λέγοντος ἰδέα τις, δὲν ἐξηνέχθη δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ἰδ. Δ.Σ. § 173, Σημ. 4.

Σημ. 4. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ τὲ κτλ. ἰδ. Δ. Σ. § 173, Σημ. 5.

4. **Καί.** Ἡ πρώτη τοῦ καὶ σημασία ἦτο ἐπιρρηματική=προσέτι: Σωκράτης καὶ Πλάτων, ἐξ ἧς ἀνεπτύχθη ἡ συνδεσμικὴ συμπλοκή. Συμπλέκει δὲ ὁ καὶ ἐννοίας ἢ διανοήματα ὅμοια ἢ διάφορα, διαφέρων τοῦ τὲ καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ μὲν τὲ παριστᾷ τὰς συνδεομένας ἐννοίας ἢ διανοήματα ὡς ἓν ὅλον, ὁ δὲ καὶ τοὐναντίον ὡς διάφορα: Λυσ. 12,1 τηλικαῦτα αὐτοῖς τὸ μέγεθος καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος εἴργασται. 14,9 μηνύει ὁ Μενέστρατος καὶ προσαπογράφει καὶ ἑτέρους τῶν πολιτῶν.

Σημ. 5 Ὅταν τὰ συμπλεκόμενα εἶνε πλείονα τῶν δύο, ὡς ἐπὶ ἀπαριθμήσεως, τίθεται σχεδὸν πάντοτε ὁ καὶ πρὸς σύνδεσιν: Ξ. Ἀγ.3,3 Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισε.

Σημ. 6 Πρὸς συμπλοκὴν συγχρόνων (πράξεων) τίθεται πολλάκις ἀντὶ τοῦ ὅτε τὸ τέ..καὶ ἢ τὸ καὶ μόνον: ἅμα..καὶ = εὐθὺς ὡς (παρ' Ὁμήρῳ ἅμα..δέ, Τ,241 αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον): Ξ. Ἑλλ. 7,1,28 καὶ ἅμα ταῦτ' ἔλεγε καὶ ἀπῄει. Ἡροδ. 7,217 ἠώς τε δὴ διέφαινε καὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. Ὡσαύτως διὰ τοῦ δέ..καί: Θουκ. 1,50 ἤδη δὲ ἦν ὀψὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις: οὐ φθάνω ποιῶν τι μεθ' ἑπομένου καὶ ἢ καὶ εὐθύς, ἰδ. § 136,14 καὶ Σημ. 12.

5. Συχνότατα ὁ καὶ ἔχει σημασίαν ἐπιτατικήν: Ξ. Κυρ. 7,5,39 ὁ δ' ὄχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέρρει· διὸ πολλάκις δηλοῖ προσέτι, πρὸς τούτοις, ἔτι μᾶλλον, τῆς συνδεομένης προτάσεως ἐκφερούσης ἢ ἐπίτασιν ἢ ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τῆς προηγουμένης: Πλ. Ἀπολ. 23,Α ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία καὶ οὐδενός. Δημ. 28,835 Πολλὰ καὶ μεγαλα ἐψευσμένου· ὅθεν τὸ καὶ οὗτος = προσέτι καὶ οὗτος: καὶ ταῦτα=καὶ μάλιστα ταῦτα. Περὶ τοῦ καὶ ταῦτα μετὰ μετοχῆς = καίπερ, εἰ καὶ ἰδ. § 139. Σημ. 11. Διὸ τιθεται πολλάκις ὁ καὶ ἐν ἐπεξηγηματικῇ σημασίᾳ = ἤγουν, δῆλα δή, καὶ λοιπόν, καὶ οὕτω ἰδ. Δ.Σ. § 173,5.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

6. Ἐπιτατικὴν σημασίαν ἔχει ὁ καί, ὅταν κεῖται ἐν ἀρχῇ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, ἐν ᾗ ὁ ἐρωτῶν ἀναλαμβάνει τὸν λόγον ἄλλου μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐκ τοῦ λόγου ἐκείνου ἐξάγει συμπέρασμα, ὅπερ ἐκμηδενίζει τὴν προταθεῖσαν γνώμην: Πλ. Θεαίτ. 188, Δ καὶ τίς ἀνθρώπων τὸ μὴ ὂν δοξάσει; Οὕτως ἰδίᾳ εὕρηται καὶ πῶς; (=οὐδαμῶς).

7. Οὕτω ἡ συμπλεκτικὴ τοῦ καὶ σημασία μεταπίπτει εἰς τὴν ἐναντιωματικήν· διὸ τίθεται ἐπὶ προτάσεων ἄνευ ἐρωτήσεως, ὅτε φαίνεται ὅτι κεῖται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ καίτοι: Προσέτι δὲ τίθεται καὶ οὔ(μὴ)ἐπὶ ἀντιθέσεων=οὐχὶ δέ: ἔργῳ καὶ οὐ λόγῳ.— Ὁμοίως ἐνίοτε τίθεται καὶ οὔ (μὴ) καὶ μετὰ συγκριτικῶν: Θουκ. 1,74,120 ἰδ. Δ.Σ. § 173,7.

Σημ. 7. Περὶ τοῦ καὶ μετὰ λέξιν δηλοῦσαν ἰσότητα ἢ ὁμοιότητα ἰδ. § 72, Σημ. 8.

8. Ὁ καί, ὡς ἐρρήθη, ἀρχῆθεν εἶχεν ἐπιρρηματικ. σημασίαν (=προσέτι)· ἐκ ταύτης δὲ ἀνεπτύχθη ἡ ἐπιδοτική. Ὁ τοιοῦτος καὶ δηλοῖ προσθήκην ἐννοίας ἢ διανοήματος εἰς ἄλλο (=ἀκόμη καὶ) καὶ ἀναφέρεται ἢ εἰς κυρίαν πρότασιν ἐκφερομένην διὰ τοῦ οὐ μόνον, ἢ εἰς δευτερεύουσαν ἐκφερομένην διὰ τοῦ ὥσπερ καί, εἴπερ καί, κτλ. Πολλάκις παραλείπεται ἥ τε κυρία πρότασις καὶ ἡ δευτερεύουσα, αἵτινες πρέπει νὰ συμπληρῶνται, π.χ. καὶ Σωκράτης ταῦτα ἔλεξε (δηλ. οὐ μόνον οἱ ἄλλλοι, ἢ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι). Ἀναλόγως δὲ τοῦ συμπληρωτέου μέλους ἡ ἐπίδοσις δύναται νὰ εἶνε ἢ εἰς τὸ μεῖζον, ὅτε ὁ καὶ λέγεται ἐπιδοτικός, ἢ εἰς τὸ ἔλασσον, ὅτε καλεῖται ἐλαττωτικός*: Κ, 556 καὶ ἀμείνονας ἵππους δωρήσαιτο. Πλ. Φαίδρ. 250, Δ καὶ

---

* Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἑρμηνεύεται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ διὰ τοῦ πολὺ μᾶλλον, προσέτι δέ, καὶ μάλιστα, ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημ. διὰ τοῦ πάντως, ἀκριβῶς, λίαν, ἐπὶ δὲ τῶν φράσεων τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὑποθέσεως διὰ τοῦ τῷ ὄντι, ἀληθῶς ἢ προσέτι δέ· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει διὰ τοῦ καὶ μόνον, καὶ μόλις, τοὐλάχιστον. Συχνὰ δὲ εὕρηται ἐν ἰσχυρᾷ ὑποκειμενικῇ βεβαιώσει, π.χ. καὶ λίαν, καὶ σφόδρα, καὶ μάλα, ἰδίᾳ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι. Προσέτι δέ: καὶ τρίς, καὶ πολύς, καὶ πᾶς, καὶ πρίν, καὶ πάλαι, καὶ χθές, καὶ αὐτίκα, καὶ ἤδη, καὶ ὀψέ, καὶ πάλιν, καὶ πρώην· καὶ νῦν, ἢ ἔτι καὶ νῦν· καὶ ὡς, καὶ οὕτως· κεῖτα, κἄπειτα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὀλίγοι (=λίαν ὀλίγοι, ὀλίγιστοι).α,58 ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι· συχνὰ εὕρηται μετὰ τῶν ὑπερθετικῶν: Θουκ. 4,17 καὶ ἀπιστότατοι.

9. Πολλάκις τίθεται ὁ καὶ μετὰ ἀναφορικόν, ἵνα δειχθῇ ἡ συμφωνία τοῦ περιεχομένου τῆς ἀναφορ. προτάσεως πρὸς τὸ τῆς κυρίας, ἤτοι ὅτι ἡ ἀναφορ. πρότασις περιέχει τι, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ τῷ διανοήματι τῆς κυρίας, ἐξ ἧς καὶ ἐξάγεται : Ξ.'Απ. 1,2,31 ἐξ ὧν δὴ καὶ ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας.

10. Ὁ καὶ μετὰ ἐρωτημ. ἀντωνυμίαν ἢ ἐρωτημ. ἐπίρρημα δηλοῖ μεγάλην ἀπορίαν τοῦ ἐρωτῶντος καὶ δύναται νὰ ἑρμηνεύηται διὰ τοῦ μάλιστα,κυρίως: Δημ.4,46 τί χρὴ καὶ προσδοκᾶν (= τί ἄλλο μάλιστα πρέπει νά..=οὐδὲν πρέπει νά..) ἰδ. Δ.Σ. § 173,10.

Σημ. 8. Περὶ τοῦ καὶ μετὰ μετοχῆς ἰδ. § 139, Σημ. 11.

11. Ἐπὶ παραβολῶν ὁ καὶ τίθεται ἔν τε τῇ κυρίᾳ καὶ τῇ ἐξηρτημένῃ προτάσει, ἵνα δηλώσῃ ἀκριβέστερον τὴν ἀμοιβαίαν αὐτῶν σχέσιν: Ξ.'Απ.1,6,3 εἰ οὖν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύουσιν, οὕτω καὶ σὺ τοὺς συνόντας διαθήσεις· ἀλλὰ πολλάκις παραλείπεται ὁ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μέλει· Θουκ.2,93 ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς. ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει παραλείπεται, ὅπερ καὶ σπανιώτερον, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ ἐξάρῃ τὸ πρῶτον σαφέστερον: Ξ.'Απ.1, 1,6 τὰ ἀναγκαῖα συνεβούλευε καὶ πράττειν, ὡς ἐνόμιζεν ἄριστ' ἂν πραχθῆναι.Μετὰ συγκριτικὸν ἐπίθετον τίθεται ἢ καὶ: Θουκ. 1,36. ἰδ. Δ.Σ. § 173,11.

12. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν φράσεων εἴ τις ἄλλος, ὥς τις ἄλλος προστίθεται ἐνίοτε ὁ καὶ οὐ μόνον ταύταις, ἀλλὰ καὶ τῇ πρωτευούσῃ προτάσει: Ξ.Κυρ.5,1,6 εἴ τις καὶ ἄλλος ἀνήρ,καὶ Κῦρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι: Δημ.24,4 ἐγὼ δ', εἴπερ τινὶ τοῦτο καὶ ἄλλῳ προσηκόντως εἴρηται, νομίζω καμοὶ νῦν ἁρμόττειν εἰπεῖν. Συνήθως δ' ὅμως ὁ καὶ προστίθεται μόνον ταῖς εἰρημέναις φράσεσιν, εἰ καὶ ὄντως ἀνήκει τῇ κυρίᾳ προτάσει· οὕτω δὲ συγχωνεύονται ἀμφότεραι εἰς μίαν: Ξ.'Αν.2,6,8 ἱκανὸς (ἐλέγετο εἶναι), ὥς τις καὶ ἄλλος (= ἔλεγον ὅτι καὶ αὐτὸς εἶνε ἱκανός, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13. **Καί.. καί. Τέ. καί.** Ὁ καὶ..καὶ (=τόσον τοῦτο.. ὅσον καὶ ἐκεῖνο, ἢ: οὐ μόνον., ἀλλὰ καὶ) συνδέει μετ' ἐμφάσεως ἐννοίας ἢ διανοήματα ὅμοια ἢ διάφορα,* Ξ.Κυρ.3,3,68 καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο· διὸ ἀπαντᾷ καὶ ἀντὶ τοῦ ἤ.. ἤ: Εὐρ. Ἑκ.751 τολμᾶν ἀνάγκη, κἂν τύχω, κἂν μὴ τύχω. Δύναται δὲ ὁ καὶ καὶ πολλάκις νὰ τεθῇ: Πλ.Εὐθύφρ.7,Δ καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πάντες.

14. Ὁ τὲ.. καὶ (=τόσον..ὅσον καί, οὕτως..ὡς καὶ) συνδέει ἐννοίας ἢ διανοήματα συνήθως ὁμοειδῆ στενότερον ἢ ὁ μόνος καί: Α,17 Ἀτρεῖδαί τε καὶ ἄλλοι ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοί.Δημ.18,181 τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι. Πολλάκις τὸ δεύτερον μέλος χρησιμεύει πρὸς ἐπεξήγησιν τοῦ πρώτου (ἰδ.ἀριθ.5): Πλ. Γοργ.460,Δ ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ μὴ καλῶς χρῆταί τε καὶ ἀδικῇ.

15. Ὁ τὲ..καὶ ἰσοδυναμεῖ σχεδὸν ἐντελῶς τῷ τὲ..τέ· διὸ τίθεται ἐπὶ ἀντιθέσεων, αἵτινες ἐξισοῦνται πρὸς ἀλλήλας καὶ ἑνοῦνται εἰς ἓν ὅλον, οἷον: Ἀγαθά τε καὶ κακά. Χρηστοί τε καὶ πονηροὶ (=τόσον οἱ χρηστοί, ὅσον οἱ πονηροί).

Σημ. 11. Ὁ τέ.. καὶ τίθεται ἐνίοτε καὶ ἀντὶ τοῦ ἤ.. ἤ, (ἰδ.ἀριθ.13.)Ξ. Κυρ.5,2,21 ὅπως ἂν εἰδῶμεν, ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέμια νομίζειν.

16. Πολλάκις συνδέονται διὰ τοῦ τὲ.. καὶ καὶ δύο πράξεις σύγχρονοι καὶ οἱονεὶ παράλληλοι: Ξ.Ἀν. 1,8,8 καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὔπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι.Πρβλ.2,1,7.

17. Ἡ ἐπιδοτικὴ δύναμις τοῦ καὶ καταφαίνεται σαφῶς ἐν τῇ συνδέσει δύο ἀριθμητικῶν ἀπολύτων: ξ, 20 τριηκόσιοί τε καὶ ἑξήκοντα· ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ φράσει: πολλά τε καὶ καλὰ ἔργα ἀπεδείξατο: Ἡροδ.6,114. Οὕτω καὶ τό: καὶ ἄλλως τε καὶ (=τόσον ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει, ὅσον καὶ ἐν ταύτῃ,=πρὸ πάντων, καὶ ἰδίᾳ, καὶ μάλιστα): Θουκ.4,78 τὴν Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὔπορον ἦν διϊέναι ἄνευ ἀγωγοῦ, καὶ μετὰ ὅπλων γε δή. Τὸ δεύτερον μέλος μετὰ τοῦ καὶ περιέχει συνήθως ὑπόθεσιν, ἢ αἰ-

* Ἄνθρωποι καὶ ἀγαθοὶ καὶ κακοί. Καὶ πένητες καὶ πλούσιοι. Καὶ ταχὺς καὶ ἄγριος (οὐχὶ ὅμως: καὶ κακοὶ καὶ πονηροί). Καὶ χρήματα καὶ ἄνδρες. Καὶ οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα. Καὶ οἱ ἀστοὶ καὶ οἱ ξένοι. Καὶ νῦν καὶ ἀεί. Καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τίαν ἢ χρόνον κατὰ παρεμφατ. ἔγκλισιν ἢ κατὰ μετοχήν. Ξ.Κυρ. 2,4,1 ἄλλως τε καὶ εἰ λαμβάνοιμι. Ἀπ.2,8,1 δοκεῖ δέ μοι τοῦτο κρεῖττον εἶναι ἢ δέεσθαί τινος ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα, ἐφ' ὅτῳ ἂν δανειζοίμην. ἰδ. Δ.Σ. § 173,17.

Σημ. 10. Ἀντὶ τῆς φράσεως ἄλλως τε καὶ εὕρηται ἁπλῶς ἄλλως τε μετὰ τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἡ δύναμις τῆς ἐκφράσεως ὑπάρχει ἐν τῷ καὶ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐν τῷ ἄλλως: Ξ.Ἀπ.1,2,59 ἔφη δεῖν τοὺς μήτε λόγῳ μήτ' ἔργῳ ὠφελίμους ὄντας.., ἄλλως τ' ἐὰν πρὸς τούτῳ καὶ θρασεῖς ὦσι, πάντα τρόπον κωλύεσθαι (ὃ καὶ ἀνήκει εἰς τὸ θρασεῖς).

Σημ. 11. Πλείονα ἰδ. Δ.Σ. § 173.

§ 174. β. **Συμπλοκὴ ἀποφατική.**

Τὸ **οὔτε**.. **οὔτε** (**μήτε**.. **μήτε**) συνδέουσιν ἐννοίας ἢ διανοήματα ἀποφατικά, ὡς συνδέει ὁ καὶ.. καί, τὲ.. τὲ ἐννοίας ἢ διανοήματα καταφατικά: Α, 548 **οὔτε** θεῶν τις **οὔτ'** ἀνθρώπων. Λυσ.12,4 οὐδενὶ πώποτε **οὔτε** ἡμεῖς **οὔτε** ἐκεῖνος δίκην **οὔτε** ἐδικασάμεθα **οὔτε** ἐφύγομεν, ἀλλ' οὕτως ᾠκοῦμεν δημοκρατούμενοι, ὥστε **μήτε** εἰς τοὺς ἄλλους ἐξαμαρτάνειν, **μήτε** ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀδικεῖσθαι. Πολλάκις δὲ προστίθεται τὸ μὴν πρὸς ἔμφασιν (156, 4,β').

Σημ. Πλὴν τοῦ συνήθους τούτου τύπου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι, περὶ ὧν ἰδ. Δ.Σ. § 174.

§ 175. γ. **Συμπλοκὴ ἀποφατικὴ ἅμα καὶ καταφατική, καὶ τἀνάπαλιν.**

Πρότασις ἀποφατικὴ συνδέεται μετὰ καταφατικῆς ἢ καταφατικὴ μετ' ἀποφατικῆς ὡς ἑξῆς:

α'). **Οὔτε** (**μήτε**).. **τὲ** (σπανιώτατα **καὶ**): Θουκ.3,3 **οὔτε** εἰς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τά **τε** ἄλλα.. ἐφύλασσον. Ξ.Ἀν.2,2,8 ὤμοσαν **μήτε** προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί **τε** ἔσεσθαι.—Εὐρ. Ἰφ.Τ.591 εἶ γάρ.. **οὔτε** δυσγενὴς **καὶ** τὰς Μυκήνας οἶσθα χοὓς κἀγὼ θέλω. Διὰ τοῦ **οὔτε**.. **οὔτε**.. **τέ**: Ἡρόδ.9,48. Προσέτι δὲ διὰ τοῦ **οὐ**.. **οὐδὲ**..**τὲ**: Ἡρόδ.7,8 Δύνανται δὲ καὶ ἀμφότερα τὰ μέλη συνδεόμενα διὰ τοῦ **οὔτε**..**τὲ** καὶ οἱονεὶ ἓν κῶλον ἀποτελοῦντα νὰ συμπλέκωνται μετὰ τοῦ προηγουμένου διὰ τοῦ καί:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ξ. Ἀν.7,3,13 καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν..δυνατὸν εἴη διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τε εἴη. Πρβλ.4,3,6.

β').Οὔτε (μήτε)..δέ, ὅταν τὸ δεύτερον μέλος ἐκφέρῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ πρῶτον: Ἀντιφ.5,76.οὔτε..τοῦτο δ' αὖ.—ἐκεῖνος..ἐγὼ δέ.

γ') Τὲ.. οὐδὲ ποιητ., ὡς τὸ τέ.. δέ, ἰδ. 173, Σημ.3. ἡ σύνδεσις αὕτη φαίνεται ὅτι ἀντικατέστησε τὴν διὰ τοῦ τὲ.. οὔτε: Εὐρ. Ἰφ. Τ.697 ὄνομά τ' ἐμοῦ γένοιτ' ἄν, οὐδ' ἄπαις δόμος.. ἐξαλειφθείη ποτ' ἄν.

§ 176. Ἐπίδοσεις.

1. Ἡ **ἐπίδοσις** ἐκφέρεται, ὡς εἴδομεν, διὰ τοῦ ἁπλοῦ **καὶ** (§ 173,6 καὶ 8), εἶτα δὲ ἰσχυροτέρα διὰ τοῦ ἐπιρρήματος **καὶ** (=προσέτι, πρὸς τούτοις), ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἰσχυροτέρα ἐκφέρεται διὰ τοῦ οὐ μόνον..ἀλλὰ καί, ἢ οὐχ ὅτι (ὅπως)..ἀλλὰ καὶ κτλ., ὅταν πρόκειται νὰ προστεθῇ τῷ ἡγουμένῳ μεῖζόν τι, ἐπισημότερόν τι.

2. Πρῶτον: οὐ μόνον..ἀλλὰ καὶ (ἀποφατικῶς ἀλλ' οὐδέ). Ὁ **καὶ** τιθέμενος ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει χρησιμεύει ἢ ἵνα συνδέσῃ ἁπλῶς οὐσιαστικὰ διάφορα, οἷον: οὐ μόνον Σωκράτης, ἀλλὰ καὶ Πλάτων.—οὐ μόνον Κρίτων, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἢ ἵνα συνάψῃ τι ἐπιδοτικῶς, οἷον: οὐ μόνον λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ χάριν ἀπέδωκεν. Ἡ ἐπίδοσις δύναται νὰ συμβαίνῃ καὶ ὅταν ἀντιτίθηταί τι ἧττον ἐπίσημον εἰς ἄλλο ἐπισημότερον· ἀμφότεραι δὲ αἱ οὕτω συνδεόμεναι ἔννοιαι ἢ διανοήματα καταφάσκονται: Λυκοῦργ.39 κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἠλέησεν οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος;

Σημ. 1. Ὁ **καὶ** παραλείπεται ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει;

α') ὅταν τοῦτο περιλαμβάνῃ ἢ περικλείῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ πρῶτον· ἀδιάφορον δέ, ἂν τὸ δεύτερον εἶνε ἰσχυρότερον κατὰ τὸ μέγεθος ἢ τὸν βαθμόν: Ξ. Ἀπ.1,6,2 ἱμάτιον ἠμφίεσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρους τε καὶ χειμῶνος. Οὐχ ἧττον δύναται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ προστεθῇ καὶ ὁ καὶ πρὸς ἔμφασιν: Λυκοῦργ.104.

β') ὅταν τὸ δεύτερον μέλος πρέπῃ νὰ ἐξαρθῇ ὡς ἀντίθετον πρὸς τὸ πρῶτον: Αἰσχν.2,62 οὐ λόγῳ μόνον κεκώλυκε.., ἀλλ' ἔργῳ καὶ ψηφίσματι. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ οὐχ ὅπως.. ἀλλὰ (ἰδ. ἀριθ. 3,α).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3 Δεύτερον: οὐχ ὅτι, μὴ ὅτι, οὐχ ὅπως, μὴ ὅπως.. ἀλλὰ καί· Αἱ φράσεις αὗται εἶνε ἐλλειπτικαί, ἤτοι=οὐ λέγω ἢ οὐχ ὑπολαμβάνω, ὅτι, ἢ ὅπως, μὴ λέγε (λέξῃς), ἢ ὑπολάμβανε (ὑπολάβῃς), ὅτι, ἢ ὅπως (=δὲν λέγω, δὲν παραδέχομαι, ὅτι..ἀλλά· μὴ λέγε, ὅτι.. ἀλλά). Τὸ μὲν πρῶτον μέλος τὸ διὰ τοῦ οὐχ ὅτι κτλ. ἐκφερόμενον δηλοῖ πανταχοῦ ἀσθενέστερόν τι, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ διὰ τοῦ ἀλλὰ δηλοῖ τοὐναντίον πανταχοῦ ἰσχυρότερόν τι, ἤτοι παριστᾷ κλίμακα).

α') Οὐ μόνον ὅτι (καὶ οὐχ ὅτι μόνον) ἢ οὐχ ὅτι (ὅπως) ἢ μὴ ὅτι..ἀλλὰ καὶ=οὐ μόνον..ἀλλὰ καί.. ἐὰν δὲ κεῖται μόνος ὁ ἀλλά, ἐξαίρεται ἔτι μᾶλλον ἡ ἀντίθεσις. Ἀμφότερα τὰ μέλη καταφάσκονται: Πλ. Συμπ. 179, Β ὑπεραποθνήσκειν ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Ξ. Ἀπ. 2,9,8 οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Λυσ 19,31 οὐχ ὅπως τὰ σκεύη ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀφηρπάσθησαν. Ξ. Κυρ. 8,1,28 μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ οὓς οὐ φοβοῦνται, μᾶλλον τοὺς αἰδουμένους αἰδοῦνται τῶν ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι.

Σημ. 2. Ἐνταῦθα προσέτι ἀνήκουσι καὶ τὰ χωρία, ἐν οἷς μετὰ τὸ οὐχ ὅτι (μὴ ὅτι).. ἀλλὰ καὶ κεῖται ἀρνητικῶς τὸ κοινὸν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέλεσι ῥῆμα: Πλ. Συμπ. 207, Ε καὶ μὴ ὅτι κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν οἱ τρόποι, τὰ ἤθη, δόξαι.. οὐδέ ποτε τὰ αὐτὰ πάρεστιν ἑκάστῳ.

β') Οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅτι.. ἀλλὰ (καὶ) (= οὐ μόνον δέν.. ἀλλὰ (ἀλλὰ καί). Ἀμφότερα τὰ μέλη ἐκφέρουσιν ἀντίθεσιν· ἡ δὲ ἐπίδοσις προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ πρῶτον μέλος ἀποφάσκεται· διὸ τὸ δεύτερον ἐξ ἀνάγκης καταφάσκεται: οὐχ ὅπως ἐνίκησεν, ἀλλ' ἔφυγεν=δὲν λέγω ὅτι ἐνίκησεν, ἀλλὰ (μᾶλλον λέγω ὅτι) ἔφυγεν=οὐ μόνον δὲν ἐνίκησεν, ἀλλ' ἔφυγεν: Θουκ. 1,35 τῶνδε (τῶν Κορινθίων) οὐχ ὅπως κωλυταί..γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ (ἐνν. αὐτοὺς) ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε Πλ. Πολ. 581, Ε.

γ') Οὐχ ὅπως (σπαν. οὐχ ὅτι) ἢ: μὴ ὅτι (μὴ ὅπως).. ἀλλ' οὐδέ, ἢ: ἀλλ' οὐ=οὐ μόνον δέν.. ἀλλ' οὐδέ. Ἀμφότερα τὰ μέλη ἀποφάσκονται· ἡ ἄρνησις τοῦ πρώτου μέλους δὲν ἐκφέ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρεται, ἐπειδὴ ἐξάγεται ἀφ' ἑαυτῆς ἐκ τοῦ δευτέρου:* Ἰσοκρ. 14,5 οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας τυχεῖν ἠξιώθημεν. Ξ. Κυρ. 1,3,10 μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. Ἰσαῖ. 10,1 ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδὲ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα. Ξ. Ἀγ. 5,1. ἰδ. Δ.Σ. 176,3, γ'.

4. Ὅταν τὸ μὴ ὅτι κεῖται ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει, δηλοῖ πολὺ ὀλιγώτερον ἢ πολὺ μᾶλλον δέν, ὅταν δὲ τὸ οὐχ ὅτι, δηλοῖ ἐκτὸς ἄν, εἰ καί. Ἐν ἀμφοτέραις δὲ ταῖς περιπτώσεσι ταύταις τὸ πρῶτον μέλος εἶνε ἀρνητικὸν ἢ περιέχει ἐν ἑαυτῷ ἄρνησιν: οὐκ ἔτρεσεν, μὴ ὅτι ἔφυγεν, κατὰ λέξιν = δὲν ἐφοβήθη, μὴ λέγε ὅτι ἔφυγεν = δὲν ἐφοβήθη, πολὺ ὀλιγώτερον ἔφυγεν (πολλῷ μᾶλλον δὲν ἔφυγεν) : Ξ. Ἑλλ. 2,3,35 διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατὸν ἦν. Οὕτω καὶ τὸ οὐχ ὅπως: Σοφ. Ἠλ. 796. Ἀντὶ τοῦ μὴ ὅτι οἱ ῥήτορες χρῶνται συνήθως τῷ μὴ τί γε : Δημ. 21,148, ἰδ. Δ.Σ. § 176,4.

5. Τέλος ἡ ἐπίδοσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ οὐ..ἀλλὰ καὶ (= ὄχι μόνον δέν.. ἀλλὰ μάλιστα), καὶ διὰ τοῦ : οὐ. . ἀλλ' οὐδὲ (= ὄχι μόνον δέν..ἀλλ' οὐδέ), ἅτινα εἶνε ἐντονώτερα τοῦ : οὐ μόνον οὐ..ἀλλὰ καὶ ἤ: ἀλλ' οὐδέ. Οὐ πονηρός, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρηστός. ἰδ. Δ.Σ. § 176,5.

Β'. Παράταξις ἀντιθετική.

§ 177. **Προσημειώσεις.**

Ἡ ἀντιθετικὴ παράταξις κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι προτάσεις ἀντίθετοι ἑνοῦνται πρὸς ἀλλήλας εἰς ἑνότητα ἑνὸς διανοήματος. Ἡ δὲ σχέσις τῆς ἀντιθέσεως εἶνε τοιαύτη, ὥστε τὸ ἐν τῇ παρατεταγμένῃ ἑπομένῃ προτάσει περιεχόμενον διανόημα ἢ περιορίζει ἢ πάντως ἀναιρεῖ τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐξενεχθέν. Καὶ ἡ μὲν

* Ὅταν π. χ. λέγηται «οἱ Ἕλληνες οὐχ ὅπως ἔφυγον τοὺς πολεμίους, ἀλλ' οὐδὲ ἔτρεσαν» ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι οἱ Ἑλλ., οἵτινες δὲν ἐτρόμαξαν ἀπέναντι τῶν πολ., οὐδὲ ἔφυγον αὐτοὺς βεβαίως· ἡ ἔννοια τοῦ φεύγειν εἶνε ἰσχυροτέρα τοῦ φοβεῖσθαι, ἡ δὲ τοῦ μὴ φεύγειν εἶνε ἀσθενεστέρα τοῦ μὴ φοβεῖσθαι· τούτου δ' ἕνεκα ἐπὶ τοῦ οὐχ ὅτι (ὅπως) ἢ : μὴ ὅτι ἀλλ' οὐδὲ (οὐ) οὐδέποτε κεῖται ἄρνησις ἐν τῷ πρώτῳ μέλει.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἑπομένη πρότασις καλεῖται ἀντιθετική, ἡ δὲ προηγουμένη δηλοῦσα παραχώρησιν, ἔνδοσιν, ὁμολογίαν, λέγεται παραχωρητικὴ ἢ ἐνδοτική.

§ 178. α. **Σχέσις περιοριστική.**

1. Ἡ περιοριστικὴ σχέσις δηλοῦται διὰ τοῦ δέ. Ὡς οἱ σύνδεσμοι τὲ καὶ καὶ ἦσαν τὸ πρῶτον ἐπιρρήματα, οὕτω καὶ ὁ δὲ, δηλῶν ἀφ' ἑτέρου, τοὐναντίον, ἥτις σημασία διετηρήθη ἐν τῷ καὶ δὲ ἢ καὶ..δὲ καὶ ἐν τῷ οὐδὲ..δέ. Ἐκ τῆς ἐπιρρηματ. ταύτης σημασίας ἀνεπτύχθη βραδύτερον ἡ συμπλεκτική. Ὁ δὲ παριστᾷ τὴν ἀντιθετικὴν σχέσιν γενικωτάτην καὶ δηλοῖ πᾶν εἶδος ἀντιθέσεως.

2. Ὁ δὲ συνδέει ἀντιθετικῶς ἐννοίας ἢ διανοήματα· ἡ δὲ ἀντιθετικὴ αὐτοῦ σημασία εἶνε ποτὲ μὲν ἰσχυροτέρα, ποτὲ δὲ ἀσθενεστέρα. Ἀντιθετικὴν δύναμιν ἔχει ὁ δέ, ὅταν τίθεται μετὰ ἀρνητικὴν πρότασιν, ὅτε συνηθέστερον γίνεται χρῆσις τοῦ ἀλλά.* Θουκ. 4,86 αὐτὸς δὲ οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα. Συνήθως κεῖται ἐν τῇ πρώτῃ προτάσει τὸ μὲν (ἰδ. ἀριθ. 5): Θουκ. 2,98 ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ, εἰ μή τι νόσῳ, προσεγίγνετο δέ. Κατάδηλος δὲ γίνεται ἡ ἀντιθετικὴ τοῦ δὲ δύναμις, ὅταν κεῖται εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ὁπότε δηλοῖ ἀντίθεσιν πρὸς διανόημα εἴτε ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ τοῦ λέγοντος ὑπάρχον, εἴτε ὑπ' ἄλλου πρότερον λεχθέν: Ξ. Ἀν.5,5,13. ἰδ. Δ.Σ. § 178,2.

Σημ. 1. Ἀντιθετικὴν σημασίαν ἔχει ὁ δὲ καὶ ἐπὶ ἐρωτήσεων ζωηρῶν ἢ πλήρων πάθους, ἢ ἐπὶ ἀναφωνήσεων δυσαρεστήσεως, ὅτε ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς διανόημα συμπληρωτέον εἴτε ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ ἑπομένων εἴτε ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου: Ζ,123. Ἰσαῖ.8,24. Οὕτω καὶ τὸ συχνὰ ἐν τοῖς διαλόγοις τιθέμενον μόνον τί δέ; ἐν τοῖς πλήρεσι πάθους ἐρωτήσεσι (= καὶ τί;)· πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ μεταβάσεως ἀπὸ διανοήματος εἰς διανόημα, πρβλ. Ξ. Ἀπ.2,6,4. Ἐπὶ συνεχείας τοῦ λόγου καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι: Γ,200.

---

* Ὁ δὲ εἶνε ἀσθενέστερος τοῦ ἀλλά, διότι διὰ μὲν τοῦ ἀλλὰ τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ προτάσει ἐξενεχθὲν διανόημα αἴρεται ἐντελῶς διὰ τῆς ἀντιθέσεως (=ἀλλὰ τοὐναντίον), διὰ δὲ τοῦ δὲ ἀντιτίθεται μόνον εἰς τὸ προηγούμενον διανόημα ἕτερόν τι (=ἀλλὰ μόνον, πλὴν μόνον).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 2. Περὶ τοῦ δὲ ἐν ἀρχῇ συγγραμμάτων τινῶν τοῦ Ξενοφῶντος ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ. 2.

3. Ὁ δὲ πολλάκις συνδέει, ὡς ἐρρήθη ἐν .ἀριθ.1, μετὰ προηγουμένου διανοήματος ἑπόμενόν τι νέον καὶ διάφορον ἐκείνου ἰσοδυναμῶν οὕτω τῷ καί (συμπλεκτικός)· διὸ τίθεται, ὅταν ὁ λόγος χωρῇ ἀπὸ διανοήματος εἰς διανόημα (μεταβατικός): Α,43 ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων, βῆ δὲ κτλ.

4. Ὁ συμπλεκτικὸς δὲ τίθεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ καὶ συνεχίσῃ λόγον διακοπέντα: Ξ.Κυρ.1,6,41 ἐν τῷ τοιούτῳ δέ:2,3,19 ταῦτα δ'ἀγασθείς.. τούτοις δὲ ἡσθείς. Πολλάκις ἡ διὰ τοῦ δέ συνδεομένη πρότασις ἐκφέρει αἰτίαν καὶ τότε ὁ δὲ κεῖται ἀντὶ τοῦ γάρ, φυλάττων ὁπωσδήποτε τὴν ἀντιθετικὴν αὐτοῦ σημασίαν : Ι,496 Ἀλλ' Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν..· στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοί αὐτοί. Ξ. Ἀπ.2,1,1 γνοὺς δὲ κτλ. Ὁμοίως ἀπαντᾷ ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ γὰρ ἐν ἐπεξηγηματικαῖς παρενθετικαῖς προτάσεσι: υ,228.

5. Ἡ ἀμοιβαία πρὸς ἀλλήλας σχέσις τῆς παραχωρητικῆς καὶ ἀντιθετικῆς προτάσεως ἐκφέρεται ὡς τὸ πολὺ διὰ τῆς προσθήκης τοῦ μὲν ἐν τῇ παραχωρητικῇ προτάσει (μέν..δέ). Ὅτε εἰς τὴν μετὰ τοῦ μὲν πρότασιν ἀντιτίθενται πλείονες προτάσεις, ἑκάστη τούτων λαμβάνει τὸν δέ.

Σημ. 3. Ἡ πρώτη σημασία τοῦ μὲν (προελθόντος ἐκ τοῦ μὴν §157,1) εἶνε βεβαιωτικὴ (=βεβαίως, ἀληθῶς), ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ. 3.

6. Ὁ συνδετικὸς τύπος μὲν..δέ τίθεται :

α') ἐπὶ τοῦ καταμερισμοῦ τοῦ τόπου, χρόνου, ἀριθμοῦ, τάξεως καὶ ἀνθρώπων, καθότι τὰ διὰ τοῦ μὲν..δὲ μέλη παράκεινται μὲν ἀλλήλοις, ἀλλ' ἑκάτερον διατελεῖ κεχωρισμένον, ὡς: ἐνταῦθα μέν..ἐκεῖ δέ· ἔνθα μέν..ἔνθα δέ· ὁτὲ μὲν (ποτὲ μὲν) ..ποτὲ δέ· κτλ. ἰδ. Δ.Σ. § 178,7,α'.

Σημ. 4. Ἐν τῇ συνδέσει ὁ μέν.. ὁ δὲ τὸ ὁ μὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ πλησιέστερον τῶν προηγουμένων, τὸ δὲ ὁ δὲ εἰς τὸ ἀπωτέρω.

Σημ. 5. Πολλάκις τὸ ἕτερον τῶν μελῶν παρίσταται ἐν μεταβεβλημένῳ τύπῳ, οἷον : ὁ μὲν.. ἄλλος δέ· οἱ μὲν.. ἔνιοι δὲ ἢ ἔστι δ' οἵ· οἱ μὲν.. ἄλλος δὲ ἢ ἕτεροι δὲ ἢ καὶ οἵ. κτλ. ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ. 5.

Σημ. 6. Πολλάκις ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει τίθεται καὶ αὐτὸ τὸ οὐσιαστικόν :

Σημ. 7. Περὶ τοῦ οἱ δὲ ἐν τῇ σημασίᾳ τινὲς ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ.7.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β΄) ὅταν ἀναφέρωνται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ οὐσιαστικὸν πολλοὶ προσδιορισμοὶ ἢ πολλὰ κατηγορήματα ἢ πράξεις.

γ΄) ὅταν τὸ πραγματικὸν ἀντιτίθεται τῷ μὴ πραγματικῷ· τοῦτο δὲ γίνεται ἰδίᾳ διὰ τοῦ νῦν δὲ (§ 152, Σημ.): Θουκ. 1, 68.

δ΄) ὅταν ἐν μὲν τῇ προηγουμένῃ προτάσει κεῖται τὸ ἄλλος (ἄλλως) μετ' ἀρνήσεως, ἡ δὲ ἑπομένη πρότασις εἶνε καταφατική: Πλ. 'Απολ. 32, Β ἐγὼ ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ.

ε΄) ἐπὶ ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς ἢ καὶ ἄλλης συνωνύμου λέξεως ἐν δυσὶ διαφόροις προτάσεσι: Ξ. 'Απ. 2, 1, 12 ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δ' ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. 'Αν. 1, 3, 17 ὀκνοίην μέν.. φοβοίμην δ' ἄν.

ς΄) ὅταν ἡ ἀναφορ. πρότασις μεταπίπτῃ εἰς δεικτικήν: Κ, 243 πῶς ἄν.. 'Οδυσῆος λαθοίμην, οὗ πέρι μὲν πρόφρων κραδίη.., φιλεῖ δέ ἑ Παλλὰς 'Αθήνη, ἀντί: ὃν δὲ φιλεῖ. Δημ. 9, 47. Συνήθως δ' ὅμως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει παραλείπεται μὲν ὁ μὲν ἐν τῷ πρώτῳ μέλει, τίθεται δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ μόνος ὁ δὲ ἢ καί. ἰδ. § 195.

Σημ. 8. Ὅτι δὲ ἐκ τῶν διὰ τοῦ μέν.. δὲ ἀντιτιθεμένων μελῶν τὸ μὲν δύναται νὰ ἐξενεχθῇ κατὰ μετοχήν, τὸ δὲ ἕτερον διὰ ῥήματος παρεμφατικοῦ εἴδομεν ἐν § 143, 3.

Σημ. 9. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ μέν, δέ. ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ. 9.

Σημ. 10. Συχνότατα τὸ δὲ προσαρτᾶται οὐχὶ εἰς τὴν λέξιν, εἰς ἣν ὑπάρχει ἡ ἀντίθεσις, ἀλλ' εἰς ἄλλην. Συμβαίνει δὲ τοῦτο συχνότατα μὲν ἐν τῇ ποιήσει, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ. π.χ. τὸ δὲ παρ' 'Ομήρῳ συνήθως συνάπτεται μετὰ προσωπ. ἢ δεικτικ. ἀντωνυμιῶν. Θ, 119. Ξ. 'Ιέρ. 1, 9.

7. Ἐνίοτε χάριν ἐμφάσεως ἀναφορ. ἀντωνυμία ἢ καὶ ἄλλη λέξις συνδεδεμένη μετὰ τῶν προηγουμένων διὰ τοῦ δὲ ἐπαναλαμβάνεται διὰ δεικτικῆς ἀντωνυμίας ὡσαύτως μετὰ τοῦ δέ: Λυκοῦργ. 127 τῆς δὲ πίστεως, ἣν.. μετεῖχον, ταύτης δὲ μὴ κληρονομεῖν. Ὁμοίως χάριν ἐμφάσεως ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (ἀποδόσει) ὁ ἐν τῇ ὑποθετικῇ καὶ ἀναφορ. προτάσει δέ. ἰδ. Δ.Σ. § 178, 8.

8. Πολλάκις ἀντιτίθενται εἰς δύο προηγούμενα μὲν δύο ἑπόμενα δέ· συμβαίνει δὲ τοῦτο πάντοτε μετὰ μεγάλης ἐμφάσεως ἰδίᾳ ἐπὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δύο ἀναφορικῶν ἢ ὑποθετ. προτάσεων, ἀντιτιθεμένων πρὸς ἀλλήλας: Ἰσοκρ.7,47 παρ' οἷς μὲν γὰρ μήτε φυλακὴ μήτε ζημία τῶν τοιούτων καθέστηκε, μήθ' αἱ κρίσεις ἀκριβεῖς εἰσι, παρὰ τούτοις μὲν διαφθείρεσθαι καὶ τὰς ἐπιεικεῖς τῶν φύσεων· ὅπου δὲ μήτε λαθεῖν τοῖς ἀδικοῦσι ῥᾴδιόν ἐστι, μήτε φανεροῖς γενομένοις συγγνώμης τυχεῖν, ἐνταῦθα δ' ἐξιτήλους γίγνεσθαι τὰς κακοηθείας. Πλ. Γργ.512, Α εἰ μέν τις.., μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν, εἰ δέ τις νοσήματα ἔχει.., τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστὶ κτλ. Οὕτω δύναται νὰ προέλθῃ μεγάλη συμπλοκή, ἄλυσις τῶν μελῶν τῆς προτάσεως. ἰδ. Δ.Σ. § 178,9.

9. Πολλάκις μετὰ τὸν μὲν δύναται νὰ ἀκολουθῇ ἀντὶ τοῦ δὲ καὶ πᾶς ἄλλος σύνδεσμος ἀντιθετικός, π.χ. ἀλλά, αὖ, αὖτε, αὖθις, αὐτάρ (ἐπικ.), ἀτάρ, μέντοι, ὅμως, μὴν (156,2) κτλ: ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρ. βεβαιωτικὸν (=μήν § 157,1), πολλάκις τίθεται μετ' αὐτὸν ὁ τέ, καί: ἰδ. Δ.Σ. § 178,10.

10. Ὁ μετὰ τὸ μὲν προσδοκώμενος ἀντιθετικὸς σύνδεσμος δὲ ἐλλείπει ἐνίοτε, ὅταν ἡ τὴν ἀντίθεσιν δηλοῦσα λέξις εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐμφαίνηται ἡ ἀντίθεσις καὶ ἄνευ τοῦ δέ, οἷον ἐν τῷ ἐνταῦθα μέν..ἐκεῖ, καὶ συνηθέστατα ἐν τῷ πρῶτον μέν.., ἔπειτα (εἶτα): Ξ. Ἀπ.1,7,2 Προσέτι δὲ ἐν τοῖς ποτὲ μέν.. ἄλλοτε Σοφ. Ἀντ.366. τέως μέν..εἶτα. Ξ. Ἑλλ.2,2,17. ἰδ. Δ.Σ. §178,11.

Σημ. 13. Καὶ ὁλόκληρος δὲ ἡ ἀντιθετικὴ πρότασις παραλείπεται πολλάκις, ὅτε εὐκόλως συμπληροῦται. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν προσωπ. καὶ δεικτ. ἀντωνυμιῶν (μὲν solitarium). ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ.13.

11. Ὁ μὲν δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τίθεται πάντοτε ἐν τῷ πρώτῳ μέλει, ἀλλ' ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ἀκριβῶς ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μελῶν πρὸς ἄλληλα· διὸ πολλάκις παραλείπεται. * Θουκ.1,12 τὴν νῦν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηΐδα γῆν. 86 πρὸς τοὺς Μή-

---

* Αἰτία τῆς παραλείψεως τοῦ μὲν εἶνε τοῦτο, ὅτι ὁ ἐκφέρων τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐν τῷ πρώτῳ μέλει δὲν εἶχε ἐν νῷ καὶ τὸ ἀντιθετικὸν μέλος, ἢ διότι ὁ λέγων σκοπίμως δὲν θέλει νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἀντίθεσιν, καὶ τέλος διότι τὸ πρῶτον μέλος ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν ἀσθενῆ. Πολλάκις δὲν τίθεται μὲν τὸ πρῶτον μέλος, πρέπει δ' ὅμως νὰ συμπληρωθῇ ἐκ τῆς ὅλης συναφείας τοῦ λόγου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δους ἐγένοντο ἀγαθοὶ ὄντες, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν. Πρβλ. Ξ. Ἀν. 3,4,7 τὸ εὖρος.., ὕψος δέ.

Σημ. 13. Ὁ δὲ πολλάκις δύναται νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς ἄλλους συνδέσμους: τέ, καί, ἤ, κτλ: Ξ. Κυρ. 4,4,3 ὁ δὲ διήκουέ τε ἡδέως πάντων ὅσα ἐβούλοντο λέγειν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπῄνεσεν αὐτούς.

Σημ. 14. Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ δέ ἄνευ προηγουμένου μέν παρατηρητέον ὅ,τι καὶ ἐπὶ τοῦ μὲν.. δὲ (ἀριθ. 6), ἰδ. Δ.Σ. § 178, Σημ. 15).

12. Τὸ αὖ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα τοπικὸν (=ὀπίσω), ἐξ οὗ μετέπεσεν εἰς χρονικὸν (=πάλιν) καὶ ἐκ τούτου ἀπέβη ἀντιθετικὸν (= τοὐναντίον). Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας ἀνεπτύχθη ἡ συνδεσμικὴ χρῆσις τοῦ **αὖ** μετὰ προηγουμένου δέ ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ (=ἀλλὰ) δηλοῦντος ἀντίθεσιν καὶ συμπλοκὴν (=πάλιν, ἀφ' ἑτέρου δέ, προσέτι δέ): Ξ. Ἀπ. 1,1,12 Κριτίας μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων πλεονεκτίστατός τε καὶ βιαιότατος ἐγένετο, Ἀλκιβιάδης δὲ αὖ τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων ἀκρατέστατος καὶ ὑβριστότατος. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ προηγουμένου μὲν εὕρηται συχνάκις τὸ αὖ: Πλ. Γοργ. 500, Β. Συχνὸν δὲ τὸ **καὶ αὖ** ἤ, ὅπερ καὶ συχνότερον, διῃρημένον **καὶ..αὖ** (=καὶ ἀφ' ἑτέρου).

13. Συνώνυμα τῷ αὖ εἶνε τὰ ποιητικὰ **αὖτε** (=πάλιν, προσέτι), παρ' Ὁμήρῳ συνήθως μετὰ τοῦ δέ: δ' **αὖτε**=δ' αὖ, τὸ παρὰ τοῖς Ἴωσι **αὖτις** καὶ τὸ Ἀττικὸν **αὖθις** καὶ τὸ **αὐτὰρ**, (ἐπικ. ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς Τραγικοῖς) καὶ τὸ ἐκ τούτου **ἀτὰρ** (=βεβαίως πάλιν), ὅπερ οὐ μόνον παρὰ ποιηταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς πεζογράφοις ἀπαντᾷ. Τὰ δύο τελευταῖα τίθενται πάντοτε ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως καὶ ἐκφέρουσι πολλάκις ἀντίθεσιν ἀπροσδόκητον ἢ ἔκτακτον καὶ ζωηρὰν μετάβασιν, συνέχειαν· διὸ οἱ Ἀττικοὶ μεταχειρίζονται πολλάκις τὸ **ἀτὰρ** ἐπὶ ζωηρῶν ἐρωτήσεων: Ξ. Ἀν. 4,6,14 **ἀτὰρ** τί ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι;

14. Τὸ **ὅμως** δηλοῖ ὅτι ἡ ἀντιθετ. πρότασις εἶνε ἰσοδύναμος ἐκείνῃ, πρὸς ἣν ἀντιτίθεται: Θουκ. 6,50 Λάμαχος μὲν ταῦτα εἰπὼν **ὅμως** προσέθετο καὶ αὐτὸς τῇ Ἀλκιβιάδου γνώμῃ. Συχνότατα ἐπιτείνεται τὸ **ὅμως** διὰ τοῦ δέ, **ἀλλά**, **γέ**, **μήν**, **γὲ μήν**, **μέντοι**, **γέ μέντοι**: Ξ. Κυρ. 2,3,22 ἐμοὶ **μέντοι ὅμως** πείθονται. Ἀν. 2,4,23 ἐπὶ **μέντοι** τὴν γέφυραν **ὅμως** φυλακὴν ἔπεμψαν. Ἐν τῇ ποιήσει τὸ **ὅμως** ἐνίοτε τίθεται ἐν τῇ δευτερευούσῃ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προτάσει: Αἰσχλ. Χοηφ. 113 μέμνησ᾽ Ὀρέστου, κεἰ θυραῖός ἐσθ᾽ **ὅμως**. Τὸ ὅμως τίθεται καὶ μετὰ μετοχῆς, ἰδ. § 139 Σημ. 11.

Σημ. 15. Ἡ πρότασις, πρὸς ἣν τὸ ὅμως ἀντιτίθεται, πολλάκις ἢ παραλείπεται, καὶ τότε πρέπει νὰ συμπληρωθῇ, ἢ ὑποκρύπτεται ἐν τῇ προηγουμένῃ: Ξ. Ἀν. 2,2,17. Ἀντὶ τοῦ ὅμως τιθεται ἐνίοτε παρὰ Δημοσθένει τὸ ὁμοίως: 18,39.110.

15. Περὶ τοῦ **ἔμπης** ἴδ. Δ.Σ. § 178,16.

16. Τὸ **εἶτα** καὶ **ἔπειτα** καθ᾽ ἑαυτὰ ἐκφέρουσιν ἁπλῆν ἀκολουθίαν (=ὅθεν, διὸ), τίθενται δὲ συχνὰ καὶ πρὸς δήλωσιν ἀκολουθίας ἀπροσδοκήτου ἢ ἀντιφατικῆς: Ἀρφ. Ἀχ. 312 ταῦτα δὴ τολμᾷς λέγειν ἐμφανῶς ἤδη πρὸς ἡμᾶς; **εἶτ᾽** ἐγώ σου φείσομαι; Οὕτω τίθεται πολλάκις ἐπὶ ζωηρᾶς καὶ πλήρους πάθους ἐρωτήσεως πρὸς δήλωσιν θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως καὶ εἰρωνείας: Ξ. Ἀπ. 1,4, 11. 2,7,5 κ.ἀ. Πολλάκις δὲ καὶ μετοχῆς ἡγουμένης: Πλ. Ἀπολ. 20, Γ. Ἐπὶ ἐρωτήσεων, καὶ μάλιστα ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, προτάσσεται τοῦ εἶτα καὶ ἔπειτα τὸ **καὶ** πρὸς ἔμφασιν (κᾆτα, κἄπειτα): Ξ. Κυρ. 2,2,31 **κἄπειτα** τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτόν; καὶ ἐπὶ μετοχῆς: Ξ. Ἀπ. 1,1,5.

17. Καὶ τὸ **εἶτα** καὶ τὸ **ἔπειτα** τίθενται καὶ ἐπὶ ἀπαριθμήσεως, προηγουμένου τοῦ πρῶτον ἢ πρῶτον μέν: Δημ. 1,22 τοῦτο πρῶτον αὐτὸν ταράττει, **εἶτα** τὰ τῶν Θετταλῶν.

Σημ. 16. Περὶ τοῦ μὴν ἰδ. § 156. Περὶ τοῦ μέντοι ἰδ. § 157,3. Περὶ τοῦ καίτοι ἰδ. § 161, Σημ.

§ 179. β. **Σχέσις περιοριστικὴ καὶ ἀναιρετική.**

1. Ἡ ἀναίρεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **ἀλλά**, ὅστις δηλοῖ: 1) ἔννοιαν ἢ διανόημα ὅλως ἀντίθετον πρὸς τὸ ἐν τῷ πρώτῳ μέλει ῥηθέν· ὥστε αἰρομένου τοῦ πρώτου τίθεται τὸ δεύτερον (σχῆμα κατ᾽ ἄρσιν καὶ θέσιν). Συμβαίνει δὲ τοῦτο α΄) ὅταν προηγῆται ἄρνησις, οἷον: οὐχ οἱ πλούσιοι εὐδαίμονές εἰσιν, ἀλλ᾽ οἱ ἀγαθοί. Λυσ. 1,29 οὐκ ἠμφισβήτει, **ἀλλ᾽** ὡμολόγει. β΄) ὅταν προηγῆται μὲν κατάφασις, (ἢ. ὅπερ συνώνυμον, ἐρώτησις, μετὰ τοῦ οὐ), ἕπηται δὲ ἄρνησις τοῦ ἐναντίου (ἀλλ οὐ, ἀλλὰ μὴ=καὶ ὄχι, καὶ μή): Πλ. Φαίδ. 229, Δ ἐκεῖθεν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐνθένδε ἡρπάσθην (=οὐκ ἐνθένδε, ἀλλ᾽ ἐκεῖθεν). ἰδ. Δ.Σ. § 179,1.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2) ἔννοιαν ἢ διανόημα μόνον διάφορον τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ μέλει ῥηθέντος· ὥστε τὸ πρῶτον μέλος κολάζεταί πως διὰ τοῦ δευτέρου. Τὸ πρῶτον μέλος δύναται νὰ ληφθῇ ὡς παραχωρητικόν· διὸ προστίθεται αὐτῷ ὡς τοιούτῳ συνήθως ὁ μὲν (ἀλλὰ καὶ ὁ γέ): Ξ.Κυρ.7,1,16. ἰδ. Δ.Σ. 179,1,2).

Σημ. 1. Μετὰ πρότασιν ἀποφατικήν, ἐν ᾗ κεῖται ἢ ὑπονοεῖται τὸ ἄλλος ἢ ἕτερος, ὁ ἀλλὰ δηλοῖ ἐξαίρεσιν =πλήν, εἰ μή· καὶ ἐνταῦθα δὲ ἐκφέρει ἀντίθεσιν μόνον πρὸς τὸ προηγούμενον μέλος. Μετὰ τὸ τίς ἄλλος τίθεται συνήθως τὸ ἢ ἢ τὸ ἀλλ' ἢ (ἰδ. Σημ. 5) ἢ τὸ πλήν. Σημειωτέον δ' ὅτι μετ' ἀποφατ. πρότασιν καὶ μετὰ τὸ οὐδὲν ἄλλο τίθεται πολλάκις ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ τὸ πλὴν (ἀνθ' οὗ καὶ πλὴν ἢ εὕρηται). Ἐὰν δὲ κεῖται τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀλλά, τότε τὸ ἄλλος ἔχει τὸ μέν. ἰδ. Δ.Σ. § 179, Σημ.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ ἀλλά, τιθεμένου μετὰ τὰ συγκριτικὰ μᾶλλον, τὸ πλέον μετ' ἀρνήσεως συνημμένα, ἰδ.Δ.Σ. § 179, Σημ.3.

2. Ἀξία σημειώσεως εἶνε ἡ πλοκὴ ἀλλ' ἤ, ἥτις μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν ἢ μετὰ ἐρώτησιν ἰσοδυναμοῦσαν ἀποφατ. προτάσει, ἑπομένου ἢ μὴ τοῦ ἄλλος, ἕτερος, τίθεται ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πλήν, εἰ μή* Ξ.Ἀν.7,7,53 ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι. Ἑλ.6,4,4. ἰδ. Δ.Σ. § 179,2.

Σημ. 3. Μετὰ τὴν ἐλλειπτικὴν φράσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ τί ἄλλο (ἐνν. ποιεῖν, εἶναι ἢ γίγνεσθαι) τίθεται τὸ ἢ ἢ τὸ ἀλλ' ἤ. Ὁμοίως ἐλλειπτικῶς ἐκφέρεται καὶ ἡ φράσις ἄλλο τι. ἰδ. Δ.Σ. § 179, Σημ. 5.

Σημ. 4. Ἡ χρῆσις τούτου τοῦ ἀλλὰ ἔχει πολλὴν συγγένειαν πρὸς τὴν τοῦ πλήν· διὸ καὶ τὸ πλὴν τίθεται ὡς τὸ ἀλλὰ πρὸ ἀρνήσεως: Δημ.56,23 πλέουσα πανταχόσε πλὴν οὐκ εἰς Ἀθήνας. ἰδ. Δ.Σ. § 179, Σημ.6.

3. Ἄξιαι μνείας εἶνε τέλος καὶ αἱ ἑξῆς ἐλλειπτικαὶ φράσεις: οὐ μὴν ἀλλά, ἢ οὐ μέντοι ἀλλὰ (=ἀλλ' ὅμως), οὐ γὰρ ἀλλὰ (=ἐπειδὴ ὄντως), αἵτινες συμπληροῦνται νοουμένου μετὰ τὸ οὐ τοῦ ῥήματος τῆς προηγουμένης ἢ ἑπομένης προτάσεως, ἢ ἀντὶ τούτου τῶν φράσεων: τοῦτ' ἐγένετο, τοῦτ' ἔστι, τοῦτ' ἐγὼ ἡγοῦμαι, λέγω ἢ καὶ ἄλλης τινὸς φράσεως ἐκ τῶν συμ-

* Ἡ πλοκὴ αὕτη τοῦ ἀλλὰ καὶ ἢ προῆλθεν ἐκ τῆς συγχωνεύσεως δύο συντάξεων πολὺ συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν· καθόσον τὸ οὐδὲν ἄλλο ἀλλὰ καὶ τὸ οὐδὲν ἄλλο ἢ οὐδαμῶς σχεδὸν διαφέρουσι· τούτου δ' ἕνεκα εὔκολον ἦτο διὰ τοῦ χρόνου νὰ συγχωνευθῶσιν αἱ δύο συντάξεις εἰς μίαν καὶ γίνηται χρῆσις τοῦ ἀλλ' ἢ ἔνθα ἦρκει ἢ μόνον τὸ ἀλλὰ ἢ μόνον τὸ ἤ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φραζομένων έννοουμένης: Ξ.Κυρ.1,4,8 ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχήλισεν· οὐ μὴν (ἐνν. ἐξετραχήλισεν) ἀλλ᾽ ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη.

4. Τὸ ἀλλὰ τίθεται προσέτι συχνότατα ἐπὶ μεταβάσεως ἀπὸ διανοήματος εἰς διανόημα (μεταβατικός), ὅπερ ὡς διάφορον τοῦ προηγουμένου ἀντιτίθεται πρὸς αὐτό: Πλ.Πρωτ.311,Α πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι καί φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ᾽ αὐτόν; Συνάπτεται δὲ τὸ τοιοῦτον ἀλλὰ συνήθως μετὰ τοῦ βεβαιωτ. ἐπιρρήμ. μὴν (ἀλλ᾽ ἀληθῶς, πρὸς τούτοις, ἀλλ᾽ ὅμως): Ξ.᾽Αν.1,9,18 κ. α.

Σημ. 5. Ἡ ἀντίθεσις, εἰς ἣν ὁ ἀλλὰ ἀναφέρεται, κεῖται ἐνίοτε ἐν τῷ ἡγουμένῳ ὑποθετικοῦ ἢ ἐνδοτικοῦ λόγου: ϑ, 153. Ὁμοίως καὶ μετὰ τὸ ἐπεί: Ἡροδ. 9,41.

Σημ. 6. Καὶ ἐν ἀρχῇ λόγου δύναται νὰ κεῖται ὁ ἀλλά, ὡς συχνὰ συμβαίνει παρὰ Ξενοφῶντι· τότε δ᾽ ὅμως ὁ μὲν ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ προηγούμενον, ἡ δὲ ἀντίθεσις ὑπάρχει ἔν τινι ἀποκρίσει, ἀντιλογίᾳ, προφάσει: Ξ.᾽Αν.1,7,6. Κυρ.2,1,13,κ α. Περὶ τοῦ ἀλλὰ καὶ δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ συγγραφῆς ἰδ. § 178,Σημ. 2.

§ 180. Ἀντίθεσις ἀρνητική.

1. Ὡς τὸ δὲ (§ 178,1) οὕτω καὶ τὸ οὐδὲ (μηδὲ)

α᾽) δηλοῖ ἀντίθεσιν: α,369 νῦν μὲν δαινύμενοι τερπώμεθα, μηδὲ βοητὺς ἔστω. Σοφ Ἠλ.997 γυνὴ μέν, οὐδ᾽ ἀνὴρ ἔφυς.— Ἡ ἀντίθεσις δύναται νὰ ἐκφέρηται καὶ διὰ τοῦ ἀλλ᾽ οὐ, ἀλλὰ μὴ μάλιστα ἐν τῷ πεζῷ Ἀττικῷ λόγῳ, ἔτι δὲ καὶ διὰ τοῦ καὶ οὐ (ἰδ. § 173,7), καὶ ἔτι ἐμφαντικώτερον διὰ τοῦ οὐ ἢ διὰ τοῦ οὐδέ: Πλ.᾽Αλκ.1,113,Γ σοῦ τάδε κινδυνεύεις, ἀλλ᾽ οὐκ ἐμοῦ ἀκηκοέναι. Ἰσοκρ.1,2.

β᾽) χρησιμεύει πρὸς συμπλοκήν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ πεζῷ Ἀττικῷ λόγῳ μόνον μετὰ ἀποφατικὴν πρότασιν, μετὰ καταφατικὴν δὲ εὕρηται καὶ οὐ (καὶ μή)· ἐν δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ καὶ παρὰ ποιηταῖς εὕρηται καὶ μετὰ καταφατικὴν πρότασιν τὸ οὐδὲ (μηδέ): Θουκ.3,20 οὐδεμία ἦν ἐλπὶς τιμωρίας, οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο. 5,47 ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ.. καὶ οὐ παραβήσομαι τέχνῃ οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾷ. Μετ᾽ ἐμφάσεως διὰ τοῦ οὐδὲ μὴν (§ 156,4,β᾽).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 1. Ἐν τῇ ποιήσει ἐνίοτε χωρίζεται ἡ ἄρνησις οὔ ἀπὸ τοῦ δὲ καὶ προσαρτᾶται εἰς ἄλλην λέξιν: Ξ,223.

Σημ. 2. Ὅταν μεταξὺ τῶν ἀρνητικῶν οὐδέ..οὐδὲ παρεμπίπτωσιν αἱ ἀρνήσεις οὔτε.. οὔτε ἢ ἕπωνται αὐτοῖς, δηλοῦσι τὰ ὑποτεταγμένα ἐκείνοις μέλη, θέσιν ἐπεξηγήσεως κατέχουσαι: Αἰσχ.1,19.

2. Ὡς τὸ καὶ ἐπὶ τῶν καταφατικῶν προτάσεων (§173,4,) οὕτω καὶ τὸ οὐδὲ καὶ μηδὲ ἐπὶ ἀποφατικῶν τίθεται **ἐπιρρηματικῶς** σημαῖνον ἐπίδοσιν (ἐπιδοτικὸς) ἐξ ἐλάσσονος εἴς τι μεῖζον, καὶ τἀνάπαλιν, ἐκ μείζονος εἴς τι ἔλασσον. Δύναται δὲ τὸ οὐδὲ (μηδὲ) ὡς καὶ τὸ καὶ νὰ κεῖται καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσι: Ξ. Κυρ.1,6,18 ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος εἶναι. Οὐδὲ **εἷς**=οὔτε ἕνας· **οὐδεὶς**=κανείς. Πρὸ τῶν τοιούτων ἐπιρρηματικῶν οὐδὲ (μηδὲ) δύναται νὰ προηγῆται ἡ ἄρνησις οὔ ἢ μή: Σοφ.Τρ.280 ὕβριν γὰρ οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ **οὐδ' εἰ**: Ξ. Ἀν. 6,6,25. Περὶ τοῦ οὐδὲ γὰρ ἀντιστοίχου τῷ καὶ γὰρ ἰδ. § 186α, Σημ.5.

Γ'. Παράταξις Διαζευκτική.

§ 181. **Προσημειώσεις.**

1. Ἡ διαζευκτικὴ παράταξις (διάζευξις, σύνθεσις διαζευκτικὴ) κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι παράκεινται ἀλλήλαις προτάσεις ἢ μέλη προτάσεων, ἐξ ὧν τὸ ἓν ἀποκλείει τὸ ἕτερον οὕτως, ὥστε τότε μόνον τὸ ἓν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπάρχον, ὅταν τὸ ἕτερον ληφθῇ ὡς μὴ ὑπάρχον. Ἡ σχέσις αὕτη (διάζευξις) δηλοῦται διὰ τοῦ ἤ, ἀκριβέστερον δὲ καὶ ἐντονώτερον διὰ τοῦ ἤ..ἤ· ὅταν δὲ πρέπῃ τὸ πρῶτον μέλος νὰ ἐξαρθῇ σαφέστερον, δηλοῦται διὰ τοῦ ἤτοι.. ἤ, καὶ τέλος διὰ τοῦ **εἴτε..εἴτε..** **ἐάν τε.. ἐάν τε· ἤν τε..ἤν τε· ἄν τε..ἄν τε.**

Σημ. Περὶ τῶν ἐγκλίσεων ἐπὶ τοῦ εἴτε, ἐάν τε κτλ. ἰδ. § 208,2.

2. Ὁ **εἰ** (ἐπικ. ἠέ) ἐκφέρει καθόλου διαφοράν· διὸ τίθεται οὐ μόνον ὡς διαζευκτικὸς σύνδεσμος ἐν προτάσεσι κρίσεως καὶ ἐρωτηματικαῖς (ἰδ. § 219), ἀλλὰ καὶ ὡς συγκριτικὸς μετὰ τὰ συγκριτικὰ καὶ τὰς συγκριτικὴν ἔννοιαν ἐχούσας φράσεις.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 182. α. Ὁ διαζευκτικὸς ἤ, ἢ ἤ.. ἤ· εἴτε..εἴτε· ἐάν (ἤν, ἄν) τε..ἐάν (ἤν, ἄν) τε.

1. Ὡς ὁ μόνος τὲ ἢ καὶ διαφέρει τοῦ τὲ..τὲ ἢ τοῦ καὶ..καί, καθότι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ συνδέσει ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μελῶν δηλοῦται ἧττον ἀκριβὴς καὶ σαφὴς ἢ ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἐν ᾗ ὁ πρῶτον μέλος δεικνύει τὸ ἑπόμενον, οὕτω καὶ ἐν τῇ συνδέσει τοῦ ἢ καὶ ἢ..ἤ. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ διὰ τοῦ ἢ διάζευξις εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα.

2. Διάζευξις δύναται νὰ γείνῃ οὐ μόνον ἐπὶ δύο μελῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλειόνων, ἰδίᾳ ὅταν ἀντιπαρατίθενται ἔννοιαι οὐχὶ ἀντίθετοι, ἀλλ' ἁπλῶς διάφοροι (παραδιάζευξις): Εὐρ.Ὀρ.1152 ἕξομεν κλέος θανόντες ἢ καλῶς σεσωσμένοι. Ξ.Ἀν.1,9,11 ἀγαθὸν ἢ κακόν. Λ, 145 ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεύς. Ὁμοίως τίθεται πολλάκις ὁ ἢ καὶ ἐπὶ φράσεως, ἥτις εἶνε ἐπεξήγησις τῆς προηγουμένης: Πλ.Φαίδ. 85,Δ ἐπὶ βεβαιοτέρου ὀχήματος ἢ λόγου θείου τινὸς διαπορευθῆναι.

3. Διὰ τοῦ ἢ δηλοῦται προσέτι ἀδιαφορία περὶ τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ δύο ἐννοιῶν ἢ διανοημάτων· ὥστε δύναται νὰ φαίνηται ὡς ὑπάρχον οὐ μόνον τὸ ἓν ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προστίθεται πολλάκις ὁ καί: Δημ.20,123 ἢ ξένος ἢ καί τις πολίτης. Ὁμοίως: εἴτε.. εἴτε καὶ (ἰδ. Σημ. 4).

4. Ὁ ἢ ἐν ἀρχῇ προτάσεως τιθέμενος ἐκφέρει πολλάκις ἐπανόρθωσιν (ἐπανορθωτικὸς) προηγουμένου διανοήματος (=ἢ μᾶλλον, ἢ κάλλιον εἰπεῖν): Σοφ.Ἠλ. 565 ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποινῆς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχ' ἐν Αὐλίδι· ἢ 'γὼ φράσω.

5. Ὁ ἢ τίθεται προσέτι ἐν ἀρχῇ προτάσεως, ὅταν αὕτη ἐκφέρῃ ἀποτέλεσμα, ὅπερ θὰ συμβῇ, ἐν ᾗ περιπτώσει τὸ διὰ τῆς προηγηθείσης προτάσεως δηλούμενον δὲν ἐκπληροῦται· τότε δὲ ὁ ἢ κεῖται ἀντὶ τοῦ εἰ δὲ μὴ (ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει): Ξ. Ἀν. 1,4,16 ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει· ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ ἀπαρεμφ. Ξ.Οἰκ.2,5.

6. Πολλάκις παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τῷ Ἡροδότῳ προστίθεται τῷ πρώτῳ ἢ τὸ βεβαιωτικὸν τοί (§ 158), καὶ οὕτω προ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κύπτει τὸ ἤτοι, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ τῷ ἐπικῷ ἤ τε (§ 160,2) καὶ δι' οὗ ἐνισχύεται ἡ σχέσις τῆς διαζεύξεως ἐπὶ μᾶλλον: Πλ.Παρμ. 131,Α οὐκοῦν ἤτοι ὅλου τοῦ εἴδους ἢ μέρους ἑκάστου τὸ μεταλαμβάνον μεταλαμβάνει. Πρὸς δ' ἔτι μείζονα ἐνίσχυσιν τοῦ ἤτοι προστίθεται πολλάκις αὐτῷ καὶ τὸ γέ: Ἡρόδ. 1,11

Σημ. 1. Περὶ ἀνακολούθων συνδέσεων ἰδ. Δ.Σ. § 182, Σημ.1.

7. Ὅταν ἡ σχέσις τῆς διαζεύξεως πρέπῃ νὰ ἐξενεχθῇ ὑποθετικῶς, δι' ἧς ὁ λέγων θέλει νὰ δείξῃ ὅτι δὲν γνωρίζει ἂν πρέπῃ νὰ παραδεχθῇ τὸ ἓν ἢ τὸ ἕτερον τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, τίθεται ὁ ὑποθετ. σύνδεσμος εἰ, ἐὰν (ἤν, ἄν) μετὰ τοῦ τὲ (ἰδ.§160,3): εἴτε..εἴτε· ἐάν (ἤν, ἄν)τε.. ἐὰν (ἤν, ἄν) τε.

Σημ.2.Εἰ καὶ ἡ εἰρημένη σύνδεσις (ἀριθ.7) ἀνήκει εἰς τὰς ὑποθετ. προτάσεις,ὅμως τάσσομεν αὐτὴν ἐνταῦθα, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶνε συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸ ἢ.. ἤ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς συχνῆς ἐναλλαγῆς τοῦ ἑνὸς εἴτε πρὸς τὸ ἤ, ἔτι δὲ καὶ διότι ἡ διὰ τοῦ εἴτε.. εἴτε εἰσαγομένη δευτερεύουσα πρότασις συχνὰ παρεμβάλλεται ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει οὕτως, ὥστε φαίνεται ὅτι ὅλως ἀπέβαλε τὴν φύσιν αὐτῆς ὡς δευτερευούσης προτάσεως.

8. Διακριτέον δ' ἐνταῦθα τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α') ἑκατέρα δευτερεύουσα ὑποθετ. πρότασις ἔχει τὴν ἑαυτῆς κυρίαν: Θουκ.2,51.

β') ἀμφότεραι αἱ δευτερ. προτάσ. ἔχουσι μίαν καὶ μόνην κυρίαν πρότασιν: Πλ. Λυσ. 212, Ε.

γ') ἀμφότεραι αἱ δευτερ. προτ. ἔχουσι τὸ αὐτὸ ῥῆμα κοινόν: Πλ.Μεν.92, Γ.

δ') αἱ δευτερ. προτ. κεῖνται ἄνευ ῥήματος, ὅπερ ἀναπληρωτέον ἐκ τῆς κυρίας προτάσεως: Ξ. Κυρ.1,1,5.

ε') ἐνίοτε ἡ μὲν μία δευτερ. πρότ. ἔχει ἴδιον ῥῆμα, τῆς δὲ ἑτέρας πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ἐκ τοῦ τῆς κυρίας: Πλ.Κρατ.428,Γ.

Σημ 3 Ὁ Ὅμηρος πλὴν τοῦ εἴτε.. εἴτε μεταχειρίζεται μετὰ τῆς αὐτῆς σημασίας τὸ ἢ . ἤ, ἤτε.. ἤτε: Λ, 410: Ἀντὶ τοῦ ἐάν τε.. ἐάν τε μεθ' ὑποτακτικῆς παρ' Ὁμήρῳ ἀπαντᾷ εἴτε.. εἴτε μεθ' ὑποτακτ.. Μ,239. Ἐν ἀρνητικαῖς προτάσεσι λέγεται: οὔτ' εἰ.. οὔτ' εἰ, οὔτ' ἐάν.. οὔτ' ἐάν. Πρβλ.Σοφ.Ἀντ.905 καὶ ἑξῆς. Ξ.Ἀν.7,7,22.

Σημ. 4. Πολλάκις πρὸς ἐνίσχυσιν προστίθεται τῷ εἴτε τὸ δὴ (§ 154) ἢ τὸ καί, οὖν, ἄρα. ἰδ. Δ.Σ. § 182, Σημ 4.

Σημ. 5. Ἀντὶ τοῦ εἴτε. . εἴτε· ἐάν τε . ἐάν τε εὕρηνται καὶ τάδε:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α') εἰ.. εἴτε· ἐάν. . ἐάν τε : Ξ.'Ἀν. 6,6,20. β') εἴτε.. εἰ δέ· γ') εἴτε.. ἢ ἤ (παρὰ ποιηταῖς μόνον) ἤ.. εἴτε: δ') εἴτε μόνον ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ ποιηταῖς): ε') ὅταν δὲ ἡ πρότασις ἄρχηται ἀπὸ τοῦ εἴτε καὶ δὲν ἕπηται ἑτέρα μετὰ τοῦ εἴτε, ὁ λόγος εἶνε ἀνακόλουθος: Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ὡς εἴδομεν ἐν § 173, Σημ.4, καὶ ἐπὶ τοῦ τέ. ἰδ. § 182.

§ 183. Ὁ συγκριτικὸς ἤ.

Τίθεται, ὡς εἴδομεν ἐν § 181, 2 ὁ ἢ καὶ ἐπὶ παραθέσεως, δηλῶν οὐχὶ ἀπόκλεισιν, ἀλλὰ μόνον διαφοράν. Κεῖται δὲ μετὰ συγκριτικὰ ἢ ἄλλας λέξεις ἐχούσας ἔννοιαν συγκριτικὴν ἢ δηλούσας διαφοράν* : Εὐρ.'Ορ. 1155 οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον ἢ φίλος σαφής. Πλ.Πολ.330, Γ οἱ κτησάμενοι (ἐνν. χρήματα) διπλῇ ἢ οἱ ἄλλοι ἀσπάζονται αὐτά. ἰδ. Δ.Σ. § 183.

Σημ. 1.'Ενίοτε τίθεται ἐν τῷ λόγῳ ὁ συγκριτικὸς ἢ μετὰ παραλειφθὲν μᾶλλον ἢ μετὰ θετικόν τι. Συμβαίνει δὲ τοῦτο α') μετὰ τὰ βουλήσεως καὶ ἐκλογῆς σημαντικὰ ῥήματα (βούλεσθαι, ἐθέλειν, αἱρεῖσθαι, αἵρεσιν δοῦναι, δέχεσθαι, ζητεῖν) κττ., ἐπειδὴ κεῖται ἐν αὐτοῖς ἡ ἔννοια τῆς διαφορᾶς ἢ προτιμήσεως: Α,117 βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι. β') μετὰ τὸ δίκαιόν ἐστι, λυσιτελεῖν καὶ ἄλλας φράσεις ἀμφιβολίαν ἢ σκέψιν δηλούσας: Ἡροδ. 9,26 οὕτω ὦν ἡμᾶς δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας ἤπερ Ἀθηναίους.— Ἐν πολλοῖς δ' ὅμως χωρίοις ὁ ἢ δὲν εἶνε συγκριτικὸς ἀλλὰ διαζευκτικός : Θουκ. 6,21 αἰσχρὸν δὲ βιασθέντας ἀπελθεῖν ἢ ὕστερον ἐπιμεταπέμπεσθαι, τὸ πρῶτον ἀσκέπτως βουλευσαμένους.

Σημ. 2. Τὸ μᾶλλον κανονικῶς συνάπτεται εὐθὺς μετὰ τοῦ ἢ (μᾶλλον ἤ), ἰδίᾳ, ὅταν ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον τὴν πρότασιν: Θουκ.1,140 βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι. Περὶ τοῦ μᾶλλον ἢ οὔ, ἰδ. § 169,5· περὶ τοῦ καὶ οὐ (μὴ) μετὰ συγκριτικὸν ἰδ. § 172,7.

Σημ. 3. Ὁ ἢ τίθεται προσέτι καὶ μετὰ ἄρνησιν καὶ μετὰ τὸ τίς, τί ἄνευ τοῦ ἄλλος : ἐν πλαγίᾳ ἐρωτήσει καὶ τὸ ἀόριστον τὶ ἀντὶ ἄλλο τι : ἰδ. § 183, Σημ. 3.

Σημ. 4. Ὁ διαζευκτικὸς ἢ κατὰ τὴν σημασίαν εἶνε λίαν συγγενὴς τῷ ἀντιθετικῷ ἀλλά· διὸ εὕρηται οὐ μᾶλλον, οὐ τὸ πλέον, ἀλλὰ κτλ.§ 179, Σημ. 4. Καὶ τὸ συγγενὲς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸ ἢ καὶ ἀλλὰ πλὴν

---

* Διπλοῦς, διπλάσιος κτλ. ὕστερος, ἥμισυς, ἡμιόλιος, πρίν, ὕπερθεν (ποιητ.), φθάνω, ἄλλος, ἀλλοῖος, ἕτερος, ἐναντίος, ἴδιος, διάφορος, ἄλλως, διαφερόντως, ἔμπαλιν, τοὐναντίον, ἐναντίος, ἔξω, διαφέρω κτλ., ἰδ. καὶ § 68,1.γ').

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(§ 179, Σημ. 6) τίθεται ἀντὶ τοῦ ἤ: οὐδὲν ἄλλο πλήν, ἰδ. Εὐρ. Ἡρακλ. 232. Περὶ τοῦ ὁμοιωματικοῦ ὡς μετὰ συγκριτικὸν συνημμένον μετὰ τοῦ οὕτως ἢ ἄνευ τοῦ οὕτως καὶ περὶ τοῦ οἷος, ὅσος, ὡς ἰδ. Δ.Σ. § 183, Σημ. 4.

Σημ. **5.** Ἐνίοτε παραλείπεται ὁ συγκριτικὸς ἤ· ἰδ. Δ.Σ.183, Σημ.5. Μετὰ τὴν γενικὴν τούτου ἀπὸ συγκριτικοῦ ἐξαρτωμένην τίθεται ἀπαρέμφατον ἐπεξηγηματικὸν ἄνευ τοῦ ἤ· ἰδ. αὐτόθι.

Σημ. 6. Συχνότατα κεῖται τὸ συγκριτικὸν ἄνευ τοῦ δευτέρου ὅρου τῆς συγκρίσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν φαίνεται πολλάκις ἀπολέσαν πᾶσαν σχέσιν παραθέσεως· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἑρμηνευτέον τὸ συγκριτικὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γλώσσῃ διὰ τοῦ θετικοῦ: Ἡροδ.1,91 μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου. 6,46 τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. Οὕτω συχνάκις ἀπαντῶσι δύο συγκριτικά, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο: Πλ. Ἀπ.18, Δ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν. Προσέτι δὲ τὰ οὐδέτερα ἄμεινον, βέλτιον, κέρδιον (παρ' Ὁμήρῳ), κάλλιον, μᾶλλον, χεῖρον, αἴσχιον, κάκιον, ἄλγιον (παρ' Ὁμήρῳ), νεώτερον, καινότερον (σπανιώτερον, ἐπειδὴ τὸ καινὸς εἶνε συνώνυμον τῷ νεώτερος) κττ., ἰδίᾳ μετ' ἀρνήσεως οἷον: οὐχ ἥδιον, οὐ χεῖρον, οὐ ῥᾶον (οὐχὶ τόσον εὐκόλως, ὅσον φαίνεται). Συμβαίνει δὲ ἡ παράλειψις τοῦ δευτέρου ὅρου τῆς συγκρίσεως, α') ὅταν ὡς τοιοῦτος νοῆται τὸ ἀντίθετον τοῦ πρώτου ὅρου: Ξ. Οἰκ. 20,8 φυλακὰς βέλτιον καθιστάναι πρὸ τοῦ στρατοπέδου (δηλ. ἢ μὴ καθιστάναι). Πλ. Φαίδ. 105, Α πάλιν ἀναμιμνῄσκου· οὐ γὰρ χεῖρον πολλάκις ἀκούειν (δηλ. ἢ μὴ ἀκούειν). β') ὅταν διανόημά τι συγκρίνηται πρὸς τὸ σύνηθες ἢ τὸν πρότερον χρόνον Εὐρ. Ὀρ. 1327 εὔφημος ἴσθι· τί δὲ νεώτερον λέγεις; (δηλ. ἐκείνου, ὅπερ ἡμεῖς ἐγνωρίζομεν) Πλ. Φαίδ. 115, Β οὐδὲν καινότερον. Οὕτω νεώτερα πράσσειν· ὅθεν: νεωτερίζειν (ἀλλὰ καινῶν πραγμάτων [οὐχὶ καινοτέρων] ἐφίεσθαι) γ') ὅταν εὐκόλως νοῆται ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ λόγου: Ξ. Ἀν. 2,2,13 ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον (δηλ. τοῦ Ἀριαίου).

§ 184. **Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἢ καὶ τῆς γενικῆς ἐπὶ τῶν συγκριτικῶν.**

1. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ συγκρίνεται πρός τι ἄλλο, λέγεται ὑποκείμενον ἢ πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως, ἐκεῖνο δὲ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, πρὸς ὃ γίνεται ἡ σύγκρισις, λέγεται δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως. Ὁ δεύτερος οὗτος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ἢ διὰ παρατακτικῆς προτάσεως μετὰ τοῦ ἢ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν πρῶτον ὅρον ἢ διὰ γενικῆς, ἥτις συγκριτικὴ γενικὴ λέγεται (§ 66, Σημ. 8): ἡ γῆ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μείζων μὲν σελήνης, ἐλάσσων δὲ ἡλίου. —Ἀλκιβιάδης ἦν νεώτερος ἢ Περικλῆς (§ 68,γ') καὶ Σημ. 2 καὶ 3.

Σημ. 1. Ἡ μετὰ ὑπερθετικῶν συντασσομένη γενικὴ εἶνε διαιρετική, ὅταν ταῦτα κεῖνται ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ἰδ. §§ 16, Σημ. 5. 66, Σημ. 8.68, Σημ· 2 καὶ 3.

2. Ἐπειδὴ δὲν εἶνε δυνατὸν πανταχοῦ νὰ τεθῇ ἡ γενικὴ ἀντὶ τοῦ ἢ ὁμοιοπτώτως κτλ. ἢ τὸ ἢ κτλ. ἀντὶ τῆς γενικῆς, παρατηρητέον τὰ ἑξῆς:

α') ὅταν ἀμφότερα τὰ ὑποκείμενα ἔχωσι τὸ αὐτὸ ῥῆμα κοινόν, εἶνε δυναταὶ ἀμφότεραι αἱ συντάξεις: Θουκ. 8,52 οἱ Πελοποννήσιοι πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρῆσαν (=ἢ οἱ Ἀθηναῖοι).

β') ὅταν ἀμφότερα τὰ οὐσιαστικὰ τῆς παραθέσεως εἶνε ἀντικείμενα, ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος, ὡσαύτως εἶνε δυναταὶ ἀμφότεραι αἱ συντάξεις· ὅταν δ' ὅμως τὸ ἀντικείμενον κεῖται κατ' αἰτιατικήν, συχνοτέρα εἶνε ἡ γενική· ἀλλὰ καὶ ὅταν κατὰ δοτικὴν κεῖται, ἡ γενικὴ δὲν εἶνε σπανία, σπανιωτάτη δὲ εἶνε αὕτη, ὅταν ἡ σύνταξις τῆς προτάσ. ἀπαιτῇ γενικήν. Παραδείγματα ἰδ. Δ.Σ. § 184,2.

3. Ὅταν δὲ ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως συνάπτηται μετὰ τοῦ συνδετικοῦ εἶναι ἢ μετὰ τοῦ αὐτοῦ μὲν ῥήματος, μεθ' οὗ καὶ ὁ πρῶτος ὅρος διαφόρου δὲ κατὰ τὸν τύπον, τότε:

α') τίθεται ὁ ἢ μετὰ ὀνομαστικῆς μετὰ παράλειψιν ῥήματος· ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος εἶνε σπανιώτερος: Ξ.Κυρ.5,2,28 ἑνὸς δ' ἀνδρὸς πολὺ δυνατωτέρου ἢ ἐγὼ (ἐνν. εἰμὶ) υἱόν.

β') συχνότερον δὲ μετὰ παράλειψιν τοῦ συνδετικοῦ εἶναι συμβαίνει ἕλξις τις τῆς πτώσεως, καθ' ἣν ἡ ὀνομαστικὴ συμφωνεῖ πρὸς τὴν προηγουμένην πτῶσιν (ἤτοι τὴν τοῦ πρώτου ὅρου): Ἡρόδ.7,10 σὺ μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολὺ ἀμείνονας ἢ Σκύθας. ἰδ. Δ.Σ. § 184,3, β').

γ') τίθεται ἡ γενικὴ ἁπλῆ ἀντὶ τοῦ ἢ μετὰ τῆς αὐτῆς τοῦ πρώτου ὅρου πτώσεως: Εὐρ. Ἑκ.399 ἤν γε πείθῃ τοῖσι σοῦ σοφωτέροις. Ἰσοκρ.8,86 πλείοσι καὶ μείζοσι (συμφοραῖς) περιέπεσον.. τῶν ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τῇ πόλει γεγενημένων, ἀντί: ἢ αἱ.. τῇ πόλει γεγενημέναι εἰσί. Καὶ γενικὴ μόνη ἀντὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ ἢ σὺν γενικῇ: Εὐρ.Δίκτ.ἀπόσπ.10 κἂν ἀμείνονος πατρὸς Ζηνὸς πεφύκῃ.

4. *Βραχυλογικὴ παράθεσις*. Πολλάκις ἡ ἰδιότης οὐσιαστικοῦ τινος δὲν παραβάλλεται πρὸς τὴν ἰδιότητα ἄλλου, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ τοῦτο τὸ οὐσιαστικόν, ὅπερ τούτου ἕνεκα τίθεται κατὰ γενικήν: Ξ.Κυρ 3,3,41 χώραν ἔχετε οὐδὲν ἧττον ἡμῶν ἔντιμον, ἀντί: τῆς ἡμετέρας = ἢ ἡ ἡμετέρα ἐστί

Σημ: 2. Ὁ βραχυλογικὸς οὗτος τρόπος τῆς ἐκφράσεως ἀπαντᾷ καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ συγκρίσει: Ρ,51 κόμαι Χαρίτεσσιν ὁμοῖαι, ἀντί: ταῖς Χαρίτων) ἰδ. § 72, Σημ. 6. Ξ.Ἱέρ.1,38 ἐξεικάζουσιν αὐτοὺς ταῖς τῶν φιλούντων ὑπουργίαις, ἀντί: τὰς αὐτῶν ὑπουργίας

5. Τὰ συγκριτικὰ πλείων, ἐλάττων, πλεῖον (πλέον), ἔλαττον, μεῖον μετ' ἀριθμητικῶν συνημμένα δέχονται τὰς ἑξῆς συντάξεις: α') πλείους ἢ δέκα ἡμέραι. β') πλείους δέκα ἡμερῶν. γ') πλείους δέκα ἡμέραι (ἄνευ τοῦ ἤ). δ') πλέον ἢ δέκα ἡμέραι, καὶ ε') πλέον δέκα ἡμέραι (ἄνευ τοῦ ἢ καὶ ἀσχέτως πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως). ς') πλέον δέκα ἡμερῶν, (ἐὰν τὸ πλέον, ἔλαττον, μεῖον εἶνε ὀνομαστικὴ ἢ αἰτιατική): ἰδ. § 54, δ') καὶ Δ.Σ. § 184,5.

Σημ. 3. Ἐνίοτε εὕρηται παρὰ τὴν γενικὴν καὶ τὸ ἤ, περὶ οὗ ἰδ. Δ.Σ. § 184, Σημ. 3.

6. Ὅταν συγκρίνωνται πρὸς ἀλλήλας δύο ἰδιότητες τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ, ᾧτινι ἡ ἑτέρα τούτων ἁρμόζει ἐν μείζονι βαθμῷ, τίθενται ἀμφότερα τὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα ἐν τῷ συγκριτικῷ βαθμῷ μεσολαβοῦντος τοῦ ἤ:Πλ.Πολ.409,Δ πλεονάκις πονηροῖς ἢ χρηστοῖς ἐντυγχάνων σοφώτερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι αὑτῷ τε καὶ ἄλλοις. Ἰσοκρ.6,24 συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλεχθῆναι.

7. Ὅταν ὑποκείμενόν τι συγκρίνηται πρὸς ἑαυτό, ὅταν δηλ. δηλῶται ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἔχει ἔν τινι χρόνῳ ἰδιότητά τινα ἐν ὑπερτέρῳ βαθμῷ ἢ συνήθως (πρότερον), προστίθεται τῷ συγκριτικῷ ἡ γενικὴ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμ. ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ, ἐπὶ δὲ τοῦ γ' προσώπου κανονικῶς μετὰ τῆς αὐτοπαθοῦς τίθεται καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός. Ἡ τοιαύτη σύνταξις ἀπαντᾷ μεθ' Ὅμηρον καὶ εἶνε ἰδία μᾶλλον τοῦ πεζοῦ λόγου ἢ τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποιήσεως. Ὁ διὰ τοῦ ἢ καὶ τῆς αὐτῆς πρὸς τὸν πρῶτον ὅρον πτώσεως τρόπος τῆς συγκρίσεως δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ: Θουκ. 3,11 ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐγίγνοντο, (τοσούτῳ) καὶ ἡμεῖς ἐρημότεροι. Πλ. νόμ. 797, Δ ἴτε δή, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμεν ἡμῶν αὐτῶν. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπερθετικοῦ, οὗτινος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ εἰς τὸ ὑποκείμενον ὑπάρχουσα ἰδιότης ἦτο ἔν τινι χρόνῳ ἐν τῷ ὑπερτάτῳ βαθμῷ ἢ ἄλλοτε: Ξ. Ἀπ. 1,2,46 εἴθε σοι, ὦ Περίκλεις, τότε συνεγενόμην, ὅτε δεινότατος αὐτὸς σαυτοῦ ταῦτα ᾖσθα.

8. Ἄξιος σημειώσεως εἶνε καὶ ὁ ἑξῆς τρόπος τῆς συγκρίσεως: ὅταν ἀντικείμενόν τι δὲν παραβάλληται πρὸς μερικὴν ἰδιότητα ἄλλου ἀντικειμένου ἀλλὰ πρὸς ὁλόκληρον διανόημα (πρότασιν), τότε τὸ διανόημα τοῦτο συγκεφαλαιοῦται εἰς ἓν οὐσιαστικὸν κατὰ γενικήν. Οὕτως ἀντὶ ὁλοκλήρου διανοήματος ἀπαντῶσι συνήθως αἱ γενικαὶ λόγου, γνώμης, ἐλπίδος, ὑπεροψίας, ἀξίας, φύσεως, δυνάμεως, ἀγχόνης, τοῦ καιροῦ, τοῦ μετρίου κτλ.: Θουκ. 2,50 γενόμενον κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου = ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι (πρβλ. Δημ 6,11). Ξ. Ἀπ. 2,1,22 ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως = ἢ ἐπεφύκει. Πρβλ. Ξ. Οἰκ. 10,2. Ἡροδ. 2,18 τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης ὕστερον.. ἐπυθόμην (= ὕστερον ἢ ἐγὼ ἔγνων). Πλὴν δὲ τῆς γενικῆς τῶν οὐσιαστικῶν τίθεται καὶ γενικὴ μετοχῶν: Ξ. Ἀπ. 2,1,22 ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι = ἢ ἦν. (πρβλ. Ξ. Οἰκ. 10,2). 4,3,8 μᾶλλον τοῦ δέοντος (= ἢ ἔδει). 13 θᾶττον νοήματος ὑπηρετοῦντα.

Σημ. 4 Οὐδὲν ἧττον δύναται νὰ ἐκφρασθῇ τὸ διανόημα καὶ τέλεον διὰ τοῦ ἢ ὥστε μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ῥήματος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τοῦ ὥστε (ἰδ. § 216), ἢ καὶ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' εὐκτικῆς σὺν τῷ ἄν: Δημ. 6,11 ἔστι μείζω τἀκείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι.

9. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ μείζων βαθμὸς ἰδιότητος οὐσιαστικοῦ τινος εἶνε δυσανάλογος ἢ ἀσύμμετρος πρὸς τὴν ἔννοιαν, πρὸς ἣν γίνεται ἡ σύγκρισις, τότε ὁ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τοῦ ἢ κατὰ (ἢ σπανίως διὰ τοῦ ἢ πρὸς) καὶ αἰτιατικῆς: Ξ. Ἑλλ. 3,3,1 (Ἆγις) ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατ' ἄνθρωπον ταφῆς. Θουκ. 4,39 ὁ ἄρχων Ἐπι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. Ἐνίοτε πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν τοῦ συγκριτικοῦ τίθεται ἀπαρέμφατον: Πλ.Κρατ. 392, Β ταῦτα μείζω ἐστὶν ἢ κατ' ἐμὲ καὶ σὲ ἐξευρεῖν.

Σημ. 5 Περὶ τοῦ ἢ μετὰ τοῦ ὥστε ἢ ἄνευ τοῦ ὥστε μετὰ συγκριτικὸν καὶ περὶ τοῦ θετικοῦ μετὰ τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ καὶ μετ' ἀπαρεμφάτου ἄνευ τοῦ ὥστε ἀντὶ τοῦ συγκριτικοῦ μετὰ τοῦ ἢ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ ἴδ. § 216.

Σημ. 6. Ἐνιαχοῦ γίνεται χρῆσις πάντοτε τῆς γενικῆς, οὐδέποτε δὲ τοῦ ἢ κτλ.· ἴδ. Δ.Σ. § 184, Σημ. 6.

Σημ. 7. Περὶ ἄλλων τινῶν ἰδιοτήτων τῶν συγκριτικῶν ἴδ. § 6.

Δ'. Παράταξις αἰτιολογική.

§ 185. Προσημειώσεις.

Δύνανται τέλος νὰ παραταχθῶσιν ἀλλήλαις καὶ προτάσεις, ἐν αἷς ἡ δευτέρα δηλοῖ τὴν αἰτίαν ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προηγουμένης.

§ 186α. α') Αἰτία. Γάρ.

Ἡ αἰτία δηλοῦται διὰ τοῦ συνδέσμου γάρ. Ὁ γὰρ ἦτο ἀρχῆθεν ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν συνηρημένον ἐκ τοῦ γὲ καὶ ἄρα (τῷ ὄντι, βεβαίως) δηλοῦν ἀναμφίβολον βεβαίωσιν· ἐκ τούτου δὲ ἀνεπτύχθη ἡ συνδεσμικὴ αὐτοῦ χρῆσις πρὸς αἰτιολογίαν ἢ διασάφησιν προηγουμένης προτάσεως (διότι, ἐπειδή, δῆλα δή): Πλ. Ἀπ. 30, Γ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο· εὖ γὰρ ἴστε κτλ. Ἐν περιόδῳ ὑποθετικῇ ὁ γὰρ τίθεται ἐν τῷ ἡγουμένῳ μέλει, εἰ καὶ ἀνήκει τῷ ἑπομένῳ: Α, 81 καὶ ἑξῆς εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ, ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον. Πλ. Συμπ. 217, Β προσέχετε τὸν νοῦν, καὶ εἰ ψεύδομαι, Σώκρατες, ἐξέλεγχε· συνεγιγνόμην γάρ, ὦ ἄνδρες, μόνος μόνῳ κτλ. (=συνεγιγνόμην δηλ.)

Σημ. 1. Ὁ διασαφητικὸς γὰρ εἶνε ἰδίᾳ εὔχρηστος μετὰ δεικτικὰ καὶ τὰς φράσεις: τεκμήριον δέ, μαρτύριον δέ, σημεῖον δέ, κεφάλαιον δέ, δῆλον δέ (ἐνν. τόδε ἐστί), μετὰ τὸ δείκνυμι δέ, δηλῶ δέ, σκέψασθε δὲ κ.τ.τ.· μετὰ τὸ τὸ δὲ μέγιστον, σχετλιώτατον, ὃ δὲ δεινότατον κ.τ.τ. Θουκ. 1, 2 καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι.. αὐξηθῆναι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος κτλ. Θουκ. 1, 8 μαρτύριον δέ· Δήλου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γὰρ κτλ. Σοφ. Οἰδ.Κ. 1145 δείκνυμι δ'· ὧν γὰρ κτλ. Σπανίως παραλείπεται ὁ γάρ: Ξ.'Αν. 1,9,29 τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τόδε· παρὰ μὲν Κύρου κτλ.

Σημ. 2 'Εν πολλοῖς χωρίοις νομίζουσί τινες ὅτι ὁ γὰρ ἀναφέρεται εἰς παραλειφθεῖσαν πρότασιν· ἀλλ' οὐχὶ ὀρθῶς· ἐν τοιούτοις χωρίοις ὁ γὰρ ἔχει βεβαιωτικὴν σημασίαν.

Σημ. 3 Συχνότατα παρ' 'Ομήρῳ, συχνάκις παρ' 'Ηροδότῳ, σπανιώτερον δὲ παρ' ἄλλοις συγγραφεῦσι προτάσσεται ἡ μετὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογικὴ ἢ ἐπεξηγηματικὴ πρότασις τῆς αἰτιολογουμένης ἢ ἐπεξηγουμένης: Η, 73 ὑμῖν δ' ἐν γὰρ ἔασιν ἀριστῆες Παναχαιῶν· τῶν νῦν ὅντινα θυμὸς ἐμοὶ μαχέσασθαι ἀνώγει, δεῦρ' ἴτω κτλ. 'Ηροδ.6,102 καί, ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς 'Αττικῆς ἐνιππεῦσαι..,ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο 'Ιππίης. Θουκ. 1,72. Πολλάκις ἡ μετὰ τοῦ γὰρ πρότασις εἶνε παρενθετική: 'Ηροδ.1,41. 'Ομοίως καὶ μετὰ κλητικήν· ἰδ. §. 230.

Σημ. 4 Πολλάκις τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως τὸ ὑποκείμενον μεταφέρεται εἰς τὴν αἰτιολογικήν, ἧς τῇ συντάξει ἀκολουθεῖ: 'Ηροδ. 9,109 τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε Ξέρξῃ, ἀντί: ἡ δὲ (κακῶς γάρ .γ.)..εἶπε Ξέρξῃ: ἰδ. Δ.Σ. § 186α, Σημ. 4.

Σημ. 5 'Ως πρὸς τὸ καὶ γὰρ σημειωτέον τάδε: τὸ μὲν γὰρ ἔχει αἰτιολογικὴν σημασίαν, τὸ δὲ καὶ ἔχει 1) τὴν ἐπιτατικὴν αὐτοῦ σημασίαν (=προσέτι, § 173,8) καὶ μάλιστα ἀναφέρεται ἢ εἰς μίαν μόνην λέξιν ἢ εἰς συμπλοκὴν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν πρότασιν: Α,63 καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν (=διότι καὶ τὸ ὄναρ προσέτι). Θουκ.1,75 καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνοντο (ἐνταῦθα ἀναφέρεται εἰς τὴν συμπλοκὴν «αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς»). Ξ.'Αν. 1,3,12 καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι (ὁ καὶ ἀναφέρεται εἰς ὁλόκληρον τὴν πρότασιν).Εἰς τὸ καταφατικὸν καὶ γὰρ ἀντιστοιχεῖ τὸ ἀποφατικὸν οὐδὲ γάρ: Ξ.'Αν.5,5,9 οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδέν..ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. 2) συμπλεκτικὴν σημασίαν (=καί), καὶ ἢ α') ἀποδίδοται εἰς ἑπόμενον καὶ (=καὶ καί): Ξ.'Απ.3,11,16 καὶ γὰρ ἴδια πράγματα πολλὰ καὶ δημόσια παρέχει μοι ἀσχολίαν· ἢ β') συνδέει τὴν πρότασιν μετά τινος προηγουμένης, ἵνα παραστήσῃ τὴν αἰτιολογικὴν ἢ διασαφητικὴν πρότασιν ἐν μείζονι αὐτοτελείᾳ καὶ ἐμφάσει, ὥστε νὰ φαίνηται ὡς νέα τις πρόσθετος εἰς τὴν προηγουμένην καὶ ἰσοδύναμος ἐκείνῃ =καὶ μάλιστα: ἐνῷ ἄλλως μετὰ τοῦ γὰρ μόνου (ἄνευ τοῦ καὶ) συνδεομένη θὰ παρίστατο ἧττον αὐτοτελὴς καὶ ἐμφαντική: Ξ.'Απ. 1,5,3 εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἄν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι ; καὶ γὰρ κτλ. 'Αρνητικῶς οὐδὲ γάρ: Ξ.'Απ.1,2,31 οὐδὲ γὰρ ἔγωγε (ἀντὶ οὔτε γάρ). Τῷ τοιούτῳ καὶ γὰρ προστίθεται ἐνίοτε καὶ ἕτερος καὶ (μάλιστα καί): Θουκ. 4,108 καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς. Ξ.'Αν.2,2,15 καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο. Καὶ ἀρνητικῶς: Θ,32 οὐδὲ γὰρ οὐδέ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 6 Πολλάκις ἕπονται ἀλλήλαις δύο ἢ καὶ πλείονες προτάσεις μετὰ τοῦ γάρ, ἐν αἷς ἢ ἐναλλάσσεται ὁ αἰτιολογικὸς καὶ ὁ ἐπεξηγηματικὸς γὰρ ἢ ἀμφότεροι εἶνε αἰτιολογικοί: Ξ.'Αν.3,2,11.5,6,4.6. 'Απ.2,6,21.—Θουκ. 5,31. Ὁμοίως ἀπαντᾷ καὶ γὰρ δίς: Ξ.Κυρ.1,6,6. Οὐχὶ σπανίως δύο προτάσεις μετὰ τοῦ γὰρ ἀναφέρονται εἰς μίαν προηγουμένην πρότασιν.

Σημ. 7. Ὁ γὰρ πολλάκις ἔχει βεβαιωτικὴν σημασίαν ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν=ἀληθῶς ναί: Ξ.'Αν.1,6,8 ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; ἢ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ 'Ορόντης. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ προτάσεων εὐχὴν δηλουσῶν: (αἴ γὰρ. εἰ γὰρ) : Ξ. Κυρ. 6,1,38 εἰ γὰρ γένοιτο. Ἐπὶ τῶν ἐρωτηματικῶν προτάσεων τὸ γὰρ ἔχει ἢ τὴν ἀρχῆθεν αὑτοῦ βεβαιωτ σημασίαν (=εἶνε βέβαιον ὅτι;) ἢ συμπερασματικὴν ἢ αἰτιολογικήν: Ξ. 'Αν.1,7,9 Κλέαρχος ὧδέ πως ἤρετο τὸν Κῦρον. Οἴει γάρ σοι μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν; Ξ.'Απ. 3,6,6. Δημ. 4,10. Συχνὰ εὕρηται ἢ γάρ; ἄνευ ῥήματος (=εἶνε ἀληθές;): Πῶς γάρ; ἐμφαντικὴ ἄρνησις ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν (=ἐντελῶς οὐχί, οὐδόλως). 'Ισαῖ.8,30. σπανίως δηλοῖ κατάφασιν. Πῶς γὰρ οὔ; (=πῶς λοιπὸν οὐχί;) μετὰ σημασίας καταφατικῆς (=μάλιστα). Ξ.'Απ.4,4,13. Ἐν Σοφ.Οἰδ.Κ. λέγει ὁ χορὸς μετὰ τὴν εἴδησιν τοῦ ἀγγέλου περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Οἰδίποδος «ὄλωλε γὰρ δύστηνος; (=λοιπὸν ἀπώλετο;) Οὐ γάρ; (=λοιπὸν οὐχί;) Συχνὸν τὸ τί γάρ;=τί λοιπόν;=τῷ ὄντι.

§ 186β. β') **Συμπέρασμα.**

1. Τὸ συμπέρασμα ἢ ἀποτέλεσμα δηλοῦται διὰ τῶν ἑξῆς συνδέσμων: ἄρα, οὖν, τοίνυν, τοίγαρ, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν.

2. Τὸ ἄρα ἦτο, ὡς εἴδομεν ἐν § 163 ἀρχῆθεν ἐπίρρημα βεβαιωτικόν, δηλοῦν ἀκριβῶς ᾐτιολογημένην (πραγματικὴν) βεβαίωσιν, ἐξ ἧς ἀνεπτύχθη ἡ συμπερασματικὴ (=λοιπόν). Ἐκφέρει δὲ συμπέρασμα πραγματικὸν ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ προηγουμένου διανοήματος καὶ τίθεται συνήθως ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως μετὰ τὴν πρώτην λέξιν: Πλ.Πολ.331,Δ οὐκἄρα οὗτος ὅρος ἐστὶ δικαιοσύνης. 'Απ.25, Α.

3. Καὶ τὸ οὖν ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν (=τῷ ὄντι, βεβαίως), ἰδ. § 162. Ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προῆλθεν ἡ συμπερασματικὴ αὐτοῦ σημασία (=λοιπόν, ὅθεν): Ξ. 'Αν. 1,5,6 τὸ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε· κρέα οὖν ἐσθίοντες διεγίγνοντο. Βεβαιωτικὴν ἰδίᾳ σημασίαν ἔχει ἐν τῷ δ' οὖν, γοῦν, γὰρ οὖν, ἀλλ' οὖν, μὲν οὖν, οὐκ οὖν κ.α. Τίθεται δὲ καὶ τὸ οὖν ὡς συλλογιστικὸν συνήθως ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως μετὰ τὴν πρώτην λέξιν : Πλ.Πρωτ.315 παρεκάθητο αὐτῷ νέον ἔτι μειράκιον, ὡς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐγῷμαι καλόν τε κἀγαθὸν τὴν φύσιν, τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός. Ξ. Ἀπ. 2,1,1 δοκεῖ γ' οὖν μοι ἡ τροφὴ ἀρχὴ εἶναι.. Πλ. Ἀπ. 30, Γ ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν κτλ.

4. Ἡ διαφορὰ τοῦ οὖν καὶ ἄρα ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι διὰ μὲν τοῦ οὖν ἐκφέρεται συμπέρασμα ἀντικειμενικόν, ἐκ τῶν πραγμάτων ἐξηγμένον, διὰ δὲ τοῦ ἄρα συμπέρασμα λογικόν, ἐκ τῆς στενῆς ἐσωτερικῆς σχέσεως τῶν διανοημάτων ἐξαγόμενον.

Σημ. 1. Οὐχὶ σπανίως τίθεται τὸ οὖν καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει (τῷ ἑπομένῳ), ἵνα ἐπιτείνῃ αὐτήν, ἀλλὰ τότε εἶνε ἐπίρρημα: Πλ. Γοργ. 449, Α ὥσπερ τὰ ἔμπροσθεν.. καλῶς καὶ διὰ βραχέων ἀπεκρίνω, καὶ νῦν οὖν οὕτως εἰπέ, τίς ἡ τέχνη.

5. Συχνότατα τίθεται τὸ οὖν πρὸς ἀνάληψιν λόγου διακοπέντος· διὸ εὕρηται καὶ μετὰ λόγους παρενθετικούς: Ξ. Ἀν. 1,5,14 ὁ δὲ Πρόξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερος) εὐθὺς οὖν.. ἔθετο τὰ ὅπλα.

Σημ. 2. Τὸ οὖν τίθεται καὶ ἐπὶ μεταβάσεως ἀπὸ διανοήματος εἰς διανόημα, ἰδ. § 162.

6. Τὸ τοίνυν παρὰ τοῖς ἐγκρίτοις τῶν συγγραφέων τιθέμενον ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως μετὰ μίαν ἢ πλείονας λέξεις ἐκφέρει συμπέρασμα ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ἀνωτέρω (ἀσθενέστερον τοῦ οὖν) = λοιπόν, ὥστε: Ξ. Κυρ. 1, 1, 2 πάσας τοίνυν τὰς ἀγέλας ταύτας ἐδοκοῦμεν ὁρᾶν μᾶλλον ἐθελούσας πείθεσθαι τοῖς νομεῦσιν ἢ τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἄρχουσι.

Σημ. 3. Τὸ καὶ τοίνυν, ἔτι τοίνυν τίθενται ἐπὶ ἀπαριθμήσεως ἢ ἐπὶ διαδοχῆς διανοημάτων, ἅτινα εὑρίσκονται ἐν στενῇ σχέσει μετὰ τοῦ προηγουμένου διανοήματος, ἐξ οὗ ἐξάγεται καὶ τὸ συμπέρασμα (=καὶ λοιπόν, οὕτω λοιπόν, προσέτι): Ξ. Κυρ. 1,1,2 καὶ τοῖς καρποῖς τοίνυν τοῖς γιγνομένοις ἐξ αὐτῶν ἐῶσι τοὺς νομέας χρῆσθαι. 5,1,4 καὶ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα. Ἀν. 5,1,10 ἔτι τοίνυν τάδε δρᾶτε. Ὡσαύτως μεταβατικὸν εἶνε καὶ ἀλλαχοῦ: εἰ τοίνυν. Ξ. Ἀπ. 2,1,10. πρῶτον μὲν τοίνυν Πλ. Πολ. 564, Ε.

Σημ. 4 Μετὰ προσφώνησιν τιθέμενον τὸ τοίνυν δεικνύει ὅτι ὁ λέγων θέλει νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν τὸν λόγον: Ξ. Κυρ. 6,2,14 ἄνδρες ξύμμαχοι, ἐγὼ τοίνυν ὑμᾶς συνεκάλεσα. Πολλάκις τίθεται τὸ τοίνυν καὶ ὅταν τις ἀναλαμβάνῃ τὸν λόγον ἄλλου καὶ ἀποκρίνηται εἰς τὰ εἰρημένα: Ξ. Ἀπ. 1,2,34 ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, παρεσκεύασμαι μὲν πείθεσθαι τοῖς νόμοις κτλ.

Σημ. 5. Ὡς τίθεται τὸ οὖν, οὕτως ἐνίοτε καὶ τὸ τοίνυν, ἵνα ἐπαναλάβῃ λεχθέν τι πρότερον ἢ συντόμως αὐτὸ περιλάβῃ: Πλ. Εὐθύφρ. 12, Γ τὸ τοιοῦτον τοίνυν καὶ ἐκεῖ λέγων ἠρώτων κτλ. Ἐνίοτε μετὰ πρότασιν μετὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ μὲν ἕπεται ἑτέρα μετὰ τοῦ τοίνυν, ἐν ᾧ ἀνέμενέ τις τὸν δέ· διὸ τίθεται ἀντὶ ἀντιθέσεως ἀκολουθία ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξηγμένη: Ξ.᾽Απ.2,1,9 ἐγὼ οὖν τοὺς μέν..εἰς τοὺς ἀρχικοὺς καταστήσαιμι· ἐμαυτὸν τοίνυν τάττω εἰς τοὺς βουλομένους.. ἥδιστα βιοτεύειν.

7. Τοίγαρ, τιθέμενον ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως ἐκφέρει τὸ συμπέρασμα ἰσχυρότερον ἢ τὸ τοίνυν· γίνεται δὲ χρῆσις αὐτοῦ παρὰ τοῖς Ἐπικοῖς, τοῖς Τραγικοῖς καὶ ἄλλοις ποιηταῖς καὶ παρ᾽ Ἡροδότῳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῷ Ἀττικῷ πεζῷ λόγῳ: Α, 76. Σοφ. Αἴ.666. Ἡροδ. 3,3.

8. Τὸ τοιγάρτοι τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως καὶ ἐκφέρει τὸ συμπέρασμα σαφέστερον καὶ ἰσχυρότερον ἢ τὸ τοίγαρ (=διὰ τοῦτο ὄντως, διὰ τοῦτο λοιπόν): Αἰσχλ. Ἱκ.641 τοιγάρτοι καθαροῖσι βωμοῖς θεοὺς ἀρέσονται. Πλ.Φαίδ.82,Δ.

9. Τὸ τοιγαροῦν ἐπίσης τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, δηλοῦν τὸ συμπέρασμα ἰσχυρότατον (=διὰ τοῦτο ἀληθέστατα, ὅθεν βεβαιότατα): Ξ.᾽Αν.2,6,20 τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε κἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον.

10. Συμπερασματικὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ ἐπίρρημα νῦν (§ 152): Ἡροδ.1,24 ταῦτα μὲν νῦν λέγουσι.

Σημ.6. Περὶ τοῦ δή ἰδ.§ 154. Περὶ τοῦ οὖν, οὐκοῦν, οὔκουν ἰδ.§ 162.

§ 186γ. Ἀσύνδετος παράταξις τῶν προτάσεων.

Εἰ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει ἀφθονίαν μορίων, δι᾽ ὧν τὰς λεπτοτάτας σχέσεις, ἐν αἷς ἡ μία πρότασις κεῖται πρὸς τὴν ἑτέραν, δύναται νὰ δηλώσῃ, ὅμως οἱ συγγραφεῖς ἔν τισι περιστάσεσι παρατάσσουσι τὰς προτάσεις ἀσυνδέτως (Σχῆμα ἀσύνδετον). Διακριτέον δὲ δύο εἴδη ἀσυνδέτου, τὸ πραγματικὸν καὶ τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον. Καὶ πραγματικὸν μὲν ἀσύνδετον τότε μόνον δύναται νὰ ἐκληφθῇ, ὅταν τίθενται ἀσυνδέτως προτάσεις, αἵτινες, διότι γραμματικῶς τε καὶ λογικῶς κεῖνται ἐν ὁμοίᾳ σχέσει πρὸς ἀλλήλας, χρήζουσι τῶν καταλλήλων συνδέσμων πρὸς δήλωσιν τῶν ὁμοίων τούτων σχέσεων. Πανταχοῦ δὲ ἐν τῷ τοιούτῳ ἀσυνδέτῳ ὑπάρχει ῥητορικὴ ἔμφασις. Διὰ τῆς παραλείψεως τῶν συνδέσμων τὰ μερικὰ διανοήματα συντέμνονται καὶ συγκεφαλαιοῦνται. Τοῦτο δὲ σπανίως μὲν συμβαίνει ἐν τῇ ἐπικῇ συχνὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ ἐν τῇ λυρικῇ ποιήσει, ἥτις ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα καὶ ψυχικὰ πάθη τοῦ ποιητοῦ καὶ ἀγαπᾷ τὰς ἀπροσδοκήτους πολλάκις δὲ καὶ ἀποκεκομμένας στροφάς. Τὸ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀσύνδετον συμβαίνει ἔνθα προτάσεις ἐν σχέσει τινὶ πρὸς ἀλλήλας κείμεναι δὲν συνδέονται μέν, ἀντικαθίσταται δ' ὅμως ὁ παραλειφθεὶς σύνδεσμος δι' ἄλλου τινὸς συνδετικοῦ μέσου. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι δύναται καὶ ἐνταῦθα νὰ γίνηται χρῆσις συνδέσμων, ἀλλὰ διὰ τῆς παραλείψεως αὐτῶν οὐ μόνον ὁ λόγος καθίσταται ζωηρός, ἀλλὰ καὶ τὰ συνδετέα μέλη στενότερον πρὸς ἄλληλα συνάπτονται. Πλείονα περὶ τούτου ἰδ. Δ.Σ. § 186γ.

Β· ΥΠΟΤΑΞΙΣ

§ 187α. **Κυρέα καὶ δευτερεύουσα πρότασεις.**

1. Ἐν τῇ καθ' ὑπόταξιν συνδέσει τῶν προτάσεων συγχωνεύονται τρόπον τινὰ δύο ἢ πλείονες προτάσεις εἰς μίαν, καθότι πρότασίς τις περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ ἑτέραν ἢ πλείονας, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς προσδιορισμοὶ ἢ συμπληρώματα αὐτῆς, κατ' ἀκολουθίαν εἶνε μέλη αὐτῆς, καὶ οὕτω ἐκφέρει μετ' αὐτῶν ἓν διανόημα.

2. Ἡ καθ' ὑπόταξιν συνδεομένη μεθ' ἑτέρας πρότασις, ἤτοι ἡ δευτερεύουσα, ἐκφέρει μὲν ὡς καὶ ἡ κυρία διανόημά τι καὶ περιέχει τὰ αὐτὰ συστατικά, ἅτινα καὶ ἐκείνη (ὑποκείμενον δηλ: καὶ κατηγόρημα), ἀλλὰ τὸ διανόημα τοῦτο δὲν κεῖται καθ' ἑαυτό, οὐδὲ εἶνε ἀνεξάρτητον, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἁπλῶς ἓν μέλος τῆς κυρίας προτάσεως, δηλ: ἀκριβέστερον αὐτῆς προσδιορισμὸν ἢ συμπλήρωμα.

3. Ἐπειδὴ δὲ αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις εἶνε προσδιοριστικὰ ἢ συμπληρωτικὰ μόνον μέλη τῆς κυρίας, ἰσοδυναμοῦσι διὰ τοῦτο πρὸς τὰ συστατικὰ τῆς ἁπλῆς προτάσεως μέλη, ἤτοι πρὸς τοὺς ἀναγκαίους (ἢ κυρίους) ὅρους αὐτῆς ἢ τοὺς δευτερεύοντας, οἵτινες ἐκφέρονται διὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τοῦ ἐπιθέτου καὶ τοῦ ἐπιρρήματος· διὸ ἰσοδυναμοῦσαι τῷ οὐσιαστικῷ, τῷ ἐπιθέτῳ καὶ τῷ ἐπιρρήματι, ὑποδιαιροῦνται εἰς προτάσεις οὐσιαστικάς, ἐπι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θετικὰς καὶ ἐπιρρηματικάς. Ὡς δὲ ἐκεῖνα συχνότατα ἀναπτύσσονται εἰς δευτερευούσας προτάσεις, οὕτω καὶ αὗται συμπτύσσονται συχνὰ εἰς οὐσιαστικά, ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα. Κατὰ δὲ τοὺς συνδέσμους, δι' ὧν εἰσάγονται αἱ εἰρημέναι προτάσεις ὀνομάζονται: α') εἰδικαί, β') τελικαί, γ') ἀναφορικαὶ (ἐπιθετικαί, τοπικαί, χρονικαί), δ') αἰτιολογικαὶ (τῆς αἰτίας, τῆς ὑποθέσεως, τῆς ἐνδόσεως), ε') παραβολικαὶ (τοῦ ποιοῦ, τοῦ ποσοῦ, τῆς ἀκολουθίας ἢ συμπερασματικαί).

Σημ. 1. Εἰς τὰς οὐσιαστικὰς προτάσεις ἀνήκουσι καὶ αἱ ἐξηρτημέναι (πλάγιαι) ἐρωτήσεις, καθότι αὗται ἐπέχουσι θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. Περὶ τούτων ὡς καὶ περὶ τῶν εὐθειῶν ἐρωτήσεων, ἐπειδὴ ἔχουσι πολλὴν σχέσιν πρὸς ἀλλήλας ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν, ὁ λόγος ἔσται μετὰ τὴν διδασκαλίαν περὶ ἐξηρτημένων προτάσεων ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ (§ 219 καὶ ἑξῆς).

4. Ἐν ἐντελῶς ἀνεπτυγμένῃ προτάσει διακρίνομεν τέσσαρα συστατικά: ὑποκείμενον, προσδιορισμόν, ἀντικείμενον καὶ κατηγόρημα. Ἅπαντα τὰ συστατικὰ ταῦτα, πλὴν τοῦ κατηγορήματος, ὅπερ καθὸ βάσις τῆς προτάσεως, ἐφ' οὗ ἐρείδονται τὰ λοιπὰ αὐτῆς μέλη, οὐδεμίαν ὑφίσταται μεταβολήν, ἐκφέρονται καὶ διὰ δευτερευουσῶν προτάσεων: α') πρότασις οὐσιαστική: 1) ὑποκείμενον: ὅτι Κῦρος τοὺς πολεμίους ἐνίκησεν, ἐπηγγέλθη. 2) ἀντικείμενον: οὗτοι ἐπήγγειλαν ὅτι Κῦρος τέθνηκεν. β') πρότασις ἐπιθετικὴ (ἐπιθετ. προσδιορισμός): ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη. γ') πρότ. ἐπιρρηματικὴ ὡς ἐπίρρημα ἢ ἔκφρασις ἐπιρρηματική, ἤτοι πρόθεσις μετὰ τῆς οἰκείας πτώσεως: ἐπειδὴ ἐτελεύτησε Δαρεῖος, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν. Πολλάκις τοιαῦται προτάσεις συνδέονται μετ' οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων κτλ.: Ξ. Ἀπ. 2, 7, 12 διηγεῖτο ταῦτά τε καὶ ὅτι αἰτιῶνται αὐτόν. Πλ. Πολ. 496, Γ τῶν πολλῶν ἱκανῶς ἰδόντες τὴν μανίαν καὶ ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν οὐδὲν ὑγιὲς πράττει.

Σημ. 2. Ἀντὶ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων πολλάκις τίθενται μετοχαί, δι' ὧν ἐκφράζεται μὲν συντομία, ζωηρότης καὶ εὐκολία, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τελεία ἀκρίβεια.

5. Ἡ σχέσις τῆς ὑποταγῆς, ἐν ᾗ εὑρίσκεται ἡ δευτερεύουσα πρότασις πρὸς τὴν κυρίαν, δηλοῦται διὰ τῶν συνδέσμων, οἵτινες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καλοῦνται σύνδεσμοι ὑποτακτικοὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς παρατακτικοὺς (§172). Εἰς τοὺς συνδέσμους τούτους ἀνήκουσι καὶ αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ τὰ ἀναφ. ἐπιρρήματα, ἅτινα μετὰ τῶν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει δεικτικῶν ἔχουσιν ἀμοιβαίαν σχέσιν: οὗτός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ὃν εἶδες.—τὸ ῥόδον, ὃ ἀνθεῖ ἐν τῷ κήπῳ, κάλλιστόν ἐστι. — Ὡς προέλεξα, οὕτως ἐγένετο. Συχνὰ ἀντὶ τῶν δεικτικῶν τίθενται οὐσιαστικὰ κτλ. ἰδ. Δ. Σ § 187α,5.

§ 187β. α΄) **Ἐναλλαγὴ τῶν προτάσεων**.—β΄) **Συντομὴ (σύμπτυξις) τῶν δευτερουσῶν προτάσεων**.—γ΄) **Παρένθεσις**.

Περὶ ἐναλλαγῆς τῶν προτάσεων κτλ. ἰδ. Δ.Σ. § 187β.

I. Προτάσεις οὐσιασтικαί.

§ 188. **Προσημειώσεις.**

Αἱ οὐσιαστικαὶ προτάσεις ἰσοδυναμοῦσαι, ὡς εἴδομεν ἐν § 187α, 3 καὶ 4, πρὸς οὐσιαστικὰ (ἢ ἀπαρέμφατα) δηλοῦσι τὰς αὐτὰς σχέσεις, ἃς καὶ αἱ πτώσεις τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἤτοι τίθενται ὡς ὑποκείμενα (κατ' ὀνομαστικήν) ἢ ἀντὶ πλαγίας πτώσεως (αἰτιατ. γεν., καὶ δοτ.). Οὕτω δὲ αἱ οὐσιαστικαὶ προτάσεις ἐπιδέχονται τρόπον τινά, ὡς καὶ τὰ οὐσιαστικά, κλίσιν. Ἡ δὲ πρὸς τὴν κυρίαν πρότασιν σχέσις τῆς οὐσιαστικῆς προτάσεως (ἡ πτῶσις τῆς οὐσιαστ. προτάσ.) δηλοῦται συχνὰ δι' οὐσιαστικοῦ δεικτικοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει κειμένου κατ' ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν, γενικήν, δοτικήν, οἷον: ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστι, τοῦτο δῆλόν ἐστιν (ὀνομαστική).—πάντες ἴσασι τοῦτο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν (Αἰτιατική). — τούτου πολλάκις ὁ Σωκράτης ὑπέμνησε τοὺς αὐτῷ συνόντας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστι (Γενική).—Ἐπείσθη τούτῳ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστι (Δοτική). Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἡ οὐσιαστικὴ πρότασις τίθεται ἀντὶ ἀντικειμένου κατ' αἰτιατικὴν συμπληροῦντος τὸ κατηγόρημα τῆς κυρίας προτάσεως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 189. Α΄. Προτάσεις οὐσιαστικαὶ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς (εἰδικαί).

1. Αἱ οὐσιαστικαὶ προτάσεις, αἱ ἐκφερόμεναι διὰ τῶν συνδέσμων ὅτι (ἀνθ' οὗ παρ' Ὁμήρῳ τίθεται δ) ἢ ὡς, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τοῦ ὅπως (καὶ ποιητ. οὕνεκα· τραγικ. ὁθούνεκα· ἔτι δὲ τὸ μὲν πρῶτον παρ' Ἡροδότῳ, εἶτα δὲ παρὰ τοῖς ῥήτορσι καὶ συχνὰ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις διὰ τοῦ διότι=ὅτι) δηλοῦσι κρίσιν, γνώμην, καὶ ἐκφέρουσι ἢ α΄) τὸ ἀντικείμενον (αἰτιατικὴν) ῥήματος αἰσθητικοῦ, γνωστικοῦ, δηλωτικοῦ καὶ λεκτικοῦ, ἢ β΄) τὸ ἀντικείμενον ῥήματος ψυχικοῦ παθήματος σημαντικοῦ* ἢ γ΄) περιέχουσιν ἐπεξήγησιν τῆς κυρίας προτάσεως ἢ ὅρου τινὸς αὐτῆς μετὰ οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας. Ἐπὶ ἀρνήσεως λαμβάνουσι τὸ οὔ. Αἱ τοιαῦται προτάσεις λέγονται εἰδικαί: Ξ. Κυρ. 5,4,20 οὐ τοῦτο λέγω, ὡς οὐ δεῖ ἰέναι ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Ἑλλ. 1,7,5 διηγοῦντο, ὅτι κτλ. Ἰσαῖ. 3,50 ἀκριβῶς ᾔδει, διότι.. προσήκει (=διὰ τοῦτο, ὅτι). — Πλ. Μενέξ: 241,Β τοῦτο ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν.. φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων. Δημ. 20,155 τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι.. κτλ. Καὶ ἐν ἐλλειπτικαῖς φράσεσιν: Πλ. Φαίδ. 66,Δ τὸ δ' ἔσχατον πάντων (ἐνν. τοῦτο ἐστίν), ὅτι ἐκπλήττει.

Σημ. 1. Περὶ τοῦ ὡς, ὅπως μετὰ ῥήματος παρεμφατικοῦ ἴδ. Δ. Σ. § 125, Σημ. 15.

Σημ. 2. Ὁ σύνδεσμος ὡς κατὰ τὴν χρῆσιν συμπίπτει ἐν γένει πρὸς τὸν ὅτι οὕτως, ὥστε, τό τε ὡς καὶ τὸ ὅτι τίθενται σχεδὸν ἀδιαφόρως μετὰ τὰ πλεῖστα ῥήματα· οὐχ' ἧττον δ' ὅμως προτιμᾶται τὸ ὡς τοῦ ὅτι, ὅταν θέλῃ τις νὰ δηλώσῃ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἧττον ὡρισμένην· διὸ τίθεται ἰδίᾳ μετὰ ῥῆμα ἀρνητικὸν καὶ δοξασίας σημαντικὸν (δοκεῖν, ἡγεῖσθαι, ἐλπίζειν): Θουκ. 5,9 ἐλπίζειν, ὡς. Πλ. Λάχ. 200,Α ἐλπίδα ἔχειν, ὡς κτλ.

Σημ. 3. Περὶ τῆς χρήσεως τῶν συνδέσμων ὅπως = ὡς οὕνεκα (ἐκ τοῦ: οὗ ἕνεκα) καὶ ὁθούνεκα (ἐκ τοῦ ὅτου ἕνεκα) προελθόντων ἐκ τοῦ: τοῦ ἢ

---

* α΄) Ὁρᾶν, ἀκούειν, νοεῖν, αἰσθάνεσθαι, μανθάνειν, πυνθάνεσθαι, γιγνώσκειν, μιμνήσκεσθαι, ἐπιλανθάνεσθαι, λανθάνειν, λογίζεσθαι, εἰδέναι, ἐπίστασθαι κτλ.· λέγειν, δηλοῦν, δεικνύναι, διδάσκειν, ἀγγέλλειν, δῆλον, φανερὸν ποιεῖν κτλ.· χαίρειν, ἥδεσθαι, λυπεῖσθαι, χαλεπαίνειν, ἄχθεσθαι, ἀγανακτεῖν, αἰσχύνεσθαι, μέμφεσθαι, αἰτιᾶσθαι, ὀνειδίζειν, θαυμάζειν κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τούτου ἕνεκα, ὅ ἢ ὅτι, καὶ περὶ τοῦ διότι = διὰ τοῦτο, ὅτι : ἰδ. Δ.Σ. § 189, Σημ. 3. (Περὶ τοῦ ἕνεκα ἰδ. § 82, Σημ.).

Σημ 4. Μετὰ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ **νομίζειν, λογίζεσθαι, δοκεῖν, ἐλπίζειν, λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ὀμνύναι** κ.τ.τ. τίθεται συνήθως μὲν ἀπαρέμφατον μετ' αἰτιατ. (125,1), 126, Σημ. 2), σπανίως δὲ τὸ **ὡς**, καὶ ἔτι σπανιώτερον τὸ **ὅτι**, ἰδ. Σημ. 2. Μετὰ τὰ **λεκτικά, ἀγγελτικά** κ.τ.τ. ῥήματα εὕρηνται συχνὰ ἀμφότεραι αἱ συντάξεις, καὶ ὅμως μετὰ τὸ **φάναι**, ὅπερ οὐ μόνον ἁπλῶς **λέγειν** δηλοῖ ἀλλὰ καὶ **γνώμην, κρίσιν ἀποφαίνεσθαι** (ἡγεῖσθαι) συχνότερον τίθεται τὸ **ἀπαρέμφατον** (μετ' αἰτιατ.) ἢ τὸ **ὅτι** ἢ **ὡς** μετὰ παρεμφατ. ῥήματος· μετὰ δὲ τὰ **γνωστικὰ** καὶ **δηλωτικὰ** κ.τ.τ. τίθεται ἢ τὸ **ὅτι** ἢ **ὡς** μετὰ παρεμφατικοῦ ῥήματος ἢ μετοχὴ (§ 136,1) ἢ ἐν τισι περιπτώσεσι καὶ **ἀπαρέμφατον** μετ' αἰτιατ. (§ 138). Ἡ δὲ διαφορὰ τῆς μετὰ μετοχῆς καὶ μετ' ἀπαρεμφάτου συντάξεως κεῖται ἐν τούτῳ· ὅτι διὰ μὲν τῆς μετοχῆς ἐκφέρεταί τι προσυπάρχον τῷ οὐσιαστικῷ ὡς κατηγορούμενον αὐτοῦ, διὰ δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου δηλοῦταί τι, ὅπερ προκύπτει μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται, ὡς ἀποτέλεσμα: γιγνώσκω ἀγαθοὺς **ὄντας** τοῖς στρατιώταις τοὺς ἀγῶνας=ἀναγνωρίζω ὅτι οἱ ἀγ. εἶνε κτλ.—γιγνώσκω ἀγαθοὺς **εἶναι** τοῖς στρ. τοὺς ἀγῶνας=ἔχω γνώμην, ὅτι οἱ ἀγ. κτλ. Ἀλυάττεα ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀστυάγει=ἀπεφάσισαν νὰ κτλ. οὐδεμία δ' ὅμως ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῆς κατὰ μετοχὴν συντάξεως καὶ τῆς διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς. Ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ τῆς διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς συντάξεως καὶ τῆς δι' ἀπαρεμφάτου (μετ' αἰτιατ.) κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ μὲν πρώτη δηλοῖ τὸ λεγόμενον ὡς **αὐτοτελές**, ἡ δὲ δευτέρα παριστᾷ αὐτὸ ὡς **ἐξηρτημένον** ἐκ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. Ὅτι τέλος ἡ πρὸς ἀλλήλας διαφορὰ καὶ τῶν τριῶν τούτων συντάξεων πολλάκις δὲν εἶνε πολὺ οὐσιώδης, σαφῶς φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εὕρηνται παραδείγματα, ἐν οἷς τὸ αὐτὸ διανόημα ἐκφέρεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐν διαφόροις χωρίοις καὶ διὰ τῶν τριῶν τύπων: Ἡροδ. 6,63 ἐξαγγέλλει, ὥς οἱ παῖς **γέγονε**. 65 ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα **γεγονέναι**. 69 ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης **γεγενημένος**.

Σημ. 5. Κατὰ ταῦτα ἑρμηνευτέον καὶ τὸ φαινόμενον α') ὅτι ἐνίοτε μετὰ τὸ αὐτὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως ἡ σύνταξις τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἐναλλάσσεται πρὸς τὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνίοτε δέ, εἰ καὶ σπανιώτερον, καὶ τἀνάπαλιν: Θουκ. 1,98. β') ἡ δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται μὲν διὰ τοῦ **ὅτι** ἢ **ὡς**, ἀλλὰ τὸ κατηγόρημα αὐτῆς ἕπεται κατ' ἀπαρέμφατον οὐ μόνον μετὰ διακοπὴν τοῦ λόγου διὰ μιᾶς ἢ καὶ πλειόνων παρενθετικῶν προτάσεων, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐν ἁπλῇ περιόδῳ: Ξ. Κυρ. 1,6,18 λέγεις. . σύ, **ἔφη**, ὦ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, **ὅτι**, ὥσπερ οὐδὲ γεωργοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος, οὕτως οὐδὲ στρατηγοῦ ἀργοῦ οὐδὲν ὄφελος **εἶναι**. ἰδ. Δ.Σ. §189, Σημ. 5.

2. Ἐπειδὴ αἱ δευτερεύουσαι αὗται προτάσεις ἐκφέρουσι **κρίσιν**,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τίθενται κατὰ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως, ἤτοι καθ' ὃν χρόνον καὶ ἔγκλισιν ἤθελον ἐξενεχθῇ καὶ ἐν ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ (§41,5), ἢ κατ' εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχῃ χρόνος ἱστορικός*(§ 48)· διὸ ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ οὐ (§.166,2,β'). Κατὰ ταῦτα λοιπὸν αἱ εἰρημέναι οὐσιαστικαὶ προτάσεις τίθενται:

1) *μετὰ χρόνου ἀρκτικόν:*

α') καθ' ὁριστικὴν πάντων τῶν χρόνων κατὰ ἐν § 42,1. Ἡρόδ. 3,62 οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα, ὅκως (=ὡς) ποτέ σοι Σμέρδις, ἀδελφεὸς ὁ σός, ἐπανέστηκε. Σοφ. Ἠλ. 561 λέξω δέ σοι, ὡς οὐ δίκῃ γ' ἔκτεινας (Ἀγαμέμνονα). Οὕτω καὶ μετὰ εὐκτικὴν δηλοῦσαν τὸ παρὸν ἢ μέλλον: Ξ. Κυν. 12,22 εἰ εἰδείεν τοῦτο, ὅτι θεᾶται αὐτοὺς (ἡ Ἀρετή), ἵεντο ἂν ἐπὶ τοὺς πόνους.

β') κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἂν κατὰ τὰ ἐν § 46, (περὶ τοῦ μέλ. τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν ἴδ. §. 42, Σημ. 6): Ξ. Κυρ. 2,4,11 ἐὰν σὺ ἄφθονα ἔχῃς, οἶδ', ὅτι καὶ ἐμοὶ ἂν εἴη λαμβάνειν κτλ.

γ') καθ' ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ ἂν κατὰ τὰ ἐν § 42,2: Ξ. Ἀπ. 1,1,5 δῆλον οὖν (ἐνν. ἐστὶν) ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν.

2) *μετὰ χρόνου ἱστορικόν:*

α') καθ' ὃν τύπον ἤθελον τεθῇ καὶ ἐν ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λέγοντος· τότε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχει ῥῆμα γνωστικὸν ἢ ψυχικοῦ παθήματος σημαντικόν: Ξ. Ἀν. 3,1,2 εὔδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθείη (λ. ὀρθ. = νικ. μ. οὐδένα ἂν κατακάνοιεν.., καὶ τοῦτο εὔδηλον ἦν). Θουκ. 5,14 μετεμέλοντο (Ἀθηναῖοι), ὅτι.. οὐ ξυν-

* Ὡς πρὸς τὰ ἐν § 32 περὶ χρόνων ῥηθέντα παρατηρητέον τὰ ἑξῆς: Ἡ προστακτ. (πάντοτε), ἡ ὑποτακτ. καὶ εὐκτ. λαμβάνονται ὡς ἀρκτικοὶ χρόνοι, ὅταν κεῖνται ἐν ἀνεξαρτήτοις προτάσεσιν, ἐὰν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικῶν χρόνων, λαμβάνονται ὡς ἱστορικοί. Περὶ δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς ἐλέχθη (§.40.2, Σημ. 1 καὶ 2) ὅτι, ὅταν μὲν ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου, θεωροῦνται συνήθως ὡς ἀρκτικοὶ χρόνοι, ἐὰν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ, ὡς ἱστορικοί· οἴκοθεν δὲ ἐννοεῖται, ὅτι ὁ μὲν ἱστορικὸς ἐνεστὼς λαμβάνεται ὡς ἱστορικὸς χρόνος, ὁ δὲ γνωμικὸς ἀόριστος ὡς ἀρκτικός.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έβησαν (τοῖς Λακεδαιμονίοις) (λ.ὀρθ. = οἱ Ἀθ. οὐ ξυνέβησαν τοῖς Λακ., καὶ τοῦτο μετεμέλοντο). Ξ. Συμπ. 4,32 Σωκράτει.. ἐλοιδόρουν με ὅτι συνῆν (λ.ὀρθ. Σωκράτει συνῆν, καὶ διὰ τοῦτο ἐλοιδόρουν με).

β') καθ' ὃν χρόνον καὶ ἔγκλισιν ἤθελον τεθῇ ἐν ἀνεξαρτήτῳ λόγῳ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ, ὅταν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχῃ ῥῆμα λεκτικὸν ἢ ὁμοίας σημασίας: ἀκούειν, πυνθάνεσθαι (μεθ' Ὅμηρον σύνταξις): Θουκ. 1,51 εἶπον ὅτι νῆες.. ἐπιπλέουσι. Ξ. Ἀγ. 1,38 ἐδήλωσαν, ὅτι οὐ πλαστὴν τὴν φιλίαν παρείχοντο (λόγ. ὀρθ. οὐ..παρειχόμεθα). Θουκ. 6,52 ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἐκ Καμαρίνης, ὡς, εἰ ἔλθοιεν, προσχωροῖεν ἂν (δηλ. οἱ Καμαριναῖοι) καὶ ὅτι Συρακόσιοι πληροῦσι ναυτικὸν (λ. ὀρθ. εἰ ἔλθοιτε, προσχωροῖμεν ἄν, καί..). Ξ. Ἀν. 1,6,3 εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακάοντας ἱππέας ἢ κατακαίνοι ἄν.. ἢ.. ἕλοι. Ἑλλ. 5,4,22 ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄν ποτε οὕτω μωροὶ ἦσαν.

γ') ἥ τε κυρία καὶ ἡ δευτερεύουσα πρότασις ἀναφέρονται εἰς τὸ παρὸν τοῦ λέγοντος· τούτου δ' ἕνεκα ὁ ἀρκτικὸς χρόνος τοῦ ἀνεξαρτήτου λόγου τρέπεται εἰς ἱστορικὸν ἐν τῷ ἐξηρτημένῳ (μεθ' Ὅμηρον σύνταξις): Ξ. Ἀπ. 1,1,2 ὡς οὐκ ἐνόμιζεν (δηλ. Σωκράτης) οὓς ἡ πόλις νομίζει θεούς, ποίῳ ποτ' ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ; (λ.ὀρθ. Σ. οὐ νομίζει).

Σημ. 5. Περὶ τοῦ ὅτι, ὡς σὺν ἀρκτικῷ χρόνῳ ἢ καὶ ἀορίστῳ τῆς ὁριστ. μετὰ ἡγούμενον ἢ ἑπόμενον (ὑποθετικ. περιόδου) κατ' εὐκτικὴν ἢ μετὰ ἱστορικὸν τῆς ὁριστ. ἰδ. § 50, Σημ. 5, σὺν μέλλοντι δὲ ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν ἰδ. § 42, Σημ. 6.

4. Ἀντὶ τῆς ὁριστικῆς ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει, ἱστορικοῦ χρόνου ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὄντος, τίθεται ἐπὶ τῶν ἐν β') καὶ γ') μνημονευθεισῶν περιπτώσεων ἡ εὐκτική, ὅταν τὸ διὰ τῆς δευτερευούσης προτάσεως δηλούμενον ἐκφέρηται ὡς γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως. Περὶ τῆς χρονικῆς σημασίας τοῦ ἀορίστου, παρατατ. καὶ ὑπερσυντελ. τῆς Εὐκτ. ἰδ. § 40,3 καὶ Σημ. 3: Θουκ. 2,13 προηγόρευε (Περικλῆς) τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι Ἀρχίδαμος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μὲν οἱ ξένος εἴη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο (λ.ὀρθ.'Α.. ἐστίν, οὐ μέντοι.. ἐγένετο). Ξ.'Αν.1,1,3.—Οὕτω καὶ μετὰ εὐκτικὴν δηλοῦσαν τὸ παρελθόν: Ξ.'Αν.3,1,20 ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι.. μετείη (περὶ τοῦ ὁπότε σὺν Εὐκτικῇ ἰδ. § 50, 4). Καὶ μετὰ μέλλοντα εὐκτικῆς ἐξαρτώμενον ἐκ χρόνου ἱστορικοῦ: Ξ.'Ελλ.5,4,13.

Σημ. 6. Ἂν ὁ παρατατ. τῆς Εὐκτ. ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ ἐκ τοῦ παρατατ. τῆς ὁριστ. τοῦ ὀρθοῦ λόγου προέρχεται, μόνον ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ λόγου δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῇ. ἰδ. Δ.Σ. § 189, Σημ. 6·

§. 190. Παρατηρήσεις.

1. Ἡ χρῆσις τῆς ὁριστικῆς ἢ εὐκτ. ἐν ταῖς εἰδικαῖς προτάσεσι δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βεβαίου ἢ ἀβεβαίου τῶν ἐννοιῶν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀντιλήψεως τοῦ συγγραφέως ἢ τοῦ λέγοντος. Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων, ὡς ὁ Θουκυδίδης, προτιμῶσι τὸν ὀρθὸν (ἀντικειμενικὸν) τρόπον, ἄλλοι δέ, ὡς ὁ Ξενοφῶν, ὁ Πλάτων καὶ οἱ ῥήτορες, τὸν πλάγιον (ὑποκειμενικόν). Ὁ ἐνεστὼς ἰδίᾳ τῆς ὁριστ. ἐν ταῖς εἰδικαῖς προτάσεσιν εἶνε ἐν χρήσει μάλιστα, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τι γενικῶς ὁμολογούμενον ἢ μακρὸν χρόνον διαρκοῦν. ἰδ. Δ.Σ. § 190,1.

2. Οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς εὐκτ. τίθενται μόνον μετὰ ἱστορ. χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει· ὅπου δὲ οὗτοι ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου, ἐνταῦθα μετ' ἀκριβεστέραν παρατήρησιν φαίνεται, ὅτι ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀρκτ. χρόνος περιέχει σημασίαν ἱστορικοῦ, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἱστορ. ἐνεστῶτος. Μετὰ εὐκτικὴν σὺν τῷ ἄν, επειδὴ αὕτη ἰσοδυναμεῖ ἐνεστῶτι, τίθεται συνήθως ὅτι μετ' ἀρκτ. χρόνου τῆς ὁριστ.· ἀλλὰ καὶ εὐκτικὴ καθ' ἕλξιν τῶν ἐγκλίσεων (§ 50,6,β'): Δημ. 16,5 οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποιμι, ὅτι.. βουλοίμεθα. Οὐδὲν δὲ τὸ παράδοξον, ὅτι ἀπαντῶσι παραδείγματα, ἐν οἷς, ἐνῷ τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτ. κεῖται κατ' ἀρκτ.χρόνον, ἡ δευτερεύουσα, ἐξαρτωμένη ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ μετοχῆς ἐν σημασίᾳ τοῦ παρελθόντος, τίθεται κατ' εὐκτικήν: Ξ.Κυρ.1,4,25. 1,6,6. ἰδ. Δ.Σ. 290,2.

3. Πολλάκις μετὰ ἱστορικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τί-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεται ἐν τῇ δευτερευούσῃ πρῶτον μὲν ὁριστική, εἶτα δὲ εὐκτική, ἢ καὶ τἀνάπαλιν· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ λόγος μεταβαίνει ἀπὸ τῆς ὀρθῆς (ἀντικειμενικῆς) ἐκφράσεως εἰς τὴν πλαγίαν (ὑποκειμενικὴν), ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τἀνάπαλιν, ἀπὸ ταύτης εἰς ἐκείνην: Ξ. Ἀν. 2,2,15 ἧκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιντο. Πολλάκις μετὰ ἐνεστῶτα ἱστορικόν: Θουκ. 8,51. 8,50 γνοὺς δὲ ὁ Φρύνιχος, ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος, καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι ἐνδέξονται αὐτήν. Δὲν ἀνήκουσι δὲ ἐνταῦθα τοιαῦτα χωρία, ἐν' οἷς ἡ ἐναλλαγὴ τῆς εὐκτικῆς πρὸς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατ. τῆς ὁριστ. γίνεται ἕνεκα τοῦ ἐν ἀριθ. 1 ῥηθέντος λόγου: ἰδ. Δ.Σ. § 190,3.

4. Ἐκ τῆς συχνῆς χρήσεως τῆς ὁριστικῆς καὶ ἰδίᾳ τῶν ἀρκτικῶν χρόνων αὐτῆς μετὰ ἱστορικὸν ἐν τῇ κυρίᾳ προκύπτει ὅτι ὁ Ἕλλην πολλὴν εἶχε κλίσιν εἰς τὸ νὰ τηρῇ ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ προτάσει τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀνεξαρτήτου φυλάττων τόν τε χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν αὐτῆς, μόνον δὲ τὸ πρόσωπον μεταβάλλων· οὐχὶ δὲ σπανίως φυλάττει καὶ τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ πρόσωπον· ὥστε ὁ ἐξηρτημένος λόγος λαμβάνει ἐντελῶς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνεξαρτήτου, ἡ δὲ ἐξάρτησις τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκ τῆς κυρίας δηλοῦται μόνον διὰ τῶν συνδέσμων ὅτι (σπανίως ὡς): Θουκ. 1,137 ἐδήλου δὲ ἡ γραφή, ὅτι Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ: 8,53. Ξ. Ἀν. 1,6,8 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι Οὐδ' εἰ γενοίμην (δηλ. σοὶ φίλος), ὦ Κῦρε, σοί γ' ἄν ποτε ἔτι δόξαιμι. ἰδ. Δ.Σ. § 190,4.

5. Περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν ἀπροσώπων φράσεων δῆλόν ἐστι, λανθάνει κτλ. εἰς προσωπικὰς ἰδ. Δ.Σ. § 190,5.

6. Ὅταν τὸ ὅτι ἢ τὸ ὡς χωρίζηται ἀπὸ τῆς προτάσεως αὐτοῦ δι' ἄλλης παρεμπιπτούσης, ἐπαναλαμβάνεται ἐνίοτε εἴτε ἐξ ἀμελείας εἴτε πρὸς σαφήνειαν: Ξ. Ἀν. 5,6,19 λέγουσιν, ὅτι, εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθόν, ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει κτλ. Ἡρόδ. 3,71. Ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ λόγου ἐπαναλαμβάνονται σπανίως καὶ ἄλλοι σύνδεσμοι, π.χ. μή.. μή

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ξ. Ἀν.3,2,25. εἰ.. εἰ 3,2,35. Οἰκ. 2,15. Ἀπ.2,3,9. ὅτε.. ὡς Θουκ. 3,68,1.

Σημ.1. Μετὰ τὸ δῆλον, ὅτι· εὖ οἶδ', ὅτι· εὖ ἴσθ', ὅτι πρέπει νὰ νοηθῇ πολλάκις ῥῆμα ἐκ τῶν ἡγουμένων: Πλ. Ἴων. 531, Β Σωκρ. εἰ δὲ σὺ ἦσθα μάντις, οὐκ.. ἠπίστω ἂν ἐξηγεῖσθαι. Ἰ. δῆλον, ὅτι (ἐνν. ἠπιστάμην ἂν ἐξηγ.) Ἐκ τῆς ἐλλειπτικῆς ταύτης φράσεως δῆλον ὅτι προῆλθε τὸ συχνὸν παρὰ τοῖς γραμματικοῖς ἐπίρρημα δηλονότι (= δῆλα δή)· ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἐγκρίτοις τῶν συγγραφέων προσεγγίζει πολλάκις πρὸς τὴν σημασίαν ἐπεξηγηματικοῦ ἐπιρρήματος: Πλ. Συμπ. 197, Β ὅθεν δὴ καὶ κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πράγματα, Ἔρωτος ἐγγενομένου, δῆλον ὅτι κάλλους. Περὶ τοῦ παρεντιθεμένου δῆλον ὅτι· εὖ οἶδα· εὖ ἴσθι ἴδ. § 1876,3.

7. Μετὰ τὰ ῥήματα μέμνημαι, οἶδα, ἀκούω κ.τ.τ. τίθεται οὐχὶ σπανίως ἀντὶ τῆς οὐσιαστικῆς προτάσεως μετὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς πρότασις ἐπιρρηματική, ἐκφερομένη διὰ τοῦ ὅτε (ποιητ. ἦμος, ἡνίκα)· συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν τὸ περιεχόμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρέπῃ νὰ δηλωθῇ οὐχὶ ἁπλῶς ὡς τὸ ἀντικείμενον τῶν ῥηθέντων ῥημάτων, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς χρονικὸν συμβάν. Ἡ τοιαύτη σύνταξις φαίνεται ὅτι προῆλθεν ἔκ τινος ἐλλείψεως: Ξ. Κυρ.1,6,8 μέμνημαι καὶ τοῦτο, ὅτε.. συνεδόκει κτλ. Εὐρ. Ἑκ. 110 οἶσθ', ὅτε χρυσέοις ἐφάνη σὺν ὅπλοις. κτλ.

8. Ὁμοίως συχνάκις μετὰ τὰ ψυχικοῦ παθήματος σημαντικὰ ῥήματα* τίθεται πρότασις ἐπιρρηματικὴ ἐκφερομένη διὰ τοῦ εἰ (ὑποθετ. ἢ πλαγ. ἐρωτηματ.) ἀντὶ οὐσιαστικῆς προτάσεως διὰ τοῦ ὅτι ἐκφερομένης, ὅταν τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ κτλ. πρέπῃ νὰ δηλωθῇ οὐχὶ ὡς πραγματικῶς ὑπάρχον, ἀλλ' ὡς πιθανόν, δυνατόν, οἷον: θαυμάζω ὅτι ταῦτα γίγνεται, ἤ: θαυμάζω εἰ ταῦτα γίγνεται. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη πρότασις ἐκφέρει κρίσιν, ὑπὸ τὸν τύπον ὑποθετικοῦ λόγου, γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως καὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων (§ 208). Ἐπὶ ἀρνήσεως ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τίθεται τὸ οὔ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τὸ μή: Θουκ.6,60 δεινὸν ποιούμενοι, εἰ τοὺς.. μὴ εἴσονται. κτλ. Ξ. Κυρ.3,3,37 ἀγαπητόν, εἰ καὶ ἐξ ὑποβολῆς δύναιντ' ἄν. κτλ.

---

* Θαυμάζω, ἄχθομαι, ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι, μέμφομαι, δεινὸν ποιοῦμαι, δεινόν ἐστι, ἀγαπῶ, φθονῶ, αἰσχρόν ἐστι κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Ισαῖ. 10,12 θαυμαστὸν γὰρ ἂν ἦν, εἰ.. οὐκ ἂν οἷόν τε ἦν κτλ. Ἐνίοτε τίθεται ἐὰν μεθ' ὑποτακτικῆς ἐπὶ προσδοκωμένου (§ 208, 2, III): Ἰσοκρ. 6,7 μὴ θαυμάζετε δ', ἄν τι φαίνωμαι λέγων. Ἔτι δὲ τίθεται καὶ τὸ ἐπειδάν: (§ 204,2) Λυκοῦργ. 68 ἀγανακτῶ.., ἐπειδὰν ἀκούσω.. τινὸς λέγοντος, ὡς κτλ.—Καὶ εὐκτικὴ ἄνευ τοῦ ἂν ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ, ἱστορικοῦ χρόνου ὄντος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (§ 228): Ξ. Ἀν. 1,4,7 οἱ δ' ᾤκτιρον, εἰ ἁλώσοιντο.

Σημ. 2. Πολλάκις ἕπεται καὶ πρότασις ἐρωτηματικὴ μετὰ τοῦ πῶς, ὅπως, πότερον, ὅστις κτλ.: Ξ. Ἀπ. 1,1,1 πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει. Πλ. Ἀλκ. 1.104, Δ θαυμάζω, ὅ,τι ποτ' ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα.

Σημ. 3. Πολλάκις τίθεται ἀντὶ τοῦ ὅτι οὕτως τὸ ἀναφορ. ὡς, ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι τοιοῦτος ἢ ὅτι τοσοῦτος τὰ ἀναφορ. οἷος, ὅσος, ὅς. Συμβαίνει δὲ τοῦτο συχνότατα μὲν μετὰ ῥῆμα ψυχικοῦ παθήματος σημαντικόν, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ αἰσθητικόν: Πλ. Κρίτ. 43,Β θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὡς ἡδέως καθεύδεις, αὐτόθι σὲ εὐδαιμόνισα, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν (τὴν ξυμφορὰν) καὶ πρᾴως φέρεις. Ἡροδ. 1,31 Αἱ Ἀργεῖαι ἐμακάριζον τὴν μητέρα, οἵων τέκνων ἐκύρησε. Δημ. 24,204 ὅσῳ δὲ μάλιστα τοῦτον (ἐνν. προσήκει κολάζειν),.. ἐγὼ πειράσομαι διδάξαι (ἀντί: ὅτι τοσούτῳ μάλιστα). Πλ. Συμπ. 204 ὃν δὲ σὺ ᾠήθης ἔρωτα εἶναι, θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπαθες (=ὅτι τοῦτον κτλ. Πρβλ. Θουκ. 2,41. Πλ. Φαίδ. 28,Ε. Ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης ἀνεπτύχθη καὶ ἡ ἑξῆς σύνταξις: ἡ διὰ τοῦ οἷος, ὅσος εἰσαγομένη δευτερεύουσα πρότασις συνάπτεται τῇ κυρίᾳ, ἵνα δηλώσῃ αἰτίαν, ἐφ' ἧς ἡ πρᾶξις αὐτῆς (τῆς κυρίας) ἐρείδεται. ἰδ. Δ.Σ. § 190, Σημ. 3.

Σημ. 4. Περὶ τῆς ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ οὐσιαστικῆς προτάσεως συνήθως διὰ τοῦ γὰρ κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἰδ. § 227, Σημ. 4. Περὶ τοῦ ὅτι ἡ κυρία πρότασις καθίσταται δευτερεύουσα οὐσιαστικὴ μετὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἐξαρτωμένη ἐκ δευτερευούσης (ὡς λέγεται, ὅτι σὺ ταῦτα ἐποίησας, ἀντί: ὡς λέγεται, σὺ ταῦτα ἐποίησας) ἰδ. § 236,6.

Σημ. 5. Ἀντὶ τῆς συντάξεως ἵνα εἰδῆτε, ὅτι (σπανίως ὡς) = πρὸς ἀπόδειξιν τούτου, ὅτι (ὡς παρὰ Δημ. 18,305 ἵνα δ' εἰδῆτε, ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων,.. λέγε μοι ταυτὶ καὶ ἀνάγνωθι) συνήθως τίθεται ἁπλῶς ὅτι: Δημ. 18,37 ὅτι δὲ οὕτω ταῦτα ἔχει, λέγε μοι τὸ ψήφισμα. Ἑλλ. 2,3,34 ὡς δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε. Ὁμοίως: 27 ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ἣν κατανοῆτε, εὑρήσετε οὔτε ψέγοντα οὐδένα κτλ. (δηλ. ὡς δὲ τ. ἀληθῆ ἐστιν, τούτου μαρτύριον.. εὑρήσετε κτλ). Ἐν τῷ διαλόγῳ τῶν Τραγικῶν πολλάκις παραλείπεται πρὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ ὡς ἡ προστακτικὴ ἴσθι: Σοφ. Οἰδ. Κ. 861 Χορ. δεινὸν λέγεις. Κρ. ὡς τοῦτο νῦν πεπράξεται.

§ 191. **Β΄. Προτάσεις οὐσιαστικαὶ εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὡς (ἀποφατ. ὅπως μή, ὡς μή).**

1. Ἕτερον εἶδος οὐσιαστικῶν προτάσεων εἶνε αἱ δηλοῦσαι ἐνέργειαν, τάσιν πρός τι, τὸ σκοπούμενον καὶ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ ὅπως (ἐνίοτε διὰ τοῦ ὡς παρ' Ἡροδότῳ καὶ Ξενοφῶντι) ἐν χρήσει μετὰ τὰ ἐπιμελείας, φροντίδος, προσοχῆς, σπουδῆς, προνοίας, προτροπῆς, φόβου κτλ. σημαντικὰ ῥήματα* Διὰ τῶν οὐσιαστικῶν τούτων προτάσεων δὲν δηλοῦται τὸ τελικὸν αἴτιον, ὅπερ κυρίως ἐκφέρεται διὰ τῶν ἐπιρρηματ. προτάσεων μετὰ τοῦ ἵνα κτλ. (§ 192), ἀλλ' ὁ τρόπος, δι' οὗ ὁ σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται.

2. Συνήθης ἔγκλισις τῶν δευτερευουσῶν τούτων προτάσεων εἶνε ὁ μέλλων τῆς ὁριστικῆς, εἴτε ἀρκτικὸς εἴτε ἱστορικὸς χρόνος ὑπάρχει ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει· ἡ πρᾶξις τῆς δευτερευούσης προτάσεως δηλοῦται ἁπλῶς ὡς τὸ σκοπούμενον ἀντικείμενον τῶν εἰρημένων ῥημάτων· ἐὰν δὲ ἡ πρᾶξις πρέπῃ νὰ ἐξενεχθῇ ὡς λεγομένη ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, τότε τίθεται μετὰ ἀρκτικὸν μὲν χρόνον καὶ μετὰ ἀόριστον ἐν σημασίᾳ ἐνεστῶτος (§ 40) ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἡ ὑποτακτική, μετὰ ἱστορικὸν δὲ ἡ εὐκτική, ὡς καὶ ἐν ταῖς τελικαῖς ἐπιρρηματ. προτάσεσι τοῦ σκοποῦ (§ 192): Ξ. Κυρ. 1,2,3 οἱ Περσικοὶ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι (=ὥστε) πονηροῦ ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. 3,2,13 ὡς καλῶς ἕξει τὰ ὑμέτερα, ἢν φίλοι γένησθε, ἐμοὶ μελήσει. Δημ.

---

* Ἐπιμελεῖσθαι, μέλει μοι, μελετᾶν, φροντίζειν, προσέχειν τὸν νοῦν, προνοεῖν, δεδιέναι, τηρεῖν, φυλάττειν, φυλάττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι, σκοπεῖν, σκέψασθαι, σοφίζεσθαι, βουλεύεσθαι, ὁρᾶν, βλέπειν, σπουδάζειν, σπεύδειν, προθυμεῖσθαι, ποιεῖν (= φροντίζειν), πάντα ποιεῖν, ποιεῖσθαι, πράττειν, πάντα πράττειν, μηχανᾶσθαι, παρασκευάζεσθαι, παρακαλεῖν, παραγγέλλειν, προειπεῖν, αἰτεῖσθαι, ἀξιοῦν (ἐνίοτε καὶ τὸ δεῖσθαι = παρακαλεῖν, γλίχεσθαι καὶ βουλεύεσθαι σπαν.) ἄγε καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

33,10 ἐσκοπούμην, ὅπως αὐτὸς ἀπολυθήσομαι τῆς ἐγγύης κτλ. —Ξ. Ἱππαρχ. 1,3 ἐπιμελητέον (ἐνν. ἐστὶν), ὅπως τρέφωνται οἱ ἵπποι κτλ. — Κυρ. 6,1,23 ἐποιήσατο (=ἐφρόντισε), ὡς ἐν ἀσφαλεῖ εἶεν.

Σημ. 1. Ἐνίοτε καὶ ἄλλα ῥήματα, περιέχοντα ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἔννοιαν τῆς φροντίδος, μερίμνης κτλ. συντάσσονται οὕτως: Δημ. 18,32 ὠνεῖται παρ' αὐτῶν, ὅπως μὴ ἀπίωμεν.

Σημ. 2. Ἀντὶ τοῦ ὅπως (ὡς) μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστ. τίθεται ἐνίοτε μετὰ ἱστορικὸν χρόνον ὁ μέλλων τῆς εὐκτικ: Ξ. Ἑλλ. 2,1,22 προεῖπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως. Κυρ. 8,1,10 ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσοιντο, αὐτὸς ἐσκόπει. Ἐνίοτε εὕρηνται ἀμφότεροι οἱ χρόνοι ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ἐξαρτώμενοι: Πλ. Τίμ. 18, Γ. ἰδ. Δ.Σ. § 191. Σημ. 2.

Σημ. 3. Ὅτι ἐπὶ τῆς μετὰ τοιούτων ῥημάτων συντάξεως τὸ ὅπως καὶ ὡς πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ἐν τῇ ἀρχῆθεν αὐτῶν σημασίᾳ ἀναφορικοῦ τροπικοῦ ἐπιρρήματος, δηλοῖ καὶ ἡ ἀντ' αὐτῶν χρῆσις τοῦ ὅτῳ τρόπῳ, ἐξ οὗ τρόπου, ὅπῃ καὶ τὸ πολλάκις πρὸ αὐτῶν προτασσόμενον οὕτως; ἰδ. Δ.Σ. § 191, Σημ. 3.

3. Ἐνίοτε προστίθεται τῷ ὅπως (ὡς) σὺν ὑποτακτικῇ καὶ τὸ ἄν, ἵνα δειχθῇ ὅτι τὸ ῥηθὲν ἐξαρτᾶται ἐκ περιστάσεων: Ἀρφ. Ἱππ. 81 ἀλλὰ σκόπει, ὅπως ἂν ἀποθάνωμεν ἀνδρικώτατα.

Σημ. 4. Σημειωτέον ὅτι μεταξὺ τοῦ ὅπως σὺν ὑποτακτικῇ, ὅπως ἂν σὺν ὑποτακτ. καὶ ὅπως σὺν μέλλοντι ὁριστ. ὑπάρχει λεπτή τις διαφορά· καὶ τῆς μὲν ὑποτακτικῆς γίνεται, ὡς φαίνεται, χρῆσις, ὅταν ὁ λέγων ἀποβλέπῃ εἰς τὸν τρόπον, δι' οὗ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ τι ἐν δεδομένῃ περιστάσει, τοῦ δὲ μέλλοντος τῆς ὁριστ., ὅταν ἀποβλέπῃ εἰς τὸν τρόπον, δι' οὗ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ γενικόν τι ἢ διαρκές: ἰδ. Δ.Σ. § 191, Σημ. 4.

Σημ. 5. Τὸ ὅπως καὶ ὅπως μὴ μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς ἢ (σπανίως ἐπὶ τοῦ ὅπως, συχνότερον δὲ ἐπὶ τοῦ ὅπως μὴ) μετὰ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ὑποτακτ. τίθενται ἐνίοτε κατ' ἔλλειψιν τοῦ ὅρα, ὁρᾶτε, σκόπει, σκοπεῖτε πρὸς ἔκφρασιν ἐντόνου προτροπῆς ἢ νουθεσίας: ἰδ. § 12,2 καὶ Δ.Σ. § 191, Σημ. 5.

Σημ. 6. Ὅπως ἐνίοτε μετὰ τὸ ὅτι ἢ ὡς τίθεται ἀπαρέμφατον (μετ' αἰτιατ.) ἀντὶ ῥήματος παρεμφατικοῦ, οὕτως ἐνίοτε ἀπαντᾷ μετὰ τὸ ὅπως ἀπαρέμφατον: Ξ. Κυρ. 4,2,37 ἐπεμελήθη τε προθύμως, ὅπως διπλάσια.. σῖτα καὶ ποτὰ παρασκευασθῆναι. ἰδ. Δ.Σ. § 191, Σημ. 6.

§ 192. **Προτάσεις ἐπιρρηματ. τοῦ τελικοῦ αἰτίου.**

1. Μετὰ τὰς εἰρημένας (§ 191) οὐσιαστικὰς προτάσεις τάσσομεν τὰς τελικὰς ἐπιρρηματικάς, εἰ καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετὰ τὰς ἐπιθετικὰς ἐπιρρηματικὰς (αἰτιολογικὰς § 206), διότι αὗται ἔχουσι στενὴν συγγένειαν πρὸς ἐκείνας κατά τε τὴν σημασίαν, τὴν σύνταξιν καὶ τοὺς συνδέσμους, δι' ὧν εἰσάγονται.

2. Αἱ τελικαὶ ἐπιρρηματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τοῦ συνδέσμου ἵνα, συχνὰ δὲ καὶ διὰ τοῦ ὡς, ὅπως, ὄφρα (ἐπικ. καὶ λυρικ.), ἕως (ἐπικ.)· ἐπὶ ἀρνήσεως λαμβάνουσι τὸ μή· τίθενται δὲ μετὰ ἀρκτικὸν μὲν χρόνον, μετὰ εὐκτικὴν καὶ μετ' ἀόριστον ἐν σημασίᾳ ἐνεστῶτος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει καθ' ὑποτακτικήν, μετὰ ἱστορικὸν δὲ κατ' εὐκτικήν. Πρβλ. § 191,2: Ξ. Ἀπ. 3,2,3 βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα κτλ. Τ, 347 ἀλλ' ἴθι.. στάξον (ἐν σημασίᾳ ἐνεστῶτος) ἐνὶ στήθεσσ', ἵνα μή μιν λιμὸς ἵκηται. Ω, 75 εἴ τις καλέσειε.. ὄφρα τί οἱ εἴπω.—Ξ. Κυρ. 1,4,25 Καμβύσης τὸν Κῦρον ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοίη.

Σημ. 1. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ ἵνα ὡς, ὅπως, ὄφρα ἰδ. § 191,1. καὶ Δ.Σ. § 192, Σημ. 1.

Σημ. 2. Ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ ἕως μετ' εὐκτικ. μετὰ ἱστορ. χρόνον ὡς καὶ τοῦ ὄφρα ὡς τελικοῦ συνδέσμου. ἰδ. δ,800. τ,367.

Σημ. 3. Ἐν τῇ ὁμηρικῇ γλώσσῃ ἀντὶ τοῦ συμπερασματικοῦ ὥστε γίνεται χρῆσις τοῦ τελικοῦ συνδέσμου ἵνα, ὡς καὶ ὄφρα μεθ' ὑποτακτ. ἢ εὐκτικῆς πρὸς δήλωσιν συμπεράσματος προσδοκωμένου ἢ δυνατοῦ, ἰδ. Χ, 329. ι,155. α, 302. κ, 236. Θ,513. Τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἵνα γίνεται καὶ ἐν τῷ μεταγενεστέρῳ ἑλληνισμῷ.

3. Συχνάκις μετὰ ἱστορικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ὑποτακτικὴ ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσιν:

α') ὅταν ὁ ἀόριστος τῆς ὁριστ. ἔχῃ σημασίαν ἐνεστῶτος, ἢ ὅταν ἀντὶ τοῦ ἀορίστου ἠδύνατο νὰ τεθῇ καὶ ἐνεστώς. Συμβαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἐν §37, Σημ. 4 μνημονευθεῖσαν φράσιν τῆς προτροπῆς «τί οὖν οὐ σὺν ἀορίστῳ ὁριστικῆς: Ξ. Κυρ. 2,1,4 τί οὖν οὐ καὶ τὴν δύναμιν ἔλεξάς μοι.., ὅπως εἰδότες.. βουλευώμεθα (ἢ βουλευσόμεθα), κτλ; (= λέξον μοι).

β') ὅταν ἡ πρᾶξις τῆς κυρίας προτάσεως κεῖται μὲν ἐν τῷ παρελθόντι, ὁ σκοπὸς δ' ὅμως αὐτῆς ἢ τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς διαρκοῦν ἔτι ἐν τῷ παρόντι τοῦ λέγοντος: Θουκ. 2,60 ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμψωμαι, εἰ.. χαλεπαίνετε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ') ὅταν ὁ λέγων μεταφέρῃ εἰς τὸν ἑαυτοῦ χρόνον παρελθόντα συμβάντα, θεωρῶν τὸν σκοπὸν τοῦ παρελθόντος ὡς συμπίπτοντα εἰς τὸ ἑαυτοῦ παρὸν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὡς διαρκοῦντα ἔτι (§ 50,3): Θουκ. 1,31 οἱ Κορίνθιοι ἦλθον πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ.. ἐμπόδιον γένηται.

4. Τοὐναντίον δὲ ἐνίοτε τίθεται ἡ εὐκτικὴ μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει· ἰδ. Δ.Σ. § 192,4.

Σημ. 4. Ἕνεκα τῆς στενῆς συγγενείας τῆς ὑποτακτικῆς, ἥτις δηλοῖ πάντοτε πρᾶξιν μέλλουσαν, πρὸς τὸν μέλλοντα, εὕρηται παρ' Ὁμήρῳ τὸ ὄφρα (σποράδην ὅπως), παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ ὅπως, σποράδην δὲ καὶ τὸ ὡς ἢ ἵνα μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστ.· ἰδ. Δ.Σ. § 102, Σημ. 4.

5. Τοῖς τελικοῖς συνδέσμοις ὡς καὶ ὅπως (ἐπικ. ὄφρα) συναπτομένοις ὑποτακτικῇ ἢ εὐκτικῇ προστίθεται ἐνίοτε τὸ ἂν· ἐπὶ τῆς εὐκτικῆς δ' ὅμως σπανίως συμβαίνει τοῦτο παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς. (Τὸ ἂν τοῦτο ἀναφέρεται εἰς πρότασιν ὑποθετικήν, ἥτις συνήθως δὲν τίθεται, ἀλλ' ἐννοεῖται): 6, 376 ἀλλ' ὄμοσον, μὴ μητρὶ φίλῃ τάδε μυθήσασθαι.., ὡς ἂν μὴ κλαίουσα κατὰ χρόα καλὸν ἰάπτῃ (ἐνν: ἐὰν ταῦτα ἀκούσῃ). Ξ. Κυρ. 5,2,21 ἄξεις ἡμᾶς ὅπως ἂν εἰδῶμεν κτλ. Μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε σπανία ἡ εὐκτικὴ σὺν τῷ ἂν (κέν): ν,402.

Σημ. 5. Ὁ τελικὸς σύνδεσμος ἵνα εὕρηται συνημμένος μετὰ τοῦ κὲν μόνον ἐν μ,156 καὶ ἑξῆς.

6. Ἐὰν δύο ἢ πλείονες τελικαὶ προτάσεις ἕπωνται ἀλλήλαις, ἐναλλάσσεται ἐνίοτε ἡ ὑποτακτικὴ πρὸς τὴν εὐκτικήν· τότε δ' ὅμως ἀμφότεραι κεῖνται ἐν ἀντιθέσει τινὶ πρὸς ἀλλήλας· καθότι, ἐνῷ ἡ πρώτη δηλοῖ τὸν σκοπὸν ἀφορῶντα εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ τὸν σκοπόν, πρὸς ὃν μάλιστα εἶχεν ἀποβλέψει ὁ ἐνεργῶν καὶ σπεύδει πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, ἡ ἑτέρα δηλοῖ ἁπλῶς τὸν σκοπόν, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἐκφέρει ὡς ἁπλῶς δυνατόν, πιθανὸν ἢ ὡς ἐξαγόμενον ἐκ τῆς προηγηθείσης τελ. προτάσεως: Θουκ. 7,17. ἰδ. Δ.Σ. § 192,6.

7. Οἱ τελ. σύνδεσμοι ἵνα καὶ ὡς (σπανιώτερον ὅπως, ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ σχεδὸν πάντοτε ἵνα, σποράδην δὲ ὡς καὶ ὅπως), συντάσσονται ἱστορικοῖς χρόνοις τῆς ὁριστ., ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ σκοπὸς μὴ ἐκπληρωθεὶς ἢ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκπλη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρωθῇ. Κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ κυρία πρότασις τότε δηλοῖ ἐπίσης μὴ πραγματικόν, καθότι ὑπάρχει ἐν αὐτῇ χρόνος ἱστορικὸς σὺν τῷ ἂν ἢ φράσις δηλοῦσα τὸ ἀναγκαῖον, πρέπον, προσῆκον κτλ. μετ' ἀπαρεμφάτου, (§ 43, γ') ἢ ὑπάρχει εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος (§ 38,1 δ'), ἢ ἐρώτησις μετὰ τοῦ οὔ καὶ χρόνου ἱστορικοῦ οἷον: τί οὐ τοῦτο ἐποίησας (= ἔπρεπε νὰ κάμῃς τοῦτο, εἴθε νὰ τὸ ἔκαμνες), ἢ ἄλλος τύπος, καθ' ὃν ἐκφέρεται τὸ μὴ πραγματικὸν τῆς κυρίας προτάσεως.* Ἡ χρῆσις αὕτη εἶνε ἄγνωστος τῇ Ὁμηρ. γλώσσῃ: Λυσ. 3, 21 ἐβουλόμην δ' ἂν Σίμωνα τὴν αὐτὴν γνώμην ἐμοὶ ἔχειν, ἵν' ἀμφοτέρων ἡμῶν ἀκούσαντες τἀληθῆ ῥᾳδίως ἔγνωτε τὰ δίκαια. — Δημ. 4,27 οὐ γὰρ ἐχρῆν.. ταξιάρχους παρ' ὑμῶν.. ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις;—Πλ. Κριτ. 44,Δ εἰ γὰρ ὤφελον οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα, καὶ καλῶς ἂν εἶχε. Εὐρ. Ἱππ. 1079 εἴθ' ἦν ἐμαυτὸν προσβλέπειν ἐναντίον στάνθ', ὡς ἐδάκρυσ' οἷα πάσχομεν κακά. Ἐνίοτε μετὰ παρενθετειμένην πρότασιν κατ' εὐκτικὴν μεταβαίνει ἡ σύνταξις εἰς εὐκτικὴν καθ' ἕλξιν (§ 50,6,β'): Πλ. Μεν. 89,Β.

Σημ. 6. Σπανιώτατα προστίθεται κατόπιν τοῦ ἵνα καὶ ὅπως τοῖς ἱστορ. χρόνοις τῆς ὁριστ. τὸ ἄν: ἰδ. Δ.Σ. 192, Σημ. 6. Τῆς ὁριστικῆς ταύτης τῶν ἱστορικῶν χρόνων μετὰ τοῦ ἂν φαίνεται ὅτι γίνεται χρῆσις κατὰ τὰ ἐν § 42,2, α') καὶ Σημ. 8 εἰρημένα.

Σημ. 7. Ἀντὶ τῶν ἱστορ. χρόνων τῆς ὁριστ. τίθεται ἐνίοτε καὶ ἡ εὐκτικὴ κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα: ἰδ Δ.Σ. 192, Σημ. 7.

Σημ. 8. Περὶ τοῦ τοπικοῦ ἵνα ἰδ. § 201.

II. Προτάσεις ἐπιθετικαί.

§ 193. Προσημειώσεις.

1. Αἱ διὰ τῶν ἀναφορ. ἀντωνυμιῶν ὅς, ἥ, ὅ, ὅστις, ἥτις,

---

* Ἡ ἔννοια τοῦ μὴ πραγματικοῦ κυρίως δὲν δηλοῦται διὰ τῶν ἱστορικῶν τῆς ὁριστ., ἀλλὰ προκύπτει ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου, καθότι ἡ κυρία πρότασις ἐκφέρει διανόημα, ὅπερ δὲν συνέβη ποτὲ ἢ ὑπὸ περιστάσεις μόνον τινὰς (ἐπὶ ὑποθέσεως) ἠδύνατο νὰ συμβῇ, ἐπειδὴ δ' ὅμως δὲν συνέβη, ἔμεινε καὶ ὁ σκοπὸς ἀνεκπλήρωτος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅ,τι· οἷος κτλ. ἐκφερόμεναι προτάσεις ἢ ἰσοδυναμοῦσι μετοχαῖς ἢ ἐπιθέτοις (§187α,3 καὶ 4), δηλοῦσαι ὡς καὶ τὸ ἐπίθετον ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν οὐσιαστικοῦ ἢ ἄλλης λέξεως οὐσιαστικῶς λαμβανομένης (κειμένης ἐν τῇ προτάσει ἢ νοουμένης) καὶ λέγονται ἐπιθετικαὶ ἀναφορ. προτάσεις: ἀνήρ, ὅς μάλα πολλὰ πλάγχθη (= ἀνὴρ μάλα πολλὰ πλαγχθείς)· διὸ πολλάκις ἐπιθετ. πρότασις συνδέεται διὰ τοῦ καὶ μετὰ προηγουμένου ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς: Δημ. 18,35, ἢ ἰσοδυναμοῦσι τῷ συμπλεκτικῷ καὶ ἢ τῷ δὲ καὶ τῇ δεικτικῇ ἀντωνυμίᾳ οὗτος (καὶ οὗτος, οὗτος δέ, ἰδ. § 196) προσθέτουσαί τι πρὸς χαρακτηρισμὸν προηγουμένου οὐσιαστικοῦ ἢ ὁλοκλήρου διανοήματος καὶ λέγονται προσθετικαὶ ἢ παραθετικαὶ ἀναφορ. προτάσεις: Ξ. Ἀπ. 2,4,2 φίλον, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασίν, ὁρᾶν ἔφη (= καὶ τοῦτο μέγιστον ἀγαθόν). Ἀν. 2,6,29 ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, ὅσπερ κάλλιστος θανάτων (= καὶ οὗτος κάλλιστος θανάτων).

2. Αἱ εἰρημέναι ἐπιθετ. προτάσεις δηλοῦσι πολλάκις αἰτίαν, τέλος (σκοπόν), ὑπόθεσιν καὶ ἀκολουθίαν καὶ λέγονται αἰτιολογικαί, τελικαί, ὑποθετικαὶ καὶ ἀκολουθίας ἢ συμπερασματικαὶ ἀναφορ. προτάσεις.

Σημ. 1. Περὶ τῆς σημασίας τῆς ὅς, ὅστις, οἷος, ὁποῖος, ὅσος, ὁπόσος, ἡλίκος, ὁπηλίκος καὶ τῶν ἀναλόγων αὐτῶν ἐπιρρημάτων ἰδ. § 113, 1 καὶ 2 καὶ Σημειώσεις.

Σημ. 2. Εἰς τὰ ἐν § 113, 12—16 περὶ ἕλξεως λεχθέντα μνημονευτέον καὶ τὰ ἑξῆς. Ὅταν τῇ ἐπιθετικῇ προτάσει συνάπτηται ἑτέρα δευτερεύουσα ἢ ἰσοδύναμος ταύτῃ μετοχή, συγχωνεύονται ἀμφότεραι οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμ. δὲν ἀκολουθεῖ τῇ συντάξει τῆς ἐπιθετικῆς προτάσεως ἀλλὰ τῇ τῆς ὑποτεταγμένης αὐτῇ, ἤτοι ἡ ἀναφορικὴ λαμβάνει τὸν τύπον τῆς παραλειφθείσης δεικτικῆς ἢ προσωπικῆς ἀντωνυμίας τῆς εἰς τὴν ἐξηρτημένην πρότασιν ἀνηκούσης: Θουκ. 6, 11 ἀνόητον δ' ἐπὶ τοιούτους ἰέναι, ὧν κρατήσας..μὴ κατασχήσει τις=οὕς, ἐπειδὰν αὐτοὺς κρατήσῃ, μὴ κατασχήσει τις· ἰδ. Δ. Σ. § 193, Σημ. 2. Ὁμοίαν συγχώνευσιν εἴδομεν ἐν τῷ γὰρ ἐν §186α, Σημ.4,). Περὶ ἑτέρου τινὸς εἴδους συγχωνεύσεως τῆς κυρίας προτάσεως μετὰ τῆς ἐπιθετικῆς ἰδ. § 235.

§194. Χρήσεις ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἐπιθετ. προτάσεσιν.

1. Αἵ τε ἐπιθετικαὶ καὶ αἱ παραθετικαὶ ἀναφορ. προτάσεις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκφέρονται κατὰ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων· ὅθεν ἐπὶ ἀρνήσεως λαμβάνουσιν ἐκεῖνο τὸ ἀρνητικὸν μόριον, ὅπερ λαμβάνουσι καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις: Ξ. Ἀν.3,1,21 ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν ἔσονται. Ἀπ. 2,4,2 φίλον, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν, ὁρᾶν ἔφη. — Ἰσοκρ. 17,21 ἠξίου τὴν αὐτὴν Πασίωνι ψευδομένῳ γίγνεσθαι ζημίαν, ἥσπερ ἂν αὐτὸς ἐτύγχανεν. Ξ. Ἀπ. 2,8,5 οὐ πάνυ γε ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. Ἔτι δὲ κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἂν (§ 50,7): Πλ. Εὐθύδ. 292,Ε τίς ποτ' ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη ἐκείνη, ἣ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσειε ;

Σημ. 1. Ἐὰν ἡ ἐπιθετ. πρότασις περιέχῃ ἔννοιαν γενικὴν καὶ ἀόριστον ἢ δηλοῖ πρᾶξιν πολλάκις ἐπαναλαμβανομένην, κανονικῶς σχεδὸν ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ μὴ (§ 166,3, 6',) : Πλ. Ἱππ. 1.291,Δ ζητεῖν μοι δοκεῖς τοιοῦτόν τι τὸ καλὸν ἀποκρίνασθαι, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται. Ὡσαύτως τίθεται τὸ μὴ ἐπὶ τοιούτων προτάσεων, καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις ἔχῃ τὸ οὔ, πλὴν τῆς φράσεως οὐδείς ἐστιν, ὅστις οὔ, οὐδείς, ὅστις οὔ (§ 166,2, 6') : Ξ. Ἑλλ. 6,1,5 παρ' ἐμοὶ οὐδεὶς μισθοφορεῖ, ὅστις μὴ ἱκανός ἐστιν ἴσα ποιεῖν ἐμοί. 7,4,37.

Σημ. 2. Ὁ μέλλων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ κὲ(ν) παρ' Ὁμήρῳ συχνὰ (σπανίως μετὰ τοῦ ἄν) τίθεται ὡς καὶ ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ προτάσει (§ 42, Σημ.6): Α.175 παρ' ἔμοι γε, καὶ ἄλλοιοῖ κέ με τιμήσουσι, Β, 229.

Σημ. 3. Περὶ τῆς ἐπιθετικῆς προτάσ., ἥτις εἶνε μέλος προτάσεως κατὰ παρῳχημένον τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν ἐξενηνεγμένης ἰδ. § 50,6, α' καὶ Δ.Σ. § 194, Σημ. 3.

2. Αἱ **αἰτιολογικαὶ** ἀναφορ. προτάσεις εἶνε ἐξηρτημέναι προτάσεις κρίσεως καὶ ἐκφέρονται καθ' ἃς ἐγκλίσεις καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τῆς κρίσεως· ἐπὶ ἀρνήσεως λαμβάνουσι τὸ οὔ (§ 166,2,6') : Ξ. Ἀπ.2,7,13 θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (=ὅτι, διότι οὐδὲν ἡμῖν δ.). ἰδ. Δ.Σ. § 194,2.

3. Αἱ **τελικαὶ** ἀναφορ. προτάσεις ἐκφέρονται συνήθως κατὰ μέλλοντα τῆς ὁριστικῆς· ἐπὶ ἀρνήσεως λαμβάνουσι τὸ μὴ (§ 166,2,6') : Θουκ. 3,16 ναυτικὸν παρεσκεύαζον, ὅ,τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον. Ξ. Ἀπ.2,1,14 ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας (ὁ ἐνεστὼς ἐνταῦθα κεῖται κατὰ τὰ ἐν § 33, ε' εἰρημένα). Ξ. Κυρ.5,2,3 (ἐκέλευσε) πέμψαι.., οἵτινες ἀπαγγελοῦσιν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 4. Συνηθέστερον δ' ὅμως ἐπὶ τῶν κινήσεως σημαντικ. ῥημάτων ἀντὶ μέλλοντος τῆς οριστ. ἀπαντᾷ μέλλων τῆς μετοχῆς ἰδ. § 139,5.

Σημ. 5. Παρ' Ὁμήρῳ πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ τίθεται τὸ ὅς σὺν ὑποτακτικῇ συνηθέστατα μετὰ τοῦ κέν· ἀμφίβολος δὲ ἡ τοιαύτη σύνταξις παρ' Ἀττικοῖς: Ι, 165 κλητοὺς ὀτρύναμεν, οἵ κε ἔλθωσ' ἐς κλισίην.. Ἀχιλῆος. Ἄνευ τοῦ κέν, ἰδ. Γ,287.σ,335 καὶ ἑξῆς. Ἐὰν δὲ ἡ τελικὴ ἀναφορ. πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ χρόνου ἱστορικοῦ, τίθεται κατ' εὐκτικήν: ο,458.

4. Αἱ ὑποθετικαὶ ἀναφορ. προτάσεις ἐκφέρονται κατὰ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἰσοδυνάμων ὑποθετικῶν· ἐπὶ ἀρνήσεως λαμβάνουσι τὸ μή:

α') καθ' ὁριστικὴν παντὸς χρόνου· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ἐνεστὼς ἢ παρῳχημένος χρόνος· ἡ τοιαύτη ἀναφορ. πρότασις ἰσοδυναμεῖ τῷ εἰ μεθ' ὁριστικῆς: Πλ. Ἀπολ. 21,Δ ἅ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι (=εἴ τινα μὴ οἶδα). ἰδ. Δ.Σ. § 194,4,α').

β') καθ' ὑποτακτικὴν συνήθως μετὰ τοῦ ἄν (§49,2 καὶ Σημ. 1) τιθεμένου εὐθὺς μετὰ τὸ ἀναφορικὸν (ὃς ἄν, ὅστις ἄν κτλ. ἰδ. §§ 49,2.50,4)· ἡ τοιαύτη ἀναφορ. πρότασις ἰσοδυναμεῖ τῷ ἐὰν μεθ' ὑποτακτικῆς (§ 208,2,ΙΙΙ. Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ ἄν, κὲν ἰδ. § 49, Σημ. 1.) καὶ δηλοῖ 1) τὸ προσδοκώμενον· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται συνήθως μέλλων: Ξ. Κυρ. 7,5,85 οὓς ἂν ὁρῶ τὰ καλὰ καὶ τἀγαθὰ ἐπιτηδεύοντας, τούτοις τιμήσω. 3, 1,20 οὓς ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσωνται, τούτους.. ἐθέλουσι πείθεσθαι. 2) γενικῶς ἀόριστον ἐπανάληψιν πράξεως (§§ 49,2.50,4)· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει συνήθως τίθεται ἐνεστώς: Ξ. Κυρ. 1,2,6 οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται.

Σημ. 6. Ἡ ἔννοια τῆς ἀοριστίας, ἥτις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὅς μεθ' ὑποτακτικῆς, εἶνε διάφορος τῆς διὰ τῶν ἀορίστων ἀναφορικῶν, οἷον: ὅστις, ὅστις δή, ὅστις δή ποτε (παρὰ Δημοσθένει καὶ τοῖς μεταγενεστέροις διὰ τοῦ ὅστις δή ποτ' οὖν), ὅσος δή, ὁσοσοῦν, ὁπόσος, ὁποσοσοῦν κτλ. μεθ' ὁριστικῆς. ἰδ. Δ.Σ. § 194, Σημ. 6.

Σημ. 7. Παρ' Ὁμήρῳ ἡ ὑποτακτικὴ συνήθως μετὰ τοῦ κὲν κεῖται πολλάκις ἀντὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. (§ 44, Σημ. 2): Β,360 οὔτοι ἀπόβλητον ἔπος ἔσσεται, ὅττι κεν εἴπω.

Σημ. 8. Ὅτι μετὰ τὸ ὅς παρ' Ὁμήρῳ γίνεται χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ μάλιστα ἄνευ τοῦ ἄν, ἐπὶ τῶν παραβολῶν, ἐρρήθη ἐν § 50,5. Περὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐπὶ ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων ἰδ §. 44,2, γ'.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 9. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ δύναται ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ ἂν νὰ τεθῇ εὐκτικὴ ἄνευ τοῦ ἂν (ἰδ. § 228,2, α').

γ') κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἂν (§§.49.50)· ἡ τοιαύτη ἀναφορικὴ πρότασις ἰσοδυναμεῖ τῷ εἰ μετ' εὐκτικῆς (ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται καὶ ἐνταῦθα τὸ μὴ) καὶ δηλοῖ 1) τι ἐν τῷ λογισμῷ ὑπάρχον· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν ἢ ὁριστική: Ξ.'Ἀν.1,3,17 ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἅ ἡμῖν δοίη (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη). Ρ,631. Ξ. Κυρ. 1,6,19 τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ. 2) ἀόριστον ἐπανάληψιν πράξεως ἐν τῷ παρελθόντι (§§ 49.50)· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται παρατατικὸς (σπανίως μετὰ τοῦ ἂν) ἢ ἀόριστος μετὰ τοῦ ἂν: Θουκ.2,67 πάντας οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσους λάβοιεν .., διέφθειρον. Δημ. 54,4 ἣν οὖν δειπνοποιεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὥραν συμβαίνοι, ταύτην ἂν ἤδη ἐπαρῴνουν οὗτοι. (Περὶ τοῦ ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἰδ. § 42,2,β').

Σημ. 10. Περὶ τοῦ ὃς ἂν μετ' εὐκτικῆς ἐπὶ ἀορίστου ἐπαναλήψεως ἰδ. §. 228,Σημ.3.

Σημ 11. Πρὸς τὴν ἐν Σημ. 7 μνημονευθεῖσαν ὁμηρικὴν χρῆσιν τῆς ὑποτακτ. ἀρκτικοῦ χρόνου ὄντος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀναλογεῖ ἡ ὡσαύτως ὁμηρικὴ χρῆσις τῆς εὐκτικῆς ἱστορικοῦ χρόνου ἡγουμένου: Β,687 οὐ γὰρ ἔην, ὅστις σφιν ἐπὶ στίχας ἡγήσαιτο.

Σημ. 12. Ἐνίοτε ἐκφέρεται ἀναφορ. πρότασις κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἂν καθ' ἕλξιν καὶ ἀφομοίωσιν πρὸς προηγουμένην εὐκτικήν, καὶ δὴ καὶ εὐχὴν σημαίνουσαν: (§ 50,6,β'): Πλ.Φαίδ.72 εἰ ἀποθνήσκοι, πάντα ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι. Α,47 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅστις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

Σημ. 13. Ἡ ἀναφορ. πρότασις ἐνίοτε περιέχει καὶ εὐχήν: Ξ.'Ἀν.3,2,3 οἴομαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

Σημ. 14. Ἐνίοτε ἐναλλάσσεται ἡ εὐκτικὴ ἄνευ τοῦ ἂν πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ ἄν: Ξ.Κυρ.2,4,10. ἰδ. Δ.Σ. 194, Σημ. 14

Σημ 15. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν τίθεται ἐν ταῖς ἐπιθετ. προτάσεσι ὡς καὶ ἐν ταῖς ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι τῆς κρίσεως, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ δυνατόν· παραδείγματα ἰδ. ἐν ἀρθ. 1.

Σημ. 16. Περὶ τῆς εὐκτικῆς ἄνευ τοῦ ἂν ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἰδ. §. 228,2,α'.

Σημ. 17. Ἐνίοτε κεῖται παρ' Ὁμήρῳ μὲν ὅς κε, παρὰ δὲ τοῖς Ἀττικοῖς ὃς ἂν σὺν εὐκτικῇ ἀντὶ τοῦ εἴ κε καὶ εἰ ἂν σὺν εὐκτικῇ (ἰδ. §

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

209): η, 33 οὐδ' ἀγαπαζόμενοι φιλέουσ' ὅς κ' ἄλλοθεν ἔλθοι. Πλ. Λυσ. 218,Δ φίλος ὅς ἂν εἴη, πότερόν ἐστί τῳ φίλος ἢ οὔ;

Σημ. 18. Περὶ χωρίων, οἷον τὸ ἐν: Λυσ. 1,1 εἰ τὴν αὐτὴν γνώμην.. ἔχοιτε..,οὐκ ἂν εἴη, ὅστις οὐκ..ἀγανακτοίη, ἀλλὰ πάντες ἄν.. ἡγοῖσθε κτλ. ἴδ. Δ.Σ. § 194, Σημ. 18.

Σημ. 19. Περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐν τῇ ἐπιθετικῇ προτάσει ἐν πλαγίῳ λόγῳ ἴδ. § 228,5.

5. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις τῆς ἀκολουθίας (ἰδίᾳ μετὰ τὸ οὕτως, τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικοῦτος) ἐκφέρονται κατὰ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως· ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ οὔ, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ὥστε μεθ' ὁριστ. § 218: Ξ. Ἀν.2,5,12 τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεταί σοι φίλος εἶναι ; Πλ. Ἀπ. 38, Δ λόγων τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾤμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν. (Ἐνίοτε τίθεται τὸ μὴ ἀντὶ τοῦ οὔ, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα πρέπῃ νὰ δηλωθῇ καὶ ὡς σκοπούμενον : Ἰσοκρ. 4,89 βουληθεὶς δὲ τοιοῦτον μνημεῖον καταλιπεῖν, ὃ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς ἐστιν).Συχνότατα τίθεται ὁ μέλλων τῆς ὁριστ. μετὰ σημασίας δυνητικῆς (38,γ'): Ξ. Κυρ. 3,3,50 οὐδεμία γάρ ἐστιν οὕτω καλὴ παραίνεσις, ἥτις τοὺς μὴ ὄντας ἀγαθοὺς αὐθήμερον ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσει.

Παρατηρήσεις.

§ 195. α'). **Μετάβασις ἐκ τῆς ἀναφορ. συντάξεως εἰς τὴν δεικτικήν.** ἴδ. Δ.Σ. § 195.

§ 196. β'). **Ἀναφορικὴ ἀντων. ἀντὶ δεικτικῆς,** ἴδ. Δ. Σ. § 196.

§ 197. γ'). **Ἀναφορικ. ἀντων. μετ' ἐπαναλήψεως τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ῥήματος.** ἴδ. Δ.Σ. § 197.

§ 198. δ'). **Ἀναφορ. ἀντων. συνδεομένη μετ' ἐπεξηγηματικοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ ὁλοκλήρου προτάσεως —Συναίρεσις δευτερευούσης προτάσεως μετ' ἐπιθετικῆς.** ἴδ. Δ.Σ. § 198.

§ 199. **Ἐναλλαγὴ τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων πρὸς τὴν ἐπιθετικήν.** ἴδ. Δ.Σ. § 199.

Σημ. Περὶ τοῦ οἷος,ὅσος,ὅ,τι μετ'ἀπαρεμφάτου ἴδ. § 217,3 καὶ Σημ.4.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

III. Προτάσεις ἐπιρρηματικαί.

§ 200. **Προσημειώσεις.**

Α'. Ἐπιρρηματ. προτάσεις τοῦ τόπου.

§ 201. **Προσημειώσεις.** ἴδ. Δ. Σ. § 200.

Αἱ ἐπιρρηματ. τοῦ τόπου προτάσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἀναφορ. τοπικῶν ἐπιρρημάτων ἢ ὀρθότερον τῶν τοπικῶν συνδέσμων: οὗ, ᾗ, ὅπῃ, ὅπου, ἔνθα, ἵνα (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιητ.)· ὅθεν, ἔνθεν· οἷ, ὅποι, ᾗ, ὅπῃ καὶ δηλοῦσι τὴν ἐν τόπῳ στάσιν, τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν καὶ τὴν εἰς τόπον κίνησιν. Πρὸς τὰ εἰρημένα ἀναφορ. τοπικὰ ἐπιρρήματα τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἀνταποδίδονται τὰ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἴτε κείμενα εἴτε νοούμενα δεικτικὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα: ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἐκεῖσε, ταύτῃ κτλ. (§ 187α,5).

§ 202. **Χρήσεις τῶν ἐγκλίσεων.**

Ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἐπιρρηματ. τοπικαῖς προτάσεσι συμφωνεῖ ἐν γένει πρὸς τὴν ἐν ταῖς ἐπιθετικαῖς. Οὕτω π.χ. πρὸς δήλωσιν τέλους, σκοποῦ (ἐπὶ ἀρνήσεως μετὰ τοῦ μὴ) τίθεται α') ὁ μέλλων τῆς ὁριστ. (§ 194,3): Σοφ. Ἠλ. 380 μέλλουσι γάρ σε.. ἐνταῦθα πέμψειν, ἔνθα μή ποθ' ἡλίου φέγγος προσόψει κτλ. β') οἱ παρῳχημένοι τῆς ὁριστ. σὺν τῷ ἄν (§ 194,1): Δημ. 42,1 οὐκ οἶδ', ὅποι προῆλθεν ἂν ἡ Φαινίππου τόλμα. γ') ἡ ὑποτακτικὴ κατὰ τὰ ἐν § 194,4, β' (ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἡ ὑποτακτ. λαμβάνει τὸν ἂν): Πλ. Ἀπ. 28, Α οὗ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ.., ἐνταῦθα δεῖ.. μένοντα κινδυνεύειν. Μ, 48 ὅππῃ τ' ἰθύσῃ, τῇ τ' εἴκουσι στίχες ἀνδρῶν. Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ σπανίως ἄνευ τοῦ ἂν: Θουκ. 4,17 (τοὺς λόγους) οὗ μὲν μηκυνοῦμεν, οὗ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι. δ') ἡ εὐκτικὴ κατὰ τὰ ἐν § 194,4,γ'): Θουκ. 2,100 καὶ ᾗ μὲν προσπέσοιεν, οὐδεὶς ὑπέμενεν ἄνδρας. Εὐκτ. σὺν τῷ ἂν (§ 194,1): Σοφ. Οἰδ. Κ. 190 ἄγε νῦν σύ με, ἵν' ἂν.. τὸ μὲν εἴποιμεν, τὸ δὲ ἀκούσαιμεν.

Σημ. Περὶ τῆς ἕλξεως τῶν τοπικῶν ἐπιρρημ. ἴδ. § 113. Σημ. 19 καὶ 22. Περὶ τῆς συνεπτυγμένης αὐτῶν συντάξεως ἴδ. § 102. Σημ. Περὶ τῆς μεταβάσεως τῆς ἀναφορ. συντάξεως εἰς τὴν τῆς δεικτ. ἴδ. § 195, Σημ. 1.

Β'. Ἐπιρρηματικαὶ προτάσεις τοῦ χρόνου.

§ 203. **Προσημειώσεις.**

1. Αἱ ἐπιρρηματικαὶ προτάσεις τοῦ χρόνου ἐκφέρονται διὰ τῶν ἑξῆς συνδέσμων:

α') πρὸς δήλωσιν πράξεως συγχρόνου τῇ διὰ τῆς κυρίας προτάσεως ἐκφερομένῃ διὰ τοῦ ὅτε, εὖτε (ποιητ.=ὅτε), ὁπότε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ἀοριστότερον καὶ γενικώτερον τοῦ ὅτε), ὡς (παρ' Ἡροδότῳ καὶ ὥσπερ), κτλ. ἰδ. Δ.Σ. § 203,1, α').

β') πρὸς δήλωσιν πράξεως προγενεστέρας τῆς διὰ τῆς κυρίας προτάσεως δηλουμένης διὰ τοῦ ἐπεί, ἐπειὴ (ἐπικ.), ἐπείτε (Ἰων.), ἐπειδή, ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἐξ ὧν, ὡς ἢ ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα (=εὐθὺς ὡς).

γ') πρὸς δήλωσιν πράξεως μεταγενεστέρας τῆς διὰ τῆς κυρίας προτάσεως δηλουμένης διὰ τοῦ πρὶν ἤ, πρὶν (οὕτω συνήθως παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, παρὰ δὲ τῷ Ὁμήρῳ καὶ διὰ τοῦ πρίν.. πρὶν ὁμοίου τῷ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πρότερον.. πρίν: Ξ. Ἀν.3, 1,16. Ἰσοκρ. 16,8 πρόσθεν.. πρὶν Ξ. Ἀν. 6,1,27), κτλ. ἰδ. Δ. Σ. § 203,1, γ').

2. Πρὸς τοὺς ῥηθέντας συνδέσμους ἀντιστοιχοῦσι τὰ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τιθέμενα ἢ νοούμενα δεικτικὰ ἐπιρρήματα (§ 187α, 5): ὅτε.. τότε· ἕως.. τέως (ποιητ.) κτλ. ἰδ. Δ. Σ. 203,2.

Σημ. Παρὰ ποιηταῖς ἀντὶ τοῦ νῦν τίθεται ἐνίοτε πρὸς μείζονα ἔμφασιν νῦν ὅτε, π.χ. νῦν ἔστιν, ὅτε: Αἰσχλ. ἑπτ.687 νῦν ὅτε σοι παρέστακεν. Ἱκετ.625.

§ 204. Χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων.

1. Ἐπὶ τῶν εἰρημένων προτάσεων τοῦ χρόνου τίθεται:

1) ἡ ὁριστικὴ ἐπὶ πραγματικῶν γεγονότων ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ. Οἱ σύνδεσμοι, οἵτινες δηλοῦσι μέχρι οὗ, ἀφοῦ, εὐθὺς ὡς συντάσσονται ἐπὶ μὲν παρελθούσης πράξεως ἀορίστῳ ἢ παρατατικῷ ὁριστ., ἐπὶ δὲ παρούσης ἐνεστῶτι: Ξ. Ἑλλ.1,1,3 ἐμάχοντο, μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέπλευσαν. Λυσ.25,26 καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, ἕως τὴν πόλιν εἰς στάσεις κατέστησαν (ἀντὶ τοῦ συνήθους: οὐ πρότερον πρὶν). Ξ. Ἀν.2,6,2 (Κλέαρχος) ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, παρέμενεν.

Σημ. 1. Ἐπὶ ἀρνήσεως ἐν ταῖς προτάσεσι ταύταις τίθεται τὸ οὐ (§166, 2,β')· κεῖται δὲ τὸ μὴ ὅπου ἡ χρονικὴ σχέσις λαμβάνεται ἅμα καὶ ὡς ὑποθετική: Πλ. Πολ.354,Γ ὁπότε τὸ δίκαιον μὴ οἶδα, ὅ ἐστι, σχολῇ εἴσομαι, εἴτε ἀρετῆς οὖσα τυγχάνει εἴτε καὶ οὔ. Φαίδ.85, Ε ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ πρὶν σὺν ὁριστικῇ ἰδ. § 205. Περὶ τῶν παρῳχημένων τῆς ὁριστ. ἐπὶ πράξεων μὴ γενομένων ἰδ. § 50,6,α'). Παρ' Ὁμήρῳ εὕρηται ἐνίοτε καὶ ὁ μέλλων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ κέ (ν), δι' οὗ ἡ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μέλλουσα πρᾶξις δηλοῦται ὡς ἐκ περιστάσεων ἐξαρτωμένη : Υ, 335 ἀλλ' ἀναχωρῆσαι (ἀντὶ προστακτικῆς), ὅτε κεν συμβλήσεαι αὐτῷ. Σύγχρονος πρᾶξις δηλοῦται προσέτι καὶ ὧδε : λογικῶς δευτερεύουσα πρότασις συνδέεται ὡς γραμματικῶς κυρία μετ' ἄλλης κυρίας διὰ τοῦ καί, τέ.. καί, καὶ δέ, ἰδ. § 173,Σημ.6.

2) ἡ ὑποτακτικὴ μετὰ τῶν ἐν §203,1 μνημονευθέντων συνδέσμων συνημμένων τῷ ἂν, ἐπικ. κέν· ἰδ. § 49,2 (ὅταν, ὅτ' ἂν καὶ ὅτε κεν ἐπικ., ὁπόταν, ὁπότ' ἂν καὶ ὁππότε κεν ἐπικ., ἡνίκ' ἄν, ἐπάν, ἐπήν, ἐπεὶ ἂν καὶ συνήθως ἐπεί κεν ἐπικ., ἐπειδάν, εὖτ' ἂν ἰδ.§ 203,1, ἐν ᾧ ἄν· πρὶν ἄν, πρὶν γ' ὅταν β,374.δ,477· ἕως ἄν, μέχρι ἄν, ἔστ' ἄν, ὄφρ' ἂν ἰδ.§ 203,1, ὄφρα κεν ἐπικ.· εἰς ὅ κεν ἢ εἰσόκεν, εἵως κεν, εἰς ὅτε κεν ἐπικ.), ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ πρᾶξις μέλλει νὰ συμβῇ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λέγοντος. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται μὴ (§ 166,3,β'), καὶ δή:

α') μεθ' ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ ὅταν μέχρι τοῦ πρὶν ἂν συνδέσμων, ὅταν ἡ χρονικὴ σχέσις πρέπῃ συγχρόνως νὰ δηλωθῇ ὑποθετικῶς κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ προσδοκωμένου, μετὰ τῶν συνδέσμων δέ, οἵτινες δηλοῦσι τὸ ἕως, μέχρι οὗ, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ σκοπός, πρὸς ὃν ἀποβλέπει τις, σκοπὸς προσδοκώμενος· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχει συνήθως μέλλων. Συχνὰ παρὰ ποιηταῖς παραλείπεται τὸ ἂν (κέν), σπανίως δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ : Ξ.'Αν. 1,4,13 Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἥκωσι. Πλ. Πρωτ.335, Β· Δημ.9,69 ἕως ἂν σῴζηται τὸ σκάφος.., τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην . . προθύμους εἶναι. Β, 332 μίμνετε πάντες.. αὐτοῦ, εἰσόκεν ἄστυ μέγα . . ἕλωμεν.

β') μετὰ τῶν αὐτῶν συνδέσμων,ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀόριστος ἐπανάληψις πράξεως· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει συνήθως ὑπάρχει ἐνεστώς: Σοφ.Φ,111 ὅταν τι δρᾷς ἐς κέρδος, οὐκ ὀκνεῖν πρέπει.

Σημ. 3.'Ωσαύτως τίθεται ἐν τῇ ἐπικῇ γλώσσῃ (§ 50,5) ἡ ὑποτακτική, ὅταν ἡ ἐπιρρηματ. πρότασις ἀποτελῇ μέλος παραβολῆς, καθόσον ἐνταῦθα δὲν δηλοῦται ἀληθὴς πρᾶξις, ἀλλ' ἁπλῶς ἀναφέρεται ὁμοία περίπτωσις : Ο,80 ὡς δ' ὅτ' ἂν ἀΐξῃ νόος ἀνέρος . . ὣς κτλ.

Σημ. 4.'Ενίοτε ἐνῷ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει εἶνε ἱστορ. χρόνος, ἐν τῇ δευτερευούσῃ τίθεται ὑποτακτική· ἰδ.Δ.Σ. § 204, Σημ.4. Περὶ τοῦ ὁσάκις,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁποσάκις σὺν ὁριστ. ἀντὶ τοῦ ὁσάκις, ὁποσάκις ἂν σὺν ὑποτακτ. ἰδ. Σημ. 6. Περὶ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τὸ ὅταν κτλ. ἰδ. § 228,4 καὶ Σημ. 3.

3) ἡ **εὐκτικὴ** ἄνευ τοῦ **ἂν**:

α΄) ὅταν ἡ χρονικὴ σχέσις πρέπῃ συγχνόνως νὰ δηλωθῇ ὑποθετικῶς κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἐν τῷ λογισμῷ μόνον ὑπάρχοντος, μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνου (§ 50,7): Δ,263 σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ ἕστηχ', ὥσπερ ἐμοί, πιέειν, **ὅτε** θυμὸς **ἀνώγοι**. Ξ. Ἱππαρχ. 7,4 φρονήσεως δεῖ πολλῆς πρὸς τοὺς πολὺ πλείους καὶ τόλμης, **ὁπότε** καιρὸς **παραπέσοι**. Συχνὰ κεῖται **ὅτε** ἢ **ὁπότε** μετ' **εὐκτικῆς**, ἐν δὲ τῇ κυρίᾳ προτάσει εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν (κέν), ἐν ᾗ σημασίᾳ τίθεται καὶ τὸ **εἰ** μετ' **εὐκτικῆς** (§ 208,2.IV) μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι τὸ ὅτε μετὰ τῆς ὑποθέσεως δηλοῖ ἅμα καὶ τὸν χρόνον· ἐπὶ ἀρνήσεως τότε τίθεται **μή**: Ξ,248 οὐκ ἂν ἔγωγε Κρονίωνος ἆσσον **ἱκοίμην**.. **ὅτε μὴ** αὐτός γε **κελεύοι**. Πλ. Ἐραστ. 133,Α **ὁπότε** γάρ τοι τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν **ἡγησαίμην** εἶναι, οὐδ' ἂν ἄνθρωπον **νομίσαιμι** ἐμαυτὸν εἶναι. Πολλάκις δ' ὅμως ἐν ταῖς χρονικαῖς δευτερευούσαις προτάσεσι τίθεται ἡ εὐκτικὴ κατὰ τὴν ἐν § 50, 6,β΄) μνημονευθεῖσαν ἕλξιν τῶν ἐγκλίσεων.

β΄) ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **ἀόριστος ἐπανάληψις** πράξεως ἐν τῷ **παρελθόντι**· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ **παρατατικὸς** ἢ ὁ σημασίαν παρατατικοῦ ἔχων **ὑπερσυντέλικος** ἢ ὁ **γνωμικὸς ἀόριστος** ἢ ὁ **παρατατικὸς μετὰ τοῦ ἂν** ἢ, ὅπερ σπάνιον, ὁ **ἀόριστος μετὰ τοῦ ἂν** (ἰδ. § 42, 2,β΄): Γ,215 ἀλλ' **ὅτε** δὴ πολύμητις **ἀναΐξειεν** Ὀδυσσεύς, (Μενέλαος) **στάσκεν**, ὕπαὶ δὲ **ἴδεσκε**.., κτλ. Ξ. Ἀν. 1,2,7 (Κῦρος ἄγρια θηρία) **ἐθήρευεν** ἀπὸ ἵππου, **ὁπότε** γυμνάζειν **βούλοιτο** ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. ἰδ. Δ.Σ. § 204,1,3), β΄).

Σημ. 5. Περὶ τοῦ ἕως μετ' εὐκτικῆς ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ ὡς συνδέσμου τελικοῦ ἰδ. § 192, Σημ. 2. Περὶ τοῦ ὅταν, ὅτε κεν κτλ. μετ' εὐκτικῆς ἰδ. § 228,4 καὶ Σημ. 3.

Σημ. 6. Σπανιώτατα τίθεται ἡ ὁριστικὴ πρὸς δήλωσιν πράξεως ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένης: ἰδ. Δ.Σ. § 204, Σημ. 6.

2. Σπανίως εὕρηται ἐν ταῖς προτάσεσι ταύταις ἡ **εὐκτικὴ σὺν τῷ ἂν** μετὰ τῆς αὐτῆς σημασίας, μεθ' ἧς κεῖται ἡ **εὐκτικὴ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σὺν τῷ ἂν ἐν τῇ ἀποδόσει ὑποθετ. περιόδου (§ 46, α΄): ἰδ. Δ. Σ. § 204,2.

3. Ὡσαύτως σπανίως τίθενται οἱ ἱστορικοὶ τῆς οριστ. σὺν τῷ ἂν ἐν τῇ σημασίᾳ τῇ ῥηθείσῃ ἐν § 42,2,α΄) καὶ β΄).

§ 205. **Παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τοῦ πρὶν ἤ, πρὶν** (§ 203 1, γ΄.).

Ὁ σύνδεσμος πρὶν ἔχει πρὸς τῇ ἐν § 204 ῥηθείσῃ συντάξει καὶ τὴν μετ' ἀπαρεμφάτου. Οὕτω δὲ αἱ διάφοροι συντάξεις αὐτοῦ εἶνε αἱ ἑξῆς:

α΄) τὸ πρὶν συντάσσεται ἱστορικοῖς χρόνοις τῆς ὁριστ. ἢ ἱστορ. ἐνεστῶτι, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τι, ὅπερ πράγματι ἐν τῷ παρελθόντι συνέβη (τότε τὸ πρὶν ἑρμηνεύεται διὰ τοῦ **εἰ μή**, ἀφοῦ ἢ διὰ τοῦ ἕως). Καὶ συνήθως μὲν συντάσσεται ἀορίστῳ, δηλοῦντι τὸ παρελθόν, σπανίως δὲ παρατατικῷ, δηλοῦντι πρᾶξιν σύγχρονον τῇ διὰ τῆς κυρίας προτάσεως ἐκφερομένῃ· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ἥτις εἶνε ἢ καταφατικὴ ἤ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἀποφατική, κεῖται χρόνος ἱστορικός: Θουκ. 1,51 ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους, πρίν τινες ἰδόντες εἶπον, ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι. —Θουκ.16,5 οὐ πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες (Ἀθηναῖοι) ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν (τὸν Περικλέα), πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασι.

β΄) τὸ πρὶν (παρ' Ἡροδότῳ καὶ πρὶν ἤ), συνήθως πρὶν ἂν (παρ' Ὁμήρῳ πρὶν σὺν ὑποτακτ. ἄνευ τοῦ ἄν, ἀλλὰ καὶ πρίν γ' ὅτ' ἂν β,374) συντάσσεται ὑποτακτικῇ κατὰ τὰ ἐν § 204, 2, α΄ καὶ β΄. Συνήθως τίθεται ὁ ἀόριστος τῆς ὑποτακτ., ὅστις παριστᾷ τὴν πρᾶξιν τῆς δευτερ. προτάσ. προγενεστέραν τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ, σπανίως δὲ ὁ ἐνεστὼς τῆς ὑποτακτ., ὅστις παριστᾷ αὐτὴν σύγχρονον τῇ ἐν τῇ κυρίᾳ προτ. Ἡ κυρία πρότασις εἶνε ἀποφατικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ περιέχουσα ἄρνησιν· χρόνοι δ' αὐτῆς εἶνε οἱ ἀρκτικοὶ ἢ ὁ ἀόριστος ἐν σημασίᾳ ἐνεστῶτος: κ, 175 οὐ γάρ πω καταδυσόμεθα.. εἰς Ἀΐδαο δόμους, πρὶν μόρσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ (ἀνθ' οὗ ἠδύνατο νὰ τεθῇ καὶ πρότ. ὑποθετ. ἢν μὴ ἐπέλθῃ). Ξ. Ἀν.5,7,12 μὴ ἀπέλθητε, πρὶν ἂν ἀκούσητε. ἰδ. Δ. Σ. § 205, β΄).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 1. Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ ἂν ἰδ. § 49, Σημ.1. Τὸ πρὶν ἢ πρὶν ἂν συντάσσεται ὑποτακτικῇ, ἱστορικοῦ χρόνου ἡγουμένου, ἢ χάριν τῆς ἀντιχειμενικῆς παραστάσεως (§ 229) ἢ ἵνα δηλωθῇ ἡ πρᾶξις ὡς ἀμέσως προσδοκωμένη (παραβαλ. § 192,3, β'): Θουκ. 8,9 οὐ προεθυμήθησαν ξυμπλεῖν, πρὶν τὰ Ἴσθμια.. διεορτάσωσι.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ πρὶν σὺν ὑποτακτ. καταφατικῆς κυρίας προτάσεως ἡγουμένης ἰδ. Δ. Σ. § 205, Σημ. 2.

γ') τὸ πρὶν ἄνευ τοῦ ἂν (παρ' Ὁμήρῳ καὶ πρὶν γ' ὅτε 1,489) μετ' εὐκτικῆς τίθεται ὡς τὸ πρὶν ἢ πρὶν ἂν σὺν ὑποτακτ., μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ἥτις ἐπίσης εἶνε ἀποφατική, κεῖται ἱστορ. χρόνος. ἰδ. Δ.Σ. § 205, γ'). Περὶ τοῦ πλαγ. λόγου ἰδ. Δ.Σ. § 205, γ').

Σημ. 3. Περὶ τοῦ πρὶν ἂν σὺν εὐκτικῇ ἰδ. 228,4. Ἐνίοτε μετὰ τὸ πρὶν ἂν σὺν ὑποτακτ. τίθεται τὸ πρὶν σὺν εὐκτ. ὁμοίως, ὡς μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους σὺν ὑποτακτικῇ τίθεται ἡ εὐκτικὴ (§ 192,6): Ξ. Ἀν. 7,7,57.

Σημ. 4. Ὅτι καθ' ἕλξιν τῶν ἐγκλίσεων τὸ πρὶν μετὰ πρότασιν ὑποθετικὴν κατὰ χρόνον ἱστορικὸν τῆς ὁριστ. συντάσσεται ἱστορικῷ χρόνῳ τῆς ὁριστ., καθὼς ἐπίσης καὶ μετὰ πρότασιν εὐχὴν δηλοῦσαν συντάσσεται εὐκτικῇ ἰδ. ἐν § 50, 6. Περὶ δὲ τῶν ἐξαιρέσεων ἰδ. § 50 Σημ 4.

δ') τὸ πρὶν (παρ' Ἡροδ. καὶ πρὶν ἢ) μετ' ἀπαρεμφ. παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἄλλης τινὸς ἀναφορᾶς πρὸς τὸν χρόνον καὶ ἔγκλισιν, ὅπερ δηλοῦται διὰ τῆς ὁριστ., ὑποτακτ. καὶ εὐκτικῆς, ἤτοι ἁπλῶς ὡς χρονικὸν προσδιορισμόν. ἰδ. Δ.Σ. § 205, δ').

a. Πρὶν σὺν ἀπαρεμφ. ἀντὶ τοῦ πρὶν σὺν παρῳχημένῳ τῆς ὁριστ. Ἡ κυρία πρότασις εἶνε κανονικῶς μὲν καταφατική, σπανίως δὲ ἀποφατική: Ἡροδ. 6,119 Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον. Λυσ. 19, 15 οὐδὲ πρὸς βουλευτηρίῳ ὤφθην οὐδεπώποτε, πρὶν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι.

b. Πρὶν σὺν ἀπαρεμφάτ. ἀντὶ τοῦ πρὶν ἂν μετὰ ἀποφατ. κυρίαν πρότασιν: Εὐρ. Μ. 94 οὐδὲ παύσεται χόλου, σάφ' οἶδα, πρὶν κατασκῆψαί τινα. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶνε συχνότερον τὸ πρὶν ἂν (πρὶν) σὺν ὑποτακτ.

Σημ. 5. Περὶ τοῦ πρὶν ἢ ἢ πρότερον ἢ ἢ πρόσθεν ἢ ἢ πρὶν μετ' ἀπαρεμφάτου ἰδ. Δ. Σ. § 205, Σημ. 5.

Σημ. 6. Πλείω περὶ τοῦ πρὶν ἰδ. Δ. Σ. § 205.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 7. Περὶ τοῦ ὕστερον ἢ μετ' ἀπαρεμφ. ἰδ. Δ. Σ. § 205, Σημ. 6.

Σημ. 8. Τὸ ὁμηρικὸν πάρος ὡς σύνδεσμος συντάσσεται πάντοτε ἀπαρεμφάτῳ, ἰδ. Σ, 245. Ὅπου δὲ εὕρηται παρ' Ὁμήρῳ τὸ πρὶν σὺν ὁριστικῇ ἢ σὺν μελλοντικῇ ὑποτακτ. ἢ σὺν εὐκτικῇ μετὰ τοῦ κε, ἐκληπτέο. ὡς ἐπίρρημα: ἰδ. Δ. Σ. § 205, Σημ. 7.

Γ'. Αἰτιολογικαὶ ἐπιρρημ. προτάσεις.

§ 206. **Προσημειώσεις.**

Εἰς τὰς αἰτιολογικὰς ἐπιρρηματ. προτάσεις ἀνήκουσι καὶ αἱ τελικαὶ αἱ διὰ τοῦ ἵνα, ὡς, ὅπως ἐκφερόμεναι· ἀλλὰ περὶ τούτων ἐγένετο λόγος εὐθὺς μετὰ τὰς οὐσιαστικὰς προτάσεις τὰς διὰ τοῦ ὡς, ὅπως ἐκφερομένας(§ 192,1).

§ 207. α') **Ἐπιρρηματ. προτάσεις τῆς αἰτίας.**

Αἱ ἐπιρρηματ. αἰτιολογικαὶ προτάσεις δηλοῦσι τὴν αἰτίαν τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ῥηθέντος, καὶ δὴ

ἢ α') ὑπὸ τὸν τύπον τῶν χρονικῶν ἐπιρρηματ. προτάσεων ἐκφερομένων διὰ τῶν χρονικῶν συνδέσμων ὅτε (ὅτε τε ἐπικ. § 160,3), εὖτε Σοφ. Αἴ.716.Φ,1099.Οἰδ.Κ.84, ὡς ἐπικ., ὁπότε (ὁκότε παρ' Ἡροδ.) ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ (ἐπειὴ ἐπικ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ καὶ ἢ § 158) ἐπεί τε ἐπικ. καὶ ἰδίᾳ παρ' Ἡροδ.§160, ἐπείπερ, ἐπειδή περ, ὅπου (ὅκου παρ' Ἡροδ.) κατὰ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως (ὁριστικήν, ἥτις συνηθέστατα εὕρηται ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσι, εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἂν καὶ ἱστορικοὺς χρόνους τῆς ὁριστ. σὺν τῷ ἂν): Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ οὐ: Ξ. Ἀν. 3,2,2 χαλεπὰ τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα. Φ,95 μή με κτεῖν', ἐπεὶ οὐχ ὁμογάστριος Ἕκτορός εἰμι. Ξ.Κυρ.8,5,31 ἢ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, ὅπου γε καὶ ἡμῶν ἑκάστῳ τοσαῦτα δέδωκεν. Δημ. 1,1.—Πλ. Πρωτ.355, Δ δέομαι οὖν σοῦ παραμεῖναι ἡμῖν, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἑνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ. — Δημ.18,49 ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε.

Σημ. 1. Περὶ τοῦ ἐπεὶ ἰσοδυναμοῦντος τῷ γὰρ καὶ περὶ τοῦ ἐπεὶ ἐπὶ ἀντιθέσεως (=εἰ καί, μολονότι): ἰδ. Δ.Σ. § 207, Σημ. 1.

Σημ. 2. Ἐνίοτε παραλείπεται ἡ μετὰ τὸ ἐπεί, ἐπειδὴ πρότασις, ἰδ.Δ. Σ. § 207, Σημ. 2.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 3. Τὸ ἐπεὶ εἰσάγει ἐνίοτε καὶ προτάσεις ἐρωτήσεως, προσταγῆς καὶ εὐχῆς, ὅτε ὁ ἐξηρτημένος λόγος μετὰ ῥητορικῆς ἐμφάσεως ἀπροσδοκήτως μετατρέπεται εἰς εὐθύν· ἰδ. Δ. Σ. § 207, Σημ. 3.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ εἰ ἀντὶ τοῦ ἐπεί, ἐπειδὴ ἰδ. § 209,1.

ϐ΄) ὑπὸ τὸν τύπον οὐσιαστικῆς προτάσεως, ἐκφερομένης διὰ τοῦ ὅτι καὶ διότι (προελθόντος ἐκ τοῦ διὰ τοῦτο, ὅτι), διόπερ, διότι περ, καὶ τῶν ποιητικῶν οὕνεκα (προελθόντος ἐκ τοῦ τούτου ἕνεκα, ὅ) ἢ ὁθούνεκα (ἀντί: ὅτου ἕνεκα, ὡς οὕνεκα ἀντί: οὗ ἕνεκα), καὶ τοῦ ἕνεκα ὡς συνδέσμου, κατὰ τὰς εἰρημένας ἐγκλίσεις. Ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀντιστοιχεῖ τῷ ἀναφορικῷ ὅτι δεικτικόν τι τιθέμενον ἢ νοούμενον, π.χ. τούτῳ, διὰ τοῦτο, ἐκ τούτου, κτλ. Ἐπὶ ἀρνήσεως καὶ ἐνταῦθα τίθεται τὸ οὐ: Πλ. Εὐθύφρ. 60, Α ἄρα τὸ ὅσιον, ὅτι ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἤ, ὅτι φιλεῖται, ὅσιόν ἐστι; ἰδ. Δ. Σ. § 207, ϐ΄).

Σημ. 5. Ἐν πλαγίῳ λόγῳ μετὰ χρόνον ἱστορικὸν δύναται νὰ τεθῇ ἀντὶ τῆς ὁριστικῆς εὐκτική, ὅτε ἡ αἰτιολογία παρίσταται ὡς γνώμη τοῦ κυρίου ὑποκειμένου: Θουκ. 2,21 οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Περικλέα ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Σημ. 6. Μετὰ τὰ ψυχικοῦ παθήματος σημαντικὰ ῥήματα ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις ἐκφέρεται συνήθως διὰ τοῦ ὅτι· ἰδ. § 189,1. πολλάκις δὲ ἐπί τινων ἐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἀντὶ τοῦ ὅτι τίθεται τὸ εἰ, ἰδ. § 190,8.

Σημ. 7. Ἐνίοτε φαίνεται ὅτι τὸ ὅτι δηλοῖ ἀκολουθίαν (ἀποτέλεσμα): ἰδ. Δ. Σ. § 207, Σημ. 7.

§ 208. ϐ΄). Ἐπιρρηματ. ὑποθετικαὶ προτάσεις.

1. Αἱ ἐπιρρηματ. ὑποθετ. προτάσεις δηλοῦσιν, ὡς καὶ αἱ αἰτιολογικαὶ τὴν σχέσιν τοῦ αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐκεῖναι μὲν ἐκφέρουσι ταῦτα ὡς πραγματικῶς ὑπάρχοντα, αὗται δὲ ὡς νοητὰ μόνον, ὡς ὑπὸ τῆς διανοίας μόνον τιθέμενα· ἐκφέρονται δὲ διὰ τῶν συνδέσμων εἰ, αἰ,* ἐὰν ** (προελθόντος ἐκ τοῦ εἰ ἄν), ἤν, ἄν, εἴ κε ἐπικ. Πρὸς

---

* Τὸ αἰ εἶνε ἐπικὸν καὶ ἰδίᾳ Δωρικόν. Παρ' Ὁμήρῳ εὕρηται μόνον ἐν τῇ συνδέσει αἴ κε(ν) μεθ' ὑποτακτ. καὶ σπανιώτερον μετ' εὐκτικῆς, πρὸς δὲ τίθεται ἐπὶ προτάσεων εὐχὴν δηλουσῶν ὑπὸ τὸν τύπον αἴθε ἢ αἰ γάρ. φαίνεται δὲ ὅτι γίνεται χρῆσις αὐτοῦ ἰδίᾳ, ὅταν ὁ λέγων ἐκφράζῃ διανόημά τι μετὰ φροντίδος ἢ μερίμνης, μετ' ἐλπίδος ἢ ἄλλου τινὸς ψυχικοῦ παθήματος.

** Παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εἶνε ἐπίσης εὔχρηστος ὅ τε ἐὰν καὶ ἄν καὶ ὁ ἤν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοὺς ὑποθετικοὺς συνδέσμους ἀντιστοιχεῖ ἐνίοτε ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὡς ἀνταποδοτικὸν δεικτικόν τι, π. χ. οὕτως, παρ' Ὁμήρῳ συχνὰ τῷ, τότε, τότε δή: Ξ.Κυρ.8,1,3. Ἡ κυρία πρότασις δηλοῖ τὸ ἐκ τῆς δευτερευούσης προερχόμενον ἤτοι τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ αἴτιον προηγεῖται τοῦ αἰτιατοῦ ἢ ἀποτελέσματος, τούτου ἕνεκεν ἡ μὲν δευτερεύουσα πρότασις ἡ τὸ αἴτιον σημαίνουσα καλεῖται ἡγούμενον ἢ ἁπλῶς πρότασις, ἡ δὲ κυρία, ἡ τὸ ἀποτέλεσμα δηλοῦσα καλεῖται ἑπόμενον ἢ ἀπόδοσις. Ἐπὶ ἀρνήσεως ἐν μὲν τῷ ἡγουμένῳ τίθεται μή, ἐν δὲ τῷ ἑπομένῳ οὐ μὲν ἐπὶ προτάσεων κρίσεως, μή δὲ ἐπὶ προτάσεων ἐπιθυμίας.

2. Τύποι τοῦ ἡγουμένου καὶ ἑπομένου τῆς ὑποθετ. περιόδου:

I. Ἡ μὲν πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ μετὰ παντὸς χρόνου τῆς ὁριστ., ὅταν τὸ ὑποτιθέμενον παρίσταται ὑπὸ τοῦ λέγοντος ὡς πραγματικόν, ὡς ἀληθές, ἀδιάφορον δὲ ἂν καὶ ὄντως εἶνε ἢ μὴ τοιοῦτον.

ἡ δὲ ἀπόδοσις ἐκφέρεται:

α') καθ' ὁριστικὴν ὡσαύτως παντὸς χρόνου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἄφευκτον καὶ ἀναγκαῖον: Πλ.Πολ. 408,Γ **εἰ** μὲν (Ἀσκληπιὸς) θεοῦ (ἐνν. Ἀπόλλωνος υἱός) ἦν, οὐκ ἦν, φήσομεν, αἰσχροκερδής· **εἰ** δὲ αἰσχροκερδής, οὐκ ἦν θεοῦ. Πρωτ.319,Α ἦ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι. Θουκ.6,91 **εἰ** αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία.

Σημ. 1. Ὁ τῆς ὁριστ. μέλλων προτιμᾶται τοῦ ἀορίστου τῆς ὑποτακτικῆς ἐν τῷ ἡγουμένῳ, ὅταν ἡ πραγμάτωσις τοῦ ὑποτιθεμένου ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ συνδρομῆς περιστάσεων, ἀλλ' ἐξ ἀνθρωπίνης ἀποφάσεως ἢ δυνάμεως (ἴδ. § 38,γ'): ἴδ. Δ. Σ. § 208, Σημ. 1.

β') πολὺ συχνὰ κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πιθανὸν μόνον· Πρὸς δὲ γίνεται χρῆσις

παρὰ Πλάτωνι ὁ **ἂν** ἀπαντᾷ πολὺ σπανιώτερον τοῦ **ἐάν**. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ποιεῖται χρῆσιν καὶ τῶν τριῶν ὁμοίως καὶ ἐνίοτε ἐναλλάσσει τὸν ἕνα πρὸς τὸν ἄλλον: Ἀπ. 1,2,36 μηδὲ ἄν τι ὠνῶμαι, ἔφη, ἢν πωλῇ, καὶ εὐθὺς κατωτέρω: ἄν τίς με ἐρωτᾷ νέος, ἐὰν εἰδῶ. Ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ γίνεται χρῆσις μόνον τοῦ ἢν (παρὰ τοῖς ἐπικοῖς δ' ὅμως καὶ τοῦ εἴ κε, αἴ, αἴ κε).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἢ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. ἢ χάριν λεπτότητος περὶ τὴν ἔκφρασιν: Ξ. Ἀπ. 1,2,28 εἰ Σωκράτης σωφρονῶν διετέλει, πῶς ἂν δικαίως τῆς οὐκ ἐνούσης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι; Λυσ. 12,83 εἰ τὰ χρήματα τὰ φανερὰ δημεύσετε, καλῶς ἂν ἔχοι. Πλ. Ἀπ. 30, Β εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἴη βλαβερά.

γ') σπανίως καθ' ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς μὴ ἀληθές, ὡς μὴ πραγματικόν: Ξ. Ἱέρ. 1,9 εἰ οὕτω ταῦτ' ἔχει, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν; ἐπὶ τοιαύτης περιπτώσεως ἐκφέρεται ἡ ἀπόδοσις καὶ διὰ τοῦ χρῆν ἄνευ τοῦ ἂν (§43, γ'): Πλ. Ἀπ. 33, Δ εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου.. νυνὶ αὐτούς.. ἐμοῦ κατηγορεῖν. Πρβλ. Δημ. 13,190. Ἀλλ' ἡ ἀπόδοσις δύναται ν' ἀναφέρηται καὶ εἰς πρότασιν συμπληρωτέαν ἐκ τῆς τοῦ λόγου συνεχείας: ἰδ. Δ. Σ. § 208,2, γ'.)

δ') κατὰ προστακτικήν, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς προσταγή, προτροπή, παράκλησις: Ζ,142 εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν,.. ἆσσον ἴθι. Ξ. Ἀν. 5,4,7 εἰ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν κτλ.

Σημ. 2. Ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται προσέτι 1) καθ' ὑποτακτικὴν ἐπὶ προτροπῆς: Σοφ. Φ. 526 ἀλλ' εἰ δοκεῖ, πλέωμεν, ὁρμάσθω κτλ. 2) κατ' εὐκτικὴν πρὸς δήλωσιν εὐχῆς: Σοφ. Οἰδ. τ. 644 μή νυν ὀναίμην, ἀλλ' ἀραῖος, εἴ σέ τι δέδρακ', ὀλοίμην, ὧν ἐπαιτιᾷ με δρᾶν. 3) κατ' εὐκτικὴν ἁπλῆν ἀντὶ εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν (§ 45, α'): Εὐρ. Φοιν. 1201 εἰ δ' ἀμείνον' οἱ θεοὶ γνώμην ἔχουσιν, εὐτυχὴς εἴην ἐγώ.

Σημ. 3. Περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν (κὲν) ἐν τῇ ἀποδόσει παρ' Ὁμήρῳ ἰδ. § 42, Σημ. 6. Πολλάκις παρὰ τούτῳ τίθεται εἴ κε μετὰ μέλλ. τῆς ὁριστ. (ἰδ. § 42, Σημ. 6): Β,258 εἴ κ' ἔτι σ' ἀφραίνοντα κιχήσομαι ὥς νύ περ ὧδε, μηκέτ' ἔπειτ' Ὀδυσῆϊ κάρη ὤμοισιν ἐπείη.

ΙΙ. Ἡ μὲν πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ μεθ' ἱστορ. χρόνου τῆς ὁριστ., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ ὑποτιθέμενον δὲν ἐξετελέσθη (παρατατ., ὑπερσυντέλ. καὶ ἀόριστος) ἢ δὲν ἐκτελεῖται ἢ καὶ δὲν θὰ ἐκτελεσθῇ (συνήθ. παρατ.), ἤτοι τὸ μὴ πραγματικόν.

ἡ δὲ ἀπόδοσις ἐκφέρεται:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α´) συνήθως μὲν πάλιν καθ' ἱστορ. χρόνον τῆς ὁριστ. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τοῦ ἂν (παρ' Ὁμήρῳ συνήθως κέν, σπαν. ἂν), ὅταν ὁ λέγων παριστᾷ τό τε ὑποτιθέμενον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὡς μὴ συμβάντα, ὡς μὴ πραγματικὰ (§ 42,2,γ´). Πολλάκις πρὸς τὸ μὴ συμβάν, πρὸς τὸ μὴ πραγματικὸν ἀντιτίθεται τὸ πραγματικὸν διὰ τοῦ νῦν δέ*: Ξ. Ἀπ. 4,3,3 φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν. Ἀντιφ. 4,6,3 εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πληγῶν ὁ ἀνὴρ παραχρῆμα ἀπέθανεν, ὑπ' ἐμοῦ ἂν ἐτεθνήκει.. νῦν δὲ κτλ. ἀπέθανεν.

β´) ὁμοίως ἐκφέρονται αἱ παρελθοῦσαι πράξεις τῆς τε προτάσεως καὶ ἀποδόσεως, ὅταν ἢ ἀμφότεραι ἢ ἡ ἑτέρα τούτων παρατείνηται εἰς τὸ παρὸν ἢ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μέλλον (ὡς πρὸς τὸν λέγοντα). Συχνότατα τίθεται τότε ὁ παρατατ. ἢ ὁ σημασίαν παρατατικοῦ ἔχων ὑπερσυντέλ., σπανίως δὲ ὁ ἀόριστος: Πλ. Πολ. 329,Β εἰ ἦν ταῦτ' αἴτιον, κἂν ἐγὼ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐπεπόνθη ἕνεκά γε γήρως,.. νῦν δ' ἔγωγε ἤδη ἐντετύχηκα οὐχ οὕτως ἔχουσι κτλ. (=ἤθελον πάσχει τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι πάσχω). ἰδ. Δ. Σ. § 208, II, β´.

Σημ. 4. Ἐκ τοῦ τύπου τούτου τῆς ὑποθετικῆς περιόδου ἀνεπτύχθη ὁ τύπος τῆς ἀνεκπληρώτου εὐχῆς (§42,1 δ´) κατὰ παρῳχημένον τῆς ὁριστ., παραλειφθείσης τῆς ἀποδόσεως, οἷον: εἴθε τοῦτο ἐγένετο (ἐνν. εὐτυχὴς ἂν ἦν ἢ ἐγενόμην).

Σημ. 5. Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ ἂν ἐν τῇ ἀποδόσει ἰδ. § 43. Περὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὁριστ. ἐν παρενθετικαῖς προτάσεσιν, ἰδ. § 50, 6, α´.

γ´) κατ' εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἂν (συνήθως παρὰ ποιηταῖς, σπανίως παρὰ τοῖς πεζογράφοις), ὅταν ὁ λέγων θέλῃ ν' ἀποφύγῃ τὸ ἀπότομον τὸ διὰ τῶν παρῳχημένων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν ἐκφερόμενον, ἤτοι χάριν λεπτότητος περὶ τὴν ἔκφρασιν, ὅπερ καὶ ἐν ἄλλαις συντάξεσι συμβαίνει (ἰδ. ἀριθ. 2, I, β´ καὶ § 45, β´): ἰδ. Δ. Σ. § 208,2, II, γ´).

δ´) σπανίως κατ' ἀρκτικὸν χρόνον τῆς ὁριστ., ὅτε μετὰ ζωηρότητος καὶ ἐμφάσεως ἀντιτίθεται πρὸς τὸ μὴ πραγματικὸν τῆς ὑποθέσεως τὸ ἄφευκτον καὶ ἀναγκαῖον τῆς διὰ τῆς ἀποδόσεως ἐκφερομένης ἀκολουθίας: Θουκ. 3,65 ἰδ. Δ. Σ. § 208,2, II, δ´).

III. Ἡ μὲν πρότασις διὰ τοῦ ἐάν, ἤν, ἄν, ἰδ. § 208,1 (ἢν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ συχνότερον εἴ κεν, αἴ κεν ἐπικ., αἴ κα Δωρ., καὶ διὰ τοῦ εἰ μόνου ἰδ. § 49, Σημ. 1)* μεθ' ὑποτακτικῆς, ὅταν τὸ ὑποτιθέμενον παρίσταται ὡς δυνατὸν ἐν τῷ παρόντι ἢ μέλλοντι καὶ προσδοκώμενον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑποτακτικὴ ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τὸ μέλλον (§ 44,1), τίθεται πολλάκις ἀντ' αὐτῆς τὸ εἰ μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστ., ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐν Σημ. 1 ῥηθείσης διαφορᾶς· διὸ καὶ ἐναλλάσσονται ἐνίοτε.

ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') συνήθως μὲν δι' ἀρκτικοῦ χρόνου τῆς ὁριστ., συχνότατα δὲ διὰ τοῦ μέλλοντος (ἀλλὰ καὶ διὰ προστακτικῆς ἐπὶ προτροπῆς κτλ.). Ἡ σχέσις καὶ ἐνταῦθα εἶνε οἵα καὶ ἐν Ι,α' (ἄφευκτος καὶ ἀναγκαία): Πλ. Λάχ.201,Γ ἥξω παρὰ σὲ αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. Ξ. Ἀν.1,8,12 κἂν τοῦτο νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται. Δημ.2,12 ἅπας λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν. Ἰσοκρ.1,32 ἐὰν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἐξανίστασο πρὸ μέθης.—Ἡροδ.1,71 τοῦτο μὲν δή, εἰ νικήσεις (=ἐὰν δυνηθῇς νὰ νικήσῃς), τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μὴ ἔστι μηδέν; τοῦτο δέ, ἢν νικηθῇς (ἂν τύχῃ νὰ ν..), μάθε, ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. Παραβλ. Ξ.Κυρ.3,3,50. Δημ.46,11.—Α,340 μάρτυροι ἔστων..εἴ ποτε γένηται. Σοφ.Οἰδ.τ.198 εἴ τι νὺξ ἀφῇ.. ἔρχεται.

Σημ. 6. Τὸ ἐὰν μεθ' ὑποτακτικῆς δηλοῖ προσέτι καὶ ἀόριστον ἐπανάληψιν πράξεως (§ 50,4): Ξ.Κυρ.1,1,1 ὅσοι τυραννεῖν ἐπιχειρήσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ταχὺ πάμπαν κατελύθησαν, οἱ δέ, κἂν ὁποσονοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται.

Σημ. 7. Εἰς τὸν ἐν τῇ ἀποδόσει μέλλοντα τῆς ὁριστ. προστίθεται ἐνίοτε τὸ ἄν, ἰδ. § 42, Σημ. 6. Ἐν τῇ ὁμηρικῇ γλώσσῃ δύναται νὰ τεθῇ ἀντὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. ὁ ἀόριστος ἢ ὁ ἐνεστὼς τῆς ὑποτακτ. μετὰ τοῦ ἂν (κε) ἢ ἄνευ αὐτοῦ, ἰδ. § 44, Σημ. 1 καὶ 2. Περὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀντὶ προστακτικῆς ἰδ. § 128.

Σημ. 8. Ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀόριστ. τῆς ὁριστ. ἰδ. Δ.Σ. § 208, Σημ. 8.

---

* Ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ τῶν Ἀττικῶν σπανίως τίθεται τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ ἐὰν ἢ ἄν, καὶ δὴ οὐχὶ ἀναμφισβητήτως: Θουκ.6,21 εἰ ξυστῶσιν. Ξ. Ἀπ.2,1,12 εἰ ἀξιώσῃς.. θεραπεύσῃς. Ἀνδοκ. 1,141 εἰ. . γένηται: Δημ. 19,221 εἰ.. ἀπόλωμαι. Παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις Διονυσίῳ Ἁλικαρνασεῖ, Διοδώρῳ Λουκιανῷ, Πλουτάρχῳ συχνὰ γίνεται χρῆσις τοῦ εἰ μεθ' ὑποτακτικῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 9. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ τίθεται συνήθως εὐκτικὴ ἀντὶ ὁριστ. ἢ ὑποτακτικῆς τοῦ εὐθέος, ἴδ. § 228,2,α'.

Σημ. 10. Τὸ ἐν τῇ καθωμιλημένῃ ἀρκεῖ μόνον νά.. ἐκφέρεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ διὰ τοῦ **ἐὰν μόνον** μεθ'ὑποτακτ.: Σοφ.Αἴ.628 ἐπαίνου τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν, ἢ διὰ τοῦ **μόνον** μετὰ προστακτικῆς: Ξ.Ἀν.5,7,10 ἀρχέτω μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς **φαινέσθω**.

Σημ. 11. Ἐνίοτε χάριν ζωηροτέρας ἐκφράσεως τίθεται ἐν τῇ προτάσει ἀντὶ τοῦ **ἐὰν** μεθ' ὑποτακτ. προστακτικὴ συναπτομένη μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστικῆς: Πλ.Θεαίτ.154 σμικρὸν λαβὲ παράδειγμα καὶ πάντα εἴσει ἃ βούλομαι (=ἐὰν λάβῃς σμ. παρ., πάντα εἴσει).

β') δι' **εὐκτικῆς** μετὰ τοῦ **ἂν** κατὰ τὰ ἐν 2, Ι, β' εἰρημένα, ἤτοι ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὑπὸ τοῦ λέγοντος ὡς πιθανὸν μόνον: Ξ. Ἀπολ. 6 ἢν δὲ αἰσθάνωμαι χείρων γενόμενος καὶ καταμέμφωμαι ἐμαυτόν, πῶς ἂν ἐγὼ ἂν ἡδέως βιοτεύοιμι ; Πρβλ. Ἀν. 5,1,9. Πλ. Μενεξ. 239, Γ.Δ, 97.

γ') διὰ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν πρὸς δήλωσιν ἀορίστου ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι: Πλ.Φαίδρ.256,Β.Γ **ἐὰν** δὲ δὴ διαίτῃ φορτικωτέρᾳ.. χρήσωνται, τάχ' ἂν που..αἵρεσιν εἱλέτην τε καὶ διεπράξαντο.(§42,2,β').

Σημ. 12. Τὸ **ἐὰν** (ἢν) μεθ' ὁριστ. ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. ἔνθα δὲ τῶν ἐγκρίτων εὕρηται ἡ τοιαύτη σύνταξις, προῆλθεν ἐξ ἐφθαρμένου χειμένου. Περὶ τοῦ **ἐὰν** μετ' εὐκτ. ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἴδ. § 228,4. Ἐνίοτε μεταβαίνει ἡ σύνταξις ἐκ τοῦ **ἐὰν** μεθ' ὑποτακτ. εἰς εὐκτ., ὅτε ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει ὑπονοητέον τὸ εἰ: Ξ.Ἱππαρχ. 7,4. Θουκ. 3,44,2

IV. Ἡ μὲν πρότασις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἰ** μετ' **εὐκτικῆς**, ὅτε τὸ ὑποτιθέμενον παρίσταται ὡς ἐν τῷ λογισμῷ μόνον ὑπάρχον, ὡς ψιλὴ ὑπόθεσις, ὡς ἁπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν τὸ ἐκτελεστὸν αὐτοῦ, ἡ ἐπαλήθευσις αὐτοῦ ἢ μή, τὸ δυνατὸν ἢ ἀδύνατον (ἐν τῷ παρόντι ἢ μέλλοντι).

ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') συνήθως διὰ τῆς **εὐκτικῆς** μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πιθανὸν μόνον: Θουκ.4,61 τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο, **εἰ** πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν. Λυσ. 31,31. (Περὶ τοῦ **εἴ κε μετ'** εὐκτ. ἐν τῇ προτάσει καὶ περὶ τῆς **εὐκτ.** μετὰ τοῦ ἂν ἐν τῇ ἀποδόσει ἴδ. § 228, Σημ. 3. περὶ τῆς **εὐκτ.** μετὰ τοῦ **ἂν** (κὲ) ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἐπὶ τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παρελθόντος μεθ' ἑπομένου εἰ καὶ ἱστορικοῦ χρόνου τῆς ὁριστ. παρ' Ὁμήρῳ ἴδ. II, γ').

Σημ. 13. Ὁ μέλλων τῆς εὐκτ. ἄνευ τοῦ ἂν ἔν τε τῇ προτάσει καὶ τῇ ἀποδόσει εὕρηται μόνον ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἀντὶ τοῦ μέλλ. τῆς ὁριστ. ἐν τῷ ὀρθῷ: Ξ. Ἑλλ. 2,4,4 γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσειεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο. Ὁ μέλλων τῆς εὐκτ. μετὰ τοῦ ἂν δὲν τίθεται ἐν τῇ ἀποδόσει· ἀντ' αὐτοῦ γίνεται χρῆσις τοῦ παρατατ. (ὑπερσυντελ.) καὶ ἀορίστου.

Σημ. 14. Ἡ εὐκτ. ἄνευ τοῦ ἂν τίθεται ἐν τῇ ἀποδόσει α') ὅταν αὕτη δηλοῖ εὐχήν: Ξ. Ἀν. 5,6,4. ἴδ. Σημ. 2. β') ἀντὶ τῆς συνήθους εὐκτ. μετὰ τοῦ ἂν κατὰ τὰ ἐν § 45, α') εἰρημένα; Ξ. Κύρ 4,1,21 ἰδίᾳ ἐπὶ ἐρωτήσεων, ἴδ. § 45, γ'. Πλ. Λάχ. 190, B.

β') οὐχὶ σπανίως δι' ἀρκτικῶν χρόνων τῆς ὁριστ., συχνότατα δὲ διὰ μέλλοντος, ὅτε πρὸς ψιλὴν ὑπόθεσιν ἀντιτίθεται τὸ ἀποτέλεσμα ὡς ὡρισμένον καὶ ἀναμφισβήτητον: Θουκ. 2,39 εἰ ῥᾳθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπον ἀνδρίας ἐθέλοιμεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν.

Σημ. 15. Παρ' Ὁμήρῳ εὕρηται ἐν τῇ ἀποδόσει ὑποτακτικὴ σὺν τῷ ἂν ἀντὶ μέλλοντος τῆς ὁριστ.: Λ, 386 εἰ μὲν δὴ Ἀντίβιον σὺν τεύχεσι πειρηθείης, οὐκ ἄν τοι χραίσμῃσι βιός. ἴδ. § 44, Σημ. 2. Παρ' Ὁμήρῳ ἐνίοτε μετὰ τὸ εἰ σὺν εὐκτικῇ ἕπεται ἀπόδοσις κατὰ μέλλοντα τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ κέ(ν), οἷον ρ, 540. μ, 345 καὶ ἑξῆς. ἔτι δὲ πρῶτον μὲν μέλλων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ κέν, εἶτα δὲ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ κέν, Πρβλ. Σημ. 7 καὶ § 42, Σημ. 6. Περὶ τοῦ εἴ κεν μετ' εὐκτ. καὶ περὶ τοῦ μέλλ. τῆς ὁριστ. ἐν τῇ ἀποδόσει ἴδ. §. 209, Σημ. 1.

γ') διὰ τῶν ἱστορ. χρόνων τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν καὶ δή:

1) σπανίως, ὅτε ἐν μὲν τῇ ἀποδόσει τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται προφανῶς μὴ ἐπαληθεῦον, ἐν δὲ τῇ προτάσει τὸ διὰ τῆς εὐκτικῆς ἐκφερόμενον, δυνατὸν ἄλλως, ἀποκλείεται ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἕνεκα τοῦ ῥηθέντος ἀποτελέσματος: Ξ. Κύρ. 2,1,9 ἐγὼ μὲν ἄν, εἰ ἔχοιμι, ὡς τάχιστα ὅπλα ἐποιούμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς προσιοῦσιν. Λυκούργ. 66 εἴ τις ἕνα νόμον.. ἐξαλείψειεν.., ἆρ' οὐκ ἂν ἀπεκτείνατ' αὐτόν;

2) πολὺ συχνά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πρᾶξις πολλάκις ἐν τῷ παρελθόντι ἐπαναληφθεῖσα· ὁ ἐν τῇ ἀποδόσει ἂν δὲν δηλοῖ ὅτι ἡ πρᾶξις ἐξηκολούθει ἀδιαλείπτως, ἀλλ' ὅτι ἐπανελαμβά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νετο ὁσάκις ἤθελε συμβῇ τὸ ἐν τῷ ἡγουμένῳ ἐξενεχθέν. ἰδ. § § 42, 2,6΄.50,4: Ξ.'Αν.1,9,19 εἰ δέ τινα ὁρῴη (ὁσάκις ἔβλεπε) ὄντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου κτλ., οὐδένα ἂν πώποτε ἀφείλετο (ἐνν. τὴν χώραν), ἀλλὰ καὶ πλείω προσεδίδου. 'Απ. 4,6,13 εἰ δέ τις αὐτῷ περί του ἀντιλέγοι,.. ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον. — Ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ εἰ μετ' εὐκτικῆς ἐπὶ ἀορίστου ἐπαναλήψεως πράξεως ἐν τῷ παρελθόντι τίθεται παρατατικὸς τῆς ὁριστ: Ξ. 'Αγ.11,3 ἐμίσει (ἄνευ τοῦ ἄν, ἰδ. Σημ. 16) οὐκ εἴ τις κακῶς πάσχων ἠμύνετο, ἀλλ' εἴ τις εὐεργετούμενος ἀχάριστος φαίνοιτο.

Σημ. 16. Ἐνίοτε ἡ ἀπόδοσις τίθεται ἄνευ τοῦ ἄν, μὴ γινομένης ἀναφορᾶς πρὸς τὰς μερικὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς ἡ πρᾶξις τῆς κυρίας προτάσεως ἐπανελαμβάνετο: Θουκ.7,79. ἰδ. Δ.Σ. § 208, Σημ. 16.

Σημ. 17. Ἐκ τοῦ ῥηθέντος τύπου τοῦ ἡγουμένου τῆς ὑποθετ. περιόδου εἰ σὺν εὐκτικῇ ἀνεπτύχθη ἡ συνήθης φράσις τῆς εὐχῆς, παραλειπομένης τῆς ἀποδόσεως, οἷον: εἰ (εἰ γάρ, εἴθε) τοῦτο γένοιτο (δηλ. εὐτυχὴς ἂν εἴην). Πρβλ.Σοφ.Αἴ.550 ὦ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλα ὅμοιος· καὶ γένοι' ἂν οὐ κακός (=εἰ γένοιο π. εὐτ., γένοιο ἂν οὐ κ.).

Σημ. 18. Ἐν τῇ ἀποδόσει ἐπὶ προτροπῆς τίθεται ὑποτακτικὴ (ἰδ. Σημ.2): Ψ,893 δόρυ Μηριόνῃ ἥρωϊ πόρωμεν, εἰ σύ γε σῷ θυμῷ ἐθέλοις.

Σημ. 19. Περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ εἰ σὺν εὐκτ. καὶ τοῦ ἐὰν σὺν ὑποτακτικῇ ἰδ. Δ. Σ. § 208, Σημ. 19.

Σημ. 20. Σημειώσεως ἀξία εἶνε ἡ χρῆσις τῆς εὐκτ. ἔν τε τῇ προτάσει καὶ τῇ ἀποδόσει, περὶ ἧς ἰδ. Δ.Σ. § 208, Σημ. 20.

Σημ. 21. Ἐνίοτε ὑπόθεσις διὰ τοῦ εἰ μετ' εὐκτικῆς ἐκφερομένη συνδέεται μεθ' ὑποθέσεως κατ' ἀρκτικὸν τῆς ὁριστ.: Εὐρ.'Ορ.508 καὶ ἑξῆς: Ὅταν μετὰ ὑπόθεσιν διὰ τοῦ εἰ μετ' ἀρκτικοῦ τῆς ὁριστ. ἐκφερομένην ἕπηται εὐκτική, τότε ἡ εὐκτικὴ δηλοῖ ὑπόθεσιν, ἧς ἡ ἐπαλήθευσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπαληθεύσεως τῆς προηγουμένης ὑποθέσεως: Ξ.Κύρ. 4,6,7.

§ 209. Παρατηρήσεις ἐπί τινων ἰδιωμάτων τῆς ὑποθετικῆς περιόδου.

1. Εἰ=ἐπεὶ καὶ ἄν (κὲν) ἐν τῷ ἡγουμένῳ. Συχνάκις τίθεται ἐπιρρηματικὴ πρότασις μετὰ τοῦ εἰ ἀντὶ αἰτιολογ. ἐπιρρημ. προτάσεως μετὰ τοῦ ἐπεὶ ἢ ἐπειδή, ὅταν θέλῃ τις νὰ παραστήσῃ τὴν αἰτίαν ὡς γενικὸν κῦρος ἔχουσαν, ὡς γενικῶς ἀποδεκτήν. Ἐπειδὴ δὲ ἔν τε ταῖς τοιαύταις ὑποθετ. προτάσεσι καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐν ταῖς μετὰ τοῦ ἐπεὶ αἰτιολογικαῖς ἐκφέρεται κρίσις, διὰ τοῦτο ἐκφέρονται ἀμφότεραι κατὰ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως (§§ 46.42,2.207), καὶ ἐὰν τὸ εἰ τοῦτο εἶνε = τῷ ἐπεὶ μεθ' ὁριστικῆς, ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται οὐ· ἐπὶ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἄν τίθεται μή: ἰδ. Δ. Σ. § 209,1.

Σημ. 1. Περὶ τοῦ εἰ (=τῷ εἰδικῷ ὅτι) μετ' εὐκτικῆς σὺν τῷ ἄν καὶ μετὰ παρῳχημένου χρόνου ὁριστ. σὺν τῷ ἄν ἐπὶ τῶν ψυχικοῦ παθήματος σημαντικῶν ῥημάτων ἰδ. §. 190,8. περὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ εἰ μετὰ τῆς αὐτῆς συντάξεως ἰδ. § 219,21. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ σύνταξις τοῦ εἰ μετὰ τοῦ ἄν ἀπαντᾷ καὶ ὅταν εἶνε καθαρῶς ὑποθετικόν, διότι δύναται ἐξ ὑποθέσεως νὰ ἐξαρτᾶται ἑτέρα ὑπόθεσις, ἤτοι νὰ εἶνε ἀπόδοσις αὐτῆς: ἰδ. Δ.Σ. § 209, Σημ. 1. Περὶ τοῦ εἴ κεν, εἰ ἄν, ἐὰν σὺν εὐκτ. ἐν πλαγίῳ λόγῳ ἰδ. § 228,4.

2. Ἔλλειψις τῆς προτάσεως. Πολλακις ἐλλείπει ἡ πρότασις ὡς εὐκόλως ἐννοουμένη: Πολλάκις δ' ὅμως κεῖται ἐν δευτερευούσῃ ἀναφορ. προτάσει ἢ ὑπολανθάνει ἔν τινι λέξει τῆς προτάσεως, συχνότατα δὲ ἐν μετοχῇ: Ξ.Κύρ.8,2,21 οὐκ ἐσθίουσι πλείω ἢ δύνανται φέρειν· διαρραγεῖεν γὰρ ἄν (=εἰ πλείω ἐσθίοιεν ἢ δύναιντο). Θουκ.2,11 οὕτω γὰρ πρὸς τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἄν εἶεν (=εἰ οὕτως ἔχοιεν).—Ξ.Ἀπ.1,4,14 οὔτε βοὸς ἂν ἔχων σῶμα (=εἰ εἶχε σ.), ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἠδύνατ' ἂν πράττειν ἃ ἐβούλετο.

3. Ἔλλειψις τῆς ἀποδόσεως. Ἡ ἀπόδοσις δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐν ταῖς ἑξῆς περιπτώσεσιν:

α') ἐν φράσεσιν εὐχῆς, οἷον: εἴθε τοῦτο γένοιτο· εἴθε τοῦτο ἐγένετο (ἰδ. § 208,Σημ. 4 καὶ 17).

β') πολλάκις ἐν ζωηρῷ καὶ πλήρει πάθους λόγῳ (ἀποσιώπησις): Α,581 εἴπερ γάρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς ἐξ ἑδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν (=οὐδεὶς αὐτὸν κωλύσει).

γ') ὅταν ἡ ἀπόδοσις εὐκόλως δύναται νὰ νοηθῇ ἐκ τῆς τοῦ λόγου συναφείας· συμβαίνει δὲ τοῦτο παρ' Ὁμήρῳ ἐν τῇ συντάξει εἰ δ' ἐθέλεις μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ ἄνευ ἀπαρεμφ.: Ζ,150 εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι (ἐνν. ἄγε).—Ἐνίοτε παρεμβάλλεται ἐν τῷ λόγῳ ὑπόθεσις, ἧς ἡ ἀναγκαία ἀπόδοσις ἐλλείπει, μετὰ τοῦ εἰ κατὰ παρῳχημένον τῆς ὁριστ. ἢ κατ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εὐκτικήν : Εὐρ. Ἑκ. 796. Ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, ὅταν δύο ὑποθετικαὶ προτάσεις ἀντιτίθενται πρὸς ἀλλήλας διὰ τοῦ **εἰ** (ἐὰν) μέν..**εἰ** (ἐὰν) δὲ μή, ἐλλείπει ἡ ἀπόδοσις τῆς πρώτης (σχῆμα ἀνανταπόδοτον), καθότι περιέχει διανόημα εὐκόλως νοούμενον, καὶ ὁ λόγος σπεύδει πρὸς τὸ ἑπόμενον, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον: Α, 135 ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας (ἐνν. καλῶς ἕξει)· εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι. Πλ. Πολ. 575, Δ ἐὰν μὲν ἑκόντες ὑπείκωσιν (ἐνν. καλῶς ἔχει)· ἐὰν δὲ μὴ ἐπιτρέπῃ ἡ πόλις,.. τὴν πατρίδα.. κολάσεται. Ἐνίοτε δὲ ἡ ἀπόδοσις λαμβάνεται ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ λόγου: α, 188 καὶ ξεινοὶ.. πατρώϊοι εὐχόμεθ' εἶναι ἐξ ἀρχῆς, εἴπερ τε γέροντ' εἴρηαι (=καὶ τοῦτο γέρων φήσει, εἴπερ τε αὐτὸν εἴρηαι).

4. Ἔλλειψις μερικὴ τῆς προτάσεως συμβαίνει ἐν τῇ Ὁμηρ. φράσει **εἰ** δ' ἄγε=**εἰ** δὲ βούλει, ἄγε: α, 524 **εἰ** δ' ἄγε τοι κεφαλῇ κατανεύσομαι. Ἀλλὰ τῆς φράσεως **εἰ** δὲ ἢ **εἰ** δ' ἄγε χρῆσις γίνεται καὶ ὡς ἀντιθέσεως, ἔνθα νοητέον ῥῆμα ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ λόγου : Α, 302. Ι, 46 ἀλλ' ἄλλοι μενέουσι καρηκομόωντες Ἀχαιοί, εἰσόκε περ Τροίην διαπέρσομεν· **εἰ** δὲ καὶ αὐτοὶ (ἐνν. οὐ μενέουσι), φευγόντων σὺν νηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

5. Αἱ φράσεις μάλιστα μέν.., **εἰ** δέ, ἐὰν δέ, ἢ συχνότερον **εἰ** δὲ μὴ ἀντιτίθενται πρὸς ἀλλήλας πολλάκις: ἰδ. Δ. Σ. § 209,5.

6. **Εἰ** δὲ ἀντὶ **εἰ** δὲ μὴ καὶ **εἰ** δὲ μὴ ἀντὶ τοῦ **εἰ** δέ. ἰδ. Δ. Σ. § 209,6.

7. Τὸ **εἰ** μὴ ἢ **εἰ** μὴ ἄρα μεθ' ὁριστ. τίθεται πολλάκις εἰρωνικῶς (πλὴν ἂν τυχόν)· διὰ τούτου λέγεταί τι, ὅπερ δὲν δύναται νὰ συμβῇ : ἰδ. Δ. Σ. § 209,7.

8. Ὅταν τὸ **εἰ** μὴ ἔχῃ τὴν σημασίαν τοῦ **πλήν**, προστίθεται ἐνίοτε καὶ δεύτερον **εἰ**, καὶ οὕτω ἡ ἐξαίρεσις καθίσταται μᾶλλον ἀόριστος. Ἐνταῦθα τὸ **εἰ** μή, ἐπειδὴ παρελείφθη τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, κατήντησε ἁπλοῦν ἐξαιρετικὸν μόριον : Θουκ. 1,17 ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, **εἰ** μὴ **εἴ** τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἑκάστοις (=πλὴν εἰ ἐπράχθη).

Σημ. 2. Ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ κεῖται καὶ τὸ **πλὴν εἰ** ἢ **πλὴν εἰ μή**· ἰδ. Δ. Σ. § 209, Σημ. 2.

Σημ. 3. Περὶ τῶν ἐλλειπτικῶν **εἴ τις** (τι)· **εἴ ποθι, εἴ ποθεν** ἰδ. § 235,2.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9. Ἐνίοτε προστίθεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἑτέρα ὑπόθεσις πρὸς ἐπεξήγησιν ἢ ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν αὐτῆς: Ξ. Ἀγ. 2,7 **εἰ** γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαον τ' ἂν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν καὶ ἐμαυτὸν μωρόν, **εἰ ἐπαινοίην** τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῇ κινδυνεύοντα (τὸ εἰ ἐπαινοίην προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ εἰ λέγοιμι). Διακριτέα δὲ τούτου ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ πρώτη ὑπόθεσις εἶνε καὶ ἀπόδοσις τῆς δευτέρας ὑποθέσεως: Ξ. Ἀπ. 1,2,36 ἰδ. Δ.Σ. § 209,9.

Σημ. 4. Περὶ τῆς ἐλλειπτικῆς φράσεως ὥσπερ ἂν εἰ ἰδ. § 49, Σημ. 3.

§ 210. γ') Ἐπιρρηματικαὶ προτάσεις τῆς ἐνδόσεως.

1. Αἱ ἐνδοτικαὶ ἐπιρρηματ. προτάσεις δηλοῦσι παραχώρησιν, ὁμολογίαν καὶ ἐκφέρονται διὰ τοῦ καὶ μετὰ τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων καθ' ἣν καὶ αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἔγκλισιν· ἡ κυρία πρότασις ἔχει σημασίαν ἐναντιωματικήν, ἥτις συχνάκις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὅμως.

2. Τὸ καὶ ἢ ἐπιτάσσεται τῷ **εἰ** ἢ ἐὰν (εἰ καί, ἐὰν καὶ) ἢ προτάσσεται (καὶ **εἰ**, καὶ ἐάν). Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τὸ καὶ σημαίνει πρὸς τούτοις, προσέτι, καὶ ἀναφέρεται οὐ μόνον εἰς τὸ **εἰ** ἢ ἐάν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν· ὅθεν διὰ τοῦ **εἰ** (ἐὰν) καὶ (=ἂν προσέτι, ἂν καὶ) ὁμολογεῖται ὅτι συμβαίνει ἢ συνέβη ἢ θὰ συμβῇ ἡ ὑπόθεσις, π. χ. **εἰ καὶ** θνητός εἰμι (ὁμολογῶ μὲν ὅτι θνητός εἰμι..), ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει τὸ καὶ σημαίνει ἐπίτασιν (=μάλιστα) καὶ ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν ὑπόθεσιν· ὅθεν τὸ καὶ εἰ, καὶ ἐὰν ἢ συνήθως κἂν δηλοῖ καὶ ἂν ἀκόμη, καὶ γίνεται χρῆσις αὐτοῦ, ὅταν ὁ λέγων δὲν ἐλπίζῃ ὅτι ἡ ὑπόθεσις θὰ συμβῇ ἢ συνέβη ἢ συμβαίνει, π.χ. καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν (=καὶ ἐὰν ἤμην ἀθάνατος, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἤμην ἀθάνατος). Ὅταν δὲ ἡ ἐνδοτικὴ πρότασις εἶνε ἀρνητική, τότε ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τίθεται τὸ **μή**: **εἰ** (ἐὰν) καὶ μή, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ θὰ εἶνε οὐδ (μηδ') **εἰ** (ἐὰν)· δύναται προσέτι νὰ κεῖται τὸ οὐδ' (μηδ') εἰ (ἐὰν) καὶ πρὸ κυρίας προτάσεως ἀρνητικῆς καὶ μετ' αὐτήν: Πλ. Σοφ. 230, Δ καὶ τὸν ἀνέλεγκτον αὖ νομιστέον, ἂν καὶ τυγχάνῃ βασιλεὺς ὁ μέγας ὤν,.. αἰσχρὸν γεγονέναι. Σοφ. Οἰδ. τ. 302

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πόλιν μέν, **εἰ καὶ μὴ** βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἵα νόσῳ ξύνεστι (= ἂν καὶ δὲν βλέπῃς ἐν οἵᾳ νόσῳ ἀναστρέφεται ἡ π.). Δημ. 16,24 τὰ μὲν δίκαια πάντες, **ἐὰν καὶ μὴ** βούλωνται,.. αἰσχύνονται μὴ πράττειν.—Σοφ.Οἰδ.Κ.509 τοῖς τεκοῦσι γὰρ **οὐδ εἰ** πονῇ τις, δεῖ πόνου μνήμην ἔχει (=διότι οὐδὲ καὶ ἂν κόπους καὶ δυστυχίας ὑποφέρῃ τις ὑπὲρ τῶν γονέων αὐτοῦ κτλ.). Πλ.Μενεξ.248,Δ (ἡ πόλις) **καὶ ἐὰν μὴ** ἡμεῖς παρακελευώμεθα, ἱκανῶς ἐπιμελήσεται.

Σημ. 1. Περὶ τῆς συντάξεως τοῦ οὐδ εἰ παρ' Ὁμήρῳ, ἰδ. Δ. Σ. § 210, Σημ. 1.

Σημ. 2. Ἐνίοτε τὸ καὶ τοῦ εἰ καὶ δὲν ἀνήκει εἰς τὸν εἰ ἀλλ' εἰς τὴν ἀμέσως μετ' αὐτὸ λέξιν ἤ, ὅπερ καὶ συχνότερον, εἰς ἑπομένην τινὰ αὐτῷ λέξιν: ἰδ. Δ. Σ. § 210, Σημ, 2.

Σημ.3.Συχνὰ τὸ εἰ καθ' ἑαυτὸ κεῖται ἐν σημασίᾳ ἐνδοτικῇ: Ξ. περὶ ἱππ. 1,17 εἰ δέ τινες αὐξανόμενοι μεταβάλλουσι, ὅμως οὕτω θαρροῦντες δοκιμάζοιμεν (ἐνν. ἂν, λαμβανόμενον ἐκ τῶν ἀνωτέρω). Ὁμοίως ἐάν τε.. ἐάν τε: Πλ.Συμπ.215,Γ.Προσέτι δὲ καὶ τὸ εἴπερ (=ἂν καί), ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀπόδοσις εἶνε ἀρνητική: α, 167 οὐδέ τις ἡμῖν θαλπωρή, εἴπερ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων φησὶν ἐλεύσεσθαι.Ἐν τῷ εἴπερ καὶ τὸ καὶ ἀνήκει εἰς ἄλλην λέξιν: 1,35 ὡς οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων γίγνεται, εἴπερ καί τις ἀπόπροθι πίονα οἶκον.. ναίει.

Σημ. 4. Πολὺ συχνότερον ἐκφέρονται αἱ ἐνδοτικαὶ προτάσεις διὰ μετοχῆς μετὰ τοῦ καί, καίπερ κτλ. (§ 139,Σημ.11]. Περὶ τοῦ ἐπεὶ = εἰ καὶ ἰδ. § 207,Σημ. 1.

Δ'. Ἐπιρρηματ. ὁμοιωματικαὶ προτάσεις.

§ 211. Προσημειώσεις.

Ἐπιρρηματικαὶ παραβολικαὶ ἢ ὁμοιωματικαὶ προτάσεις εἶνε ἐκεῖναι, αἵτινες δηλοῦσι τὸν τρόπον, ἤτοι πῶς ἔχει ἡ ἔννοια τοῦ κατηγορήματος τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὸ τῆς ἐξηρτημένης ὡς πρὸς τὸν ποιὸν ἢ ὡς πρὸς τὸ ποσόν, βαθμὸν ἢ μέτρον· καλοῦνται δὲ οὕτω αἱ προτάσεις αὗται, ἐπειδὴ ἡ δηλουμένη δι' αὐτῶν σχέσις ἐκφέρεται διὰ παραβολῆς,παρομοιώσεως. Συνδέεται δὲ ἡ δευτερεύουσα πρότασις μετὰ τῆς κυρίας διὰ τῶν ὁμοιωματικῶν ὡς, ὥσπερ κτλ. ὅσον, ὅσῳ, εἰς οὓς ἀντιστοιχοῦσι τὰ ἀνταποδοτικὰ οὕτως, τοσοῦτον, τοσούτῳ: Ξ. Οἰκ.20,20. οὕτω λέγει, ὡς φρονεῖ.—τὸ καλῶς ἐργάζεσθαι ἢ κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κῶς ἐπιμελεῖσθαι.. τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἢ ὅλως ἐργάζεσθαι ἢ ὅλως ἀργὸν εἶναι.

§ 212. α΄). **Παραβολικαὶ Ἐπιρρηματικαὶ προτάσεις τοῦ ποιοῦ.**

1. Αἱ παραβολικαὶ ἐπιρρηματ. προτάσεις τοῦ ποιοῦ ἐκφέρονται διὰ τῶν ἀναφ. συνδέσμων ὡς, ὥσπερ, ὅπως, ὥστε ἐπικ. ποιητ., καὶ παρ' Ἡροδότῳ, ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ σποράδην, ἀλλὰ συχνὸν παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, ἅτε ποιητ. (ἄγνωστον τῷ Ὁμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ) καὶ παρ' Ἡροδότῳ, ἠΰτε ἐπικ., εὖτε μόνον ἐν Γ, 10 καὶ Τ,386, πρὸς οὓς ἀντιστοιχοῦσιν ὡς ἀνταποδοτικὰ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τὰ εἴτε τιθέμενα εἴτε νοούμενα δεικτικὰ οὕτως, ὧδε, ὣς ἐπικ., σπανίως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, τὼς ἐπικ., ποιητ., τοίως παρὰ τοῖς μεταγενεστ. ἐπικ., αὔτως καὶ ὡσαύτως ἐπικ., ἅτινα συνήθως τίθενται ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως: Πλ. Φαίδρ. 230,Δ ὥσπερ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα θαλλὸν ἤ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγουσι, σὺ ἐμοὶ λόγους οὕτω προτείνων ἐν βιβλίοις τὴν Ἀττικὴν φαίνει περιάξειν.

2. Αἱ εἰρημέναι προτάσεις ἐκφέρονται κατὰ τὰς ἐγκλίσεις, ὧν γίνεται χρῆσις ἐπὶ τῶν ἐπιθετ. προτάσεων (§ 194): Δ. 37 ἔρξον, ὅπως ἐθέλεις. Β,139 ἀλλ' ἄγεθ', ὡς ἂν ἐγὼν εἴπω, πειθώμεθα πάντες, φεύγωμεν..ἐς πατρίδα γαῖαν. Συχνὰ τίθεται ἡ ὑποτακτ. καὶ εὐκτ. πρὸς δήλωσιν πράξεως ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένης (§§ 50,4. 194,4,β΄ καὶ γ΄): Δημ. 18,192 τὸ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων γίγνεται. Θουκ. 1,22 οὐ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἑκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. Ξ. Ἀν. 1,4,14 ἄφες τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διαγωνίζεσθαι, ὅπως ἕκαστος κράτιστα δύναιτο, ἄνευ τοῦ ἂν κατὰ τὰ ἐν § 50,7. Καὶ τέλος κατὰ παρῳχημένον χρόνον τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν: Ἀντιφ. 6,1 (τὸν χορὸν συνέλεξα) ὥσπερ ἂν ἥδιστα καὶ ἐπιτηδειότατα ἀμφοτέροις ἐγίγνετο.

Σημ. 1. Ἐπὶ τῶν παραβολῶν ἄξια σημειώσεως εἶνε καὶ τάδε ὡς πρὸς τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις. Ἐν τῇ συνήθει γλώσσῃ γίνεται χρῆσις τοῦ ἐνεστῶτος τῆς Ὁριστ., παρ' Ὁμήρῳ δὲ καὶ ἐν γένει παρὰ τοῖς ποιηταῖς πλὴν τοῦ ἐνεστῶτος τῆς Ὁριστ. συχνὰ τίθεται καὶ ὁ Ἀόρι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στος αὐτῆς, παρ' Ὁμήρῳ δὲ πολλάκις καὶ ὁ τῆς ὑποτακτικῆς (καὶ δὴ ἄνευ τοῦ ἄν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εὕρηται ὡς δ' ὅτ' ἄν 0,80. Χ,468). ἰδ. Δ. Σ. § 212, Σημ. 1.

Σημ. 2. Σπανίως ἐπὶ παραβολῆς τίθεται ἡ εὐκτικὴ καὶ δὴ ἐν τῇ συνδέσει ὡς εἴ, ἰδ. Δ.Σ. § 212, Σημ.2.

Σημ. 3. Ἐπὶ παραβολῆς οὐδέποτε τίθεται παρατατικὸς (ἢ ὑπερσυντέλικος), πλὴν ἐὰν ἔχωσι σημασίαν καὶ ἀορίστου, π.χ. ἦν 0,274. ἔχραε ε,396. ἐπέχραον Π,352. Ὡσαύτως οὐδέποτε τίθεται μέλλων.

§ 213. **Παρατηρήσεις.**

1. Αἱ παραβολικαὶ προτάσεις φαίνονται συχνάκις ἐν ἐλλειπτικῷ τύπῳ τιθέμεναι, καθόσον αἱ κοιναὶ τῆς τε κυρίας καὶ τῆς ἐξηρτημένης προτάσεως λέξεις ἐλλείπουσιν ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ: Β,144 ἐκινήθη δ' ἀγορή, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο (ἐνν. κινεῖται). Εὐρ. Ἑκ.1025. Ἐν τῇ φράσει ὡς ὅτε νοητέον μετὰ τὸ ὡς ὁλόκληρον διανόημα, π.χ. ὡς γίγνεται, ὡς συμβαίνει, ἢ πρὸς τούτῳ ἐπαναληπτέον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως, ὅπερ συχνὸν παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις ποιηταῖς: Β,394 Ἀργεῖοι δὲ μέγ' ἴαχον, ὡς (ἐνν. γίγνεται) ὅτε κῦμα ἀκτῇ ἐφ' ὑψηλῇ (ἐνν. ἰάχει), ὅτε κινήσῃ Νότος. Ὁμοίως ἐπὶ τοῦ ὡς εἰ: Β,780. Καὶ ἐπὶ ἀορίστου ἐπαναλήψεως παρ' Ὁμήρῳ εὕρηται τὸ ὡς εἰ: Ι,481 Καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀττικοῦ ὥσπερ εἰ: Ξ. Ἀπ. 2,3,18 οὕτως, ἔφη, διάκεισθον, ὥσπερ (ἐνν. γένοιτο ἄν) εἰ τὼ χεῖρε.. τραποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω.

2. Αἱ παραβολικαὶ προτάσεις ὑπόκεινται εἰς ποικίλας συγκοπάς, συγχωνεύσεις, συντομίας καὶ συναιρέσεις μετὰ τῆς κυρίας προτάσεως: ἰδ. Δ.Σ. § 213,2.

3. Εἰς τὰς διὰ τοῦ ὡς ἢ ὥσπερ ἐκφερομένας προτάσεις συμβαίνει ἐνίοτε ἕλξις τις τῶν πτώσεων, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς αἰτιατικῆς: ἰδ. Δ.Σ. § 213,3.

4. Παραβολικὴ ἐπιρρημ. πρότασις κεῖται ἐνίοτε ἀντὶ ἐπιθετικῆς, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ὥσπερ, ἡγουμένου τοῦ ὁ αὐτός, ἴσος καὶ τῶν ὁμοίων: Ξ. Ἀν.1,10,10 βασιλεὺς εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἐναντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνήει. Οὕτω καὶ: τὸ τοιοῦτον, ὥσπερ Πλ. Συμπ. 181,Ε ἀντί: οἷόν περ ἐστὶ τοῦτο, ὅτι κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν μετὰ προηγουμένου ὡς (παρὰ ποιητ. ὥστε) τίθεται πρὸς δήλωσιν μέτρου ἢ πρὸς ἐπεξήγησιν τοῦ κατηγορήματος. Τὸ ὡς τοῦτο ἔχει σημασίαν ἢ ὁμοιωματικὴν=ἀπαραλλάκτως ὡς, ἢ κολαστικὴν = ὡς τοὐλάχιστον· Σοφ. Οἰδ.τ. 1118 Λαΐου γὰρ ἦν, εἴπερ τις ἄλλος, πιστός, ὡς νομεὺς ἀνὴρ (= ὡς ποιμήν· ἐπειδή, ὡς γνωστόν, οἱ ποιμένες εἶνε πολὺ πιστοί). Θουκ. 4,84 ἦν δὲ (ὁ Βρασίδας) οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν (=ὡς Λακεδαιμόνιος τοὐλάχιστον, ἐπειδὴ περὶ τῶν Λακεδ. προϋποτίθεται ὡς γνωστόν, ὅτι δὲν ἦσαν δεινοὶ ῥήτορες).

6. Πολλάκις αἱ ἀπρόσωποι φράσεις: ὡς ἔοικε, ὡς δοκεῖ, ὡς λέγεται γίνονται ἐν παρενθετικῇ προτάσει προσωπικαὶ τιθέμεναι κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ ὑποκειμ. τῆς κυρίας προτάσεως: ἰδ. Δ.Σ. § 213,6.

Σημ. 1. Περὶ τοῦ οὕτως (ὣς παρ' Ὁμήρῳ)..ὡς ἰδ. § 45, Σημ. 2.

7. Ἐνίοτε ἡ παρομοίωσις ἐκφέρεται ἄνευ τοῦ ὡς ὡς ἁπλοῦς κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός: ἰδ. § 213,7.

§ 214. β'). Ὁμοιωματικαὶ ἐπιρρηματ. προτάσεις τοῦ ποσοῦ, βαθμοῦ ἢ μέτρου.

1. Αἱ ὁμοιωματικαὶ ἐπιρρήματ. προτάσεις τοῦ ποσοῦ ἐκφέρονται διὰ τοῦ ὅσον, ὅσῳ, εἰς ἃ ἀντιστοιχοῦσι τὰ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει δεικτικὰ ὡς ἀνταποδοτικὰ τοσοῦτον, τόσον, τοσούτῳ, τόσῳ, δυνάμενα καὶ νὰ παραλειφθῶσι, καὶ δηλοῦσιν ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς κυρίας προτάσεως εἶνε τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, οὗτινος καὶ ἡ τῆς δευτερευούσης· τοῦτο δὲ σημαίνεται διὰ τῶν ἐπιρρηματικῶς τιθεμένων αἰτιατικῶν τοσοῦτον (τόσον ποιητ.)..ὅσον: Ξ.Κύρ. 8,1,4 τοσοῦτον διαφέρειν ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦσι. ἰδ. Δ.Σ. § 214,1.

Σημ. 1. Ἀντὶ τοῦ ἐπιρρηματικοῦ ὅσον, ὅσῳ τίθεται τὸ ἐπιθετικὸν ὅσος, ὅταν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει κεῖται τὸ τοσοῦτος μετὰ οὐσιαστικοῦ ὡς ἐπιθετικὸς αὐτοῦ προσδιορισμός, ὥστε ἡ δευτερεύουσα πρότασις λαμβάνει τὸν τύπον ἐπιθετικῆς προτάσεως: Ω,670 σχήσω γὰρ τόσσον πόλεμον χρόνον, ὅσσον ἄνωγας (ἐνν. ἔχειν με πόλεμον). ἰδ. Δ.Σ. § 214, Σημ.1.

2. Περὶ τοῦ ὅσῳ ἢ ὅσον καὶ τοῦ ἀνταποδοτικοῦ τοσούτῳ,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(τόσῳ, σπανίως παρὰ ποιηταῖς) ἢ τοσοῦτον (τόσον) μετὰ συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ, ἰδ. Δ.Σ. § 214,2. ναῦται τοσούτῳ καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀπήτουν. Δύναται δὲ προσέτι νὰ εἶνε ἐν μὲν τῷ ἑνὶ μέλει τὸ ὑπερθετικόν, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ τὸ συγκριτικόν: Δημ. 2,12 ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ' αὐτῷ (τῷ λόγῳ) δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ.

Σημ. 2. Περὶ παραλείψεως τοῦ τοσούτῳ καὶ ἰδίᾳ, ὅταν ἕπηται τὸ ἀναφορ. ὁμοιωματικὸν μέλος, καὶ τὸ τοσούτῳ μᾶλλον ἰδ. Δ.Σ. § 214, Σημ.2. Κύρ. 1,3,14 καὶ χάριν σοι εἴσομαι, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ.

Σημ. 3. Δύνανται προσέτι μετὰ τὴν παράλειψιν τοῦ ὅσῳ (ὅσον) καὶ τοσούτῳ (τοσοῦτον) ἀμφότεραι αἱ προτάσεις νὰ συγχωνευθῶσιν εἰς μίαν, ἐὰν κατηγόρημα τῆς δευτερευούσης προτάσεως εἶνε συγκριτικὸν ἢ ὑπερθετ. μετὰ τοῦ εἶναι: ἰδ. Δ.Σ. § 214, Σημ.3.

Σημ. 4. Ὅταν τὸ κατηγορούμενον εἶνε ἄνισον ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν πρὸς ἕτερον κατηγορούμενον, τίθεται πρὸς δήλωσιν τῆς τοιαύτης σχέσεως, ὡς εἴδομεν ἐν § 183, ὁ συκγριτικὸς ἤ. Τὸ ἄνισον δ' ὅμως τῶν κατηγορουμένων δύναται νὰ δηλωθῇ καὶ ἄλλως, ἰδ. Δ.Σ. § 214, Σημ.4.

Σημ. 5. Πολλάκις ἡ διὰ τοῦ ὡς, ὅπως, ᾗ, ὅσον ἐκφερομένη καὶ δυναμικὴν ἔννοιαν ἔχουσα παραβολικὴ πρότασις χρησιμεύει προσέτι καὶ πρὸς δήλωσιν βαθμοῦ ὡς οἷόν τε μείζονος: ἰδ. Δ.Σ. § 214, Σημ.5.

§ 215. γ'). Ὁμοιωματικαὶ ἐπιρρηματ. προτάσεις τῆς ἀκολουθίας ἢ συμπερασματικαί.

1. Τρίτον εἶδος ἐπιρρηματ. ὁμοιωματικῶν προτάσεων εἶνε ἐκεῖναι, αἵτινες δηλοῦσιν ἀποτέλεσμα ἢ συμπέρασμα προερχόμενον ἐκ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, διὸ καὶ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις καλοῦνται. Ἐκφέρονται δὲ αὗται διὰ τοῦ ἀναφορ. συνδέσμου ὥστε καί, σπανιώτερον, διὰ τοῦ ὡς (=ὥστε), πρὸς ἃ ἀντιστοιχεῖ τὸ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (κείμενον ἢ νοούμενον) δεικτικὸν ὡς ἀνταποδοτικὸν ἐπίρρημα οὕτως, πολλάκις δὲ καὶ τὰ δεικτικὰ ἐπίθετα τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος.

2. Καὶ αἱ προτάσεις αὗται τῆς ἀκολουθίας ὀνομάζονται ὁμοιωματικαί, καθόσον, ὅπως ἐν ταῖς προειρημέναις προτάσεσι (§§ 212—214) ἐκφέρεται ἡ μεταξὺ τῆς κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως σχέσις τοῦ ποιοῦ καὶ ποσοῦ, οὕτω καὶ ἐν ταύταις διὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ οὕτως καὶ ὥστε ἢ ὡς ἐκφέρεται ἡ σχέσις τῆς ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει δηλουμένης ἀκολουθίας πρὸς τὴν ἐν τῇ κυρίᾳ δηλουμένην αἰτίαν, τὸ δὲ ὥστε καὶ ὡς οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσιν ἢ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκ τῆς αἰτίας προέρχεται τὸ ἀποτέλεσμα.

3. Διακριτέα δὲ δύο εἴδη προτασεων ἀκολουθίας: πρῶτον μὲν τὸ ἀτελέστερον, τὸ διὰ τοῦ ὥστε καὶ ἀπαρεμφάτου ἐκφερόμενον, δεύτερον δὲ τὸ τελείως ἀναπτυχθέν, ὅπερ ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὥστε καὶ παρεμφατικοῦ ῥήματος· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ εἴδει ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ μή, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τὸ οὔ (§ 166,2 β'), 5) καὶ 3,β'), 3).

§ 216. Ι. Ὥστε (ὡς) μετ' ἀπαρεμφάτου.

1. Τὸ ὥστε (ὡς) συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου, ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ τὸ ἀποτέλεσμα ὡς δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἐξ αὐτῆς τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῆς κυρίας προτάσεως καὶ χρησιμεύῃ τρόπον τινὰ ὡς μέτρον τῆς ποσότητος ἢ ποιότητος αὐτῆς· ἂν δὲ ἐν τοῖς πλείστοις χωρίοις τὸ διὰ τοῦ ὥστε καὶ ἀπαρεμφάτου ἐκφερόμενον ἀποτέλεσμα παρίσταται οὐχὶ μόνον δυνατὸν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ κείμενον, ἀλλὰ καὶ ὡς πραγματικόν, τοῦτο συνάγεται οὐχὶ ἐκ τῆς ἀπαρεμφατικῆς συντάξεως, ἀλλ' ἐκ τῆς συναφείας τοῦ ὅλου λόγου.

2. Τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ γίνεται χρῆσις ἐν ταῖς αὐταῖς περιπτώσεσιν, ἐν αἷς καὶ ἁπλοῦ ἀπαρεμφάτου, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ὥστε ἐκφέρεται σαφέστερον ἡ τῆς ἀκολουθίας ἔννοια. Ὅπως παρασταθῇ δὲ σαφῶς ἡ συμφωνία ἀμφοτέρων τῶν συντάξεων, μνημονευτέον τὰς τάξεις τῶν μετ' ἀπαρεμφάτου συντασσομένων φράσεων:

α. μετὰ τὰ ῥήματα δύνασθαι, ποιεῖν, διαπράττεσθαι, πεφυκέναι, ἱκανὸν εἶναι κτλ. τίθεται τὸ ὥστε σὺν ἀπαρεμφ. ἰδ. § 125, δ' καὶ Σημ. 9 καὶ 13.

α') Ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφ. εἶνε ἡ εὐρυτάτη, ἀπαντᾷ δὲ πανταχοῦ, ἔνθα δηλοῦται γενικῶς ἀποτέλεσμα, ὅπερ δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς φύσεως, ἐκ τῆς ποιότητος ἢ ποσότητος πράγματος ἢ πράξεώς τινος. Πρβλ. τὸ τοιοῦτος, τοῖος, τηλίκος σὺν ἀπαρεμφ., προσέτι: ποῖος, οἷος § 125,5:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ξ. Ἀπ.1,2,1 ἔτι δὲ πρὸς τὸ μετρίων δεῖσθαι πεπαιδευμένος οὕτως, ὥστε πάνυ μικρὰ κεκτημένος πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφ. πρὸς ἐπεξήγησιν προηγουμένης προτάσεως ἢ λέξεως: 1,3,6.

ϐ') Τίθεται τὸ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ καὶ ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ποιεῖν, διαπράττεσθαι, ἐργάζεσθαι δὲν ἐκφέρηται μὲν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, κεῖται δ' ὅμως ἐν τῇ συναφείᾳ τοῦ λόγου· ὅθεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τῆς διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφ. συμπερασματικῆς προτάσεως τῆς ἀκολουθίας δύναται νὰ γείνῃ χρῆσις, καὶ ὅταν ὁ λόγος εἶνε περὶ πραγματικῶς συμβάντος ἀποτελέσματος: Ξ. Ἀν.1,5,13 (Κλέαρχος) ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπλῆχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα.

γ') Ὡς τὸ δύναμαι, δυνατόν ἐστιν, ἔστιν (=ἔξεστιν) δύνανται νὰ συνταχθῶσι τῷ ὥστε σὺν ἀπαρεμφ., οὕτω γενικῶς καὶ ἀνάλογοι πρὸς ταῦτα φράσεις λαμβάνουσι τὸ ὥστε μετ' ἀπαρεμφ. πρὸς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ γενέσθαι: ἰδ.Δ.Σ. § 216,2,a,γ.

δ') Ὅθεν καὶ μετὰ τὰ συγκριτικὰ τίθεται ἢ ὥστε ἢ ἢ ὡς σὺν ἀπαρεμφάτῳ, καθόσον διὰ τῆς συντάξεως ταύτης δηλοῦται, ὅτι ἰδιότης τις ὑπάρχει ἔν τινι προσώπῳ ἢ πράγματι ἐν μείζονι βαθμῷ ἢ ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸν τὸ διὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐκφερόμενον ἀποτέλεσμα: Θουκ. 1,84 γιγνόμεθα.. παιδευόμενοι.. σωφρονέστερον, ἢ ὥστε αὐτῶν (τῶν νόμων) ἀνηκουστεῖν.

Σημ. 1 Περὶ τοῦ ἢ ὡς σὺν εὐκτικῇ μετὰ τοῦ ἂν ἰδ. § 184,Σημ.4. Ὡς δὲ τίθεται τὸ ἀπαρέμφ. καὶ ἄνευ τοῦ ὥστε, ἵνα προσδιορίσῃ ἀκριβέστερον τὴν δι' ἐπιθέτου δηλουμένην ποιότητα (§ 125,5), οὕτω δύναται νὰ συμβῇ τὸ αὐτὸ καὶ μετὰ τὸ συγκριτικόν: Σοφ. Οἰδ. Τ. 1293 τὸ γὰρ νόσημα μεῖζον ἢ φέρειν(=μεῖζον ἢ ὥστε νὰ δύναταί τις νὰ τὸ ὑποφέρῃ).

Σημ. 2. Ὁμοίως τὰ ἐπίθετα καὶ ἰδίᾳ τὰ σημαίνοντα ἔλλειψιν, στέρησιν ἢ ἀδυναμίαν, ἅτινα καίπερ θετικὰ περιέχουσιν ὅμως σημασίαν παραθετικοῦ, συντάσσονται ἀπαρεμφάτῳ καὶ δὴ ἢ μετὰ τοῦ ὥστε (ὡς) ἢ ἄνευ αὐτοῦ, ἰδ. Δ,Σ. § 216, Σημ. 2.

b. ὁμοίως λαμβάνουσιν ἐνίοτε ἀπαρέμφατον μετὰ τοῦ ὥστε αἱ φράσεις θέσφατόν τί τινι ἱκνεῖται, ὥστε θανεῖν καὶ ἐλπίδα τινὰ ἔχω, ὥστε μὴ θανεῖν (ποιητ.): Σοφ.Οἰδ.Κ.970. Εὐρ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὀρ. 52. ἔτι δὲ τὰ βουλήσεως σημαντικὰ ῥήματα καὶ τὰ τούτοις ἐναντία, ἰδ. § 125,2 καὶ Σημ. 10

c. ὁμοίως τὰ ῥήματα ἔστι, γίγνεται, γέγονε, συνήνεικε, συνέβη, προσήκει, ἰδ. § 125,4 καὶ Σημ. 16.

d. ὡς τὸ ἁπλοῦν ἀπαρέμφατον τίθεται συχνότατα πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ (§ 125,ε'), οὕτω καὶ ὅταν συνάπτηται μετὰ τοῦ ὥστε, ὡς. ἰδ. Δ.Σ. § 216,2, d.

e. μετὰ τῶν εἰρημένων περιπτώσεων συγκαταλεκτέον καὶ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν τὸ διὰ τοῦ ὥστε ἐκφερόμενον ἀποτέλεσμα εἶνε συγχρόνως καὶ ὅρος συμφωνίας (=ἐπὶ τῇ συνθήκῃ, ἐπὶ τῷ ὅρῳ).

Σημ. 3. Ἀντὶ τοῦ ὥστε ἐν τῇ εἰρημένῃ σημασίᾳ (ἐπὶ τῷ ὅρῳ) τίθεται τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, ὅταν ὁ ὅρος τῆς συνθήκης παρίσταται ὡς βάσις αὐτῆς. Ἔχει δὲ τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε τοῦτο ἀντίστοιχον τὸ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει κείμενον ἢ νοούμενον ἐπὶ τούτῳ (καὶ ἐπὶ τοῖσδε παρ' Ἡροδότῳ καὶ Θουκυδ.) καὶ συντάσσεται ἢ μέλλοντι ὁριστ. (ἰδίᾳ παρὰ Θουκυδ.) (§ 38, γ'), ἢ ὡς τὸ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου: Θουκ. 1,113 Βοιωτίαν ἐξέλιπον σπονδὰς ποιησάμενοι, ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. Πλ. Ἀπ. 29,Γ ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν. Ξ. Ἑλλ. 2,3,11 αἱρεθέντες, ἐφ' ᾧτε ξυγγράψαι νόμους. Συμπ. 4,35 πάντα κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτήσονται. Οὕτω παρ' Ἡροδότῳ τὸ ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε (=ἐπὶ τῇδε τῇ συνθήκῃ), ἐπ' ᾧ καὶ ὥστε μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστ: 7,158.

Σημ. 4. Μετὰ τὸ ἐπὶ τούτοις, ἐπὶ τοῖσδε δύναται νὰ τεθῇ σπανίως ἁπλοῦν ἀπαρέμφατον ὡς ἐπεξήγησις αὐτῶν: Θουκ. 2,7 ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας.

Σημ. 5. Ὁ ὅρος ἢ οἱ ὅροι τῆς συνθήκης ἐκφέρονται καὶ δι' ἀορίστου τῆς μετοχῆς, ὅταν παρίστανται ἐκπληρωθέντες: Θουκ. 1,117 (Οἱ Σάμιοι) προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τεῖχός τε καθελόντες καὶ ὁμήρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες καὶ χρήματα.. ταξάμενοι ἀποδοῦναι.

f. ὡς τίθεται τὸ ἁπλοῦν ἀπαρέμφατον ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσι τοῦ πλαγίου λόγου (§ 228,5), οὕτω συμβαίνει τοῦτο ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφ: Ξ. Κύρ. 1,3,9

§ 217. **Παρατηρήσεις**.

1. Περὶ μεταβάσεως τῆς συντάξεως τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφάτῳ εἰς ὀρθὸν τύπον.—Περὶ τοῦ Ὥστε (ὡς) σὺν ἀπαρεμφάτῳ καὶ ἂν ἰδ. Δ.Σ. § 217.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 1. Περὶ τῶν μετὰ τοῦ ὡς (σπανιώτατα ὥστε) καὶ ἀπαρεμφάτου παρεντιθεμένων ἐν τῷ λόγῳ προτάσεων ἰδ. § 128, καὶ Σημ.

2. Μετὰ τὸ τοιοῦτος ἢ τοσοῦτος, τίθεται οἷος (οἷός τε) ἢ ὅσος σὺν ἀπαρεμφ. ἰδ. §§ 113,5 καὶ 6.125,5.

Σημ. 2. Παρ' Ὁμήρῳ ἀντὶ τοῦ (τοιοῦτος) οἷος (ὅσος) μετ' ἀπαρεμφάτου πολλαχοῦ τίθεται μόνον τὸ τοιοῦτος μετ' ἀπαρεμφάτου (§125,5).

Σημ. 3. Ἀντὶ τοῦ κατ' αἰτιατ. ὑποκειμένου τοῦ ἀπαρεμφ. μετὰ τὸ οἷος, ὅσος εὕρηται ἔν τισι μόνον χωρίοις καὶ κατὰ δοτ.= οἷος ὅσος, τινὶ ἐν τῇ σημασίᾳ τοσοῦτον, τοιοῦτον, ὅσον, οἷόν ἐστί τινι ποιεῖν τι=ὥστε νὰ εἶνε τις ἱκανὸς νὰ κάμῃ τι: ἰδ. Δ.Σ. § 217, Σημ. 3.

Σημ. 4. Οὕτω συντάσσεται καὶ τὸ ὅσον, ὅσα καὶ ὅ,τι ἐν σημασίᾳ ἐπιρρηματικῇ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ δὴ ἐν σημασίᾳ κολαστικῇ ἢ περιοριστικῇ: Θουκ. 1,1,2 νεμόμενοί τε τὰ αὐτῶν ἕκαστοι, ὅσον ἀποζῆν (= τόσην μόνον χώραν ἐκαλλιέργουν, ὅση ἦτο ἱκανὴ νὰ ζῶσιν ἀπ' αὐτῆς, ὅσον ν' ἀποζῶσι). ἰδ. Δ.Σ. § 217, Σημ. 4.

§ 218. II. **Ὥστε (ὡς) μετὰ παρεμφατικοῦ ῥήματος.**

Ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ὥστε (ὡς) μετ' ἀπαρεμφάτου τὸ κύριον διανόημα κεῖται ἐπὶ τῆς κυρίας προτάσεως, ἡ δὲ δευτερεύουσα περιέχει συμπλήρωσιν μόνον αὐτῆς καὶ ὡς τοιαύτη εἶνε ἀτελὴς δευτερεύουσα πρότασις, ἐκφέρουσα τὸ διανόημα ὅλως γενικὸν ἄνευ ἀναφορᾶς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν ἐγκλίσεων καὶ χρόνων, τοὐναντίον ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ ὥστε (ὡς) μετὰ παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως ἡ κυρία ἔννοια κεῖται ἐπὶ τῆς δευτερευούσης, ἥτις παρίσταται ὡς ἐντελῶς ἀνεπτυγμένη πρότασις, δηλοῦσα σαφῶς καὶ εὐκρινῶς τὸ διανόημα κατὰ τὴν φύσιν τῆς ἑκάστοτε παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως· ὅθεν αἱ τοιαῦται τῆς ἀκολουθίας προτάσεις ἐκφέρονται κατὰ τὸν τύπον τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως, ἤτοι

α') καθ' ὁριστικήν, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ὄντως καὶ ὡρισμένως γινόμενον ἢ γενόμενον: Ἰσοκρ. 18,9 οἱ δ' εἰς τοσοῦτον ὕβρεως ἦλθον, ὥστε ἔπεισαν ὑμᾶς ἐλαύνειν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ὅταν ἡ δευτερεύουσα πρότασις ἔχῃ ἔννοιαν ἐπεξηγηματικήν, μεθ' ἣν ἔπρεπε ν' ἀναμένῃ τις ἀπαρέμφατον, συμβαίνει βραχυλογία τις: Ἰσοκρ. 4,175 ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα γέγονεν, ὥστε ὁ μὲν βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος (ἀντὶ ὥστε ὁ β. τῆς Ἑλλάδος κήδεσθαι ἐνομίσθη).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημ. 1. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς συντάξεως τοῦ ὥστε σὺν ὁριστικῇ καὶ τοῦ ὥστε σὺν ἀπαρεμφ. σαφέστατα φαίνεται ἐν οἷς χωρίοις ἀμφότεραι αἱ συντάξεις ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις : Ξ.'Αν.2,2,17 κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν, ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον (=ἡ κραυγὴ ἦτο ἱκανῶς μεγάλη, ὥστε ν' ἀκούηται ὑπὸ τῶν πολεμίων. κτλ.: ἐν τῇ πρώτῃ συντάξει τὸ διὰ τοῦ ὥστε καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἀκούειν δηλούμενον ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς δυνατὸν μόνον καὶ χρησιμεύει κατὰ τὰ ἐν § 216,2,a,γ' ῥηθέντα ὡς μέτρον τοῦ μεγέθους τῆς κραυγῆς, διὰ δὲ τῆς συντάξεως ὥστε ἔφυγον δηλοῦται τί ἰδιαίτερον ἀποτέλεσμα ἔφερεν ἡ κραυγή, ὅπερ, ἂν μὴ ἔλεγεν ὁ συγγραφεύς, δὲν θὰ ἠδύνατό τις νὰ γνωρίζῃ, καθόσον, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦτο ἡ κραυγή, δὲν ἤθελον τραπῇ εἰς φυγὴν οἱ πολέμιοι, ἂν μὴ ἦσαν ἄνανδροι καὶ δειλοί).

β') καθ' ἱστορικὸν χρόνον τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν καὶ δή:

1) κατὰ τὰ ἐν § 42,2, α' καὶ β', ὅταν ἡ ἀκολουθία ἢ τὸ ἀποτέλεσμα πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὡς τοιοῦτον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ συμβῇ ὑπό τινας περιστάσεις: Ξ.'Αγ.1,26 οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ σιδηρεῖς.. ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι (=ὥστε ἠδύνατό τις [ἂν ἦτο ἐκεῖ καὶ ἔβλεπε τὰ γινόμενα] νὰ νομίσῃ ὅτι κτλ.). Συμπ.9,3 τοιοῦτόν τι ἐποίησεν, ὡς πᾶς ἂν ἔγνω, ὅτι ἀσμένη ἤκουσε.

2) κατὰ τὰ ἐν § 42,2, γ', ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὡς τοιοῦτον, ὅπερ ἠδύνατο μὲν νὰ συμβῇ ὑπό τινας ὅρους, ὑπό τινας περιστάσεις, ἀλλ' ὅμως δὲν συνέβη : Ἰσοκρ. 21,3 οὕτω..ἐφοβεῖτο, ὥστε πολὺ ἂν θᾶττον ὀλίγων στερηθεὶς ἐσιώπησεν ἢ μηδὲν ἀπολέσας ἐνεκάλεσεν (ἐνν. ἄν).

γ') κατ' εὐκτικὴν ἄνευ τοῦ ἂν κατὰ τὰ ἐν § 50,6,β' εἰρημένα, ἔτι δὲ καὶ ἐν πλαγίῳ λόγῳ : Ξ.Ἑλλ.3,5,23 ἐλογίζοντο.., ὅτι οἱ νεκροὶ ὑπὸ τῷ τείχει ἔκειντο, ὥστε οὐδὲ κρείττοσιν οὖσι.. ῥᾴδιον εἴη ἀνελέσθαι (τοὺς νεκρούς)= καὶ ὅτι διὰ τοῦτο.. ῥᾴδιον εἴη. Ἡ εὐκτικὴ δὲ σὺν τῷ ἂν κατὰ τὰ ἐν § 46 τίθεται: Ξ.Πολ. Λακ.125 ὥστε ὁρῶν (= εἰ ὁρῴης) ταῦτα ἡγήσαιο ἂν τοὺς ἄλλους αὐτοσχεδιαστὰς εἶναι τῶν στρατιωτικῶν, (περὶ τοῦ παρελθόντος θὰ ἦτο: ἡγήσω ἂν=θὰ ἐνόμισες ἴσως).

Σημ. 2. Ὅταν τὸ ὥστε συνάπτηται προστακτικῇ ἢ τῷ προσταγὴν δηλοῦντι ἀορίστῳ τῆς ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ μὴ ἢ προτρεπτικῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑποτακτικῇ ἢ εὐθείᾳ ἐρωτήσει, τὸ συμπέρασμα ἐκφέρεται ὡς προσταγή, παραίνεσις ἢ προτροπή· προκύπτει δὲ ἡ τοιαύτη σύνταξις ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ἐξηρτημένη πρότασις μετὰ ῥητορικῆς ἐμφάσεως ἀπροσδοκήτως μετατρέπεται εἰς κυρίαν: Ξ.Κύρ.1,3,18 ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; ὥστε θάρσει, ὡς κτλ. Φαίδρ.274,Α ὥστε.. μὴ θαυμάσῃς. (§ 47.Σημ.5.)—Πλ. Φαίδρ.245,Β ὥστε τοῦτό γε αὐτὸ μὴ φοβώμεθα.— Δημ. 29,47 εἰ ὁ πατὴρ ἠπίστει κτλ., ὥστε πόθεν ἴσασιν;

Σημ. 3. Σημειώσεως ἀξία εἶνε ἡ σύνταξις τοῦ ὥστε μετὰ μετοχῆς ἀνηκούσης εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἀντὶ τοῦ ὥστε μεθ' ὁριστικῆς ἢ ἀπαρεμφάτου. Συμβαίνει δὲ τοῦτο καθ' ἕλξιν, ὅταν ἐν τῇ προηγουμένῃ προτάσει ὑπάρχῃ ἑτέρα μετοχή: Ἰσοκρ.4,64 φαίνονται.. τοσοῦτον ἁπάντων διενεγκόντες, ὥσθ' ὑπὲρ μὲν Ἀργείων δυστυχησάντων Θηβαίοις, ὅτε μέγιστον ἐφρόνησαν ἐπιτάττοντες κτλ. ἀντὶ: ὥστε.. ἐπέταττον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Περὶ ἐρωτηματικῶν προτάσεων.

§ 219. **Προσημειώσεις**.

1. Αἱ ἐρωτήσεις εἶνε ἢ ἀνεξάρτητοι (εὐθεῖαι ἢ ὀρθαὶ) ἢ ἐξηρτημέναι (πλάγιαι) ἐκ προηγουμένης προτάσεως, οἷον: ἐλήλυθεν ὁ φίλος; —ἀγνοῶ εἰ ὁ φίλος ἐλήλυθε. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἐρώτησις ἀναφέρηται εἰς μίαν λέξιν, λέγεται λέξεως ἢ ὀνόματος (ὀνοματικὴ) ἐρώτησις, οἷον: τίς τοῦτο ἐποίησε; ἐὰν δὲ ἀναφέρηται εἰς ὁλόκληρον τὴν πρότασιν, λέγεται προτάσεως ἐρώτησις, οἷον: γέγραφας τὴν ἐπιστολήν ;

2. Περὶ θέσεως τῶν ἐρωτηματικῶν λέξεων ἐπὶ ἐρωτήσεως ἰδ. Δ.Σ. § 219,2.

3. Αἱ λέξεως ἢ ὀνοματικαὶ ἐρωτήσεις, ἤτοι αἱ ἐρωτήσεις ἐκεῖναι, ἐν αἷς ὁ ἐρωτῶν ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ τὸ ὑποκείμενον, τὸν ἐπιθετ. προσδιορισμόν, τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον, ἐκφέρονται διὰ τῶν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθετικῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ ἐρωτηματικῶν ἐπιρρημάτων, ἤτοι διὰ τοῦ τίς (ἐπὶ πολλῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ δύο ἀντὶ τοῦ πότερος, Ξ. Κύρ. 1,3,17. Πλ. Φίλ. 52,Δ.) καὶ τῶν ἀπὸ π ἀρχομένων ἐρωτηματικῶν λέξεων (ποῖος, πόσος, πότερος, πῶς, πῇ, ποῦ, πόθι, πόθεν, πότε κτλ.)· ἐὰν δὲ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἶνε πλάγιαι, διὰ τοῦ ὅστις καὶ τῶν ἀπὸ ὁπ ἀρχομένων ἀναφορικῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων (ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπότερος, ὅπως, ὅπῃ, ὅπου, ὁπόθεν, ὁπόσε κτλ): τί ποιεῖς;— λέγε ὅ,τι ποιεῖς.—Πῶς ταῦτα ἐποίησας;—λέγε ὅπως ταῦτα ἐποίησας.

4. Συχνὰ δὲ ἡ πλαγία ἐρώτησις λαμβάνει τὸν τύπον τῆς εὐθείας, τιθεμένων ἐν αὐτῇ τῶν εὐθειῶν ἐρωτηματικῶν λέξεων, ὅταν πρόκειται νὰ γείνῃ ἡ ἐρώτησις ἐντονωτέρα· ἐπὶ ἐρωτήσεων ἑπομένων ἀλλήλαις ἐνίοτε τὰς ἐρωτηματικὰς λέξεις τῶν εὐθειῶν ἐρωτήσεων διαδέχονται αἱ τῶν πλαγίων· σπανίως δὲ συμβαίνει τἀνάπαλιν: Ξ. Ἀπ. 1,1,1 πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ κτλ. Ἀν. 2,5,7.— Ἀπ. 1,1,11 σκοπῶν, ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔφυ, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται. Συχνὰ τίθεται τὸ ῥῆμα ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἐν συνεπτυγμένῃ σημασίᾳ, περιέχον ἔννοιαν, εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ ἐρώτησις: Σοφ. Οἰδ. τ. 74 καί μ' ἦμαρ.. λυπεῖ, τί πράσσει (=μὲ φέρει εἰς λύπην καὶ μέριμναν τί πράσσει).

Σημ. 1. Δύσκολον δὲ εἶνε νὰ δεχθῇ τις ὅτι λέξεις τῆς πλαγίας ἐρωτήσεως τίθενται ἐν τῇ ὀρθῇ ἐρωτηματ. προτάσει· ἴδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 1.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ ὅς ἐν ἐξηρτημένῃ ἐρωτήσει ἴδ. Δ.Σ. § 198,3.

Σημ. 3. Τὸ ἐπίρρημα ποτὲ τίθεται καὶ μετ' ὀρθῶν ἐρωτηματ. λέξεων καὶ μετὰ πλαγίων, ἵνα σημάνῃ τὴν παρὰ τοῦ ἐρωτῶντος ἀξίωσιν σαφοῦς ἐξηγήσεως ἢ θαυμασμόν τινα ἢ ἐν γένει πάθος: Ξ. Κύρ. 1,3,11 ἀλλὰ τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς; Πολ. Λακ. 1,1 ἐθαύμασα, ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τοῦτ' ἐγένετο. Παρ' Ὁμήρῳ τίθεται τίπτε ἀντὶ τί ποτε.

Σημ. 4. Περὶ τοῦ δὲ μετὰ τὰς ῥηθείσας ἐρωτηματ. λέξεις, οἷον: τίς δέ, πῶς δέ κτλ. ἴδ. § 178, Σημ. 1 καὶ Δ.Σ. § 219, Σημ. 3.

Σημ. 5. Τὸ τί οὖν..; τίθεται ὡς τὸ τί δέ..; Πλ. Φαιδρ. 263, Γ τί οὖν τὸν ἔρωτα; πότερον φῶμεν εἶναι τῶν ἀμφισβητησίμων ἢ τῶν μή; Περὶ τοῦ τί οὖν οὔ..; ἢ τί οὐ ἐν ἰσχυρᾷ προτροπῇ ἴδ. § 37, Σημ. 4. Τὸ γὰρ μετ' ἐρωτηματικῆς λέξεως ἢ ἔχει τὴν πρώτην αὐτοῦ σημασίαν, τὴν βεβαιωτικήν, ἢ δηλοῖ συμπέρασμα ἢ αἰτίαν· περὶ τοῦ ἐπιχ. τὲ ἴδ. Δ.Σ. § 160,2. Περὶ τοῦ δὴ ὅ. § 154· περὶ τοῦ δαὶ § 155,5· περὶ τοῦ μὴν § 156· περὶ τοῦ καὶ πῶς ἴδ. § 173,6.

Σημ. 6. Αἱ φράσεις τί μαθὼν καὶ τί παθὼν τοῦτο ἐποίησας;;=διὰ τί ἔκαμες τοῦτο; ἢ τί ἔμαθες, ἢ τί ἔπαθες καὶ ἔκαμες τοῦτο; δηλοῦσι πάντοτε δυσαρέστησίν τινα· διαφέρουσι δ' ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν πρώτη δηλοῖ τὸ σκόπιμον, ἑκούσιον, ἡ δὲ δευτέρα τὸ ἀκούσιον, τυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χαῖον· ὅθεν τί μαθὼν τοῦτο ἐποίησας=ἐκ τίνος λόγου ὁρμηθεὶς ἔκαμες τοῦτο· τί παθὼν τοῦτο ἐποίησας;=ἐκ τίνος περιστάσεως, πράγματος προσβληθεὶς ἔκαμες τοῦτο ἢ ἠνάγκασέ σε νὰ κάμῃς τοῦτο; Ἀρφ. Ἀχ. 826 τί δὴ μαθὼν φαίνεις ἄνευ θρυαλλίδος; Νεφ. 1506 τί γὰρ μαθόντες τοὺς θεοὺς ὑβρίζετε; Ἀχ. 912 τί δὲ κακὸν παθὼν ὀρναπετίοισι πόλεμον ἦρα καὶ μάχαν; Ν. λέξον δή μοι, τί παθοῦσαι.. θνηταῖς εἴξασι γυναιξίν. Οὕτως ἀπαντᾷ καὶ τὸ ὅ,τι μαθὼν ἐν πλαγίῳ ἐρωτηματ. λόγῳ. ἴδ. καὶ Δ.Σ. § 219, Σημ. 6.

Σημ. 7. Περὶ τοῦ τὸ ποῖον, τὰ ποῖα ἴδ. § 123,2, καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ τὸν ποῖον μῦθον καὶ ποῖον τὸν μῦθον εἶπες; ἢ τὰ ποῖα ταῦτα λέγεις καὶ ποῖα ταῦτα λέγεις; ἴδ. § 123, Σημ. 1.

5. Συχνὰ δευτερεύουσα πρότασις διὰ συνδέσμου ἢ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας εἰσαγομένη μεταβαίνει αἰφνιδίως εἰς εὐθεῖαν ἐρώτησιν: Σ. Ἠλ. 390 Ἠλ. ἐλθεῖν ἐκεῖνον, εἴ τι τῶνδε δρᾶν νοεῖ. Χορ. ὅπως πάθῃς τί χρῆμα; Περὶ τῶν ἐλλειπτικῶν φράσεων ἵνα τί; ὅτι τί; ὡς τί; τί οὔ ἴδ. Δ.Σ. § 219,5.

Σημ. 8. Περὶ τῆς συνδέσεως ἐρωτηματ. ἀντωνυμίας μετὰ μετοχῆς ἴδ. § 143,4.

6. Χάριν συντομίας παρεντίθεται ἐν ἐρωτηματικῇ προτάσει λέξις ἐρωτηματικὴ μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τῆς εἰς τοῦτο ἀνηκούσης λέξεως, οὕτω δὲ συμπτύσσονται εἰς μίαν ἐρώτησιν δύο ἐρωτήσεις ἢ μία ἐρώτησις καὶ μία δευτερεύουσα πρότασις: Ξ. Ἀν. 3,1,14 ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; (=τίνα στρατηγὸν καὶ ἐκ ποίας πόλεως;).

7. Πολλάκις μεθ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κατηγορήματος συνάπτονται δύο ἢ καὶ πλείονες ἐρωτηματ. λέξεις: Ξ. Ἀπ. 2,2,3 τίνας οὖν ὑπὸ τίνων εὕροιμεν ἂν μείζονα εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; ἴδ. καὶ Δ.Σ. § 219,7.

Σημ. 9. Αἱ ἐρωτηματ. ἀντωνυμίαι τίς, τί καὶ ποῖος, α, ον, ὅταν κεῖνται ἀντὶ τοῦ ἐπιθετ. τύπου τίς, τί ἐπὶ ἐρωτήσεως, καθὼς καὶ αἱ ἐπιρρηματικῶς κείμεναι ἐρωτημ. λέξεις, ἰδίᾳ δὲ τὸ πῶς, συνημμέναι μετὰ τοῦ οὐ ἔχουσι σημασίαν καταφατικήν: Ξ. Ἑλλ. 1,7,31 τί τούτων οὐχ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἔπραξαν; (=πάντα). ἴδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 9.

Σημ. 10. Ἐνίοτε εὕρηνται ἐρωτήσεις ὀνοματικαὶ ἀναφερόμεναι εἰς νοουμένην μετοχήν, π. χ. σκοπῶν, πειρώμενος. Συντάσσονται δ' αὗται μέλλοντι ὁριστικῆς ἐν ᾗ σημασίᾳ καὶ τὸ ὅπως μετὰ μέλλοντος ὁριστικῆς (§ 191,2), ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐν αὐταῖς ἡ ἔννοια τῆς πρός τι τάσεως: Ἰσοκρ. 4,74. ἴδ. Σημ. 26.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

8. Αἱ εὐθεῖαι προτάσεως ἐρωτήσεις, ἤτοι αἱ ἐρωτήσεις ἐκεῖναι, ἐν αἷς διαπυνθανόμενός τις ἂν ῥηθὲν διανόημα εἶνε παραδεκτὸν ἢ μή, ἂν ἔχει κῦρος ἢ μή, περιμένει ἀπόκρισιν καταφατικὴν ἢ ἀποφατικήν, ἐκφέρονται 1) ἁπλῶς διὰ τοῦ ἐρωτηματικοῦ τόνου (τῆς ἀπαγγελίας), ὅτε ἡ λέξις, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ ἔμφασις τῆς ἐρωτήσεως, λαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ προτάσει· ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκφράσεως δὲν εἶνε μὲν πολὺ συχνός, συχνότατος δ' ὅμως, ὅταν ἡ ἐρώτησις γίνηται μετά τινος πάθους: ε, 204 οὕτω δὴ οἶκόν δε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι; Πλ.Φαίδ.80,Β ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὡς οὐχ οὕτως ἔχει; 2) διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν λέξεων, ὅτε δηλοῦται καί τι πλέον, ὡς π. χ. ἡ διὰ τοῦ ἦ ἐκφερομένη ἐρώτησις περιέχει καὶ βεβαίωσιν· ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐρωτήσεως εἶνε συχνότατος: Ξ.Κύρ.1,4,27 ἦ καὶ σὺ συγγενὴς εἶ; (=εἶσαι καὶ σὺ ἀληθῶς σ.;)· ἐὰν δὲ εἶνε διπλαῖ, ἤτοι ἐὰν συνίστανται ἐκ πλειόνων τοῦ ἑνὸς μελῶν καὶ δὴ τοιούτων, ὥστε τὸ ἓν αἴρεται ὑπὸ τοῦ ἑτέρου (διάζευξις § 181), ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέλει τίθεται τὸ **πότερον** (**πότερα**) ἢ παρὰ τοῖς ἐπικοῖς ποιηταῖς ἦ, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καὶ τοῖς ἑπομένοις τὸ ἤ.

9. Ἐπὶ ἀποφάσεως τίθεται ἡ ἄρνησις τῆς εὐθείας ἐρωτήσεως· μόνον ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει διπλῆς ἐρωτήσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ **εἰ.. ἤ, εἴτε.. εἴτε** δύναται νὰ τεθῇ **μὴ** ἀντὶ **οὐ**.

Σημ. 11. Οὐχὶ σπανίως ὀνοματικὴ ἐρώτησις διακοπτομένη συνεχίζεται ὑπὸ προτάσεως ἐρωτήσεως, καὶ δὴ κανονικῶς οὕτως, ὥστε ἀμφότεραι συμπτύσσονται: ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 11.

10. Ἡ προτάσεως ἐρώτησις εἰσάγεται :

πρῶτον διὰ τῶν ἀρνητικῶν μορίων **οὐ** καὶ **μή**· καὶ διὰ μὲν τοῦ **οὐ**, ὅταν προσδοκᾶται ἀπόκρισις καταφατική: Πλ. Πολ. 334,Β οὐχ οὕτως ἔλεγες; Πολλάκις προστίθεται καὶ ἕτερόν τι μόριον, οἷον: οὐκοῦν, οὔκουν, ἰδ. § 162,4 οὔ νυ ἐπικ. (νυ ἐγκλιτικὸς ἀσθενέστερος τύπος τοῦ νῦν παρὰ τοῖς ἐπικοῖς) οὐ.. μέντοι (§ 157,3)· οὐ γὰρ (§ 186 α). Ὅταν δὲ πρότασις ἀποφατική, ἤτοι πρότασις μετὰ τοῦ οὐ, ἐκφέρηται ἐν ἐρωτήσει, κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἄρνησις ἀνήκῃ εἰς τὴν πρότασιν, τότε προσδοκᾶται ἀπόκρισις ἐπιβεβαιωτικὴ τῆς ἀρνήσεως: οὐ δή; (βεβαίως οὐχί;) οὐ δήπου;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ἀληθῶς οὐχί;) ἐν ὁμοίᾳ σχεδὸν σημασίᾳ κεῖται τὸ οὔ που, οὔ τί που: Εὐρ. Ἰφ.Αὐλ.670 οὔ πού μ' ἐς ἄλλα δώματ' οἰκίζεις, πάτερ; Πρβλ. Ἑλ.135.Πλ. Ἀλκ Ι.113,Ε κτλ. Ἕνεκα ῥητορικῶν λόγων δύναται νὰ κεῖται οὐ ἀντὶ μὴ οὐ (ἰδ. ἀριθ.11): Ξ. Ἀπ. 1,4,15 ὅταν δὲ (οἱ θεοὶ) Ἀθηναίοις πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς φράζωσι, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς; (περιέμενέ τις: μὴ οὐ δοκεῖς..;).

11. δεύτερον διὰ τοῦ μὴ (ἄνευ προηγουμένης ἐρωτηματ. λέξεως ἀπὸ Αἰσχύλου καὶ ἑξῆς), ὅταν προσδοκᾶται ἀπόκρισις ἀποφατική: Ἀπ.4,2,10 ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκ οὖν ἔγωγ', ἔφη· ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ἐπιθυμεῖς, ἔφη, γενέσθαι ἀγαθός; Οὐδὲ γεωμέτρης, ἔφη, κτλ. Ὅταν τὸ οὐ τίθεται ἐν προτάσει διὰ τοῦ μὴ ἐκφερομένῃ, ἀναφέρεται εἰς μίαν μόνον λέξιν καὶ οὐχὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν πρότασιν: Ξ. Ἀπ.4,2,12 μὴ οὖν οὐ δύναμαι ἐγὼ τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; (=μήπως τῷ ὄντι ἐγὼ ἀδυνατῶ νὰ..;)

Σημ. 12. Περὶ τοῦ μή,.. ἢ ἰδ. Δ. Σ. § 219, Σημ. 12. Περὶ τοῦ μὴ σὺν ὑποτακτ. ἰδ. § 44,2,γ')· περὶ τοῦ μὴ (=μήπως δὲν) ἐν πλαγίᾳ ἐρωτήσει ἰδ. § 222.

Σημ. 13. Μετὰ πρότασιν εἰσαγομένην διὰ τοῦ μὴ ἢ ἆρα μὴ (ἰδ. ἀριθ. 14) ἕπεται ἐνίοτε ἀπόκρισις καταφατική· ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 13.

12. Τὸ μῶν (προελθὸν ἐκ τοῦ μὴ καὶ τοῦ βεβαιωτ. οὖν) εἶνε εὔχρηστον μόνον παρ' Ἀττικοῖς καὶ σημαίνει μήπως τῷ ὄντι· διὸ προσδοκᾶται ἀπόκρισις ἀποφατική: Σωκρ.Πλ.Μεν.73,Β παῖς καὶ πρεσβύτης μῶν ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι ἀγαθοὶ ἂν ποτε γένοιντο; Μέν. οὐ δῆτα. Ὅταν δὲ εἰς τὸ μῶν προστίθεται ἡ ἄρνησις οὐ, τότε περιμένεται ἀπόκρισις καταφατική: Εὐρ. Μ. 732 μῶν οὐ πέποιθας; ἰδ. καὶ Δ.Σ. § 219,12.

Σημ. 14. Περὶ τοῦ μῶν.. ἢ ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 14.

13. Τὸ ἢ προελθὸν ἐκ τοῦ βεβαιωτικοῦ ἢ (ἰδ. § 158), περιέχει ἐν ἑαυτῷ βεβαίωσιν, καθότι προϋποτίθησι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐρωτήσεως ὡς ὄντως ὑπάρχον· γίνεται δὲ χρῆσις αὐτοῦ μόνον ἐν ὀρθαῖς ἐρωτήσεσι: Ξ. Κύρ.1,4,19 ἢ οὗτοι πολέμιοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἠρέμα; (=εἶνε τῷ ὄντι π.) Πολέμιοι μέντοι, ἔφη. Περὶ τοῦ ἢ μετ' ἄλλων μορίων ἰδ. Δ. Σ. § 219,13.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

14. Τὸ ἆρα προελθὸν ἐκ τοῦ βεβαιωτικοῦ ἐπιρρήματος ἄρα (§ 163) ἔχει βεβαιωτικὴν σημασίαν. Ὡς λέξις ἐρωτηματικὴ τίθεται συνήθως ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως. Ἡ ἀπόκρισις δύναται νὰ εἶνε ἢ καταφατικὴ ἢ ἀποφατική: Ξ. Ἀπ. 2,6,16. Ὅταν δ' ὅμως πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ μετὰ βεβαιότητος ἀπόκρισιν καταφατικὴν ἢ ἀποφατικήν, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει τίθεται ἆρ' οὐ (=πῶς δέν; μὴ δέν;), ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἆρα μὴ (=ἆρά γε; μήπως;): ἰδ. Δ.Σ. § 219, 14.

Σημ. 15. Περὶ τοῦ ἆρα . . ἢ . . ; ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 15.

15. Τὸ εἶτα καὶ ἔπειτα καὶ ἐμφαντικώτερον κᾆτα, κἄπειτα εἰσάγουσιν ἐρωτήσεις θαυμασμοῦ, δυσαρεστήσεως, εἰρωνείας καὶ ἐκφέρουσιν ἀντίθεσιν, ἐν ᾗ δηλοῦσιν ὅτι ἔκ τινος διανοήματος προκύπτει τι ἀπροσδόκητον (§ 139, Σημ. 11): Ξ. Ἀπ. 1,4,11 εὖ ἴσθι, ὅτι, εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοίην αὐτῶν. Σωκρ. Ἔπειτ' οὐκ οἴει φροντίζειν; οἳ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζῴων ἄνθρωπον ὀρθὸν ἀνέστησαν κτλ. Πλ. Κρίτ. 43, Β εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με; Ξ. Κύρ. 2,2,31 κἄπειτα τοιοῦτον ὄντα οὐ φιλεῖς αὐτόν;

16. Τὸ ἀλλὰ εἰσάγει ἐρώτησιν, ἥτις ἀντιτίθεται πρὸς διανόημα ἐκπεφρασμένον ἢ ἐν τῷ νῷ τοῦ λέγοντος ὑπάρχον, καὶ ἰδίᾳ ὅταν γίνηται ἀντιλογία ὑπὸ τὸν τύπον ἐρωτήσεως: Θουκ. 1, 80 τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι (ἐνν. χρή); πότερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἥσσους ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν (ἐνν. τὰς ναῦς) καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται· ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; Ξ. Ἀν. 5,8,4. Οὕτω συχνὰ τίθεται ἀλλ' ἦ..; δι' οὗ ὁ ἐρωτῶν ἐκφέρει φροντίδα, φόβον μήπως συμβῇ τι (= πλὴν μήπως; ἀλλ' ἆρά γε;): Ξ. Ἀν. 7,6,4.

17. Ἐπὶ ζωηρᾶς ἐρωτήσεως ἀναφορικῶς πρὸς ὑποκεκρυμμένον τι διανόημα τίθεται ἐνίοτε τὸ δέ· ἰδ. Δ.Σ. 219,17.

18. Τὸ ἄλλο τι ἢ εἶνε ἁπλῆ ἐλλειπτικὴ ἐρώτησις ἀντί: ἄλλο τί ἐστιν ἢ γίγνεται ἤ..; (=εἶνε ἢ γίγνεται ἄλλο τι παρὰ τοῦτο; = ἆρά γε δέν, μὴ δέν..;) Ἕνεκα δὲ τῆς συχνῆς ταύτης χρήσεως ἡ ἐλλειπτικὴ αὕτη φράσις κατήντησε ἁπλοῦν τρόπον τινὰ ἐπίρρημα (ἰδ. § 233, ιδ'): Ξ. Ἀν. 4,7,5 ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; Ἕνεκα δὲ τῆς συχνῆς χρήσεως συναιροῦνται πολλάκις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ τῆς παραλείψεως τοῦ ἢ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις εἰς μίαν· διὸ γράφεται ἡ φράσις ὀρθότερον ἐν μιᾷ λέξει: ἄλλοτι : Πλ.Εὐθύφρ. 10,Δ τί δὴ οὖν λέγομεν περὶ τοῦ ὁσίου ; ἄλλο τι φιλεῖται ὑπὸ θεῶν ; (=μὴ δὲν ἀγαπᾶται.. ;) Ἐν τῇ αὐτῇ σημασίᾳ καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἢ ὁμοίας ἐλλείψεως λέγεται: τί ἄλλο ἢ..; Θουκ.3,39.

Σημ. 16. Οὐχ ἧττον ἐνίοτε τὸ ἄλλο τι ἢ δὲν τίθεται ἐν τῇ ἐρωτήσει ἐλλειπτικῶς οὐδὲ ὡς ἁπλοῦν ἐρωτηματ. μόριον· ἰδ. Δ. Σ. 192, Σημ. 16.

Σημ. 17. Περὶ τοῦ ἐν Ξενοφ. Ἀπ.2,1,17 ἄλλο γε ἢ ἰδ. Δ. Σ. § 219, Σημ. 17.

19. Τὸ πότερον (πότερα). . ἢ. παρ' Ἡροδότῳ κότερον (κότερα). . ἤ, ἐπικ. ἤ . . ἢ, καὶ παρ' Αἰσχλ.Πρ.782. Χοηφ. 745 καὶ 877. Σοφ.Οἰδ. Κ.80. Εὐρ.Μ.493. Ξ.Ἀν.1,10,17 τίθενται ἔν τε ὀρθαῖς καὶ ἐν πλαγίαις διαζευκτικαῖς ἐρωτήσεσι (Περὶ διαζεύξεως ἰδ. § 181)· ἰδ. Δ.Σ. § 219,19.

Σημ. 18. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους Γραμματικοὺς ὁ Ὅμηρος ἀντὶ τοῦ ἢ.. ἢ ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἐρωτηματικοῦ ἦ καὶ οὐχὶ τοῦ διαζευκτικοῦ ἢ (ἢ.. ἦ): Γ,240· ἰδ. Δ. Σ. § 219, Σημ. 18.

Σημ. 19. Ἐνίοτε ἀπαντᾷ ἐρωτηματικὴ πρότασις μετὰ τοῦ πότερον ἄνευ τοῦ δευτέρου μέλους τῆς διπλῆς ἐρωτήσεως, ἢ διότι μετετράπη ὁ λόγος ἢ διότι ἐννοεῖται ἐκ τῆς ὅλης συνεχείας· ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 19

Σημ. 20. Συχνὰ ἐλλείπει ἐν τῷ πρώτῳ μέλει ἡ ἐρωτηματ. λέξις ἔν τε τῇ διαζευκτικῇ καὶ τῇ μὴ διαζευκτικῇ ἐρωτήσει: ἰδ. Δ.Σ. § 219,Σημ.20.

Σημ. 21. Τῷ ἐν τῷ δευτέρῳ μέλει ἢ προστίθεται τὸ καὶ ὡς καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἐρώτησις (§ 182,3)· ἰδ. Δ. Σ. § 219, Σημ. 21.

20. Τὸ ἢ τίθεται κυρίως ἐν τῷ δευτέρῳ μόνον μέλει τῆς ἐρωτήσεως, τὸ δὲ πρῶτον μέλος πολλάκις δὲν τίθεται, ἀλλ' ὑπολανθάνει ἐν τοῖς προηγουμένοις, ὅθεν εὐκόλως δύναται νὰ νοηθῇ· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει πολλάκις δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ διὰ τοῦ ἴσως, περίπου· ἰδ. Δ.Σ. § 219,20.

Σημ. 22. Περὶ τῆς γραφῆς ἢ ἀντὶ ἢ ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ 18.

21 Τὸ εἰ καὶ ἐὰν (ἐπικ. εἴ κε, αἴ κε καὶ εἰ σὺν ὑποτακτ. ἐνίοτε δὲ καὶ εἴ κε μετὰ μέλλοντος τῆς ὁριστ. ἢ εὐκτ.) τίθενται μόνον ἐν πλαγίαις ἐρωτήσεσι, καὶ μάλιστα διπλαῖς, καθότι αὗται δηλοῦσιν ἀμφιβολίαν μεταξὺ δύο πιθανοτήτων· πολλάκις δὲ ἐκφέρεται τὸ ἓν μόνον μέλος, τὸ δὲ ἕτερον ὑπάρχει ἐν τῷ νῷ τοῦ λέγοντος· διὸ τίθενται αὗται μετὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα σκέψιν, ἔρευναν, ἐρώτησιν, γνῶσιν, ἄγνοιαν, ἀμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φιβολίαν, **φροντίδα** καθὼς καὶ μετὰ τὰ **λεκτικά**. Τὸ **εἰ** καὶ ἐὰν ὅταν κεῖνται μόνα, ἄνευ ἑπομένης ἀντιθέσεως, δὲν δηλοῦσιν οὔτε **κατάφασιν** οὔτε **ἀπόφασιν**, ἐκ τῆς συναφείας δὲ τοῦ λόγου καταφαίνεται ὁποτέραν τῶν σημασιῶν τούτων ἔχουσι. Τὸ εἰ τοῦτο διαφέρει τοῦ ἐν τῇ πλαγίᾳ ἐρωτήσει **μὴ** (§ 222) κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἐκφέρει, ὡς τὸ **μή**, **φροντίδα** ἢ **φόβον**· ἰδ.Δ.Σ. § 219,21. Ἐν τῇ φράσει **οὐκ οἶδ εἰ** ἡ ἐρωτηματ. πρότασις ἔχει κανονικῶς σημασίαν **ἀρνητικήν**:Ξ. Ἀπ.1,3,5.

Σημ. 23. Ἐνίοτε φαίνεται κείμενος ὁ εἰ ἐν ὀρθῇ ἐρωτήσει, μετ' ἀκριβεστέραν δ' ὅμως ἐξέτασιν γίνεται δῆλον ὅτι πανταχοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ προηγουμένου τινὸς **ῥήματος**, ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 23.

Σημ. 24. Ἐνίοτε ἀπαντᾷ μετὰ τὸ εἰ ἡ ἄρνησις οὐ ἢ μή· τότε δὲ τὸ μὲν εἰ οὐ ἔχει σημασίαν **καταφατικὴν** =**μὴ δέν**, τὸ δὲ εἰ **μὴ ἀποφατικὴν**=ὄχι, μήπως ἄν.

Σημ. 25. Ὁ Βέκκερος γράφει παρ' Ὁμήρῳ πανταχοῦ ἠ ἀντὶ εἰ, ἰδ. Δ.Σ. § 219.Σημ.18.Σποράδην δὲ μόνον ἐν ἁπλῇ πλαγίᾳ ἐρωτήσει ἀπαντᾷ ἤ (Θ, 111. ν,415.).

Σημ. 26. Συχνότατα, ἰδίᾳ παρ' Ὁμήρῳ, καὶ ἄλλα ῥήματα, ἅτινα δηλοῦσιν ὁπωσδήποτε **ἐνέργειάν** τινα, συντάσσονται τῷ διαπορητικῷ τούτῳ εἰ (ἐάν, ἤν, ἐπικ. εἴ κε, αἴ κε ἢ ἤ κε), τότε δ' ὅμως τὸ ῥῆμα κεῖται ἐν συνεπτυγμένῃ σημασίᾳ, ἤτοι περιέχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **σκοπεῖν** ἢ **πειρᾶσθαι**. Ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσι τίθεται ἡ ὑποτακτικὴ ἢ εὐκτική, ἀναλόγως τοῦ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει χρόνου. Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται τὸ μή· ἰδ. Δ.Σ. § 219, Σημ. 26.

22. Τὸ **εἴτε .εἴτε** τίθεται ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ **εἰ.. ἢ** μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι τὸ **εἴτε.. εἴτε** δηλοῖ σύμμετρον ἀμφοτέρων τῶν μελῶν σχέσιν: Μ,239. Παρ' Ἰσαίῳ 8,9 ἀπαντᾷ ἤδε ἡ ἐναλλαγή: **εἴτε.. εἴτε μὴ** καὶ **εἰ.. ἢ οὔ** καὶ.. **εἰ.. ἢ μή**. Ἐν τῇ ποιήσει, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, ἀπαντῶσι καὶ ἄλλοι τύποι· ἰδ. Δ.Σ. § 219,22.

§ 220. α) Περὶ ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἀνεξαρτήτοις ἐρωτήσεσι.

1. Αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτήσεις, αἵτινες περιέχουσι **κρίσιν**, ἐκφέρονται κατὰ τὰς **ἐγκλίσεις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων τῆς κρίσεως** (§ 41,5): Πλ.Χαρμ.153,Β πῶς ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης; Σοφ. Ἠλ.1346 τίς οὗτός ἐστ' ἀδελφέ; —Πλ.Γοργ.447,Β

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἆρα ἐθελήσειεν ἂν ἡμῖν διαλεχθῆναι; Ξ. Κύρ. 7,1,41 πῶς ἂν σωθείημεν; — 6,2,19 εἰ δὴ ταῦτα ἀπήγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, τί ἂν ἐποιήσατε;

Σημ. 1. Περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ὁριστ. ἐπὶ ἐρωτήσεως ἰδ. § 38, γ'.

2. Ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἐμφαίνῃ ἀπορίαν ἢ αἰτῆται γνώμην περὶ τοῦ πρακτέου, ἡ ἐρώτησις ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικήν: (§ 44,2,γ'): Πλ.Γοργ.447,Δ ὦ Χαιρεφῶν ἐροῦ αὐτόν.Χ.τί ἔρωμαι;Ξ.Κύρ.2,4,8 ἦ καὶ ἐγὼ εἴπω ὅ,τι γιγνώσκω; Πλ.Πολ.566,Δ διέλθωμεν δὴ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς πόλεως; Ξ.Κύρ.3,1,35 τί εἴπω; εἴπω τι τῶν εἰωθότων;

Σημ. 2. Περὶ τῆς εὐκτικῆς ἄνευ τοῦ ἂν ἰδ. § 45 καὶ Σημ. 1. περὶ τῆς εὐκτ. μετὰ τοῦ ἂν ἰδ. § 46.

§ 221. β') **Περὶ ἐγκλίσεων ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις ἐρωτήσεσι.**

1. Αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις, ἐὰν μὲν ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου, τίθενται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τῆς εὐθείας ἐρωτήσεως, (ἰδ. § 220), ἐὰν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ, τίθεται ἀντὶ τῆς ὁριστ. καὶ ὑποτακτ. τῆς εὐθείας ἐρωτήσεως συνήθως μὲν ἡ εὐκτ. τοῦ πλαγίου λόγου, πολλάκις δὲ καὶ ἡ ἔγκλισις τῆς εὐθείας ἐρωτήσεως (ἀντὶ τῆς ὑποτακτ. τίθεται καὶ μέλλων τῆς ὁριστ.). Ἡ ὁριστικὴ τῶν ἱστορικῶν χρόνων μετὰ τοῦ ἂν καὶ ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν μένουσι καὶ ἐν τῇ πλαγίᾳ ἐρωτήσει: Πλ.Εὐθύδ. 294,Γ οἶσθα Εὐθύδημον ὁπόσους ὀδόντας ἔχει; Πλ Φαίδ.115, Γ ἐρωτᾷ ὁ Κρίτων, πῶς με θάπτῃ. Δημ.50,67 ἡδέως ἂν ὑμῶν πυθοίμην, ὦ ἄνδρες δικασταί, τίν' ἂν ποτε γνώμην περὶ ἐμοῦ εἴχετε, εἰ μὴ ἐπετριηράρχητα, ἀλλὰ πλέων ᾠχόμην. — Ξ. Κύρ. 2,3,19 ἠρώτα τί πάθοιεν (εὐθ.ἐρώτ. τί ἐπάθετε). Θουκ. 2,4 ἐβουλεύοντο, εἴτε κατακαύσωσι τοὺς Θηβαίους ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα εἴτε τι ἄλλο χρήσωνται.Ξ. Ἑλλ.7,3,29 Ξενοφῶν ἠπορεῖτο ὅτι ποιήσει (=μέλ.ὁριστ.=ὑποτακτ.).—Ἀν.2,4,15 ἠρώτησε τοὺς προφύλακας, ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον.

Σημ. 1. Πλαγία ἀπορηματ. ἐρώτησις ἐκφέρεται οὐ μόνον κατὰ α' πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ κατὰ β' καὶ γ', ὅταν ταῦτα ἐν εὐθείᾳ ἐρωτήσει ἀπο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δίδωνται εἰς γ' πρόσωπον: ἴδ. Δ. Σ. § 221, Σημ. 1. Περὶ τοῦ ἔχω, οὐκ ἔχω ὅ,τι λέγω, ποιῶ πρὸς δήλωσιν ἀπορίας ἴδ. § 44, Σημ. 10.

Σημ. 2. Πλάγιαι ἐρωτήσεις ἀπαντῶσι παρ' Ὁμήρῳ μὲν πολλάκις μετὰ τοῦ εἴ κεν, αἴ κεν, ἤ κεν, ἔτι δὲ καὶ μετὰ τοῦ ὅττι κεν, ὅπως κεν, παρ' Ἀττικοῖς δὲ ἐνίοτε μετὰ τοῦ ἐάν, ὅπως ἂν μεθ' ὑποτακτ., ἰδίᾳ μετὰ τὰ σκέψεως σημαντικὰ ῥήματα (φράζεσθαι παρ' Ὁμήρῳ, σκοπεῖν, σκέψασθαι, ἀμφισβητεῖν κ.τ.τ.)· ἴδ. Δ. Σ. § 221, Σημ, 2.

Σημ. 3. Περὶ τῆς εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, ὅταν ἡ ἐρώτησις παρίσταται ὡς ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἐρωτῶντος προερχομένη, ἴδ. § 228, 2. Τῆς εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἔν τε τῇ εὐθείᾳ καὶ τῇ πλαγίᾳ ἐρωτήσει γίνεται χρῆσις καθ' ὃν τρόπον ἐν γένει καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (§ 46) καὶ τῇ ὑποθετικῇ περιόδῳ (208, IV). Περὶ τῆς ὑποτακτ. καὶ εὐκτ. μετὰ ἱστορ. χρόνον σὺν τῷ ἂν ἴδ. § 50, Σημ. 3.

Σημ. 4. Εἰς τὰς πλαγίας ἐρωτημ. προτάσεις ἀνάγονται καὶ αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ τῶν φόβου, μερίμνης κ.τ.τ. ἐξαρτώμεναι προτάσεις, περὶ ὧν ἴδ. § 223.

§ 222. **Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς σημασίας καὶ συντάξεως τοῦ μὴ ἐν ταῖς ἐξηρτημέναις ἐρωτήσεσιν.**

1. Μετὰ τὰ φόβου, φροντίδος κ.τ.τ.* σημαντικὰ ῥήματα τίθεται πρότασις μετὰ τοῦ μὴ (=μήπως) καὶ μὴ οὐ (=μήπως δὲν), ἴδ. § 169,6:

α') καθ' ὑποτακτικήν, ἀρκτικοῦ χρόνου ἡγουμένου, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ φόβος μήπως συμβῇ ἢ δὲν συμβῇ τι: Ξ. Κύρ. 3,1,25 ἔνιοι φοβούμενοι, μὴ ληφθέντες ἀποθάνωσιν, ὑπὸ τοῦ φόβου προαποθνήσκουσιν. Ἀπ. 4,2,39 φροντίζω, μὴ κράτιστον ᾖ μοι σιγᾶν. — Θουκ. 3,53 ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς, μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε. Πολὺ συχνὴ εἶνε ἡ προτρεπτικὴ φράσις ὅρα, ὁρᾶτε, μὴ μεθ' ὑποτακτικῆς: Ξ. Κύρ. 4,1,15 ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν. Ἐνίοτε ἐννοητέον πρὸ τοῦ μὴ ῥῆμα φόβου σημαντικόν: Ξ. Κυν. 7,10 ἀναλαμβάνειν (δεῖ τὰς κύνας).. μὴ οὐκ ἐν κόσμῳ ἀεὶ τοῦτον (τὸν λαγὼν) ζητοῦσαι τελευτῶσαι γίγνωνται ἔκκυνοι (ἐκ φροντίδος μήπως αἱ κύνες δὲν κτλ.)· ἢ τὸ προη-

* Φοβεῖσθαι, δεδιέναι, φροντίζειν, ὀκνεῖν, ἀθυμεῖν, ἀπιστεῖν, κίνδυνον, προσδοκίαν εἶναι, ὑποπτεύειν, δυσωπεῖσθαι, σκοπεῖν, φράζεσθαι, εἰδέναι, ὁρᾶν, ἐννοεῖν, μετανοεῖν, ἐνθυμεῖσθαι, φυλάττειν, φυλάττεσθαι, σκοπεῖσθαι, εὐλαβεῖσθαι· ἀμφισβητεῖν, ἐρωτᾶν, ἐπερέσθαι, πυνθάνεσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γούμενον ῥῆμα περιέχει τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου: Ξ. Οἰκ. 2,7 ὧν ἕνεκα οἰκτίρω σε, μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς.

Σημ. 1. Ἐν ἀντικειμενικῷ παραστατικῷ τρόπῳ (§ 229), ἤτοι ὅταν τὰ παρελθόντα παρίστανται καὶ ὡς παρόντα, πολὺ συχνὰ τίθεται ἡ ὑποτακτικὴ καὶ μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς καὶ σχεδὸν κανονικῶς παρὰ Θουκυδίδῃ: 2,101 οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ· ἔτι δὲ καὶ ὅταν ὁ φόβος ἢ ἡ φροντὶς φθάνῃ καὶ μέχρι τοῦ παρόντος (§ 192,3,β'): Ξ. Κύρ. 1,1,3.

β') κατ' εὐκτικὴν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, ἢ ἀντὶ ἀρκτικοῦ χρόνου ὁριστικῆς ἐν λόγῳ ὀρθῷ: Ξ. Ἀν. 1,10,9 ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας κτλ. 4,1,6 οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μή τις.. ἐπίσποιτο. Ἐνίοτε εὕρηται, ὡς καὶ ἐν ταῖς τελικαῖς προτάσεσι (192,6) πρῶτον ὑποτακτικὴ καὶ εἶτα εὐκτική: Εὐρ. Ἱκέτ. 1138. Ὡς καὶ ἐν ἄλλαις συντάξεσιν οὕτω καὶ ἐνταῦθα τοῦ μέλλοντος τῆς εὐκτικῆς γίνεται χρῆσις μετὰ χρόνον ἱστορικὸν μόνον ἐν πλαγίῳ λόγῳ ἀντὶ τοῦ μέλ. τῆς ὁριστ. ἐν τῷ εὐθεῖ, καθόσον ἡ ἔννοια ἐκφέρεται ἐκ μέρους ἄλλου: Ξ. Ἑλλ. 6,4,27.

Σημ. 2. Σπανιώτατα εὕρηται εὐκτικὴ μετὰ χρόνον ἀρκτικόν: ἰδ. Δ. Σ. § 222, Σημ. 2. Τὸ μή, ὅταν ἐξαρτᾶται ἐκ κυρίας προτάσεως ἐκφερομένης κατ' εὐκτικήν, συντάσσεται ὁτὲ μὲν μεθ' ὑποτακτ., ὁτὲ δὲ μετ' εὐκτικῆς. ἰδ. § 50,6,β').

Σημ. 3. Ὅταν συνάπτωνται δύο προτάσεις, ὧν ἡ μὲν ἐκφέρεται διὰ τοῦ μή, ἡ δὲ διὰ τοῦ μὴ οὔ, ἢ τἀνάπαλιν, τότε τὸ μὴ δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἢ νὰ ἐννοηθῇ: ἰδ. Δ. Σ. § 222, Σημ. 3. Περὶ τοῦ μή.. μὴ ἀντὶ μή.. οὔ ἰδ. Δ.Σ. § 168, Σημ. 2. Περὶ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ μὴ ἰδ. Δ.Σ. § 168, Σημ. 1.

2. Πλὴν τῆς συνήθους κατὰ ὑποτακτικὴν καὶ εὐκτικὴν συντάξεως εὕρηνται προσέτι καὶ αἱ ἑξῆς:

α') ἡ ὁριστικὴ πάντων τῶν χρόνων, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ παραστήσῃ τὸ περὶ οὗ ὁ φόβος ὡς τοιοῦτον, ὁποῖον γίνεται, ἔγεινε, θὰ γείνῃ, ἢ τοὐναντίον δὲν γίνεται κτλ.: Πλ. Λάχ. 187,Β σκοπεῖν χρή, μὴ οὐ.. ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται. Θουκ. 3,53 νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἡμαρτήκαμεν. Πλ. Θεαίτ. 145,Β ὅρα, μὴ παίζων ἔλεγε. Ξ. Κύρ. 2,3,6 δέδοικα, μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μεθέξω. — Ὁριστικὴ καὶ ὑποτακτική: Εὐρ. Φοιν. 92.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β΄) ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ παραστήσῃ τὸ περὶ οὗ ὁ φόβος ἁπλῶς ὡς πιθανὸν (§§ 46 καὶ 208,2, IV, α΄.)· ἰδ. Δ.Σ. § 222,2, β΄).

γ΄) οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἄν, ὅταν ὁ λέγων θέλῃ νὰ παραστήσῃ ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ φόβος ἠδύνατο νὰ συμβῇ ὑπό τινας ὅρους, περιστάσεις, ἀλλὰ δὲν συνέβη (§§ 42, 2,γ΄).208,2,II,α΄)· ἰδ. Δ.Σ. § 222,2, γ΄).

Σημ. 4. Ὡς τίθεται τὸ ἐρωτηματικὸν εἰ καὶ ἐὰν (§ 219,Σημ.26) μετὰ ῥήματος δηλοῦντος ὁπωσδήποτε ἐνέργειαν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐννοητέον ῥῆμα ἔχον τὴν ἔννοιαν τοῦ σκοπεῖν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ μή· ἰδ. Δ. Σ. § 222, Σημ. 4.

Σημ.5. Τὸ μὴ καὶ μὴ οὐ, ἅπερ συντάσσονται μεθ' ὑποτακτ., εὐκτ. καὶ ὁριστ. μετὰ τὰ φόβου, μερίμνης, ἀμφιβολίας, ὑποψίας κ.τ.τ. ῥήματα (ἰδ. ἀρ.θ. 1 καὶ § 169,6), δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς συνήθως συμβαίνει, ὡς σύνδεσμοι, ἀλλ' ὡς λέξεις ἐρωτηματικαὶ (=num). Ταῦτα εὕρηνται πολλάκις ἐλλειπτικῶς, ἀναφερόμενα εἰς ῥῆμα φόβου, μερίμνης σημαντικόν, ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῷ νῷ τοῦ λέγοντος· διὸ αἱ τοιαῦται προτάσεις εἶνε κατὰ τὸ φαινόμενον κύριαι: Πλ.Γοργ.462, Ε μὴ ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν. Κρατ. 436,Β. Περὶ τοῦ οὐ μὴ μετ' ἀορίστου ὑποτακτ. ἢ μετὰ μέλ. ὁριστ. ἀντὶ τοῦ πλήρους οὐ δεινὸν μὴ κτλ. ἰδ. § 169,7.

§ 223. Σύνταξις τῶν φόβου σημαντικῶν ῥημάτων.

Εἰς τὰς πλαγίας ἐρωτηματικὰς προτάσεις πρέπει ν' ἀναχθῶσι καὶ αἱ προτάσεις αἱ ἐξαρτώμεναι ἐκ τῶν φόβου, μερίμνης, ὑποψίας κ.τ.τ. σημαντικῶν ῥημάτων καὶ διὰ τοῦ μὴ καὶ μὴ οὐ εἰσαγόμεναι, καθόσον τὰ μόρια ταῦτα μετὰ τὰ εἰρημένα ῥήματα δὲν ἔχουσι τὴν ἀποφατ. σημασίαν, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος ἐν § 169, 1 καὶ 3, ἀλλ' εἶνε μόρια ἐρωτηματικὰ καὶ αἱ δι' αὐτῶν ἐκφερόμεναι προτάσεις εἶνε ἐρωτηματικαί, ἔχουσαι κοινὰς πάσας τὰς συντάξεις πρὸς τὰς πλαγίας ἐρωτήσεις· ἰδ. § 221.

§ 224. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων συντάξεων τῶν φόβου σημαντικῶν ἐκφράσεων.

Τὰ φόβου σημαντικὰ ῥήματα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια πλὴν τῆς συνήθους μετὰ τοῦ μὴ καὶ μὴ οὐ συντάξεως ἔχουσι καὶ τὰς ἑξῆς :

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α΄) ὅπως μή, συχνότατα μετὰ τὰ ῥήματα σκοπεῖν, φυλάττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι, ὁρᾶν κ.τ.τ., σπανιώτερον δὲ μετὰ τὰ φόβου σημαντικά: Ξ.Κύρ. 2,4.11 σκοπεῖν.., ὅπως σε μὴ ἐπιλείψει χρήματα.Δημ.9,75 δέδοικα, ὅπως μή.. γενήσεται.

β΄) εἰ, καὶ δὴ μετὰ σημασίας ἢ καταφατικῆς (=μήπως δὲν ἢ ἀποφατικῆς (= μήπως) (§ 219,21)· ἰδ. Δ.Σ. § 224.β.

γ΄) ὡς μεθ᾽ ὁριστικῆς, ὅταν τὸ περὶ οὗ ὁ φόβος πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὡς ἐν τῷ λογισμῷ μόνον ὑπάρχον: Ξ. Κύρ. 5,2,12. Καὶ μετ᾽ εὐκτικῆς σὺν τῷ ἄν: Πλ. Νόμ. 804, Ε. ἰδ. Δ.Σ. § 224, γ΄).

δ΄) ὅτι, ὅταν τὸ περὶ οὗ ὁ φόβος πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ὡς πραγματικόν: Ξ.᾽Αν. 3,1,12.

ε΄) τίθεται ἐρωτηματική τις λέξις (τίς, πῶς)· ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν σύνταξιν ὅπως μή· ἰδ. Δ.Σ. § 224, ε΄).

ς΄) ἐνίοτε τίθεται καὶ μετοχὴ πρὸς δήλωσιν τῆς αἰτίας, περίπου ὡς τὸ ὅτι σὺν ῥήματι παρεμφατικῷ: Λυκοῦργ. 17.

ζ΄) δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἀπαρέμφατον ἔναρθρον ἢ ἄναρθρον, ὡς δύναται νὰ συναφθῇ ἡ αἰτιατικὴ οὐσιαστικοῦ μετὰ ῥήμ. φόβου σημαντικοῦ, (§§ 59,4. 130). ἰδ. Δ.Σ. § 224. ζ΄).

Σημ. Ὅταν δύο ἔναρθρα ἀπαρέμφατα, ὧν τὸ ἕτερον ἔχει μή, ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος (φόβου σημαντικοῦ), τότε τὸ μὴ διαφυλάττει τὴν ἀρνητικὴν αὐτοῦ σημασίαν: Πλ.᾽Απ. 28, Δ. ᾽Ενίοτε τίθεται μετὰ τὸ αὐτὸ φόβου σημαντικὸν ῥῆμα συγχρόνως τὸ ἀπαρέμφατον καὶ μὴ μετὰ παρεμφατικοῦ ῥήματος: Ξ.᾽Αν.1,3,17. ἰδ. Δ. Σ. § 224. Σημ. 1.

η΄) ὥστε, ὅταν πρέπῃ νὰ δηλωθῇ ἡ ἀκολουθία ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ φόβου: Θουκ.1,136.

§ 225. Περὶ ἀποκρίσεως ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι.

᾽Επὶ τῶν ὀνοματικῶν ἐρωτήσεων ἡ ἀπόκρισις γίνεται, ὡς εἰκός, διὰ τῆς ὀνομασίας τοῦ περὶ οὗ ἡ ἐρώτησις, π.χ. τί γράφεις; ἐπιστολήν.— πῶς ἐτελεύτα; πρᾴως.— ᾽Επὶ δὲ ἐρωτήσεων προτάσεως ἥ τε καταφατικὴ καὶ ἡ ἀποφατικὴ ἀπόκρισις εἶνε ποικιλωτάτη, ἤτοι γίνεται:

α΄) ἐπὶ μὲν καταφάσεως δι᾽ ἐπαναλήψεως τῆς λέξεως, περὶ ἧς κυρίως γίνεται ἡ ἐρώτησις, ἔτι δὲ καὶ ἐν συνδέσει αὐτῆς μετά τινος βεβαιωτικοῦ ἐπιρρήματος (μέντοι, μὲν οὖν κτλ), ἐπὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δὲ ἀποφάσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τρόπον μετὰ προηγουμένου οὔ: Σοφ. Ἀντ. 513 Κρ. οὔκουν ὅμαιμος χὠ καταντίον θανών; Ἀντ. ὅμαιμος ἐκ μιᾶς τε καὶ ταὐτοῦ πατρός. Πλ. Φαίδ. 65, Δ φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸ ἢ οὐδέν; Φαμὲν μέντοι νὴ Δία. Εὐρ. Ἱππ. 91 Θησ. οἶσθ' οὖν, βροτοῖσιν ὃς καθέστηκεν νόμος; Ἱππ. οὐκ οἶδα.

β') διὰ τοῦ ἐγώ, ἔγωγε, οὐκ ἐγώ, οὐκ ἔγωγε ἄνευ ῥήματος, προσέτι δὲ καὶ μετὰ τοῦ νὴ Δία, μὰ Δία. ἰδ. Δ.Σ. § 225, β').

γ') διὰ τῶν φράσεων φημί, οὔ φημι, ἔστιν οὕτως, ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν, ἔστω· διὰ τῶν ἐπιρρημάτων ναί, ναὶ μὰ τὸν Δία (§159, 2 καὶ 3) οὔ, οὐκ, ὅταν ἀμέσως συνάπτηται μετ' αὐτῶν πρότασίς τις, οὐ δῆτα, μὴ δῆτα, πάνυ, πάνυ γε, κάρτα, κάρτα γε, μάλα, μάλα γε, μάλιστα, μάλιστά γε, πάντων μάλιστα, πάντων κάλλιστα, καὶ πάνυ, καὶ μάλα, παντάπασί γε, π. μὲν οὖν, πάνυ μὲν οὖν, εὖγε, καλῶς γε, ὀρθῶς γε, οὕτως, οὐδαμῶς καὶ μετὰ προτρεπτικὴν ὑποτακτικὴν μηδαμῶς, οὐ μὰ Δία, καὶ μὰ Δία ἀποφατικῶς, ἐὰν προηγῆται ἢ ἕπηται πρότασις ἀρνητικὴ ἢ ἐὰν εὐκόλως νοῆται ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου, ὅτι ἡ ἐρώτησις αἴρεται, ἥκιστα, ἥκιστά γε, ἥκιστα δῆτα· διὰ τοῦ ἀληθῆ, ἀληθέστατα, ἀληθῆ λέγεις· διὰ τοῦ κομιδῇ γε, κομ. μὲν οὖν (=ἐπιμελέστατα, ἀκριβέστατα·) ἔτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ταὖτά νυν ἢ ἁπλῶς διὰ τοῦ ταῦτα. κτλ.

Σημ. 1. Πολλάκις γίνεται ἡ ἀπόκρισις ἐν τύπῳ ἐρωτήσεως, π.χ. τί μήν;=τί ὄντως;=οὕτω ὄντως ἐστί· π.χ. Πλ. Πολ. 259, Δ· ἐν ὁμοίᾳ σημασίᾳ τί γάρ; Φαίδρ. 258, Δ. ἢ τί ἄλλως; (= τῷ ὄντι οὕτως ἔχει) πόθεν ; μετὰ θαυμασμοῦ ἐκφερόμενον δηλοῖ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν;=οὐδαμῶς· πῶς δ' οὔ; Περὶ τοῦ πῶς γάρ; πῶς γὰρ οὔ; οὐ γάρ; ἰδ. § 186α, Σημ. 7. Προσέτι δέ: τί δ' οὐ μέλλει; τί δ' οὐκ ἔμελλε;=διὰ τί δὲν πρέπει; διὰ τί δὲν ἔπρεπε;=μάλιστα, τῷ ὄντι. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ καὶ ἄνευ ἀρνήσεως: τί μέλλει; ἀλλὰ τί μέλλει; ἀλλὰ τί γὰρ μέλλει; Ὁμοίως: ἀλλὰ τί οἴει; Πλ. Πολ. 332, Γ καὶ ἀλλὰ τί; Φαίδ. 89, Β. Προσέτι: ἄληθες; ἐν εἰρωνικῇ ἐρωτηματικῇ ἀποκρίσει. Πρβλ. Σοφ. Οἰδ. τ. 350. Οὕτω καὶ τὸ πώμαλα ἀρχῆθεν ἐρωτηματικῶς (ἀντὶ πῶς μάλα;) παρὰ τοῖς Δωριεῦσι, εἶτα δὲ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἄνευ ἐρωτήσεως ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς. Πρβλ. Ἀρφ. Πλ. 66.

Σημ. 2. Ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι τίθεται πολλάκις τὸ γέ, δι' οὗ δηλοῦται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄρνησις τοῦ ὑπό τινος λεχθέντος καὶ ἐπιβεβαίωσις τοῦ ἐναντίου· ἰδ. Δ. Σ. § 225, Σημ. 1.

Σημ. 3. Πλείονα περὶ ἀποκρίσεως ἰδ. Δ. Σ. § 225, Σημ. 3 καὶ 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

§ 226. **Περὶ τοῦ τύπου τοῦ πλαγίου λόγου.**

Αἱ λέξεις ἢ τὰ διανοήματα προσώπου τινὸς (ἀδιάφορον ἂν τοῦτο εἶνε τρίτον ἢ δεύτερον ἢ πρῶτον, ἤτοι αὐτὸς ὁ λέγων) δύνανται ν' ἀποδοθῶσιν ἢ καθ' ὃν τύπον ἐξηνέχθησαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τότε παρίστανται ἀνεξάρτητα τῆς ἰδέας τοῦ ἀναφέροντος ἢ διηγουμένου αὐτά, ὅτε ὁ λόγος καλεῖται **εὐθὺς ἢ ὀρθός**: Ξ. Ἀν.2,1,16 ὁ δ' εἶπεν· ἐγώ σε ἄσμενος ἑώρακα, ἢ ὡς ἐνοήθησαν ὑπὸ τοῦ διηγουμένου ταῦτα, καὶ τότε ἐξαρτῶνται ἐκ ῥήματος γνωστικοῦ ἢ λεκτικοῦ· ὥστε τὸ ῥηθὲν ὑφ' ἑτέρου ἀναφέρεται ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ τοιούτου ῥήματος κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀντίληψιν· τὸ σχῆμα τοῦ τοιούτου λόγου λέγεται **πλάγιος λόγος**: Ξ. Ἀν.6,6,25 Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινοίη.

§ 227. **Τύπος τῆς κυρίας προτάσεως ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ.**

Αἱ κύριαι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου, εἰς ἃς ἀνήκουσι καὶ αἱ ἐκφερόμεναι διὰ τῶν παρατακτικῶν συνδέσμων καί, τέ, δέ, ἀλλά, καίτοι, ἤ, γάρ, οὖν ἐκφέρονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ:

α') ὅταν εἶνε προτάσεις κρίσεως, ἢ δι' ἀπαρεμφάτου μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικὴν (§ 126,5 καὶ Σημ. 2), ἢ διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς σὺν εὐκτικῇ μὲν μετὰ χρόνον ἱστορικὸν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (§§ 228,2.189,3), κατὰ τὰς ἐγκλίσεις δὲ τοῦ ὀρθοῦ λόγου μετὰ χρόνον ἀρκτικόν (§ 189,2)· ὁ κατ' εὐκτικὴν πλάγιος λόγος διατηρεῖ τὴν τοῦ εὐθέος ἄρνησιν οὐ: Πλ.Γοργ.508,Α φασὶ δ' οἱ σοφοὶ καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν.. τὴν κοινωνίαν συνέχειν καὶ φιλίαν.—Ξ. Ἀν.4,1,24 ἔλεξεν,ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη (λ.ὀρθ. οὐκ ἔφη).— Λυσ. 24,15 λέγει, ὡς ὑβριστής εἰμι (λ. ὀρθ. ὑβριστὴς εἶ).Σοφ.Λυσ.13,75 οὐδέποτε πείσεις οὐδένα ἀνθρώπων, ὡς Φρύνιχον ἀποκτείνας ἀφείθης ἂν ὑπὸ τῶν τριάκοντα.Ξ.Οἰκ.2,15

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἶδ', ὅτι οὐδ' ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου, καὶ εἰ δείξαιμι κτλ. Ὁμοίως κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐκφέρονται καὶ αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἀρκτικοῦ χρόνου ἡγουμένου: Πλ.Φαίδ. ἐρωτᾷ ὁ Κρίτων πῶς με θάπτη· κατ' εὐκτικὴν δὲ ἐκφέρονται αἱ καθ' ὁριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἱστορικοῦ χρόνου ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἡγουμένου: Ξ.'Αν.4,5,10 ἠρώτων αὐτοὺς τίνες εἶεν; (λ.ὀρθ. τίνες εἰσίν). Ἡρόδ.5,67 ἐχρηστηριάζετο, εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον (λ. ὀρθ. ἄρ' ἐκβάλω τὸν Ἄ.;)

Σημ. 1. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ὡς καὶ ἐν § 48 ἐρρήθη, οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἄν, ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν καὶ τὸ ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε κ.τ.τ. μένουσιν ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ καὶ ἱστορικοῦ χρόνου ἡγουμένου (§ 189,2,2) : Πλ.Πολ.329 Θεμιστοκλῆς ἀπεκρίνατο ὅτι οὔτ' ἂν Σερίφιος ὢν ὀνομαστὸς ἐγένετο οὔτ' ἐκεῖνος 'Αθηναῖος (λ. ὀρθ. οὔτ' ἂν ἐγὼ Σερίφιος ὢν ὀνομαστὸς ἐγενόμην οὔτε σὺ 'Αθηναῖος). Ξ.'Αν.2,1,10 ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν (λ. ὀρθ. πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιμεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖμεν).

β') ὅταν εἶνε προτάσεις ἐπιθυμίας, ἤτοι ὅταν ἐκφέρωσι προσταγήν, παραίνεσιν, εὐχήν, ἐπιθυμίαν, δι' ἀπαρεμφάτου (125, 2). Ἐπὶ ἀρνήσεως τίθεται μή: Θουκ. 3,15 οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν Ἰσθμόν (εὐθ. λ. κατὰ τάχος ἴτε). Ξ. Κύρ.1,4,14 ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν (εὐθ. λ μηδεὶς βαλλέτω πρὶν ἂν Κ. ἐμπλησθῇ).

Σημ. 2. Ἐνίοτε τὸ ἀπαρέμφατον (μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικὴν) ἐξαρτᾶται ἐκ παραλειπομένου ῥήματος δοξαστικοῦ, λεκτικοῦ, οὗτινος ἡ ἔννοια δύναται νὰ λαμβάνηται ἐκ προηγουμένου ῥήματος: ἰδ. Δ.Σ. § 227, Σημ. 3.

Σημ. 3. Παρενθετικαὶ προτάσεις καὶ ἰδίᾳ αἱ συνδεόμεναι διὰ τοῦ γάρ, οὖν, δὲ συχνάκις, εἰ καὶ εἶνε γραμματικῶς κύριαι, παρεισάγονται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ κατ' εὐκτικὴν ἄνευ εἰσαγωγικοῦ συνδέσμου, καὶ μάλιστα κανονικῶς, ὅταν προηγῆται πρότασις ἐκφερομένη διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς ἢ καὶ ἀπαρέμφατον μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικήν, ὥστε ἡ παρενθετικὴ πρότασις ἀποτελεῖ συνέχειαν τοῦ προηγουμένου λόγου· ἡ χρῆσις αὕτη ἀπαντᾷ πρῶτον παρ' Ἡροδότῳ καὶ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ δὴ συχνότερον ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἢ ἐν τῇ ποιήσει: Ἡροδ.7,13 ἔλεγε.., ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι.., Ἀρταβαζάνης δὲ ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ οὐκ ὢν οὔτ' εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. Θουκ.2,72 ἀπεκρίναντο αὐτῷ, ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν..· παῖδες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἶησαν. Δημ.50,50 ἀποκρίνεται αὐτῷ Ποσείδιππος, ὅτι τριήραρχός τε ἐγὼ τῆς νεὼς εἴην καὶ ὑπεύθυνος καὶ τὸν μισθὸν παρ' ἐμοῦ λαμβάνοι· πλεύσοιτο οὖν, οἷ ἐγὼ κελεύω, εἰς Θάσον. Σπανίως τὸ προτασσόμενον ὅτι κεῖται μεθ' ὁριστικῆς: Ἰσαῖ.8,22 εἶπον, ὅτι ἐντεῦθεν ποιήσομαι τὴν ταφήν· δεδεημένη γὰρ εἴη ταῦτα ποιεῖν ἡ τούτου ἀδελφή. Περὶ τοῦ ὅτι μετ' ἀπαρεμφ. ἰδ. § 189,Σημ.5, β'. Ἐὰν δὲ ἡ μετὰ τοῦ γὰρ ἢ δὲ πρότασις ἐκφέρηται καθ' ὁριστικὴν ἢ εὐκτικὴν σὺν τῷ ἄν, τότε ἐκληπτέα ὡς εὐθὺς λόγος:ἰδ.Δ.Σ.§ 227.Σημ.4.

§ 228. **Ἐγκλίσεις τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων ἐν σχέσει πρὸς τὰς τῶν κυρίων ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ.**

1. Ὅταν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχῃ χρόνος ἀρκτικός, αἱ δευτερεύουσαι προτ. τοῦ ὀρθοῦ λόγου φυλάττουσι τὴν ἔγκλισιν αὐτῶν καὶ ἐν τῷ πλαγίῳ: Ξ. Ἑλλ.3,5,8 ὡς δ' ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσησθε, αὐτίκα γνώσεσθε. Ἀπ.1,6,18 δῆλον οὖν, ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν.

2. Ὅταν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχῃ χρόνος ἱστορικός, τότε αἱ δευτερεύουσαι τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐκφέρονται ἐν τῷ πλαγίῳ:

α') κατ' εὐκτικήν, ἂν ἐν τῷ ὀρθῷ ἐκφέρωνται κατ' ἀρκτικὸν τῆς ὁριστ. ἢ καθ' ὑποτακτικὴν : Ξ. Ἀν.1,8,12 Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (=διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη (εὐθ. λ. ἄγε, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς ἐστι).—2,1,2 ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς..προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρῳ συμμίξειαν (εὐθ. λ. πρόϊτε, ἕως ἂν συμμίξητε). Περὶ τῆς εὐκτικῆς μετὰ τὸ εἰδικὸν ὅτι ἢ ὡς καὶ τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι καὶ ἐπὶ πλαγίων ἐρωτήσεων ἰδ. καὶ § 40,Σημ.3.

β') ἐὰν αἱ εἰρημέναι δευτερεύουσαι προτάσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐκφέρωνται διὰ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὁριστ., μένουσιν οὗτοι κανονικῶς ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ σαφηνείας χάριν, ἵνα μὴ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία, ἂν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ θὰ ἔκειτο τῆς ὁριστικῆς ἀρκτικὸς χρόνος (ἢ ὑποτακτικὴ) ἢ ἱστορικὸς αὐτῆς (§ 189, Σημ.6):Ξ. Ἀν.1,2,21 ἧκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι λελοιπὼς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ᾔσθετο, ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν (εὐθ. λ. λέλοιπε.., ἐπεὶ ᾔσθετο). Περὶ τῆς εὐκτικῆς ἐπὶ πράξεως παρελθούσης, ὅταν ἡ τοῦ λόγου συνάφεια οὐδεμίαν καταλίπῃ ἀμφιβολίαν, ἰδ. § 40, Σημ. 3. Ἐν χωρίοις δέ, οἷον τὸ τοῦ Ξ. Ἑλλ.5,2,8 ἐδίδασκον, ὡς.. συνεστρατεύοντο, ὅποι ἡγοῖντο, ἡ εὐκτικὴ τίθεται οὐχὶ ἕνεκα τοῦ πλαγ. λόγου, ἀλλὰ πρὸς δήλωσιν ἀορίστου ἐπαναλήψεως (§ 50,4), ὡς θὰ ἐτίθετο καὶ ἐν ὀρθῷ λόγῳ. Αἱ διὰ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἢ ἐπεξηγηματικοῦ ὅτι ἐκφερόμεναι δευτερ.προτ. ἀκολουθοῦσι τῷ ἐν 2, α' καὶ β' γενικῷ κανόνι (§ 40, Σημ. 3). Ἐνίοτε δὲ ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ὑπάρχει ἱστορικὸς τῆς ὁριστ. οὐχὶ ἕνεκα τοῦ πλαγίου λόγου, ἀλλὰ δυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νάμει ἕλξεως τῶν χρόνων ἢ ἀφομοιώσεως πρὸς τὸν χρόνον τῆς κυρίας προτάσεως: ἰδ. Δ. Σ. § 228,2, β').

Σημ. 1. Ὡς ἡ ὑποθετ. πρότασις διὰ τοῦ εἰ μετὰ παρῳχημένου τῆς ὁρ στ. τοῦ εὐθέος λόγου μένει ἀμετάβλητος ἐν τῷ πλαγίῳ (ἰδ. ἀριθ. 2, β'), οὕτω κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ ἡ διὰ τοῦ εἰ μετ' εὐκτ. ὑπόθεσις: Θουκ. 1,136 ἐκεῖνον δ' ἄν, εἰ ἐκδοίη αὐτόν,.. σωτηρίας ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι (ὀρθ. λ. εἰ ἐκδοίης, ἀποστερήσαις ἄν). Ὁμοίως καὶ αἱ διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς εἰσαγόμεναι, ἰδ. 189,2. Περὶ ἀφομοιώσεως παρενθετικῶν προτάσεων ὑποθετικῆς περιόδου, ἧς τὸ μὲν ἡγούμενον ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ μετὰ παρῳχημένου τῆς ὁριστ., τὸ δὲ ἑπόμενον ὡσαύτως διὰ παρῳχημένου τῆς ὁριστ μετὰ τοῦ ἄν, ἢ τὸ μὲν ἡγούμενον διὰ τοῦ εἰ μετ' εὐκτ., τὸ δὲ ἑπόμενον δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἰδ. § 50.6,α' καὶ β'.

Σημ. 2. Περὶ τῆς εὐκτικῆς ἀρκτικοῦ χρόνου ἡγουμένου ἰδ. § 190,2. Περὶ τῆς εὐκτ. ἐν ἐξηρτημένῃ ἐρωτήσει ἀρκτικοῦ χρόνου ἡγουμένου ἰδ. § 45, Σημ. 1. Περὶ τοῦ ὅρα, δέδοικα μὴ σὺν εὐκτικῇ ἰδ. § 222,Σημ. 2. Σημειωτέον προσέτι ὅτι μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον τίθεται ἐνίοτε πρῶτον μὲν ὑποτακτική, εἶτα δὲ εὐκτική, ὅταν ἡ δευτέρα πρότασις περιέχῃ ἔννοιαν δυναμένην νὰ συμβῇ, ἂν συμβῇ τὸ διὰ τῆς ὑποτακτ. ἐκφερόμενον: Ἡροδ.1,53 νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ (Κροῖσος), εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον. Πρβλ. § 192,6.

3. Καὶ ἐν ταῖς δευτερευούσαις δὲ τοῦ εὐθέος λόγου τίθεται **εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου** ἀντὶ τῆς ὁριστικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ὅταν τὸ δι' αὐτῶν ἐκφερόμενον λέγηται οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως: Θουκ.2,21 (Οἱ Ἀχαρνῆς) ἐκάκιζον (τὸν Περικλέα), ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι.

4. Ὅταν ἡ εὐκτικὴ κεῖται ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ὀρθοῦ, πάντες οἱ σύνδεσμοι καὶ αἱ ἀναφορ. ἀντων. δύνανται νὰ συνάπτωνται μετὰ τοῦ ἄν: ἰδ. Δ.Σ. § 228,4.

Σημ. 3. Πλὴν τούτων εὕρηται ἐνίοτε τὸ ὅταν, ἐπειδὰν κτλ. μετ' εὐκτικῆς ἐν δυσὶν ἔτι περιπτώσεσιν: α') ἐπὶ δηλώσεως ἀορίστου ἐπαναλήψεως ἱστορικοῦ χρόνου ὄντος ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει, ὡς ἀπαντῶσι μεθ' ὑποτακτικῆς, ἀρκτικοῦ χρόνου ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὄντος (§ 50,4): β') ὅταν ἡ πρότασις ἀποτελῇ μέλος προηγουμένης προτάσεως εὐχὴν δηλούσης: ἰδ. Δ.Σ. § 228, Σημ. 3.

5. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει τὴν ἐλευθερίαν παντὸς εἴδους δευτερεύουσαν πρότασιν νὰ ἐκφέρῃ κατ' ἀπαρέμφατον μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικὴν ἀντὶ ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως ἰδίᾳ μετὰ λεκτικὸν ἢ γνωστικὸν ῥῆμα:

α) ἐπιθετικαὶ προτάσεις: Θουκ.1,91 (ἔφασαν) ὅσα αὖ μετ' ἐκείνων βουλεύεσθαι, οὐδενὸς ὕστεροι γνώμῃ φανῆναι. Πρβλ. 2, 13,5. 2,24 τριήρεις..ἐποιήσαντο..καὶ τριηράρχους αὐταῖς, ὧν μὴ χρῆσθαι μιᾷ κτλ. (ἔνθα ἐκ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως ἐννοεῖται ῥῆμά τι, οἷον ἔγνωσαν, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φατον). Πλ. Φαίδ. 72, Α ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναί που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.

β') ἐπιρρηματ. προτάσεις 1) τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τῆς αἰτίας, τῆς παρομοιώσεως: Ἡροδ. 3,26 λέγεται.., ἐπειδὴ ἐκ τῆς βάσεως ταύτης ἰέναι.., ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν. ἰδ. Δ. Σ. § 228,5, β').

§ 229. Ὁριστικὴ καὶ ὑποτακτικὴ ἐν ἀντικειμενικῇ παραστάσει.

1. Οὐχὶ σπανίως ἀντὶ τοῦ πλαγίου λόγου δι' εὐκτικῆς ἢ ἀπαρεμφάτου (μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικὴν) τίθενται οἱ ἀρκτικοὶ χρόνοι ἢ ὁ ἀόριστος τῆς ὁριστικῆς ἢ ὑποτακτική, ὡς καὶ ἐν τῷ εὐθεῖ, ἐν ζωηρᾷ διηγήσει, εἰ καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ὑπάρχει ἱστορικὸς χρόνος, ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἄν, ἢ ἱστορικὸς χρόνος μετὰ τοῦ ἄν. Πολλάκις δηλ. ὁ λέγων τὰς ἐν τῷ παρελθόντι γενομένας πράξεις ἢ σκέψεις μεταφέρει μετὰ ζωηρότητος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος εἰς τὸ ἐνεστώς, παριστῶν τὸ παρελθὸν ὡς παρόν. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκφράσεως, ὅστις παρέχει τῇ διηγήσει μεγάλην ἐνάργειαν καὶ σαφήνειαν, καλεῖται ἀντικειμενικὴ παράστασις. Ὅθεν ἐν τῇ ἀντικειμενικῇ ταύτῃ παραστάσει ἡ δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται διὰ τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως, ἧς θὰ ἐγίνετο χρῆσις καὶ ἐν τῷ ὀρθῷ λόγῳ, εἴτε κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ γράφοντος ἢ διηγουμένου εἴτε κατὰ τὴν τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως. Παραδείγματα ἰδ. ἐν Δ. Σ. § 229,1.

Σημ. 1. Ἐξ ἀνάγκης γίνεται χρῆσις τῆς ὁριστικῆς, ὅταν ὁ λέγων διηγούμενος τὰ διανοήματα ἢ τὰς λέξεις ἑτέρου ἐμβάλλῃ ἐν αὐτοῖς τὰς ἰδίας αὐτοῦ παρατηρήσεις.

2. Ἐν τῇ χρήσει τῆς ὁριστ. ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς παρατηρητέον καὶ τάδε· ἥ τε κυρία πρότασις καὶ ἡ δευτερεύουσα ἐκφέρονται οὐχὶ κατ' εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου ἢ κατ' ἀρκτικὸν χρόνον τῆς ὁριστ., ὡς ἔπρεπεν, ἀλλὰ καθ' ἱστορικὸν αὐτῆς, γινομένης ἀναφορᾶς εἰς τὸν χρόνον τοῦ γράφοντος ἢ διηγουμένου. Περὶ τῶν διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς εἰσαγομένων οὐσιαστικῶν προτάσεων ἰδ. §189,2,2)γ): Θουκ. 1,134 λέγεται δ' αὐτὸν (Παυσανίαν).. γνῶναι, ἐφ' ᾧ ἐχώρει,.. προκαταφυγεῖν (ἀντὶ τοῦ ἐχώρει κανονικῶς ἔπρεπε νὰ γραφῇ ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου, ἐφ' ᾧ χωροίη, ἢ ἐν ἀντικειμενικῇ παραστάσει ἐνεστὼς τῆς ὁριστ. χωρεῖ· ἔγραψε δ' ὁ συγγραφεὺς ἐχώρει, διότι ἀναφορικῶς πρὸς τὸν χρόνον, καθ' ὃν αὐτὸς συγγράφει, ἡ πρᾶξις εἶνε παρελθοῦσα). ἰδ. Δ. Σ. § 229,2.

Σημ. 2. Διακριτέον δ' ὅμως τῶν τοιούτων χωρίων ἐκεῖνα, ἐν οἷς ὁ ἱστορικὸς χρόνος καὶ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἔπρεπε νὰ τεθῇ: Δημ. 30,19 ἠρόμην..

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὀνήτορα καὶ Τιμοκράτην, εἴ τινες εἶεν μάρτυρες,ὧν ἐναντίον τὴν προῖκ' ἀπέδοσαν, αὐτὸν δ' Ἄφοβον, εἴ τινες παρῆσαν, ὅτ' ἀπελάμβανεν (ἐν ὀρθ. λ. ἆρα παρῆσάν τινες, ὅτ' ἀπελάμβανες;).

Σημ. 3. Πολλάκις μετὰ ἱστορικὸν χρόνον ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται πρῶτον μὲν ὁριστικὴ ἢ ὑποτακτ., εἶτα δὲ εὐκτική, ἢ τἀνάπαλιν, πρῶτον μὲν εὐκτική, εἶτα δὲ ὁριστ. ἢ ὑποτακτ.· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ λόγος μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ εὐθέος (ἀντικειμενικοῦ) εἰς τὸν πλάγιον (τὸν ὑποκειμενικόν), ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τἀνάπαλιν ἀπὸ τούτου εἰς ἐκεῖνον (§ 190,3): ἰδ. Δ.Σ. § 229, Σημ. 3. Εὐκτική, ὁριστικὴ καὶ ὑποτακτ. Ξ.Ἀν.2,3,6.

4. Χάριν τῆς ζωηρᾶς παραστάσεως καὶ τῆς τάσεως παρελθόντα συμβάντα νὰ παρίστανται ὡς παρόντα, συχνὰ γίνεται μετάβασις τοῦ λόγου 1) ἀπὸ τοῦ πλαγίου εἰς τὸν εὐθύν, προστιθεμένου πολλάκις τοῦ ἔφη, καὶ 2) σπανιώτερον, ἀπὸ τούτου εἰς ἐκεῖνον: Ξ.Ἀν.4,8,10 ἔλεξεν οὖν Ξενοφῶν, ὅτι δοκεῖ.. λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον, τῇ δὲ εὔοδον εὑρήσομεν τὸ ὄρος κτλ. Ἑλλ.2, 1,25—Ξ.Ἀν.7,1,39 ἐλθὼν δ' ὁ Κλέανδρος· Μάλα μόλις, ἔφη, διαπραξάμενος ἥκω· λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον, ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη κτλ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

§ 230. Ἰδιώματα ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς. ἰδ. Δ Σ. § 230.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Περὶ σχημάτων.

§ 231. Προσημειώσεις

Σχῆμα ἢ ἰδίωμα ἐν τῇ συντάξει λέγεται ἐκείνη ἡ πλοκὴ τῶν λέξεων πρὸς ἀπαρτισμὸν λόγου, ἥτις δὲν γίνεται κατὰ τοὺς δεδομένους κανόνας ἀλλὰ κατὰ ἐπιτετραμμένην καὶ συγχωρητὴν αὐτῶν παράβασιν.

Σημ. 1. Πᾶσα ἀσυγχώρητος παράβασις ἢ ἁμάρτημα περὶ τὴν σύνταξιν λέγεται σολοικισμός.

Σημ. 2. Περὶ τοῦ κατὰ σύνεσιν ἢ κατὰ τὸ νοούμενον σχήματος, ἤτοι περὶ τοῦ σχήματος ἐκείνου, καθ' ὃ ἡ σύνταξις δὲν γίνεται κατὰ τὸν γραμματικὸν τύπον τῶν λέξεων ἀλλὰ κατὰ τὴν περιεχομένην ἐν αὐταῖς ἔννοιαν ἰδ. §§ 13,2,ϐ'). 54,2,α'). 56,5.113, Σημ. 15. Περὶ τοῦ Ἀττικοῦ σχήματος ἰδ. §§ 13,2, δ') καὶ Σημ. 4. 14, Σημ. 2. Περὶ τοῦ Πινδαρικοῦ σχήματος ἰδ. § 13,2,ε'). Περὶ τοῦ Ἀλκμανικοῦ σχήματος ἰδ. § 14, Σημ. 1. Περὶ τοῦ καθ' ὅλον καὶ μέρος σχήματος (ἐπιμερισμὸς) ἰδ. § 56. 12 καὶ Σημ. 18 καὶ ἑξῆς. Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶνε συχνὸν ἐν τῇ ποιήσει, ἰδίᾳ τῇ ἐπικῇ, σπάνιον δὲ ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ· κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο δύο ἀντικείμενα εἰς τὸ αὐτὸ ῥῆμα ἀνήκοντα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον δη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λοῖ τὸ ὅλον, τὸ δὲ ἕτερον τὸ μέρος, ἐφ' ὃ ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος πίπτει, τίθενται κατὰ τὴν αὐτὴν πτῶσιν: Ρ, 83 Ἕκτορα δ' αἰνὸν ἄχος πύκασε φρένας ἀμφιμελαίνας. α, 64 ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων. Πλ. Λάχ.190,Β τοῖς υἱέσιν αὐτῶν ἀρετὴ παραγενομένη ταῖς ψυχαῖς. Πολὺ σπανίως προτάσσεται τὸ μέρος: υ,286 δύη ἄχος κραδίην Λαερτιάδην Ὀδυσῆα (ἐνῷ ἐν σ, 34 κεῖται δύη ἄχος κραδίην Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος). Πλ.Πρωτ.334,Β τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταὐτὸ τοῦτο κάκιστον. Ἐνίοτε τίθεται τὸ ὅλον κατὰ δοτικὴν (χαριστικὴν ἢ ἀντιχαριστικήν): Ε,493 δάκε δὲ φρένας Ἕκτορι μῦθος· σ,88 τῷ δ' ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τρόμος ἔλλαβε γυῖα. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι τὸ μέρος δύναται νὰ ἐξενεχθῇ καὶ διὰ προθέσεων μετὰ τῆς οἰκείας αὐτῶν πτώσεως: Τ,125 τὸν δ' ἄχος ὀξὺ κατὰ φρένα τύψε βαθεῖαν. Ο, 248 οὐχ ἀΐεις. ὅ με.. βάλεν Αἴας.. πρὸς στῆθος. Περὶ ἕλξεως ἰδ. §§ 16, 7 καὶ Σημειώσεις.21,2.50,6.103.113,12 καὶ ἑξῆς.126,9 καὶ Σημ. 4.135, 2.193, Σημ. 2.213,3.236, 4 καὶ 5. καὶ Δ.Σ. § 230,12.

§ 232. I. Ἐλλείψεις.

1. Ἔλλειψις λέγεται ἐκεῖνο τὸ ἰδίωμα, καθ' ὃ μέλος τι τῆς προτάσεως (ἢ ὁλόκληρος πρότασις) παραλείπεται, ὅπερ λογικῶς μὲν εἶνε ὑποτεταγμένον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἧττον ἀναγκαῖον, ἀλλὰ γραμματικῶς πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ἐξ ἀνάγκης ἐκ τῶν συμφραζομένων ἢ ἐκ τῆς χρήσεως (§§ 10,6'),γ') καὶ ἑξῆς.12.19.53). καὶ Δ.Σ.§ 232,1.

2. Ἡ ἔννοια τῆς παραλειπομένης λέξεως ἢ εἶνε γενικὴ καὶ ἀόριστος καὶ περιέχεται πολλάκις ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς προσδιοριζούσης αὐτὴν λέξεως, οἷον: οἱ θνητοὶ (δηλ. ἄνθρωποι). ἡ αὔριον (δηλ. ἡμέρα), ἢ λαμβάνεται ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου ἢ τῆς συχνῆς χρήσεως, οἷον: εἰς διδασκάλου ἰέναι. Ὁμοίως καὶ ἡ παραλειπομένη πρότασις ἐκφέρει διανόημα γενικὸν καὶ κατ' ἀκολουθίαν εὐκόλως συμπληρούμενον.

α'. Ἔλλειψις ἐν τῇ ἁπλῇ προτάσει.

3. Περὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ εἶναι ἰδ. §§ 10 καὶ 19. Περὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ δι' ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς ἢ ἐπιθετικῆς γενικῆς προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ (οἷον: οἱ θνητοί. τὸ καλόν. οἱ ἔχοντες=οἱ πλούσιοι. εἰς ᾅδου ἀφικέσθαι. ὁ Σωφρονίσκου κτλ.) ἰδ. § 53. Περὶ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἂν ἰδ. § 43. Περὶ ἐλλείψεως τῆς προτάσεως (ἐν ὑποθετικῇ περιόδῳ) ἰδ. § 209,2· περὶ ἐλλείψεως τῆς ἀποδόσεως (ἐν ὑποθετ. περιόδῳ) ἰδ.§ 209,3. Περὶ ἐλλείψεως τοῦ ἵνα εἰδῆτε καὶ ἴσθι ἰδ. § 190, Σημ.5.

4. Ἔν τισι φράσεσι περιέχεται ἐν τῷ ῥήματι τὸ εἰς τὸ ἐπίθετον ὑπονοούμενον οὐσιαστικόν: Β. 379 ἔς γε μίαν βουλεύσομεν (δηλ.βουλήν). Σοφ.Οἰδ.τ.810 οὐ μὴν ἴσην γε ἔτισεν (δηλ. τίσιν). ἰδ. Δ. Σ. § 232,4.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Ἐν λόγῳ πλήρει πάθους δύναται νὰ παραλειφθῇ τὸ **ῥῆμα**, ἔξωθεν ἐκ τῆς χρήσεως εὐκόλως ἐννοούμενον ἐπὶ τῶν ἑξῆς φράσεων: **ἐς κόρακας. ἐς φθόρον. εἰς ὄλεθρον** (δηλ. ἄπιθι ἢ ἔρρε). **πρὸς σὲ γονάτων** (δηλ. ἱκετεύω). Ἐν ταῖς συνδέσεσι **μὰ τὸν (τὴν)** παραλείπεται οὐ μόνον τὸ ὀμοτικὸν ῥῆμα ἀλλὰ χάριν σεβασμοῦ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ἢ τῆς θεᾶς, ὅπερ τις ἐπικαλεῖται· Πλ. Γοργ. 466, Ε μὰ τὸν οὐ σύ γε, ἐπεί. κτλ. Πρβλ. Ἀρφ. Βατ. 1374. ἰδ. καὶ § 22,2, δ').

β'. Ἔλλειψις ἐν τῇ συνθέτῳ προτάσει (περιόδῳ).

6. Ἐν τῇ περιόδῳ δύνανται νὰ συμβῶσι τὰ ἑξῆς εἴδη ἐλλείψεως:

α') **πρῶτον** τὸ δι' ἀναφορικῆς προτάσεως προσδιοριζόμενον **οὐσιαστικὸν** δύναται νὰ παραλειφθῇ ὡς παραλείπεται ἐν τῇ ἁπλῇ προτάσει τὸ δι' ἐπιθέτου προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν: εἴη, ὅστις ἀπαγγείλειε τάχιστα Πηλείδῃ. Θουκ. 2,11 ἕπεσθε, ὅποι ἄν τις ἡγῆται (δηλ. εἰς τοῦτον τὸν τόπον, ὅποι)· ἰδ. § 113, Σημ. 1.

β') **δεύτερον** δύναται νὰ παραλειφθῇ τὸ **ῥῆμα** τῆς κυρίας προτάσεως ἐν ταῖς δευτερευούσαις προτάσεσιν, π.χ. ἐν ταῖς συνδέσεσιν: **οὐχ ὅτι, μὴ ὅτι.., ἀλλὰ** § 176,3· οὕτω καὶ **οὐχ ὅτι** ἐν τῇ σημασίᾳ **εἰ καί, ἂν καὶ** § 176,4,. Ἐν ταῖς διὰ τοῦ **ὅπως, ὅπως μὴ** καὶ **μὴ** ἐκφερομέναις τελικαῖς καὶ ἐρωτηματ. προτάσεσι παραλείπεται ὁλόκληρος ἡ **κυρία πρότασις** ἐπὶ **προσταγῆς** καὶ **ἀπαγορεύσεως**, ἰδ. § 191, Σημ. 5· καὶ ἐπὶ **εὐχῆς** ἐν ὑποθετικῷ τύπῳ, οἷον: εἴθε **τοῦτο γένοιτο**· εἴθε **τοῦτο ἐγένετο** (§ § 45,δ'. 42,1,δ') ἢ ἐπὶ ἀντιθέσεως δύο ὑποθετικῶν λόγων, ὅτε **κανονικῶς** παραλείπεται ἡ κυρία πρότασις τοῦ πρώτου (§ 209,3,γ'). Μετὰ ἐπιθετικὴν δὲ πρότασιν παραλείπεται συνηθέστατα τὸ **τοῦτό ἐστι** πρὸ τῆς ἑπομένης δευτερευούσης ἢ πρὸ ἀπαρεμφάτου μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικήν, οἷον: **ὃ θαυμαστότατον** (ἐνν. ἐστίν), **ὅτι** κτλ., ἰδ. § 56, Σημ. 15.

Σημ. Ἐὰν ἐν ταῖς τελευταῖον μνημονευθείσαις ἐκφράσεσι πλὴν τῆς παραλείψεως τοῦ **τοῦτό ἐστιν**, ὅτι ἡ πρότασις, ἥτις ἐντεῦθεν ἔπρεπε νὰ ἐξαρτᾶται, ἐκφέρηται ὡς κυρία, συμβαίνει βραχυλογία, ἀλλ' οὐχὶ ἔλλειψις, διότι γραμματικῶς οὐδὲν ἐλλείπει: Πλ. Φαίδ. 248 Β οὗ δ' ἕνεχ' ἡ πολλὴ σπουδὴ τὸ ἀληθείας ἰδεῖν πεδίον, οὗ ἔστιν, ἤ.. προσήκουσα ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ νομὴ ἐκ τοῦ ἐκεῖ λειμῶνος τυγχάνει οὖσα. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν παράλειψιν τῆς φράσεως ταύτης δευτερεύουσα πρότασις ἕπηται, τότε συμβαίνει ἔλλειψις: Ἀρφ. Ἱππ. 109 ἀλλ' ὧνπερ ἕνεκα τήνδε τὴν σκευὴν ἔχων ἦλθον κατὰ σὴν μίμησιν, **ἵνα** μοι τοὺς ξένους τοὺς σοὺς φράσειας, εἰ δεοίμην (δηλ. τοῦτο ἦν, ἵνα κτλ).

7. Πλὴν τῶν ἐλλείψεων τούτων ἐν τῇ περιόδῳ ὑπάρχει καὶ ἄλλη, ἥτις διαφέρει ἐκείνων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐνταῦθα παραλείπεται τὸ ἡγούμενον ὑποθετ. περιόδου, ὅπερ δ' ὅμως σαφῶς ὑποδηλοῦται διὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς κυρίας προτάσεως, ἐκφερομένης κατ' εὐκτικὴν ἢ κατὰ παρῳχημένον τῆς ὁριστ. μετὰ τοῦ ἂν, τοῦ ὑποδεικνύοντος τὴν ἐλλείπουσαν ὑπόθεσιν, οἷον: ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι—ἡδέως ἂν ἤκουσα (§§ 46. 42,2,β' καὶ γ'). Πλ. Ἀπ. 22, Β. Ἰσοκρ. 13,11.

§ 233. II. Βραχυλογία.

1. Διάφορος τῆς ἐλλείψεως εἶνε ἡ Βραχυλογία. Ἐν τῇ ἐλλείψει παραλείπεται γραμματικῶς ὄντως ἀναγκαῖον πρὸς παράστασιν ἐννοίας ἢ διανοήματος στοιχεῖον, ἐν δὲ τῇ βραχυλογίᾳ συμβαίνει ὁμοία παράλειψις κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον, καθόσον τὸ παραλειπόμενον περιέχεται ὁπωσδήποτε ἐν τῇ προτάσει ἢ ὅρῳ τινὶ αὐτῆς. ἰδ. Δ. Σ § 233,1.

2. Πολλὰ εἴδη βραχυλογίας ἐμνημονεύθησαν ἤδη πολλαχοῦ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα (Πρβλ. § 103). Αἱ πλεῖσται περιπτώσεις τῆς βραχυλογίας στηρίζονται ἐπὶ τοῦ σχήματος, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι Γραμματικοὶ καλοῦσι σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ, καὶ ὅπερ συμβαίνει πανταχοῦ, ὅπου μία ἢ πλείονες λέξεις δύνανται νὰ λαμβάνωνται πρὸς συμπλήρωσιν ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ ἑπομένων κατὰ τὸν αὐτὸν ἢ ἕτερον τύπον. Αἱ σπουδαιότεραι τῆς βραχυλογίας περιπτώσεις εἶνε αἱ ἑξῆς:

α') ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ συχνά, ἐν δὲ τῇ ποιήσει σπανιώτερον, τὸ ἀντικείμενον ἢ ἐν γένει οὐσιαστικόν τι κατὰ πλαγίαν πτῶσιν κείμενον γίνεται ὑποκείμενον τῆς ἑπομένης προτάσεως ἄνευ προηγουμένης ὑποδηλώσεως δι' ἀντωνυμίας (ἰδ. § 10, ε'): Ἡσιόδ. ἔργ. 513 καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδὲ μὴν ἴσχει (ἐνν. ῥινός). Θουκ. 4,96 τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν . ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπίεσαν (ἐνν. οἱ Ἀθηναῖοι) τούς τε ἄλλους κτλ.

β') συχνὰ παραλείπεται τὸ ἀντικείμενον ῥήματος, ὅταν εὐκόλως δύναται νὰ νοηθῇ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου· Ξ. Ἀν. 1,8,15 ὁ δ' ἐπιστήσας (δηλ. τὸν ἵππον) εἶπεν (ἐπειδὴ πρότερον ἐρρήθη ὁ Κῦρος παρελαύνων). 3,4,99 ὁ δὲ ἀναβὰς (δηλ. ἐπὶ τὸν ἵππον),.. ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν κτλ. 4.3,13 ἐγχεῖν (δηλ. οἶνον) ἐκέλευε. Συχνοτάτη εἶνε ἡ παράλειψις τῆς ἀντωνυμίας κατὰ πλαγίαν πτῶσιν, ὅταν πρέπῃ ν' ἀνανεχθῇ εἰς προηγούμενον οὐσιαστικόν: Ξ. Ἑλ. 3,4,3 ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόασί τε (δηλ. αὐτῷ) οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσα περ ᾔτησε καὶ ἑξαμήνου σῖτον. Καὶ ἐν τῇ μεταβάσει ἀπὸ ἀπαρεμφάτου εἰς ῥῆμα παρεμφατικόν: ἰδ. Δ. Σ. § 233,2, β'). Ἐὰν δύο ῥήματα συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα ἔχωσιν ἓν κοινὸν ἀντικείμενον, κεῖται τοῦτο ἅπαξ συνήθως καθ' ἣν πτῶσιν ἀπαιτεῖ τὸ πρῶτον ῥῆμα· συχνότατα δὲ συμβαίνει τοῦτο ἐν τῇ συνδέσει μετοχῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μετὰ ῥήματος παρεμφατικοῦ, καθόσον ταῦτα λαμβάνονται ὡς μία ἔννοια: Εὐρ. Ἄλκ. 195 ὃν οὐ προσεῖπε καὶ (δηλ. ὑφ' οὗ) προσερρήθη πάλιν. Θουκ. 1,144 τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν (δηλ. αὐτούς). ἰδ. Δ.Σ. § 233,2, ϐ').

γ') τὰ μετὰ προθέσεως, ἰδίᾳ τῆς μετὰ ἢ ἐξ, σύνθετα ῥήματα τίθενται ἐνίοτε μετὰ συνεπτυγμένης σημασίας, ἤτοι καὶ μετὰ τῆς σημασίας τοῦ συνθέτου ῥήματος καὶ μετὰ τῆς τοῦ ἁπλοῦ ἢ ἄλλου καταλλήλου: Θουκ. 1,44 οἱ Ἀθηναῖοι μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὴ ποιήσασθαι (μετέγνωσαν καὶ ἔγνωσαν). 2,64 ὑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν (δηλ. γνόντες) τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφότερα κτήσασθαι.

δ') τὸ ἀπαρέμφατον τὸ ἐξαρτώμενον ἐκ ῥήματος κινήσεως σημαντικοῦ παραλείπεται ἐνίοτε ὑποδηλούμενον δι' ἐμπροσθέτου προσδιορισμοῦ ἢ τοπικοῦ ἐπιρρήματος: Ξ. Ἀν. 1,5,13 παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα (δηλ. ἰέναι). Ἑλλ. 2,3,20 κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὅπλα. Π,694 οἱ δ' ἄλλοι φύγαδε μνώοντο. Ξ. Ἀν. 7,7,57 φανερὸς ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος (=ὡς οἴκαδε ἀπιών).

ε') ἔνθα ἔναρθρον προηγούμενον οὐσιαστικὸν ἔπρεπε νὰ ἐπαναληφθῇ ἐν παρατεταγμένῃ τινὶ προτάσει, κανονικῶς τίθεται μόνον τὸ ἄρθρον, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν παραλείπεται: Πλ. ἐπ. 8,354, Ε μετρία ἡ θεῷ δουλεία, ἄμετρος δὲ ἡ τοῖς ἀνθρώποις.

ϛ') λέξις ἅπαξ μόνον τεθεῖσα ὥς τις ὅρος τῆς προτάσεως νοεῖται ἐνίοτε δίς, δηλ. ἢ ὡς ὑποκείμενον, ἂν ἐτέθη ὡς κατηγορούμενον, ἢ ὡς κατηγορούμενον, ἂν ὡς ὑποκείμενον· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ ἄλλων ὅρων τῆς προτάσεως: Ἡρόδ. 8,80 ἴσθι ἐξ ἐμεῦ (δηλ. ποιεύμενα, κατηγορ.) τὰ ποιεύμενα (ὑποκείμ.) ὑπὸ Μήδων. Θουκ. 1,134 καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν (δηλ. ἐμβάλλειν), οὗπερ τοὺς κακούργους ἐμβάλλειν εἰώθεσαν.

ζ') ἐνίοτε οὐσιαστικὸν λαμβάνεται ἐκ συγγενοῦς οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου ἢ ἐπιρρήματος ἢ ῥήματος ἢ καὶ ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου: Ἡροδ. 9,23 οἱ ἱππόται.. ἄλλους προσαπόλεσαν τῶν ἱππέων· ἀποστήσαντες ὧν (δηλ. τοὺς ἵππους) ὅσον τε δύο στάδια ἐβουλεύοντο κτλ. ἰδ. § 10, δ') καὶ Δ Σ. § 233,2, ζ'.

η') ἐνίοτε λαμβάνεται ἐκ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς ἡ αὐτοπαθὴς ἑαυτοῦ: Σοφ. Φ. 691 ἵν' αὐτὸς (δηλ. ἑαυτῷ) ἦν πρόσουρος.

θ') συχνότατα νοεῖται ῥηματικὸς τύπος ἐξ ἑτέρου, π.χ. ῥῆμα παθητικὸν ἐξ ἐνεργητικοῦ ἢ τἀνάπαλιν: Θουκ. 6,79 καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων (δηλ. ἀδικῶνται) καὶ μὴ.. τοὺς ἄλλους ἀδικῶσιν. Σ. Οἰδ. Κ. 1108 τῷ τεκόντι πᾶν (δηλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τεχθὲν) φίλον. Ξ.Κύρ.4,4,13 ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων (δηλ. ἄρχητε), μὴ ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνων ἄρχησθε. Ἐκ τοῦ παρεμφατικοῦ ῥήματος ἢ ἀπαρεμφάτου λαμβάνεται ἡ μετοχὴ ἢ τὸ ἀπαρέμφατον: Θουκ. 8,141 ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν Χίον (δηλ. πλεῖν) ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον. Πλ.Φαίδρ. 230,Δ ὥσπερ οἱ τὰ πεινῶντα θρέμματα (δηλ. ἄγοντες) θαλλὸν ἤ τινα καρπὸν προσείοντες ἄγουσι.ἰδ.Δ. Σ. § 233,2, θ).

ι') ἐπὶ τῶν ἀντιθέσεων πολλάκις πρέπει νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἓν τῶν ἀντιτιθεμένων ἐκ τοῦ ἑτέρου: Εὐρ.Ὀρ.742 οὐκ ἐκεῖνος(δηλ. ἐκείνην), ἀλλ' ἐκείνη κεῖνον ἐνθάδ' ἤγαγεν. ἰδ.Δ.Σ. § 233,2,ι'). Περὶ τῆς παραλείψεως τοῦ οἱ μέν, ὅταν ἕπηται τὸ οἱ δὲ ἰδ. §. 178, Σημ. 7.

ια') πολλάκις πρέπει καὶ ἔκ τινος προηγουμένης ἢ ἑπομένης λέξεως νὰ ληφθῇ ἑτέρα, ἥτις εἶνε τῆς αὐτῆς μὲν ῥίζης ἀλλ' ἄλλο μέρος τοῦ λόγου, οἷον: δεινόν, δεινὰ βοᾶν, δηλ. βόημα, βοήματα: Σ.Ἠλ.1075 Ἠλέκτρα τὸν ἀεὶ πατρὸς (δηλ. στόνον) δειλαία στενάχουσα. Ὁμοίως: ὡς εἰπεῖν (δηλ. ἔπος) ἰδ. § 128.

ιβ') πολλάκις ἔκ τινος προηγουμένης λέξεως πρέπει νὰ ληφθῇ λέξις τὸ ἐναντίον δηλοῦσα, ἤτοι ἐκ λέξεως ἀρνητικῆς λέξις καταφατική: Συχνότατα δὲ συμβαίνει τοῦτο ἐν ἀντιθετικῇ προτάσει εἰσαγομένῃ δι' ἐναντιωματικοῦ συνδέσμου: Πλ. Ἀπολ.36, Β ἀμελήσας, ὧν οἱ πολλοὶ (δηλ. ἐπιμελοῦνται). Οὕτω ἐκ τοῦ οὐδὲ εἷς, οὐδεὶς ἐννοητέον εἷς, ἕκαστος ἢ πάντες: Θουκ.4, 10 μηδεὶς ὑμῶν.. ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι.., μᾶλλον δὲ (δηλ. ἕκαστος βουλέσθω).. χωρῆσαι. ἰδ. Δ.Σ. § 233,2, ιβ').

ιγ') ἐνίοτε πρέπει νὰ νοηθῇ ῥῆμα δοξαστικὸν ἢ λεκτικὸν ἔκ τινος προηγουμένου ῥήματος συγγενοῦς κατὰ τὴν σημασίαν, δηλ. ἀγγελτικοῦ, παραινετικοῦ κττ.:Ξ. Ἑλλ.2,2,17 ἀπήγγειλεν ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος κελεύει ἐς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ (δηλ. ἔφη) εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῷτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Οὕτω νοητέον ῥῆμα λεκτικὸν ἐκ τοῦ ἀξιοῦν κττ. ἰδ. § 227, Σημ. 2.

ιδ') ἐξ ἑπομένου ῥήματος σημασίας μερικῆς πρέπει νὰ ληφθῇ ῥῆμα σημασίας γενικῆς, οἷον: ποιεῖν, ἐργάζεσθαι, γίγνεσθαι, εἶναι, συμβαίνειν· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἐν ταῖς φράσεσιν οὐδὲν ἄλλο ἤ, ἄλλο τι ἤ: Θουκ.4,14 οἱ Λακεδαιμόνιοι.. ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν. 3,85 ὅπως ἀπόγνοι– ᾖ τοῦ ἄλλο τι (δηλ. ποιεῖν) ἢ κρατεῖν τῆς γῆς. Σπανίως ἀπαντᾷ τὸ πλῆρες: Λυκοῦργ.92 οἱ θεοὶ οὐδὲν πρότερον ποιοῦσιν ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν παράγουσι. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς ἐρωτηματ. φράσεως: ἄλλο τι ἢ ἢ ἄλλο τι, τί ἄλλο ἤ. ἰδ. §

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

219,18. Ὡσαύτως ἐκ συνθέτου ῥήματος λαμβάνεται ῥῆμα γενικῆς σημασίας: Ξ. Οἰκ. 11, 18 τὰ μὲν βάδην (δηλ. ἰὼν) τὰ δὲ ἀποδραμών.

ιε') ἐκ προηγουμένου μετὰ προθέσεως συνθέτου ῥήματος πρέπει ἐνίοτε νὰ νοηθῇ ἡ πρόθεσις καὶ ἐν τῷ ἑπομένῳ ῥήματι: Σοφ. Ἀντ. 537. ἰδ. Δ.Σ. § 233, 2, ιε').

Σημ. Περὶ παραλείψεως καὶ θέσεως τῶν προθέσεων ἐπὶ ὀνομάτων ἰδ. § 104. Περὶ παραλείψεως τῆς ἀρνήσεως ἐν ῥήματι παρεμφατικῷ ἐν συνδέσει μετ' ἀρνητικῆς μετοχῆς ἰδ. Δ.Σ. § 167,3.

ιϛ') λόγου ἄξιον βραχυλογικὸν σχῆμα εἶνε τὸ καλούμενον Ζεῦγμα· κατὰ τοῦτο ῥῆμά τι ἀναφέρεται εἰς πλείονα ἀντικείμενα ἢ ὑποκείμενα, ἐνῷ εἰς ἓν τούτων μόνον ἁρμόζει, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων νοεῖται ἕτερον κατάλληλον ἢ τὸ αὐτὸ μέν, ἀλλ' ἐπ' ἄλλης σημασίας: Μ, 319 ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνον τ' ἔξαιτον. Υ,362 οἰνοιό τε πινομένοιο καὶ σίτου. Αἰσχλ. Πρ. 21 οὔτε φωνὴν οὔτε του μορφὴν βροτῶν ὄψει. Ἰσοκρ. 4,26 εὑρήσομεν αὐτὴν (δηλ. τὴν πόλιν) οὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς.. αἰτίαν οὖσαν (ἐνταῦθα νοητέον ἐκ τοῦ αἰτίαν ἐν τῷ τῶν κινδύνων τὸ κυρίαν ἢ κρατοῦσαν).

§ 234. III. **Ἀποσιώπησις.**

Ἡ ἀποσιώπησις, σχῆμα ῥητορικόν, κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ ἀρξάμενος λόγος διακόπτεται αἰφνιδίως ἕνεκα αἰτίας τινός, ἰδίᾳ ἕνεκα ψυχικοῦ παθήματος: Α, 342 εἴ ποτε δ' αὖτε χρειὼ ἐμοῖο γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι τοῖς ἄλλοις. Πρβλ. § 209,3,β'). Οὕτως ἐλλείπει ἡ ἀπόδοσις ἐν Δημ. 18,126. Σοφ. Οἰδ. τ. 1289 βοᾷ.. δηλοῦν τινα τοῖς πᾶσι Καδμείοισι τὸν πατροκτόνον, τὸν μητρὸς (δηλ. μιάστορα), ἔνθα ὁ Σχολιαστὴς παρατηρεῖ: σιγᾷ δὲ τοῦτο διὰ τὸ αἰσχρόν. Οὕτω πολλάκις μετὰ τὸ μὴ παραλείπεται τὸ ῥῆμα ἐν λόγῳ ζωηρῷ: Εὐρ. Ἰων. 1331 μὴ ταῦτα (δηλ. ποιήσῃς). Ἀρφ. Ἀχ. 345 ἀλλὰ μή μοι πρόφασιν (δηλ. πάρεχε). Ἰδίᾳ δὲ συχνὴ εἶνε ἡ ἀποσιώπησις ἐν τῷ μὴ σύ γε ἐπὶ ζωηρῶν ἐν τῷ διαλόγῳ ἀπαγορεύσεων: Σοφ. Οἰδ. Κ. 1441 ἰδ. Δ.Σ. § 234.

§ 235 IV. **Συναίρεσις ἢ σύμπτυξις τῶν προτάσεων.** ἰδ. Δ.Σ. § 235

§. 236 V. **Ἐπαλλαγὴ καὶ σύζευξις ἐν τῇ συνδέσει τῶν λέξεων καὶ προτάσεων.**

Ὅμοια εἴδη συναλοιφῆς καὶ συγχωνεύσεως ἐν τῇ συνδέσει τῶν λέξεων καὶ προτάσεων πλὴν τῶν ἤδη σποράδην μνημονευθέντων (§ 186α, Σημ. 4) εἶνε καὶ τὰ ἑξῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. Ἐν τῇ συναιρέσει τῶν προτάσεων (§ 235) ἐνίοτε τὸ κοινὸν ῥῆμα τῆς κυρίας καὶ δευτερ. προτάσεως τίθεται ἐν τῇ δευτέρᾳ συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς, ἐνῷ ἔπρεπε κατὰ τὸν συνήθη λεκτικὸν τρόπον νὰ τεθῇ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει· οὕτω αἱ δύο προτάσεις μᾶλλον ἢ ἐν τῇ συνήθει συναιρέσει συμπτύσσονται εἰς μίαν. Συχνότατα δὲ συμβαίνει τοῦτο ἐν ταῖς ὁμοιωματικαῖς προτάσεσι καὶ ταῖς ἐπιθετικαῖς: ἴδ. Δ.Σ. § 236,1.

2. Καὶ ἐν ταῖς λίαν συχνὰ μετὰ τοῦ οὐχ ὥσπερ (ὡς), ὅπερ διὰ τοῦ ἐνῷ δυνάμεθα νὰ ἐξηγῶμεν, ἀπαντώσαις ὁμοιωματικαῖς προτάσεσι συμβαίνει σύζευξις τῆς κυρίας προτάσεως μετὰ τῆς ὁμοιωματικῆς, καθότι αὕτη εἶνε μὲν ἐντελῶς ἀνεπτυγμένη, ἀλλ' ὅμως ἐν τῇ ἀρνήσει οὐχ πρέπει νὰ νοηθῇ ἐκ τῆς ὁμοιωματ. προτάσεως τὸ κατηγόρημα· ἴδ. Δ.Σ. § 236,2.

3. Ὅταν ἔν τινι προτάσει πρὸς τῷ παρεμφατικῷ ῥήματι ὑπάρχῃ μετοχὴ ἢ ἀπαρέμφατον, συχνάκις τὸ οὐσιαστικόν, ὅπερ δὲν ἔπρεπε νὰ τεθῇ ὡς ἀπαιτεῖ τὸ ἀπαρέμφατον ἢ ἡ μετοχή, ὑπὸ τοῦ παρεμφατικοῦ ῥήματος ἑλκόμενον ἀκολουθεῖ τῇ συντάξει αὐτοῦ· Παραδείγματα ἴδ. ἐν Δ.Σ. § 236,3.

4. Ὁμοιοτάτη πρὸς ταύτην εἶνε ἡ ἐπὶ πάσης δευτερευούσης προτάσεως καὶ παρ' ἅπασι τοῖς συγγραφεῦσι συχνότατα ἀπαντῶσα ἑλκτικὴ ἐπαλλαγὴ δύο προτάσεων, τῆς κυρίας δηλ. μετὰ τῆς ἐξηρτημένης, καθ' ἣν τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐξηρτημένης προτάσεως μετατίθεται εἰς τὴν κυρίαν ὡς ἀντικείμενον (πρόληψις): Ἡροδ. 3,80 εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε. ἴδ. Δ.Σ. § 236,4.

Σημ. 1. Ἐνίοτε χάριν σαφηνείας ἢ ἐμφάσεως ἐπαναλαμβάνεται διά τινος ἀντωνυμίας ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ προτάσει τὸ ἐφελκυσθὲν οὐσιαστικόν: Γ,192 εἴπ' ἄγε μοι καὶ τόνδε, φίλον τέκος, ὅστις ὅδ' ἐστίν.

Σημ. 2. Ἐνίοτε καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐξηρτημένης προτάσεως γίνεται ἀντικείμενον τῆς κυρίας: Υ,311 νόησον Αἰνείαν ἤ κέν μιν ἐρύσσεαι ἦ κεν ἐάσεις (ἀντί: νόησον, ἤ κεν Αἰνείαν ἐρ. κτλ.). ἴδ. Δ.Σ. § 236, Σημ. 2.

Σημ. 3. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ χωρία, ἐν οἷς, ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν ἔχῃ ἐπιθετικ. προσδιορισμόν, μόνον ὁ προσδιορισμὸς μετατίθεται εἰς τὴν κυρίαν, τὸ δὲ οὐσιαστικὸν μένει ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ ὡς ὑποκείμενον: Ἐνίοτε καὶ τὸ οὐσιαστικὸν μετατίθεται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν, ὁ δὲ προσδιορισμὸς μένει ἐν τῇ ἐξηρτημένῃ: ἴδ. Δ. Σ. § 236, Σημ. 3.

Σημ. 4. Ὅμοιον πρὸς τὰ ἀνωτέρω φαινόμενον εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς, ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἐπιθετικῶν προτάσεων· ὅταν εἰς οὐσιαστικὸν προστίθεται ἐπιθετ. προσδιορισμὸς ἡ γενικὴ ἐπιθετική, συμβαίνει τετραπλῆ ἐπαλλαγή, περὶ ὧν ἴδ. Δ.Σ. § 236, Σημ. 4.

Σημ. 5. Σποράδην ἀπαντῶσι χωρία, ἐν οἷς οὐ μόνον τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐξηρτημένης προτάσεως ἀλλὰ καὶ τὸ κατηγορούμενον ἕλκεται ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως μεταβαλλόμενον εἰς αἰτιατικήν: ἴδ. Δ.Σ. § 236. Σημ. 5.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. Ὁμοίως, ἐὰν ἡ ἐξηρτημένη πρότασις εἶνε τὸ ἀντικείμενον οὐσιαστικοῦ τῆς κυρίας, συχνὰ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς ἑλκόμενον ὑπὸ τῆς κυρίας τίθεται κατὰ γενικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ οὐσιαστικοῦ: Θουκ. 1,61 ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστᾶσι. 138 τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα, ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν (ἀντί: ἐλπίδα, ἣν ὑπ. αὐτῷ δουλώσειν τὸ Ἑλληνικόν. ἰδ. Δ.Σ. § 236,5

Σημ. 6 Ὁμοίως ἀπαντᾷ παρὰ Πλάτωνι ἡ σύνταξις, καθ' ἣν οὐσιαστικόν, ὅπερ ἔπρεπε νὰ τεθῇ κατὰ δοτικὴν ἕνεκα τοῦ ῥήματος, ἑλκόμενον ὑπὸ παρακειμένου οὐσιαστικοῦ τίθεται κατὰ γενικήν· ἰδ. Δ.Σ. § 236, Σημ. 6.

6. Ἡ κυρία πρότασις συχνὰ συμπτύσσεται μετὰ δευτερευούσης ὡς ἑξῆς: α') ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς δευτερευούσης ὡς οὐσιαστικὴ πρότασις διὰ τοῦ ὅτι ἢ ὡς εἰσαγομένη. β') ὡσαύτως ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς δευτερευούσης, μετατροπῇ αὐτῆς εἰς ἀπαρέμφατον μεθ' ὑποκειμένου κατ' αἰτιατικήν, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, καὶ γ') σπανιώτερον, ὡσαύτως ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς δευτερευούσης τῇ αὐτῇ μετατροπῇ εἰς ἀπαρέμφατον μετ' ὀνομαστικῆς, ἥτις λαμβάνεται καὶ ὡς ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης, ὅτε αὕτη ἀπὸ ἀπροσώπου γίνεται προσωπική. Παραδείγματα ἰδ. ἐν Δ.Σ. § 236.6.

§ 237. VI. Πλεονασμός.

1. Πλεονασμὸς λέγεται ἡ χρῆσις λέξεων, ὧν ἡ ἔννοια περιέχεται ἐν ἄλλῳ τινὶ μέλει τῆς προτάσεως, οἷον: πάλιν αὖθις. οἶκον οἰκοδομεῖν, οἰκονομεῖν κτλ. Ὅταν δὲ διὰ τῆς πλεοναστικῆς ἐκφράσεως τὸ διανόημα τῆς προτάσεως ἢ ἔννοιά τις αὐτῆς προσδιορίζηται ἀκριβέστερον ἢ γραφικώτερον παρίσταται ἢ ἐμφαντικώτερον ἐξαίρηται, τότε ὁ πλεονασμὸς εἶνε φαινόμενος.

2. Πολλοὶ ἀληθεῖς πλεονασμοὶ φαίνεται ὅτι μετηνέχθησαν εἰς τὴν τῶν συγγραφέων γλῶσσαν ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ, ἥτις ἀγαπᾷ τὰς ταὐτολογικὰς ἐκφράσεις: γ, 472 οἶνον οἰνοχοεῦντες. Ξ. Ἀπ. 4,5,10 οἶκον καλῶς οἰκονομεῖν. ἰδ. Δ.Σ. § 237,2.

3. Πολλάκις πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν ἢ γραφικωτέραν παράστασιν ἢ ἐνίσχυσιν ἐννοίας τινὸς τίθεται λέξις τις τῆς αὐτῆς ῥίζης, οἷον: α') *ῥῆμα μετ' ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ κατ' αἰτιατικήν*: μάχην μάχεσθαι (§ 60,2)· καὶ *κατὰ δοτικήν*: φεύγειν φυγῇ (§ 60, Σημ. 2)· β') *ῥῆμα παρεμφατικὸν μετὰ μετοχῆς*: Ἡροδ. 4,72 ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες. Προσέτι: φεύγων ἔφυγε κττ. (§ 60, Σημ. 2). γ') *ἐπίθετον μετ' ἀφῃρημένου οὐσιαστικοῦ κατὰ δοτικήν*: Πλ. Σοφ. 231, Β ἡ γένει γενναία σοφιστική. δ') *ἐπίθετον ἢ ἐπίρρημα μετὰ ἐπιρρήματος* (ποιητικ. ὡς ἐπὶ τὸ πολύ). οὕτω παρ' Ὁμήρῳ: οἰόθεν οἶος (=ὁλομόναχος). αἰνόθεν αἰνῶς (=λίαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δεινῶς, καταπληκτικώτατα). ε') ῥῆμα μετ' ἐπιθέτου: Θουκ. 4,17 τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους μηκυνοῦμεν.

4. Συχνὰ ῥῆμα σύνθετον μετὰ προθέσεως συνάπτεται μετ' ἐπιρρήματος τῆς αὐτῆς τῇ προθέσει σημασίας: Θουκ. 1,23 τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον. Οὕτω πολλάκις ἐπὶ ῥημάτων συνθέτων ἐπαναλαμβάνεται ἡ πρόθεσις, οἷον: ἐκκαλεῖν ἐκ μετὰ γενικῆς· ἀπελαύνειν ἀπὸ μετὰ γενικῆς· ἐπιμένειν ἐπὶ μετὰ δοτ.· εἰσέρχεσθαι, εἰσιέναι, εἰσβαίνειν κτλ. εἰς μετ' αἰτιατικῆς. Προσέτι δὲ καὶ μετ' ἐπιρρήματος συνωνύμου τῇ προθέσει: Ἡροδ. 3,165 ἐκ τῆς ταφῆς ἐκφέρειν ἔξω. 2,144 ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω. ἰδ. Δ.Σ § 237,4.

5. Πολλάκις συνδέονται πρὸς ἄλληλα συνώνυμα ἐπιρρήματα ἢ ἐπιρρηματικαὶ ἐκφράσεις: Πλ. Φαίδ. 66, Γ ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι. Φίλ. 64, Ε ἀληθῶς ὄντως. Δημ. 29,15 εὐθὺς παραχρῆμα. ἰδ. Δ.Σ. § 237,5

6. Συχνὰ τὸ παρεμφατικὸν ῥῆμα συνάπτεται, καὶ ἐν τῷ πεζῷ προσέτι λόγῳ, μετὰ μετοχῆς τοῦ αὐτοῦ ῥήματος (ἰδ. 3,ϐ') ἢ συνωνύμου. Οὐχὶ σπανίως ἐξαρτᾶται ἀπό τινος ῥήματος τὸ αὐτὸ ἢ συνώνυμον ῥῆμα, εἰ καὶ τὸ κύριον ῥῆμα καθιστᾷ περιττὸν τὸ δεύτερον: ἰδ. Δ.Σ. § 237,6.

7. Συχνότατα συνάπτεται τὸ μέρος μετὰ τοῦ ὅλου διὰ τοῦ καί, τέ, ἵνα ἰδίᾳ ἐξαρθῇ τὸ μέρος: Τ,63 Ἕκτορι μὲν καὶ Τρωσί. Αἰσχλ. Χοηφ. 146 ξὺν θεοῖσι καὶ Γῇ καὶ Δίκῃ.

8. Ἵνα ἐπί τινα κυρίαν ἔννοιαν ἢ διανόημα προσελκυσθῇ ἡ προσοχή, μέρος τι τῆς προτάσεως ἢ ὁλόκληρος πρότασις ἐκφέρεται δίς, καὶ δὴ ἢ δὶς καταφατικῶς, ἢ ἅπαξ μὲν καταφατικῶς εἶτα δὲ ἀποφατικῶς ἢ τἀνάπαλιν. Καὶ τῆς μὲν πρώτης περιπτώσεως τὸ σχῆμα καλεῖται παραλληλισμός, τῆς δὲ δευτέρας παραλληλισμὸς ἀντιθετικός: Σοφ. Ἠλ. 958 ποῖ γὰρ μενεῖς ῥᾴθυμος, εἰς τίν' ἐλπίδων βλέψασ' ἔτ' ὀρθήν; — Σοφ. Οἰδ. τ. 58 γνωτὰ κοὐκ ἄγνωτά μοι. Τρ. 474 φράσω τἀληθὲς οὐδὲ κρύψομαι. Ἡροδ. 2,43 οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα.

9. Καὶ δι' ὁλοκλήρου προσέτι προτάσεως ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἔννοια λέξεώς τινος: Ι,124 ἵππους πηγοὺς ἀθλοφόρους, οἳ ἀέθλια ποσσὶν ἄροντο. ἰδ. Δ.Σ. § 237,9.

10. Τὰ παρασυμβάματα πράξεώς τινος, ἅτινα ἐκ τῆς συναφείας τοῦ λόγου οἴκοθεν ἐννοοῦνται καὶ κατ' κατ' ἀκολουθίαν συνήθως δὲν ἐκφέρονται ἐν ταῖς ἄλλαις γλώσσαις, ἐκφέρονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ποιήσει, διὰ μετοχῶν, οἷον: ἰών, μολών, ἐλθών, παρών, κτλ., ἔχων, ἄγων, φέρων (§ 139, Σημ. 13). Ἵνα δὲ καταστήσωσι τὴν ἔννοιαν οὐσιαστικῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αἰσθητὴν καὶ ἐξάρωσιν αὐτήν, συχνότατα οἱ ποιηταὶ παραθέτουσιν αὐτοῖς κοσμητικὰ ἐπίθετα δηλοῦντα ἰδιότητα, ἥτις εὐκόλως ἐννοεῖται ἢ ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ τῆς ὅλης συναφείας τοῦ διανοήματος: Δ,434 γάλα λευκόν. Ψ,281 ὑγρὸν ἔλαιον. γ, 71 πόθεν πλεῖθ' ὑγρὰ κέλευθα. ἰδ. Δ. Σ. § 237,10.

Σημ. Περὶ τῶν πλεοναζουσῶν ἀντωνυμιῶν ἰδ. § 112. Περὶ τοῦ πλεονάζοντος ἂν (κὲν) ἰδ. 49, Σημ. 7. Περὶ τοῦ πλεονάζοντος τίς, τὶ ἰδ. § 114, Σημ. 6. Περὶ τῆς συνθέσεως δύο προθέσεων ἰδ. § 100.

§ 238. VII. Ἀνακολουθία.

1. Σχῆμα ἀνακόλουθον ἢ ἁπλῶς ἀνακολουθία λέγεται ἐκείνη ἡ σύνταξις τῶν λέξεων ἢ προτάσεων, καθ' ἣν ἡ ἀρξαμένη σύνταξις δὲν βαίνει μέχρι τέλους ἡ αὐτὴ ἀλλὰ μετατρέπεται εἰς ἑτέραν, ἥτις γραμματικῶς μὲν δὲν συμφωνεῖ πρὸς ἐκείνην, λογικῶς δ' ὅμως, ἤτοι κατὰ τὴν σημασίαν καὶ τὸ περιεχόμενον εἶνε ἡ αὐτὴ ἢ ὁμοία. Συχνότατα ἡ ἀνακολουθία προέρχεται ἐκ παρενθετικῶν προτάσεων· διὸ οὐχὶ σπανίως συμβαίνει ὥστε μετὰ τὸ ἡγούμενον ὑποθετικ. περιόδου καὶ ἄλλας παρεμπιπτούσας προτάσεις νὰ ἐλλείπῃ τὸ γραμματικῶς ἑπόμενον αὐτῆς, ἤτοι ἡ ἀπόδοσις (λόγος ἀνανταπόδοτος), ἥτις πολὺ κατωτέρω ἐμφανίζεται ὡς αὐτοτελὴς κυρία πρότασις: Ξ. Ἑλλ. 2, 3,15 ἐπεὶ δὲ κτλ. 18 ἐκ τούτου μέντοι κτλ. ἰδ. Δ. Σ § 238,1. Περὶ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς μετοχ. συντάξεως εἰς παρεμφατικὴν καὶ τἀνάπαλιν ἰδ. § 143,3, ἀπὸ δὲ τοῦ πλαγίου λόγου εἰς ὀρθὸν § 229,4. Ἐνίοτε μεταπίπτει ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν: Θουκ. 3,51 ἐβούλετο δὲ Νικίας. τὴν φυλακὴν αὐτόθεν.. εἶναι, τούς τε Πελοποννησίους, ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκπλους αὐτόθεν λανθάνοντες, τριήρων τε.. καὶ λῃστῶν ἐκπομπαῖς τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν.

2. Τῆς ἀνακολουθίας ὑπάρχουσι τρία εἴδη: α') ἡ γραμματική. β') ἡ ῥητορική, καὶ γ') ἡ ἐξ ἀμελείας· οἱ δὲ συγγραφεῖς, καὶ δὴ οἱ πεζογράφοι, οἵτινες ποιοῦνται χρῆσιν αὐτῶν, διαιροῦνται εἰς τὰς ἑπομένας τάξεις.

3. Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἀνήκουσιν ἐκεῖνοι τῶν συγγραφέων, ὧν ἡ γλῶσσα εἶνε ἀτημελὴς καὶ ἄνευ περιόδων· παρὰ τούτοις ἀπαντᾷ ἡ ἀνακολουθία συχνότατα. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκει ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις λίαν ἀφελῶς καὶ κατὰ τὸν παιδικὸν διηγηματικὸν τρόπον ἔγραψε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

4. Εἰς τὴν δευτέραν τάξιν ἀνήκουσιν ἐκεῖνοι τῶν συγγραφέων, οἵτινες προσηλωμένοι εἰς τὸ ὑποκείμενον, περὶ οὗ πραγματεύονται, ὀλίγον προσέχουσιν εἰς τὴν γλωσσικὴν σύνδεσιν τῶν μερικῶν τῆς προτάσεως μελῶν. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκει κατ' ἐξο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

χὴν ὁ Θουκυδίδης, παρ' ᾧ ἄπειροι αἱ ἀνακολουθίαι ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν διανοημάτων καὶ τῆς μεγαλης αὐτοῦ τάσεως πρὸς τὴν βραχυλογίαν.

5. Εἰς τὴν τρίτην τάξιν ἀνήκουσιν ἐκ τῶν συγγραφέων, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ παραστήσωσι τὸν λόγον σαφέστερον καὶ ἐγγύτερον πρὸς τὸν ἄτεχνον καὶ εὐκίνητον λεκτικὸν τρόπον τοῦ κοινοῦ βίου. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην καταλέγονται τὰ διαλογικῶς γεγραμμένα συγγράμματα.

6. Γραμματικῶν ἀνακολουθιῶν μνεία πολλαχοῦ ἤδη ἐγένετο. Πολλαὶ τούτων στηρίζονται ἐπὶ τῆς συντάξεως τῆς καλουμένης σχῆμα πρὸς τὸ νοούμενον (ἰδ. § 146)· ἀλλ' αἱ πλεῖσται προεκλήθησαν ἐκ τῆς ἕλξεως ἢ ἀφομοιώσεως, ἰδ. Δ.Σ. § 238,6.

7. Αἱ ἐξ ἀμελείας προελθοῦσαι ἀνακολουθίαι δὲν ἀνάγονται εἰς ὡρισμένας περιστάσεις. Τινὰς τούτων ἐμνημονεύσαμεν πρότερον· ἰδ. § 189, Σημ. 5.

8. Εἰς τὰς ῥητορικὰς ἀνακολουθίας π.χ. ἀνήκει ἡ ἐν Δ.Σ. § 230,6 μνημονευθεῖσα περίστασις. ἰδ. Δ.Σ. § 238,8.

Σημ. Περὶ μετωνυμίας ἰδ. § 2.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

§ 239. I. **Συνήθης θέσις τῶν λέξεων.**

α'. *Ἔν τε τῇ ἁπλῇ καὶ τῇ συνθέτῳ προτάσει.* ἰδ. Δ.Σ. § 239.

§ 240. II. **Θέσις ἀντίστροφος.**

α'. *Ἔν τε τῇ ἁπλῇ καὶ τῇ συνθέτῳ προτάσει.* ἰδ. Δ.Σ. § 240.

§ 241. **Παρατηρήσεις ἐπὶ ἰδιωτισμῶν τινῶν ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων.**

1. Ἰδιαίτερόν τι ἰσχυρὸν μέσον πρὸς ἐπίτασιν λέξεως διὰ τῆς θέσεως εἶνε ἡ διάστασις ἢ ἡ διὰ παρενθέσεως μιᾶς ἢ πλειόνων λέξεων ἧττον σημαντικῶν διαχώρισις (τὸ ὑπερβατὸν) δύο πρὸς ἑνότητα μίαν ἡνωμένων λέξεων: Δημ. 18,158 ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ Ἑλλὰς ἀνθρώπου. ἰδ. Δ.Σ. § 241,1.

Σημ. 1. Τὴν διάστασιν ταύτην οἱ ἀρχαῖοι Γραμματικοὶ καλοῦσιν ὑπερβατόν.

Σημ. 2. Τὸ ὑπερβατὸν εὐκόλως δύναται νὰ παραγάγῃ ἀσάφειάν τινα ἐν τῷ λόγῳ καὶ διὰ τοῦτο φευκτέον αὐτό: ἰδ. Δ. Σ. § 241, Σημ. 2.

Σημ. 3 Περὶ τῆς κατ' ἐξαίρεσιν θέσεως τῶν προθέσεων ἰδ. § 105. Περὶ δὲ τῆς θέσεως τῶν ἀρνητικῶν μορίων οὐ καὶ μὴ ἰδ. Δ.Σ. § 241, Σημ. 3.

Σημ. 4. Παρὰ ποιηταῖς συχνὰ ἐπιθετικὴ γενικὴ ἢ ἀντικείμενόν τι, ὅπερ εἶνε κοινὸν δύο παρατεταγμένων μελῶν, παρατίθεται τῷ δευτέρῳ: Αἰσχλ. Πρ. 21 οὔτε φωνὴν οὔτε του μορφὴν βροτῶν ὄψει. Εὐμ. 9 λοιπὸν δὲ λίμνην Δηλίαν τε χοιράδα. ἰδ. Δ.Σ. § 241, Σημ. 4.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Αἱ αὐταὶ ἢ ὅμοιαι ἢ ἀντίθετοι ἔννοιαι ἐξαίρονται τιθέμεναι παραλλήλως (opposita iuxta se posita magis exsplendescunt). Ἐνταῦθα σημειωτέον, ὅτι ἡ ὀνομαστικὴ προηγεῖται τῶν πλαγίων πτώσεων: γ,272 τὴν δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν. ε,155 παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ, ἀντί: οὐκ ἐθέλων παρ' ἐθελούσῃ. ἰδ. Δ.Σ. § 241,2.

3. Ὡραῖον ἐπίσης σχῆμα ἐν τῇ θέσει τῶν λέξεων καὶ προτάσεων εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι πολλάκις δύο λέξεις ἀλλήλαις συνδεδεμέναι ἀντιστοιχοῦσι πρὸς δύο ἄλλας ὡσαύτως ἀλλήλαις συνδεδεμένας ἢ ἀντιτίθενται ἀλλήλαις, συχνὰ δὲ ἀντιτίθενται πρὸς ἀλλήλας ἐν ἀντιστρόφῳ τάξει: α: β=β': α'. Ἡ τοιαύτη σύνδεσις καλεῖται Χιασμός, διότι ἡ τῶν τεσσάρων λέξεων πρὸς ἀλλήλας ἀναφορὰ δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τοῦ γράμματος Χ: πολλάκις ἡδονὴ βραχεῖα μακρὰν τίκτει λύπην.— τοὺς δὲ ἀθέμιστα εὐχομένους ὁμοίως ἔφησθα εἰκὸς εἶναι παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀπρακτεῖν τοὺς παράνομα δεομένους Ξ. Κυρ.1,6,6.

οἰμωγὴ Χ εὐχωλὴ
ὀλλύντων Χ ὀλλυμένων

4. Ἐνίοτε τὰ κατηγορούμενα δύο παρατεταγμένων προτάσεων τίθενται ἐναντίον τῆς φυσικῆς τάξεως, καθότι προτάσσεται ὅ,τι ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἔπρεπε νὰ ἐπιτάσσηται. Ἡ τοιαύτη θέσις τῶν λέξεων ἢ προτάσεων ὀνομάζεται σχῆμα ὕστερον πρότερον. Γίνεται δὲ χρῆσις αὐτοῦ, ὅταν ἡ κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν ἑπομένη ἔννοια (ἢ διανόημα) πρέπῃ νὰ παρασταθῇ ὡς ἡ ἰσχυροτέρα, ὡς ἡ κυρία ἔννοια (ἢ διανόημα): Β,547 ὅν ποτ' Ἀθήνη θρέψε, Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος Ἄρουρα. ἰδ. Δ.Σ. § 241,4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

§ 242. **Περίοδος.** ἰδ. Δ.Σ § 242.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ.	Στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
19	27	ῥήματος. Ὁ	Ἡ οὐσιαστικὴ δ' ὅμως ἔννοια δύναται νὰ κεῖται ἐν τῇ ῥηματικῇ, δηλουμένη διὰ τῆς προσωπ. καταλήξεως τοῦ ῥήματος, π.χ. φημί· οὗτος δὲ ὁ
20	23	ἐστὶν τὸ	ἐστίν. τὸ
21	6	2	6
»	»	ἤδη ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν	διαγραπτέον
22	9	Ἀρφ.	ἀπαιθριάζει Ἀρφ.
»	28	σφι περὶ	σφι
	34	5,2,6	5,2
23	12	ὀλιγαρχικοὶ	ὀλιγάρχαι
25	12	558	588
26	23	ἐπεξήγησιν	παράθεσιν
27	5	Ὡς	Ὥς
»	30	67	57
28	25	Τὸν δ'	τοὶ δ'
29	1	ἐστὶ	ἔστι
»	11	τις	τις, εἰσάγγελλε
»	13	24,2	§ 24,3
33	30	β').	2
34	5	τὸ·	τὸ:
»	33	3,1	13
35	5	14.	4.
	28	396	390
38	15	5,551	I, 551
39	6	ὁμοίων	ὁμοίων, ἐπὶ τοῦ καιρός, ὥρα κττ.
41	16	γ'	3
42	28	3	13
43	4	4,	Ἰσοκρ. 13
48		ἡ Σημ. ἀναγνωσθήτω	μετὰ τὸ β' ἐδάφιον.
49	3	ἔπαινον,	ἔπαινον, ὁ παῖς τιμωρεῖται=

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σελ.	Στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
49	11	ἐνεργητικῆς	μεταβατικῆς
»	25	ἴδ. 1,	ἴδ. § 25,
59	14	2	2 καὶ 3
61	4	μέσου	παθητικοῦ
62	15	253	153
»	25	§ Ἀριθ. 8	ἀριθ. 8
64	18		διαγραπτέος
69	13	Ἴω	Ἱκέτ.
70	13	σελ. 81,1	§ 37,1 καὶ Σημ. 2
71	30	τελεσθεῖσαν ἐν τῷ παρόντι τοῦ λέγοντος (ἢ καὶ πρότερον)	γενομένην ἐν τῷ παρελθόντι
77	15	τίθενται,	τίθεται
83	10	Διὰ	Ὅθεν διὰ
85	11	Ἡράκλ.	Ἡρακλδ.
86	30	εἴ τε	εἴ τι
»	»	ὑποθ. προτάσεις	§ 208
89	4	πάντοτε, δὲ	ἀλλὰ πάντοτε σχεδὸν
»	23	που	σου
90	12	239	279
»	32	περὶ πλαγίων ἐρωτήσ.	221, Σημ. 1
91	6	καὶ μὴ	καὶ μὴ οὐ
94	15	Κυρ.	Κύρ. 1,4,9
»	21	καὶ	ἴδ.
»	37	περὶ ἐλλειπτικῆς χρήσεως τοῦ ἀπαρ.	§ 128
»	39	ἴδ. ἐκεῖ	§ 191, Σημ. 5
95	13	τελευταίᾳ §	§ 226—229
96	25	ἐθέλεις	ἐθέλοις
97	3	Οἰδ. Τ.	Οἰδ. Κ.
»	31	μὲν, κε	μέν κε
99	4	ἀκολουθοῦν	ἀκολουθοῦν ἂν
101	26	εἰδικῶν	§ 189
»	27	τελικῶν	§§ 191.192
	»	λόγου	λόγου § 229
102	33	ὁριστικῆς	ὁριστ. § 192,7
103	8	41	42
106	1	1388	1338
»	9	μέγα τεμάχ. χοίρου	μέγας χοῖρος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σελ.	Στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
107	14	4	41
108	19	4	41
»	24	= τὰ	= ἡ τύχη, τὰ
110	20	Καὶ	Καὶ ἄλλαι
111	7	§	§§ 183.184
113	12	ἐκεῖ	§ 114, Σημ.7
116	13	δὲ καὶ	δὲ (ἐπὶ δύο) καὶ
118	5	§	§ 112
»	11	§	§ 112
119	15	1405	1105
124	21	3,14	8,14
»	34	67	17
125	2	τοῦ πράγματος	ἐκείνου
»	18	902	908
»	30	Σοφ. Οἰδ. Κ.	Εὐρ. Ἑκ.
128	21	61, η')	30, Σημ. 3
129	26	175	1, 5
130	37	Κυρ.	Ξ. Κύρ.
134	23	456	521
»	24	741, Α	Νόμ. 918, Γ
»	28	ἡγεμονία	ἡγεμόνα
»	32	231	241
135	15	αἰτιατ.	γενικ.
»	»	3	15)
141	10	96	196
145	21	Ἀν. 4, 8, 20	Κύρ. 1, 3, 7
148	18	74	72, 6') καὶ Σημ. 2
149	13	τι,	τι
159	17	§	§ 174
»	21	65	66
166	25	§	§ 126
168	3	3)	2)
169	23	αὑτῷ	αὐτῷ
177	29	76	74
185	10	μιᾶς τῶν	τῶν
»	20	ἐπιεικὴς	ἐκ τῆς γῆς
188	15	τὸ ἀπὸ	ἀρχὴν καὶ κίνησιν ἀπὸ
189	13	ποσὸν	μέσον
»	29	δίδειν τὸ ὀφειλόμενον	τοῦ ὀφειλομένου
196	1	διεύθυνσιν	διατριβὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σελ.	Στίχ.	ἀντὶ	ἀνάγνωθι
202	12	φίλησι	φίλησε
205	4	μετὰ φόνον	πρὸς φόνῳ
222	28	ἐν (ὄρθοτον):	(ὄρθοτον.) ἐν
226	29	καὶ πληθυντ. ἀριθμῷ	διαγραπτέον
232	16	ἐπιθετ. αὐτῶν προσδιορισμός,	ὑποκείμ. ἢ ἀντικείμ.,
»	17	ἰσοδυναμεῖ ἐπιρρήματι καὶ δὲν λαμβάνει	κεῖται ἀνάρθρως, ἡ δὲ δεικτ. ἀντωνυμ. ἰσοδυναμεῖ ἐπιρρήματι.
234	21	§	§ 186α, Σημ. 1
236	25	συντάσσεται ῥήματι πληθυντ.	ἀναφέρεται εἰς ἀριθμ. πληθυντ.
238	28	ἐστὶ	ἔστι
256	15	2, 3	3,3
269	34	συναπτόμενον ἄμφω καὶ ἀμφότερος	, ἄμφω καὶ ἀμφότερος συναπτόμενον
270	3	Ὁ Πλάτων	[Ἀλλ' ὁ Πλάτων
274	14	πονεῖν	ποιεῖν
282	24	εἶναι	εἶναι (= ἑκουσίως), κατὰ δύναμιν εἶναι
283	1	ἐστὶ	ἔστι
»	4	τοῦ	μετ'
»	24	Ξ.	ἀπροσ. Ξ.
292	24	=	= εἴληφα =
302	30	82	93
307	21	οἶα	οἷα
325	34	οὔκουν	οὐκοῦν
326	9	ῥὸ	ῥ'
331	24	Ἐριννύας	Ἐριννῦς
336	30	186,γ	186γ
340	35	κεῖτα	κᾆτα
344	29	ἠμφίεσαν	ἠμφίεσαι
350	8	ἔστι	ἐστὶ
355	30	εἰ	ἢ
361	33	κανονικῶς	συνήθως
367	5	τοίγαρ	τοιγὰρ
»	18	τὸ ἐπίρρημα νῦν	ὁ σύνδεσμος νὺν
»	19	μὲν νῦν	μέν νυν
395	28	355	335
402	16	ῥαθυμία	ῥαθυμίᾳ
»	17	τρόπον	τρόπων
403	10	ξεινοὶ	ξεῖνοι
407	1	οἵα	οἷᾳ
414	28	τεῦχός	τεῖχός
419	3	ἢ	ἢ τί
425	29	ὅτι	ὅ,τι
»	»	Ἑλλ.	Ἀν.
432	12	οὔτ' ἂν	οὔτ' ἂν αὐτὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

13.00

Τοῖς κυρίοις καθηγηταῖς, οἵτινες εὐαρεστηθέντες μέλλουσι νὰ εἰσαγάγωσι τὸ ἀνὰ χεῖρας Συντακτικὸν εἰς τὰς Γυμνασιακὰς τάξεις ὡς διδακτικὸν βιβλίον, ἀποσταλήσεται δωρεὰν τὸ **Διεξοδικὸν Συντακτικόν,** ἀναγκαιότατον αὐτοῖς βοήθημα καὶ πλούσιος θησαυρός, μετὰ τοῦ ὅσον οὔπω ἐκδοθησομένου ἀκριβοῦς ἀλφαβητικοῦ πίνακος τῶν περιεχομένων.

Τιμᾶται δραχμῶν 3.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής